

مار ۱
۲۰۸

امروز
۲۲۵۴

٤٤٥٤

٤٤٥٥

وصف السيد الاسعد الاعرج وكنيته كافا الابرار محمد الامين
 الصارف ممة العلية كواجره اب المور عمه كاسا
 السيد اس السيد اسطان الواسع والمعار
 محمود حال اس السيد مصطفي حاربه الله
 اطول الاعمار مطول الاما ومعلوم
 خلافة العلية بعد الاما وما اظهر
 الله سبحانه وتعالى مصطفي
 المعسر الحسين
 المسير الحسين
 عهده

بسم الله الرحمن الرحيم و به استعین

احمد لولبه و الصلوة علی نبته و علی اله و صحابه المهدین بهدایت و بعد بوسنک
منقشر و بوخرک مقرر ضعیف و محقق نام مقصد و در کتب کما جعفر جعل الله ذنبه مغفورا
و عیبه ستورا ایدر که هر کوز آنست او فائزه و اسود سائده سرمد و سرفراز
اغایان اولان وجود شریفک و عنقر لطیفک مجلس شریفی در آنست اولم
بسیار و در حکام حکام و بنساق المرام سخن خوش کافیه که طابنه و افبند در
در نیند سافیه در نکر اولند که اولند که بو محذره صاحب مالک
و نوع و سحر جبالک پیروده افبند و حجاب مناسخ فرغ ایدر زکی بسکه بر شرح
اولیدر تا کم مسکلاتر بیانه و مفضلانر عیان ایدر بعباراتی معلوم و استعمالانر مخوم
قانونی منضبوط و اسلوبی مربوط و وسیدی ایدم که بنیایت بزاد و بنیاد و شایان
بوقضیه تک حصولی برادنا البغایه موصولدر هماندم اول صاحب سعادت و غلگرم
وین و خلفه شین و بوب بسایس التمس و امینن محکم طوبوب کر نر بولین شد و بهانه
سوزلین ز ذقندر اگر چه ترک عبارت خرافتد بر دور لکن لما مور مور در و چون
بوعجال صورت محرز و سمت نوز بولدی نغالا دیبا جه سنی القاب دول نصایب سواد
اکتساب صاحب سمت عالیله و اهریب سزاید و عالیله شولفات شریف که سده رفیقه مرتبم
شفاه زباب فضال و شول عنقر لطیفک ساقا بنسوسه رخط رجال افضل و اما مکر سکر
فلک اقبال بر سما سرف و کمال نور سعاد و جهسند و باهر و نور سباد و جهسند
زایه نامدار سروز را غایان که انجایی بچریان در حسن انام سما نور مطرز و مخون
قدم لازال از بیل خسر الزمان مطرزه بطراز آراینه و رقاب الناس مطوقه بطوق آراینه
بایترق النمام و بطوق الحمام و بعد معلوم اولد که جلال الدین عبدالرحمن سبوحی القیونک
سرخنده علوم مرتبیک فصلنده و تقم فیصلنده اولقدر احادیث مرفوعه و اما بوقوه

و مقطوعه ایراد البش و که دلال و بر این ایدر اسناد عیبه برنی جلد ذکر ایکن
بر جز مقدار بی بره انجی صغیر لکن بونده مهذب وضع اولمز و بسبب بیان ایلیکدر
معلوم اولد که علما بوجسودده اصحاب ایدر بس ابوبکر محمد بن قاسم انباری مال نام
کتابنده و حاوفا ابوالقاسم بن عساکر مارخ و مستفده ابن ابی ملکیده زبیر و ابی رکه
حضرت امام عمر خلافتی زماننده مدینه بر اعرابی کلدی و دبدیکی الله تعالی محمد انزال
ایدو کی گمانی نکاکیم او فودر بر کسه دبدیکی بن او فود ایم بس لو که سوزده بر نین
تعلم ایلیکد بشکدر و دبدیکم از الله بری فراموشکن در رسوله لامک کسر ایدر چونکه اعراب
دل بورد و دبدیکی الله تعالی رسولند ز بر میدر که الله رسولند ز بری بسین ده
رسولندن بری ام دبدیکی بس بسوز حضرت امام عمره ابر سدی و اعراب دعوت
ایدر و دبدیکی با اعرابی الملک رسولندن بری اولور سن اعرابی دبدیکی با اعرابی
بن مدینه کلدم و قران شریفی بیزوم و دبدیکم قرانی او کنگره بو کمره کجا سوره براتی
تعلم ایدر و دبدیکی از الله بری فراموشکن در رسوله بس دبدیکر الله تعالی رسولندن
بر میدر الله تعالی رسولندن بری بسین ده رسولندن بری اولورم حضرت عمر و دبدیکی
بو طیه و کلدر اعرابی دبدیکی سحر در با ام المومنین بس امام دبدیکر ان ایدر بری ام المومنین
و رسوله لامک ضمیمه بس اعرابی دبدیکی بن ده و الله بری اولورم الله و رسولی
بری اولان کسمه دن اند نصکره حضرت عمر تنبیه ایدر که قران شریفی تعلیم
ایلسون الا که لغت عرب عالم اولان کسه و ابوالاسود و ذولبینه او ایدر تی نخوی
وضع ایدر اما ابوالقاسم عبدالرحمن بن اسحاق الزنجاشی نخوی امالی نام کینه
عنقنه ایدر ابوالاسود و ذولبیدن روایت ایدر که دبدیکی بر کون حضرت امام علی ایدر
کوردم که بنشین اشعه ایلدوب فکره طالمش و بدم تا امیر المومنین ندر فلک و دبدیکه
بو نکر شهر مکرده بغیر بصره ده وطن استدم سز دبدیکم که بر کتاب وضع ایدر موصول

عربیده دیدم که اگر بویله اید رسک نیز اجبا اید رسک و بولغانی بقا اید رسک
اندز اوج کوندن صکره کنه باننه واروم بسر بجاکر مکتوب صوندز که انده بارش
بسم الله الرحمن الرحيم الکلام کلامه و فعل و حرف فالاسم ما ابنا غیر المشتهر معنی
اسم سؤل کلمه درستی دز و اندن خبر و بر و الفعل ما ابنا عن حرکه المشتهر معنی
فعل سؤل کلمه در که مسانک حرکت و حالز بلدر و الحرف ما ابنا غیر معنی سؤل
باسم و لافعل یعنی حرف سؤل کلمه در که بر معنابه دلالت ابیه که اول مغز مشتهر
معنای و کل اندر صکره بجاکر ایدر که سنده تشع ایدر و خاطر که کلز زیاده ایدر
اندز صکره بجاکر ایدر علم با ابا الاسود از الاسبان کلمه ظاهر و مضمون و مشتهر بسر
نظا هر و لامضمر یعنی اسبیا او چدر بر قسم اسم ظاهر و در قسم اسم مضمون و در قسم
نظا هر و مضمون در بو اولدر که بعضی محله دره بر ضمیر مرفوع استغاره ایدر که
مشکار بنده قام و بقوم کز قنابل ابو الاسود دیدی که امام بویله دیدن صکره بنده
بنجه اسبیا جمع ایدم و اکا عرض ایدم دار الرنده حروف نصب و ایدر کا
ان دان و لب و لعل و کان حرفی ذکر ایدم و لکن حرفی ذکر ایدم بسر
دیدیکه بنجیز از رکت ایدک نیز دیدم نولی نوردن ظن ایدم دیدی بی اندر و ندر
بونی نوره زیاده ایدم بن ده زیاده ایدم انشهر کلام سیوطی **سیرانی** دیدی که محبوب
بصری خالد خداون روایت ایدر که عربیتی اول وضع ایدم بصرین عاصم
ابا بن لیث ابو نصر در روایت ایدر و در اول واقع عربت عبد الرحمن
بهر ضر در انشهر ما آورده السیرانی معلوم اوله که اول وضع ابو الاسود در دیند و افی
بنجه سبب بازشکل لکن کثرت سوادون اعراض ایدر و یکی سبب اورزه احصا
ایدک **اهم مقرر** شامات حروری شجرتک اخونده اصمعی دز روایت ایدر که نحوی
اول وضع بصره ده ابو الاسود در اندن اخذ ایدر عنبته الغیل و بنجه اسبیا زیاده

ایدی و اندن میمون الاقرن ابو عبدالله اخذ ایدر و بنجه اسبیا زیاده ایدر
و اندز عبدالله بن اسحاق محضرم و اندز ابو عمر بن علا و بونس بن حیب و ابو الحکام
الاحقر و عیسی بن عمر الثقفی و اندز حلیل بن احمد از در و اندز حماد بن سیدر
دینار و نصر بن سمیل و ابو محمد زیدر و عیسی بن نصر کلبی و مورخ السدوس و عمر بن
عثمان سبویه و زکریا زکریا انک کبر کلمه کلید و نحو انک قشند نهایت بولدی
و اندز حوق که تمذ ایدر اما ار الرنده سعید بن مسعود الاحقر امتار بولدی
و سبویه ذراستن ایدر بفر بنک ایدر اما خلیل بن تمذ ایدر سبویه دز ایدر
حاصلی کز کور لری بریندز ار نر ار نری نحو سبویه ده تمام اولدر و جمیع علوم
مبادر و وضعه سر سیر وضع اولدر صکره زیاده ایدر تدر بجه کماله ایدر
تم کلام المطرز معلوم اوله که اکثر علمای کجک و ایدر ندر کا بلر نیک اولدی کلام
ایدر ابتدا ایدک زیر ابو نر کجک موضوع ایدر علمک موضوعی اولدر که علمه اولدر موضوعک
ذاتنه عارض اولان احوالده بخت اوله املا علم طیده موضوع بدز ان ندر که انده
انسانه عارض اولان اسبیا دن بخت اولدر صحت و مرض و اغذیه و کسبه و البکیر
مخوده ده کلمه و کلامه عارض اولان اعراب بنادز و بونوره متعلق اولان احوالده
انظرف و عدم انظرف و توفیق و تنبک و تنبیه و جمع الایاتنا ما بخت اولدر و کلمه
کلام ورزه تقدم ایدر لزر کلمه کلامک جزویدر لفظی لفظندز و معنوی
معنوسندز و اعراب ابتدات لفظ و تقدیر او و محلا کلمه را جعفر و جمله محلا ما بیا
و بعضی ایدر که موضوع نحو کلمه عربیه در فقط و بعضی ایدر که کلمه در کسب در
اسنادی و لسونه غیر سببی اولسون مضاف خضر بر بوکتا بک اولنده سایر
کتبوی کبر حمد و ثناء و صلوه و بختیز یا زهد و لذتیز ذکر را ایدر و با کولکندز کجور کلمه
انکفا ایدر بس حمد و ثناء ایدر و بک موجه دکلدرا ایدر مضاف سببه و حمدله

ذکر نون مسکونه الکلمه لفظ وضع یعنی مستفرد ویدی الکلمه لفظ مرفوع
مبتدا لفظ لفظ مرفوع خبری وضع فعل ماضی منی للمفعول تام مقام فاعل
مختصه مستفاهورا بعد لفظ یعنی تقدیر اجزور در لایه جارح الجور و مفعول
فخر کیدر وضع تک یعنی کاستفاد مرفود لفظ خبر و معنایه صفت در و غیره
لفظ صفت در و فضیله خبر در حال در و یا وضعه استکنند و وجه فعلیه در
صفت لفظ معلوم اوله که الکلمه لام توفیق حسب الجوز در بعضی تعین است
و صفت الجوز حاصلی علمای نحو ارا سنده معتبر اولان کلمه و یکدیگر مطلق و کلدر
سین تا وحده نوعیه اولور یعنی حقایق در بر نوع حقیقت و یکدیگر که حقیقت
کلمه در و کلمه اسم جنس در که اسم و فعل و حرف در و کلمه اولان ترکیب در
مستقل در بریسی ترکیبده اولسه کلمه دیگر را چون ابن مالک الفیه سنک اولونه
اسم و فعل هم حرف الکلمه واحده کلمه سیور سراسر کلامه کلمه بنیده عموم و خصوص
خبر در و در زیر کلام ایلی کلمه در مرکبه در بر لایه به و منادار اولون
کرک اما کلمه اسم و فعل در حرف اولون کرک کرک معنایه اولسون
کرک اولما سوز لفظ صحاح جوهریده اغذنه اتمغه و سبب معنی کرک
اصلنده مصدر اولور و چون تذکره و تائیدی بر اذرا اما بونک کبی بر لایه محفوظ
معنایه در سبب علمای نحو نقل الی انشاء سوز کینه حقیقتا و حکما
اهل اولسون موضوع اولسون کرک مرفود اولسون کرک مرکب لفظی حقیقی
رید و ضرب و فی کیدر و حکم رید قام و بقوم کبی بر ایا بونک کبی افعالک
مختصه مستر اولان ضمایه اصوات و حروفون و کلدر و ایچون لفظ وضع
اولم در بل استعاره طریقیه بونک چون بر ضمیمه مرفوع مفضل تقدیر ایدر
بیونی است کبی بونکره احکام لفظی و بر در سبب بونک کیدر حکما و تقدیر

لفظ اولور حقیقه اولما ز و مخدوف اولان حقیقه لفظ در بر اگاهی
است نه ای لفظ ایدر و خدا کلماتی توف لفظه ایدر زیر است
ای لفظ ایدر وضع لغته قومقدرا تا اصطلاحه بر لفظی معنایه
دلالت ایلک الجوز یعنی ایلکدر وضع ده یا افزادی اولور و یا ترکیبی
افزادی اولور که هر لفظی یعنی اسم و فعل و حرفی معنایه تعین ایلکدر
بایسته بایسته واضع با بر اولور یا مستعد و اما وضع ترکیبی ایلی لفظی
باز یاده استعماله معنایه افراد بینه دلالت ایلک الجوز یعنی ایلکدر
رئیس واضع مستعد اولور بلاتسک زیرا مستعمل لریک نه باینر تقدیر
یعنی واضع لریک حصص و مخدوف تقدیر یعنی معنایه مستعد اولونان زدر
کرک لفظ اولسون کرک غیر سبب معنایه لفظ صفت اولورده و یک اولور
لفظک خبر معنایه خبر بینه دلالت ایلک معنایه صفت اولورده و یک اولور
لفظک خبر معنایه اولیه لفظ صفت اولوب مرفوع اولون اولدر معنایه صفت
اولوب خبر اولمقدن زیرا افراد حقیقه لفظ صفت در معنایه صفت اولون
تبعیت در اگر چه ذاته کوره مرکبه اولور سبب جمیع افعالک معنایه
کبر حصول ترکیب کلمه بر لفظ در معنایه خبر ایچون موضوع اوله با خود کلمه لفظ
مرفود در معنایه دلالت الجوز موضوع اولور و یا معنایه مرفود اولور و غی حاله
و یا لفظ مرفود اولور و غی حاله یعنی کلمه لفظ موضوع در معنایه دلالت الجوز
معنایه مرفود اولور و غی حاله و یا لفظ مرفود اولور و غی حاله و معنی استیم و فعل
و حرف و می و او حرف عطف می محلا مرفوع مبتدا اسم لفظ مرفوع خبری
و فعل و حرف معطوفه و راسمه و بوجه معطوفه را کلمه کلمه معنایه معلوم اولاکه
صنعت کرک ایلک بونک بنیده واقع اوله تذکره و تائیدی جابز در و بونک کلمه ایلی

الجزئیات و تقسیم کلی الی الاجزاء و کلمه حاصلی کلمه بونوره صاد قدر
و بواج قسمه مقسمه و یکدیگر حیوانی انسانی و غیره تقسیم کبیر کخبینی
عسله و سر که تقسیم کبی و کلمه محصول ترکیب و حی کلمه اسم و فعل و حرف و
لأنها اما ان نزل علی معنی فی نفسیها اولاً الثانی الحرف والاولی بان
تقرن باحد الازمنه التکلیه والانی فی الاسم والاولی الفعل لانها لام
حرف متعلقه مقدره حضرت فعله تقدیری الخضره الکلمه فی هذه
الاقسام التکلیه لانها یعنی لان حالها ان تک اسمیه مضاف تقدیرها
که کدر که عمل صحیح اوله زیرا ان نزل تا ذل مصدره در پس بر نشه
تقدیر اوله عمل صحیح اوله زیرا خود از نزل که دلالت معنایه در پیش
تقدیر ابواب و بیور لانها اما ذات دلالت اوله اسم عمل صحیح اوله
بر حرف در معطوف علیه و زرنه تقدیری واجب در امای عاطفه ابده و با او طافه
ابده مستقل اوله از حرف ناصب نزل فعل مستقبل منصوب بر از حرف فاعلی
مختومه متر اجدر کلمه علی حرف جمع معنی تقدیر اجزور و در علی ابده جامع
بجز و خلا منصوب مفعول به غیر مکرر از نزل تک فی حرف جمعها جزور
فی حرفه و مضافه کلمه راجع جمله جار مجرور به اعرابین محلا جزور و مقدر
معنایه و مجموع متعلقه را نزل به که محلا حرفه خبر بران تک و از اسم و خبریه
اعرابین محلا جزور در لامله و جار مجرور به اعرابین محلا منصوب متعلقه مقدره
الخضره فعله او حرف عطف و لا حرف نفی فعل مقدره داخله که ان
تدل کافرنیه در تقدیری اوله نزل در و بوجه معطوفه در ان نزل جمله کنه
انانی تقدیر او فوع مبتدا الحرف لفظا و فوع خبر و بوجه اوله یعنی در
انکون ار الزینده عاطفی ترک ابدر و الادل و او حرف عطف الادل لفظا

مرفوع مبتدا اما سابق کبی حرف در ان تقرن ان نزل کبیر اعرابیه
یعنی و حال الاول اما تقرن با خود و الاول اما ان تقرن ای ما ز و اقران
با حد جار مجرور اعرابین محلا منصوب مفعول به غیر مکرر تقدیر تک یعنی اکا
متعلقه الازمنه لفظا جزور مضاف الیه در با حد تک و التکلیه لفظا جزور
صفتیه الازمنه تک و ار الزینده تطابق معنوی با بتدر و جائز در که بدل اوله
ازمنه ذمه و بوجه خبر مبتدا در و مبتدا خبریه جمله اسمیه در معطوفه جمله لقبیه
اوله اعرابیه سابق کبی در انانی الهم التک الحرف کبی در اعرابیه و الادل
مبتدا الفعل خبر و جمله معطوفه ما قبله محصول ترکیب کلمه بواج قسمه مقدره
زرا حالیه یا نفسده معنایه و لالتدر یا و کلمه زمانی یعنی نفسنده معنایه و دلالت
ابلیس حرفه زرا حرف غیریه معنایه و دلالت ابدر از جهات لانی کبی
وضع مکرر اعتباریه با بعدنده کی اسم متضمر اوله و معنی توفیه دلالت ابدر یعنی
لامله ترکیب اوله و معنی توفیه دلالت ابدر سایر اکراد و انده بوجه در
نفس و اول کبیر یعنی نفسنده معنایه و دلالت ابدر ده اول معنایه ده جزوی
بواج زمانک بری اوله که مافی و حاله استقبال در با خود اولیه لانی یعنی نفسنده
معنایه و دلالت ابدر اول معنایه جزوی زمانه مقارن اولیه سمدر و اول کبی معنی
یعنی نفسنده معنایه و دلالت ابده و اول معنایه جزوی اوج زمانک بری اوله اول
اول فعله حاصلی حرفه معنایه بوقدر بلکه مقارن اوله و معنی کلمه ده اوله معنایه
دلالت ابدر وضع مکرر اعتباریه ما اسمده معنایه و اراکن بر جزوی اوج زمانک
برسی و کل اما فعل معنایه و ارد که بر جزوی اوج زمانک برسی در معلوم اوله که
بوقدر سعد لدینک و هندی تک دوستی او رزه در اما سید و جانی در که
حرفه معنی و اراکن دلالت مستقل و کل صمیمیه محاسبه در و العلم عند الله تعالی

وقد ضم بذلك حد كل واحد منها واو حرف عطف رتق تری
وقد ثبت وقد علم ذلك در وقد حرف تفریب با حرف تحقیق علم فعل ماضی
بنی للمفعول بذلك با حرف استعانت و با حرف سبب وذلك اسم اسناد
بعیده محلا مجرور باید جار مع الجور علیہ متعلق حد تعریف جامع و مانع و بگذرد
علم نك قائم مقام فاعل در مضاف و بگذرد كلة اولده واحد منهن حرف جمع
و بیان و ضمیر محلا مجرور زاید را جود رکعات تله به جار مع الجور و اعراب بن محلا
مجرور صفت واحد حصول ترکیب تحقیق ظاهر اولدی و بیان لندی دلیل کور
انواع تله نك مرزبک تعریف جامع و مانع **الكلام ما تضمن كلمتين**
بالاتنا الكلام لفظ مرفوع مبتدأ ما اسم موصول با موصوفه یعنی اللفظ الذي
تضمن بالفظ تضمن وتضمن فعل ماضی مبنی لفاعل و تحتیه متر صر فاعل را جود
ما ائمنه و كلمتين مفعول صریح و بالاتنا با حرف استعانت و با حرف
الصاق تضمن به متعلق و با مصدر محذوفه صفتد رای تضمن ملتب و با كلمتين
صفتد رای كلمتين ملتبین بالاتنا و حصول ترکیب كلام لغتده سوره در
از و اگر چون اما نحو مثلا اصطلاحده بر لفظ در که ای کلمه متضمن اول یعنی ای کلمه
در کب اوله حقیقه و با حکما بفر کلایک مر بر بسی کلامک ایچنده اوله متضمن
اسم فاعل و زنی او زره مجموعیدر و متضمن اسم مفعول و زنی او زره مر بر بسیدر
شکارند قام و سبک مجموعی متضمند زیدی و فایمی سبک متضمنه متضمیر
اولماز اسناد و جز اسناد اصلی مقصود لذاته و سکا مبتدأ بجز و فعل و فاعل
ار اسنده اولان اسناد کی مقصود لذاته در اما زید ابوه قائم و یازند
قائم ابوه و سبک ابوه قائم و قام ابوه اولان اسناد مقصود لذاته و کلام
بلکه مبتدأ بجز اولما معجون در حاصلی اسناد کلامه ایکی کلمه بی بر برینه

بر وجه است انک در که محاطه فائده و بره حاصلی کلام بر لفظ را سناد
سبب ایکی کلمه متضمن اوله **ولایتنا تر ذلك الافی اسمین او فی فعل**
و اسم و او حرف عطف و لایتنای فعل فی استقبال لا یحصل و بگذرد ذلك
اسم اشاره محلا مرفوع فاعل در و اسناد تر کلمه با خود ما نضم کلمتین بالاتنا
با خود فر کور تضمنه با خود اسناد اصلی مقصود لذاته به فاعل و الا حرف
استنا و فی اسمین مستند و مستند منه محذوف در و منفرع تقدیری و لایتنای
ذلك فی سنی غیر الاقسام الستة الافی اسمین و او حرف عطف فی فعل
عطف اسم او زرنه و اسم عطف فعله و بوجه فعلیه معطوف در جمله اسمیه به که
الكلام ما تضمن در حصول ترکیب کلام و با اسناد و با تضمن فر کور و با تضمن
کلمتین بالاتنا و با اسناد اصلی مقصود لذاته حاصل اولماز انما
ستة و نه که ایکی و ایکی فعل و ایکی حرف در و بر اسم و بر فعل و بر اسم و بر
حرف در الایکی ترکیبیدن زیرا کلام اسناد لازم در و اسناده
مسند و مسند الی لازم در و مسند و مسند الیه حاصل اولماز الایکی
اسمه که بر مسند اوله و بر مسند الیه و با بر فعل و بر اسمده که فعل
مسند اوله و اسم مسند الیه و باقی دور در ترکیبیدن سینه حاصل اولماز
زرا اندر و اسناد بولنر تمام بعض سخوده او فعل و اسم و اقتدر **الاسم**
مادل علی معنی فی نفسه غیر متضمن با حیدر لایتنای التکلیف الاسم لفظ مرفوع
مبتدأ ما اسم موصول و با موصوف دل فعل ماضی معلوم متر فاعل در ما به
عاید و علی حرف جر معنی تقدیر مجرور در علی حرفیدله متعلق در لیه فی نفسه
در لیه متعلق در مضاف در ما به عاید همزه بو تقدیر چه فی با مفاسده در سنی
لفظ نفیله و لالت ایله ضمیمه اید و کل حرف کی بو جانر در که فی نفسه

معنا به صفت اوله ای کلمه دلالت علی معنی حاصل فی نفسها لانه غیر با کالوف
و حاجت در که ضمیر معنایه عاید اوله ابر علی معنی معترضی نفسه لانی متعلقه کالوف
ر ز ا حرف غیره اولان معنایه دلالت ایدر الرجل کبی که لام بر جوده
اولان تعلقه دلالت ایدر وضع ترکیبی اعتباری بلکه نه که سابق اولدی غیر
جمله معنایه صفت در و فضیله اندر حال در ر ز ا معناده مفعول در یا خود ده
در سنی در امار فعله لاسیدن خبر بعد خبر در و با خود مبتدای مخدوفه
جز در یعنی هو غیر مقرر و یکدر و جمله معنایه حال در و با صفت در متبیه
مقرر لفظا جز و در مضاف الیه در تقدیری غیر مقرر جزئی المعربا جمله معلقه
مقرر الازمنه لفظا جز و در مضاف الیه در السله صفت در ازمنه و جمله فعلیه
صده در و با صفت در یا به ماصله سیده و با صفت در صفت در که الاسم در
موصول ترکیب اسم بر کلمه در که مفسله و یا نفعنده اولان معنایه دلالت الیه
عزیزت انضمامیله و یا غیره معنایه دلالت الیه حرف کبی مدلول معنایک
جزنده اوج زمانک برشته مقارن اولیه فعل کبی مدلول معنایک جزنده اوج
زمانک برینه مقارن اولیه فعل کبی که معنایک بر جز در زماندر تا مل
تدر تحسین مضافه که اولاضن و لیده اقسام نکت حدودیه اشارت
ایلدی اندنضکره و قد علم و جمله تنبیه ایلدی اندنضکره افام نکتیک
مریزنک توفیقی مصرح ذکر ایلدی حرات طبا یفک اختلافه کوره و قما که
مصنف تعریف و تفسیر اسم در فارغ اولدیله و بیدیکه بعضی علاماتی و خواص
ذکر ایله که طابنی ریاده بعین حاصل اوله **ومن خواصه دخول اللام و**
الجزر والتنون والاسناد والاضافه ویدر و اوج حرف عطف و غیره
جاءه بعضه و خواص جز و در غیره فیله اسمیه را جدر صمه مضاف در دخول

لفظا مرفوع مبتداه و من خواصه مقدم خبر اللام لفظا جز و در و خواصه معنی
الیه در و جزر فعله و دخول معطوف در و من خواصه جز و یکدر و با مدخوله و دخول
جزر تقدیرنده و التنون اعراضه ما قبلی کبیدر و الاسناد و دخول معطوف در
و الیه اسناد و معلق و غیره سینه را جدر و الاضافه اسناد و معطوف در
و بوجهه الاسم مادل به معطوف در موصول ترکیب اسمک بعضی خواصندن و لام
تعلق داخل اولق بعضی دیکر ذرا اسمک علاماتی و خواصی جز و در لام تعلق
افاده یلمک سیبویه مذمبیدر و اولنده نمزه ابتداء بالکون ملکن اولدی غیره
در و اما سیبویه اسمک اسناد و خلیس قسندره ادر بل کبی و هل کبی اما بره قسندره
با کتر نمزه در لام نمزه استفهانی فرق الیون کلمت در و العلم عند انه جز و در
جز اسمیه مخصوص در ر ز ا حرف جز معنای فعل اسمیه اولدر و تنون ارف اسمیه
نرم و غالبیدن غیره که تنون تنیکه و ملکن تعظلم و تحفیر در اسمیه مخصوص در سند الیه
اولمعه اسمیه مخصوص در ر ا فعل و اما سند اولنورنه سند الیه اضا فته اسمیه
مخصوص در یعنی حرف جز تقدیری ابل مضاف اولق اسمیه مخصوص در وهو
موجب و مبنی و اوج حرف عطف محلا و نوع مستد اعابد در اسمیه موجب لفظا مرفوع
جزی و مبنی معطوف در موجب و جمله اسمیه معطوف در ما قبله موصول ترکیب موجب
اسم مفعول در افعال با بنیدن لغتده اظهار و ازاله فساد و بر لری موجب
منظرونه یعنی محل اظهار معانی و خال فساد و مبنی اسم مفعول در بنیانی در
ما خود در بنا و در و اوج قرار و عدم تغیر در بو کلی جز بنانه تعبیر **فالموجب**
المکب الذی لم یشبهه مبنی الاصل ف حرف تعبیر موجب الف و لام عهد ایچوندر
وهو و موجب سما و مطلق موجب و کل موجب لفظا و نوع مبتداه المکب لفظا
و نوع صفت جز و در تقدیری الاسم المکب در یعنی رکب مع غیره و یکدر الذی

اسم موصول در لم حرف جزم شبه فعل مستقبل لم اید مجزوم حاصلی مجید
مطلق در بنی لفظ منصوب مفعولید لم بشبهتک الاصل لفظ مجزوم و مضی
ایه و فعل فاعلیه و مفعولیه اعراب نیز محل یون صله سید را اسم موصول
موصول صله صفت یائنه در ضم مخدومه که الی سدر و بوجه جزم مبتدا در
موصول ترکیب موجب سؤل سدر که ضمیر مرکب اوله بر ترکیب یعنی بر وجهی که عاملی
کنیده متحقق و موجود اوله پس زید قایم و غلام زید بوقوفه داخل اولور زرا
عاملی کنیده مقرر در بنی صله ده مشابه و مناسب اولیه که فعل ماضی و ام
بغیر اللام در بنی او مخاطب و حرف در بر وجه مشابه و مناسب اولیه که منع
اعراب سبب اوله یعنی نونک بر سینه مشابه و مناسب اولور سبب موجب امتاز
میز اولور نته که مینیات اسمده مرزنگ بنی صله مشابهت و مستی بیان
اولسه کک است انبع و حکم از مختلف اخره باختلاف العوالم لفظاً او تکرار
و اوج عرف عطف حکم لفظ مرفوع مبتدا مضاف در ضمیره راجع اعراب ان مختلف تا اول
مصدرده در ان ضمیر و اخر لفظ مرفوع فاعلی مضاف در موع به راجع ضمیره باختلاف
باجز مرفوع قدر ان مختلف به اختلاف کلمه مجزوم مضاف در العوالم لفظاً او تکرار
اختلاف اخری تعضیل در ارا حضان مفوظ او مقدر او یکدر و ما احصا
عوالمی تعضیل در یعنی سوا کانت العوالم مفوظ او مقدره و یکدر حاصلی تکرار
ان مختلفه نیک اخره نسبتن تقدیری از مختلف لفظ اخره صکه لفظ حرف
اولندی و فعل اخره نسبت اولوب تیز لفظه منصوب اولدیله و جانم در که مصدر
مخدومه صفت اوله یعنی اختلاف مفوظ او مقدر او جانم در که مفعول مطلق اوله
بر مضاف مخدومه تقدیری اختلاف لفظ دعت اوله تقدیر لفظه موقوفه
و بوجه تاویل مفردده در اعراب نیز محلا مرفوع جزم مبتدا در که حکم در و مبتدا خبرید

موقوفه و بوجه تاویل مفردده اعرابن محلا مرفوع سابق اولام مبتدا
و جزه محصول ترکیب موبک احوال و احکامندن بعضدر اخری مختلف اولق
و اتا اعراب و حروف ایدیه ابوک و اباک و ابیک کی با خود صفة اعراب
و حرکت له ایه زید و زید و زید کی و بو اختلاف عوالم اختلاف اولق
کک مخوفانی ابوک و راب ابان و حرکت با یک اعراب حرف اوله اولد قده و
جانی زید و رانت زید و حرکت بر مبداء اعراب حرکت اولد قده بولنده موبکده
عوالم لکنه اصحافی در لفظ اما تقدیر اختلاف جائز مستی و راب مستی
و حرکت سببی بولنده اعراب حرکت در تقدیر **الاعراب باختلاف اخره به لیدر**
علی المعانی المختوره جمله الاعراب تقدیری اعراب الاسم در مضاف الیه حرف
ایدوب الف و لانی اندر عوض ایدوب الف و لام عهد چون اولور الاعراب
لفظ مرفوع مبتدا اما اسم موصول با موصوف احصاف فعل ماضی مجزوم اول لفظ مرفوع
فاعلی مضاف در موع به راجع ضمیره و به حاله را حلف فاعلیه نیز مخدومه متعلق
و ضمیر در مایه راجع در که حرکت و حرف نیک بتدر فعل متعلق بتکرار صله در و مقدر
مایه و جمله جزم مبتدا در و بوجه مستانف در لیدر لام حرف ناصبه در ان تقدیر
و بدل کلمه منصوب فعل مضارع معلوم و انده مستکن ضمیره فاعلیه در و بولام معلومه
اختلافه متعلق در و علی حرف جزم المعانی تقدیر اخر و علی جمله المختوره لفظ
مجزوم صفت در معانیه و مستکن فاعلیه در معانیه به عاید و افراد در جایز در زرا
ضمیر موصوفه مستانف اولامک حکمی فعل حکمی کبیر الی اجاب و جشن کبر و علی مقوله
مستفقد و ضمیر مجزوم موع به با اسم راجع در محصول ترکیب اعراب سؤل حرکت و با
اول حرکت و یا حرف سببه موبک اخری مختلف اوله بعضیدر قنده اعراب
اختلاف در مصنف بیورد و غیر حرکت و حرف در که اسم موبک اخر یک سببه

مختلف اولور تا کم اختلاف و با ما به الاختلاف دلالت ابدیه اسم مرکب است او زنده
سعی اولان معانی یعنی فاعلیت و مفعولیت و اضافت معانی معنوی است
افعال با بند زنده معنی معانی اسم مرکب است او زنده نوبتله و مجید حاصلی
کافی فاعلیت معنایی و کاه مفعولیت و کاه اضافت معنای اقتضا ایدر **انواع**
رفع و نصب و جر فاعلیت علم الفاعلیه و النصب علم المفعولیه و الجر علم الاضافه
و اد حرف عطف انواع لفظی مفعول مبتدا مضاف محو به رایج صیغه رفع لفظی مفعول
و نصب که مفعول و جر کنه بویل فاعلیت مبتدا و فاعلیت غیر مبتدا مضاف
الفاعلیه یا حرف مصدر در بعضی اسم مرکب فاعل اولی و سید حقیقه فاعلیت و با کما خبره
و سایر ملحقات که با خود با بر سر در بعضی فاعلیت منسوب حالت که مبتدا و مستند اولی
و جر جمله زنده جزئی اولی و انما بانک خبر زنده و سایر ملحقات که بر بنده بر وجه
اعتبار اولی و فاعل و نصب علم المفعولیه اعرابه سابق کبیر و با کنه حرف مصدر اولی
یعنی صیغه مفعول اولی معانی خبر که با کما سایر منصوبات که با حرف نسبت اولی
مفعول منسوب حالت اولی حالت فضیلت ده فضله و سید مفعول که با انما بانک
استنده و کانه بانک خبر زنده و مانک دلالت خبر زنده در فاعله تمام اولی و سید مفعول واقع
اولی و مفعول زنده و جر علم الاضافه اعرابه سابق کبیر بونده علم الاضافه و بعد زنده
اضافه مصدر و استنده پس انی با و تا کنون جمله تکرار مصدر فاعله احتیاج بوقدر
و دخی جرک ملحقاتی بوقدر فاعل و نصب که بر سر الحاقی استار ایدر با کما کما
احتیاج بوقدر فاعل و نصب که بر حصول ترکیب انواع اعراب اسم او جدر رفع
و نصب و جر در پس رفع اسم مرکب فاعل اولی استک علامت در با حقیقه فاعلیت
و با کما مفعول زنده سایر ملحقات که بر بنده بر وجه اعتبار اولی و نصب و دخی اسم
مرکب مفعول اولی سید نشا بندر با حقیقه معانی خبر که با کما سایر ملحقات

جرده علم اضافت در با حقیقه علامت زنده کبر و با کما و تقدیر له یعنی صورتها اما
دیده که سبب در رسم و ضارب زنده کبر و حسن الوجود کبر **والعالی بقوم المقنن**
للاعراب العامل لفظی مفعول مبتدا و الف و لام مضاف الیه زنده بدلر تقدیر
عامل الاسم و در پس لام عهد کون اولی و ما اسم موصول با اسم موصوف به جار و مجرور
مقوم به متعلقه مقدم اولی اتمام کون و صم و حور و مایه را جدر و با حرف
سبب با حرف استعانت بقوم فعل مضارع معلوم بحصل و کبیر و المفعول تقدیر
و فاعلیت المقنن تقدیر مفعول صفت در معنائک للاعراب جار و مجرور
متعلقه المقنن به خلا منسوب مفعول به غیر خبر کبیر فعل متعلقه صله در و با
صفت در مایه و جمله خبر مبتدا و در جمله ما فیکنده کی جمله مایه یعنی فاعلیت مرکب به
مفعول در حصول ترکیب عامل لفظی و اگر معنوی نحو مایه فیکنده سوال شده در که
انک سبب و با استعانت سبب اعرابی معنوی و موجب معنی حاصل اولی
فاعلیت و مفعولیت و اضافت در سبب زنده ضرب عامل در که انک
سبب زنده معنای فاعلیت حاصل اولی پس انک رفع علامت فاعلیت و حضرت
زنده حضرت عامل در که انک سبب حاصل اولی زنده کن معنای مفعولیت پس
نصب که علامت فاعلیت و حضرت زنده با عامل در که انک سبب حاصل اولی
زنده معنای اضافت پس جر اکا علامت فاعلیت غیر و فاعلیت و مفعولیت
و اضافت غیر و اعراب غیر اولی زنده و فاعلیت اعراب با کما کما جار و فاعله اولی
اعراب با کما ده حرکات مایه اولی و مایه اولی و مایه اولی و مایه اولی و مایه اولی
مخولدر و با کما اعراب با کما مایه اولی و مایه اولی و مایه اولی و مایه اولی
با کما و اولی اولی و مایه اولی و مایه اولی و مایه اولی و مایه اولی
سروع ایدر و اعراب با کما مقدم ایدر و مایه اولی و مایه اولی و مایه اولی

اصل ابره حرکات اولان ده نکه ایل اولاندرین هور دیکه لغز و المنصرف
و جمع **المکسر المنصرف بالضم** رفا و الفتحه **نصب و الکسرة** جزا لغز مبتدا و فاعل انواع
معنی تفسیر بخوندن المنصرف صفت مفرد و جمع معطوف در مفرد و الکسرة صفت مجرور المنصرف
صفت بعد الصفته رفا بالضم جار مجرور و رفا بضم مفرد بعبه به متعلق بیانه اعراب
قرینه سببه رفا منصوبه رفا بضم معنی وقت رفع العامل و با حال اوله فاعل معنی سببه
و با مصدر نوعی بعبه بالضم رفا و یکدر و یا تمیزه اوله بالضمه رفا بضمه و الفتحه
نصب بالضمه رفا یکدر و ایا معطوفه و الکسرة جزا ده بویل در حصول ترکیب
ایم مفرد منصرف رجل کی و جمع مکسر منصرف رجال کی حاله رفا بضمه اوله در
و حاله بضمه رفا بضمه اوله در و حاله جراری کسره ایده معلوم اوله که رفع و نصب و خبر
الفاب اعراب در و ضم و فتح و کسره الفاب بنا در و ضم و فتح و کسره مشترک در
حرکات اعراب و بنا بنیده **جمع المونث السالم بالضمه و الکسرة** جمع لفظا و رفع
مبتدا المونث مضاف الیه السالم جمعه صفته رفا بالضمه جار مجرور و بیله مقدر بعبه به
متعلق خبر مبتدا و الکسرة ایا معطوف جمله اسمیه اعراب در محل یوق جمله ابتدائیه
موصول ترکیب جمع مونث السالم الف و تا بیله جمع اوله در جمع مکسره و اخر از ابتدای که
حکمی یکدی ایجدی بونک اعرابی حالت رفا بضمه اوله در و نصب و جراری کسره اوله در
بونده نصب جرعه تا بعد جمع ذکر سالمه که اصله در جمع مونثه نسبت نده که اکثره
خوجانی مسلمات و درت مسلمات **فخر المنصرف بالضمه و الفتحه** مع لفظا و رفع مبتدا
مضافه المنصرف بالضمه جر مبتدا و بجز رفا بضمه اوله در و الفتحه ایا معطوفه بعبه به نصب
و جراری فتحه اوله در بونده جر نصبه تا بعد رفا بضمه اوله در و الفتحه و درت تا بعد
اخوت و ابوک و هموک و منوک و فوک و زوال **مضافه الیه الف و الیاء**
بالواو و الالف و الیاء اخوت لفظا و رفع مبتدا و رفا بضمه اوله در و نصب

اوله در منزه خطابه و غیره بیری نوکه معطوفه در هموک ده کاف خطاب مکسره و
رنا هموک بونک اربنک صفت بینه در رفا بضمه مضاف اوله از الایمه مؤنثه و من لفظی
ذکر مشترک و منجن اولان اسمیاده مستعمله کسره اوله در بونک بونک و من
رنبه و افعال تفسیر بکبر و فو لفظی و ایا جمله مضاف اوله در و فو لفظی منزه مضاف
اوله در رفا و ایا اسماء اجناس مضاف اوله معلوم اوله که در و بونک و ایا اوله در
و بونک اجوف و ایدر که لام لفظی و در و بونده مضافه ایا بیدر و بونک بونک و
التجیده اصناف لار در مضافه منصوبه در خبر کانه اوله لفظی تقدیر بر ایا کانت بده
الاسماء مضافه با خود حاله در فعل مقدر که بونک بونک که ایا بالواو و دلالت ایدر بر ایا
طرف مستقر و محذوفه متعلق که بوب و اعراب قرینه سببه تقدیری ابوک
و اخوانه بعبه بالواو و الالف و الیاء حال کونه بده الاسماء الستمه مضافه و الی
حرف جر ایا متعلق در و غیره و در ایا مضافه فدر بایه اوله المتکلمه بالواو و خبر
مبتدا و الالف ایا معطوف و الیاء بونک کی حصول ترکیب و فاعل مضاف
مضاف اعراب بالواو کانت استمانه فارغ اوله در اعراب بالواو کانت انواعی تیه
مستوع ایدر بعبه بونک و اخوانی هر بده که با هم متکلمه غیر تیه مضاف
اوله بیه حرف نکره ایدر اعراب اوله در کانه اخوت و ابوک و رایت اخاک و ایاک
و درت باخیک و ایاک در لفظی اصله استمانه کانت استمانه کانت
اختلاف و ایا بضمه و ایا اوله استمانه الفیه ابن مالک و سمر حنه نظر
ابن سونر **المنی و کلا مضافا الیه و ایا بضمه و الالف و الیاء** الی
تقدیر ارفع مبتدا و کلا ایا معطوف مضافا مضافه کبی ابکی و جمله اعراب اوله در
الایمه جار مجرور مضافا لفظه متعلق نوکه ایا بضمه اوله در ایا بضمه اوله در
اعرابی تقدیر بعبه کبی خوجانی کلا الرجلین و رایت کلا الرجلین و درت

بکلا الربیع و انسان کلا معطوف و انسان مبتدئ و انسان کنه بویل بالالف
خبر مبتدئ و ربیع یعنی رفی الف ایله الیا، که معطوف یعنی بقی و جری باید در ماقبل مفتوح
اولد و معنی حاله یعنی جانی کلاها و رایت کلهها و مررت بکلهها **جمع المکرر السالم والو**
و عشر و نه و اخوانا بالوا و الیا، جمع المکرر السالم جمع مؤنث سالم کبیر اعرابه والو
جمع و ذور اللفظین و کل جمع معطوف و عشر و نه ماقبله معطوف و اخوانا یعنی انسانا
حاصلی مشرکون ذمه مابینه و ارجحه اولان عشرات بالوا و خبر مبتدئ او که جمع فکر در الیا،
که معطوف در حاصلی بونک رفی و اولد و بقی و جری باید در محصول ترکیب جمع مکرر
سالم مسلمون کبی و بقیه سر او زره اولان یعنی تهن و قنون و لفظ الو و عشر و نه
و ماقومی پوزه و ارجحه رفی اولد و بقی و جری باید در ماقبل مکسور اولد و معنی حاله
التقدیر فیما تقدیر کفصا و غلامی مطلقا او استقل کفصا و جرا و نحو
مستمی رفعا التقدیر لفظا رفوع مبتدئ، دالالف لام عهد الجوز رفی تقدیر الاعراب
و بکدر باجود الاعراب التقدیری فی حرف جرد و ما مصدریه جنبیه درای التقدیر
کاش فی وقت تقدیر فعل ماضی معلوم تا علی مقدر در تقدیری تقدیر تلفظ اعرابه
باخود ما اسم موصول با اسم موصوف اولد یعنی فی المبوب الذی یافی مبوب تقدیر تلفظ
اعرابه کفصا بدلدر ما ذمه یعنی مستدایه مخذوفه خبر در موشل عصبیا با مصدر مخذوفه صفتدر
ای تقدیر موشل تقدیر اعراب عصبیا و موشل عصبیا ذمه اسم مقصور در کفصا کافی حرف
جرا یا اسم در مثل معانسه و محلی رفوع مبتدئ مخذوفه خبر اولد که مودر و غلامی
معطوف در عصبیا لفظنه و اد مثل غلامیدن حرکت اید اعراب اولوب پایه مضاف
اولان اسم در مطلقا زمان مخذوفه صفتدر ای زمانا مطلقا یاخود مصدر مسمی در
اطلاق معانسه اطلاق اطلاق و با غلامیدن حال اولد و عامل او زره معنای
مفعلدر که کافون فم اولد و معنای اعراب تقدیری تا بند رسول آمده که اندک

اولد و بواسطه کبیر و وفالی کبی یعنی غلامیه است به در اطلاق او زره اولد و
حاله یعنی اوج حاله بله حاصلی جمعی احوالده او حرف عطف استقل فعل ماضی
بجهول معطوف در تقدیریه و فایم مقام فاعلی مخذوفه ضمیر اعرابه راجع در کفصا اعرابه
کعصا کبیر رفعا و جرا ظرف رفی وقت رفیع العامل و جره باخود حالدر ای فی
رفیع العامل و جره و نحو رفوع در مبتدئ مخذوفه خبر در کفصا لفظه عطف اعرابه
موشلی فی ارفع کفصا ای موشل قاضی معنی تقدیر اعراب سکرده کبیر حالت رفوعده
ایحی حالت نصب و جرده و کل محصول ترکیب اعراب تقدیری اولد عصبیا کبیرده
یعنی اسم مقصوره در که آخری الف اولد که تلفظ اعراب ممکن اولدیه و حرکتیه جوب
اولان اسم که بار شکله مضاف اولد بونک کبی لده اوج اعراب بد مقدر در
زیرا تلفظی متعذر در و قاضی کبیرده رفیع و جرتقدیر اولد و نور یعنی اسم مقصوده که
آخر با ماقبل مکسور اولد زیرا بانک او زرنده رفیع و جرتقدیر یعنی تلفظ ممکن را
مستقلدر و مستمی کبیرده رفیع تقدیر اولد و نور یعنی جمع مکرر سالم که پایه مضاف اولد
مستمی کبی اصلی سلموی پایه مضافند نو ساقط اولدی سر و اولد با جمع اولدی
سبقت اعرابه ما بسکون و او بی پایه عقب ایدیلر و پای پایه اذعام ایدیلر صیانه
لیه، ضمه کسره به تبدل ایدیلر سکن اولد و سکن قلامت رفیع که او در تلفظده
بولینق اید حالت رفی تقدیری اولد و اما نصب و جری لفظی اولدی زیرا اذعام
یا بجز صفتدر چهار یا باور **واللفظی فیما عداة** و اللفظی لفظا رفوع مبتدئ مخذوفه
صفتدر تقدیری و الاعراب اللفظی در فی حرف جرا یا اسم موصول و با اسم موصوف
عند فعل ماضی مستمر تا بعد در پایه و ضمیر مفعول تا بعد در موبه و جمله پایه صید در
و ما مضاف **موصوبه** یا صفتدر جرد در فی موشل در جمله نظریه اعرابیدن محلا رفوع
خبر مبتدئ او و جمله اسمیه معطوف در ماقبله محصول ترکیب اعراب لفظی مکرر که ما عدا ایدر

با خود مستغذرو مستغذک اما سیدر غیر المنصرف مایه علتان فرسخ او
او واحد منها تقوم مقامها غیر المنصرف مبتداء المنصرف لفظا مجرد و مضاف الیه ما کثر
موصوفه جبر المنصرف در غیره اگر چه اضافت کسب الیه لکن بحقیقت فالزات
بوجه اوله جبر موصوفه او لیس موصول اوله ما لغز و جائز در که موصول اوله
مؤخر مبتداء اوله و غیر مقدم جزیه طرف و علتان فاعلیه در و یا مؤخر مبتداء فی مقدم
جز و جمله صد در و یا صفت در مایه وینه ضمیر اسم موصوفه عاید در که ما اذن کن بتدر
حاصلی مایه را جدر فر موصوفه جری بینه شمع اوله موصوفه و موصوفه محدود در تقدیری
فر شمع ملو در اندر صکره غیر حذف اوله و سبب توفیر موصوفه فکندر و جائز در که شمع
معدیه صفت اوله فر علت شمع تقدیرنده او حرف عطف واحده لفظا موصوفه علتان
معطوفه در و منها واحده لفظی بیان در و صیغه شعیبه را جدر تقوم فعل مضارع
معلوم و کشنده فاعلی را جدر و احدته و مقارنها تقوم مک مفعول فیه در و
مضافه تینینه ضمیر نه که عاید در علتان و بوجوده واحدنه صفت در وینه علتان مایه
صد در مایه صفت اوله در صکره متعلق بیک جز مبتداء در حصول ترکیب غیر منصرف
بر اسم موصوفه که انده کلک طقوز علتان یکی علت بولده یا خود طقوز علتان بر علت که
ایکینک تا بم اوله یعنی یکی علت ایلدوی تا تری برسی الیه عدل و وصف و ثابت
و موصوفه و عجزه نم جمع نم ترکیب والنون زائده قبلها الف و وزن الفعل
و هذا القول تقریب در لفظا مرفوع مبتداء عدل لفظا مرفوع خبری و با تقدیری که
معطوف و زائده لفظا مرفوع صفت النون در الف و لام زباده سیده یا خود بیدر
موصوفه حذفه تقدیری والنون نون زائده و یا مبتداء فخر و خبر در تقدیری
می زائده و جمله موصوفه در موصوفه سیده که النون در وصفی سیده که قبلها الف در
الف و لام زباده سیده یا خود جمله موصوفه صفت در النون موصول حذفه تقدیری

۱۰
والنون التي هي زائده و جائز در که حالیه مضموب اوله تقدیری و مینع النون
الصرف حال کونه زائده یا خود اعنی تقدیر اوله والنون اعنی زائده فر حرف جز
ذاتها مجرد و در الحاله مضافه در النون راجع ضمیره الف لفظا مرفوع فاعلیه قبلها
در و یا مؤخر مبتداء مقدم خبر در و بوجه صفت اخری النونیه و با جلد زائده
فاعلیه در و هذا لفظا مرفوع مبتداء والقول لفظا مرفوع صفتی و ما عطفی بانی و
تقریب لفظا مرفوع خبر مبتداء در و جمله معطوفه در و ممدل جمله سینه موصول کرب
و می عدل می عبارت مستدر نظمدن و کل الی بولده در نظم مواضع الصرف
شمع کلما اجتمعت علتان منها فالصرف تقریب عدل و وصفه معلوم
اوله که موصوفه تونیه او متفق کرک که موزونه اوله لوکه بحر بیط در ربحم
بحوری کی سالم استعمل و کل بلکه ایاتی تقطیع ده متخالفه در بعضی نم ایلدوی
ایلدوی کی محافظه در بر ایچوندر فقط و هذا القول تقریب موصوفه کی نظمه یعنی علم
شمع نظمه ابراد ایلمک حفظ تقریب در زیر کلام منظوم حفظ اللمک اساندر کلام
منسبور در یا خود امور شمعنک مرینه علت و مکت تقریب در تحقیق و کل رزرا
حقیقته علت طقوزک ایکسیدر بری و کل یا خود علت طقوز در در پاک صواب در رزرا
عدنه اختلاف ایلدوی بعضی در و بعضی در و بعضی در و بعضی در و بعضی در
و بیدر اون بر در لکن طقوز در در پاک صوابه تقریب در می اوج مذمیدر بواصویر
علی فر کوره نظمه ذکر اولان تقریب اوزره بیان ایلدوی بپورر نم مثال عدل در
و آخر مثال صفت در طلمه ثابت بالبناء و یا موصوفه و تقریب مثال موصوفه و یا ثابت
معنوی ثابتیک ایکی ششمه بله مثال ایلدوی ررا اسنیه ظن اوله نوره
طلمه نکت ثابت لغینه مکر حقیقی ایلدوی فاعلی مؤنث صیغه اوزره ما
کنور مرر قال طلمه بپورر و ابرم مثال عجزه موصوفه در مثال جمع و موصوفه کرب

مثال ترکیب و عمران مثال الف و نون و احمد ساز و زنه فعل مثل خبر مبتدا
خود قدر تقدیری می مثل مرصاف الیه در جری فخر ایله با بقیدی که معطوفند
و حکمان لاکس و لاتونین و حکم لفظ مرفوع مبتدا خبر مضاف الیه را جعد
خبر مضافه ان محض در ان دن تقدیری ان الشان در لافنی جنس الجوز و کفره
اورزه منی اسم و خبری محذوف بنده در و خبر مبتدا در که حکم در و لاتونین را خبر
لاکس کبیر و او که معطوف در حصول ترکیب خبر مضاف حکم دانک اوزرینه تیر
اولان اثر و خاصه سر یکی علی شمل اولدونی جهند ز و با برینی که ایکسک معانی
تایم اولور انده کس و نونین اولیه کسر تقدیمه انسارت وارد که قنده منعی قصد که
در معنی کل بعضی و بدکی کی لا بنفک خاصه در نونین داخل اولدی در برابر ابوطهوز
حکمت ذکر اولدور برابر بنسنتک فرعیدر مثلا عدل بعددک عنینک فرعیدر وصف
موصوفک فرعیدر نایب ترکیب فرعیدر برابر اول عالم در سبک صکه عالمه تریف
تنگیک فرعیدر برابر اولر جل در پس صکه ارجل عمه کلام عربده عزتیک فرعیدر برابر
بر دیده اصل غیر بدل که فرستقد جمع واحدک فرعیدر ترکیب از ادک فرعیدر الف
و نون با دانا فرزندک علیک فرعیدر و زنه فعل و زنه اسمک فرعیدر برابر فرعه
اصل که غیر نوع اولان وزن فرستقد ریس قریشاه و زنه فرستکه لانه نسبت فرغ
اولور پس هر گاه که بر اسیده بوعلندون یکی علی جمع اولدو با برعلت یکی علیک برینه طوک
انده یکی فرعبت بولنور اعدی بو طرفه فعله مشابه اولور که انده اسم نسبت یکی فرعبت
بولنور ریس اشفاق جهندن که فعل مستقدر مصدر دن که اسیدر بر سیده
افاده جهندن در که فعل افاده ده اسمه مخاجد را اما اسم اندن مستفیدر پس چونکه
اسم بویکی فرعبت فعله مشابه اولدی اندر یکی سنه منع ایلدر لر که فعل ده بو قدر
برسی کسره و برسی تونیدر کسره و بدک خبر و بدک زنه که خبر مرفوعه جردار

نمایز توکم تابع نصیدر مررت ما جمده کی جمع موث سالم بونک مکنجه در که انده
نصت تابع جرد و جوز صفة لفظ و زنه اول التنا سبب مثل سلاسل و اخلاک
و جرد الوالو المعطف فعل مضارع معلوم یعنی صبح و لا یمنع و یکدر تا کم ضروریه و غیر
ضروریه به سائل اولد صفة لفظ مرفوع فاعلیدر غیر مرفوعه راجع ضمیره مصفا لفظ و زنه
و جرد و جوز معلقدر اوجوف عطف التنا سبب لفظ و زنه معطوف مثل خبر مبتدا
خود قدر تقدیری صرف التنا سبب مثل سلاسل مضاف الیه و اخلاک المعطف
بولنور سبک اضایفند مجرور اولدیلر زنه منقول اولان ترکیبند حکایت لفظ
واقع اولد حصول ترکیب مجوز تک معنایی صبح و لا یمنع و بدک برابر
مجوز تک صیغه صیغه صیغه و عدم صیغه جوازنی و بر لبکن بویله کل بلکه
ضرورت و نیز مجوز و فایده ایچیز صیغه و اجدر اگر چه تناسب ایچیز جابر در واجب دکر
پس جواز در ادا امکان عامدر که جانب عدمه ضرورت سلبه مقید در غیر
منع مرفوعه ضرورت یوق و یکدر ایلدر ضرورت و قنده و جوب صیغه منسا و لدر
و تناسب قنده جواز صیغه و عدم جواز نه قند برابر ضرورت و نیز مجوز غیر مرفوعه
مصرف حکمده فلی منطومه نسفی دیا چرسده کبی بیت تم فنادر زنه
و بعدة ما سو قول الشافی و صده و امر القس بده علقه سنده و عین بیت
و یوم دظت لحددر حذر عنینة فقالت لک الوبلات انک فرجلی و سقط
الزنده در بیت فلن فی الملک باخیر الیایا سیمان و کن فی العمر نوحا
مصنف مرزده شو ایچیز سال ایراد ایلدر و تناسب ایچیز ایلدر ترا ضرار و زنه
غیر مرفوعه حکمده فلی حوقدر اما تناسب ایچیز از در سلاسل و اخلاک و سیر ایلدر
سلاسل لفظی اعلا لانه تناسب اولیفجون صرف ایلدر و ما یقوم مقامها اجمع
و الفاء التانیة اسم موصول الزنه الیها جود اسم موصوف استرئی زنه یقوم

فعل مضارع معلوم متعده مسکن ضم فاعل عايند در باب فاعلهما مضبوط در فتنه
راجحه مضارع ماضی در باب فاعلهما مضبوط در باب فاعلهما مضبوط در باب فاعلهما
مبتدا جمع لفظ فاعل فاعل الفاعل الفاعل الفاعل الفاعل الفاعل الفاعل الفاعل الفاعل
نوزده و ستر بر التماس کنان اول در تبيين الفاعل لام نونف در زير اسم و صلا فاعل
اول در تبيين الفاعل التماس کنان الجوز بر الفاعل الفاعل الفاعل الفاعل الفاعل الفاعل
و در اول حصول تركيب ثلث طوقر علتند که الکی علت مماننه قائم اولور الکی علتند که
مربزیده تکرر بونور بر بسی منها بر جموعه و اصل بالعه اولان مجددر زرا انده
جمعیت کرا اولور و ما حفضله الکاتب و اساور و اناعیم کبر با جو حکم و تقدیر له
منها، جموع در تبيين و اصل اول یعنی عدد حروف و حرکات و سکانه حقیقیه
و اصل اول حقیقیه کرا جمعیت بوق ساجد و مصابیح کبر الکی سی الف مضموره
ایله و با محدود و بله اولان اسمدر جلی و همرا کبی زرا اول الفک مر بر بسی الکی
علت مماننه قائم اولور بر بسی ثلث بر سیده لزوم ثلث در یعنی بونور بونور
اسمه ثلث لازم که اندن مغارف اولر با لوضع جلی و بر راجیل و بزر و همرا
دیر لمر و بزر بر بسی اسم لازم اول لمری ثلث اخری مزله سنده قلندی
ایندی لمر کبی لوده بابت مکرر اولر بسی کوبا که مر بر زده الکی علت موجود
فالعول لمر و بر صیغیه الاصلیه حقیقا کثلث و سکت و اخر و جمع او تصدرا
کم و باب قطام فی بی تمیم فاعل لفظ فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل
تفسیر در خروج لفظ فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل فاعل
متعلق در خروج صیغیت بخورد در غیر ایله و مضاف اسم راجحه صیغیه الاصلیه لفظ
بخورد صیغیت صیغه در حقیقا مصدر محذوفه صفت در مفعول مماننه خود و حقیقا
دیگر در مای مفعول متعلق در عاملی محذوف یعنی حقیق حقیقا بابت در هر وقت

اسم راجحه صیغیه اصلیه با کبی کاف حرف جر و یا مثل مماننه سدر
محل فاعل در مصدر مبتدا محذوفه زرا فاعل ثلث با خود و بونور فاعل ثلث با خود و بونور فاعل ثلث
صفت در یعنی خروج حقیقا کاتبان کرا فاعل ثلث و سکت معطوفه زرا فاعل و جموعه بونور
معطوفه در ماقبله او حرف عطف تقدیر حقیقه معطوفه کمره اعرابه کسب کسب
اعرابه معطوفه کمره مضافه در قطانی بی فی تمیم جارح لمر و اعرابین فاعل فاعل فاعل فاعل
مبتدا محذوفه در تقدیر مولفه بی تمیم در حصول ترکیب عدل اسمک حقیقا سید
اصلیه سندن بر عبری صیغه به عدل فاعل ثلث هو لک مصدر بر یعنی عدل عدل ای
کون الاسم عدول الانکون مخرجه خروج و عدلی یعنی اسمک ماده بی و با معنای
حقیقا سید صیغه اصلیه در صیغه اخری بی یعنی در صورتی که سید که اصل وقاعده
اقضا ایدر بوا سکت اول صورت اولر زنه اولر سکتی با حقیقا صیغه اصلیه در صیغه
سکت و رباع و ربع بونک کبدر احاده و موصده و تنا و سنی بونک و بیدر
عشار و عشر و اربعه بوقیاس اولر زده در بونک مر بر بی هر بر صیدن عدد اولر
زیرا مر بر بونک مماننه تکرار و ارا مالفظنده و صیغه سنده بوق ثلث لک
تکمله ثلثه و رباع اربعه ربعه در نفس و اخر معدولدر الا فاعل و یا اخر در جماعت
مماننه زرا اسم تفضیلدر اسم تفضیل خود او جمع و جمله استعملدر باقی فاعل
با لامه و یا اخر صیغه اصناف خود تونین و یا بنا و یا کندی کبی بر اضافت اقضا
ایدر حصد تنویه مثالدر و بنا به قیل و یا تم تم عدلی کندی کبی اضافت مثال
اخره ده اینه بونک بر بسی بون بیعتین اولدی که صکره که الکی بونک بر بسی
معدول اولر در و جمع جمعا، مؤنث اجمع در و کت و تبع و بضع بونک کبدر
ایندی جمع معدولدر جمع و یا جماعی در یا جمعا و انون زیر اجمع جمعا در و جمعا
اگر صفت حقیقا ثلث در بی اولر زده جمع اولر قدر جمعا و جمعا جمعا، انهم اولر

حقی فعل و فعل اول و وزنی اول و زوجه اول و قدر صحراء صحاری و صحراوات وزنی
اورزه جمع اول و معنی کبی پس وقتا که فعل وزنی اورزه جمع اول و به معلوم اول و کبی ذکر
اولنا تک بر بسند معدول اول و مستدر بود ذکر اولنا تک محققا معدول اول و اولنا در اما
تقدر بر معدول اولان عمر و زفر و زحل کبیر که نوبت غیر منفرد بود نیز در حال بود که
بوندده سبب نظام بود بوندی عملیت غیر پس عدل اعتبار را باید بر عدل اسبیه
معدول عنه اقتضا ایدر بوندده اسبیه وجود نه بر دلیل بود بوندی منع مرفوع غیر پس
مربوبه بر معدول عنه تقدیر را باید بر مثل عمره و زفره زاف و زحل را حل کبی باب قطام
در ادفعاله وزنی اورزه اعتبار مونت عملی در که اخوی را اولیه بعد از کثر نبی تمام تک
کبی رده عدل اعتبار را باید بر اولان اعلام مونت عملی اینک بخون حضار و طهار کبی
ابدی بوندی کبی زمینی در حال بود که بوندده ایلی سبب و غیره بود یکی پس
بنا بر موجب و کل در پس بوندده عدل تقدیر را باید بر سبب بنا حاصل اولدی ابدی
وقتا که رالفه سبب بنا بجز عدل اعتبار اولد پس اول وزن اورزه اولان
موجب غیر منفرد ده اعتبار اولدی نظایر نه عملی اینک بجز عدل احتیاج بود این
ریز امع مرفوع ایلی سبب حاصل در که ثابت و علت در ابدی باب قطام ده عدل
اعتبار را اینک نظایر نه عملی بجز ریف سبب منع صرف حاصل در بافضل بلا عدل
اینک بجز بعضی دید که باب قطام ذکر بود مقامه مناسب و کل ریز اکلام سبب منع
صرف بجز عدل تقدیر ابلده در نظایر نه عملی بجز و کل مضاف فی نم دیدی ریز
چار بوندی کبیری بنی فلور ریس بر نم بجز و داخل و کل اکثر نبی نم و بیک
ریز اقل رالفه وزنی اورزه اولدی بنی فلور بلکه غیر منفرد قدر ابدی
سبب بنا بجز ابلده عدل تقدیر ایدوب با علامتی ابله عملی اینک احتیاج بود
الوصف شرط ان کون فی الاصل فلانصره الفیه فلذلك صرف مرت

بنسوة اربع و اتمع اسود و اتمع للحمية و ادم للقبید و وصف منع افعی للحمية و
اجدل للقصير و اجیل للظایر الوصف لفظا مرفوع مبتدا شرطه مبتدا ثانی مضافه وصف
راجع صبه از حرف بصبت بكونه فعل مضارع در افعال ناقصه در مضمون مبتدا ان حرف مبتدا
ضمره ایدر در وصفه فی الاصل خبر کون در و بوفعل اسمیه خبر مبتدا را باید
بموضوع خبر مبتدای اولدر و بوجز تک اعرابین محلی بوقت جمله ابتداء در فاعل
جواب شرط یعنی جوابی شرطه ربطیدر لافعه فعل نفی استقبال مفعولی را ایدر وصفه
الفیه لفظا مرفوع فاعلیدر مفلک فاعول رابطة خبر الام حرف جر ذلک اسم سائر
ایلی سینه فکوزا و بیدیه بر بسی اصلده اولقدر و بر بسی غلبه اسبیه ضرر و بر کدی با خود
شرطه ان کون فی الاصل به اشارت اول پس جار و رید صرف به متعلق در اورزه
مقدم اولدر تمام و ضمیر بجز حرف فعل ماضی مجهول مرت فعل فاعل و بنسوة مفعول
بجز صریح اربع لفظا بجز و صفتی نسو تک و جمله تمام تمام فاعلیدر صرف تک اصل تک
صرف اربع فی مرت بنسوة اربع در و اوجوف عطف امتنع فاعل ماضی معلوم موقوف
صرف به اسود لفظا مرفوع فاعلیدر امتنع تک اتم اسود موقوف لجمه جار مجرولیه
متعلقه مجرولیه تقدیری امتنع اسود و اتم حال کونها صفتین للحمية و ادم موقوف
اتم به لقبید للحمية کبیر اعرابده و ضعف فعل ماضی معلوم موقوف صرفه به منع لفظا
مرفوع فاعلیدر ضعف تک افعی تقدیر بجز و مضاف الیه در منعک فالجمه اولدی کبیر
اعرابده و اجدل معطوفه رافعی به و لقصير للحمية کبیر و اجیل معطوفه راجله و للظایر
سابقه کبی در حصول تکبیر صرفی مانع اولان و ضعف تکبیر علی اصلی اولقدر یعنی اصل
وصفه بولمقدر پس وصف اصلیه غلبه اسبیه ضرر و بر یعنی سبب منع مرفوع تک
اخراج ابله احم و ابيض و امفکری حاصلی و صفت اصلیه اسبیه عارضه ضرر و بر
اسبیه اصلیه به و صفت عارضه ضرر و بر بل که وصف اصلی البسه منع ایدر و عارضی

و عارضی منع ابدی البتہ و صفت اصلی شرط اولی و بطلان سبب ضروری و برید کچون اربع سی
منصرف اولدی ورت بنسوة اربع ترکیبده رزرا اصل و صفة عدد معینک استبد
صکره استعماله و صفت عارض اولسدر غلبه سمیت و صفة اصلی ضروری و برید کچون
اسود وارتم و او هم منصرف اولدی بزر اسود اصل و صفة بهر سبب به صفت
صکره قره بلانده استعمال ابدی بزر وارتم اصلنده بهر لایحه وضع اولدی صکره افلی
قره لے بلانده استعمال ابدی بزر وارتم اصلنده بهر سبب به وضع اولدی صکره قره
دور و بوقایده استعمال ابدی بزر ایچی بوندر سمیت غلبه سبب عدم صرفه چهار
بلکه کتفه منصرف و صفت اصلی و زین فله نه که سمیتدن اولدی بزر ایچی عدم
انظر فده و صفت اصلی شرط اولدی و همچون بلانده اسم اولان افعال و صفت طوفانه اسم
اولان اجدلی و الیه قرینه اسم اولان اجنبی حرف نه منع ابدی نکت منعی منع اولدی
رزرا بونکرک و صفت اصلی سنده جرم بوقدر اما غیر منصرف ابدی و بر که افلی
فعودتند که برمازلق معنانه در رزرا بوطر غایتیکه و نامدر سایر طوری
و کل عرب بونکرک شام ابدی یعنی برماز قال ابدی التائینت بالاندر شرط العینة
و المنصور کذلک و شرط تختم تاثیر الزيادة علی التکلیف او تحریک الاوسط او الجوز
فمنذ جوز صفة و زینت و سقر و ماه و جوز متشع فان سیمی به نکرک شرط الزيادة
علی التکلیف فقدم منصرف و عقرب متشع لفظ و فوم مبتدا بالنا جارح الحور
اعرابه زحلا و فوم صفتی تقدیری التائینت اللتصق بالنا شرط مبتدائی مضمر
تائینیه راجع صیره العینة لفظ و فوم خبر مبتدائی تائیندر و جمله خبر مبتدائی اولدر و بوجه
اعرابه زحلا بوق جمله ابتدائی در و المعنوی مبتدائی محذوفه صفتی تقدیری و التائینت
المعنوی کذلک محلا و فوم خبر مبتدائی تائیندر تائینت بالنا به و سبب شرط علیته
و شرط لفظ و فوم مبتدائی مضافه زحمة تختمه تائینره تائینره تائینت معنویه راجع صیره

الزيادة خبر مبتدائی و علی التکلیف الزيادة به متعلقه و حرف عطف تحریک معطوفه
الزيادة مضافه و الاوسط و الجملة كما معطوفه فمبتدائی يجوز فعل مضارع معلوم
و حرف فاعلی مضافه منزه راجع صیره و جمله خبر مبتدائی و بوجه اسمیه جزاء شرط مقدر و تقدیری
و اذا کان کذلک فمبتدائی يجوز مرفعه منزه راجع صیره زکر ابراد ابدی تائینت معنوی
ایکن لفظ کوره علامت تائینت بوقدر باجود لفظ هندی و یکدر و و ذینب مبتدائی و سقر
و ماه و جوز معطوفه و و ذینب متشع خبر مبتدائی و تقدیری متشع کل واحد منها باجود هر زینیه
به متشع تقدیر اولده فمبتدائی حرف شرط سیمی ماضی مجهول فعل شرط به جار و مجرور معنوی
خبر محیدر سبب نکت و خبر تائینت معنوی به راجع زکر فایم مقام فاعلیه سبب نکت
فشرط مبتدائی مضافه تائینت معنوی به راجع صیره الزيادة خبر مبتدائی و بوجه اسمیه جزاء
شرطه ایچی اولده فاعل اولدر فقدم منصرف مبتدائی خبر شرطه و قدر خبره واقع
اولدر تقدیری فاذا عرفت هذا فقول فقدم کذا و عقرب متشع مبتدائی و خبر معطوفه
فقدم منصرفه محصور بکریب تائینت لفظی که تائینت اوله بغير الفه اولیه انک مانع حرف اولده
شرطی علم اولقدر یعنی اول اسم مؤنث علم اولی کرک عایشه و فاعله تائینت معنوی ده
شرط علم اولقدر یعنی ایکی سنده ده منع مرفده بشرط علم اولقدر الا بوقدر فرق
و ادر که تائینت التائینت علیت منع مرفده و چونیک شرطه اما تائینت معنویه
جوازینیک شرطه اما تائینت معنویه منع مرفده تاثر الیک و چونیک شرطه
او ج سنده نکت برسیدر اولکی بکر نکت حرفی او جدر زبانه و لغدر زینت کبی
ایکنی حرف اوسط متحرک اولقدر سقر کبی او جمی و لغدر یعنی لفظ علم اولقدر
حاملی عریز غیر دلدر اولقدر سبب نکت تائینت معنوی نکت حرفی جائز در زنا
و چونیک شرطی بولمندر عدم مرفده جائز در ایکی سبب بولمندر یعنی ایچی تائینت
و علم اما زینت تائینت معنوی زبانه ابدی بولمندر یعنی عدم حرفی و اجدر و سقره

تحرك اوسط ابدانیت معنوی و ماه و جوده عجز ابدانیت معنوی بونک
مریسی لایق قدر زبر او چونک شرطی بولندی اما اگر تانیت معنوی بی برزکه
اسم ایلیه ریس شرطی اول اسمک اوج حرفه زبانه اولقدر ایدی قدم که تانیت
منفید بر جله انی علم ایلیه لر منفرف اولور زبر افکره اسم اولقدر متعلق اعتبار
اولماز ریس بالکر علیتید غیر منفرف اولمازا اما عقرب که تانیت معنوی زبر کره
اسم ایلیه لر منفرف متعلق اولور زبر اوج حرفه زبانه راید در ایدی شرط بولندی
مسترد و فی الموقد شرطاً انه لکون علیة المعدنه مبتدا شرطها مبتدا تانی
مضاف الموقد به راجع صیغه انه حرف نائب کون فعل مضارع افعال ناقصه در منفرد
انه حرف مبتدا استخذه مسترد راجد الموقد علیة خبر کون در ذکون اسم و خبر مبتدای ندر
مبتدای تانی خبر جمله ایلیه خبر مبتدا اولدر که جمله ابتدائه در محصور از یک مانع مرکب
دور دخی سه مؤلفه در غیر تفرق زبر امانع صیغه سب اولان تفرق ذات مؤلفه کلور
ریس منع حرفه تانیت شرطی علم اولقدر زبر اصناف بشر مضرات و مهامت
و معرف باللام و بالاضافه و علم در مضرات و بهما مبتدا تندر غیر منفرف خود موافق
لام ایلیه و اضافتة توف اولان خود غیر منفرف تفرق فالمدی الآ
توف علی حاصلی مانع حرف اولان توف علیدر الجوه شرطاً انه لکون علیة فی العیة
و تحک الا و توسط اوزیاده علی التکة فتوح منفرف و کسرو ابراهیم فتوح
الجوه مبتدا شرطها مبتدای تانیه مضافه راجع صیغه و انه لکون علیة تانیت فی التکة
الجوه و تحک معطوفه علیة مضافه الا و توسط اوزیاده معطوفه تحک علی
التکة جارح الحور متعلقه زبانه جمله فعلیه خبر مبتدای تانیه در جمله ایلیه خبر مبتدا
اولدر و بوجله ساین جمله لکبدر فتوح منفرف مقدم منفرف کبدر و کسرتبتدا
و ابراهیم که معطوف فتوح خبر مبتدا در کل واحد منها تقدیر زنده محصور از یک مانع مرکب

۱۷
اوضاع عربک غیر شک اولقدر یعنی عربک وصفی اولیه مرنه ولدن اولور سینه اولور
ایدی عجز نکت منع حرفه تانیت شرطی انه عجز ده یعنی عرب و بیلند زبر عجزده علم اولقدر حقیقه
ابراهیم کبر با حکما قالون کبی که روم و بیلند زبر اسم جنس ایدر ریس و یکدر صکنه نافع تانی
روایت ایلیه نکت برنده دیر لکبر کون انسانی خلاصه قالون و عیش سئوال ایلیه قالون
دیو و عیش که روحیه ایدر یکدر بوسبیلد اذ قالون و عیش ر بوجله اوی و کل ایدی
بلکه عیس ایدی ما بویله و یکدیجونه قالون و بیدر ایدی بوجله حکمدر زبر اعراب تفرق زبانه اولدر
علم اولدر رسن عجمه ده علیت شرط اولدر تا کم انده کند لغتکری کبی تفرق ایلیه لالف
ولام و اضافت و تینون احوال الملک و غیر سیمی کبر بویله اولیجه عجمه لک صنفقا و لفتح
مرنه سب اولماز ریس عجمه شرط اولدر علم اولقدر کندی و بیلند زنده با حقیقه و با حکما و
شرط تانی ایلی حرکت بریدر با تحک الا و توسط و اوج حرفه زبانه زیادده اولقدر تا کم
حفت ایلی سند زبر بینه معارض اولیه ریس نوع مصنف فتوح منفرف زبر اسکن
الا و توسط در و کسره که دیار بکرده بر فلو اسبیدر رفیدنه فتوح در زبر تحک الا و توسط
در و ابراهیم زیادده علی التکة در ریس مرفی مستفرد معلوم اولدر که جمیع انبیا نکت و کلور نکت
اساسی لایق قدر الا التی کسند نکت ننه که بیور مشر هر که مت از بنمیان
ملک رسلا معرف کسرتکس صالح و مورد و لوط و باز سبب باز نوع و محمد
امد و بس ایلی شرطه صیغه فتوح ایلیج و کسرت و مصباح و اما فتوح فرایزه فتوح
و حضرا علمما للتسبیح غیر منفرف لانه منقول غیر جمیع و سیر اول از الم تفرق و نه اولدر
فتوح فتوحی قبل علی موازیه و قبل عربی جمع سیر و الی تقدیر اذ اصر فکما اسکن
و نحو جارح و غیر القاضی جمع مبتدا شرطها مبتدای تانیه مضافه راجع صیغه صیغه
خبر مبتدای تانیه و جمله خبر مبتدا اولدر مضاف الیه در مضافه جموعه مصدر کن فاعله
اضافه غیره جارح و بوجله متعلقه مضافه صیغه فتوح کسرتکس تفرق شرطه صیغه

مبتداً و خبر و مضاف و مضاف الیه و غیره و غیره
اول در کسب جادو و جادو و مضاف الیه اگر کاف مثل مناسبت تقدیر اوله
مرفوع خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
ابتداً اما مناسبت شرطی مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه
فاداخل اول در جادو و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
و خبر حرفی متوالی اوله و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
تا کلمه لفظ مراد اوله و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
غیر مرفوع خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
حال اوله و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
جز در این حرف و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
غیر مرفوع خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
عالی جوابی در و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
فاعلی خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
الاکثر خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
فاحرف رابطه جز در حرف و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
اعجمی مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
فعل ماضی مجهول خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
اعجمی مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
ایله و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه

جمع خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
تقدیر و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
ای قدر تقدیر او و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
تخلی و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
فعل ماضی مجهول خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
جوابی در و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
لا اسکال فی خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
مضاف الیه و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
جوابی در و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
ترکیب الکی سببک تعاملاً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
اوله و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
اوزه و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
انعامت جمع خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
کسب خبر مبتداً و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
اوله و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
نویس غیر با و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
وازنه و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
حرف اوله و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه
با سببک فون اوله و خبر و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه و مضاف الیه

باز

باز

ارسلان جنب اسامه و مدکاری کمی پس بویزه جمعیت بونهار صیفه منتهای جموع
خود اسباب منع صرفه در کله بلکه معینده سطر در بویله اولجه منفرف اولم کرک
ابدی لکن غیر منفرد در غیر جواب بویله در کم حصا جمع صانع علم اولدغی حینده غیر
منفرد بالفعل اولدوغی و عجز و کله بلکه جمعیت اصلیه بجز بر اجمعت منقولدر منفرد
حقیق کله عظیم البطر منفاکسه اجمدر منع فرده معبر جمعیت اصلیدر صحاح جوم برده
و پیش که بولغده و تیکرده غیر منفرد بر اجمع بنیه اوزره اسم واحد در و سول
اذا لم یعرف جواب سوال مقدر در تقدیر سوال بویله در که سر اولدوغی در
سروال منفاکسه نه جمعدرونه منقولدر جمعدون بوزن خود منع ایله ال
بونک له وجه جواب بویله در کم یا کما جمعدرونه سکرینه محل ایله ایله خود
تقدیر فرض ایله جمع سروال در که مفرد معنی سنده استعمال ایله بجز
سروال منفاکسه اجمدی بولفظ صرف اولدوغی وقت حال بوکه استعماله
صرف اولم کرک در پس کمی دیدی که لفظ جمیدر که عبیده در سکرینه محل اولدوغی
صرف اولدی یعنی دنا بر و فنا بیل کمی و کمی دیدی عبیدر تقدیر سروال ایله
جمیدر یعنی فرض ایله بیل که سروال نک جمعی اولد اجمدر بولفظ صنف
اولدغی تقدیر در اما منفرف اولدغه اشکال فالمر که مفرد جمیدر و
حقیقی جمیدر بوقت تقدیر جمعی و اما جوار کمی اسم یعنی مقصود که اخر با و با و او
اولوب باقیلی کسیر اوله فواعل وزنی اوزره اوله بایله جوار کمی و او بی
روای کمی رفع و بحر حالته قاضی کبیر صورته یا خوف اولده داندر تنون عوف
ایله کوجاشتی جوار و درت جوار و اما بصح حالته یا بحرک و مفوضدر خوردن
جوار کمی بس حالت بینه اشکال بوقدر زرا اسم غیر منفرد جمعیت و صیفه
نشته مجموع و اما رفع و جوار اصلی جوار کمی در تنونیکه زرا اسم اصلی منفرد

19
مرب اولدوغی تقدیر صیس با اوزره همه نقل حذف اولدی اجتماع اولدوغی
اولدی با دوز و تنوندر بانی حذف بدوب تنونی با قبله و پردن جوار و دواع اولدی
بونک اعلا الذن و اخی وجه و اربکن کرک سواد در اعراض الملک الکرک شرط
العینه وان لا یكون باضافه ولا استناد و مثل علیک الکرک مبتدا شرط
مبتدا نامانی مضاف در کرک راجع ضمیره العینه ضمیر مبتدا ناماندر مبتدا ناماندر خبریه خبر مبتدا
اولدروان لا یكون اعرابی سابق کبیر و استی ترکیبه راجع ضمیر در باضافه جوار
اعرابی خبر مفعول خبر بیدر بوفعل اسمیه و خبریه تا اول مفروده از اعراب خبر مفعول
بعطف در علمیه و لا استناد و باضافه مثل خبر مبتدا مخذوف در علیک مضاف مفعول
ترکیب ترکیب با غیر منفرد یعنی کلمه یا زیاده به کلیه تقدیر بجز جوی حرف اولدوغی ابدی
سری علم اولدوغی نام علم اولدوغی مصون اولد و اولد ترکیب لازم اولد و ما غیر خبر و با سبب
کافی ثابت اولد و ما غیر خبر یعنی ترکیب اضافیه اولم کرک زرا ترکیب اضافی غیر منفرد
منفرد حکمته فلور پس منع فرده نتیجه تا سر ایله ترکیب استنادیده اولم کرک
زرا ترکیب استنادی بنیابی بوجیدر اجمدی اعرابک ملزم اولان اشع فرده نتیجه
موجب اولد و بنا اعرابی منافی در حاصلی اعراب و بنا ضد اندر مرده اولما زرا
بعینک در که سام فصبه لندن بر قصبه نک اسمدر مرکبدر جمله خبر که اسم ضمیر و کله
صاحبک او بدرا یکی اسم فاعله بیل که ارا رینده بنت اضافت و استناد بوقدر الالف
و النون از کانانی اسم شرط العینه کمران اوصیقه فایتنقا فعلانه و قبل مجوز
فعلی و فرغته اختلف فی رحمان دون شکران و ندان الالف مبتدا و النون
معتوف در کان حرف شرط کانا حه مافی در افعال مقصودن استی ضمیر بارز
عاید در الالف و نون فی اسم جار مجوزیله اعراب خبر مفعول خبر کانا و شرط مبتدا
مضاف در راجع ضمیره العینه خبر و بوجه ای شرط و ضمیر در جمله شرطیه خبر مبتدا

کمران کاف مثل معنائه مضافه عمرانه جارح بحر و محلا مفعول مضمندان
مجد و قدر یعنی موصول عمران او صفة علی اسم معطوف در فائده خبر مبتدای خود
فعلانه مضاف الیه وجه جواب شرط مقدر در تقدیری الالف والنون
کافی صفة شرطی انتفا فعلانه قبل فعل ماضی مجهول وجود خبر متداخر خود
مضافه فعلانه تقدیری و قبل شرطها وجود فعلی جمله اسمیه مقول قولدر حرف
سبب که محلا بحر و در زجر قبله فعلانه صفت اولد و غنه اشارت در با خود
شرطه مخالفه جارح و جمله متعلقه را اختلافه او زرنه مقدم اولدی خبر جارح
اختلاف فعل ماضی مجهول زرنه جارح و جمله متعلقه ناک مفعول مالم بسم فاعله
دو زرنه طرفه منصوبه مضافه در سکرانه که غیر منصرفه را که چون جری ظاهر
اولدی ندانم معطوف در سکرانه و منصرفه را که چون جری ظاهر اولدی مجهول
ترکیب اسکن احرزنده الف و نون زانند تا ز اوله را اسم صفت منع ایدر
رین اصوات نیک ایکی الفنه بکر زرتا نایب داخل اولمقدمه پس بوالف نون
اسمه واقع اوله را اول اسکن شرطی علم اولمقدمه زرتا و عثمان
بکر تا کم ایکی الف تائیه مشابهت محقق اوله زرتا است بهت محقق اوله
تا نایب و قولنه مانع اولمقدمه و سعدانه و وجانه و وجانه کبر الف و نون
صفت احرزنده مویی فعلانه و زرنی او زرنه کلمت کرک را باینکه اولمقدمه
انتفاقی مستند را ما صحیح قول اولدر زرتا وجود فعلی بالفعل شرط و کلمت
اجیدی صفت اوله الف و نونک شرطه مخالفه واقع اولد و نحو زرتانک
صفت و عدم صفت اختلاف ایدر زرتا مضمندان که فعلانه مانع و زرنه
او زرنه کلمه صفت صفت حاضر در غیر اطلاق جایز و کلمت انتفا فعلانه شرط
ایلیق لابن صرف او تور نا وجود فعلی شرط ایلیق صرف ایدر زرتا مضمندان
که مضمندان او زرنه کلمه سکرانه ده اختلاف ایدر زرتا مضمندان در سکرانه و کلمت

پس ایکی شرطیله موافق در که غیر منصرف فعله بر مصاحب معنائه اولان ندانم
اختلاف ایدر مضمندان ایدر زرتا مضمندان فعلانه کلمت سکرانه
اولان ندانم غیر منصرفه را اتفاق زرتا مضمندان کلمت و وزن الفعل شرطان
بجخص که شتره و ضرب او بکون فی اوله زبانه که زیادته غیر قابل التاء و زرنه
انتفاع امر و انصرف بعمل و زرنه مبتدای الفعل المضاف الیه شرط متداخر ماضی
وزنه راجع صفت ایدر بخش تا اول معروضه از ایدر فاعلی بخشه ضمیر عاید و زرنه به
جارح و زرنه متعلقه را زرنه بخش به و ضمیر فعله عاید در ایدر بخش متعلقه خبر مبتدای
نایب در وجه خبر مبتدای اولدر کلمت مبتدای خود خبر در موصول سکرانه و بکلمت و ضرب
اکه معطوف او بکون اعراب کجیدی معطوف در ان بخش به حرف جر اوله خبر در
خبر قبله مضافه و زرنه خبر راجع صفت محلا منصوب مقدم خبر در بکون ناک و زرنه
نوع اسمیدر کاف جر زبانه بحر و در کاف مضافه خبر راجع صفت و بوجار و بحر
زبانه به مقدر یا خود کاف مثل معنائه در و کلمه زبانه صفت غیر منصوب
مقدر کانه خبری اولق او زرنه تقدیری ایدر بکون الاسم غیر قابل التاء یا خود
اوله ضمیر زرنه حال اوله ایدر حال کون الاسم غیر قابل با خود مفعول زبانه به صفت اوله
قابل بحر و در اضا فتله التاء جارح و بحر و بکلمت متعلقه و زرنه ایدر اجل شرط
عدم قبول التاء انتفاع فعل ماضی معلوم امر لفظا مفعول فاعلی در و انصرف معطوف در
انتفاع به عمل لفظا مفعول فاعله را انصرف حصول ترکیب وزن فکانت منع صفت
ایکی شرطی وار با فعله مخصوص و زرنه کرک که اسمه بولفیه الاغیبدین عربیه مقول
بقم کی با خود فعل عربیدین اسمه مقول اوله شتره کی که بر فرس اسم فعله بکلمت و زرنه
کی که بر مایه یعنی صوبه او خود بکلمت بنای مفعول صفتی او زرنه به راجع
نام خود بکلمت و تفاعل و تفاعل و انفعال و استفعال بکلمت و زرنه

با وجود اولیاده فعل زباده سی کمی زباده اول یعنی تبین حرف ندر بر بی اولیاده
تالی بقول ابی نعیم یعنی اخرونه تا داخل اولیه فعل و تفضل و تفضل و داخل امر مخاطب و لا
تفضل نهی مخاطب کسب الیکون امر غیر منفرد اولدی زیرا اولیاده فعل زباده سی کمی
زیاده و ارتالی بقول ابی نعیم اخرونه و بمررا اما بعلمه منفرد اولدی تالی بقول ابی نعیم
ریراجل عمل و ناقه جله در بر لصد منده قوی اولان و در به و کافیته حکمیته مؤثره اذا
نکر صرف لیا تبین من انها لا تجتمع مؤثره الا ما بی شرط فیها الا العدل
و وزن الفعل و بهما متضادان فلا یكون الا احدهما فاذا نکر بقی بیا
سبب او علی سبب واحد اسم موصول الاسم الذی و یکدر با اسم موصوف اسم نه مقدم
بهر علیته مؤخر متبدا مؤثره صفة علیت در وجه صله در و با صفت در مایه و ما یونزل
متبدا اذا معنای شرطی متضمن ظرف زماندر نکر فعل ماضی مجهول فایم مقام فاعلی محذوفه
حتمه عائد مایه فعل شرط و اقدر صرفه اعرا بده نکر کسبدر خرابی شرط و اقدر و جمله شرطیه
ضمه و در معنای الاسم الذی ثبت به علیت مؤثره حرف و تک الاسم و تکره لام حرف
جر و ما موصول و ما موصوف تبین فعل ماضی بسی للفاعل ظله و یکدر و ستره ضمیری فاعلیدر
مایه نماید و جمله صله در و با صفت در مایه و ما صله سید و مضتکه تجرور در لامه جار
مع تجرور و به تعلق در صفة معنای صرف المنکر لیس اول الدلیل الذی ظله فرجه کذا
فحرف بیاندر مایه تبین به تعلق از هر طرف و حرف مشبه بالفضلون و ما اسمی عائد در
علیته لا تجتمع فعل نفی استقبال ضمیر مسترفاعلی راجعدر علیته مؤثره حالدر مذکور
ضمیر و زباده صفت اوله مفعول مقدره یعنی لا تجتمع علیته عمه مؤثره و بکن صکره موصوف
حرف اولدی و صفت بر نه قامت اولدی الاحرف استثناء و ما موصول از سبب الذی
با موصوفه اسبب ماضی متبدا راجعدر علیته و شرط جزئی و فیه جار مجرور مایه مقدره متعلقدر
و شرطه صفتدر یعنی شرط ثابت فیه و ضمیر مایه عائد در و متبدا بخریه صله در و با صفت در مایه و

صله سیده و با صفت مستثنی در و مستثنی منه محذوف فجان که مؤثره حال اوله
و استثناء مفعول در تقدیری لا تجتمع علیته سببها الاسباب حال کونها
مؤثره الا السبب الذی و سبب ماضی فیه شرط الا العدل مستثنی در
تقدیری لا تجتمع غیر ماضی شرط فیه الا العدل و وزن الفعل فانها تجتمع ماضی
انها لست بشرط فیهما و وزن الفعل معطوفدر العدل و زنگ فعله اضافتی
عائت خاصه سی اضافتدر و لا تجتمع جمله سی اه خراز در و انبه اسببیه و ضمیریه
ما یویل معزده محلا مجرور در زخم جلیل و هما متبدا در راجعدر عدله و وزن فعله
متضاد و بخر متبدا در و جمله حالدر عدل و وزن فعلدر تقدیری العدل
و وزن الفعل فانها تجتمع ماضی و حال انها متضاد و از هر طرف مجتبعین فی الواحد
فلا یكون فعل نفی استقبال کانه تامه در جواب شرط محذوفدر الاحرف استثناء
احدهما فاعلی تقدیری فاذا لم یجتمعا معهما فلا یوجد الا احدهما فاذا نکر فاد ارف
کسبدر بقی فعل ماضی معلوم بلا با حرف جر لا فیه معکونه سبب مجرور در مایه جار
مجرور به متعلقدر بقی به او حرف عطف علی سبب معطوفدر بلا سببه و بعد
سببه صفتدر بقی جزای شرط در شرط جزا سیده جمله استثناء حصول ترکیب
در اسم غیر منفرد که انده علیت منع مرفده تا اثر ایدر یعنی منع مرفده شرط اوله
مربار که اول اسم نکره قلنسه رب سعاد و قظام کمی اول اسم منفرد قلنور زیرا
ظاهر و لیسیدی سابقا اسباب منع حرفی بیانه اینمکدر و ستر بطین ذکر اینمکدر
که بونکر منع مرفده مؤثر اولدی حاله مجتمع اولمز لشرط اولان هر دو که کانت
بالف و در لفظ و معنا و عجمه در و ترکیب و الالف و نون زباده تان در ابعدی
بونکر مبرر سبب علیته ستر و طدر الاعدل و وزن فعله شرط و کل ایکن
مؤثر اولور یعنی منع مرفده سبب اولور بونکر اسبب هر اسمده صحیح اولمز یعنی عدل

مخصوصی و یک

ضعفه لری و نیز فعل ضعه را به متخالف قدر یعنی ضدل در بر ماده ده جمع اولماز
که عیبت کشیدند صکره ایکینک اجتماعی منع صرفه سبب اوله پس عیبت
کشیدند صکره بر سبب فالور مرسی ایچدی اسم نکره فندقدن صکره بلا سبب
فالور عیبت شرط اولدنی برده ریز شرط کینک ایله شرط و سبب کیدر
و صوبله صلوة کبی با بر سبب فالور شرط اولدنی برده عدل و وزن فعلده
کبی که بونکر عیبتله شرط و کل و مخالف سببونه **الاحفش فی مثل آخره**
علما اذا نکر حرف اعتبار اللیصیفة بعد التکیه و لا یلزمه بابت حاتم لما یلزم
فراعتبار المتفادین فی حکم واحد و اوجرت ابتدا مخالف فعل ماضی بنی الفاعل
مفاعله یا بندن سببونه محلا و فوع فاعلی الاحفش لفظ منصوب معنوی
مکسبه جانورنی حرف متکلمه در زجر قبیله امر مضاف الیه جز ظاهر اولدی
غیر صرف اولدی غیره علماء حالدر معنای مانده در اربابا کما حال کونه علماء با خود
احر در حالدر با خود تیندر در شکل امر در ارخالف بینه در صحت العلم فرقت تنکره
اذا امضی شرطی منضم ظرف زمانه نکر فعل ماضی جنس للمفعول مکنده مترتاب
فمفاعله راجع امر راجع اعتبار سببونه فاعلی اولیجی اجتناب مفعول له اولور
با خود جمله دن تیندر با حالدر فاعلی تا و یبیلده معتبره و یکدر با خود حالدر مضاف
حذفله اربا کونه و اعتبار للصفة با خود ظرف زماندر ریز اکانی مصدر صیغ
معکنه استعمال اولور بود جمله نصب احفش اولور اما سببونه مفعول
اوله ذکر اولان و جوبک جمعی جائز در الامعول ریز فاعل متحد کل
و فندکه اما سببونه و نیز بدل استعمال ده فتمق اولور یعنی مخالف الاحفش فذکر
الاعتبار للصفة اعتباره متعلق بعد ظرف اعتبار و التکیه مضاف الیه و
لا یلزمه فعل نفی استقبال و ضمیر متصل مفعول به راجع در سببونه باب

لفظا رفوع فاعلیدر مضافدر حاتم لام حرف جر موصول با موصوف و بنم
مضارع معلوم و انده سنگن همینه فاعلیدر مایه فاعل در و غیر مفعول محذوف نماید
سببونه نیز مایه باور و اعتبار ریز در زجر قبیله و متضادین مضاف الیه فی حکم
بنم به با اعتباره متعلق واحد صفت حکم در وجه صله در و ما بصفتدر مایه ما
صله سببونه با صفتله محذور در لایله که متعلقدر لایله بنم به موصوله ترکیب سببونه
مخالفت مبدی امر مکسبه که علم اوله صکره نکره فندقه سببونه اعتبار ایله محذوف
اصیله کنه اولدی کبی غیر صرف فالور اما احفش دیر که علم اولدنه و صفت زایل اولدی
سببونسببونه وجود و بر و ب اعتبار ایله یک بار در و راجدی عام و ظاهر
و ظاهر کسیده غمت جنبده وصف اصلی اعتبار ایله در و احفش
سببونه وصف دیر که سببونه لازم کلز زرا ابو اعتبار در اجتماع ضدین
لازم کلور بر او صفت عموم قضا ایله در و عیبت خصوص اما امر کسیده عیبت
اولدنه وصف اصلی اعتبار ایله مانع لوقدر فندقه **و جمیع الباب بالکلام او**
الاضافه بنجره بالکسر جمع مبتداء الباب مضاف الیه لام عهد بنجره کلور باب
غیر صرف و یکدر باللام یعنی لام تعرف دیکدر با حرف سببدر بنجره متعلق
او الاضافة التامه معطوفه بنجره فعل مضارع معلوم فاعلی مکنده مترتابه در جمیع
بالکسر بنجره متعلقه جمله فعلیه متعلقه به خبر متداور موصول ترکیب جمیع باب
غیر صرف لام تعرف داخل اولق سببیده و بر غیره مضاف اولق سببیده جزو
اولور کسرله یعنی صورت کسرله لفظا و تقدیرا زرا کسر القاب بنا و انکره
بنجر اولماز بل که صورت بنجره بنجر اولور ریز غیر صرف ده بنجر اولور اما صورت فندقه
بنجر اولور اما لام و اضافند بنجره صورت کسرله **المرفوعات بهو ما اشتمل**
على علم الفاعلیة المرفوعات مبتداء هو مبتدأ ثانیه عائد در مرفوعات دلالت

ایله که مفعول و افراد و ترکیبی خبر مبتدایه در که ماور یا خود کل واحد تقدیر اوله
و جائز در که المفعول مبتدای محذوفه خبر اوله تقدیری بنیاب المفعول و هو
ما مثل جمله ستانفه اوله و ما اسم موصول ای الاسم الذی و الاستیاء الی با وجود موصوفه
اوله اسم او اسم استعمل فعل ماضی مودف بهرسته فاعله ما یدر ما به علی حرف جر علم
علم جزو در در انکله جار مجرور به مفعول به غیر خبر مبتدایه الفاعله مضاف الیه جمله
فعلیه صله در و ما مفعول به و ما صله جمله و ما بصیقله خبر مبتدایه و جمله مبتدای
اوله محصور ترکیب المفعول تقدیری الاسماء المفعول در الف و ما یدر موصوفه
رین الف و مؤنثه مستعمل اوله و غیر کی صفات غیر عقلاوه مستعمله بحیال الایضا
و الکواکب الطالعات و غیره بوجهی تقسیم اعراب کوره هوه غیر مفعول
ما مبریده کنایت اوله اسم نه اوله غیر کی علم و نه اوله علامت در غیرت نه بونده
و اوله علامت مفعول که حرکت و مودف در که رفع و اوله الف در لفظا تقدیرا
یا بجمله بعضیله و بدی که اعراب محلی لفظ استعمل اوله و کلدر سیه جار مجرور لانی
مفعول اوله از بر ارفع محلی تک منته اوله در که اوله مبریده در که اگر انک
برنده به مفعول اوله البته مفعول اوله بعضیله و بدی که تعرف لفظی و تقدیری
سماط اوله معنی کی محلی ده سماط در بر احوال فاعله ده و تحت ابر صبری
مفعول متصل اوله قدومه اوله خود بینی در و اعرابی مفعول الفاعله مابسی نسبی
اوله جار مجرور ای المفعول المنسوت الی الفاعل مصدریه ده اوله و نه اوله و رای کونه
فاعل حقیقه او کما الفاعل موما استند الیه الفعل او شبهه و قدوم علیه علی
جهت قیامه به مثل قام زید و زید قائم ابوه فاعول تفسر و بار ابط جواب جز
حرف تبیض و غیره مفعول مضمون اوله معنی مفعول را جدر و با ما استعمل علی علم الفاعله
به الفاعل جز مقدم مفعول مبتدایه و موصولا مفعول مبتدایه و ما اسم موصول با موصوفه

ای الاسم الذی و اسم استند افعال با بنید فعل ماضی منتهی للمفعول و الیه الکامتل و غیره
ما یدر جدر و الفعل استند تک مفعول علم اسم فاعله را و شبهه که معلوف
و غیره فعله را جدر و قدوم استند به معطوفه زیناب غیر الفاعل الفعلیه و شبهه
را جدر علیه جار مجرور به قدم به متعلقه و غیره اسم را جدر در علی حرف جر استند
جهت مجرور در انکله و مقام مضاف الیه و مضافه فعله و ما یدر اسم را جدر بهرسته متعلقه
قیامه و غیره اسم را جدر و جمله فعلیه متعلقه جمله صله در و ما یدر مفعول به و جمله خبر
مبتدایه که مودر مثل مبتدایه محذوفه خبر در و اقام ماضی مودف و زیده فاعلی و جمله خبر
مخلا مجرور در مضاف الیه در و زید مبتدایه و قائم مبتدایه ثانی و ابوه خبر مبتدایه ثانی
و مضافه زید را جدر خبر مبتدایه ثانی خبر مبتدایه اوله در و جمله معطوفه
با بنیده جمله محصور ترکیب منه الفاعل تقدیری فاذا عرفت ما استعمل علی علم الفاعله
منه الفاعل معنی فاعل علم فاعلیه مستعمل اوله در بعضیله فاعلی سائر مفعول
تقدم ابیدی زید ارفوعا تک اصلیدر که جمله فعلیه خبر مبتدایه که جمله لریک
اصلیدر ابیدی فاعلی تعرف ابیدر که فاعل سؤل اسمدر که فعل و ما یدر فعل که
سند اوله و فعل و شبهه فعل اوله اسمک او زید نه مقدم اوله اوله اسم قائم اوله
طریقیه غیر معلوم صیغه او زید اوله و با انک حکنده اوله اسم فاعل و صف شبهه کی
قام زید فعلک استند کوره و زید قائم ابوه و شبهه فعلک استند کوره در
والأصل ان یلی فعله فیکتک جائز ضرب غلامه زید و امتنع ضرب غلامه
زید و الاصل مبتدایه و ان حرف نصب یلی فعل مضمون معلوم منصوب در ان جمله
و سنک فاعلی عاید در فاعله فعله مفعول به و غیره فاعله را جدر و جمله تاویل مفعول
جز مبتدایه فاعول عطف و لام حرف جر و انک اشارت در اصل و مجرور در لام جار مجرور
متعلق جاریه مقدم اوله خبر مجرور جار ماضی مودف و ضرب انک کی و غلامه مفعول

مضاف زنده راجح صیغه و زنده فاعلی و بولکلام تا ذیل معروده جائزه فاعل
واقع اولش غار ندا الکریم و یکدر و انتع مافی هووف معطوف در جائزه و ضرب
بکن کبیر علامه فاعلی و زنده مفعولی و بوجله فاعل انتع در حصول ترکیب اصل بوند اولی
معنسه در اولی دینه ولی لفظه زیاده مناسب ایدی یعنی اولی بود که فاعل
مضک یا سنده اولی بلافاصل یعنی فاعل مضک و لاسنده و در بنده واقع اولی
اولی اولی چون ضرب علامه زنده ترکیب جائز در اولی اما ضرب علامه زنده جائز
اولی در اولی و تکبیره اضمار قبل الذکر یکی همان لفظه در انتی زنده و کل زنده بر
مفعول تقدم او لمقدر اما تا بنده لفظ و ترتبه اضمار قبل الذکر بواسیه بولده جائز
و کلدر و اذا انتقی الاعراب لفظا بینها و القریبه او کان ضمیرا متصلا او وقع
مفعول بعد الا او معنا یا واجب تقدیمه اذا به کلیمه در ماضی شرطی متضمن
مخلا منضوب در ظرف فاعلی جوابیدر انتقی مافی هووف الاعراب فاعلیدر لفظ منضوب
تیسر لفظه از جهت التلکظ لاجزیت القدر و المحل اصلی انتقی لفظ الاعراب فیهما جار
و جزور انتقی به متعلقه و ضمیر جزور فاعلی و مفعول فاعلیدر و القریبه الاعراب معطوف
و اوجوف و لفظ کانه افعال ناقصه و نذرانده مستکن اسمیدر فاعله عاید ضمیرا
جز کانه در متصلا ضمیر بعد جزور و یا مضاف معرود در وجه معطوف در و اذا انتقی الاعراب
او جوف و لفظ وقع مافی هووف مفعول فاعلی و مضاف در فاعله راجح صیغه بعد
منضوب در ظرفت او زره و مضاف در لفظ الآیه الا و معنا ما معطوف در الآیه و ضمیر
الآیه راجح صیغه و بولکلام معطوف در و اذا انتقی جمله سبب کبی و جب ماضی
مورث تقدیمه فاعلی مضاف در فاعله عاید صیغه و جمله جزو شرط و اقدر که و اذا انتقی
در حصول ترکیب فاعلی که فاعله و مفعولیده اعاب منتقی اولی که ضرب
و تفسی بختی که در بنده منتقی اولی بونک کسی یعنی لفظا و معنی بخلاف ضرب تذکر

سعدی و اکل الکبیر بر بچی با خود فاعل فعله متصل ضمیر با ز اول ضربت زبدا
کبی با خود فاعلک مفعولی الا دن صکره واقع اولی بیک بنک او ز مانسه تراظر
شرطیه نحو ما ضرب زنده الاعمر او با خود معنای الا دن صکره واقع اولی که انما
در نحو انما ضرب زنده عمر او جب تقدیمه یعنی فاعلی مفعول او ز زبنه بوضوئینک
جمعنده تقدم الملک و اچیدر اما اعاب و قریبه منتقی اولان برده البسیدن اخراز
الجزیه و اما فاعل ضمیر اولدی فی برده زنده اتصال انفصالی لغدر و اما مفعول الا دن صکره
واقع اولی و الا توسط البسه بجزر از بنده واقع اولی تقدیمه و تاخره و مضمون
منقلب و اما سوز زنده ما ضرب زنده الاعمر او به مفهوم بونک ضار بنیر عمروده جهر در
بونک بر بکه عمر و بر غیر بونک مصروفی اولی جائز در اما ما ضرب عمر و الا زنده در
مضمون عمرک مصروفی زنده جهر در بونک بر بکه که زنده محض احوی ده ضارب
اولی جائز در پس اگر بری بر بنده منقلب اولی مضمون منقلب اولی و اذا
انصل به ضمیر المفعول او وقع بعد الا او معنا یا او انصل مفعول و ضمیر متصل
و جب یا خبره و اذا انصل و اذا انتقی کبیر را عاید به بانصل متعلق و ضمیر فاعله را جهر
ضمیر فاعل انصل در مفعول مضاف او وقع او وقع بعد الا او معنا یا وجهی ظاهر در
سابقدن او ذکری تمکیر کبیدی انصل مافی هووف مفعول فاعل انصل در و ضمیر متصلا
ایه در راجح فاعله و او حالیه بوجله و فروع مستدا را جهر در فاعله و فیری خبری مضاف
متصله و بوجله حالیه در و ذوالحال مفعول ضمیر در و بوجله حالیه سابق اولان کبی جمله
و اذا انصل جمله سینه معطوف در و جب تاخر و جب تقدیمه کبیر را عاید به و بوجله شرطیه
معطوف در جمله شرطیه سابقه حصول ترکیب فاعلی که فاعله ضمیر مفعول متصل اولی
اولی ضرب زنده علامه کبی با خود فاعل الا دن صکره واقع اولی ما ضرب عمر و الا دن
کبی با خود معنای الا دن صکره واقع اولی که انما در نحو انما ضرب عمر و زنده با خود

مفعولی فعله متصل اولسه و فاعل ضمیر متصل اولسه ضربت زید کسی فاعلک مفعول اول
تاقیری واجیدر بوضو زید یک جمعیده اما ضمیر مفعول فاعله متصل اوله انما قبل
الزکر لازم کلمسون دیولفظا ورتبه واما الادن و معنای الادن کبره و اق اول
تا که هر مطرب منقلب اولماسون و اما مفعول ضمیری متصل اوله و فاعل ضمیری
متصل اولسه زیرا اتصال مفعول مناجد فاعل غیر متصلک مفعول اوله اوله
نوسطنی اما فاعله ضمیر متصل اوله بو تقدیر چه فاعل ضمیری مقدم اولتی واجیدر
ضربت کسی **وقد حذف الفعل لقيام القرينه جواز في مثل قولك زيدا فان من**
قام وليك بزوارع مضمونه و تحيط مما يطبخ الطوايح و وجوب في سبل وان
أخذ من الشربين استجارك و قد حذف تقبل حذف مضارع مجهول الفعل نائب
عبر الفاعل راجع فاعلک لام حرف جر قیام مجرور در الحاله مضارع زید به جابر مجرور به
متعلقه بحذف به جواز مصدر محذوفه و مقدرای حذف جابزه حرف جر متعلق مجرور
الحاله جابر مجرور به طرف جوارر مضاف اوله و قوله قوله کاذ و طرف متعلقه بحذف
زید بدل قوله و حکایتکه مفعول اوله و نور لام حرف جر و موصولی الشخص الذی و موصولی
المتخلف فاعل ماضی هو حرف متکون فاعله راجع در منه و ماضی استقامه مبتدا و قام ماضی
معلوم و محذوفه ضمیر فاعلی منه راجع و فعل علیه خبر مبتدا و در بولکلام مفعول فاعل در ریسر
تکلام مضمون اولور و جمله سابقه بوجه جمله جمله در و با مقدر منه و موصولی و موصوف جمله
و متعلقه مجرور در لام جارح لک مجرور به متعلقه مقدره که قوله در تقدیری فی مثل قولک
زید فان بعض نسخه قول عبارتی اولور و منه کوره در بواجواب و او حرف عطف در
بیتن و کل لبیک از غایب مجهول بزین نائب خبر الفاعل فعل مقدرک فاعله کانه
کانه جواب سوال مقدر در تقدیری خبر یکیکه جواب و بریدی لبیکه ضارع لبیک خبر یکیکه
مضمونه لام وقت مضمونه در و با حرف تبلیس لبیکه متعلق و با مضارعه و محبط ضارعه

معتوف و مانع حرف جر و ما مصدریه جار مجرور به محبطه متعلق تطیح تاویل مضمونه
در مایله اطاحت معنی الطوايح فاعل تطیح در خلاف قیاس اولور کلکس زیرا مضمونی
مطیح در و جوبا معتوفه جواز اعبار نه یعنی بحذف حذف و ایجابی مثل جار مجرور به
و ایینه متعلق ان حرف شرط فعل مقدره داخل واحد فاعله راجع حرف بیالمسکین
مجرور در جمله استجارک ماضی هو حرف متکون فاعلی عاید در احده و کاف
مفعولی و بوفعل مقدر فاعلک ماضی مجرور و جمله محل جوده در اضطرار محصور زید یک
گاه اولور که فاعلی رفع الیین فعل ماضی فایم اولور که حرف اولور جواز طریق جمله جواب
سوال مقدر اولان یوده مثلا سنک زید دیو کلکس کسی مضمون در بنک جوانیده
زید و بریسک و دیرسک زید دیرسین با یکز و ضرر نهستی نک تبینه کسی
که زیدین نه شکله خبریه سوید یلدیر که زیدین نهستی اجتناب و اغتنس سوال
تکلیفی کم اغتنس جوانیده دیر که ضارع اغتنس یعنی عاقر ذلیل انی اجوب
اغتنس بصوت و مقدره امدایدیر زرا عاقر لبیک ظهیر و ذقیدک معنی ابیدی
داخلی انی محبط اجوب اغتنس محبط واسطه و وسیله سزیه سزیه و الین
کسینه به در بر ما تطیح لبیکه متعلق اولور یک اولور که زید اغتنس مطحی یعنی
دیکل زیدی ابلک ابلد کل زید او نوری محبط متعلق اولور یک اولور که زیدی
محبط اغتنس نه هم کلک ابلک ابلد کجوز زید اظهر ضارعین و معین ضارعا
و خبر معطف محبطین ابدر و گاه اولور که فاعلی رفع الیین فعلی و جوب طریق جمله
حذف ابدر که بوابت کریده کبر تقدیری و از استجارک احد هم المسکین در
تفسیر بعد الایها معتبر اولد شیون استجارک فعل حذف ابدر و ابام واقع
اولدی صکره تکلیف تفسیر ابلد یلدیر ابدر بونک کبر مواضعه حذف واجیدر
مفسر لغت جمع اولماسون دیو و قد حذف ان معانی مثل نعم لمن قال اقام

زید و قد حرف تقييل و ما يحقق بخذفان مضارع مجهول و ضمير بار مفعول
مالم بسم فاعيل و ضمة و فاعله عابد معاظر قبله مفعول متون مضاف اليه زید
موصوفه بخذفان ضمير نون حاله متعلقه اي كبا ناكل واحد مع صاحبه او عنده ما خود
مصدره متعلقه راي حرف كل واحد مع صاحبه مثل متداي مخذوفه خبر در و
مضافه نغمه كرم لام حرف جر متعلقه و المفعول و ما مفعول و خبر مجرور در لامله قال
فعل ماضي فاعله ضمير و منه راجع احرف استفهام فام فعل ماضي زید فاعلي و جمله مفعول
قال در حصوله تركيب و كاه اولور كه فعل و فاعله صله حذف اولور حواظر قبله نعم
و كاه كسي اقام زید كسي و يه سين كيميه يعين نعم قال اقام زید و بگذرد و اذا تارخ
ظاهر بعد ما فقد يكون في الفاعلية مخوفه و اگرني زید و في المفعولية مخوفه
و اگرني زید و في الفاعلية و المفعولية مختلفين و بخار البصرونه اعمال الثاني
و الكونون اعمال الاول اذا بر كاه در مضافه ماضي مفعول موقوف التعلق
فاعلي ظاهر مفعول تارخ بعد ما صفت ظاهر ادراي ظاهر او فاعله بعد ما محلا مجرور
مضاف اليه عابد در فعله فقد ذكرى كجدي يكونه مصدر افعال ناقصه زید استر
اسير در عابد در حكاية كور تارخه في الفاعلية جار و مجرور معذره متعلق خبر كان
تقدرى فقد يكون التارخ واقعا في الفاعلية جار و مجرور معذره جزاء شرط مثل
خبر متبادر مخذوفه مضافه ما بعد نه ضرب فعل ماضي مخوفه و في مفعول به و اگرني
اكا معطوف و زید فاعل اگرني در بصير قولی اورزه و ضربت نك فاعلي
مضمر و كو في قولی نونك عكسجه در و جمله مضاف اليه در و في المفعولية
معطوفه في الفاعلية مثل سب تو كسر ضربت جمله فعلية مضاف اليه و اقدر و اگرني
اكا معطوف زید اگرني نك مفعول به در و مفعول ضربت مخذوفه و نونك
و لا ينك و في الفاعلية معطوفه و سبته و المفعولية في الفاعلية معطوفه مختلفين

عابد فاعلين و نه اي حال كون الفاعلين مختلفين في الاقضاء يعني بعضي الاول
الفاعل و الثاني المفعول او بالعكس و بخار فعل مضارع معروف البصرونه فاعلي اعمال
بخار نك مفعول به و افعال بايندن مصدر مضافه مفعوليه و فاعلي موقوفه
بصرونه الثاني اي عامل بان مضاف اليه در و الكونون اعمال الاول معطوفه
البصرونه اعمال الثاني به مخصوصه تركيب فحاكم اليك فعل ماضي موقوفه على كاه كسي
به مفعوليه تارخ ايلسه يعني مبريس انده عمل ايلسه توجه ايلسه بوننا زنده كاه
فاعلية اولور و كاه مفعوليه يعني مبريسي موقوفه على اسم طامري كاه فاعلي استر ضمني
و اگرني زید كسي و كاه اولور كه ترا عاري اسم ظاهر ك مفعوليه اولور يعني مبريسي
الي مفعول البصرونه ضربت و اگرني زید اگر كاه اولور كه مفضا لوي في لف
اولور يعني مبريسي اسم طامري فاعل استر و مبري مفعول مضافه مبري و اگرني زید او ضربت
و اگرني زید ابر قاج صورته و افي تخمدر فاعلي بوننا زنده بصره عالمدي عامل
ناينه بر عمل ايندر مكن اجتنار ايلدي بغير اختلاف اجتنار و اولوبنده در بوقه جواره
متفقدر در بوقه سابقه و ما بخذوفه معطوفه بغيره و اذا تارخ الفعلان ظاهر بعد ما
يجوز اعمال كل منها و بخار البصرونه كذا بصير بغير عامل ناينه عمل ايندر مكن اجتنار ايلدي
فان اعملت الثاني اضرت الفاعل في الاول على وفق الظاهر دون الخلف
خلافه للسكاني و جاز خلكا للقرآء و ضفت المفعول انه استغنى عنه و
الا اظهرت فانه فاعل تفسيره و اذ حرف شرط اعملت ماضي معروف افعال
بايندن فعل شرط و ضمير متصل بارز فاعلي الثاني بغير العامل الثاني مفعول اضرت
فعل و الفاعل اعملت كيدر الفاعل مفعوليه حمله فعلية جازي شرط في الاول العامل
الاول اضرت به متعلق على حرف وفق الحكه مجرور در مضافه مصدر الظاهره
بوده مضاف اليه مفعول و مقدر و فاعل موقوفه لفظ فاعله در جار و مجرور فاعله

حاله یعنی امرت الفاعل فی الاول حال کونه مانسا علی موافقه الظاهر و در طرف امرت
 الحذف مضاف الیه خلافاً مفعول مطلق در خلاف بنه خلافاً لوجود افهامه صفدر
 ای اضماراً مخالفه و با جلد را امرت فاعله نیز امرت حال کونه مخالفه برابر
 اول که فاعله نیز فاعله حذف ابداً لکنانی جار و مجرور خلافاً منعلقه و جار ماضی موجود
 و تحتیه ضمیر فاعله در افعال ثانیه که منعی فرمود در زرافان اعلمت قولی که دلالت ابداً
 خلافاً مصدر مخدود و صفدر تقدیری جوازاً مخالفه اقوال الفراء با جلد راجزاً فاعله کون
 ارجحاً کونه هذا القول مخالفه اقوال الفراء جار مجرور و راجزاً منعلقه و حذف ماضی معلوم
 ضمیر راجزاً مستند امرت به مفعول المفعول به در حذف به این حرف شرط استغنی فعل
 ماضی مجهول فعل شرط عینه جار مجرور و راجزاً تمام فاعله در استغنی نکت و ضمیر مفعول راجزاً جار
 شرط مخدود حذف قرینه سببه تقدیری ان استغنی عن حذف الا که در ان له لانه
 نون لامه ادغام اولدی پس الا اولدی ان حرف شرط و لا حرف نفی در مقدر بر نکت
 و اعلی در بعضی از لم بسفین و بکدر اظہرت جزاً شرط و بوجه معطوفه راجزاً استغنی جمله
 محصور زکب اگر عامل مانده به عمل اندر سک بصره قولی او لکنی عامل فاعله بکدی تقدیر به
 فاعلی اضماراً بیدرس این ظاهر موافق افراد و تثنیه و جمع و زکر و مانده مشکافضی و کفر
 ریدضمانی و اگر ننی الذیدان ضربونی و اگر ننی الذیدون الی اخره حذف بیدرس
 کسانکی یزیرا کسبی او لکنی عاملت فاعلی حذف ابداً اضماراً لکر کردن اجزاز
 ابداً و ب مشکافضی و اگر ننی الذیدان و ضرنی و اگر ننی الذیدون او او لکنسی فاعل اقتضا
 ابداً کس مانده عمل ابداً بک جابز و در فراه مخالفه زراف اولاً و لکسیه عمل ابداً بیدرس
 اگر نانی فاعل اقتضا ابداً بیدرس اضماراً بیدر مشکافضی و اگر نانی الذیدان و ضرنی و اگر نکر
 الیذود و زاه او لکنسی فاعل اقتضا ابداً بیدرس حال ذکر اولان کبیدا ما مفعول
 اقتضا ابداً بیدرس حذف ابداً بیدرس این اندزه استغنی اول نورم و اگر او بشار

اظہار ابداً بیدرس این مشائی سببی منطلقاً و صبت زیداً منطلقاً بیدر اجبت اینک به
 مفعولی حذف اینک جائز و کدر اضماراً بیده جائز و کدر مضدوه اضماراً لکر کردن
 کلسون و یوقد بیدران اعلمت الاول امرت الفاعل فی الثاني والمفعول علی
 انقی رالا ان يمنع مانع مظهره وقول امر القیس کفانی ولم یطلب من الماکس
 منلف والمعنی وانه اعلمت الاول امرت الفاعل فی الثاني وان اعلمت الثاني
 کبیدا راجزاً بیده والمفعول معطوفه راجزاً فاعله علی اختیار جار مجرور و راجزاً منعلقه راجزاً مفعول
 الاحرف استثنایه استثنایه استثنایه استثنایه استثنایه استثنایه استثنایه استثنایه
 امرت المفعول علی الوجه اختیار فی جميع المواضع التي تنازع الفعلان فیها الانی موضوع
 ملحق بانه يمنع مانع وانه حرف نصب و منیع الحمله منصوب مضارع در مانع فاعلی
 منظر مضارع معروف منصوب بیدر ان منع به عطفاً و ضمیر مخاطب تحتیه انت فاعله بیدر
 وقول متبادر مضاف راجزاً بیده القیس کفما ماضی معروف و فی مفعول و لم جزم
 و المطلب متقبله جزم لم الیه و ضمیر مکلم ان تحتیه فاعلی و قبله ماعل کفانی در زجر جمله
 بیان منعلقه قبله و الممال مجرور در مند بوجه مفعول قولدر و بیدر فعله راجزاً
 ناقصه دن اصلیس در بیانک کسره صکره باختلاف قیاس اوزره ساکن فاعلی
 تحتیه مستکن اسم عائد در قوله و منه حزی و جمله خبر متبادر لام حرف جر مجرور در جمله
 مضافه المعنی جار مجرور و راجزاً منعلقه بیدرس بجمول کسبیا ما اگر فعل اول یعنی عامل
 اوله عمل ابداً بیدرس کوفیل اجتنابی اوزره عامل اینند فاعلی انده اضماراً بیدرس
 کوفیل اجتنابی اوزره عامل اینند کوفضنی و اگر مانی الذیدان و ضرنی و اگر مونی
 الذیدون او مفعول بیده عامل مانده اضماراً بیدرس بول مختار اوزره کوفضنی
 و اگر ننه بیدر ضنی و اگر ننه ما الذیدان ضرنی و اگر ننه الذیدون جميع زمانه عامل
 مانده مفعولی اضماراً بیدرس بیدر کب هر مانع ظهور بیده این اظہار ابداً بیدرس بیدر سببی

و حسبها منطلق الزيدان منطلقا ابدی بونده حسنی عمل ابتراری فی مفعول
اول اولدور و الزيدان فاعل و منطلقا مفعول ما فی و حسبها و مفعول اول اضرار
اولدی و مانی سنی اظهار اولد بکله منطلقن در برابر مفعول اول و مفعول اول
تخالف اولور که محاور و اگر تنبیه اضرار اولد مرجع الیه مخالف اولور که منطلق در وجه
و زکروه و موندده بکه بکزه قائل و اما امر القيسک قولی کفانی ولم اطلب قبيل المال
تنازع با بندر و کل بزبرامعاده ف و وار بکوفيد جو ایدر که دیدید که امر القيس
افصح شرای عریدر بویله یکن اولکی فعله عمل ابتراری که کفانی در که فاعل اقضا ایدر
ولم اطلبه عمل ابتراری که مفعول اقضا ایدر که مضاف یور که بویله و کله بلکه کفانی
قبیله نوحه ایدر فاعلیتیه ولم اطلبه مفعوله که بویله و کله رجه و تصرف معنای کفانی
قبیل مال ولم اطلبه المجد و الترف و بکله زنه که بیت ثانی بکه دلالت ایدر و لکنما
اسعی بجد مؤنث و قد یدرک المجد التوفیل امثال ایکی تنیک حصوله اکرن اذنی مانی
به یسعی ایدریدم بعبر بکسک و در لکک و در لکک جزو بسله قانع و از اجفته
رضا و بر مردم بجا مالک قبیل کفایت ایدر دی و دولت و غفلت طلب نیز دم
اما بویله و کل بلکه مجرد و تصرف مؤنث یعنی مؤنثه سعی و کوشش ایدر دم حال بکه بنیم اسم
اکابر و بکار خیر و مؤنثه و ملک مؤنثه ابر شوب و اصل اولور را باین بوقدر کماله بچون
ایستعم حاصل ایکی فعل به حاصل ایکی فعل سیده قبیله توطه البته تناقض لازم کلوردی یعنی
اولی بیت کفایت ایدر و در معیت طلب الملک لازم کلور زرا لوجوه انتفا
لانتفا ایچوندر فتدبر مفعول ما لم یستم فاعله کل مفعول حذف فاعله و ایتیم هو
مقانه و شرطه ان تیفیر صیغه الفعل الی فعل او یفعل مفعول مبتدا ماموصول
الزمن الی ماموصوف ای فعل لم جارحه بسم مجزوم و در الحکله و مانت مجزوم لام العطف
سقوطه فاعله نائب غیر الفاعل ایدر لم بسم نک و ضمیر مابدر مایه و بوجه صدق و وجه قدر

ما به ما بوندر ابلیه مضاف الیه و کل ضمیر مبتدا و مضافه مفعول و ما مبتدای محدود و خبر اول
و اولکی مبتدای خبری مقدر اوله تقدیری غیر المرفوعات مفعول ما لم بسم فاعله و موصول
مفعول حذف مافی مجهول و فاعله نائب غیر الفاعل ایدر و جمله صفت کله در ضمیر مفعول را ایدر
و ایتیم مافی مجهول نائب غیر الفاعل علی معنای مفعول القیید یعنی ضمیری موافق ضمیر نائب ایدر
نائب غیر الفاعل و کله را ایتیم نه خبر مفعول را ایدر مفعول فیه در ایتیم نک و ضمیر
فاعل را ایدر و شرطه مضافه مفعول ما لم بسم به راجع ضمیره از حرف ماضیه تقریر مستقیم ایدر
صیغه نائب غیر الفاعل ایدر الفعل مضاف الیه حرف جر فعل مجرور در الیه جمله خبری و در
رزا الفظی فتحد در غیر مفعول روزن فعل و صیغه جارجه و معلقه تقریر و یفعل الی مفعوله
حصوله کرب مفعول ما لم بسم فاعل و نائب عن الفاعل و قائم مقام فاعل بر مضافه و بر ایدر
بونده مراد مفعول فعل او شرط فعل لم یکر فاعله یعنی فعلک و باینه ضلک مفعول ایدر که
فعلی تنکله بیده اکلیه بسم فعلی مجهول ایدر و فاعلی حذف ایدر مفعول بر نه ایتیم
ایدر یعنی مفعول ایدر و فاعله نه ذکر ایدر و بویله ملکه تک شرطی صیغه فعل فاعله
و یفعل به تفسیر اولقدر یعنی مضارع و مافی موقوف الیکن مجهول الملکد ریلکنده و زنده ایدر
ولا تقع المفعول ^{الثانی} زباب عیلت و لا التائت زباب عیلت و المفعول معه
کذلک و اذا وجد المفعول به فاعل له نقول ضرب زید یوم جمعه امام لا یدر ضربا
سید یحیی ذابره فاعل زید فان لم یکن فاعل جمیع سوار و الاول زباب عیلت اولی
من الثانی و لا تقع فعل نفی استقبال المفعول فاعلی الثانی صفتی و مرفوعه بیا زباب مجرور
در الحکله مضافه عیلت به و لا التائت زباب عیلت معطوفه ما قبله و المفعول له مبتدا
و المفعول معه که معطوف کذلک خبر مبتدا و اذا ظرف زمان معنای شرطی مضمهر
وجد مافی مجهول فعل شرط المفعول به قائم مقام فاعل یعنی مافی موقوف و ضمیر مستر
فاعل ایدر در المفعول به به یعنی معلق و ضمیر مابدر مایه و بوجه صدق و وجه قدر

و با اسناد و باقیما که اند معنای کور و رو و وجهی برای شرط در مفعول مضارع
معروف و غیر مترادف فاعلی ضرب با ضرب مجهول و زید با هم مقام فاعلی یوم محبته طرف
زمانه امام الایم طرف مکان بهم ضربا سبیدا مفعول مطلق سبیدا صفتی نمی دانه طرف
مکان محرو و دفعان با ضی معروف و زید فاعلی و وجهی معطوف در نقول و ان حرف
شرط و لم حرف جزم و یکن مضارع معروف در افعال ناقصه در لم ابله محروم تحتدیه ضمیر
اسم را جعد مفعول به و خبر محروم در تقدیری و لم یکن المفعول به بر نه اینه فعل مطلق
واقدر فای جمع مبتداء سوا خبری و جمله خبری شرطی که اوله فا داخل اولت در اول
مبتدای مقدرک صفتی در المفعول الاول فحرف بیانیه با مجرور در النکله مضارع
اعطیت به اوله خبر مبتدای در و حرف تفصیل و ان محروم در النکله جار مجرور به متعلق در
اولیه محمول ترکیب علت باینک مفعولی تا بنسرت قائم مقام فاعل اولما زید تا بنسی
اولکینه سند در اسناد و تا ط فعل الکامند اولم هم سند هم سند الیه واقع اولم
لازم کلور بونک برله که ایکینک بید اسنادی تا بدر باب علت تک مفعول بالسنده
قائم مقام فاعل اولما زید تا انک حکم علت تک مفعول تا بنسی حکم در سند و لفته یعنی
مفعول یا نه سند در التیس اولم مبرده مفعول یا بنده قائم مقام فاعل اولما زید تا انک
موسیقی ایخاه باب علت دن و ادایکی مفعول تقدیره بیدک فعل در و باب علت در و اوج
مفعول تعدیه بیدر لام سند اولان مفعول له ده قائم مقام فاعل اولما زید تا بنسی
بر فعله دلالت علت اولدغه دلالت بیدر سند الیه اولم اول دلالت ضایع اولور
اما مفعول له لاطه اولسه اول دلالت قائم مقام فاعل اولور ضرب لکن و بیک مفعول
سعدده قائم مقام فاعلی اولما زید تا او اسناده مانقدر و ترک و اد مفعول سعد صورتی
بوزار حاصلی علت تک تا بنسرت و اعلمت تک تا لئی اولما و غنی کبر مفعول له و مفعول
سعدده اولما تا تا تا تا کلامه مفعول به واقع اولم سبیدا مفعول جمله اسنادی

تعیین اولور بر افعال الکا اسنادی چون مجهول و اسناد و فعل مجهول کما اسناد
حقیقتی در غیرى مداب نه بخاریدر سبیدی و ارا بکن عمده اولما زید تا انک و ارا بکن
ایمدر سن و برسون ضرب زید یوم محبه امام الایم ضربا سبیدا مفعول به یوم محبه قائم
مقام فاعل اولم زید تا بنسی اولوی اما مفعول به یوم محبه صبیح منقلب برابر در فعل
فعل اسنادی زید تا بنسی اسنادی بخاریدر اما اعطیت و کسوت یا بنی که مفعول یا نه
اولک خبر در ایدر اولکی مفعول اسنادی تا بنسی اولور زید تا انک و کسوت یا بنی که
اعطی زید در نما و کسی زید خبریه عکسیده جایزه در کوا عطر در مرم زید و کسی جبهه
زید او منها المتبدا و خبره فای مبتداء سوال اسم الجور و غیر العوائل اللفظیه سند
الیه و الصنفه الواقعه بعد حرف النفی و الف لا استقام رافعه لفظیه خوزید
قائم و ما قائم الزیدان و قائم الزیدان فای شرط بقیت مفروجا جاز الامران مثل
قائم زید و منها مقدم خبر ضمیر مرفوعه را جعد بعضی شخه ده و منه در ضمیرها استکل
مانه نماید در و بعضی شخه ده المتبدا و الخبر واقدر و بوا قبلیه مانعده منسبدر زید
فاعل خبر صکره جمع مرفوعه نه منها کنور شد و نه منه بل که لوسوب و زره کنور شد
فاعلده فنا ایله کنفا ایله کجور المتبدا و خبره کما معطوف فای مبتداء فاعل
تفسیر مبره فصل ما مبتداء تا انک الاسم لفظا ما بقیدر خبر مبتدای تا بنی و جمله خبر اولور و اول
خبره جمله استانفه لجه و صفت اسد در حرف لجه العوائل مجرور در خبره قبله متعلقه لجه
اللفظیه صفت عوائل در و اد ما یقیه عوائل مد یعنی فاعلی لفظی بولینه سند فاعل لجه
ضمیر زید الیه تا بنی غیر الفاعل سند اعتدال بنیک و ضمیر اسد را جعد را و حرف عطف
الصفا سیمه معطوف الواقعه صفتی بعد طرف مکانیدر واقعه تک مضاف در حرف
و اول نفسه و الالف حرف نفیه معطوف الاستقام مضاف الیه را فاعله حال در واقعه

مسترد نظام راقنه متعلق مثل خبر متبادر خود فرد و زید متبادر و قائم خبری و جمله
مضاف الیه و ما حرف نفی قائم مبتداء و الزیدان ساد و مستند خبر فاعلیدر و قائم الزیدان
انک کبر و یو ایکی جمله زید قائم جمله سینه معطوفه زان حرف شرط طابقت فعل معروف
فعل شرط مختصه خبر فاعلی را جدر الصنفه الواقعه معروضه موصوفه صفه اسمها
واقعا معروضه و یکدر طابقت معقولیه در جاز ما موصوفه الادان فاعلیدر خبر شرط
معنا سینه فانه طابقت الصنفه الواقعه بعد ما اسمها معروضه اجازتها الادان محموله ترکیب
جوز فاعله خبر بعضدر با خود معروضه خبر مبتداء خبر بعضدر معلوم اوله که کلام خبر خبر
اوقانه اسمک بر زغال و قائم تمام فاعل و مبتداء و خبر و خبرانه و خبره لالتفی کتب و لیسر سابه
اولان ما و اولانک اسم مبتداء ایکی قسمه ششم اول بر اسمدر لفظا و ما بقدر احوال لفظیه اسمها
و قبایله خبره حاله مبتداء اوله و فی حاله خبرانه عامل لفظی بنویسه بر احوال لفظی اوله خبره اول
اسمه کفر حکم و بر و اسم مبتدائی حکم خبره خبره مبتدائی خبره مبتدائی خبره مبتدائی خبره
مبتدائی ایکن مبتدائی خبره خبره مبتدائی اسم اوله و سابه معروضه بویله در ایکن قسمه مبتدائی
بر صفت اسم فاعل و اسم معقول و صفت شبهه و اسم سبب کسی که اول صفت و افعال اوله
حرف نفی خبر صکره ما و لاکسی و الف استفهام خبره صکره و هل و هم و ما و فی و این و کیف
و کم ابان الف کبیرا ما بعضدر همان الفه مخصوص الیدیلر الخ اوله صفت اسم طابقی
رفع اوله یعنی خبر مسترد غیر سنی تا کم قائم انما توفیغه داخل اوله اسم طابقی خبره خبره خبره
اقایمان الزیدان و قائمون الزیدون کبیرم زیرا اقایمان و قائمون زیدان
و زیدون راجع خبری رفع ابیدر و بولوا اسم ظاهری رفع ایکنه و جمع اوله ابیدی خود
اولوردی بخود قائم مبتدایون قسم اوله مثالدر و قائم الزیدان حرف نفی

صکره واقع اولان صفت و اقایم الزیدان حرف استفهام صکره و افع
اولان صفته مثالدر اما اگر مذکور صفت کندون صکره واقع اسم طابقی اوله خبره خبره
یعنی ایکنه معروضه اوله بخود قائم زید و قائم زیدان خبره ایکی وجه جابزه خبر خبره
قائم مبتداء و زید فاعلی قائم تمام خبره و مبتدای ایکنه قسم اوله داخل اوله و قائم ده
بر خبره خبره اوله زید راجع بسن موصوفه اوج صورت اوله بر سینی اقایمان خبره
خبره ایکنه صورت قائم الزیدان بونده قائم مبتداء و زیدان فاعل ساد و خبره خبره اوله
اوضیحی صورت قائم زید بونده ایکی وجه جابزه خبره که کجری مثالدر و خبره خبره
المستند به المعانی للصنفه المذكوره و خبر مبتداء موصوفه فصل و بابتدای مای بخود
خبر مبتدای مای المستند خبره خبره جابزه خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره
خبره راجعده و جابزه خبره که المستند خبره صفت اوله و خبره خبره راجع اوله زیدان
مستند در المعانی خبره خبره و ما بصف بعد الصفت لالصنفه مغایره متعلق المذكوره صفت
صفت و جابزه خبره که الجود بر مقدار سبه و بالفظ صفت اوله تقدیری و خبره خبره
اوله لفظ الجود و مبتدای مای خبره خبره مبتدای اوله خبر اوله محموله کتب خبره خبره خبره
و بالفظ که عوامل لفظیه خبره خبره اوله که اسم اوله خبره خبره خبره خبره خبره خبره
اخر از ابیدی سنده اوله مبتدای خبره خبره اوله صفت خبره خبره خبره خبره خبره خبره
حرف نفی و الف الاستفهام راقنه نظام اولیه بویله خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره
ابیدی معلوم اوله که مبتداء و خبره خبره عامل معنای ابتداء یعنی اسمک عوامل لفظیه دن
حال اوله سیدر یا بر سینه اما اسناد ایکنه چون که مبتداء و بابانی بر سینه
اسناد ایکنه خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره
و بوضیبت راجعده خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره
خبره و بعضدر خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره
و خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره خبره

فی دایره زید و امتنع صاحبها فی الدار و اصل مبتدا مضارع مبتدا المقدم
خبر مبتدا در حرف جر مفعول ظرف مکان جاز ماضی معروف و ضمیر ضمیر قبل الزکر
طریق پذیرنده را جعد و امتنع معطوف در جازیه فاعلی مفعول زکب در صاحب مبتدا مضارع
داره راجع ضمیر فی الدار جار مع مجرور خبر مبتدا در جمله فعلیه معطوف در جمله فعلیه به حصول زکب
مبتداه اصل خبر در مقدم اول مقدر تجان کم بر مانع ظهور ایلیه زیر امانت جتندن
موصوف حکمزه در و اندن حکمزه عمدت بیساندر مبتدا ده اصل و اولی مقدم اول و غیره
فی دایره زید زکب جانی اولدی بونک بونک که ضمیر لفظی متاخر پذیرنده را جعد را مادیه سی
مقدم اول و غیره جانی در لیکن صاحبها فی الدار زکب امتنع اولدی ضمیر دایره عاید اولدی و غیره
اولی اب خبر خبر ده در که اصل تا خبر در خبر لفظی و رتبه متاخره راجع اولدی بوابسته
بودله جانی و کلمه و قد یكون المبتدأ بكرة اذا تحققت بوجه تامل و بعد
مؤخر خبر زکب و از جمل فی الدار ام آفره و ما احد خبر زکب و استقام
ذات اب و فی الدار رجل و سلام علیک و قد حرف تعلیل که خبر ضمیر معروف
افعال ناقصه در المبتداه است مکره خبری اذا محلا مضمون ظرف یكون در کفایت
ما معروف و فعل بانبدن و ضمیر متصرف فاعلی عاید زکب که بوجه جار مجرور به محلا مضمون
متعلقه بخصف فعلیه صفت بوجه در و تا کبدا الجوز حرف زاید و بوجه محلا
مجرور و رازانک اضافتیه مثل خبر مبتدا در مجرور و بعد نه که مبتداه مکره در مؤخر
صفتی خبر خبری خبر زکب خبره متعلقه در بوجه محلا جوده در مضاف الیها اولی
و از جمل مبتداه و فی الدار خبر و ام حرف عطف و امراه معطوف در جمله و ما حرف نفی
و احد مبتداه و خبر خبر و زکب خبره متعلق و است مبتداه امه ما معروف و متکلی
فاعلی در را جعد استرده ذام مفعول به مضاف در نابه و جمله خبر مبتداه و فی الدار خبر
مقدم و رجل مؤخر مبتداه و سلام مبتداه و علیک خبری بوجه خبری بر برینه معطوف در

مخمول زکب معلوم اولی که مبتداه اصل مؤخر اول مقدر اما کاه اولدی که مکره اولدی
تجان بر وجهه تخصیص کس ایلیه که انک سببیکه شیوع و استرکی قلت و زره اولدی بعد
مؤخر کبی که بعد مؤمنه و کافره شاطدر بس مؤخر که دیدی عهد کافرون اعراض
ایدوب عمومی و شیوعی تعلیل ایدوب مؤخره به فرب ایدوب و ارجل فی الدار ام
احده بونده مکره متکلمت علیله تخصیص کس ایلیه یعنی متکلمت فاعله که دارده بونکی
جسک برسی و اریکن تعیین ذمه سوال ایدوب بونده مکره صفتی بخصف
کس ایدوب مکره کیدر و ما احد خبر زکب بونده صفت عمومی بخصف کس ایلیه زبیرا
سند خبری بونک بونک سن جمیع خبری افراددن خبر لیسوز و یکدر بر
سنی خبر بونده بخصف و تعیین ایدوب و استر اقره ذاناب بونده ده مبتداه مکره در
لکن بخصف ایلیه کس ایلیه متبینه معناده فاعلی اولی و لغله تقدیری ما امر ذاناب استر فاعلی
بونده مکره اولی و لغله لا یقدر بر افعلی که کنوی اور زنه مقدم اولدی و وصف
قوشنده در پس کویا که موصوف اولدی و اول حکمده و بعضی در دید مکره بونده
تویننده متفاد صفتی موصوف تقدیری استر عظیم و یکدر بومعنا و جاولدن ظلم
در بوعیده خبر مبتداه بر موزی و جانی مضمونه کم بوجا و نه ده زیاده عابره فاعلی
الدار رجل مکره که خبر ظرف اولی و مبتداه و زره مقدم اولی و اول مبتداه مکره اولی
زکب زبیرا چونکه خبر مقدمه و مبتداه مکره قوت و صفتی در پس کویا که مبتداه
بر وقتیه مذکور در که اول خبر که مقدمه قوت موصوفه در اما اگر خبر ظرف اولی
و مبتداه و زره مقدم اولی مبتداه مکره اولی لایق و کلمه متفاد فاعلی جمل حاضر و کلمه
زیرا که ظرف و فاعلی و اردر که غیره بوقدر و سلام علیک بونده ده مبتداه مکره
در تکلمه بخصف کس ایلیه استر سلام علیک کویا که دعایش سلام سکا و غیره
و کلمه سلام مضمون ایکن و فروع ایدوب در و ام و استر اقره تصدیق بخصف دید مکره

مبتدا آنکه اول و رسول زمان که مبتدای نکره و خبر فائده حاصل اوله امیدی مبتدا
نکره اولمکت مدار صحیح حصول فائده در مذکور خصیصه دکدر زیر که مذکور خصیصه تک
بعضی نیاده رکبکدر و بعضی نفسنده صحیح دکدر سوله که بونده مدون اولان
کننده مذکور در مبتدای نکره حصول فائده موقوف اوله چون کوکب انقض السعه
جائز و وقایم رطل جائز دکدر و خبر قد یکنون جمله مثل زید ابوه قائم و زید
قائم ابوه فلان بجز یانید و قد حذف و ما وقع طرفا فالاکثر انه مقدر بجملة
و خبر مبتدا قد حرف تعلیل بکون مضارع معروف افعال ناقصه بزائده مستکن اسمی
عاید در خبره و جمله خبری و جمله فعلیه خبر مبتدا در مثل مبتدا در حرف خبر در زید مبتدا ابوه
مبتدا رثانی و قائم خبر ثانی و ثانی خبر زید خبر مبتدای اولدر و جمله مضاف الیه و زید
مبتدا و قائم ماضی معروف و ابوه فاعلی و فعل فاعلیه خبر مبتدا در و بوجه معطوف در
زید ابوه قائم جمله سنده فلان فاعول جمل لاجنبیه و بدو خبر عاید خبری و جائز نکره
خبری مقدر فیها اولاد خبر فاعول کاسمعلق و بوجه خبری شرط حذف در ایچون
خبره فادخل اولمدر تقدیری و اذا کان الخبر جمله فلان بجز یانید و جائز در که
فاحرف عطف اوله و خبر قد یکنون جمله سنده و قد حرف تعلیل حذف مضارع
مجهول و مختصه ضمیر مستکن نائب غیر الفاعلیدر و عاید در عاید و ما اسم موصول
و با موصوف الخبر الیه از و فروع ماضی معروف وائده مستکن فاعل عاید در
مایه و ظرف حاله و وقع مک فاعلین و جمله صلدر و با صفت در مایه و ما صله
و با صفت معنای شرطی تنفیذ مبتدا فالاکثر مبتدا رثانی اگر اکثر النحاة از ان
حرف در حروف شبه الفعلون و ما اسمی عاید در مایه و مقدر خبری و جمله جاز و جزو رطله
مقدره متعلق و از اسمیله و خبریله مبتدا رثانی در مقدر بینه یعنی تقدیره بجملة
دیگر مبتدای نکره خبری در رسول مبتدایه که معنای شرطی تنفیذ اوله ایچون اوله

فادخل اولدی محصول ترکیب گاه اولور که مبتدا خبری جمله اولور بوجه کلمات
ایدر که خبره اصل افراد در زیر کلمات بر رکبندر مضنک بوجه باری صلدر
خبر جمله به مثال اولمکت خبری جمله اولور زیر انقوف خبر که شامل و صا دقور و مبتدایه
حکم نیچم که مفرد له اولور جمله ایله اولور زید ابوه قائم جمله اسمیه خبر اولدر و غنه مثالدر
و زید قائم ابوه جمله فعلیه خبر اولدر و غنه مثالدر پس هر برده کم خبر جمله اوله انده رطل
ایچون بر عاید لازمدر که از مبتدایه رباط ایله زیر جمله جمله اولدر و غنی جهتدر مستفیدر
افاده دهه سیر اکابر رباط کر که کم انجمله مبتدایه خبر اولدر و غنی معلوم له عاید ده گاه
ضمیر اولور و گاه غیر ضمیر رطل ربنده الف و لام که وظاهر ضمیر موصوفه وضع الملیک کسر
القارقه القارقه و حاکه ما حاکه کبی و خبر مبتدای مفسر اولی کبر نحو قل هو الله
احد و گاه اولور که عاید حذف اولور نحو البکر ستمین درهما و السن بنوا بیدر کم کسر
الکرمه و منوان منه و یکدر زیر بربری و سمن صان غیره نرح و بربر بونه و بر
و سول خبر ظرف واقع اوله و با بر کیده ظرف اولدر و غنی حاله واقع اوله فالاکثر یعنی اکثر
نحاه بونده فامعنی شرطی تنفیذ اولان مبتدایک خبره داخل اولمدر زیر فعلکه
موصوله رثانه که بیانی کلمه کرک حاصلی خبر که ظرف اوله اکثر النحاة قوله بودر که خبر ظرف
جملة ایله تقدیر اولور یعنی کرک ظرف زمان و کرک ظرف مکان و کرک جار
و خبر و اولسون فعله متعلق تقدیر اولور که جمله اوله بوجه صیغه مذمبیدر اما کو فیلدر و بر که
اول ظرف اسم فاعله متعلقه رثانیه فی الدار و سیک بصیلدر و بر که حاصل فی الدار
دیگر کو فیلدر که حاصل فی الدار دیگر را یک نکره و بیلدری مطولانده مذکور در
و اذا کان المبتدا مستملا علی ما له صدر الکلام نحو فابوک او کانا موفیقین
اوتنا و بین نحو افضل منک افضل منی او کان اجب فاعله مثل زید قائم و سب
تقدیمه و ادا شرط کان فعلدر افعال ناقصه و نه المبتدا اسم مستملا خبری علی

حرف جز متعلق با اسم موصول و با موصوف له جار و مجرور حاصل به متعلق
صدر الكلام فال ظرف ضرر و ما خبری مقدم مبتداء و جمله صل و با صفت در پایه نحو مبتداء
محدوده خبر در نه محلا و فروع مبتداء ابوک لفظا فروع خبری کاف خطاب محلا فروع
مبتداء ابوک مجرور مضاف الیه او حرف عطف کا ناما ضی معروف افعال ناقصه
ضمیر بار متصل که تثنیه الفیدر اسم و معرفتین خبری او حرف عطف سا و بین
لفظا منصوب معرفتین لفظنه معطوف مثل معلوم افضل مبتداء منک جار مجرور
که متعلق افضل منی خبر و امرانی انک کسید را و کان ذکر می گوید کیدی الخبر
اسم و فعلا خبری له فعله متعلق در و غیر مبتداء عاید در زید قائم کسی زید مبتداء
وقام انک فاعله در و جب ماضی معروف تقدم فاعلی و ضمیر محلا خبر و مضاف الیه فاعله
مبتداء محصور از کسب بو مبتداء تقدیمی موجب اولان اسباب انک میانته سر و
یعنی تا چاکم مبتداء صدر کلام اقضا ایدر شایب شامل اوله استفهام کسی نه
ابوک کسی بونده فر معنای استفهامی متضمن اسم در صدر کلامه اولی
لا زید تا اول کلامه معلوم اولاک بو کلام نه جنس کلام در بوسه بویه در و
دید بلکه ابوک مؤخر مبتداء و غیر مقدم خبر و کنه صدر کلام اقضا ایدر استفهامی
اولد و چون مناسبی با پاک کبدر در کبدر زید بیدر عمر و بیدر بیکر بیدر بوقت فیدر
بتدا و خبر نه موفه اوله لکنه مبتداء مقدم اولی کک البس واقع اولسون انه
المهنا و محذوبینا کبیر نو نکرک مر برسی مبتداء اولمغه لا بقدر ابعدی مبتدای تقدیم زید بوز
خبر و مبتداء و خبر تعریفه و مکتبصده متساوی اوله لکنه مبتدای مقدم ایدر زید
هر بری ابتداء اولمغه قابلدر ابعدی هر منفی مقدم ایدر زید امری ایسه
از مبتداء ایدر البس لازم کلمسون و بو معلوم اولسون بکس متساوی و تثنیه کیدی
تا ایله لکن بفضله و بیدر که مذکری اولیان صفا نکر رعایت ثانی ساقط در حال

و حائض کسی مثال متساوی بین افضل منک افضل منی بونده ده مبتداء و ضرور تقدیم
فوق اولو او حرف عطف کا نه معطوف در کا نا یعنی خبر مبتداء کندی فعلی اوله تقدیمی لازمه
فعل او زیدنه فاعل مبتداء اولما سوز بوز زید قائم کسی ابعدی بو صور بزرگ همیشه تقدم
مبتداء لا زید حاصلی تقدم صدر بکون و با البس ایچره واجبدر و اذا تضمن خبر
المفرد و ال صدر الكلام نحو این زید او کان مصححا له مثل فی الدار رجل او
او متعلقه ضمیر فی المبتداء مثل علی التمره مثل زید او خبر اعراب مثل عندی
انک قائم و جب تقدیمه اذا مکرر کیدی تضمن ماضی معروف مجرور فاعل المفرد و صفتی
و ما موصوله مقدم خبر صدر الكلام مؤخر مبتداء و جمله صل و موصوله سیده معقول تقنین در
و ضمیر له پایه راجع در مثل این زید وجهی سابقه معلوم در او کان ذکر می گوید خبر منک
اسر عاید در خبره صحیح خبری له صحیح متعلق و ضمیر مبتداء راجع در فی الدار رجل کسی وجهی
سابقه معلوم در او کان صحیح جمله معطوف در جمله شرطیه به او حرف عطف متعلقه
جار مجرور بله مقدر کان به متعلق و جمله کنه شرطیه معطوف در مثل کیدی علی التمره فروع
جزه متعلق با خود خبر در متنها مؤخر مبتداء مضافه فروع به عاید ضمیره و زید اتمیز در متنها
در او حرف عطف خبر معطوف در صحیح لفظنه غیر حرف جر و از خبر و در پایه جار و مجرور
متعلقه خبر لفظنه مثل عند انک قائم از اسمیله و خبر نه موفه معنای نه مبتداء و عند
مقدم خبر اولدر او زیدنه فروع مکسوره یه بکس اولما سوز دیو عندی تا پاک و بیکر
وجب خبر او و اذا تضمن به معطوف فلونه تقدیمه فاعل و جب در و ضمیر خبره و ایدر محلا
ترکیب بخانه کم خبر مفرد اوله بغير صورتها جمله اولیان خبر کرکه حقیقه جمله اوله کرکه
اولیه صدر کلام اقضا ایدر معنای تقدیم اوله استفهام کسی این زید و این کسی که زید
مبتداء و این استفهامی تقدیم اسم خبری و بو ظرف مکان در اگر ضلله تقدیم اوله خبر حقیقه

اولور و صورتها مفرد و مرته ايله تقدير اولسه صورتها مجمل اولماز بونجه احرار ايلدي
زير اين ابوه كيمده كه تاخير له صدر في نظر اولماز زير انكي جمله سنك صدر نه
در حاصل استفهام صدر كلام اقتضا ايدراما مكلماك صدر ني و كل ملكه كند
كلماك صدر في اقتضا ايدرايخي باجو خبر مقدم اولمغه مبتدائي مضجع اولسه يعني مبتدائي
نكرة مفضل اولسه كه مبتدائي اولمغه لابق اوله في الدار رجل كيمه بونده في الدار تقديره على
تخصيص اللمس كه مبتدائي اولمغه لابق اولمغه باجو خبره متعلق مبتدائه بر صغيري اولسه
اول متعلقه راجع انده ده خبر مقدم اولمغه لازم كذا في اللمس لازم كلميه لفظا و معنا
على التمره مثلا ريد انكي ايمده مثلا مبتدائي خبره متعلق خبره كه نمره در زير خبره على التمره
در نمره خود خبره متعلقه و تعلق جزا بالكل قبله دن و جانم ذكره خبر مقدم حاصل و با حال اوله
زير اجار و جرو و بونله متعلقه ريس على التمره متعلق خبر اولور لاماك كسر بلا جود
جزا خبر اولسه يعني انا سبيله و خبره تا و بيل معزوده مبتدائي اوله و عندي اور زينه
مقدم خبري زير تا خبر اولسه انا سبيله اولور دي كسر نمره ايله سبيله معني
تباك و بجزا ايلدي بوضوئيك جمعنده خبر مقدم اولمغه اجدر و قد تجدد خبر
مسئل ريد عالم عاقل و حرف تقليل بعد مضارع معروف خبر فاعله مثل كجدي كرا كه زيد مبتدائي
عالم خبري و عاقل خبر ماني و جمله ابتدائيه و قد تبصن المبتدائي من شرط نبيح دخول الفاء
في خبره و ذلك الاسم موصول فعل او ظرف او النكرة الموصوفة بهما مثل الذي ياتي اوني
الدار فله در رسم وكل رجل ياتي اوني الدار فله در رسم و لعل مانع بالانفاق
و نهي بعضهم انا بها و قد ذكر كجدي خبر مضارع معروف المبتدائي على معنى تقدير مضمون
مفعول الشرط مضاف اليه مفعول متعلق و حول فاعلي الفاء مضاف اليه في
الخبر دخول متعلق و بوجله موصول و قد تبصن جمله سنه و اول و قد تجدد جمله سنه
و ذلك فاعله مبتدائي اشارت در مبتدائه الاسم خبر مبتدائي الموصول صفتي بفعل مقدره

موصولة او ظرف فعل معطوف او النكرة الاسم معطوف الموصوفه صفت نكرة در بها
مستقله الموصوفه و خبره و ظرف راجد مثل كجدي الذي موصول ياتي مستقل
و سنك فاعلي الذية عابده و في مفعول اوني الدار ياتي به معطوف و جمله موصولة صفة
و موصولة سبيله فاعله فروع مبتدائي خبره مبتدائي راجد راجع زينه مقدم و لمس زير خبره
اندر در رسم مبتدائي و بوجله خبره مبتدائي و كدر معنای سبيله مفضل اوله و بونجه اوله فاعله
داخل اولمغه و كل مبتدائي راجع مضاف اليه ياتي صفت راجد راجع في الدار كما معطوف
فله در رسم جمله سبيله خبره مبتدائي و كدر و خبره انكي له ده بيله مبتدائي راجد راجع و سبيله لفظي مراد و فاعله
مرفوع مبتدائي و لعل انكي معطوف مانعان خبره مبتدائي و بالانفاق مانعانه متعلق و الحين
ماضي معروف بعضهم فاعله مضافه راجع خبره و ان مفعول الحين و بها مفعول ماني
و ميمليت و لعل راجد موصول تركيب كاه اولور كه مبتدائي معنای سبيله متضمم اولور
بغير ما ينك و لكيمه به ملازمتي و با اولك مانعانه سبيله متضمم اولور ريس فاعله لعل
صحیح اولور كسبيت و ملازمت قصد و لنور سبيله خبره كيمه جايزه در ايلدي اول جنبه
سبيله خارج عبارتدن مستفاد اولور بوده انكي سبيله ريس اسم موصول فعله
بغير صفة فعل اوله و با ظرف ريس بيله بونله موصوف نكرة اوله ريس بيله و بونجه
فاد داخل اولمغه جايزه در تركيبه جايزه در مثل الذي ياتي و بالذي في الدار فله در رسم
يعني سوكه بجاكلور و يا سوكه اوده در بر راجع انكي راجع اوني به ادم كه بجاكلور و مدم
كه اوده در بر راجع انكي راجع اوني ماليت و لعل بونجه مبتدائي و خبره فاد داخل اولمغه
زير البت انت اني ايجود و لعل انت اني ايجود ريس بونله كلامي اخبار دن
انت با بيلدر ريس بيله اونه مبتدائي و فرك شرط و فرك شرط و خبره ياتي به سبيله
اولور زير انكي شرط و خبره قبله ندر ريس لابق و كدر كه ليت و لعل الذي ياتي
اوني الدار فله در رسم ديدين و بعض خبره ان كسورة فاعلي و حول دن مانع اولمغه

بیت و لعل به الحان البتدر اما اصح بود که ان مانع اولیه زیرا ان غیر کلام بود
خبریدن بل که فانک دخولی ان خبری و اقدرنه که کلام سر بفرده و اقدرنه ان
الموت الذی عزون من فانه ملائیکم وقد حذف البتدر لغام قرینه جواز کقول
المستعمل الملال واته و خبر جواز امثل خرجت فاذا السبع و وجوبها بنما الهم
فی موضع غیره مثل لولا زید لکان کذا و مثل ضربی زیدا قبا و کل رجل و ضیفته
و لعمرك لا فعلن کذا و قد حذف البتدر لقیام قرینه جواز و قد حذف الفعل لقیام قرینه
جواز اکبیرا عرابده کاف جر و با اسمد مثل منسنة مضافه قوله و قول مجرور در حرف
حرکه و با اضافتک و مضافه الملال مندی مخروجه خبر در و ا و حرف جر در رسم
ایچون انه تقسم به در و جمله محلا مضمون بقول قولدر و خبر البتدر به معطوفه جواز
یعنی حذف جائز امثل خرجت ماضی مودف مندر ضمیر مکمل فاعل عطف و اذا
مفاعله ایچوندر بر وقتزه طرف مکاندر رس جنبه دن خبر اوله صلیح و کل ایچی
طرف زمان اولور مفاعله منسنة و خبری مخروفا اولور موجود و با حاصل منسنة
و بوجه انبئیه در السبع مبتدا خبری مخروفا و اقف او موجود در و بوجه
مضاف الیه در و وجوب معطوفه جواز و فی حرف جر و ما موصول الهم ماضی مجهول
فی موضع جار مجرور بینه الترام به متعلق و ضمیر خبره را بعدر غیره قیام مقام فاعل مضافه
خبره را بعدر خبره و بوجه موصول صکره در و ما به عاید مخروفا موصول صکره سیده مجرور در
فی ایله و بوجار مجرور بینه مفسر فعله متعلقه تقدیری و یخرف لجر حرفا و اجبا فی الکلام
الذی الهم بنیه فی موضع خبر غیر خبر مثل لولا لا منساع الشرب لوجو و غیره و زید خبری مخروفا
مبتدا که موجود در لکان فاعله ان قصه دن و با تمام در لبث منسنة و کذا فاعلی مثل
زا منسنة و جمله جواب لولا در ایچون لام داخل اولور و خبری زیدا قبا فاعلی خبری زیدا
حاصل اذ اکان قیام السبب خبری مبتدا مضافه فاعله و زید مفعول و حاصل خبری

و اذ اکان نظر در حاصله متعلق و کان نامه در و قبا محال کانه ده منسنة خبری و کل
مبتدا و رجل مضاف الیه و ضیفته کله معطوفه رسم منسنة و اوله و خبری مخروفا تقدیری
کل رجل و ضیفته مفرونان و دیدید که کل رجل و ضیفته ای مع ضیفته و یکدر و لعمرك مبتدا
مضافه کاف خطابه و خبری مخروفا و خبری و یکدر لافعلن جواب منسند زید العک
دیدگی مندر محمول ترکیب کاه اولور که مبتدا حرف اولور قرینه لفظیه و ما عطف قائم اولور
وقت حذف جواز له و کاه اولور که وجوب حذف اولور نعم الرجل زید و پیش الرجل عمرو
و موت تقدیر بینه نهانک قولی کی معنی ملالی کور و ب سنه هلال و یوب جفران کجسه نک
قولی کی الهلال و اته یعنی هذا الملال و اته و یکدر قرینه حالیه یعنی خلق ملاله ناظر ایکن
بویله و یککن منسای بود منسی ذکر ایله خبری زید خلق ملالی کور و کده بویله و بید و حاجی
و نقف البتدر هلال مضموندر بیهوطن اولنا سون و کاه اولور که خبره حذف اولور جواز
قرینه قیام اولور قدره پرنه بر سنه اقامت ایکن سنه مثل خرجت فاذا السبع تقدیری حجت
فاذا السبع واقف و کاه اولور که خبره وجوب حذف اولور قرینه قیام اولور قدره سول زید کده
خبرک برینه خبری یعنی خبرک غیر الترام اولنه بوده مصنف ذکر ایله کی او زره دور و غنی
برده در بر سنه مبتدا در که لولا ذر صکره واقع اولور مثل لولا زید لکان کذا یعنی لولا زید
موجود و یکدر زید لولا لا منساع الشرب لوجو و غیره در یعنی خبری موجود اولور و چون خبری
منسند لولا علی الملک عمر کسی یعنی حضرت علی موجود و لسه امام عمر ملاک اولور دی بو کلام
حضرت امام عمر ذر ایکی برده واقع اولش برسی اولور که عرب سوا سنه زید برسی حضرت محمد
علی علیه سلم قضیده او تودی و امام عمر انده حاضر ایچی قصده تمام بید کده حضرت عمر
نظر ایوب ویدی و اربونک دلی کس اولده سماعی ساست کامه بیدوب کدر کن
امام علی به راست کلدی ندر بو با عمر دیدی اولده قصه ذکر ایله دیس ویدی ما نیکه ایکن
انرسین زید و زید کسین دیر حضرتین عزاد بر سنه ایکن بید و یکدر امام عمر فور و دویوب

حضرت سوال ابیدی که مراد شریف و بدین کسکدن ندر بود و بدین که بر سنه اول
ابده که بیز و زنی کسین و پس امام عمر بودی لولا علی لکن عمر بریده بود که امام
عمر خلافتی زمانه بر حاتون زنادون حامل بولندی پس انی رجم سویدی امام علی زیدی
حاتونک زمانه چون رجمه سحفتانی و اربا جنینک جرمی ندر وضع حمل المسون صکره
رجم ابلیک و بدی بونده امام عمر لولا علی لکن عمر سویدت مقصود بود که لولا بر شنگ
اشنا سجوندر فی سسی موجودا ولد و عجون ته که بونده عمر ک ملالی متع اولدی **عظمتک**
موجودا ولد و عجون یعنی موجودا و اولسه عمر بویکی فضینه ده هلاک اولور دی حاصل
خطا بیدردی عدی جواب لولا خبر بینه التام اولدی پس حرفی واجب اولدی
قرنه قایم اولد و عجون و عبری مقامنه مرم اولد و عجون بو ذکر اولان حرف خبر
عام اولد و قد در اما خاص اولد و قد حرفی واجب دکل نه که امام سناخی حضرت نیک
نظمنده و اقد بر بیت **ولولا الشوا بعلماء بیدری کنت الیوم استقر**
نماید خبر و جو با حرف اولان مقام لکن سی بر تبدا در که صور تا و تا و طیلک
مصدر اولد و فاعله و ما مفعوله و یا ایکسینه بیلد مضاف اولد و انده صکره حال مفیده
اولد و یا جمله پس بولید تبدا نیک حرفی حرف املات واجب در حال مقامنه قایم اولد و عجون
مثل ضربی زید قایما او قایمین و ان ضربت زید قایما بصیرت و بدین که تقدیری ضربی
زید حاصل اذ امکان قایما در قایما حال و کانه نامه و اذ اطرف استقر خبر در جنبه اولبانه
بتبدا بونده علمایک اختلافی و اگر کت سوادون اعراض ایدوب با مرد و خبرک
و جو با حرفک اوضعی مقامی کل رجم و ضیقته در تقدیری کل رجم مفونم مع ضیقته یعنی
حرفه و فته ایدوب بو حرف حرفی و ایدوب ریز او او خبره دلالت ایدوب که مفون در و
موقوفه خبرک موضعنا قامت اولدی پس حرفی واجب اولدی و او بود که هر
بتبدا کم الحامع معسنه اولان و اوله بر شی عطف خبر نیک حرفی و ایدوب معسنه

اولان و او اندن اغنا ایدوب مقامنه قایم اولد و عجون و جو با حذف خبرک دور و نخی
مقامی هر تبدا در که مقسم به اولد و خبری قسم اوله لکن لا فعلن کذا ای لکن و نیک
ما اقسام به کبی بونده خبرک حدی و ایدوب جواب قسم مقامنه قایم اولد و عجون مقسم به
او زینده نذا یجلین سنه به دیر عمر و عینک نخی و حتی ایدوب لغت در اما لاطل او یجی عینک
فتیحک در انخی جزایه و اخواتها **المسند بعد دخول هذه الحروف مثل ان**
زید قایم و اخره کاه خبر المتبدا النافی تقدمه الا اذا كان ظرفا خبر المتبدا
مضافه زایه یا اخوات معطوفه زان به و غیره مضاف الیه راجد زایه به مومبتدای
نامی المسند خبری جمله اسمیه خبر متبدا یانی و جائز در که خبرانه متبدا اوله خبری خبر
تقدیری و غیره فوعات جزایه و اخواتها و مومبتدا المسند خبری و ضمیر راجد خبر
انته به و بعد ظرف رسنده و حوله مضاف اولده هذه به بحروف صفت هذه در یا
عطف بیانه متبدا که راجد خبر حروف متبدا بالمتکدره و زید اسم و قایم خبری و جمله
محل خبره در سلاک اضافتله اوجه متبدا ی مضافه خبره راجد خبره کاف حرف جود
تشنه ایچون با اسم در مثل معسنه امر مجرور در حرف جرله و یا اضافتله خبر مضاف الیه
و مضافه متبدا به جار مجرور و یا خبر متبدا در الا حرف استسنا و فی حرف و تقدیر مجرور
در قبله مضافه خبره راجد خبره جار مجرور بینه مستثنی و مستثنایه مجرور و تقدیری
واجره کاد خبر المتبدا فی جمیع الوجوه التي ترت فی کونه مفودا و جمله و نکره و حروفه و متخدا
و معقد او مبتدأ و مجردا و مؤخره الانی هذه الوجه و الا حرف استسنا و اذ اطرف در
ظروف زمانه و مضافه کار به افعال ناقصه دندروانده متکلم سبی عبارت در
جزایه و خبر فاجزی و جمله مرفوعه در اذ انک اضافتله و بو استسنا در فی تقدیر
قولید بعضی شخده الا انهم مکونه طرفا و اقد ر یعنی الا وقت کونه طرفا و یکدر محمول
ترکیب مرفوعه و مضافه خبرانه یعنی حروف متبدا بالمتکلم خبری اخواته و او متبدا

و اسباب را بعدی بوجوه اسرارند در بوجوه و فنک و خولدن صکره مثل ان بند
قایم ایمی دی بونده قایم سند در اسننه انزک و خولدن صکره و بونک اری یعنی کنی
و حکمی کسید را قسامنده خورد و جمله اولفده و متعدد و خوک و خورد و سزایطنده ده مثلا
جمله اولدغی وقت بر عابد لار قدر لیکن مخالفه متبادر خرنه صدر کلام اقتضا ایر سننه
متصرفه اولماز الا تقدیم بنده و کل یعنی جمیع اوصافه جز متبادر الا بوصفنده و کل
بجز خبر متبادر مقدم اولور اما جز از مقدم اولماز یعنی تقدیمی جائز و کل جمیع اوقانه الا ظاهر
اولدغی حالده پس بوجاله تقدیم جائز در ریز اظرف و فده توسع وارد که غیر بیده بویله
اولماز خبر لا اتی نفی اجتناب مؤسند بعد دخول مثل لا غلام رجل طرفه
و بخرف کثیره و بنو تمیم لایتنونه خبر متبادر لا مضاف الیه سو متبادر تانی المسند
خبر تانی و جمله خبر متبادر اولدر و جائز ذکره مؤسند ستانف اوله و با بوجه فصل اوله
و المسند خبر متبادر اوله و جائز ذکره خبر لا جزئی محذوف متبادر اوله و منها جز لا تقدیر
التر محلا جز و صفت لادرنفی لام مقدر الحاکمه به متعلق و در جنس مضای الیه یعنی مصدرک
مفعولن اضا قدر تقدیری لا الی الحاکمه نفی جنس بعد طرفه مجاز سننده متعلق
و حوالا مضاف الیه و خبر لا یبر اجدد مثل لا غلام رجل طرفه فیها لاجنبیه علام لفظا
مضروب اسمی مضاف در رجل طرفه مرفوع جز فیها خبر بعد الخبر در بخرف متقبل محمول
مختصه مستر غیر عابد و خبر لا یبر کثیره مضروب مقدر طرفه و با مصدره صفت اولفده
تقدیری بخرف جز لا زما کثیرا و با خبر فاکتره و بنو متبادر و تمیم مضاف الیه لایتنونه
فعل نفی استقبالی خبر متبادر و خبر خبر لا یبر راجع در جمله استبانته در محمول ترکیب
نفی جنس چون لانک جزئی سند در اسننه بونک و خولدن صکره نفی جنس و عکره
مسامحه و اریز الاجنبیه نفی الیه یعنی نفی الیه مثلا لارجل قایم نفی قیام افاده ایدر
نفی رجل الیه تقدیر مثلا لا غلام رجل طرفه فیها لایکن مثل ایدر اولدی خبر بری طرف

و بری غیری حاصل داده طرف غلام بوقدر یعنی برر جملک داده طرف غلامی
بوقدر و بوجوه لاجوق کره حذف اول نور و بنو تمیم یعنی تمیم علی بیح اثبات الیه یعنی
و بولانک جزئی اسر او زرنیه مقدم اول طرف اولد فده انک خبر طرف اولد فده
معلوم مقدم اولد فی کبی اسم ما و لا المتشبهین ملبس مؤسند الیه بعد
دخول همامل مازید قایما و لارجل افضل منک و هو فی لایا از اسم متبادر
ما مضاف الیه و لا اکا معطوف المتشبهین صفت ما و لادریس اکا متعلق
هو مؤسند الیه جمله اسمیه خبر متبادر و اری قایم مقام فعل و خبر اسر راجع در و جائز ذکره
اسم ما متبادر اوله و هو فی افضل و المسند الیه خبر بعد دخول همامل سابق کسیدر ما حرف
نفی در لیسر معانسه و زید قایما زید مرفوع اسمی و قایما مضروب خبری و جمله صفت
الیه در سنکه و لارجل افضل منک و لاحق نفی در لیسر معانسه و در جل اسمی
و افضل خبری و منک جار مجرور افضله متعلق و بوجه مازید قایما جمله سننده
معطوفه و سو متبادر فی لال لفظی مراد جار مجرور بیده خبره متعلق او زرنیه مقدم
اولدی محمول چون است خبر متبادر و محمول ترکیب لیسر به شباهه ما و لاده مرفوعانک
بعضه را اولده سننده در ما و لایک و خولدن صکره متادلدی معلوم ما ک اسر مرفوده
اولور نکره ده اولور اما لانک اسر نکره اولور یعنی انک چون اسنی نکره کتوردی و عمل
لیس با خود اجزای حکم لیسر با خود تشبیه لاده است زور زرا لانک
لیس به مشابهتی با مقدر که لا اطلق نفی چون در لیسر نفی حال انچوندر لیسر لانک
علی سماعه موقوفه یعنی لیسر و کل وقتا کم مضف مرفوعانده ز فاعل اولد سننده موقوفه
شروع ایدوب بیورد المصنوبات استعمل علی علم المفعولیه منه المفعول المطلق
و مواسم و فاعل فعل مرفوعه و یکنون لتاکید و النوع و العدد و مثل جلیت
جلوس و جلسته و جلسته فالاول لایتنی و لایتنی بخلاف آنچه و قد یکنون غیره لفظه

توضیح جلوس الموعود است و ما شمل علی علم القایه فنه الفاعل کبیر از ابده
و هو مبتدا عاید در مفعول مطلق اسم خبری یا به مضاف که اسم موصول فعل ماضی مؤنث
و نیز متصل مفعول عاید در مابیه فاعل فاعلی فعل مضاف الیه مذکور صفت فعلدر بعناه
صفت ثانیة در فعل و ما جالدر مذکور ک مستر ضمیر بینه و ضمیر بعناه اسمیه راجع در غیر حال
کون الفعل المذکور یعنی ذلک الاسم و جمله صله در مابیه موصول صله جمله محروم در
اضافه و بکون فعلدر ناقصه ذمه و مستکن اسم عاید در مفعول مطلق لکن کبیر خبر کون
در و العدد و اکا مطلق و النوع ده بویله مثل خبر مبتدا ر محذوف علت فعل و فاعل
جلوس مفعول مطلق و جمله محرومه در اضافت و جمله جلوس معطوف در و
جمله کذک فال اول مبتدا و لایثنی متقبل محمول و نیز مستر مفعول الم اسم
فاعل عاید در الاول و لایثنی کبیر و اکا معطوف و جمله خبر مبتدا در جمل
جاء محروم و جمله محروم خبر مبتدا محذوف در تقدیری هذا بخلاف اخویه و باجمله منصوب
حاله لایثنی ضمیر بینه تقدیری فال اول لایثنی و لایثنی حال کون الاول مبتدا بخلاف
اخویه و اخویه مضاف الیه و علاقه جریا در و مضافه در الاول راجع مینه و قد حرف
تعلیل بکون افعال ناقصه ذمه و کتبه مستر عاید در مفعول مطلق و نیز جاز و جمله خبر بکون
در و لفظ مضاف الیه مضافه راجع مینه و جمله معطوف و بکون لکن کبیر قوله مثل قدرت
جلوس علت جلوس کبیر از ابده موصول ترکیب المنصوب راجع مضمون تقدیری الیها
المصنوبه در یعنی کلام عربیه نصبه او توان اسمله و عکدر که تعداد اول اون اسم
بتسوی یعنی منصوب است سوال اسما در که علامت مفعولتی مشتمل اوله با حقیقه و با حکما که انکر
دورت در فتح و کسره و الف و با در مفعولده ما حقیقه مفعول اوله یا حکما علامت
مفعولتی مشتمل اوله بعضدر مفعول مطلق یعنی اول اسمیه تک اسمیه که از اسمیه
بفعلک فاعله که اول فعل لفظ و با بقدر از کور اوله و اول اسمیه مینه اوله مثلا

ضربت ضربا لفظ ضربا بر اثر در که انی اصوات اسمیه در ضربت تک فاعلی که تکلم
و بوفعل که ضربت در اول اسمیه معین در و لفظه بری برینه موافق در و کاه اوله
مخالف اوله و فرقه سوط کبیر و لفظه تک حاصلی اوله در که مفعول مطلق بر اسمیه اثر بیدر
بود کور فعلک فاعلین صا در اوله در که اول فعل اول اسمیه معین در کبر
اول فعل مصدر معینه تا بیدر در و مفعول مطلق اوله ترک اسمیه در و اکا حاصل بمصدر
دیر و بوفعل مطلق اوج نوع در بر نوعی تا کبیر افاده ابدر که فعل مفروض بینه زیاده
اوله و علت جلوس کبیر برستی ده نوع افاده ابدر یعنی فعلک انواعه در بعض نوعه
دلالت ابدر جمله کبیر بر دور لایه و ترش او تروم و عکدر بر نوعی ده عدد افاده
ابدر جمله کبیر کبیر اوله کبیر مصدر مطلق و یکم کبیر نوع و اوجهی کبیر بنا بر
دیر لایه کبیر تا کبیر افاده ابدر مفعول مطلق تمین و جمع اوله از بر افعال تمینه و جمع
اوله از لایه تک معین اوله ان مصدر ده ابدر در مابیه و ده نوع کبیر بنا بر قره بونک
خلافه در که عدده احتمال ابدر در و کاه اوله در که مصدر مطلق فعل لفظه مغایه اوله
ماده جهنده قدرت جلوس و با ما ب جهندن انکم بنا تا حسنا و مثل الیه تبیلا
کبیر **وقد کجف الفعل لقیام قرینه جواز کقولک لم قدم خبر مقدم و وجوبا**
سماقا نحو سقیا و ریا و حینه و جذفا و محمدا و سکرأ و عجباً و قد کجف الفعل
لقیام قرینه جواز انظری مفعولده کجری بعینه کقولک کاف جر یا مثل معنی اسمیه
وقول محروم در حرف جر و با اضافت و کاف خطاب محلا محروم در اضافت لم لام
حرف قوله متعلق فر محلا محروم در لایه موصول و ما مفعول قدم فعل ماضی محروم
و ضمیر متکون فاعله عاید در مینه و جمله صله و ما مفعول مینه محلا محروم در لایه خبر
منصوب در مفعول مطلق لفظه و مضافه مقدمه تقدیری قدرت قدم و ما خبر مقدم
صکره اقتضار اوله یا جود مصدره اضافت مفعول مطلق اعتبار اوله که مقدم بر پس

گاه که گذر صدر در جمله موضع مضربه در زیر اسم قولی و در جوبها معطوف
جواز الفظه سماعا یعنی سماعا یا بگوید حذف جز فاسماع یا خود حذف سماعا یا خود
نزع حافظه ای بحرف با سماع لغزیده مثل شدای نخورده خبر در سبقت معقول
مطلق در و ناصر مقدر در اسفاک انه سبقتا و بگذرد در عیار عاک انه رفیقا بگذرد
و خسته ای غایب خسته و جدا ای جده عا بورز و قولی که سبقت جمع دیر او جدا
ای حمدت جدا و شکر ای شکر استکرا و عینا ارغبت عینا محمول از کتب
گاه اولی که معقول مطلق بسبب ایلین فعل جزا حذف اولی قرینه فایم اولی قدی
سنگ سفرون کلن کبسه به خبر مقدم و بد کلن کبسی از قدمت قدی و ما خبر مقدم
بونده خبر اسم تفصیل در مصدر لغی موصوف اعتباری در که قدی و ما در یا خود
مضاف الیه اعتباری در زیر اسم تفصیل مضاف الیه حکمیده در و جوب سماعا در حد
اولی معقولی مطلق بسبب ایلین فعل یعنی صدقی سماعا و اجدر سبقتا و رعیا اه
ایمیدر بومصدر ربیک حاملی استعمل کننده اظهار ابده کلمه استکرا سماعا خبر
واجبک معنای بود رفتی و قبایحی مواضع منها واقع مبتدا بعد نفی او معنای
داخل علی اسم لا بکون خبر اعنه او وقع مکررا نحو ما انت الایسیر او ما انت الای
یسیر الیسیر و انما انت الیسیر او زید الیسیر او نسا معطوف در سماعا الفظه
نی حرف جر مواضع مجرور در نی حرفی غیر منفرد اولی و چون خبر تجمله در جابجورید
مستقل در مبتدا عامله حرف جر بعضی ان نحو با مجرور در زیر تفصیل عاید در مواضع
ما موصرا وقع فعل ماضی موقوف و غیر مستر فاعلی عاید در معقول مطلق مبتدا حال در وقع
فاعلند خبر بطرف مثبت در نفی مضاف الیه و او حرف عطف معطوف در نفی و نفی
مضاف الیه داخل صفت نفی در علی اسم داخل متعلق لا بکون نفی استقبال اعمال قضیه
در فاعلی یعنی اسمی خبر مستر عاید در معقول مطلق خبر اخر لا بکون در عنده خبر متعلق و غیر اسم

راجدر و بوجه اسم صفت در جمله سابقه متعلق ابدا به صکره در ما بنا بیه مخروفر
موصول صکره سببه مبتدا و منها مقدم خبر و او حرف عطف وقع ماضی موقوف
و مستر فاعلی معقول مطلق عاید مکررا وقع خبرند خبر حال در و بوجه وقع مبتدا جمله سینه
معطوف در مثل معلوم ما حرف نفی و انت مبتدا و الا حرف استثنا و سیر اسم معقول مطلق
و عاملی مقدر فعل مضارع خبر مبتدا در تقدیری ما انت الایسیر او جمله محل خبر در
اضافه و ما انت الایسیر الیه اعرابه سابق کبیر و انما خبر موقوف که صرافاده ایدر انت
مبتدا و سیر اسم معقول مطلق و عاملی مقدر فعل مضارع و سیر الایسیر الی لفظی و تابعی سابق
کبر فعل مضارع در و جمله خبر مبتدا در و بوجه لهما انت الایسیر او جمله معطوف در
محمول از کتب معقول مطلق بسبب ایلین فعلی و جوب سماعا حذف الی لفظی مواضع
بعضی در مبتدا موضع که انده معقول مطلق مثبت واقع اولی حرف نفی در صکره که هر کبر
داخل اولی صکره اولی که معقول مطلق اولی سمدن خبر اولیه زرا اولی سمدن خبر
اولیه مرفوع اولی خبری خبر لفظی و مصدر را و لفظی مضمون اولی و با خود معقول مطلق
مکرر واقع اولی مذکور اسم خبر مضمون واقع اولی اما خبر اولی صاع اولیه حرف عطف
ایکی ضابطه حکمه جمع ابندی زبیرا سمدن خبر مضمون در صکره واقع اولی و انت
خبر اولی صاع اولی و ما انت الایسیر یعنی سیر الیسیر انکه به مثال ما انت الایسیر
الیسیر الیسیر یعنی کوه به الیسیر موقوف به مثال برید یکدیگر در یعنی سیر الیسیر
کبیر الیسیر و انما انت الیسیر ای سیر الیسیر انفا نقتی متا لدر روزید سیر او زید سیر الیسیر
سیر الیسیر مکرر متا لدر حرف نفی در صکره اولی ایکی مثال ابراد ایلدر بری
مفوده و بر مضاف و منها واقع تفصیل لام مضمون جمله مستقره مشرفه
الوقایف اما ما بعد و اما فدا ما منها واقع تفصیل منها واقع مبتدا کبیر
اعرابه لام حرف جر خبر مجرور در جمله و مضمون اثر له و جمله مضمون مستقره صفت

جمعه بخور و برده مستعلقه تفصیله مثل معلوم شد و انفل امر جمع مکرر محاط بنیدر
بمبارزه که و او در الوفاق مفعول صریدر فادیل صوره ذکر کی کجری متاقول
مطلق و با صبی مقدر مننون در بعد ظرف مبنی در ضم اور زده و اما حرف صطف فدا
مفعول مطلق و با صبی مقدر تقدون در و بوجه مقدره معطوفه جمله مقدره به حصول
ترکیب مفعول ترکیب مطلق یعنی مبین فعل و جو با سماعا حذف ایکن مقامات بعد بصیر
اول تعام که انده مفعول مطلق کجی جمله تک موشنگ فائده سنی تفصیل ابدیه مثل اعراب
کدر فشر و الوفاق جمله فعلیه در یعنی اسرار یک باغنی بنگاک حاصلی بنده کرتا از یک
بوش قواک ایدری بوجه در معنای معنای باغنی بعلی مقدر و فائده سمنت و با
فدا در س خدا بعلی تک فائده تفصیل بهور که کسیر سمانا اسیر لری کیری
ضبط ایکن اندر صکره با از او ایکن و یا با به کسیر تقدری ایا تمنون
منا و اما تقدون فدا در و منا و وقع **للتبیه** علاجا بعد جمله مستله علی اسم
بعناه و علی صاحبیه محو فرت به فاذا له صوت صوت حمار و صراخ صراخ
الشکلی للتبیه وقع به متعلق علاجا حاله مصدر دز که مفعول مطلق قداری
ای حال کونه المصدر و الا علی الحدت بعد و قبله ظرف در مضایف جمله و مستله صفت
جمله در و علی اسم شمل به متعلق بعناه صفت اسمر و ضمیر مفعول مطلقه را جدر و صاحب
اسم معطوف و ضمیر اسم را جدر کوا ابره مثل کسیر در درت فعل و فاعل و به مفعول در
با واسطه سیده فاذا ادات مفاجا اعرابیه سا بقا کجری مقدم خبر صوت موحه مبتدا
و ضمیر به و له ریزه را جدر و صوب موصوب مفعول مطلق اول فعله فاعلی مقدر بصوت
و حمار مضاف الیه در و در رب به جمله سی ملاحه و در مضاف الیه در و صراخ فعلیه
صوت نه معطوفه در صراخ الشکلی صوت حمار کسیر اعرابیه محصور ترکیب مکرر موصوفه
بعضد رسول موضع که مصدر انده شبیه الجون اوله لغوی شبیه معاشی فائده ابره فعل

علاجی ده اول یعنی جوارح والای بدن به محتاج اول قلب اول لبه اول لسان
صکره واقع اوله که اول جمله براسی شمل اوله مفعول مطلق معاشیه و اول
اسمک صاحبی یعنی اول جمله ده ایک سیده اوله شل حررت برید فاذا
صوت صوت حمار ای بصوت صوت حمار ایدری صوت حمار شبیه فائده ابره
مصدر در و فعل ملاحه که مخا جدر حلقوم و فخره به یعنی الای بدن و بر جمله
دز صکره واقع که اول جمله شمل در براسی مصدر معاشیه که له صوت ده
که صورت در و مصدرک صاحبی که ریزه راجع له ضمیر بد بر مثال ادانی بود
حررت برید فاذا صراخ صراخ الشکلی حاصلی مثال سا بقده مر نه کم و ابره
بوش کله در و ار تقدری بصح صراخ الشکلی در معنای بر ناکاه ریزدک
یا بنده کجری که انک حمار کی صوتی و ایدری یعنی حمار کسیر بخوردی وین ناکاه
ریزک یا بنده کجری که انک شکلی اوزی کبی اوزی و ایدری شکلی ناکاه
صنیده او غلطی فوت اولش خاونه کسیره در لری یعنی ریزد و غلطی فوت اولش
صورت کسیر فزاید کسیر و فغانه ایدری و منا و وقع **مفعول جمله لا تحمل** لها
جزه نحوه **متی الف** در هم **اقرا فاقا** و **یستی** توکید **الف** منها ما وقع مضمون
جمله منا منها ما یستی کسیر اعرابیه لانفی جنس ایچوندر شمل نمان ننجیده اسم مفعول
اسمی و لمان جری غره قائم تمام فاعله در محتمک و لمان ضمیر جمله راجع در و غره صری
مفعول مطلقه کجری کسیر معناه و اعرابیه و له خبر علی اکما متعلق و ما کسیر الف
مبتدا در هم مضاف الیه و اعرفنا مفعول مطلق الاعرف معاشیه و با صبی مقدر
اعرف و یکدر و سیر مضارع مجهول و ضمیر مجهول مستتر قائم تمام فاعلی را جدر مفعول
مطلقه توکید مفعولی نانی **الف** توکیده متعلق و ضمیر مصدره را جدر محصور
ترکیب مکرر موصوفه بعضدر که رسول موضع که انک ده مصدر بر جمله یک مضمونی

واقع اول که اول جمله نیک بومصدر دون غیر مضمونی اولیه حاصلی جمله نیک
معنای همان مصدر مطلق معنای اوله مثل علی الف درهم افراقا ایمدی
افراقا مصدر در که جمله نیک مضمونی واقع در که اول جمله علی الف درهم در زیر
معنای افراقا در و بوجه مضمونک بودن غیر احتمالیه بوقدر ریس فلانک
بنم اور رفته بیک افقیسی و اردیک همان افراقا در نونک کسی که توکید و سنگت
نفسه در بر در منها ما وقع مضمون جمله لما محتمل غیره کخو رند قائم حقا و سنی
توکید غیره منها ما وقع مضمون جمله سابق کبیدر عابده لما مقدم خبر فاعل مؤخر مبتدأ
غیره قائم مقام فاعلیدر محتملک و غیره کینه مصدره راجع در و سنی توکید غیره
اعرابه سابق کبیدر محتملک کبیدر مذکور مواضعن برسی سول موضع در که انده
مصدر بر جمله نیک مضمونی واقع اوله در که اول جمله نیک مذکور مصدر در غیر
احتمالی اوله رند قائم حقا کبیدر بونده حقا مصدر در که جمله نیک بمضمونی
واضد که اول بر قائم در و بونک غیره احتمالی و اردیک صرف اولی و اردیک
اولی و اردی و باطل اولی و اردی و حقا که دیدی تعیین ایمدی مرادی تقدیری
حق حقا در بونک کبی مصدره توکید غیره در بر یعنی لرفع غیره و بالغایره
غیره و منها ما وقع مضمونی مثل لبیک و سعیدیک ما وضع مثنی ما وقع مثنی کبی
اعرابه لبیک مصدر مطلق در لب و البت قام دیکدر البت البت اقام قائم دیکدر
ایمدی لبیک نیک معنای ایتم کز منک اقامه بعد اقامه مراد تکرار و تکرار یعنی
مذموم کز تکرار و در رم بر ساعت انون زایل اولام و سعیدیک نیک معنی
سعیدکن اند سعاد و بعد سعاد یعنی الله سعاسعاد و بر بیون وقت دیکدر یعنی
تکرار و تکرار المفعول به و ما وقع علیه الفاعل محض ضرب زید و قد تقدم علی
الفعل و قد حذف الفعل لقیام قرینه جوار کخو زید المن قال من ضرب المفعول فی

مخروف مبتدأ و به اکاستعلق و ضمیر الف و لامه راجع در که اندی معنی در
تقدیری و مما اشتمل علی علم المفعولیه المفعول به و جازیه در که المفعول مبتدأ اوله
و هو مبتدأ ثانی و باینه فضل ما اسم موصول وقع ماضی معروف علیه کاستعلق و ضمیر
ما به راجع در فعل و فاعل وقع در الفاعل مضاف الیه و جمله ما به صله در موصول
صله سید خبر مبتدأ ثانی خبر خبر اوله در و تقدیریه المفعول مبتدأ کلام
اوله و ما وجه کلام او زره معطوف در المفعول المطلق او زره نحو مبتدأ مخوفه خبر در
ضرب فعل و فاعل و زید المفعول و جمله جوار کخو در در رها البعض سخره و اعطت
زید در رها و تقدیریه اعطت فعل و فاعل و زید المفعول اولی و در رها ثانی و قد
و قد کجری تقدم مضارع معروف و ضمیر فاعلی راجع در مفعول به علی الفعل تقدم
ستعلق و قد حذف الفعل لقیام قرینه جوار کخو مثل مر فوعانده کجری کقولک زید افعال
مخوفه نیک مفعولیدر ضرب زید اقدیرنده در لایلام حرف جر فوله متعلق بر سیدله صول
قال ماضی معروف متخذه ضمیر منه راجع صله سیدر منک فراسمیدله استفهام محال فروع
مبتدأ قال ماضی معروف فاعله فروع خبری و جمله مفعول قال در موصول کبیدر مفعول سول
کلیک استبداد که فاعل فعلی او زیدینه واقع مراد فعل اکاستعلق اوله تقدیریه و سیدله
اولی سترن ضرب زید اگر گاه اوله که مفعول به فعل او زره مقدم اوله بر مانع
اوله یعنی وقت باک بغیدگی زید افعال عملده تویدر مقدمه ده عمل ایدر مؤخره
ده و گاه اوله که مفعولیه نصب طیبین فعل حذف اوله نور قرینه قائم اوله قدره جوار کخو
جوار اشبالی سنک زید او بدکک کسی سول کجسیه به که فر ضرب دیر یعنی کبی او زید
دیه نه او زیددی دیکدر رسول قرینه سیدله و جوبانی اربعه مواضع الاول
سماعی مثل امره و نفسه و انتموا جز الکرم و اهلها و سیدله و حجاب و جوبان معطوف
جواره فی حرف ظرف اربعه خبر در فی ابیه مواضع جمع مواضع خبر در در اضف که جوار کخو زید

متعلق در وجوب استعلی اولدوغی سینه الاول استند اسمای جزئی استند
مخروفه خبر در ام مضمون فعل مضارع ای و مع و با ترک و نفسیه مفعول مع و با مضمون
ما قبله و جمله موضع جرده در اضفله و انتوا فعل امر مخاطب سند در ضمیر بارزه که او
خبر مضمون فعل مضارع که انصد و افعلیدر لکم جار مجرور بیه متعلقه قصد و مقصد
بومثال امثال اوله معطوفه را ملام مضمون فعل مقدره که ائت در وسهلا اکا معطوفه
و مرصبا بوده که معطوفه در حصول ترکیب مفعول بی نصب ایلین فعلی و جمله حذف ایلین
دورت موضعه در اول کسبی ما بعد و امراء و نفسیه یعنی کسی کندی نفسیه قویله کندی
تا مسونه امراء دن قاعده بود که عین لانه با بعد را عابده و انتوا خبر لکم انتها به
نسه و خبر مضمون تعلیم مقدر تقدیری تکلیف کنی حدی اولی و بگذرد و کند کوه
خبر قصد بدوب خدای برکت یعنی اینه بر در دیک و اهل ایت مکانا ما هولای
معور الاخرای با وجود ملالا اجانب و سهلا ای و قیبت سهلا فی البالد و لا فرنا و مرصبا
ای بلغت منزلت رجبا ای و اسعلا ضیقا **الثانی المنادی و هو المطلوب اقباله**
بحرف نایب مناب دعوا الفضا او تقدیرا و بنی علی ما یرفع به ان کما یرفعها
موقوفه مثل یازید و بارجل و یازیدان و ما زیدون و یخضض بلام الاستغاثه
نحو یازید و یفتح لاجان الفضا و لا لام ح مثل ما و یزاده و یصب سواها
مثل یاعبد الله و یاطالعا جبلا و بارجل الی غیر معین الی تقدیرا مفعول متبدا
المنادی کنه بویه خبر و هو مفعول مفعول متبدا عابد در منادیه المطلوب خبر اقباله
تمام مقام فاعلی و غیر منادیه راجع در بحرف جار مجرور بیه مطلوبه متعلق نایب صفت
حرف مناب مضمون بیه نایب مفعول فیه اولفله و ادعوا الفضا و ادعوا الیه مناب در
لفظا یمیز او تقدیرا اکا معطوف و با خود حال در حرفه مفعول معنی شده حرف
واسطه سینه مضمون که مفعول یا نشیدر یا خود نایبیده حرفه راجع خبر در حالدر

معنای الی یطلب اقباله بحرف حال کونه ملفوظا او مقدر او الی الی یطلب
اقباله بحرف نایب و لک بحرف المناب و معو حال کونه و لک بحرف ملفوظا او مقدر
یا خود و معنی تقدیری ابله مفعول اوله و بنی مضارع مجهول و منیر فاعلی عابد در منادیه
و علی بنی به متعلق و ما موصوله و ما موصوف به رفع مضارع مجهول و منیر فاعلی عابد در
و جمله صل در و با صفت در ما به ماصله سید و با صفتیه محلا مجرور در عا لیه و از حرف
سرت و کانه ناقصه در فعل سرت و سرت سرت عابد در منادیه و مفرد اجزای موقوفه صفتی
و با خبر بعد خبر در کانه به و جزای سرت محذوف در بنی قریبه سید ای ان کانه المنادی
مفرد موقوفه بنی علی ما رفع به مثل معلوم و با حرف ندا و زید منادی مفرد موقوفه
جمله محل جرده در اضفله و بارجل و یازیدان و یازیدون معطوفه در یازید و
بخفض رفع کسبی در اعرا بده و عابده بلام متعلقه بکسبیه الاستغاثه مجرور در
اضافه مضمون معلوم و با حرف ندا و لام حرف استغاثه و زید لک مجرور در منادی
استغاثه در و یفتح مثل یخضض لام حرف جراحان انوکله مجرور الفضا الفزه مجرور در
اضافه مضمون الفعه عابد در استغاثه به و لاجنبیه لام اسر و جزئی محذوف فیه
دیگر و جمله حالیه در معنی و یفتح اخو المنادی لاجل الحان الف الاستغاثه حال
کونه خابا غیر اللام و مجرور اعنا مثل یازیداه منادی استغاثه در و ما وقف ای چوندر
و بنی سینه قبل مجهول و ما اسم موصول و سوز ظرف در ما به صله و اقدر سینه مقدر بیکه اولور
و هما مضاف الیه عابد در مفرد معرب و استغاثه موصول صله سینه بنی بیکه قائم
تمام فاعلی در با حرف ندا و عابد منادی مضاف و الله مضاف الیه و با حرف ندا
و طالعا مشابه مضاف و جمله مفعول طالعا در و بارجل منادیه لک لام حرف
جر غیر مجرور در انوکله مضافه جار مجرور بیه متعلقه مقدره یعنی و مثل قولک
بارجل الی غیر معین با خود ادا کانه غیر معین و بیکه در حصول ترکیب مفعول به نصب ایلین

فعلک و جواحدک ایکنی موضع مناد اور لیکن اوکی موصوفه حرف
سماعی ایدر و جواحد موصوفه و متبدر مناد بر اسم مفعولدر مفاعله با بند
جانوش و یکدر اما اصطلاحه منادرسول شیدر کم سماجیونست مطلق بدین
حرفک بر سر اید که او عمو و یا اید و یا اطرب متقارنه فایدر و اولش حرف
یا و یا و میا و ا و نمره در مناد او ده لفظا و یا بقدر اوله و یا حرف لفظا و یا
تقدیر اوله و مناد حسن نداده منبر قنوز اول سنه یک اور زنه که قبل النذا
انوکذ فروع اولور در که صمه والف و او در اگر مناد مفرد موقوف اولور سه
بو باده مولا مضاف و مشابیه مضاف اولینه دیر لشماله با زید قبل النذا موقوفه
مثالدر دیار جل نداد ز صکره موقوفه مثالدر و بونده ضرورت حینده توتونه
جائزور سلام الله یا مطر علیها و لب علیک یا مطر السلام و یا بانه
الف اور زه منبر به مثالدر و با زید و نه و او اور زه منبر به مثالدر و جواحد
مثال حرف نداد خولید یونف کسب الیسر یسحق معین مصدق مناد انک
جمله احکامنده در اولنه لام استغاثه داخل اولی بعین لام که دلالت ایدر
فرما و نفعنا بلکه حاصلی بره عدد ما و میو جاعه ما فیه و اللام مضموم اولور
مناد انک و خولید مجرور اولور زرا بولام جاره در کم بو مقاده مضموم
اوقنور بالذید کسب و دخی مناد انک احکامند زرا خرنده الف استغاثه اولی
یسر بو تقدیر لام اولوز زرا ارالینده مناد انک که لام جر اقضا ایدر و الف
فتح الیکم منصف و نفع لاجا و الفها و اللام مینه و بدین مناد با زیداه ما
وقف الجوز ریاده و لشد مناد انک بو یکر منشد بر غیر منبر مضموم اولور بعین
مناد اوقنور موقوفه و مستغاثه لکن منشد بر غیر مضموم اولور مثل با عبدا و یا طالع
جبل و یا بر طالع عبدا مناد مضاف طالع جبلت به مضاف رجلا نکره غیر

مقصوده یعنی غیر معین و توابع المنادی البنی الموقده من التا کید و
الصفه و عطف البیان و المعطوف الممتنع دخول یاء
علیه ترفع علی لفظ و تنصب علی جمله مثل یا زید العاقل و العاقل
توابع مبتدا المناد و مضاف الیه المنبر صفت مناد الموقده صفت توابعدر
فم حرف بیانه توابع التا کید مجرور در زاید و الصفه و عطف البیان و المعطوف
ناکده معطوفدر الممتنع صفت معطوفدر دخول فاعل مستغذریا مضاف الیه
علیه دخول متعلقدر و غیر معطوفدر واحد مرتفع مضارع مجهول و مستغذریا نام مقام
فایدر عاید در توابعه و غیر توابعدر علی لفظ ترفع به متعلق و غیر مناد بر منبر
را جدر و تنصب علی جمله ترفع علی لفظ کید را عابده و غیره مثل یا زید منک
جدر العاقل صفت زید در حمله علی لفظ و العاقل حمله کینه صفت زید در
بو زیده با جود عاقله عطف و کل بلکه عطف مثال علی المثالدر تقدیر بر یا زید
العاقل یا زید العاقل در صکره اقتضار اولدر ما سبقک دلالتیکه حضور زید
مناد بر منبریک توابعی مفرد اولسه یعنی مضاف و مشابیه مضاف اوله
و توابع ناکید معنور اوله با یم جمع و الجمعین و یا صفت اوله یا زید
العاقل و العاقل و یا عطف بیان اولسه یا زید بشر و بشر اذ فی سؤل
معطوف که الیه نداد داخل اولغه متنع اوله بعین موقوف باللام اوله
یا زید کجارت و کجارت کبر ایدر نون مناد انک لفظه حله اولنه مرفوع
اوقنور زرا ضمیر رفعت به در عروضه و اطرا و ده زیرا بنا مناد
عوض و ریسر به در و بود جمله مناد انک لفظه تابع اولی جائزور
و حمله حمل ایدر مضموم اوقنور زرا منبر به تابع اولنک حقی حمله
تابع اولقدر نونک ای جمله نصیدر معقولینله تابع مضموم
اذ حق جائزور و تحلیل فی المعطوف کینه تر رفع و ابو عمر و النصب

والبعض انما كان **فما تحل** والافكار عمرو **و** تحل مبتدأ المعطوف
بجاره متعلق بحيار مضارع معطوف تحتها خبر خبير احمد الرفع متصله
مفعول مختار ووجه خبر مبتدأ و ابو عمرو معطوفه زجيلة ويا مبتدأ والنصب
معطوفه رفعه ويا مقدر مختار انك مفعول بعد وجهه فعليه خبر مبتدأ و والوالعبار
بتدأ ان حرف شرط وكان فعل شرط و سكن اسم فاعل معطوفه و كان خبر
كانه در فحما تحل جمله اسميه در تقدير اجزا شرط واقدر المحذوف اوله فاعله
اوله في قوله مثل قول الحليل در في انصار الرفع صكره احضار اوله و جمله شرط
خبر اسميه خبر مبتدأ و الاصل ان لا در نون لانه ادغام اوله الالاوله و ان حرف
شرط حرف نفي فعل مقدره داخل اوله و در ك فعل شرطه و فاعله عمر و فحما تحل
كسب در معناه و انما مكن المعطوف مثل محسن في قوله مثل قول عمر و في اخبار
النصب جمله اسميه خبر شرط واقدر حصول تركيب منادى مبتدأ انك تو عنده
يكوه جايه در صكره بر وجهه كه موقوف باللام معطوفه اخبار انك اخبار
ببانه ابواب بيور و تحل بن احمد و در ك سبب و يهك سبب و در موقوف
باللام معطوفه رفع اخبار رايدر غير نصيره و خبر رايدر اما رفع مختار طومار را
معنا جهنده منادى استقله كويا كه يا داخل اوله و استدر سبب الوب
حركت اخبار رايدر كه ما انك انرايدر كه رفعه اما ابو عمرو و بن عمارة عتبه
بن اسحاق و حفصه شاگرد پدر و خليله بن برمقدار مقدره اوله نصير اخبار رايدر
زير اموف باللام ما داخل اوله و لما زير انده ادعوتك امر مختار رايدر كه
نصير بانك امر نه ايتم كه رفعه انده خبر رايدر اما ابو اليسر سبب و در ك
اگر معطوفه و كوهن كسبه ايمنه انده حرف نون سبب ايتمه قابل الوب زيرا
علم اوله و غير تقديره بونك كسبه سبب انده لانه كيدر مكنه قابل رايدر خبر و خليله كسبه
رفع اخبار رايدر زير اللام و تمام موقوفه سبب اوله الوب كه اخبار رايدر اما كوهن

مذكور معطوف الحز كسبه اوله نونه نزع لامك يجوز ننده النجم والصفى كسبه انده خبره
البعمر و كسبه نصبي اخبار رايدر معلوم اوله كه بواعلامى و وجهه سوق ايتمك بو
كنانك لطا بخندند و المضافه تنقب و المضافه مبتدأ النصب مضارع
مجهول و تحتها خبر مضافه را حيدر حصول تركيب و المضافه المفرد معطوفه و غير
منادى مني انك تو ايمنه مضاف اوله اضافت معنويه ايتمه نحو ما زير صاحب
الفرس و بايشه ذالجمه ايتمه بولم نواع مضمون اوله زير احرف ندا
و داخل اوله نونه البته مضمون اوله زير سبب نواع اوله سبب ليربط و لا
مضمون اوله زير احرف ندا داخل اوله ما ياتيهم كلمه ناكده و بايزه
ذالما صفته و باير حل با عتبه عطف بيانه **و البديل والمعطوف**
غير ما ذكر حكمه حكم المنادى المستقل و البديل مبتدأ و المعطوف
معطوف غير معطوفه صفت و يا انده بدل و يا مبتدأ خبر موقوفه صفت ما موصول
و ذكر ما ضي جهول و ستر تمام مقام فاعله عايد در مابه و جمله مابه جمله در موصول
صلاه خبر و در اضافته حكم مبتدأ نانه مضافه خبره كه هر برينه را حيدر
عاطفه البديل حكم خبر مبتدأ را بنيدر و ما يضره خبر مبتدأ اوله و المستقل
مضافه مطلقا مفعول مطلقه و ما ضي مقدره و را المطلق حكم اطلاق
و باطله نوكه در زير و تمام و حكمه حكم المستقل و يديسه انده اطلاق فهم
اوله زير الزاعراب و بنا و بن بر سبه بيه قيد ايتمه رس و تمام مطلقا
و يديسه مضمونه تا كسد المدمر اعدر زير انوك عطفه كسبه اوله زير ناصبي
صرف ايتمك واجب اوله انده و و حاتم ذر كم مطلقا نانه صفت
اوله انرا مطلقا و عنك اوله حصول تركيب بدل و معطوفه كه اوله
با داخل اوله فاعله اوله بولم نونه هر يك حكم منادى استقله كسبه

بویکسی توابع حکمنده و کل بلکه نفس منادار حکمنده در مطلقا یعنی مفعول
اولد قلندره و مضاف و مضاف به مضاف نکره اولد قلندره منادار استقل
حکمنده در بدله مثال یازید بزمین در عواید فاعله و بدل مضاف
و یازید در جلا صالحی بدل نکره یازید طالعا جدا است مضاف مثال مفعول
یازید عمرو و یازید و فاعله و یازید طالعا جدا و یازید و جلا صالحا
والعلم الموصوف باین مضافا العلم اخر تختار فتح
والعلم مبتدا الموصوف صفتی مان موصوف متعلق مضافا ابنا دان حالدر
رثر الفظ و او در پس موصوف در علم حکمنده با خود جز در مقرر کانه در تقدیر
نوا کانه الان مضافا و با خود مفعول مطلق در و ما به مضمون در تقدیر او اصبغ
مضافا العلم مضافا به متعلق بختار فتح مضافا معجمه لاقم مقام فاعله و غیر منادار
را جدر جمله معلیه خبر مبتدا در حصول ترکیب منادار که علم اوله و ما ابتدا و یابند
موصوف اوله و مضاف اوله به خبر علم اوله منادار که مضمون در اگر چه ضم
اوزره بناسیده جائز در مثال یازید بن عمر و در بوسلوب اوزره کلام غیر
ابن بن العلیین واقع اولی استعمال عربده جو اولد و غیر منادار که ضم
تقصه تبدیل ایدر لخصیف قصد ایدوب و مرگه که ذکر در شرط بومستعیر
مناد علم اوله و با این علم مضاف اوله و ما به مضمون علم اوله مثلا یازید
ابن عمرو و یازید بن احنینا و ما در ط این اجنا بوقدمر ضم اوزره بناسیده
لا زید و اذ الودی الموصوف بالکلام قبل ما ایها الرجل و یا
هذا الرجل و یا ایها الرجل و الترموار رفع الرجل لانه المقصود و
توابعه لانه توابع موصوب و قالوا یا الله خصمه و اذا ادات شرط و لوزر
ما مضمون فعل شرط و الموصوف بایم مقام فاعله باللام موصوف متعلق قبل خبر شرط

و ما حرف ندا و امر منادای مفعول موصوف و ما حرف تنبیه مضاف الیه و غیر موصوف
و الرجل صفتی در و یا ایها الرجل کلام قائم مقام قبل در و یا ایها الرجل مفعول
یا ایها الرجل به ندانند و امر موصوف در و الرجل صفتی و یا ایها الرجل مفعول
ما قبله بر منادای موصوف و هذا صفتی و الرجل صفت بند در و الترموار قائم مفعول
مندر در نحته عاید در صیغه که داود در رفع مفعول الترموار در الرجل مضاف الیه
لام حرف جزا و حرف موصوف شبهه بالفعول و ما ضمیر غایب عاید در الرجل
مفعول جزا در که اسم و خبر علیه تا و ما مفعول موصوف قصد مضافا به مفعول
لامه جار مجرور علیه الترموار متعلق در و که دلیل در اما زجاج و ما زنی الرجل
ضمیر تجویز علیه منادای مبهماک صفتی قیاسی ایدوب و توابعه جمله مفعول
الرجل لانه توابع موصوب لانه المقصود کبیر مضافا و الترموار رفع توابع الرجل استهوا
موب و قالوا الترموار کبیر یا الله محلا مضموب مفعول قالوا در و خاصه مفعول مطلق در
احض خصمه و یکدر حصول ترکیب مرگه که و ایدر لانه لامه موصوف نذ الیک
حال که حرف ندا لانه جمع اولی جائز و کلدر زرا که سر بله حرف لوزر
بسیر لغوا و لوق لازم کلور در اگر جمع اوله لزمیدر ناچار بر اسم مبهماک توست اتمک
که کدر کم صورتا اول منادای اوله و لامه موصوف که صفت اوله و حقیقته
منادای لامه موصوف اوله و اسم مبهماک با تر در و یا ایها و احواله در و یا ایها
در سببه مثلا یا ایها الرجل و یا ایها الرجل و یا ایها الرجل در پس حکم منادار
اول اسم مبهماک اوزره جار اولور صورتا اما حقیقته منادای رجلدر
ایدر بوجهندر که امرانی رفع الترموار ایلت کرد در و صفت جائز و کلدر
زجاجه مازنی دینه غیر نیک مستنده توابع رطله دهه رفع الترموار ایلتدر
مثلا یا ایها الرجل و المال در بر زرا توابع موبدر که رفع در غیر امرانی بوقدر

دعوت باع اولان باب نذاده بهر حال لفظه تابع اولور حرف توفیر حرف
نذامع اولمازلال الله لفظه مخصوصا زحرف توفیر لفظ الله ده
الک فاعل همزه سندن عوضه راصح الاله در سمنه حرکتی ماقبله
لاه ویردیله که ساکن ایدر و همزه مخفف طریقیله حرف ایلدیله لاه
اولدر لام اولساکن ایدر لام مانیله اذعام ایلدیله الله اولدر س حرف
توفیر منزه ذر عوض اولوب جزه کلمه منزه سنده اولدر و معنی توفیر
حقدر ایدر حرف نذرا ایکن جمع اولوب جائز اولدر س بوقدر ص منزه اثبات
ایدر که عوض اولمعه الله ده دخل وارد و بومنه اثبات الیک
ندایه مخصوصه اماندا ذر غیر برده همزه الله همزه وصلدر که در جده ماقط
اولور تکه که والله و بالله ویرسون **و کت** فی مثل **یا تیمم** **مدتی**
الضم والنصب و کت مقدم جزو حرف و در مثل **جور در انو کلام** حرف
نذرا و تیمم منادای مفرد موقه ضم اوزره بمنز الضم مؤخر مبتدا والنصب که
معطوف و تیمم نذرا تا کید اولور عدیه و کت مضاف اولجه و تنوینک
سقوط صورت اضا فته اولدر و یخوندر ما خود صورت و یخوندر
اما اولکر مضاف اولدر و غیر تقدیر به مانیله اندر بدل اولر حاضر عطف
بیان اولر جائز حرف نذرا حرف منادای مضاف جائز و عدتر
بهر حال جزو مضاف الیه در و بولکلام یعنی یا تیمم تیمم عدتر خلا جزو مضاف
الیه واقدر حصول ترکیب الکل اصل خطاب معینه در و گاه اولور که
غیر معینه اولور و نذرا کسبی فی مثل یا تیمم تیمم عدتر و نذرا منادای مفرد موقه
مکر اولر و اردجه اضا فته جزو بر اسم کلمه او کیده الکی وجه جائز در سبر
ضم اوزره بمنز اولمق غیر منادای مفرد موقه در و یکنجی سی مابعد مضاف اولور

وجه نذرا مضاف منصوب اولمقدر مکرور عدیه اضا فته و یکنجی تیمم تا کید لفظی
مضاف الیه فصل الیمیدر و جائز که تیمم اولر مخدوف عدیه
اولر مکرور قریبه سیدله اما تیمم نذرا البته منصوبدر ماضا فته و باضا فته
تبعیتله قائل تمام بیت بویله در بیت یا تیمم تیمم عدتر لا اباکم الا تیممکم
فی سوره عمر و **و المضاف الیه** **المتکلم** **خو رقیه** **یا غلام** **یا غلام**
یا غلاما **یا ابا** **وقفا** **و المضاف مبتدا** **الیه** **المتکلم** **مضاف متعلق** **خو رقیه**
معروف جنبه ظرف یخوندر حرف نذرا غلام یا مسکله مضاف منادای قائل
یخوندر و جمله خبر مبتدا در و با غلام حذف یا یله ماعلامه معطوف و با غلاما
یا یله الفه قبله کنه معطوفدر ماقبله و با ابا جار و مجرور فعل معذره متعلق
وقفا حال فعل مقدرک فاعله نذرا کف فاعله نذرا کف فاعله نذرا کف فاعله نذرا کف
و نقول یا ابا حال کونک واقفا یا مفعول کن حالدر کنه منادای مکرور
اگر مفعول معینه اولور ار و نقول یا غلاما با ابا حال کونه موقه فاعله
و با مفعول اولر الوقف و با مفعول مطلق اولر وقف و قفا یا مبتدا
مخدوفه جز اولر و هو با ابا واقفا یا فعل مخدوفه متعلق اولر الوقف علیه ابا
وقفا مخدوفه طرف اولر الوقف محمول ترکیب یا مسکله مضاف اولان منادا
دور و وجه جائز در بسی یا غلامی و غلامه بابک تیح و سکونیه اصالی منقوح
اولمقدر کاف خطاب کسبی و سکون تخفف الجوبندر و با غلام بابک حذفیه
کسره یله کتفا ایدوب و با غلاما یا یله الفه کسره فتحه قلب الیکله و وقف
حالنده مانیله یا غلاما ویرسین **وقالوا یا ابا** **و یا ابا** **و یا ابا**
و یا ابا **فتحا** **و کسره** **و بالالف** **وقالوا یا ابا** **یا ابا** **یا ابا** **یا ابا**
غیر بارزه سند که داود در خانه فایدور که مکرور در سیر یا ابا یا غلامی

بکسر را عابده و وجهه و اوج وجه زیاد در آنک اورز بنده مضمون
مقول قالو اور و با ابی اکامعطف و یا ابیت و یا ابیت معطوف در ما قبله
فتحا و کسر مصدر بود در حالت مضمون قالو انک فاعله نیز اگر حال فاعل
معینه اولورس ام قولو یا ابیت و یا ابیت حال کونهم فاعله تا بهما و کاسرین
کذلک و یا معقول نیز حال کونهم یا ابیت و یا ابیت در اگر معقول معینه
اولورس ام قولو یا ابیت و یا ابیت حال کونهم مضمون تا بهما و مکسور تا بهما
یا معقول مطلق در ارتفع تا بهما فتحا و کسر تا بهما کسرا و جازم در که نزع
حافظ لغه مضمون اولورس قدری و قالو یا ابیت و یا ابیت بفتح الشاء
و کسرا و بالالف بر حذف عطف در تقدیر بغير الالف و بالالف
و یا جار و محو و بر فعل منزله متعلقه در که قالو در سابق قومه سیده
ای قالو یا ابیت و یا ابیت بالالف بعد الشاء و در ظرف قالو اور
و یا مضاف الیه حصول ترکیب با مضمون مضاف اولان اب و یا ام
اولسه ناغلابی ده اولان وجه انده جاری در و اوج وجه زیاد برسی
اولدر که یابی تا مکسوره به تبدل ایدر و یا ابیت و یا ابیت در کسره
پایه منسبدر بریده یابی تا مضمون به قلب ایدر در حقیقت چون و ابیت
و بر برسی ده یابی تا و الف بعد ایدر و یا ابیت در کسره ایکی عوض
جمع ملک جائز در یعنی تا و الف که با و نیز عوض در جمع ملک جائز در اما
یا و یا جمع ایدر و یا ابیت و یا ابیت در عوض و معوض عنه جمع اولور
و یا ابیت در صکره وقف حالنده بر زیاد و ایدر و یا ابیت و بر
و قالو یا ابیت ام و یا ابیت عم خاصه مثل یا ابیت و یا ابیت ام و یا ابیت عم
و قالو اسباب کسیدر یا حرف ندا این ندا می مضاف الیه بوده مضمون

یا بنسکه پس حذف اولدر کسره اکا دلالت ایدر و کون تا این ام محلا مضمون
مقول قولدر و یا ابیت عم اکامعطف در و خاصه مثالی کجی مثل مبتدای حذف
خبر در باب مضاف الیه بوده مضاف در علامه به و یا ابیت ام و یا ابیت عم مقول
قول معطوف در الا بقدر و ار که دادن مقلوب الف حذف اولدر فتحه دلالت
محصل ترکیب هرگاه منادی مضمون مضاف اول انوک احوالی معلوم اولدی
اما اگر یابی مضمون مضاف اول جمع اول وجهه جائز در کسره مکرر که منکر
این اوله و اتمه و عمه مضاف اوله داننده یا مضمون مضاف اوله کسیر
یونده جمیع مضمون وجهه جائز در ر ر ا و ب داننده بو ترکیب کسیر که استعمال در
و بوز زیاد وجهه جائز در که دادن مقلوب الفی حذف ایدر ما قبله
فتحه دلالت ایدر و کجی نه بوده همان بو ترکیب کسره مخصوصه در الحقی مثل یا ابیت
و یا ابیت خالی دیگر بلکه غیر من داده دیدر کسیر کسیر و بر بر مضمون باب علامه
بهر در بر غیر انده یا مضمون نه حکم و بر بر سوزنده و بر بر کسیر مضمون
یا ابیت امی و یا ابیت عمی و یا ابیت امی و یا ابیت امی و یا ابیت امی و یا ابیت امی
و یا ابیت امی و یا ابیت عمی و یا ابیت امی و یا ابیت امی و یا ابیت امی و یا ابیت امی
المنادی جائز در و فی غیره ضروره و موصوف فی اخره تخفیف و سطره
ان لا یکن مضافا و لا مستغنا و لا جمله و بکون اما علم زاید
معنی و اما بتاء الثانیست و ترضم مبتدای المنادی مضاف الیه جائز
خبر مبتدای و در حرف ظرف غیره انوکله محو و یا مضاف الیه منادیه باید
و ضروره مفعول معنی ترضم مناد سعت کلامه جائز در و غیر منادیه
ضروریچون جائز در غیر ضروره و هو مبتدای ترضمه جائز در و حذف
فاعل و مفعول متروک خبر مبتدای در اخره حذف متعلق و غیر منادیه و خبر

و یا اسمی بر اجکت اسوده در کتبتنا سفول له در و یا مفعول مطلق مضاف
حذفی ای حذف تخفف و یا تمیزی فحسب التخفف لا فحسب القلة و شرط
ابتدا و ضمیر ترخم منادیه عاید در وان حرف نصب و لا حرف نفی و یکون ناقصه
و سنگن اسم منادیه عاید و مضافا و لا مستغنا و لا جمله مضافه معطوفه در و
لا تا یکید ای چون در زیر مضافه معطوفه در اولی منفی در پس منصفه معطوف
اولان منفی در و یکون ناقصه و متر اسم عاید در منادیه اما تفصیلی قسم
کلمه یکدر علمای کون در زیر اید اضر بعد کبر در و یا صفت علمای کون زائده
متعلقه را ما حرف عطف بنا تا ثابت جار مجرور در مقدمه متعلق تقدیر
و اما مؤنثا بنا تا ثابت علمای معطوف محمول ترکیب ترخم لغتیه تیلیان
معنی در یعنی بوستن اما کجور اصطلاحی است که از آنده حذف تخفف
ایچون ایچدر اسم منادیه ترخم جانز در اما غیره ضرورت ایچون جانز در و غیره
شرطی ترکیب اضافی اولمقدر زیر مضاف الیه حذف واقع اول
افمناد و کلا مضافه آخر حذف الیسک ترخم وسط کلمه واقع اولور
زیر مضاف و مضاف الیه منادیه هر کلمه منکر لیده در که بر شخصه علم اولش اوله
مستغنا و اولمق کرک مزدبده زیر ابوابیک سنده بیده قد صوت مطلوب در
ترخم خود قد صوت منابدر جمله ده اولمق کرک زیر اعلم اولان جمله ده تغییر و تقر
جانز کلا در و یکون یعنی ترخم منادی اولور ایکی اوک برسیده یا اوج حذف زبانه
علم اولمق کرک و یا منادیه تا ثابت اوله ترخم جانز در علم اولسون اولما سون
و اوج حذف زبانه اولسون اولما سون مثلا شبه جماعت معنی در یا شبه
اقبلی اجماعت یوز کوز بجا دو ندرک دیکدر گاه اولور که بوزن بر شخصه علم
ایدر لرون ایدوب یا بیته در لر ترخم ایدوب یا شبه دیر لر بیته ده بونک

کبیدر یا بیته دیر لر ترخم ایدوب یا شبه دیر لر معلوم اوله که ترخمده علمیت
ایچون معتبر در که علم منادی اولمق جوق اولور دیر ترنیده پس ایدو تخفف
مسند را ایچون شبه و شبه کی دیر لر زاده علی السکت شرط اولمق
اما سایر اعلامده ایدبلر زرا ایشلر خصوصاً کس کن الاوسط اوله اخصیفر
واحد لوزاندر ایدو تخففه محتاج و کلا در حاصل منادیه هر بار که تا ثابت
اوله اولر تانی ترخم طریقه حذف ایچک جانز در علم در زیاده علم الیسک
اولما زسه ده زراتا تا ثابت حقیقتیه کلمه ده هر ایدر ایدر پس ایچک
حذفیه کلمه ده اذراف کلمه فانه لانه فانه زیاد تانی فی حکم الواحدة کما
و در وان او حرف صحیح قبله مده و مسا کثر نه اربعه
احرف حذفنا فاشرط محذوفک جواسنه داخل اولت در تقدیری
فاذا ثبتت ذلک با خود کبیت محذوف ترخمی تفسیر ایچوندر و این حرف
شرط کانه فعل شرطی حرف جار مجرور در انوکله و ضمیر منادیه را صدر
جار و مجرور محلا منصوب خبر کانه در و زیاد تان اسمی حرف جار حکم
مجرور در حرفی حذفیه غت زاید تا ندر الواحدة مقدر موصوفه صفت تقدیر
از زیاده الواحدة در کاسماء کات حرف جار و یا مثل معنی اسم در جار
و مجرور و یا مضاف و مضاف الیه مبتدا محذوف خبر در تقدیر موصوفه اسماء
و در وان که معطوف پس بوکلا ک معنی فانه کانه فانه المندی ایچانه
ترخم زیاد تان یا شتا ز فی حکم الزيادة الواحدة هو مثل اسماء و مروان و او
حرف عطف حرف زیاد تان معطوف در صحیح صفت حرف در قبل مقدم خبر
مده مؤوجه مبتدا جمله اسمیه صفت نمایند و هو مبتدا او اکثر خبری و فر حرف
تفصیل و اربعه مجرور در حرفی حذفیه اوج مضاف الیه تانی اربعه حذفنا مانی

مجموع صیغیه بر زده سنده الفذری عاید را یکی حرف زکوره و بوجه اولی شرطی
 فایه گانه در حصول ترکیب ترضیحی و اولان اسم نهادان اگر خوانده ایکی
 ربناده اولورسه که بر زیاده حکمنده در اسمایکی که الفیه ثابت انده بر
 او غرضه زیاده اولس که در ثابت معانی افاده بلکن چون فعلاء
 ورنه اورزه و سامتدن حسن بهمانسه و او همزه یقین اولس که
 اناده کبیه که اصلی و ناه درونی دینه که کسست معانی در بیانی
 ضعیف واحد کلمه اصل و صد در لوجید دینه حاصله بونک کبیه لوده همزه و اولان
 مطلوبه را اما اسماء اسمذمه اولس ورنه افعال اولور در فعل اولان اولور
 پس بوجه داخل اولور در وانه الف و نون دفعه واحده زیاده اولور
 ترکیب چون ایدر زخمده ایکی بر او غرضه حذف اولور اما اسم نهادان
 اخر حذف صحیح اولسه و ما قبله حرف متداول یعنی حرف علت ساکن
 و ما قبلنک و کتی جنبند اولسه و حال بود که اول اسم نهادانک
 و وینده دور ددن زیاده اولسه اندن انکی حرف حذف اولور
 بری افزنده حرف صحیح بریده ما قبلنده حرف علت و عمار و مسکن و مضمور
 کبیه پس بونکر زخم اولس قدن صکره یا اسم و باجود و باقم و یا مسکن
 و یا منفی و بر قسم کاینده دور در حرفه زیاده شرط اولس در زیادور
 حرف اول ایکی حرف ضعیفه اجاف کلمه لازم کلور در وان کانه مرکب
 حذف اسم الاخر و ان کانه غیر ذلک حرف واحد فایه گانه ذکر ای کوی
 و ضمیر متکلی اسمی نهادیه را بعد و در کجا خبر حذف ماضی مجهول الاسم
 قیام مقام فاعله الاخر صفت اسمدر و جمله خبر شرط و ان کانه غیر ذلک
 و ان کانه کبیه را تدر ایکی حرف حذف اولان ماضی و اسم خبر

حرف مبتدا و احد صفتی و خبر محذوف تقدیر حرف واحد حرف و فایه گانه
 فعل مضارع تقدیر اوله تقدیر فحذف حرف واحد متعین و جمله استینه
 و یا فعلیه خبر شرط ایچون اولنه فایه داخل اولدر حصول ترکیب اگر نهادی
 اسم و کب اولورسه معدر کرب و جعلیک کبر زخمده اسم اخر حذف
 اولور زبراکه بو اسم تا ثابت حکمنده در که اولکی کلمه لاق اولس در
 و مرگاه که نهاد اولور و وجب متعین غیر اوله که زکوره اولدر انک ترضیح حرفه
 حرفیه اولور سهولت که حالده و یا فال و یا مانگده یا مال در زکوره و موقی حکم
 الثابت علی الاکثر فقال یا حار و یا نحو و یا کرو و قد جعلنا اسما
 براسه یا حار و یا نمی و یا کرا و هو مبتدا عاید در محذوفه و فیه حکم انیت
 خبر مبتدا علی الاکثر مبتدا محذوفه خبر در مورد یکدیگر را بر نبوت علی قول الاکثر
 فیقال مضارع مجهول و فاعله خبر در کم شرط محذوفه خبر اوله تقدیر و ان کانه
 الاخر ما ذکرنا فلما جوم فیقال و یا حرف نداء و حار نهاد اولور و بونهادی
 در خم قائم مقام فاعله در بقالندک و یا نحو و یا کرو و معطوفه در حاربه
 و قد حرف تعلیل مجمل مضارع مجهول و مستنده انده قائم مقام فاعله در جعلناک
 عاید در نهادی در خم اسماء مفعول یا نیدر جعلناک برت با واسطه جمله
 مفعول یا نیدر و با صفت اسماء در فیقال یا حار و می و یا کرا انحصار ترکیب
 ترضیح ایچون محذوف اوله نیک ما قبله ثابت حکمنده در اکثر استینه
 پس اول حرف که محذوفت ما قبلنده در حاله اورزه فالور ایچدر بلجار
 در لرانک کسرله و یا نحو در لرا و ان نبوتیه و میکت ضمیر له و یا کرو
 و ان کانه فحیده و گاه اولور که باقی فکینه ترضیح صکره علی صکره اسم اعتبار اولور
 و اورزینده احکام نهادیه احوال ایدر لرس یا حار در خبر را بینه زبراکه

شادار مفرد مؤنث در و یا نموده یا نمود در و او طرفه ماقبل مضموم اول و سخن
و او و ضمه کسره به تبدیل ایدوب ثانی در لر و یا گروه ده یا گروه او
متحرک ماقبل مضموم الف قلب ایدوب باکر ایدوب و قد استعملوا صیغه
النداء في المندوب وهو المتفتح عليه بيا او و او احتضن و او حمله اللجواب
والن وحكم المناد و ذلك زيادة اللام في اخره فانه خفت اللبس قلت
واظلمت و واظلمت و واظلمت و واظلمت و واظلمت و واظلمت و واظلمت
ما ضمير معروف ضمير بارزه سند که او در خانه یا عربه یا بد صیغه لفظ مضموم
مفعول النداء مضاف الیه صیغه نداء بونده یا در در المندوب صیغه متعلق
و موند عاید در مندوب المتضج ضمیر علیه قائم مقام فاعل و ضمیر فاعل در الف و لام و بیا
تفحفة متعلق در او و ایایه معطوف اختصار ما ضمیر محمول مقام فاعل و مختصر
متعلق ما خود قائم مقام فاعل بیا و له خستند ضمیر اولیه و حکم مبتدأ و ضمیر مندوب
را بعد در في الاعراب حکمیه متعلق و البناء که معطوف حکم ضمیر المتناثر
تقدیر احر و مضاف الیه و لکن مقدم ضمیر زاده اللام مؤخر مبتدأ
في اخره زیاده به متعلق و ضمیر مندوب را بعد فاعل حرف شرط خفت ماضی خود
سند در تاء خطابه فعل شرط و تقدیر اللبس مفعول به قلت خفت کسیدر
جزا شرط و تقدیر و اظلمت بحال ضمیده مفعول قولر فوا حرف نداء و فلاکت
مندوب مضاف در کافه و یا تطویل بصوت الجوز و ما حرف وقف
واظلمت که معطوف و لکن مقدم ضمیر الماء مؤخر مبتدأ في الوقف مقدره
متعلق تقدیر و لکن زیاده الماء في حاله الوقف محصول ترکیب گاه
اولور که صیغه بی ندای که یاد در خصوص مندوبه استعمال ایدوب در مندوب
لغته سؤل مستدر که از اجیوب او سسته اظلمت و ایلکرتی اکثر کر ز نام

خلق بلیسینو لکن فونی بر او لوقصه در تمام اقلد و غنی معذور بیلوب سید علی
اما اصطلاحه مندوب متوقع منه یا آسناه کسر و یا متضج علیه در باز زیاده کسر
و ادن و یادن صکره توجع بر سینه نک افرونی اظهار ایلکه در لر و تفتح بر سینه
ایچون و یا کسره ایچون غم و غصه اظهار ایلکه در لر و مندوبک معنی بر صیغه وار در
ان مناداه استعمال ایلکر در که اول صیغه و ادرو مندوبک ایکی استعمال
وار بر سر سینه مناد ایلک کسر ضم او رزه منبر اول مقدر اگر مفرد مؤنث و مضموم
اول مقدر اگر مضاف و یا مضاف الیه در بر سینه اخذ الف الحان
ایلمکدر و از یاد و اجدد الملکها و اخر ضمیر ضمیر زما کسر و گاه اولور که الف
صکره بر سکت الحاق ایدوب و از یاد کسر اما اگر الف زیاده لکنکن التکسر
لازم کلور سسه الف برینه یا و یا او زیاده ایدوب سبب که و اظلمت که
مفرد مؤنث فحاطه نک علامتند بیدر سینه اگر الف زیاده ایدوب و اظلمت
دیو سکت مفرد مذکر فحاطت علامتند بیدر سینه اولور سبب بر باز زیاده بر
که کسره بیدر سبب در و اظلمت که در سبب و حالت وقفه بر ما زیاده ایدوب
واظلمت که در سبب که بونک کسر و اظلمت که بر الف زیاده ایدوب و اظلمت
دیو سکت جمع مذکر فحاطت تیننه سینه اولور سبب بر او زیاده ایدوب
واظلمت که در سبب و حالت وقفه بر ما زیاده ایدوب و اظلمت که در سبب
ولا یندب الا الموقوف فلا یقال وار جلاه و اتمنع و از بد الطویلایه خلافا
لیونس و لا یندب فعل فی استقبال بنا و مجهول و الا حرف استثناء الموقوف قائم
مقام فاعل در یندب نک استثناء مفرد زر استثنای منه در مذکور در کدر
تقدیر و لا یندب اسم من الاسماء الاسم الموقوف فلا یقال لا یندب کسیدر و ارجلا
قائم مقام فاعل در لا یقال نک و بوجهی فعلیه معطوف در لا یندب به و اتمنع فعل

فعل ماضی معلوم مسافر علی وارید الطویلاه مضاف الیه خلافاً مفعول مطلقاً و نحو
خلافاً لیونس یا خود مصدر محدود و صفت در امر و امتنع وارید الطویلاه امتناعاً
مخالفاً لقول یونس یا خود امتنع فاعل من حال در امر و امتنع هذا القول حال
کونه مخالفاً لقول یونس یا خود جار و مجرور و خلافاً متعلق در حصول ترکیب
مذوب اولاً لا لامسهور اولان که تا کم نادیک فرما در فغانی و تضرع
و جار معذور طویلاً و نادیک اضطراب و کجا عیب بره اولاد و غیر معلوم
اولی بر مجبور که مذوب اولاً تا کم بو معنی سبب سخریه و افسوس اولان
معلوم اوله مذوبیک علامتی ضیق و بر فرس و وارید الطویلاه دیگر
زیرا صفت بر مصدر موصوفین غیر مذوب خود موصوفین اندر آنکه علامت
غیریه و یر ملک جائز و کله را ما یونس بخور مذوبیک علامتی ضیق و بر
زیرا صفت موصوفیک تمه سنند در در کلام غریبه و ارده اولان
و آخر خف بر زما یس لایق اولان بود در کم و وارید الطویلاه ده جائز اوله
حقاً بقدر و بیشتر قوی معنی در در ززم قیوسن قریح کم که در امام
علی خف بر در که ززم قیوسن اولان در در و مجوز حذف الذم اللان
اسم سبب و اسم الاشارة و المستغاث و المذوب نحو کوف اعرس غریبا
و ایا الرجل و سنذ اصبح لیل و اقد خنوق و اطرق کرا و قد حذف المنادی
لقیام قریبه جوازاً مثل الایا اسجد و او یجز مضارع موقوف حذف فاعله
حرف مضاف الیه الا حرف استنساخ ظرف زمانه و یا کجا جمله کوره اسم
مضاف الیه سبب مضاف الیه استنساخ مفعول در زیر استنساخ منته مذکوره و کل
تقدر و یجز حذف حرف الذم مع کل اسم الا اسم سبب و الاشارة و المستغاث
و المذوب بر برینه معطوف در مثل سنند و حذف خبر در یوسف مناد موقوف

حرف نذر محذوف اربا یوسف و لوز فعل امر مفرد مخاطب صمیمه منته مذکوره
انت در غیر هذا اعرس متعلق بولکلام محذوفه مضاف الیه در ایا الرجل معطوف
ما قبله سنذ ماضی موقوف اصبح مثل اعرس لیل مناد موقوف نذر محذوف
و لکلام فاعل سنذ در و اقد مثل اصبح مخون مثل لیل و اطرق مثل اصبح و کرا مثل
لیل حاصل و سنذ محذوف حرف الذم لیل مخون و کرا فی قولم اصبح لیل و اقد مخون
و اطرق کرا یس و سنذ معطوف در و یجز حذف حرف الذم قولن و قد حذف المنادی
لقیام قریبه جوازاً و قد حذف الفعل لقیام قریبه جوازاً کبیر مناد مثل کبیر الا حرف
تنبیه و یا حرف نداء در محذوف که تو در اسجد و ایا مخاطب صمیمه باره که
و او در و جمله محذوفه در اضا فیه حصول ترکیب حرف نذیر حذف ایماک
حاضر در قریبه فام اولد قد الایسم سبب ایله که نذا و نه اولان که اوله زما
جس موقوف حرف نذیر ایماک حذف ملبس اولور و اندر صکره بالام
تو یفدن نایب در سبب اگر حذف ایسمه بایب و مبوب حذف اولی لار قدر
اسم سبب ایله ده حرف نذیر حرف اولی زما ایا هده اسم سبب ایسمه سبب
کبیر مستغاث و منذوب ده حرف نذیر حرف اولی زما ایا بونکرده مطلوب
مذموم در حذف خود منایب در سبب معارف نذیر حرف نذیر حذف اولی
جائز اولان موقوف علم در یوسف اعرس غریبا یوسف و کله و لفظ ایدر
ذو الایله موصوف اولسه با ایا الرجل و یا ایهذا الرجل کبیر ایماک و نه
و ایهذا زما حرف نذیر حرف اولی زما ذو الایله موصوف اولی بونکرده موصولانند نه حرف
نذیر حذف اولور انحراف لایزال حسن احضار ایماک منضار نذیر ایماک ساد در
یا انت و یا ک کبیر اما اسم سبب نذیر حرف نذیر حذف ایماک ساد در
اصبح لیل یعنی بالیل حرف نذیر حذف اولدر اسم سبب نذیر ساد ایکن یوسف

القصاص نحو نك سوزیدر که اغریسی قوتند متاثر اولدر و بسوزر
سوزیدر و علی الصباح الذی یوسند و کتدر بر ضرب مثل اولدر کیجه
اور غنذ بر سکا بنده و اختد غنوق یا غنوق تقدیر بنده بوده ضرب مثلدر که
بر کس ارتقه باورزه با نورکن بر سر او سینه دو سوب بو فایز صفار
و دیگر که ما او بر مکله کند که فوراً مارا بیدر بو ضرب مثلدر مارا و بر کله اضطرار
و رفع الیمینه و اطرق کر ایغنه باکر او باکر و از در بونده اوج جهنم بنده سوز
سوار اول اسم جنس در حرف ندر ای حذف الیمک و علم اولایینی بر ضم الیمک
و فرجی مستقل اسم فاعل بوده ضرب مثلدر ضعفک انقیاد نه کندیدر
اقویله و اعلا یله و تمام مثل اطرق کر ان العفایتمه فی القور بعضیدر دیدر که
بو کر و از اولدر غنی صید الیمکیون عربک اغنوبدر نعام دوه قوتند در
یعنی ای کو و از نعام بو بول عظیم طر یکین شکر اولدر و قویه ره ایدر لونه سن
خود بر وقع صغیف سن که کینر شکار الیمک نه فریدر بو فسونه او قیجه
همان با تور کتوسویله که الله طوبی و کاه اولدر که مناد حرف اولدر قرینه
قیام اولدر و غر وقت یعنی حدفنه و یقینه دلیل اولدر جواز انما در حرف
اولدر مثل الایا سجد و باورزه وقف ایدوب اسجد و در ابتدا ایدر سن
بونده قرینه حرف ندر اصل او رزه داخل اولمقدرا اما الایسجد و او قیجه
الانک تسدیدر و بسجد و انفل مضارع بو قیلیدر و اولماز حاصل باب
ندادز اولماز الثالث ما اغرمه عالمه علی شرطه التفسیر و هو کل اسم بعده فعل
او شبهه مستقل عنه بضمه او متعلقه او شرط علییه هو او مناسبه لضمه
مثل رندا اغریته و رندا ادرت به و رندا اغریته غلامه و رندا ادرت
علیه ینصب بفعل اغرمه بضمه ما بعده اغریته و جاوزت و اهرت

ولایت الثالث مبتداه اسم موصول و ما موصوف اغرمه ماضی مجهول عالمه قائم مقام
فاعل و ضمیر مفعول به را جدر علی شرطه التفسیر اغرمه متعلق و جمله صکر در و اهرت
ما به و ما بد غنذ و قدر از اندر اغرمه فیه دیکدر و موصول اسکه جمله و ما موصوف
صفتیه محلا و فوع ضمیر مبتداه مفعول به در عبارت و هو مبتداه ما بد در مفعول
به کل ضمیر مضافه اسم بهده مبتداه و فاعل و فاعل و جمله صفت اسدر و بعد
ضمیر اسم را جدر او شبهه فعله معطوف و ضمیر فعله را جدر مستقل صفت در مرتبه
غنه مستقل متعلق و ضمیر اسم را جدر بضمه کنه مستقل متعلق در و ضمیر اسم را جدر
موسطه متعلقه مستتر تا یکد ایدر که قائم مقام فاعلیدر فعله را جدر او مبتداه فعل معطوف
و ضمیر اکا را جدر بضمه جواب لودر یکچون اولنه لام داخل اولدر بضم ماضی مودف
و انده شرطه فاعلیدر که فعله ما بد در و ضمیر متصل اسم ما بد در مثل مبتداه و خبر در نیا
فعل مضمرک مفعول به در و جمله محلا جورد در اضاقده ضربه ماضی مفعول مضمر و رندا
درت به که معطوف و رندا اغریته غلامه بوده بویله و رندا اهرت علی نصب
مستقبل مجهول و شرطه قائم مقام فاعلیدر و حذف مبتداه ما بد بفعل نصب
متعلق بضمه صفت فعله بضمه مضارع مودف و ضمیر متصل فعله ما بد در ما اسم مودف
و ما موصوف فعله عبارت عبارت رندا رنده صکر در و ما بضمه رما به و ما صکر جمله
و ما بضمه فاعل بضمه در و بعد ده ضمیر اسم را جدر و جمله فعلیه صفت فعلدر
ینصب معیول جمله و فوع ضمیر مبتداه رندا و قدر معانی الاسم المکور و هو رندا
النظام المکور ینصب ذلک الاسم بفعل بضمه بضمه ذلک الفعل الذی ثبت بعد ذلک
الاسم حرف تفسیر لونده فعل بضمه تفسیر ایدر ضربت محلا جورد و رندا اهرت
تفسیر ایدر که بفعل مضمر در و جاوزت و اهرت و لایت ضربت کبیر
و اکا معطوف در و حصول ترکیب دور و باب که انده مفعول به بضمه ایدر غلامه

خدا و اجدر اندک اوصی برستول باید که ایذه عالمها را دلور یعنی تقدیر
اولی تفسیر شرطی اورزه شرطیه و شرط بر معنایه در حاصلی بر عالمی تقدیر باید
صکه بیان ایدر لغت ایدر که هر سمد که اندک صکه بر فعل با شسته فعل که
اسم و غیر سیدر واقع اوله و مر بر بی فکور اسنده عمل امکان اعراف علییه
صیغیه و یا متعلقه مشغول اولن تبیله استعمال غیر فیده استعمال اوله
اقبال معنیه در مقصود بود که اگر فعل و یا شسته فعل اسکت ضمیده و یا متعلقه
و یا غیر متعلقه عمل امکان فکور اسنده عمل امکان اعراف علییه یعنی ایذه عمل ایسه
اما سول که یا فعل و یا شسته فعل اول اسکت اورزیه حواله و مستط ایسکت
یعنی بوند ایذه عمل امکان توجه ایله الزامیه ایدر که فعل و یا شسته فعل
کندر مستط اوله و کره ایسکت بر نه بر مستط اوله اول اسکت ایدر
رید اضربه کبر زیده راجع صیغه استعماله مثالدر و رید امرت به سکت تقدیر نه
مثالدر و رید اضربه غلامه متعلقه استعماله مثالدر و سکت تقدیر نه رید سکت
علیه لاجله دیگر ایدر بوند منسوب اولور بر فعل مقدری که اول فعل ما بودی
تفسیر ایدر یا فعل و یا شسته فعل که صیغیه و یا متعلق صیغیه سولدر مر بر بی
واسنده عملدن موضع پس مفسر فعلدری بیان ایدر امرت رید اضربه
اصلی ضربت رید اضربت در او کسی تقدیر اولندی مفسر موجود اولدی
و جاوزت مرت فعلنی مفسر در او فیده اهنت لا فیده تفسیر در زیر اسکت
قولنی اورمان اقدیه با ندر و لا بت مستطیله نفس
و ادانتظار و طار متدر و مختار الرفع بالابتداء عند عدم حمله او عند
وجود قرینه اقوی منها کما مع غیر الطلب و اذا المفاجاه و مختار
مضارع مجهول الرفع فاعل معام فاعله بالابتداء و مختار متعلق عند ظرف

مختار در عدم مضاف الیه قرینه ده خلافه او عند وجود اقوی ما قبلی کبیر
اعبارده منها اقوی به متعلق و موصوف محدودتک صفتد معنی و مختار
الرفع بالابتداء عند وجود قرینه اقوی قرینه خلافه کما کاف حرف جر و یا مثل
مسکنه اسم اما مختار در حرفه و ما مضاف الیه مثل مجوع رفع مخلد خبر متبذ
محدود تقدیری معنی قرینه کاذب مع غیر الطلب جار و مجر در مقدمه
متعلق در تقدیری کما کما الحائیه مع غیر الطلب و اذا اللانته للمفاجاه و جار
حال اوله در تقدیری کما ثابت حال کوزیه للمفاجاه مضمون ارباب اسم مکرره
ابتداء کلامه رفع مختار در رفع عوامل القطیه و نه اسناد الجون محدود الرفع
اولی تفسیر ایدر رفعت خلافه که نصیدر قرینه فاعل اولی یعنی وقت و یا خلا
رفعه قرینه فاعل اما رفع قرینه اقوی اوله اندک حاصل رفعه و نصیه قرینه فاعل
اما رفع قرینه سبی نصیه سنده اقوی اوله رفع مختار در اما کبیر و اظدر
فکور اسنده بوند طله که فکور اسنده مستقل اولان فعل امر و نه و دعا اولیه
یعنی فعل طلب اولیه مثل لقت القوم و اما زید فاکرته سب حمله فعلیه به
عطف قرینه نصیدر و اما که معنای ابتدای مفسر در قرینه رفعت لیکن بو
رجع اولدر حذفدن سلامت سبیل طلبیدر حاله اولی اما کبیر را و اء
مفاجاه رفعتی ترجیح الیله نحو حجت فاذا رید لقیته رز او المفاجاه و نه
صکه اکثر اسمیه واقع اولور پس نصیه قرینه سنده رجوع اولدر حذفدن
سلامت الجون رید اضربه اگر چه عطف فعلیه سببیتی و اما حذفدن
سلامت بوقدر و مختار النسب العطف علی جمله فعلیه لکن سبب بعد
النفی و الاستفهام و اذا الشرطیه و حیث و فی الامر و النهی و فی موضع
الفعل و عند ظرف سبب المفسر بالصفة مثل انا کل شیء خلقناه بقدر

وختار النصب بالهطف وختار الرفع بالابتداء كسبوا عابده على حقه عطفه متعلق
فعله صفت جده در نسبت بخانه به متعلق بعطف مكان مضافه
حرفه حرفه نغمة والاستفهام ده معطوفه نغمة واذ حرفه معطوفه شرطية
صفت اذ اور كلمه تا و بلسله و حيث اذ ايه معطوفه وفي الاخر بعد به معطوفه والامر
الامر معطوفه اذ اصله طرفيت الجوز را ما بونده تعليل الجوز يعني مذكور
لر و نكرة نصب اجبارا ليلينك تعليلي الجوز مرفوع مبتدأ عامددر
مذكور موضوعه انكردن صكرة نصب مختار در مواضع الفعل جري بوجهه يعني
بعد حرف النفي الا اوه معطوفه در وختار النصب به وعند حرف بسبب المفسر
بعد حرف النفي كسبوا عابده وعطفه ما بالنصب متعلقه مثل مبتدأ
مخذوفه جرد مضافه ما بعدنه انا از حرفه جوف مبه بالفعول
و اكامله الف محلا مضمون اسمي كل شئ نصبه مفعول به و عا مل مضم
خلقناه از تفسير ايدر بقدر خلقناه به متعلقه و ان اسم و خبره محلا
بحر و مضاف اليه در محمول تركيب اسم مذكوره عطفه نصب مختار در
يعني بوجهه كه مذكور اسم انده واقدر به خبر جمله كه انده مقدر انك
اوز زنه عطف بسببه نصب مختار در انكي جمله بتبينه ششده اوتبر
فعلت جهنده حرفت فذند القيتة كبر فاحرف عطفه رند القيتة بجهه كبر
حرفت جمله عطف ايدر تقدري حرفت فليقت رندا در حرف نقيدا
صكرة ده نصب مختار در يعني ما و لا وان حرفه نكرة ما رندا ضربه تقدري
ما ضرب رندا در حرف استفهام نكرة ده مختار در رندا ضربه تقدري
ا ضربت زيدا در حرف استفهام ديدى زيدا اسم استفهام نكرة صكرة رضع
مختار در زنه كبر مبه كسبي اذا شرطية ذه صكرة نصب مختار در اذ ايدر ضربه

ضربك تقدري اذ ضربت رندا ضربك در حيث ذه صكرة ده نصب مختار در
حيث رندا بجهة فاكرد مبه كسبي تقدري حيث جرد رندا فاكرد مبه كسبي و في الا
والنهر يعني مذكور اسم نكرة امر و ما نهر واقع اول نصب مختار در مذكور رندا
ا ضرب ولا تضربه رندا بوجه مقامات مواضع فعله يعني حرف نقيدا و حرف
استفهام ذه و اذا شرطية ذه و حيث ذه صكرة و امر و نهر ما قلى فعله مذكور
ايكون بونده واقع اولان اسم مضمون اولور و بر برده كه مف صفة
مبتدأ و ملق حرفي اول انده ده مضمون او مذكور اسم مذكور مثل انا كل شئ
خلقناه بقدر اسم بونده كل حرفه ايدوب مبتدأ اليك و شئ مضافه
و خلقنا به خبره مبتدأ الضمة موافق اولور اذ امر مضمودده ليكن خلقناه ما قبله
صفت اولي حرفي اولوب معنا فاسد اولي زرا معنا بويله اولور دي كه
برشته كه خبر خلق ايدك قدره در اما مضمود بود كدر بلكه مضمود
بودر كه مرسته بغير قدره خلق ايدك و كدر تقدري انا خلقناه
كل شئ بقدر در و استوي الا وان في مثل رندا قام و عمر و الكرمه و بجه
النصب بعد حرف الشرط و حرف التخصيص بخوانه رندا ضربت ضربك
والا رندا ضربت و ليس رندا ضربت به منه فالرفع وكذلك وكل شئ
فعله في البر و نحو الذاتية والذاتاني فاجلدوا كل واحد منهما الفاعلي
الشرط عند المبتدأ و جملتان عند سبويه و الا فالختار النصب
و استوي مضارع مودف الا وان فاعلي يعني رفع و نصب في مثل سبويه
مثلن رندا مبتدأ قام ماضى مودف تحتده مستر ضمير فاعلي رنده راجع
و جمله خبر مبتدأ و عمر و مفعول فعل مقدر در و الكرمه از مضر در
و بوجه رندا قام جمله مضمون معطوفه و معطوفه ما يند مقدر در رنده و با

فی راه دیگر و بجهت مضارع معروف الفاعل و بعد ظرفی حرف مضارع
 السطر کتبه بویه و حرف التخصیص معطوف در حرف سطر مثل هر مبتدای فی خبر
 از حرف سطر رید امفعول فعل ماضی در و ضرتبه معنوی و ضربت جرای
 سطر و جمله محل صوره در اضافت الی حرف خفض رید امر تبه و جبهی سابقه
 معلوم در و لیس افعال ناقصه در اصلی لیس در علم وزنی او زره صکره یا ساکن
 اولدی خلاف قیس او زره مثل اسمی رید مبتدای مضارع محمول و جبهی
 محموله جزیس در و ضرتبه مقدر بابه را جدر تقدیری ای لیس مثل هذا
 القول فیه باب سطر التفسیر فالرفع مبتدای خبر محذوف فاعول خبر تقدیری
 فاذا عرفت هذا فالرفع فی رید لازم و كذلك كاف مثل مسکنه مستأجر در
 جاز و محموله اعتبار اولورس و کل شیئی مبتدای و فعول فاعول و معقول
 محلا محموله صفت در فی الزبر محلا مرفوع خبر مبتدای در تقدیر و کل شیئی
 معقول الی ما بابت فی الزبر مبتدای خبریه در و یا جدر تا و یلیه معنی و مثل قوله
 ارید ذهب به قوله تا و کل شیئی فعلوه فی الزبر با خود و قوله ارید ذهب
 به قوله تا و کل شیئی فعلوه فی الزبر نه لیس خبر باب ما اضر عامه علی سطر طیه
 التفسیر و نحو الزائنه معطوف در کل شیئی و مبتدای و الذائنه اما معطوف فاعله و
 کل واحد من فاعل فاعل و معقول به محلا مرفوع خبر مبتدای تا و یلیه تقدیر
 معقول فیه اجله و ابتدای خبریه محل صوره در اضافت و الفاء مبتدای و معنی السطر
 خبر و جاز ذکره الذائنه و الذائنه مبتدای و الفاء مبتدای تا و معنی السطر خبر
 مبتدای تا و جمله خبر مبتدای اولدر و با حرف سیدر عند المبر و متعلق در
 معنی السطر متعلق اولدر فیه ارفاد جلد و السبب معنی السطر فی الابداء
 عند المبر و جمله خبر مبتدای محذوف در تقدیر و الکلام جمله ثان عند تقدیر

مفهوم کلام در تقدیر حکم بذلت عند سیبویه و الاصلی از لایکون
 از حرف سطر لا حرف نفی نوز لانه اذ قام اولوب الا اولدر پس فعل سطر
 حذف اولدر از جمله سیدر نیز حرف سطر فعله مخصوصه لفظا و حکما
 فالجمله الفاعل مبتدای خبریه مرکب جزیس سطر را لیس چون اولنه فاذا دخل اولدی
 فحصلت ترکیب رفع و نصب برابر اولور مر بار که معطوف علیه اولان جمله اولی
 ای جمله مشتمل اوله بر جمله اسمیه کبری و بر جمله فعلیه صغیر زید قام و عمرو
 اگر متبه اگر جمله کبری نظر ایدر ریس رفع اولدر و اگر جمله صغیره نظر ایدر ریس نصب
 اولدر پس ایکی جهت هر بر جمله معارض اولور لا را بعد رفع و نصب و
 اولور لا رفع بر یک برینه رجائی اولور لیس مرفعی سنه قصد متعلق
 اولور سه مختار اول اولور اما نصب واجد در حرف زید سطر صکره و حرف
 خفض صکره نیز ابونکر فعله دخول و اجدر ایدر رفع جائز اولور مثل
 از رید امر تبه ضربت و الی رید امر تبه و لیس مثل ارید ذهب به منته یعنی امر
 اندر صکره فعل اوله و اندر ضمیره مستعمل اوله اما اگر اول فعلی و یا سبب اول
 اسمیه سبب ایله لر و نصب ایلمکه ممکن اولسه اول ما اضر عامه قبیلندن که
 بختم انده در اولماز مثلا ذهب فعلی اگر ریده مسقط ایلمک هر بابه محتاج
 اولور مثلا ذهب بیدر کبی لو تقدیر صه زید محذوف اولور منصوب اولماز و اگر
 مشتملی سبب ایلمک که اذهب در رید مرفوع اولور قیام مقام فاعل اولغه
 پس ارید ذهب به ده رفع واجد را یا ابتداء و یا اذهب تقدیر ایله ایدر
 منصوب معقول قبیلندن اولماز و كذلك کل شیئی فعلوه فی الزبر کنه ما اضر
 عامه قبیلندن و کلام در صورتی که انده اسم زکور در صکره هر فعل اوله که از اسمک
 عاملی مفر ایلمکه قابل اولیه الله کلام کبی که کل شیئی فعلوه فی الزبر در اگر

بوفلی که فعلی در کل شیئی اورزینه تسلط الیه بر معنی است اولور زراد بک
اولور که مثنوی زبیده اشکدیلر یعنی هر سنه صحایف اعمالده اشکدیلر
زیرا زبیر ملکر یازد فکری اعمال و قریبه در راس معنای صحیح بود که مثنوی
دنیاده اشکدیلر صحایف اعمالده مکتوب و با بتدریک اولور و نحو الذانته
والذانی فاجلد و اکل واحد منها طاهر بودیم بواست و السارق و السرقه ای
ما اضرحتی عامله علی سطره التفسیر قبیلند ز اوله و نصب مختار اوله زبیر اضر
فعل امر در اما قرا سبعة رفع اورزه اتفاق اشکدیلر و نونک اتفاق در صوح
اورزه جائز دکدر رس تا اوله احتیاج اولند که از ما اضر عامله دین اخرج ایینه
ایندر سیر بویله تا اوله اشکدیلر که نونکه فاجلد و او فاجلد ^{قطعه} داده در فاء
جرا حکنده در رس لائق دکدر انک با بعد ما قبیلند ز عمل ایینه اشکدیلر بو
فعل بر وجه اورزه دکدر که از اول اسمک اورزینه تسلط الیه انک اوله
تا کم ما اضر عامله دین اوله قابل اوله اما سببویه بویله تا اوله اشکدیلر که
تقدیر کلام بویله در کم فیما تبلی علیکم حکم الذانیه و الذانیه و یا حکم السارق
و السارقه پس نوحله بر سمد در کم جزر خود و مبتدایه مضاف خود
و فاجلد و ایله فاقطعوا بر جمله داخلیدر جمله سابقی بفضل الجون و سگ
بوقدر که بر فعل که بر جمله اوله لائق دکدر که بر سمد عمل ایینه که بر غیر
جمله ده در رس بویله یا اضر قبیلند ز اولما اما اگر بویکی تا فیلک بر سبی
اوله نصب مختار اولور در و قرانک اتفاق وجه در صوح اورزه لازم
اولور در بوجود باطلد زنته که بیانه اولدر رس تا اوله لار صدر الرابع التقدیر
و معمول بتقدیر رائق تجزیرا فاجده او زکرا الخذ من کل اسم ابانک و الاسد
و ابانک و از حذف و الطریق الطریق و تقول ابانک فی الاسد و من ان

تخلف و ابانک از حذف تقدیر و لا تقول ابانک الاسد لامتناع
تقدیر الرابع مبتدا الخبز خبر و هو مبتدا و تخذره ما یند معمول خبر بتقدیر
ظرف مستقر معموله صفت رائق محلا جزو مضاف الیه در جزو معمول
مطلق خذرت زراد بکدر و ما یفعله و عاملی مقدر ذکر در سیاق کلام
قرینه سببه و خبر حرف جر و ما موصول و ما موصوف بعده جمله ظرفیه صله و یا
صفت در باب و خبر معمول را جدر و موصول و ما موصوف صله سببه و با فضیله
موجوده در خبر حقیقه و جار جزو و ربه جزیره متعلق در او حرف عطف ذکر
ما فی خبر اول الخذرت مقام فاعلی و منه تخذره متعلق و مکرر حال در خبر زبیر و بو
جمله ماضی تخذره موقوفه بر مبتدا و خذره خبر در انک مضموم بر فعل مقدر
والاسد اکامعطف و جمله مضاف الیه در و ابانک و از حذف ابانک و الاسد
کبیر و اکامعطف و الطریق مضموم بر رائق تقدیر و الطریق تا کبیر در
و تقول مضارع مودت مستند در ضم خطابه که انت در و ابانک معمول فعل
مفرد در که با بعد در ز الاسد با عده متعلق و جمله محلا مضموم مفعول قولدر
و از حذف ابانک فی الاسد کبیر و اکامعطف و ابانک از حذف ابانک ز
الاسد به موصوف در بتقدیر ز بقولیه متعلق و لا تقول فعل نفی استفعال ضمیر
خطابه مستند انک الاسد مفعول قول لامتناع تقدیر خبر جار و جزو و لا تقول به
متعلق و بوجه سابق اولان جمله فعلیه موقوفه بر حصول ترکیب مفعول به انک
عاملن و جو با حذف الینک مواضع در دور و حتی موضع جزو در لغته قوتین
وصاقتدیر من در اما نحو اصطلاحده بر معمول رائق و یا بخ و یا بعد تقدیر بوله
بوده انکی مستند بر سیر اولدر که اتق تقدیر بوله مضموم اوله وانی ما بعدندن
قوتدالر و یا صفتدره لر بر سیده اولدر که اتق تقدیر بوله مضموم اوله که اول

منسوب مکرر مخدر منہ اوله البدر مخزون قسم اوله البدر مخزون قسم
مالی مکرر مخدر منہ در واکی قسم سید سید مکرر بو معناده کہ الکیسی سید اتی تقدیر
منسوب بمرس قسم اوله ابانک والاسد واماںک و ایز مخدیف بنی صفند
کند کہ ارسلانندہ و ارسلانہ کند کند نہ و کند کی ربنی عصبیلہ اور مقدن
صقندر و حذنی کند کند نہ صقندر قسم عالی الطریق الطریق یعنی سہو بولیدن
صقن کہ بویولده افت وار قسم اولده کہ مخدر اولا مذکور در و اندنکہ مخدر
مذکور در ایضہ جائز در کہ مخدر منہ مخدر اور رزنہ و اویولہ عطف اولہ دنیلن
کیسی و جائز در کہ جز بولیدن کور اولہ سولہ کہ در پیش ابانک خراسان و ابانک
نہ از مخدیف و جائز در کہ حرف جبری حذف البسیں واماںک ایز مخدیف
دینہ سز زنی کہ حرف جبری از و اتہ زنی حذف اللمک فیلس مطر در اما و او کہ
حذف اللمک جائز دکدر ریزنا حرف عطفی حذف اللمک جائز دکدر در بو
ایانک الاسد جائز دکدر ریزنا کہ حرف عطف بعد ریزناک جائز و مشور
دکدر در حرف صفتی اسم صکیدر حذف اللمک جائز دکدر سیانک دینہ سکوه
اسد ذکر کی ابکی و جہلہ در و اولہ و جز بولیدن و ایز مخدیف ذکر او ج و جہلہ
و اولہ و جز بولیدن و حذف نہ ایلہ المفعول منہ موافق منہ فعل مذکور ز زمان
او مکان و شرط نصب تقدیر فی وظروف الزمان کلہا تقبل ذلک وظروف
المکان از کازہ ہتہما قبل ذلک و الافلا و غیر الہم باجہات الت
وصل علمتہ عندی ولد زو سبہما لایہما و لفظ المکان لکثرتہ و ما بعد
ذلت نحو دخلت الدار علی الاصح و تبسبب بعامل مضمر و علی شرطہ
التفسیر و موکل المفعول بہ المفعول منہ جز بولیدن مبتدا انہ من المنصوب
المفعول منہ ما خود مبتدسی مخدوف جز اولہ انہ ایز المفعول منہ و بانیست

اولہ و جز بولیدن ما فعل منہ موکل فضل اما اولکی ابکی و جہ اورزہ استینا جدر رفتہ قائم
مقام فاعلیدر المفعولک و جز بولیدن فایدر در لام موصولہ ما موصولہ اللمک الذر
و ما بولیدن ہو فہ قسم فعل ماضی مجہول منہ کا متعلق و جز بولیدن ما یدر فعل قائم مقام
فاعلیدر فعل انک مذکور رفت فعل در جز بولیدن بیان زمان انہ لجز و در راد
سکازہ کا معطوف موصول صکہ سیدہ و ما موصوف صفیلہ جز مبتدا در و جائز در کہ
بوجملہ المفعول منہ دید کہ جز اولہ و شرط مبتدا نصب مضاف الہ و جز بولیدن
ہتہما قائم در تقدیر جز مبتدا در لفظی و ادر مضاف الہ وظروف الزمان مبتدا
کلہا تا کیستقبل مضارع مودف و مشتر فاعلی ما یدر در ظرفہ ذلک محلا منصوب
مفعول بہ در و جملہ جز مبتدا در وظرف المکان مبتدا انہ کازہ ہتہما شرطیہ کازہ
ناقصہ و ندر رسمی تختہ مشترک ظرف مکانہ ما یدر ہتہما جز کازہ در و اللفظہ مشترک
قبل فعل ماضی ہو رفت جواب شرطہ در و جملہ شرطیہ معطوفہ در حکہ شرطیہ بیاصلہ وان
لایکون ظرف المکان ہتہما فلا یقبل النصب قابل و فعل ماضی مجہول الہم
قائم مقام فاعلی ما کہات مشترک متعلق الست صفت جہا تدر و محل ماضی مجہول
علیہ جملہ متعلق و جز بولیدن ہتہما جدر عند لفظی و ادر قائم مقام فاعلیدر جز انک
ولدہ کا معطوف و سبہما کند لک و جز بولیدن ولد ایز جدر لایہما لام حرف
تعلیل عمل بہ متعلق و لفظ عند بہ معطوف المکان مضاف الہ لکثرتہ لام
حرف تعلیل عمل بہ متعلق و ما اسم موصول بعد ظرف مکان و ذلت لفظی و ادر
مضاف الہ جملہ طرفیہ صلہ و ادر موصول صکہ سیدہ معطوفہ در ما بسبب اسمولہ
مناسی و محل جہا ہتہ الست لفظ مکان کثرۃ الاستعمال و التی الندی
ہتہ بعد و ذلت لکثرۃ ایضا و مثل معلوم و ذلت فعل و فاعل الدار مفعول بہ
جملہ فعلیہ محلا جز و در مضاف الہ علی الاصح مبتدا لجز و جز در کہ مو در ار عمل

ما بعد دخلت عليها على القول الاصح وينصب مضارع مجهول في مقام فاعل ما بعد
مفعول منها به يعامل بنصب به متعلق وضمير صفتي وعلى شرطه التفسير يعامل لفظه
مطوفه وهو مبتدأ راجع في شرطه التفسيره مثل المفعول به خبر مبتدأ ومفعول
تركيب مفعول كذا في اوجعي مفعول فيه در اول هر زمان ويا مكانه كذا انده لفظا
و ما يقدر ان ذكر فعل يعني ايش اسكنه بعد بونده معانير في لارندر ليكن منصوب
اولئك شرط في مقدر اولقدر زرا في زكور اولسه ما بعد مفعول فيه در
مجرد اولور منصوب اولما زسلا جلست في المسجد وسكنت في القدر كسي ربا
حرف جر لغوا ولما زالبته عمل ايدرو ظروف زمانك جمعي اگر محدود و اگر هم
في تقديره نصبي مقول ايدر سال محدود اليوم والشهر والسنة و منهم بوما
وسنة او سنة اما طرف مكانه مبهم وانك حكمنده اولاندر في تقديره نصبي مقول
ايدر لاما مكانه محدود و در مقول ايدر بعضي نحو ايدر مكانه مبهم جهات تفسيره ايدر
فوق وقت وقدام و خلف بين بار و در مذكور مبهله محل المبسك عند اولور
ظرفه في ربا بونلرده ايا مذبذب نوع و ارد بونلرده مشابه اولانده بونلرده محل
اولندر و و سو كسي لفظه مكانه مبهم محل اولندر معين ده اولور سبه جلست
مكانك كسي كثره استعمال چون جهات مستكبر ابرام بخوبه دكلر زرا معتنده بو حكم
جارد بر س جابز در ديه س جلست قدامك وعندك ولد ريد و مكانه ريد
اما جابز دكلدر كه ديه س جلست المسجد وقعد البيت زرا كه بونلر مبهم دكلر و
و مبهم محموله دكلدر دخلت نك و بو كه مقارنه اولندر ما بعد ده مبهم محل
اولندر مثلا دخلت الدار و نزلت النخاه و سكنت الزفة كسي اصح قول اور زنده
بعضلر و بيدر كه بونلر معتد ايدرو ما بعد مفعول به در ليكي مصدر در مفعول و زنده
اور زده كلكم و هو و جك كه لارندر صدر اولور لزومني ترجيح ايدر رعاي

]

بودر كه مفعول فيه اوله و كثره استعمال واسطه سبه دخلت و غير مبرر بوامكنه في
تقديره نصب ايدر و يا تخفف طريقتيه في كذا ستر حذف ايدر و نصب
ايدر مبرر و ما بمنصف ذكر ايدر كسي مبهم محل المبسك نصب ايدر معلوم اوله كه
مفعول فيه مفعول به كسي فاعل مفعول به منصوب اولور نته كه متي صحت دينك جو بنده
يوم محبة در بين و بونلرده فاعل على شرطه التفسير طريقي اور زده منصوب
اولور اولور و اور زده كه مفعول به ده معلوم اولدر س نصب و ايدر
ان يوم محبة صحت فينده در و مختار در اذ ا يوم محبة سرت فينده ده و افطرت
يوم الخميس و يوم محبة صحت فينده ده و ايكي امر برابر در ريد سار و يوم محبة
سرت فينده ده و در مختار در ا ما يوم محبة سرت فينده و لغبت ريد فاذا
يوم محبة صام فينده اما امتناع نصب و وجوب رفع يوم محبة ما صحت فينده
و يوم محبة سرت فينده ده المفعول به هو مفعول لاجله فعل زكور مثل ضربه تا و يا
وقعت في محراب جنبها خلا فالخراج فانه عنده مصدر و شرطه نصبه
تقدير اللام و ما يجوز حرفها اذا كان فاعلا لفاعل الفعل المعلق و متقارنا له
في الوجود المفعول به مبتدأ محذوف خبر ايدر بيان المفعول به ما يجوز خبر محذوف
مبتدأ الرز المفاعل مفعول له وله قائم مقام فاعل ايدر المفعولك و ضمير الف
ولاد راجع در كه الذر معكسنة در هو ضمير فضل و ما مبتدأ اما اسم موصول فعل ما
مجهول لاجله جابز و جرو فعل به متعلق و ضمير ما به راجع در فعل قائم مقام فاعل
فعل لك مذکور لغت فعله در و جمله صكه سيدر موصولك و موصول صكه سبه
خبر مبتدأ در مثل ضربه فعل و فاعل و مفعول تا و و يا مفعول له و جمله محل جوده در
اضافتك و وقعت في محراب جنبها سال اوله مطوف وقعت فعل و فاعل
في محراب كما متعلق جنبها مفعول له خلا فامفعول مطلق اي خولفت خلا فالخراج

]

اگر متعلق فاعله عنده مصدر خلافه بیاخ ایدرانه مفعول امره راجد در وعنده
چیز راجد و شرطی بینه تقدیر اللام و شرطی بینه تقدیر فی کسید راجد
و اما ادات مصدر در کجوز مضارع مودف حذفها فاعلی و جبره لامه راجد
اذا ظرف زمانه فاعله ناقصه در دسته اسم و فعلها خبر جمله فعلیه
البه در اذایه لفاعل الفعل جار و مجرور فعلا لفظه متعلقه المعلق صفت
الفعلدر و مقارنا معطوفه فعل لفظه له مقارنا متعلقه و ضمیر فعل
معلقه راجد در فی الوجود مقارنه متعلقه محمول ترکیب مفعول له سؤل
سیدر کم ایک الحون برایش سئنه که لفظا و با تقدیر اذ کور اوله اول
ایشن بوده ایک سیدر برسی اولدر که فعلدر حاصل اوله و اکامه بت
اوله نته که در برسی ضربیه نادیا ایدی نادیب مزیدر حاصلدر
و ضربیه مترتب و بومشیه علت فاعله فعل و غرض و معصود فاعله در بر
تسم مانه اولدر که فعلدر اول حاصل اوله و فاعله اول فعل او زره اوله
سبب اولور نته که در برسی فعدت غیر خوب جینا جیمک ضمی و بانک
سکونیده قور قویه در بر بر غیر حوصه صفت مشبهه جینا کلور ایدر جین
مقودر اول حاصلدر و با عندر جینه مقوده و ایک قسم سیده فاعله
فعله اقدامه سکر کدر و فاعله اول فعل او زینه اوله فاعله و سیدر
و مفعول له کلام عبده ثابت و واقعدر اکثر کلمات قولی او زره راجد
خالفه که اولدر که اول که بخوبی ایا مفعول له در بر حقیقتده اول مصدر
راجد در بر تقدیر کلام بودر کم ضربیه ضرب نادیب و فعدت مقودر جین
بسی مفعول له منضوباندر با شقیه بر قسم اولماز بلکه مصدره داخل اولور اما
اصح جمهور قولیدر بر مفعول له در معناه تعلیل مفعول له اما مصدره راجد

۵۹
اولسه معناه و تعلیل معلوم اولماز در اندنضکره مفعول امره معناه لام معتبر
ننه که مفعول فیه ده معناه فی معتبر در بر مفعول فیه مباح انک بضیک
شرطی لام تقدیر در بر لام زکورا اولسه مفعول له مجرور اولور منصوب
اولماز و لامنی حذف المک حایز در یکی شرطیه برسی اولدر کم مفعول له بر
فاعله فعلی اولور کر کدر کم اول فعل مفعول امده معلق اوله یعنی مفعول له اول
فعله علت اوله ایکنجه اولدر کم مفعول له وجودده اول فعل معلقه مقارن
اوله غیر زمانده مخد اولار ایکنجه نته که ایک متقدم مسالده نادیب و جین
فعل معلق فاعله فعلدر غیر نادیب ضار بنیک فعلی و جین فاعله
مقوده مقارن در زمانده اما اگر دیک که جنک لاکرامک ایا لاک
حذف حایز اولماز بر اکر ام فعل مخا بطدر و مخی فعل مکلم س فاعله اولماز
کنه بونک کسی اکر دیک که جنک الیوم لاکرامک لکن عدالاک حذ
حایز کلدر زرا اکر ام مجتبه مقارنه کلدر و وجودده المفعول فیه سؤدر
بعد الواد لمصاحبه معمول فعل لفظا او معنی فاعله فاعله الفعل لفظا و جاز
العطف فالوجهانه مثل جنیت انا و رید اوالا تقیض النصب مکملیت
و رید اوانه کانه معنی و جاز العطف یعنی العطف مثل مال رید و عمر و والا
تعیین النصب مثل مالک و رید اوما ناک و عمر والا ان المنع ما تضع
المفعول غیر مخذوف مبتدأ امر منه المفعول معه و یا خبر مبتدأ مخذوف
ار مذابیان المفعول معه و یا مبتدأ خبر مذکور در و هو صیغه فضل و یا مبتدأ
خبر مذکور در بعد ظرف مذکور در و مضاف ذرو او ه لمصاحبه مذکوره متعلق
و معموله اضافه مصدر کم مفعول له اضافه خبر مضاف الیه لفظا مقدر
کانشک خبریدر او معناه اکا معطوف و جمله فعله صفتدر و جاز در کم تمیز

اوله معمول فعل گذار از جهت اللفظ او المعرف فانه حرف شرط و فاما سببی قفسه
اچوندر کانه ماضی معروف فعل شرط الفعل السمی و لفظ خبری در موقوفه معنی
و باینه مقدر ذکر اوله و لفظ ظرف اوله از اللفظ جاز ماضی معروف العطف
فاعل و بوجه معطوف در کانه الفعل لفظ جمله سینه با جود خالیه اوله ارجاله قد
جاز العطف علی مموله فالوجهان خبر خبر حذف مبتداء ارفیه الوجهان العطف
والنصب و بوجه اسمیه خبر شرط واقدر اچون اوله فادخل اوله در مثل معلوم
جنت فعل و فاعل انا تا کید و زید البصله معطوفه و رفعه معطوفه رانابه و الا
ار و ایز لایجز العطف جمله شرطیه یقین النصب جمله جزیئیه مثل معلوم جنت
فعل و فاعل و زید معطوفه و جمله محل جوده در اضا فکله و ایز کانه معنا و جاز
العطف فانه کانه لفظ و جاز العطف کید ز یقین ماضی معروف العطف
فاعل و بوجه خبر شرط و مثل معلوم و ما استفهامیه مبتداء و زید جار و مجرور
خبر و عمر و معطوف در زیده و جمله محل جوده در اضا فکله و الا تعین النصب
بودر و مثل مالک مال زید کید و زید معطوفه و ما استفهامیه مبتداء و انا
خبر و عمر و معطوفه و لام و ف و ایز حرف جوده و ف سببه بالفتل المعنی
اسم ما تصنع خبر و ایز اسمیه خبر جمله محل جوده در لایه جار و مجرور و معطوف
متعلق بقدر انا تعین النصب فیها لکن معنیها معنی ما تصنع محمول کید
معطوفه بر اسمدر که و او در صکره و کور اوله بر فعلک معولنه مصاحبت
و مقارنت اچون کرسه فعل لفظ اوله کرسه معنی حاصله معطوفه بر اسمدر که
مع معنی و او در صکره اقع اوله که و او معطوفه معنی فعلک معولنه
مصاحبت ایدر کرسه معمول فاعل اوله استدر المار و حسته کیه کرسه معطوف
اوله کفان و زید در هم کید استدر معطوفه و معطوفه لایدر و او حسته که

مفعولیه در مایه مصاحب و مقادیر تلخیصون ذکر اوله کفی ده معطوف
و معمولی کاف خطاب در و او زید که معطوفه در کانه مصاحب و معارض
تلخیصون در پس فعل لفظی اوله و و او کانه ما بعد ما قبله عطف المکن
جایز اوله و سینه ایزه یکی وجه جایز در مکن است انا و زید و سیک اگر زید
رفع او و سیک فعلک فاعله که مینمونه رفع متصله انا معطوف اوله و سیک
مینمونه رفع منفصله تا کید اوله و سینه در وجه مینمونه که عطف جایز اوله و سیک
زید منصوب او و سیک معطوفه لفظ اوله و اما اگر بوضوح زیده که فعل لفظی
اوله و او کانه ما بعد ما قبله عطف جایز اوله و سینه معنی اوله و معطوفه
لفظی مکن است و زید و سیک عطف جایز در کله در زید که ضمیر مفعول متصل کانه
خبر حکمده در وضع منفصل سبب استقلاله بود اما مشر و کلامه معطوف
و معطوف علیه بنسبه فاصله و بوق ایدر بونده عطف جائز در کله زیده که معلوم اوله
ان شایع و اگر فعل معطوف اوله و او کانه ما بعد ما قبله عطف جایز اوله و سینه
عطف معنی اوله و سیک مال زید و عمر و سیک بیز زیده عمر و نه اوله و سینه
زید و عمر و نه ایز و کید بونده عمر و زیده عطفه مجرور اوله و معطوف اوله و سینه
دکله معطوفه لفظه زید فعل معنوی عامل ضعیف و کید عطف ایسه بر اظواهر
پس بواظواهر اوله و ضعیف حقی اچون ترک ایکن جایز دکله اما اگر فعل معطوف
اوله و عطف جایز اوله و سینه اوله و سینه نصب معنی اوله و معطوفه لفظه پس
بوده ضعیفی معنی عامل ضعیفی اعتبار ایکن واجب اوله و زید و سینه جایز
دکله و سیک مالک و زید او ما سیک و عمر و ایز زیده که عمر و نه ایز کرسه
دکله بونده عطف جایز دکله زید معطوفه عطف اعاده جاز جایز دکله
کرسه حرفه مجرور اوله و کرسه اضا فکله که کرسه کرسه کرسه کرسه کرسه کرسه

الفاعل او المفعول به لفظا او معنى نحو ضربت ريدا قائما وزيد في
الدار قائما وهذا ريدا قائما وعاملها الفاعل او شبهه او معناه وشروطها
ان يكون نكرة وصاحبها معرفة غالبيا وارسالها العواك ومررت به ووجه
وكونه متاؤل فانه كانه صاحبها نكرة وجب تقديمها ولا يتقدم على
العامل المنصور بخلاف الظروف ولا على الجور في الاصح وكل ما دل
على هيئته صح انه يقع حاله مثل هذا البر الطيب منه ربطا حال مبتدأ
وما موصول باللفظ الذر وما موصوفه ان لفظ نكرة تبين فعل مضارع مودع
ومستتر فاعله ما به عائد وهيئة مفعول به مضافه الفاعله المفعول به معطوف
اكا وموصول صلي سبيله وما موصوفه صفتها خبر مبتدأ ورواياتها في قوله
خبره ووجه اوله في قوله قد ردت من ردت المصوب بها كما هو ما بين اللفظ
يتميز وفاعلها وما مفعول به ردت او معنى انه معطوفه ووجه اوله في قوله
حال اوله في قوله قد ردت حال كونها مفعول او مقدر ان نحو خبر مبتدأ في قوله قد ردت
فعل وفاعل ريدا مفعول به وقائما حاله في فعل مصدر كفاعلها في قوله كانه
ولالت ايدرت قد ردت زيد استقر في الدار حال كونه قائما وبوجه
سابق اولان جمله به معطوفه وهذا مبتدأ وزيد خبره وقائما حاله في قوله
مقدره في كانه حرف تبيينه وما اسم اسارت ولالت ايدرت قد ردت هذا
ريدا بانه عليه او ايسر اليه حال كونه قائما وعاملها مبتدأ مضافه حاله عائد
صينته الفعل خبر مبتدأ او شبهه بغير شبه فعله معطوفه او معناه بغير معناه
الفعل بوده انه معطوفه وشروطها مبتدأ مضافه في حاله راجع صينته ان حرف
ناصب يكون انوكه مضمون مضارع ومستمرة اسم نكرة خبره ووجه خبر مبتدأ
وصاحبها معرفة مبتدأ وخبره خبر كونه حاله راجع في غالبه فتيته مضمون راس

ان في غالب الاحوال ما يوجد مقدر يكون خبره خبر مبتدأ في الحكم غالبيا ويكرر
وارسالها العواك فاعله مفعول به العواك مفعول خبره خالد ومفعول خبره كونه
وبوجه جمله خبره فاعله ريدا مبتدأ فاعله قوله تقديره ومرت به فعل وفاعل مفعول به
در وجهه خالد فاعله خبره وما مفعول خبره منقود اسمونه وبوجه جمله خبره مفعول خبره
سابقه وكونه ريدا معطوفه سابقه به متاؤل خبره وان حرف شرط كانه فاعله خبر
صاحبها اسم كانه خبره خبره وجب ما في مودع تقديره ما يعني تقدم الحال
فاعل وجب در وجه خبره شرطه وافتقد ولا يتقدم في مضارع مودع ومستمرة
فاعل عائد در حاله على العامل تقدم متعلقه معنوي صفتي بخلاف الظروف مبتدأ
مخدونه خبره في تقديره هو ما يوجد هذا عدم تقديمها عليه كانه بخلاف الظروف
وما حال اوله في ناسي ولا يتقدم حاله على العامل المنصور حال كونها مضمون بخلاف
الظرف ما يوجد بخلاف الظروف ولا على الجور على عامله معطوفه في الاصح مبتدأ
مخدونه خبره في تقديره هو ما يوجد تقدمها على الجور على القول الاصح ولا في صكوه
مقدره يتقدم به متعلق اوله ولا يتقدم حاله على الجور على القول الاصح وكل
مقدم مبتدأ وما موصول وما موصوفه واما في مودع ومستمرة فاعله ما به عائد
على هيئته ولا به متعلق وجملة صله وما مضمون رايه موصول صلي سبيله وما موصوفه
صفتها مضاف اليه در صرح ما في مودع ان حرف ناصب يقع انوكه مضمون
مضارع ومستمرة فاعله عائد در كله وحالا حاله في فاعله صرح في راسه
وقومه حالا وبوجه خبره مبتدأ در مثل معلوم هذا مبتدأ وارسالها حاله وارسالها
خبره ومنه اطيبة متعلق وربطها كانه خالد بغيره قسده بسراده عامل
كانه تامة در تقديره اذا كانا بسرا اطيبة منه اذا كانا ربطا وبغيره قسده
اسم اسارت در ويا حرف تبيينه در اما مضمون قسده اطيبة فقط وجملة

اسیہ قحلا جو در دراضا قلم حصول ترکیب مصنف خضر بک مضمون است اصلین کہ
مفاییل حسہ در فارغ اولد سیہ طبعانہ شرح ایدوب بیور بحال یعنی لفظی
بیسر حالدر و حال اصطلاح جو نکرده اول سنہ در کم فاعلک صفت و
ہیتی نہایہ ایدر فاعلک فعل صادر اولدغی وقت و باہشت و صفت
مفعول بہ بیایہ ایدر اوزر نہ فعل واقع اولدغی وقت و فاعل و مفعول
بہک ہررسی لفظی اولور مفعول اولور سئلہ کہ ضربت زیند قایما اگر قایم
ضربت باسنہ حال اسیہ مبین ہیتی فاعل لفظی اولور ایدر نہ ضرب صادر اولدغی
وقت اما اگر زیند نہ حال اولور سیہ مبین ہیتی مفعول بہ لفظی اولور اوزر نہ
ضرب واقع اولدغی وقت و زیند نہ الدار قایما قایما حالدر بوظرفہ مستتر
صیغہ کہ حاصل دہن و یا حاصل دہن بوظرفہ مستقل اولد و اول ضرب فاعل مفعول
زیند کہ بوظرفہ معنا و فعل متضمنہ و ہذا زیند قایما قایما حالدر زیند نہ
کہ مفعول مفعول بعد تقدیر کلام اہتہ علیہ زیند و یا ایشہ الی زیند حال کونہ قایما و تکبیر
ہس بوجہ مفعول مفعول بہ ہند زیند کہ باہتہ و ذاد اشارت معنا فعلی
متضمنہ و زیند اول فاعلک مفعول بہ ہند حرف جر و شرط سببکہ و عاملہا
یعنی عامل حال یا فعل اولور نہ کہ ضربت زیند قایما ہند و یا سببہ فعل اولور
نتہ کہ زیند ضارب غلام را کبا و یا معنا و فعل اولور نہ کہ فعل اولور زیند
الدار قایما و در و ہذا زیند قایما و بعضی طرفہ سببہ فعل قبیلند نہ ہند
اما کلام مصنف دلالت ایدر کہ طرفہ فعل مفعول قبیلند نہ نہ کہ معلوم
اولد و سببہا از تگونہ نکرہ یعنی فاعلک سہ طمی نکرہ اولد و زیند کہ حال
مبین صفت فاعل و یا مفعول بہ در و ہیتی و صفتی بیایہ نہ نوریہ اجتناب
بوقدر نکرہ ایدر اولور ہس تعریف حال مستدرک اولور و ملتفت

اولما حتر اگر حال صورت موفدہ اولور سہ تا اول ایدر نہ کہ ارسال
الواک دہ و مرتب بہ و عدہ دہ تقدیر ارسال الحال اللابل معترکہ ہس عاک
اگر سہ لاملہ موفدرا ما کبرہ ایلدہ ما ولد معترکہ در معنا و تعریفک بیایہ صفتندہ
بیج مدخلی بوقدر ایدر لامل صفتندہ زیادہ اولور و یا مفعول اولور بوجہ کہ
ارسدہا تعترکہ الواک ہس تعترکہ حال اولور و واکن مصدر تیلد مفعول
اولور و الف و لام معنا و مصدر یک معلومینہ اشارت اولد رای تعترکہ
الواک الذر تعترکہ و بکدر و مرتب بہ و عدہ مؤولدر منفردا و یکلہ و یا
مؤولدر منفرد و عدہ و یکلہ و صاحب حال یعنی ذوالحال اکثر معرفہ اولور
زیند کہ صفتندہ محکوم علیہ در حالبلہ و محکوم علیہ در حاللہ و محکوم علیہ دہ
اصل تعترکہ اما اگر ذوالحال نکرہ اولور سہ حال انک اوزر نہ تقدیم
انک کرک و وجوب طرفہ تا کم حالت بضدہ صفتہ مستتبہ اولما سوز نہ کہ
رایت رطلار کبا دہ مستتبہ اولما سوز اولور اما حال مقدم اولجا استہا
قالہ زیند صفت موصوف اوزرہ مقدم اولما و حال عامل لفظی اوزرہ
مقدم اولورہ زیند عامل لفظی عامل بوقدر مقدمہ و مؤخرہ صرف ایدر
اما عامل مفعول کہ عامل ضعیف در مقدمہ صرف ایدہ و اما طرفہ عامل مفعول
اوزرہ مقدم اولور زیند طرفہ توسع وارد کہ غیر بدہ اول توسع اولما
زیند کلامدہ در و در جو قدر نہ کہ اکثر بوم لک نوب و ہس کل بوم
مفعول عامل مفعول بہ کہ لک لفظی در و لا علی بجز و ہس ذوالحال جز و لک
اوزر نہ حال مقدم اولما زیند مرتب ہند جز و ایشہ بیایہ لایہ
و کلد کہ جز و مقدم اولد زیند اوزر نہ زیند بوجہ جز و لک نتمہ سندندہ
ایدر جارک ما بعدندہ اولور و مرتبہ کہ جارک ما بعدندہ و زاول

بارک ما بعدند در او احوالک اورزینہ مقدم اولمازنتہ مجرور اورزه
مقدم اولماز کرک جارحرف اولسون کرکسہ مضاف علی الاصح
اسارتدراکم بمفضل ذوقال اورزینہ تقدیم حالے جائز طوئش در زرا
حال فضلہ در ذوقال مجروره تعلقه واراید مجرور جار اورزینہ مقدم
اولاد و غنڈہ لازم دکلد که متعلق مجرور جار اورزینہ مقدم اولماہ سول
وقتدہ کہ عامل حال فعل لفظی اولہ اما قول اول احد کل ما ذل علی مہینہ بمفضل دیکر
تسط حال اولدر کہ مستحق اولہ و ما معنا استفدہ اما بقول صحیح دکلد ز برانہ
کہ برہینہ وصفہ دلالت ایدر حال اولفہ لایقدر اسم جامدہ اولورینہ سویدہ
فور خزانہ سارت ایدوب دیر سز ہذا البر الطیب منہ رطبا بواکی
مضوب بلہ حالدر زیر کہ سرب و طہیت ہینانہ دلالت ایدر لاکر
جامد در ل و بوجہ ارتکب معنای بودر کہ بوش را الیہ سہ حالندہ ایکن
یکرک ایدر رطب حالندہ ایکن ذہ حاصل سہ حالے رطب حالندہ
یک ایدر سہ خزانک صرمانک حالندہ در ل و رطب قرمز حالندہ
ایکن سنی خزانک خفسیدر رطبہ ہا افعال تفضیل در معنی الطیب
نخورد اتفاقندہ سزادہ ہا عامل کنہ بودر مضف قنندہ کو یا کہ بویلہ در سن
ہذا و طیبہ سز علی طیبہ رطبا ایدر طیب اصل طیب اعتبار بلہ عامل
رطبہ و زناد مالک اعتبار بلہ کہ افضل تفضیلندہ وار عامل سزادہ
بمفضل و عیلمدر کہ سزادہ عامل معناد ہذا و را سز الیہ حال کونہ
سز ایدر اما بقول صحیح دکلد زیر الباقی اولانہ بودر کہ بوش
خما فور اولور و سز اندہ اول فضلہ ایکن اولیاننہ کہ معلوم اولدر سز سز
سہ حالندہ اولماز ایدر سزادہ عامل اولفہ جائز دکلد و بکون حمله خبریہ

بالواو والضمیر او بالواو او بالضمیر علی صنف والمضارع المبتدأ بالضمیر
وحده وما سواهما بالواو والضمیر اذ باجدهما ولا بد فی الماخی المبتدأ فی ظاہر
او مقدرہ و مجوز حذف العامل کقولک للمسا فور اسد امہدیا و بحت المکوئہ
مثل انبذاک عطوفا و شرطہا انہ بکون مقدرہ لمضمون حمله اسمیہ و بکون
مضارع مودف و ستہ اسم عامد در حالہ حمله خبری خبریہ صفتی فالانیمتہ مبتدا
بالواو خبر مبتدا والضمیر واوہ معطوف او بالضمیر ما قبلنہ معطوف علی صنف خبر
مبتدا و حذف در تقدیر و ہوا ر کونہا بالضمیر علی صنف و ما بقدر کونہ
مستقلہ تقدیر او بکون حمله الاسمیہ بالضمیر علی صنف والمضارع مبتدأ المبتدأ
صفتی بالضمیر خبر مبتدا وحده حالدر ضمیر خبری و المضارع المبتدأ بکونہ
بالضمیر حال کونہ مقدرہ او ما اسم موصول سوی تقدیری مضروب در فعل مقدرہ
حاصل و ما بحصل دیکدر سہ حمله اولور بابہ صلہ موصولہ سبیلہ محلا در فوج مبتدا
ہما بینہ حمله فعلیہ مضارع مثبت اول مضاف الیہ سواد بالواو محلا در فوج خبر
مبتدا در والضمیر واوہ معطوف او باجدهما یعنی باجدهما کورس خ الوادو
الضمیر ما قبلنہ معطوف والاحرف نفی خبر مبتدأ اسم و فی الماخی خبری
المبتدأ صفت ماضی خبر قدیدیہ متعلق ظاہرہ مقدرہ کاتبیہ خبر در او
مقدرہ انہ معطوف تقدیر ظاہر کانت او مقدرہ ما جود فزون
حالدر تقدیری لایدر ذکر قدینہ حال کونہا ظاہرہ او مقدرہ و مجوز
مضارع مودف حذف و فاعل مضاف الیہ کاتبیہ خبر و ما سوا سز
اسم قول مجرور حرف جرہ و ما اضافتہ مضافدر کاف خطابہ
متعلق راستد حالدر مقدر فلک فاعلندہ تقدیر ازہد و با سز و فاعلندہ

راست آمد یا حال بعد حال یعنی مترادف و جمله مقول قول در وجه مضارع مودت
و مترادف عائد در حذفه فی الموقده بحب به متعلق مثل معلوم زید مبتدا
و ابوک جزئی عطوفه حال موقده و جمله محلا مجرور در اضا قله و امر ف تفسیر و حقیقه
فعل و فاعل و مفعول و شرط مبتدا مضاف در حاله را بعد ضمیره از حرف نصب
تکون انوکله مفعول مضارع و مترادف عائد در حاله موقده جزئی مفعول جمله
موقده متعلق جمله مضاف الیه اسمیه صفت جمله و مفعول ترکیب حال لایح
اولان بود که موقده اوله نه که اسمکه در معلوم اوله در جمله ده اولور زبرا
بیانیهت موقده اوله یعنی کبسی جمله بده اولور پس جمله اوله اکار برابط
لازدر که از ما تکلنه ربط الیه زرا جمله ده استقلاله دار افاده ده ایقدر
هر ربط تحت جدر بر اگر جمله اسمیه اولور از ربط او جان زید و ابوه قائم
کبسی بالکذ و او ده اولور جان زید و الشمس طالعته بالکذ موقده اولور کلمته
فوه لایح اما بالکذ صهر له ربط صغیر زرا جمله اسمیه ده استقلاله موقده
ایقدر بر قور ربط تحت جدر که لوجله تک صدر زده واقع اوله و جوب
طریقیه صیر خود لایح بود که صدر جمله ده اولیا جمله اسمیه بویه اما اگر
حال جمله مضارع اولور مبتت اولور سه انده غیر و برخی زرا مضارع
مبتت اسم فاعل کبیدر و اسم فاعله موقده اوله ربط صغیر زرا جمله اولور و هر جمله که
بویکی جمله در غیر زید بر جمله اسمیه و مضارع مبتت جمله کبیدر بر غیر ماضی مبتت
و منفی و مضارع منفیدر بوندده ربط اوله غیر در و با بونکر کبیدر بر
ققی اولور پس مضارع مبتت ده در سن جان زید زید ترکیب بونزه اوله
و ترکیب دینس و مضارع منفیده در سن حانی زید لایح یک با خود و لایح یک

در سن او یکی مثال یا یک ضمیر در نامی او و ضمیر له در اما ماضی منفیده حانی زید
ما ترکیب در سن و ماضی مثبتده حانی زید ترکیب در سن معلوم
اوله که ماضی مثبتده لفظ قد لا زید با ظاهر یا مقدر ظاهر دید یکتر کبسی و مقدر
انته کلامنده کبسی او جان ک حضرت صد و نیم بر قد حضرت و یکتر بر طرک
عقلی از هت انتع بر غیر بریده معلوم اولور و مجرور حذف العالم غیر عامل حاله حذف
ایمانک جان زید سوبله که سفره کبیدر کبسی به در سن راست آمد یا حانی
سرا و اذنب و اسافر راست آمد یا یکدر اما حال موقده تک عاملی حذف
ایمانک و اصبر و اول بر حالدر کم کلام سابقا مضمونه تا کبیدر رساله
زید ابوک عطوفه ایقدر عطوفه بر حالدر کم ابوتدن مضموم اولان تحت شفقی
تا کید و تقیر ایقدر و عاملی بویه تقدیر ایقدر لرا حقه عطوفه افعال یا بیدن و یا
احقه تلبیدن بر غیر یا بیدن بر غیر از بلورم جنبه و استقلاله اوله یعنی حاله اما
سکاکه و بر که احی تقدیرات نیم مقدمه یعنی عطوفه بیدر یعنی جنبه اولور و معنی حاله
دیر حاصله عمره جنبه کبر و حال موقده تک تعالی حال مقیده در که مضمون
کلام سابقه مقید ایقدر رساله جان زید ترکیب بونزه جنبه قید اولور و شرط
حال موقده تک عاملی حذف ایمانک و جوب تک سوطی مضمونه جمله اسمیه مقرر و موقده
اوله صدر بر یک اسمیه ترکیب اولان جمله که اول اسمک بیج بر سه عامل اولیه
اول جمله تک مضمونه تا کید و تقیر ایقدر سوطی التیمه تاریخ الایهام المستقر
غیرات مذکوره او مقدره فالاول غیره و مقدار غالب اما فی حدود
خوفسوز درهما و سیانه و اما فی غیره کوز طر زینا و سوز سمنایه
بر او علی التمره مثلا زید ایقدر و ان کا زینب الا از یقصد الانواع و جمیع
فی غیره تم ان کا زینب ایمنون او بونزه التیمه جازت الاضاة و الاطلاق

میز مقدار در مقام حدید و خفض اکثر التبر نسبتا جز حذف از غیر التبر
التبر از الخفات ما لمفعول التبر با جو و مبتدا و حذف خبر در اینها بیان
التبر پس بویکی وجه او رزه مایه رفع خبر مبتدا و حذف اولی و اینها مایه
و یکدیگر ما موصول یا موصوف و ما در رفع مضارع مفعول مستتر فاعله ماعذ
ما به الا بهام رفع تک مفعول مستتر صفت مستقر بابت و یکدیگر
ذات به رفیقه متعلق در مذکوره صفت ذات را و مقدرة اکا مخطوف
و بوجه صله در و یا مبتدا در مایه موصول صله سببه و یا صفت که خبر مبتدا و حذف
تقدیر به مایه رفع و یکدیگر فال اول فاعله تغییر و ما بعد مبتدا غیر مفعول
جزئی و مقدار صفتی فال با ظرف و یا حال و یا بعد حذف صفت و یا بقدر
یکوز در خبر در تقدیری فال اول رفیقه غیر مفعول مقدار در غالب الاحوال و حال
کوز المفعول و المقدار غالب علی غیر المقدار و جین غالب او یکوز غیر مفعول مقدار
فالبنا اما فی عدد و فعل مقدرة متعلقه که اکا خبر مفعول قولی دلالت ایدر
و یا خبر حذف و قدر و یا صفت مفعول در تقدیری بقع در حد و یا مفعول عدد و یا
غیر مفعول کابین فی العدد و معلوم عسرو ز مبتدا خبر حذف تقدیر علی
و یا له در در نهایت و جمله محل جوده و یا اضافه و یا بیانی مضارع مفعول
و مستتر فاعله فایذ در غیره اما حرف عطف ز غیره مخطوف در عددیه
و غیره اکا را جدر نحو رطل زینا عسرو ز درهما کبیدر او عابده و منوان سمن
انک کبیدر و رطل زینا لفظه مخطوف و علی التمره خبر حذف و متعلق و یا بقدر
و مثلا مبتدا مضاف در غیره فایذ ضمیه زینا التبر و مثلا در و بوجه مخطوف
رطل زینا قولنه فی مفعول مضارع مجهول و مستتر فاعله تمام فاعله غیره فایذ شرط
کانه فعل شرط و مستتر اسم فایذ در غیره و خبر جبر و جواز شرط حذف مفعول قول

دلالت و الاحرف استثناء از حرف نامب بقصد مضارع مجهول مفعول
از حرف فیدله الانواع قائم مقام فاعله بولکلام فی مفعول قولند ز مستند در و مستند
حذف در و استثناء مفعول در تقدیری فایذ کانه خبر استثناء مفعول جمع الاحوال
الاحوال قصد الانواع و جمع مضارع مجهول و مستتر فاعله فایذ در غیره فی
غیره از غیر تخس جمع به متعلق هم حرف عطف از حرف شرط کانه فعل شرط
و مستتر اسم فایذ در غیره بنوس خبر او بنون التثنیه اکا مخطوف و طارت
ماضی بعرف الاضافة فاعله و بوجه جواز شرط و الا وجه کبیدر خبر کبیده فاعله ای
فلا یخوز الاضافة و غیره مقدار مخطوف مفعول مقدار کونه قائم حدیدا و خفض
مبتدا اکثر خبر حصول ترکیب بتبر ز سمد که ذات مذکوره در و یا بقدره
اباهم مستقر و بابتی رفع الیه او کسبی که ذات مذکوره در اباهم بابتی رفع
ایدر مقدوره ما بعد دره اولی و نحو عند عسرو ز درهما کبیدر عدد و غیره
مستوفی کبیدر است انتع و ما غیر عدد دره اولی ماموزون اولی و نحو عند
رطل زینا و منوان سمن کبیدر اولی غیر کبیده او بوجه اولی و نحو
عند غیره براد یا بقصد ز اولی علی التمره مثلا زینا کبیده فمفعول انکان
جنا بیتی بتبرینه که مفعول زینا مایه رفع ایدر اولی بتبرینه مفعول کبیدر کبیدر
اکر اولی غیر جنس او بوجه اولی و سمن و جند ز بوجه فاعله و او قلیله و کبیده
شامل اولی اندر رشت و سمن و ما کبیده نحو عند رطل زینا و رطلان
زینا و رطلان زینا کبیدی الا تجان که جنس الیه یکی نوع در اولیه سمن پس
تثنیه ایدر پس نحو عند رطلان زینا و انواع و ضد ایدر سکن جمع
کبیدر سکن نحو عند رطلان زینا تا غیره جند لوه کبیدر اما اگر غیره
جند ز غیره اولی و سمن ز جمع ایدر ز نحو عند کبیدا او اباهم ز کانه

یعنی بوی بلد کسبه اند صکره بل که اول مفرد مقدار که بیشتر کتور رسین اگر انده
شونین با نون تئینه اولور سه تنوس و نون تئینه بی حذف ایدوب باعدنه
اضافت ایلمک جائز در نحو صدر طلا و سنوان سمن اما اگر اول مفرد ده جمع
نونه مشابه نون اولور سه شوره در سما کبی و ما اضافت اولور سه علی الترتبه
شد با رند اکتبی اول نونی اول اضافتی حذف ایلمک و بیشتر نه اضافت تلمن
جائز و کلدر ایدر عسره و در رم و مسل رند ایلمک جائز و کلدر رسول
مفرد که بیشتر ایدر اگر مقدار اولور ذکر اولان اف هم کبی غیر مقداره
اولور نحو خام صید و باب سا جا کبی بوشده اضافت ایدر حفص اکثر
پس استمالده خام صید زیاده در خام صید ایدون و التانی غیر بسته
فیه جمله او ما ضا یا مثل طاب رند فیا و رند طیب با و ابویه و دارا
و علی او فی اضافه مثل یعنی طیبیه با و ابویه و دارا و علی و تده
فارسی اسم از کانه اسمای صحیح جمله لما انتصب عنه جائز از یکون له و المتعلقه
والا وهو متعلقه فطایق بهما مقصد الا ان یکون الا ان یقصد الا نوع
وانه کانه صفة کانت له و طبقه و صلت حال و لا یقدم التمسیر علی عامله
والاصح ان لا یقدم علی الفعل خلاف للمارته و المبتدیه و التانی تقدیر از نوع
بستاده غیر نسبتیه جزیره جمله بسته متعلق او حرف عطف یا موصول یا موصوف ضایا
فعل یا فی موقوف و مستتر فاعله عاید در مایه یا مفعول به عاید در جمله موصول
یا موصول صله سیده و ما صفتله معطوف در جمله به خلاصه در مثل معلوم طایفه یا فی
موقوف رند فاعله فیه جمله ده نسبتیه غیر در جمله خلاصه و در اصل
و رند بستاده و طیب جزیره و با جمله به مشابه ده اولان نسبتیه غیر در ابویه
اکامعطوف و دارا و علی آمده او حرف عطف فیه اضافه فیه جمله معطوف در

مثل معلوم یعنی فعل و معقول طیبیه فاعله اما اضافه شده نسبتیه غیر در ابویه و علی
و دارا اکامعطوف در و تده مقدم مفرد در موقوف مستند او فارسی اضافه شده نسبتیه
تیمیر در حرف عطف از حرف شرط کانه فعل شرط مستتر اسمی عاید در غیره اسما
جزیره صحیح مضارع موقوف جمله فاعله مضافه اسمیه راجع همبینه و لام حرف جر
و یا موصول یا موصوف انتصب یا فی موقوف و مستکن فاعله عاید در غیره
عنه انتصب متعلق و غیر مایه عاید در و جمله مایه صله و ما صفتله موصول
صله سیده و یا موصوف صفتله محلا جزیره و جار جزیره و جمله متعلقه جمله به و جمله
یعنی صحیح جمله لما انتصب عنه لغتدر اسم الفظنه و عنه ده غیر تجاوزده مستند در
ایلمک انتصب مجاوز اعنه و یا بعد معنایه در نحو قوله مع طیفه فطین ای
حالا بعد حال و ظاهر در و حاصل بر در و جار یا فی موقوف از حرف نصب یکون
متقبل موقوف و مستتر اسم عاید در غیره و له جزیره و المتعلقه که معطوف و بولکلام
ما اول مفرد فاعله خازه در و جزیره شرط له ده و متعلقه ده غیره مایه عاید در
و الا یعنی از لایح ذک پس فعل حذف اولدر حرف شرط که دلالت ایلمک کون
و نون لاه او قام اولوب الا اولدر موقوف متعلقه جزیره جزیره شرطه الموصول
اولونه فاعله اولدی فیطایق مضارع موقوف و مستتر فاعله عاید در غیره
منها یطایق متعلق یا موصول یا موصوف قصد یا فی مجهول و مستتر قائم فاعله
عاید در مایه و جمله صله و یا صفتله مایه موصول صله سیده یا موصوف صفتله
مفعول یطایق در و الاحرف استئنا از کون متقبل موقوف مضموم در
از حرف صله و مستکن اسم عاید در غیره جنس جزیره و بولکلام مستند در فیطایق
قولند و استئنا من غیره و قدر فطایق فیطایق بهما مقصد فیه جمیع
الاولیة الا کونه جنس فانه لایطایق ما مقصد الا ان یقصد الا نوع مستند در
الا ان یکون جنس قولند لوانه الا ان یقصد الا نوع قولند معلوم در ان

حرف شرط کانه فعل شرط و مستتر اسمی مابعد در غیره صفة خبری کانت جز شرط
و مستتر اسمی مابعد در صفة له خبری و طبقه مفعول از تقدیری کانت الصفة محضة له
مع طبقه وله ده طبقه ده ضمیر مابعد در صفة حال مفعول به در و لا یتقدم نفی
استقبال التثنية فاعلی والاصح مبتداء ان لا یتقدم نفی مستقبل موقوف مفعول به
انحراف و مستتر فاعلی مابعد در غیره علی العفل که متعلق خلافا مفعول مطلق
للمارنی اکا متعلق والمبر واکه معطوف تقدیر خوف خلافا لقول المارنی
والمبر و جمله خبر مبتداء در حصول ترکیب و قنالم مصنف نمینک قسم اولی که ذات
فکره دن ابراهیم رفع ایدر بیابان المدب قسم ثانی به شروع ایدر بپور
نمینک قسم ثانیسی اولدر که ابراهیمی ذات معده در رفع ایدر یعنی جمله
واقع نسبتند ابراهیم رفع ایدر کخوطاب زندیق بونده طاب فعلند رینده
نسبتند ابراهیم حاصل اولدر رزانه جهند بر طیب اولدی معلوم اولادی
برس نف و عکله بیابان ایدر که نفس زندیق ایش تقدیر طاب ریند نفس ریند
دیگدر و یا جمله است برده اولان ابراهیمی رفع ایدر مثلا اسم فاعل و یا مفعول
و یا نصب است و یا فاعل تفضیلده اولان نسبتند ابراهیم رفع ایدر کخوطاب
طیب صفت نسبتند در رینده راجع غیره اسناد و ذی ابراهیم حاصل اولدر
و یا ابراهیم رفع ایدر یعنی ریند کندر بابا اولدی جهند ایدر و یا بابا که
اولی جهند ایدر و یا اضافه اولان نسبتند ابراهیم رفع ایدر
کخونجینی طیب ابا بونده طیبک رینده راجع بجزه غیره اضافه نسبتند ابراهیم
حاصل اولدر و یا ابراهیم رفع ایدر جمله ده اولان نسبتند رفع ابراهیم بر مثال
کنوردن اما مستطابنه و اضافه کثیره استکه ایدر اولدی صنف بمیزانته
اسارت چون بعضی کویلو ویدر که وادوات مستتر در نفس نسبتند
طاب نک رینده اسنادند نایم اولور پس بوسناد و ذی ابراهیم حاصل اولدر

بیانه فاجدر که نه جهند در ایدر بوسننه ذات معده در بر و احتیاج
یوقدر که انده بر سینه تقدیر ایدر لاما قول اول ایدر بر ذات
معدره بر سینه به که بهم و معده در اطلاق ایلک نفس نسبتند اطلاق
ایلکدن اولاد ذات معده نک استکه اضافه سنند بعضی رفته
دره فارس ترکیب یعنی ننه در فرو نسبتند بوالی لکدن تجب مقامنده
استعمال اولور در ذلک منجی و رانک تسدید بیه اصلده سون مستتر
عجم پیر و پر صکره خبر مسکنه استعمال ایلدی برای له خبر فرو نسبتند یعنی
حدانکدر رینده ایلکی خبری یعنی ضایه لا بقدر که واد کوزل ایلکی لکندن
تجدیرم انکان اسما چونکه نسبتند واقع اولان ذات معده در غیره
بیلدیک بلکه نسبت ایلکی مستدر بر سینی اولدر که اسم اوله و بر سینی اولدر
صفت اوله پس اگر تکریم اولوب ما انصب عنه دن از غیر ایلک صحیح
اولور ساندند از غیر ایلک جائز در متعلقند کخوطاب ریند ابا
ایدر بونده ابراهیم استدر که انی ما انصب عنه دن که ریند در غیر ایلک
حاضر بر سینی ایدر اولور و حاضر در که بابا که اوله یعنی ریند ایا بابا در
و یا انک ایسی بابا که وارد معلوم اوله که ریند کینی اسلمده ما انصب عنه
دیگدر مجاز در رزانه غیره نصب ایلر بلکه ریندک فاعلی نصب ایلر
ریند ابا مستثنی ریند خود کندی بابا اولدی و معنی جهند و متعلقان
مستثنی ریند خود کندی بابا سی اولدی جهند دیش در اما اگر اسم مذکور
ما انصب عنه دن غیر ایلک صحیح اولور پس ما انصب نک متعلقان
اسی اولور و معصومه مطابق اولور اولوده و نیننه ده مجده ایلکی فکدر
صورتده بیه ایدر طاب ریند ابا بر سینی اگر ایدر ریند کندر واد اولور

طاب زید ابویں درین اما اگر ناده و او اولی رسم طاب زید ابا و برین
و اگر طاب زید ان دسک و بونکر کند یعنی نسی کورسک ابویں
و برین و اگر انکسک باباسی و او اولی و انکسک بابا بر کبی اولی
طاب زید ابا و برین اما اگر برینک علی حده بابا بر اولی ابویں
و برین و اگر بابا لری و دده لری و او اولی ابا و برین و هر بار که
طاب زید و او برین بر و او در سکن صغیر جمع کورسک
بس نسی طاق اولی و مقصود افزوده و تیسنه ده و مجعده التاب و مقده که
تیسنه اولی یعنی فلسه و کتبه متناول اولی ایدی اولی وقت تیسنه و جمع
ایلمرین نته که ذات مذکور ناک تیسنه معلوم اولی سید ایدی طاب
زید طاب و طاب زید ابا و طاب زید و طاب زید و برین سکر اسم چند
ایکی نوع و او ایلمرین بس تیسنه ایدرس طاب زید طاب و انواع و او ایلمرین
طاب زید طاب و برین و مرگاه که تیسنه صفته اولان نسبتند اولی یعنی
اسم فاعلند و میریدند اولی صفت ما انقص عنه ناک اولی متعلقک اولی
و افزا و تیسنه و مجعده و تدکرو تا بنیده مطابق اولی و ما انقص عنه نته که
سه در زید فارس و در زیدین فارس و در زیدین فارس و برین
و او ما انقص عنه ناک فرستند تجد یعنی زندک خوب آبی لگی و موجود
ایلمرین و ایلستی خدا نکر یعنی خدایه لایقدر نته که ترکده اما سنده اند که
سوت طاب اولی و در مقام استغرابه نونک کبیر کی خدایه نسبت
ایدر لر زرا عجایب و فرایی خالی اولی و اصلت طاب یعنی کور صفت
حاله اولی و طاب و در کوه در فارس سینه تیسنه اولی و نته در فریسته
زند حال اولی و برین نته در زید حال کونه فارس اولی و تیسنه

یعنی فرودن تیسنه اولی و زید مقدم اولی و سکه و نته در هر ماه
در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
بو مقصودی مقصود و سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
یعنی بر فعل که تیسنه ناک سنده ابا و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
اختلاف ایلمرین و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
مقصود ابا و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
ایلمرین بو مقصودی ما بقدر اما مادی و مبر و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
مقدم ایلمرین کابیر طاب و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
ایلمرین قادر و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
جسیرها و ما کادنف با لغزان تطیب و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
تیسنه در و او زید مقدم اولی و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
او زید در که و ما کادنف با لغزان تطیب لکن قول جمهور صحیح
ننه که بیان اولی المستثنی متصل و منقطع فالمتصل هو المخرج عن
متعد و لفظ او تقدیر ابا و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه و نته در سکه
و موصوب او بعد الا غیر الصفة کلام موجب او مقدم علی التیسنه
او منقطانی الا کانه بعد ظا و عدانی الا کانه و ما خلا و ما عدا
ولیس و لایکون و کوز فیه النصب و تیار البیدر فاما بعد لانی کلام
غیر موجب و ذکر المستثنی منه مکمل ما فعلوه الا قبله و الا قبله
المستثنی منه متصل جزئی و منقطع که موصوف فالمتصل منه اذ ما حرف
تیسنه موصوف و با مبتدا المخرج غیر موصوف و که منقول لفظ تیسنه در سکه

او تقدیرا که معطوف بالآخره متعلق و اخواتها اکامعطوف و بمنزله الابه
را جدر الخرج متعلقا بیلد خبر مبتدأ ثانی و اول خبریله خبر اول و المنقطع مبتدأ
المذکور خبر بعد ظرف مذکور و ما مضاف الیه را جدر الابه و غیر حال در
مذکوره ده مسترد و مخرج مضاف الیه تقدیر کلام و التثنی المنقطع الثنی
الذکر بیکر بعد الابه و اخواتها حال کون و ذلک الثنی غیر مخرج و هو مبتدأ ثانیه
المستثنی به منصوب مجزی و اذا ظرف و کانه ماضی مودف و مستتر اسمی عاید در
مثنی به و بعد خبر کانه در و الا مضاف الیه خبر غیبت الابه و اما جلد را حال
کون الابه الصفة مضاف الیه فی کلام کانه به متعلق و با خبر مبتدأ و تقدیر موجب
صفت کلام در و جمله محذوف و در مضاف الیه در او مضاف الیه معطوف
على المستثنی مقدمه متعلق منه مثنی به او منقطعا مقدمه معطوف على الاکثر
مبتدأ و محذوفه خبر در که مودر او و موجب الیه فی المنقطع فی القول
الاکثر او کانه معطوف کانه بعد الابه و مستتر اسمی عاید و المستثنی به بعد
خلاف خبر و مضاف الیه و هذا که معطوف فی الاکثر او ابی سابق کبیر او
ما خلا و ما عدا خلا به معطوف در و لیس و لا یكون کذاک بواجباتک مضاف الیه
واقع اول کدر و لیلدر استناده واقع اول الابه افعالک اسمی اولد فکرینه
و محور مضارع مودف الیه فاعلی و جتا مضارع مجهول البید قائم مقام فاعل
فی حرف جر و ما موصول یا موصوف و بعد ظرف و عا علی مصدر و الالفظی خود
مضاف الیه در فی کلام فعل مصدره متعلق با خبر مبتدأ محذوف در غیر غیبت
کلام در موجب مضاف الیه فعل مصدر فاعلیه و متعلق الیه صله در و ما مضاف
ما به موصول صله سیده و ما موصوف صفتیه فی حرفی الیه خبر و در و جار مجزی
جتناره به متعلق و ذکر ماضی مجهول المستثنی منه قائم مقام فاعلی و بوجه

معطوف در صله به مناسی و جتا را البید فی الاسم الذی وقع بعد الابه فی کلام
فی موجب و ذکر المستثنی منه قبله حقیقه مثل معلوم ما حرف نفی فعلوه
فعل و فاعل و مفعول به الاحرف استثنای قبل فعلوه قتل و فاعل مفعول به
الابه فاعل من استناد در رفعی و او دن بدل در معنی فعلوه و او دن
و نصبی مستثنی عنه در الالفیلا مثال رفعة عطفا در حصول ترکیب
مثنی بخوندا اصطلاحه ایکی معنا و در ما سنده مستتر کدر بر سینه
مثنی و متصل و بر سینه مثنی و منقطع در بر مثنی متصل اولد
بر مقدور مخرج اوله که اول مقدر لفظا و یا تقدیرا خبر اوله و اول
اخراج الاکثر سیده و اخواته اولور که بودند خبر صکره ذکر او بعد از
شاه الله تع مقصود بود که بر او مقدره بر حکم متعلق اولور و الابه
و اخواته اول مقدر که بعضی اول حکم در اخبار ابدر بر سینه اول
بعضی ما عدا بر باقی قالور اول حکم مندرج مشموله که جاز القوم
الاریند اسیک ریند کله الابه جاز اولدر حکم مخی ذره که قومه متعلقه
مقدر که لفظا خبر کور در سینه قومند ریند در غیر سینه حکم مخی ذره داخل
قالد رکنه بونک کبیر ما جاز الابه جاز الابه جاز الابه جاز الابه جاز الابه
بونده حکم عدم مخی ذره اخبار اولدر که متعلق بر مقدره که تقدیرا
خبر در که احد لفظ در و مثنی و منقطع اولدر که الابه و اخواته
صکره مذکور اوله اما مقدر در مخرج اولیه ریز که مثنی منه مثنی
منقطع الابه و اکاشنا اولد کدر مثل ما جاز الابه جاز الابه جاز الابه جاز الابه
دکدر ریز که احد اولدر که مخاطب اولفه صاخ اوله و هو منصوب معنی مثنی
منصوب اولور جاز که کلام موجوده الابه و غیر صکره و واقع اولد که

حاره

جاء في القوم لا رندا و مذکور اولدی کلام موجب اولد که انده نفی
و نهرو استغراب اولیه کنه مستثنا منصوب اولور مستثنا منه اورزینه
مقدم اولسه مثل ما جانی الاریندا احد و اگر الاریندا موضح اولسیدی احد
رینده الکی وجه جائز اولور در سر مستثنا لکنه منصوب اولق و بر ریندیله
رفوع اولق کنه بونک کبی اگر مستثنا منقطع اولور س منصوب اولور
اکثر لغته و بعضی عربک لغته مستثنا منقطع رفوع کلذکوحا جانی
احد الا حار رفوع حارله احد بل لعله و لو نبت زباده صغیر در زبانه
میج بدل بصور و کلد بدل غلطه غیر اول خود بر کلامه اولور که
غفلت و سهو طریقه واقع اوله و مستثنا منقطع به کلامه اولور که
طری فکر و فراستیه صادر اولش اوله نه که مستثنا منصوب اولور
اگر خلا و معدله صکره واقع اولور س اکثر لغته زبانه بونکر فعل ما ضیدر
خلا بچلو خلو او حد ایعد و معدله و ادیه و ما عکری کندیلده مسته و ما بعد
مغول به لغته منصوب اولور نه که جاء القوم خلا رندا او حد اریندا و برکن
یعنی اخلا جانی رندا او حد رجا جانی رندا و یکدر و بعضی لغته بونکر حرف
جود و ما بعد لر جود اولور و کنه مستثنا جمیع لغته منصوب اولور
اگر ما خلا و ما معدله صکره واقع اولور س زبانه بونکر فعلیستکری
منقطع اولور زبانه کلمه حرف مصدر و در داخل اولما زال لعله و بو
ما مصدر نقدر زمانه منقصر در نحو جاء القوم ما خلا رندا و ما معدله رندا
اگر جاء القوم زمانه مخلوه رندا و زمانه حد و جائز ار حا و زته رندا
و کنه مستثنا منصوب اولور س و لیکوز دینه صکره زبانه الکی فعل افعال
ناقصه دندر و اسلمر مسته مصدر و ما بعد لوی جمله منصوب در نحو

نوجاء القوم ليس رندا ولا يكون رندا ليس بجائز رندا ولا يكون بجائز
رندا و يجوز غير مستثناه نصب جائز و بدل اشارة در مرکاه که الا ذره صکره
کلام موجب نام ده واقع یعنی مستثنا منه مذکور اول نحو ما جانی احد الای
رفعه بدل طریقه قبله و الاریندا قبله استثنا طریقه و ما حررت ما بعد الاریندا
بدل لعله ضرور و الاریندا قبله مستثنا و ما ریت احد الاریندا الکی طریقه
بله منصوب در الای لعله مختار و مستثنا لعله جائز و ر بوده بوقیلدر
ما قبله الا قبله الا قبله اولکی بدل ما نبت مستثنا در و بوب علی نصب
العوامل اذا كانه المستثنى منه غیر مذکور فی غیر الموصوب لیسید نحو ما ضربی
الاریندا لیسیتیم المعنی نحو قرأت الایوم کذا و غیره لم یجر ما زال
ریندا لعلما و اذا تعذر البدل علی اللفظ فعلی الموضع نحو ما جانی غیر احد
الاریندا و ما احد فیها الاریندا و ما ریند سنا الا شیئ لانه زبانه لانه
بعد الاشیاء و ما و لا لا قدر انما طینین بعده لانه عملت النقی
وقد انقض النقی بالاجلایس زید سنا الا سنا لانه عملت
للفعلیه فلا انقض معنی النقی لبقاء الامر العاطفه می لاجله و غیره
جائز لیس رندا الا قانعا و امتنع ما ریندا الا قانعا و بوب مضارع مجهول و ستر
نایم مقام فاعلی مستثنا به راجع علی حسب العوامل بوب به متعلق از طرف
زمانه کانه افعال ناقصه و نه مستثنا منه اسم هجده غیر مذکور جزیر و جمله خلا
جود و مضاف الیه در عاقد در ترک مستثنا منه به ما جود و اعراب علی حسب
العوامل ما جود مستثنا منه غیر مذکور اوله و یا مستثنا الا ذره صکره او کو
علی مستثنا منه مذکور اوله غیر الموصوب غیر مبتدا لیسید مضارع موصوب
لام که الیه منصوب ستر فاعله عاقد در ترک مستثنا منه به و یا اعرابه و معذره

و هو

متعلقه تقدیری و اما تصریح کون فی غیر موجب لیبغی المعنی و جاز ذکر کم
فی غیر موجب متعلق اوله منتهی اوله تقدیری و هو کون فی غیر موجب
لیفید مثل معلوم یا مرفعی یا حرف نفی و مرفعی فعل و مفعول به الاحرف
استثنا و رید فاعل ضرب در الاحرف استثنا استقیم تا اول معزده است
حرفیکه المنه تقدیر برام فاعلی استثنا ابدا استثنا منه محذوف تقدیری
فما یقع فی موجب فی جمیع الاحوال الاحوال استقاة المنه بعض شر و حده
فی غیر موجب در استثنا در عدم ذکر استثنای منه انما هو فی غیر موجب
الا انما استقیم المعنی فانه محرز چند عدم ذکر استثنای منه فی الثبات ایضا
مثل معلوم قرأت فعل و فاعل الاحرف استثنا بوم استثنا کذا مضایف الیه
و استثنا منه محذوف تقدیری قرأت جمیع الایام الایوم کذا و اد
جمیع الایام مدنی قرآته صالح اولان کونکر در عمر کونکر ندره عقل و عرف
در الایامه و غیره جاز و محذور لم یجره متعلقه مقدم اولدی صرح الحون
لم یجر فعل محذوف مطلق ما زال ماضی معروف اخوات کانه در رید اسبی الی
حرف استثنا عالم جبری و بول کلام فاعل لم یجر در امر لم یجر هذا الکیس
و اذا ادوات شرط تقدیر مثل شرط البدل فاعلی علی اللفظ بدله متعلق فعل
الموضع جواز شرط امر نهو بابت علی الموضع مثل معلوم ما حرف نفی جاز
ماضی مودف و فی مفعول فی حرف جر احد محذور در الوکله محذوف مفعول حاله
فاعل الاحرف استثنا رید احد در استثنا در وضعی محل فر احد و رید استثنا در
و بضم استثنا نکره در و لا نفی جبرین محذور احدی مبنی در فتح اوزرینه
بنا جبر الاحرف استثنا رید بدل در اسم لانک محذوف ندره مایس و مشابه
در رید اسم و استثنا جبر و الاحرف استثنا و استثنا در رید فعله استثنا

محذوف بلفظه ریزا اصله در مبتدا در و بضمه استثنا لفظه و بولکی جمله
مفعول در ما جاز و الا رید جمله سند بر علی رفع ده اولور لام حرف
از حرف در حرف مستثنا بلفظک در لفظی مراد مضمون اسمی لا تزداد
نفی مستقبل و مستقیم مقام فاعلی عاید در حرفه بعد طرف مکان الایست
مضاف الیه و بولکله جاز در و انما اسمیه و غیره تا اول معزده محذوف
و ما و لا مفعول در حرفه لا تقدیر از نفی مستقبل بنا مفعول و غیره باز
قائم مقام فاعل عاید در و ما و لایه عاملین حاله در باره در و ما بضمه و ما مفعول
تازه در لا تقدیرانه جعل مستثنی تثنی الیکله بعد طرف مکان مضاف
الایه راجع بضمه لانها ای لایه ما و لا عملت ماضی مودف و غیره باز فاعلی
عاید در ما و لایه لفظی عملت به متعلق و قد حرف محقق انقض ماضی مودف
فاعل عاید در نفعه بالا انقض به متعلقه و بولکله حاله در محذور و در
نفی در و عملت قولی محذور لانها و نه و لا نه قولی اه معذره متعلقه
تقدیری و انما تقدیر البدل منها علی اللفظ لعدم زیاده فی بعد الایست
و لعدم تقدیر ما و لا حال کونهما عاملین بعد ما لاجل عملها لفظی و حاله
النفی قد انقض بالاجل خلاف جبر مبتدا محذوف لیس رید استثنا الی
استثنا جمله فعلیه مضاف الیه واقع اولش لیس عملت للفعلیه جاز محذور
بجمله به متعلق تقدیری و هذا الذکر ناه فی عمل ما و لا لفظی بلیس
بجلاف لیس رید استثنا الایست لاجل عمل لیس للفعلیه لا لفظی فلا اثر
لنقض معنی نفی اعراب لا احد فیها در ظاهر در و فانیچه محذور لبقاء
جاز و محذور بلیه لا اثره به متعلقه و اضافی مصدرک فاعله در که الاثر
العامله صفت سببیه بیدر الاثرک مر بقیه لیس لاجله العامله به متعلق

و ضمیر او را بعد از ما نحو و العالمه ده الف و لانه تقدیری و اذا کان کذا
نظرا لانتفاء النفي لبقاء الاز الذي علمت کلمه ليس لاجل ذلك الامر و غیره
جائز نیست زید الا قاما و استغ ما زید الا قاما اعرابی ما سبقه ظاهر در
مصول ترکیب کاه اولور که مستثنی عوامل حسب اعراب اولور یعنی عامل
رافع اولور سه مرفوع او مقنن نحو ما حانی الاریدنا صاب اولور مضموم
او مقنن ما را بت الاریدنا جارا اولور مجرور او مقنن نحو ما حانت الا
بزید مستثنایک بوستنه مرفوع در مستثنی منه ذکر زید فارغ
و عالی اولور فحون و بوستنه مرفوع اولور وقت اولور که مستثنای منه
مکمل اولور و غیره موصیبه اولور که کلام معین اولور زیرا موصیبه اولور
مفید اولور نه که کجی متاخر در معلوم اولور بدین نحو ما جائز الارید یعنی
ما جائز الارید معناه بیا که کلمه الارید کلمه بواب معنی کند
اما کلام موجب اولور نحو طایفه الارید بیا هیب و بنا حقی کلمه الارید
کلمه و یکدیگر بواب ممکن و کل حاصله مستثنای مرفوع کلام موجب ده
اولور مگر که معنی مستقیم اولور نحو قرأت الایوم کذا یعنی قرأت فی
جمع الایام الایوم محققه بکلام موجب در مستثنای منه محذوف و معناه
مستقیم در و غیره معنی اعاب علی حسب العوام کلام موصیبه اولور مگر که
مستقیم جائز و کلمه ما زید الا عالما ترکیبی زیرا از انک معناه
نقد و نقی نفی اثبات افاده ایدرین معنای بویه اولور که زید جمع
صفایه متصفه الاعلم صفتیه و کل بوالیه مضموم و کل س معنی مستقیم
اولور و اذا تعذر البیدل یعنی تجازیم مستثنای منه نک لفظه زید بدل
مستدر اولور بر مایع سببیه مستثنای منه نک مکنه حل ایدر که معناه

50
مستقیم اولور نحو ما حانی ما حانی الاریدنا المدی لونده زید مستثنایک
موصفیه زید بدلر که رفعه فاعله و غیره حرف زائد در نحو لا احدینها
الارید لونده زید لایک اسبی مکنه زید بدلر که مرفوعه را بت العله و غیره
مصدر و اده را بعد در نحو ما زید سببنا الایسئی لایعوبه ایدی سئی
بدلر سببنا نک مکنه زید که خبر مستدر لفظه نک و کل که خبر ما در بعضی
شده لایعوبه و اقدره لایعوبه مکنه مذکور مسا لایعوبه مکنه
جزیر بدلر لفظه زید بدل اولور فاعله قابل و کلمه زید از کلمه اثباته مکنه
زیاده اولور نفی ذم استثنای خود اثباته در پس اگر لفظ احد و زید بدل اولور
کلمه خبر اثباته زیاده اولور لازم کلمه لوجود مخالف متعارف در ماء لا خود
الاید صکره عامل تقدیر اولور و لما زید اولور نک عامل اولور فکر ای احوال نفی
خود الایله منقض اولور زید نفی صکره الایسائی موجب در و حقا
نیس در که انده لفظه مستثنای منه بدلر انک صحیح در نه که نیس زید
سببنا الایسئی ایدرین زید ایس فعل اولور و نحو عمل المکرر نیس
الایله معناه نفی انتفاضه تا نیز بوقدر زید اسوال اولور که نیس انک
ایچو عمل ایدر که فعلیستدر اولور یا بیدر نفی منقض اولور لیه الایله و غیره
بغیر نیس فعل اولور ایچو عمل ایدر و معناه نفی انتفاضی عملیه لفظه
و بر یکچو جائز اولور نیس زید الا قاما نصبیه نیس یک حرری اولور لیه بونک
بره که مستدر الایله اما مستغ اولور ما زید الا قاما نصبیه زید اما نک
علی منقض اولور نیس به شبهه ای موجب نفی انتفاضی سببیه و
مفروض بعد ضم و سوی و سواء و بعد حاشی الا کله و اعاب غیره
کتاب المستثنی بالاعمال التفصیل و غیره صفة حملت علی المافی الاستثناء

کاملت الاظرفها في الصفة اذا كانت تابعة لمذكور غير مخصوص بتقدير
الاستثناء نحو لو كان فيهما الاله الا الله فقد تا و ضعف في غيره
واعراب سوى وسواء النصب على الظرف على الاصح ومخوفا معطوف
على منصوبه سؤله برده كه وهو منصوب اذا كان بعد الاظرف الصفة ویدی
بعد ظرف مکان غیر مضاف الیه سوى سبک فتحی و مبدلہ و فقره و سواء
سبک کسری و تجملہ و مدله معطوفه و غیره و بعد حاشا معطوفه غیره
في الاكثر خبر مبتدأ محذوف و مونی قول الاكثر دیکدر و اعواب مبتدأ غیر
مضاف الیه بنیه صفت غیره متعلق در و غیره متساویه راجع در ابر کابین
في الاستثناء كاعراب المستثنى خبر مبتدأ و بالامتثاله متعلقه
على التفضيل كاعراب المستثنى متعلق اوله و منه متعلقه بتقدير بتدري و
اعراب غیره في الاستثناء يكون ذلك الاعراب كاعراب المستثنى على
التفضيل و غیره متساویه صفة خبری ماخوذ و غیره متساویه خبری محذوف اوله
وصف مبتدأ محذوف خبر اوله بتدري و غیره صفة بعض سر و حده
غير مبتدأ و منه صفتی حلت صفة صفت در یاخوذ و متانف در و غیره صفة
راجع در یاخوذ و غیره کلمه اعتبار الیه على الاحتمال متعلق في الاستثناء جلد
امر حال کوزها واقفة و ما جملته متعلق کاف حرف جر و با اسمد و مثل متساویه
محذوف منصوب مصدر محذوفه صفت و ما مصدریه و ما موصوله و
حلت ماضی مجهول و الاقام مقام فاعل علیها جملته متعلق في الصفة کلمه بولہ
اذ اظرف حلت مضافه با بعد نده جلیه کانت افعال ناقصه و بدر متساویه
اسم عاید در الابه و تابعه خبر کانت در طبع تابعه متعلق منکوره صفت
محمد و غیره بولہ در حضور مضاف الیه بتقدير استثناء کما جملته متعلق

تقدری و کلمه غیر صفة في الاصل حلت علی الانی الاستثناء عمل التعلیل علی الاعلی
غیر او جمل التعلیل الذي حلت الابه في الصفة وقت کوزها تابعه لمذكور غیر
مخصوص لاجل تقدير الاستثناء نحو معلوم لوجوه شرط بر سنه تک امتناعی
اچوندر غیر نیک امتناعی و اتری کانه فعل شرطی غیرها خبر کانه در الابه
اسی الابه صفت الابه در ای غیر الله و قالم حرفک اعواب غیره خطی اولدیم
کدندر صکره اسمیه ظاهر اولدی که الابه در لفظنا جواب شرط و ضعف
ماضی مودف متساویه راجع در حل الاعلی الصفة به که حکما کور در
بر اجملت که دلالت ایدر غیره صفة متعلق و غیره متساویه راجع در
از غیره جمع المنکوره بالشرط المکوره و اعواب مبتدأ در علی الظرف
بضمه متعلق علی الاصح مبتدأ محذوف خبر در بتدري النصب علی الظرف
على القول الاصح دیکدر حصول ترکیب متساویه و در غیره خبر و
سواء و سواء صکره و ا حرف جر در اکثر نحویدر قولنج اما بفصل
قولنج خلدرو ما بعدی منصوب در مفعول به لنگه نته که خلا و عداده
ذکر اولدر و اعواب غیره یعنی غیر لفظی که استناده واقع اوله اعرابی
الادیه صکره کلن متساویه کسبدر کس تفضیل او زره یعنی کلام مجید
صکره و متساویه مقدم اولدوقه و متساویه منقطعه سلا جانی
القوم غیر ریند و ما حادنی غیر ریند احد و ما جاء في القوم غیر حار بصله
و ما جانی احد غیر ریند بدلتیله رفوع و متساویه لفظه منصوب و ما جانی
غیر ریند مفعول ذکر اولدوقه غیر نیک او اینده اما ما بعد اضافة خبر و در
الینه و لفظ غیر صفت در نته که جانی رجل غیر ریند و بر سبب و بود و او زره
استعمال هو قدر اما کاه اولور که غیر الابه حل اول نور و استناده متعلق

اولور والانک مابعدنی اضا فتنه مجرور ایدر و اعرابی مابعد الانک کندر
بتول ایدر والانک اصلی حرف استنسا اولقدر نته که معلوم اولدی
وگاه اولور که غیر مجرور اولوب صفت اولور پس هرک اعرابی الانک مابعدنه
ویرلر و بوکه لایفه مجرور اولوب صفت اولور سولر برده درکم الابر مع
منکور غیر حضور در صکره واقع اولدی یعنی هر بعد از صکره واقع اوله که نکره
اوله و حضور معین اولیبه نته که جانی رجال لایزید بونده لایبی صفتنه
عمل ایلمک وجهی بودر کم استنسا متعذر در زرا استنسا متصله
الانک مابعدی ماقبلنه داخل اولیج کرک یقینا نام اخراج مقصور اوله
یقینا و استنسا منقطعه مابعدی ماقبلنه داخل اولیج کرک یقینا
و زکوره رسالده ریند جماعت رجاله داخل اولیج وار اولیج وار پس
استنسا انکی صفتی بیلده بونده ممکن دکلدرا اما اگر جانی الرجال الایزید
دیگر بو ممکن در زرا موقوف باللام رجال جمیعته شاملدر و ریند داخل
اولور انده یقینا و استنسا متصل اولور و صنف جمع منکوری غیر
مقصوره یقینا ایلدی زرا مقصور اوله استنسا انده جائز اولور نته که
لذید علی عسکره در اهرم الا واحد او یا الاینین الی غیر ذلک زیرا که
بر و یا ایکی و غیر سی طغوزه و اریجه اونه داخلدر یقینا الانک صفتنه
مجرور ایسا لدر ندر بعضدر بوابت کریمه ده واقع اولان مثال نحو لوکان
یفها المة لانه لفتد تا بالابونده غیر منسخته در و المهره صفتدر
جمع منکور غیر حضور در و چون که الا قدر و قابل اعراب دکلدرا اول
اعراب که غیرک صفتدر الانک مابعدنه ویردیله و صفت فی غیره یعنی
الایب غیره عمل ایلمک تابع جمع منکور غیر حضور اولدی و غنی وقت صفتدر

زیرا که اولمقا مده استنسا ممکندر و الایب کندر اصلنه عمل ایلمک اولادر
ننه که بویبیده واقعدر و **بیت** وکل افع مفارقه اخوه لمر ایلمک
الا الفرقان . الابونده غیر منسخته در و کله صفتدر که مرفوع در و
اعراب رفع الانک مابعدنه ویرلدی که فرقداندر اصل بونده بو
ایدی که الا اذات استنسا اولیدی و الا الفرقان برین ویرلدی
زیرا کل افع جمیع فردا اشاره یارر ایلدی فرقدن انده داخلدر
و استنسا متصل اولور در اما جمهور صفت اورزیننه انفاق ایلدی
و اعراب سوی سابقا ذکر اولدی که سوانک و اخوانک
اعرابی استنسا ده بصند ز طرفیت معذره اورره پس جانی
القوم سوی ریندی یعنی ریندک غیر سی کلمدی حاصل ریندک غیر سی
قوم کلدرا جو بر مقدر طرفدر محقق دکل و صنف مقصوره ده تقدیر
اولور و محدود دره لفظی بعضیلر ویردیله که اعرابده سوانک و اخوانک
حکمی استنسا ده غیرک حکمیدر اما قول اول اصدر **خبر کانه و اخوانا**
هو مسند بعد دخواها نحو کانه ریند قانما و اوه کانه خبر مبتداه و تعهد
سوفه و قد حذف فاعله نحو الناس مجزوبه با عالم انه خبر غیره و انه
سرافس و کوز فی مملکها اربعة اوجه و یجب حذف فی مثل انا
انت منطلقا انطلقت الی لانه کنت خبر مبتداه کانه لفظی مراد مصال
و اخوانا کانه به موقوف و خبر کانه به راجد کله اعتبار بیلده موصوفه فضل
و یا مبتداه نمانه عابددر خبر کانه به المسند خبر مبتداه بعد طرف در مسنده
دخواها مضاف و خبر هانددر کانه به مبتداه نمانه خبر کانه مبتداه اولدر
و یا خبر اول محذوف اوله امر فی الحقیقت خبر کانه و یکلدرا و جمله نایبیه

مبتدا در جمله اولایه و با مستانفه در مثل معلوم کانه ناقصه زید اسی
فایعاجری و جمله محلا جزو در اضافتله داده مبتدا مضارع جزو کانه
راجع صیغه کانه جزو مبتدا جزوی و بتقدم مضارع مودف و مستتر فاعله
عاید در جزو کانه مودف حاله بتقدم فاعله نیز و قد حرف تعلیل حذف
مضارع مجهول فاعله فاعله مضارع فاعله و غیره کانه به راجد در حرف جر
و مثل جزو در انوکله الناس مبتدا جزویون جزوی با عمالم جزویون متعلق
ای حرف شرط و فعلی محذوف در انوکله سبله که کانه در و غیره جزوی
جزو مبتدا محذوف و بوجه جزا شرط در تقدیری انکان علمم ضرا
جزا هم جزو است اما قبل کسیدر جمله معنی الناس جزویون اه محلا جزو در
اضافه و بجز مضارع مودف فی سبلا اریه مثل هذه الاصله و باینده
البارة بجزیه متعلق اریه فاعله جزو در او و جزو در در غیره او کسیتی
انجزا جزو او کسیتی مضوب در جزو کانه اولفله و اینکلی هر مودف در جزو
مبتدا اولفله و جهک اینکلی انجزا جزو او کسیتک عکسجه انزکانه
فعلیه جزو کانه جزا و به نالت انجزا جزو او کسیتک بصله انز
کانه علمه جزا کانه جزا و در دخی و به انجزا جزو فعله ایکنده بیله
انزکانه فعلیه جزا و به بجزو کانه مودف محذوف فاعله مثل
حذف متعلق انصدریه و ماکی در عوض و انت اسم و منطلقا جزوی
انطلقت فعل و فاعله انزلت انت عبارت تفسیر در حصول
ترکیب بجز مضوبات طحفه در بعضد جزو کانه و انک بولد ستریک
هر رینک جزو بر سندر کانه نک و اخوانک اسمنه بولد در
هر رینک و فولند ز صکره و بوسند که بالفعال جزو کانه در اصلده جزو

۷۵
مبتدا و کانه اولنه داخل اولدر مبتدا فاعله اولدی و مضوب او قدر
مفعولیه است به ستمه و جزو که کانه فاعلیله کلام تام و کدر افاضل ناقص
دیدید و بوفرت امر و حاله جزو مبتدا کسیدر اولفتم و اهلهم و ستر بطله
که جزو مبتدا در ذکر اولدر پس جزو کانه مودف اولور جمله اولور و جمله ده بر ماید
که کدر که اسمنه راجع اولنه انده معلوم اولدی بجزو لکن جزو کانه مودف
اولنجه اسم او رزه مقدم اولی جائز در اما مبتدا و جزو ده بوجایز و کدر
ریز بونده اسم و جزا ابده مختلفه در پس تقدم و تا فعله البس واقع
اولدر مبتدا و جزو کسیتی کسیتی و بین ده حال بویله در که تا غیر تقدم
بونده جائز در اما مبتدا و جزو جائز و کدر ریز بونده اعاب مختلفه
اما ابده و کدر و بوقدم سؤل زمانه جائز در که ایکنک بیله و یا
بر سبتک اعاب لفظی اولور و قد محذوف فاعله یعنی کانه اولور که عامل جزو کانه
حذف اولور حواظر بقیله نحو الناس جزویون با عمالم انجزا جزو انجزا
شتر و المر و مقول بما قبله ان سبفا صیف و انجزا انجزا بونک
کسیدر در وجه جائز در اول نصب اول در زمانه و اینکلی بونک
عکسجه و اوجی ایکنک بیله بصله و دور دخی ایکنک بیله بصله
اما اقوا و وجه و اولدر و تقدم بر کلام بویله در که انز کانه علمم ضرا
جزا و جزو در سطرده کانه اسمیله بیله محذوف و جزوی باقی و جزا و مبتدا
محذوف و جزو بقید ریس کلامه محذوف از در و مناسی کمال صحده
و عکس وجه اول صنف وجه اریه در تقدیری کلام بویله در که انز کانه علمم
جزو کانه جزا هم جزا پس سطرده کانه جزو که جارجو در محذوف و اسر باقی و جزا و
کانه اسمیله محذوف و جزو باقی پس بوجه ده حذف چون و سنا صیغه

برابرگاه که غلده ایست اوله لازم دکل که جمع جزای اوله وایکی وجه
قوت و ضعف را سنده متوسط در الیخی مرفوعه و لجه قدر کلام بویه
اولور که از کانه علمم غیر خردم خبرس شرطه مخدوف جو قدر و مناده ضعف
چون و جزا حرفه وجه اول اورزه در اما ایکی جمله منصوب اولور سه تقدیر
کلام بویه در که از کانه علمم جزا کانه جزایم خبر ایس شرطه حذف اولکی کبیر
یعنی وجه اول کبیر اما جزاده حذف جو قدر ایس بویکی وجه متوسط در وجه
اولکه عکسی بنیده و یکب یعنی خبر کانه نکت عاملی حذف ایستک واجبدر
اما انت منطفا انطقت کسی برده بو کلامک اصلی بویه در که لانه کنت
منطفا انطقت در اما انت نکت اصلی لانه کنت در ایس لام بیتا
حذف اولدر زرا از واژه و حرف جو حذف ایستک مستدر از دزه صکره
کانه حذف اولدر اصضا ر طریقه ایس خبر متصل منفصله منقلب اولدی
وما کلمه رباوه اولدر از دزه صکره کانه برینه اندر عوض و نوز از بیهم
مایه او فاعل اولدی و خبر کانه باقی فالدی بر نده ایس اما انت منطفا
انطقت اولدر بو تقدیر فتح همزه به کوره در اما کسر له اوله تقدیری
انه کنت منطفا انطقت اولور ایدر بونک علی اولکی کبیر الا حذف
لامده دکل زرا بوضوحه لام بو قدر که حذف اوله اما مصنف اولکی
صورت اورزه قصر ایس اولدر فحوز اسم از واخواتها هو المسندله
بعد و خواجوات رید قایم اسم مبتدا ان لفظی مراد مضاف الیه اخواتها
منطوفدر آنیم موصوفه و با مبتدا عاید در اسم از به المسند الیه ان الذی
اسند الیه خبرنا خبر مبتدا رمانه و جمله خبر اول و یا خبر اول مخدوف اوله
ای ف الملتحات اسم از بعد ظرف و خواجوات مضاف الیه و خبر اسم از به و اولدی

و احواتها را خبر مخدوف از حرف مرفوعه مسند الیه و مبتدا اسمی و
قایم خبری و جمله محله در در اضافتکده حصول ترکیب از نکت و اخواتک
اسی اصلنده مبتدا در و بوجود آنی رفعتی بنیه کسور دی ایس که
بوجود نکت اسمی دیگر ایسدی بوجود نکت اسمی دیگر مسند الیه اولور بوجود
دخولند صکره نته که خبر مسند اولور بوجود نکت و دخولند مباحی مستوفی
مذکوراد نسه کرکت حرف جسته انه انت مع المنصوب بلا التي تعین
هو مسند و خواجواتها مایه نکره مضافا او مشتهر باه مثل لافلام رجل و لایس
درهما لک فانه کان معروضا هو مبتدا علی ما ینبی به و از کانه صکره
او مفضولابینه و بین لا وجیب الرض و التکریر و مثل قضیه و لا آبا
حسن اما متاول المنصوب مبتدا خبری مخدوف از الملتحات المنصوب
بلا منصوبه متعلق الیه اسم موصول النفی الحسن فعل معذره متعلقه که کانه
و کانه متعلقه صله در موصول صکره صله صفت لا در موصول المسند الیه
خبری بعد ظرف مجاز و خواجواتها مضاف الیه و خبر لایه را خبر مضاف
موقوف و سکن قایم مقام فاعلی عاید در منصوبه و ما المسند الیه
و خبر باز مفعول به لایه را خبر مکره عاید در مضافا عائد به مضافا
مستردم و یا صفت نکره و را مشتهر باه مضافه به متعلقه مشتهر
و خبر را خبر مضافه مثل معلوم لافعی حسن الجودر فلام منصوب اسمی بر ط
مضاف الیه خبر و خبر دارد دزه عبارت در و لا سانی کبیر خبری به
درهما عینی لک خبری فانه حرف شرط کانه فعل شرط و سکن اسمی
عاید در لا دزه صکره واقع اسم معروضا خبری مبتدا مبتنی خبری جمله
اسمیجه جزا شرط و اقتدر ایس اوله فاعل اولدر و حرف جزوا

الیه بعد

موصول و با موصوف بنصب مضارع مجهول و مستکن قائم مقام فاعله
 عاید در لادیه صکره واقع اولان اسم و بنصب به متعلق و به ضمیری
 مایه عاید در و بوجه صله و با موصوف مایه موصول صله سیده و با موصوف
 صفتیکه محلا جز در در علی ایله و بوجار جز در و بینه متعلقه در لغزری فایه
 کانه الاسم الذی بعد لانی جنس موزا ارا لایکون مضافا ولا مسترتابه
 فذلک الاسم مبنی علی السنی الذی بنصب ذلک الاسم بذلک السنی خبر حوکه
 او حرف لوضب وانه کانه موقوفه از کانه موقودا کبیرا عابده و مفعولا
 موقوفه معطوفه یعنی فصل واقع اولور سه بینه طرف مجاز مضافه اسم لایه
 راجع جمله وین معطوفه را کا و مضافه لایه و جب ماضی موقوفه الرفع
 فاعلی والتکثیر رفته معطوف و بوجه جزا در وانه کانه موقوفه قولنه مثل مبتدا
 مضاف قضیه مبتدا موقوفه خبر در لانی جنس الموقود و اسم موقوفه و ابا
 انک مقامه قائم و اعوانی که ویر لیدی حسن مضاف الیه لما جزا در و غیر
 قضیه به راجد قضیه مضاف الیه متاؤل فی مبتدا و ارا مثل هذا الكلام
 متاؤل لغزری هذه القضية حکم و لاقاضی مثل ای حسن اما حصول ترکیب
 نفی جنس الموقود اولان لاکلمه انتک علی ایدر جعل تقیض علی تقیض و با عمل
 نظر علی نظر طریقله زیرا انما کید اثبات الموقود در و لانا کید نفی الموقود
 پس بوده نواسخ مبتدا و خبر الموقود را ما علی که بعضی یرده نصب در اوج
 مکرر ظاهر اولور برسی اولدر که لایله اسمی ارا سنده فاصله اولیه الکنفی اولدر که
 اسم نکره اولی کرک بو و چون المنسوب بدو ویدر مثال اول مضافه
 کوره در و مثال مایه مضافه کوره فایه کانه موقود یعنی اسم لاموقود
 و نکره اولور سه یعنی مضاف و مضاف الیه مبنی اولور اولدر که و

اور زینه که موب ایکن بعضی انکله ابدی مثل لارجل فتحه اور زه مبنی در لارجل
 ماضی موقوفه مایه مثال لایله مبنی بانک ماضی کسره به مثال لایله ماضی ماضی
 جمله کسره به مثال در بونده فتح اور زه مبنی اولفنده جائز قول شاعره
 لاسانفات مبنی اسم لایک مفرد نکره اولوقده بنا سنده سبب ماضی
 منحن اوله مبنی اولور وانه کانه موقوفه یعنی اسم لاموقود اولور سه و کسره لایله اسم
 موقوفه مابیننده فاصله اولدر کسره اولیا اولر اسم موقوفه مرفوع ایکن و اجدر
 زیرا لایله مبنی موقوفه ده علی اولماز نام انهم و تبه سندن انک خبره مخط
 اولدر زیرا انکره ده و موقوفه علی ایدر و موقوفه نکره تکرار بده لازم اولور نته که
 لایله در الدار و لایله در برسی و بو تکرار ایچون و اجدر که لایله سنده
 نفی جنس الموقود و صنده تعدد اولور و چونکه موقوفه تعدد اولماز تکرار
 نام مقام تعدد جنسی اولور نته که بونان کسره لایله اسمی مبنی فاصله واقع
 اولور انده رفع و تکرار و اجدر نته که لایله راجل و لایله و برسی زیرا
 بو کلام جواب سوال مقرر که کویا بیک سوال دیر فنا راجل او اوتة
 پس جواب سواله مطابق اولیچون مفعولده رفع و تکرار واجب اولور
 و تاؤل قضیه و لایله با حسن اما اولدر که و لایله ای حسن و یکدر و مکرر
 موقیه ماضی موقوفه اولور زیرا انکره نون علی و ارس بنصر فتحه ایله واجب
 اولور و چون مبنی که مضافه و حذف ایدر و مضاف الیه انک قائم مقام
 اولدر مضافات ایچون که رصید را خدا ایدر نصب بونده الفقه در و
 مضافه فتحه ایله ایدر و و سوز حضرت امام عرکدر حضرت امام علی حقه
 یعنی مبنی ماضی ماضی و لایله حاصل اما اگر بو تاؤل اولدر
 رفع و تکرار واجب اولور و برسی بویله دیات اولور در و لایله با

ولاسما ذوق في مثل لاول ولاقوة الالبانه في اوجه فتحها ونصب الالبانه
ورفعه ورفعها ورفع الاول على ضعف وفتح الثاني في حرف ج مثل جرد
در في اليه ومضافه ما بعدنه لاجنب حول اسمي ولاقوة انك كبر و
لجوع كلاجرد ودر اضا فله حارج ودر لفظه مرفوع جرت مبتدا اوجه
مضاف اليه فتحها بدل بعضه في دوز وما مبتدا في حذفه جرت قدس
الاول من افعال المتقبلي نحو لاول ولاقوة مر برسير في جنس الجوز اوله
مفتوح صدر لاول الالبانه ولاقوة الالبانه بس او كبتك خبر حذف
اولدي ما ينك والالبان بو عطف جمله على جمله در وجانز در كه ماني
اوله معطوف اوله على مفود على المفرد طريقه تقدس لاول ولاقوة كانه
الالبانه بافود الا كانه البانه ونصب ماني معطوفه فتحها به وبما مبتدا
مخذوفه خبر در تقدس ووجه ماني نصب ماني مع فتح الاول ودر نحو لاول
ولاقوة لاول نفي جنس الجوز ومانه زائد در نفي تا كيد الجوز واسمي
نصب يد رسين تنوينه او كبتك محذوفه زيرا محذوفه ودر
نصب ماني كسبدر اعابده وعطفه امر رفع الثاني مع فتح الاول نحو لاول
ولاقوة اوله نفي جنس الجوز وكنه سي با زائد در واندزه صكه اسم
معطوفه در محل نصبه وحقه رخصه ابتداء ووجه جده خبر تنينه اوله
بينه اليه اسم خبر در كه بر رينه معطوفه ووجه جده ودر ويا بس مفتح
اكرم لالبس منسنة عمل الملك قيلد رسين بوجه اوزنه اليه خبر در
لازم بر ريسي او كبتك وحقه رخصه ابتداء وكنه سي اليه خبر در
وحقه رخصه ووجه جده اليه خبر در ومانه زائد نفي جنس الجوز
ووندر صكه لكن اسم مرفوع اوله ابتداء الفقه تكرار سببه وحقه اوزنه

ورفعها معطوفه فتحها به اي رفع الاول والثاني ماني بر ريسي ابتداء الفقه
ووفدروم رينه به خبر تقدير او نورعني لاول الالبانه ولاقوة الالبانه
بس جمله ابتداء جمله ابتداء معطوف اوله ايدي بو طر قبيله اليه
جمله يا جود او كبتك ابتداء الفقه مرفوع اوله وكنه سي اليه عطفه مفود على
المفود طريقه اليه كبتك خبر في بر اوله رينه وجمعي به جمله اوله ووجانز
در كه او كبتك مرفوع اوله بس منسنة لالبانه ومانه معطوف اوله اوله
عطف مفود على المفود طريقه وحقه رخصه بر اوله رينه وكنه سي بوجه اوزنه
زائد اوله ووجانز در كه او كبتك بس منسنة لالبانه مرفوع اوله ودر خبر حذف
اوله ولاقوة زائد اوله وكنه جمله اوله ورفع الاول معطوفه فتحها به
وبما مبتدا مخذوفه خبر اوله تقدس وحقه رخصه لاول اما بالابتداء عند
المبسر وكنه سي مرفوع مبر وقتده ابتداء الفقه ودر ويا لالبس منسنة در
على ضعف خبر مبتدا مخذوفه ودر وحقه رخصه لاول على ضعف وحقه رخصه
وفتح الثاني رفع اوله معطوفه وحقه رخصه كسب مراه كه لا كانه مفود نكره
ايه مكر اوله ومانه اوله معطوف اوله نحو لاول رطل في الدار ولاقوة و
لا حول ولاقوة الالبانه انده بس وجه جانز در او كبتك وجه اوله در كه
ايه لالبس نفي جنس الجوز وكنه مفود نكره فتح اوزنه ماني اوله و
وجه رينا ودر وكنه سي ووجه اوله در كه لاء اول نفي جنس الجوز
واسم فتح اوزنه ماني اوله ولاقوة مانه زائد اوله ودر نفي جنس الجوز
ذالك لاء مذكوره نفي ودر لاء مذكوره ودر صكه اسم منصوب ونون
اوله لاء اوله كبتك لفظي اوزنه عطفه زما فته بنائية عوضي
سبيله حركت اعابيه به مشاهد ووجانز در كه لاء اوله كبتك اسم محذوف

بمعنی مثل قرینه ریز کلمه لا ایلله خلا مضبوط در وجه ثالث بواسطه او زره در که
وجه نایزده سوپله دکن لکن مابعد لاء مذکوره مرفوع اولو اسم لانک محل
بیدینه عطفه نه که سابقه اسم لانک محل قرینه عطف له مضبوط اولو در پی
دور دخی وجه اولدر که ایکه لانک بیل مابعدی مرفوع اولو تونیله ایدی
ایک کلمه لانفعی جنس الجوز اولو لیکن ایکینک بیل مابعدی مرفوع اولو
جواب سواله مطابقی اولیچون کوبا که سابقه سوال ایدر که اسوال اولو
توه غیر الله پس جواب لاجول و لافوه الابا الله اولو نامک جواب سواله
مطابقی اولو مرفوع اولده و مثل لار طده اگر تقدیر سوال ایلکن
مکندر اما بونده رعایت مطابقت فعل الیتمسک در برابر که مطابقته اهتمام
سوال سوال و جواب را سنده که انده نغدد و نکتیر اولو زیاده
اول اهتمامدیر که انده نغدد و نکتیر اولیه وجه خاص اولدر که لاء اول
پس ممکنه اولو واسم مرفوع و سنون اولو و لانا نفعی جنس الجوز
اولو واسم فتح او زره یعنی اولو و بوجه ضعیف در زمره لانک پس
ممکنه استعانه نادر و چونکه حول و تحت بر معنایه در بوجه مستند
الابا الله که مستنایه موفقدر ایکس بیله جبر و قدرت و اجتناب بود
که لاجول الجوز بقیه خبر تقدیر اولو **واذا دخلت المنزه لم یفر العقل**
ومعنا الاستفهام والوعظ والتمنن واذا ادات شرط دخلت
فعل شرط المنزه فاعله المنزه فعل مجاز مطابقی العمل مفعول و بوجه جواب
شرط در معنا ما مبتدا و خبر لایه راجد الاستفهام خبر مبتدا و
والوعظ کامطوف و التمنن و بویله حصوله ترکیب منزه لاء جنبیه
داخل اولو لانک اسم مستغنی اولو و حواله منزه سبیله یعنی مبتدا پس بنا که

اورزه باقی فالو موعوب اسبیه اعرابه او زره باقی طور و بعضی توتیم المذکره
چونکه منزه لاء جنبیه به داخل اولو که اسم منبئی در اول سنایه اعرابه غیر ایدر
مضبوط ایدر نه که قول ساعده و اقتدر **مصحح** الار جلا جراه الله
جیرا اما بویستنها و صحیح و کلد ر زمره که تقدیر کلام بویله در الا ترونی
رجلا پس بولای جنبیه و کلد ر بلکه حرف نفیدر که اول فعله داخل اولو
در جلا اول فعل مقدرک مفعول در ایدر جنبیه به داخل اولو لایه منزه
منسار با استفهام در الار جلا فی الدار و ما عرضدر نحو الا ترونی منک
المنه و با تمیز در نحو الاما و اسر به بر برده وینور که بوسور که انده ماء
اولیه و لغت المنبئی لاء مفعول ایلیمه منبئی و موعوب رفعا و نصبا نحو لایه
ظریف درها و ظریف و لغت المنبئی مضاف الیه لاول لغته صفت مفعول مقدر
کانه خبر و تقدیری اذ اکان مفعول او ما جالدر خبر منبئی در جنبیه صفت
مفعول در وجه منبیه عابده منبئی و موعوب نعت خبر لدر در رفعا و نصبا
مصدر نوع لیدر و با تمیز ماضی مفعول در ار موعوب بر مع و نصیب
نحو معلوم لانفعی جنس الجوز در رجل اسم فتح او زره منبئی ظریف کنه فتح
اورزه منبئی لغت ر جلد ر ظریف رفعا و طرفه نصیب کنه نعت در ر جلد
و جمله محلا مجرور در اضا فکده و احراف شرط لاجول یعنی بگونه اسم
و خبر لایه مقدر در انز لاقربیه سبیله فالاعراب مبتدا جبر مخذ و قدر
جزا و شرط و اقتدر تقدیر و انز لایه کنه لغت المنبئی کا ذکر نا فالاعراب
لازم محموله ترکیب لایله منبئی اولان اسمک صفتی که اولیکه صفت
اولو و مانیه و ثالث اولیا و مفعول اولو مضاف و مشبه مضاف اولیا
و اول اسم منبئی متصل اولو یعنی ار الریده فاصله اولیا اولو اسمده اوج

مبتدا

در جائز در بری فتح اورزه بنی اولی و نحو لاجل طرف کبی زیر معنا
جهتند به وصف تنه موصوف در و لا ابله نفی بوجه و افتدر پس
کویا کم اخر اسم لا اول صفت را بعد اول اسم لابی فتح اورزه بنی اول و
الکنی بر فعل موب اول قدر محل بعیده حمل الیکله که محلی رفعد را بتد الفله
اوضیحی سی بضله موب اول قدر بالفظه حمل الیکله و باجل قرینه و الا فالاعاء
یعنی هر گاه که بفت بنی اولیا و بافت اول اولیا که ثانی و ثالث
اوله و بافت اول مفرد اولیا و با اول بنی به متصل اولیه بلکه از ریزه
فاصله اول پس بوقضا مک مر برنده رفع و ضیله اعراب با بتدر و بنا جائز
و کدر نحو لا غلام رجل طرفا و طرف و لا رجل عاقل طرفا و طرف و لا رجل
و اما در دو مال و لا رجل طرفا و طرف و العطف علی اللفظ و علی
المحل جائز مثل لا اب و ابن و مثل لا ابا له و غلامه له جائز تشبیها
بالمضاف لکن رکنه له فی اصل معناه و فرجه لم یجز لا ابا بها و لبس مضاف
لف و المعنی ظاناً سببیه و قد حذف فی نحو لا علیک ار لا ابی
و العطف مبتدأ علی اللفظ اما متعلق و علی المحل که معطوف جائز خبری کل
معلوم لا اب لاجل کبیر اعرابیه و ابنا به معطوف مکرر مبتدأ مضاف
لانی جنس الجوزدر با اسم له خبر و جمله مضاف الیه و لا غلامه له لا ابا له
کبیر و اما معطوف جائز مبتدأ تشبیه مفعول له و عامله جائز در
اگر انوکله مصدر مجهول زاد اول و رسم و عامله مقدر در اگر مصدر
معدوم زاد اول و رسم بجز انما جوز و یکدر با جو و مفعول مطلق اوله
ار شبه تشبیهه متعلق لما بعد لا و یکدر بالمضاف کنه
اگر متعلق در لکن رکنه اریکته ابعدا تشبیهه متعلق مفعول له

تبعیله که ای للمضاف کنه مشارکته متعلق در فی اصل معناه ای معنی المضاف
مشارکته متعلق فر حرف سبب نمه انوکله جو در در خلا اشارت در لا ابا
له و الفک ابنا تنه و غلامی له ده نونک حذفه اصل معناه مشارکته
ای چون لم یجز فعل محذوف لا ابا بها فاعلی ای لم یجز بنده الکیب لاجل المعنی
الذکر و کونه و لبس افعال ناقصه و نیز و سکن اسمی عابد در لا ابا له و کله
له و اولای زنیفه بمضاف جنز لفظ و المعنی لبس به متعلق در خلافا
مفعول مطلق ارفوف خلافا سببیه خلافا متعلق و حذف مضارع مجزول
و سکن قائم مقام فاعلی عابد در اسم لایه کثیر اصفت مصدر مجزول و قدر
و با طرف محذوف ارفوف کثیر او زمانا کثیر از حرف جو مثل انوکله
جو در در و مضاف لانی جنس الجوزدر و اسمی محذوف و علیک خبر
ار حرف تفسیر در محذوف ار لا ابی و یکدر مجموعی مضاف الیه و محذوف
یکب لکن اسمی معنی عطف الیه وجه اورزه در بر سی لفظه و باجل
محل قرینه عطف در که ایک سببیک بیل حکمی بر در که معطوفان بضی در بر سیده
محل بعیده عطف در که رفعد رکنه که قول است اعراده و افتدر میت و لا ابا
و ابنا مثل مردان و ابنه او اهدو بالمجد ارتدی و تا و زرا و اگر لا اب
و ابن دیک رفله جائز در و لا ابا له کبیر و بوجه و نکره در فتح اورزه
بنی لا ابله و له خبری ار لا اب حاصل له و یکدر لیکن نونک اصل معناه
مضافه مشارکتی و ار که اول نسبت اب در صاحب چیزه پس نونک
ای چون بر الف زیاده الیدیکه کویا که اب مضاف در و الفله بصبه مستعد
و جائز و کدر که لا ابا له حقیقه مضاف اوله زیرا که لامک و جودی
لفظه اضافته ما فتدر پس جنه مضاف اولور زیرا که مضاف اولی

بضمه موز اولوردی و رفع و تکرار واجب اولوردی کنه لا ابا له کبیر
الفک ابنا تله لانغالی له ولانا مری له نونک ستغویله معنی بونکره مضافه
مشاکتی وار اصل مضافه که نسبت غلابین در اول صیغه که لامدن صکه
در پس بوسب است چون نون بوندن حذف ابناک المده حصیله مضافه
اولدغی الجوز دکل بلکه حقیقی و اصلی غلابین له در نته که لا ابا له ده بیان
اولدر و نته معنی لا ابا له ده الفک زیاده سی و لانغالی له ده نونک
حذفی اصل مضافه مضافه مشاکت الجوز اولدغی جوز در که جایز دکلدر
لا اب فیها ده الف زیاده ایدوب لا ابا فیها دیلیر زیر ابناک داره خنکر
فی مسنده اولی نون دکلدر ایدوب لا اب فیها نونک مشاکتی مضافه
مضافه اولدر پس مضافه تیره له الف زیاده ابناک جایز دکلدر کنه
بونک کبی لاریسین علیها ار علی الدار و علی المره او علی الاثمه نونک
حذفی جایز دکلدر زیر که رقیبک اضافر علی مسنده در مضمور دکلدر پس
ابناک اصل مضافه مضافه مشاکت کبر اولما ز ایدوب نونک حذفی مضافه تیره له
جایز دکلدر و پس مضاف بئر لا ابا له و لانغالی له مضاف دکلدر
اولر سیده که معنی فاسد اولور زیر اگر فاسد مضاف اولدر رضع
و تکرار واجب اولوردی زیرا که ابا موز اولوردی لا ابا له ده موز وجود
نقی اب منکر در معنی جنس اب زیرا که معنی بویه در که بیج بابا بویه قدر
ابناک دکلدر کنه لانغالی ده ده سوز بویه در که مقصود نقی جنس غلابین
در پس اگر موز اولدر سیدر غلابین موز اولوردی و رفع و تکرار واجب
اولوردی پس اولر که سبوره دیکدر که مضافه و اظهار لام تا کید مضافه
الجوز صحیح دکلدر و حذف اسم لامه اولور که اهم لانک است حذف اولور

نولا علیک ای لایس علیک دیکدر جزا و لا المبهتین بلیس مو
السند بعد و خولما و مرغه اهل الحجاز و اذا ریدت ان مع ما و انتقص
النقی بالاول و تقدیم بطل العمل و اذا عطف علیه بوجوب فالرفع خبر مبتدا
ما مضاف الیه و لا اکا معطوف المبهتین ما و لانک صفتیدر لیسر اکا
متعلق هو مبتدائی السند خبر مبتدای بایندر و جمله خبر اولدر و با خبری
محدوف مبتدای اوله ای منها خبر ما و لا هو السند مبتدای کلام اوله و با خبر
مبتدای اوله و هو ضم فضل السند خبر خبر اوله و لا بعد ظرف مستدر در دخول
مضاف الیه بما کنه بویه و خبر خبر اوله عاید در ما و لایه و می مبتدای عاید
مقدر لغته که لغت اهل الحجاز که دلالت ایدر لغته اهل الحجاز خبر مبتدا
ای لغته استغما معنی لیس لغته اهل الحجاز دیکدر و اذا ادوات شرطدر
ریدت ماضی مجهول فعل شرط اهل الحجاز مراد قائم مقام فاعل مع ظرف مکان
و ما مضاف الیه کنه لفظی در در و او حرف عطف انتقص ماضی مودف النقی
فاعلی بالا انتقص به متعلق و بوجه معطوف در ریدت جمله سنه او تقدم
بجرفعل و فاعل معطوف در ریدت جمله سنه بطل العمل فعل و فاعل جواب شرط
و اذا ظرف زمان شرطی متعلق عطف ماضی مجهول فعل شرط علیه قائم مقام
فاعلی و خبر راجع در جزا و لایه بموجب متعلق عطف به و با علیه به
چون کسریه بحرف موجب یعنی مثبت ما بعده و مضاف بحایب النقی دیکدر
فالرفع خبر خبر محدوف مبتدای قدر و اذا عطف اسم علی خبر ما و لا بحرف
عطف موجب است مثبت ما بعده و هم بل و لکن فالرفع لازم للمعطوف
محصول از کسب مضوف بابتدای بعضی لیس به مثبت ما و لانک خبر زمانک
لیس به مثبت یعنی لا در زیاده در زیرا که مانعی حال الجوزدر لیس کبی

بوجهتند که لانک علی نادر و ما و لانک بس کبی علی اهل مجاز
تقدیر و قرآن شریف بولشک اور زینہ وارد در قولہ تع ما ہند
و ما بین امواتہم و بنی نینم لغتہ ما و لا عمل الیہ لریزہ او بکر اسما و افعالہ و اعل
اولور لار افعالہ ایسہ عمل الیہ لریزہ کنہ بونک کبی سہادہ عمل الیہ لریزہ فاذا
زینت یعنی ہر گاہ کہ مادہ صکرہ از حرفی زیادہ اولہ علی باطل اولور زینہ کہ
ما عامل صغیر پس ہر گاہ کہ انوکہ معمولی ارا سہ ہر فاصلہ تداخل ایسہ
علتہ فالو نہ کہ بونک کبیر ہر گاہ کہ الا ایلہ معنای نفی منقض اولہ علی باطل
اولور کجوما زینہ الا قائم کنہ بویہ اگر خبر اسم او زینہ مقدم اولور سہ علی باطل
اولور زینہ کہ چونکہ عامل صغیر مرتب ہر نہ ایکن عمل الیہ لریزہ قادر در اما
ترتیب ہر نہ زینہ اولور قدر صکرہ عمل الیہ لریزہ قادر اولما ز کجوما قائم زینہ و ہر گاہ کہ
ما و لانک خبر نہ حرف موجبہ عطف مقصد و اسم یعنی ما بعد از اثبات ایدر
حرف عطف اولسہ معطوفہ رفع و اجدر کجوما زینہ قابل قاعدہ و لا راجل
قائم الکن قاعدہ بونکرہ رفع و اجدر اگر جہ معطوف علیہ منصوبہ زینہ کہ
سنا و نفی حرف موجبہ سببیلہ یا تخری قائلہ بس خبر کجوما عطف الیکن
کر کن کہ اول مبتداء خبر نہ و فوعد را بعدی بل قاعدہ دینر سہ زینہ کہ
منابر نفی کہ مانک علتہ سببیلہ یا تخری قائلہ اما بس زینہ قابل قاعدہ
بصیلہ جانر زینہ کہ عمل بس نفی سببیلہ و کلدہ بلکہ فعلیت جہتند
نتہ مستنادہ معلوم اولسیدی لجزوات موما استعمل علی علم المضاف
الیہ و المضاف الیہ کل اسم نسب الیہ شئی بواسطہ حرف جہ لفظ او
تقدیر او او افا تقدیر شرط از کیونہ المضاف اسم جہ و اتونہ
لا جہلا و من معنویہ و لفظیہ فالعنویہ ان کیونہ المضاف غیر صفتہ

۵۷
العمو اما و ما بمعنی اللام فیما عد اجن المضاف و ظرفہ او بمعنی من
نہ جہ المضاف او بمعنی من ظرفہ و ہو قبل مثل غلام زینہ و خانم
فقتہ و ضرب الیوم لجزوات موما استعمل علی علم المضاف الیہ لریزہ موما مثل
علی علم الفاعلیتہ کبیر او بیدہ المضاف الیہ اما متعلق شئی قائم مقام فاعلیہ بواسطہ
نسب بہ متعلق حرف مضاف الیہ لریزہ ہر گاہ کہ مضاف الیہ در لفظ خبر کانہ در
تقدیری لفظا کانہ حرف لجزوات موما استعمل علی علم المضاف الیہ لریزہ موما مثل
او تقدیر اسطوفدر اکاداد خبر بعد خبر کانہ بہ و ما جہا ل بعد کمال در یعنی
حال تہادفہ و بوجہ معنی جملہ سی صفتدر کل اسمتہ تقدیری کل اسم نسب الیہ لریزہ
الاسم شہر بونکہ حرف جہ مال کونہ ملفوظا او مقدر او او انہ العمل فالقصد
مبتداء و فاعل و تفسیر سہ لریزہ مبتداء مانہ از تقدیر حرف لجزوات موما
نصب کیونہ ناقصہ المضاف اسم و اسم خبر مجر و اصفت اسدرتونہ قائم مقام
فاعلیدر مجر و کن لاجلہا جہ و متعلق و غیر اضافتہ راجدہ و بوجہ مبتداء مانہ
جز و مبتداء مانہ خبر کیونہ جز و مبتداء اولہ و ہی مبتداء عائدہ اضافتہ
معنویہ جز و مبتداء و لفظیہ اکامعطوفدر فالعنویہ مبتداء و فاعل و تفسیر
از حرف نصب کیونہ مضارع مودف المضاف اسم غیر صفتہ خبری مضافہ صفت
صفتدر الیہ موما مضافہ متعلق و غیر صفتہ راجدہ و بوجہ جز و مبتداء و
ہی مبتداء عائدہ اضافتہ اما و جہی حصہ کلہ وہ کجوما بمعنی اللام جز و مبتداء و
نہ حرف جہ موصولہ و ما موصولہ عبارتدر اسم مضاف الیہ ذہ یا خود
ما مصدریہ در مضاف محذوف کہ جہن و وقیدر از نہ وقت تجاوز
المضاف الیہ و عد ما فی مودف جہ و مناسنہ و مستکن فاعل عائدہ و
باید بس مفعولہ المضاف لم مضاف الیہ و جملہ صکرہ در و ما صفتدر ماہ موصولہ

صکه سیده و ما موصوف صفتله خور در در فی ابله جارح لجر و متعلقه در بعضی
اللام متعلق اولدغه و نظره معطوفه حسن مضافه او یعنی نه نه حسن المضاف
معطوفه یعنی اللام قولنه او یعنی فی نظره ای طرف الزمان بوده معطوفه
سابقه و می ای اضافت یعنی فی مستر اقبل چیز مثل معلوم غلام مبتدا یبند
مضاف الیه تقدیری غلام زید فایم و ما غلام زید جانی تا کم کلام تام اوله
جمله محلا جرح و مضاف الیه در و خاتم فضته و ظرف الیوم معطوفه در غلام زید
مخصوصا ترکیب محروان خبر مستدا و محذوفه در این مذاحت محروان با جود
جزر محذوف مبتدا و زمره کلمات لجر و مات پس ایگی و با و زره سیده
ضمیر محروان ضمینه محذوره عاید و جانزد که محروان مبتدا اوله
و سو مبتدا با زه اوله و ما استعمل خبر مبتدا و ما زه اوله و مبتدا با زه خبر الیه
جزر مبتدا اول اوله و سو ضمیر که محروان را بعد معطوفه مذکور در زمره که
ما استعمل لفظ هستند معطوفه مذکور در اگر چه مضاف هستند به جمع هستند و هر
گاه خبر مذکور نونست پندیده اذخ اوله که بر سینه در عبارت اوله
اول ضرت تذکره و نایشی حائز اوله که ما که و بعد که محروان
بهی سماء استعمل علی علم المضاف الیه و علم مضاف الیه محروان که اول
کتابه معلوم اول مبتدی و لو مضافه مضاف الیه و او مر اسعد که که
بر سینه سنوب اوله حرف جو واسطه سیده که اول حرف جو ملفوظ اوله
با مقدر و زمره سیده و اوله یعنی اثری ظام اوله حاصله با مبتدی محروان
اوله و یکدر محروان مبتدی حرف جو واسطه سیده زیده
سنوب اوله پس زنده سینه نک سنوب الیه اوله ملفوظ حرف
جو واسطه سیده زنده سنوب اوله یعنی کنه لونه کبیر در غلام زید

زید ترکیبی که غلام زنده سنوب اوله مقدر حرف جو واسطه سیده که
لا مدرو و بو مقامده و اوله در زمره که انک اثری که جو در با مقدر و اوله
تبدیله اثر از الیدی معقول الیه مفعول الیه در زمره حرف جو المردده مقدر
اما و اوله کلدر زمره اثری که جو در با مقدر و کلدر مضاف و مضاف الیه
و اضافت استعمال حرف جو مقدر اولوب و اوله اولان برده زیاده در
حرف جو ملفوظ اوله بر دوزرت بدید اگر چه صفتده مضاف الیه در
اوله سنایه ذکر اوله در فالتقدم چونکه معلوم اوله که مطلق اضافت ایگی
مستدر برسی ملفوظ حرف جو له و برسی مقدر حرف جو له در و قسم اوله
اضافت به هستند نه بخت بو قدر بو بند نه غیر که حرف جو با بعدنی
محروان ایگزته که مباحث حروفه معلوم اوله که کنه بو محروان قسم
نانه ذکره که مخصص الیدر که متعلق اقسام و اصحابی بیانه ایلیک چون و شرط
اضافت که حرف جو تقدیر الیه در اوله که مضاف بر اسم اوله لوقی که کن
تتویند بر جمع و تینیه نونند نه جز اوله و مر یعنی حرف جو تقدیر الیه مضاف
ایگی مستدر برسی معنوی و برسی لفظیدر معنی یعنی حرف معنوی اوله که
انده مضاف بر اسم اوله صفتد نه غیر که اوله صفت کندی معموله مضاف
اوله الیدی اضافت معنویه ده مضاف اسم اوله کنه کنه مضافه و زید و
خانم حدید و حائز ذکره مضاف اسم اوله و اوله اسم صفت اوله اما معموله
مضاف صفت اوله مضاف معطوفه و کریم البلد کبیر و مر اما یعنی اللام یعنی
اضافت معنوی او قسم او زنده در بر اسم لام مناسنه در و اوله برده
مضاف الیه حسن مضاف اوله یعنی مضاف الیه مضافه صادق اولیه کنه کنه
کبیر مضاف الیه طرف مضاف اولیه که غلام زید بو زده زید غلام کن

جنسی وکل یعنی غلام صادق وکل غلامک طرفه ده وکل ایدر غلام رید
اضافتی لام تقدیر یله در از غلام لیدد و بکل اضا فک انکی قسم ز مناسه
در که مضاف الیه مضافک جنس اوله یعنی مضاف صادق اوله نحو خاتم حدید
خدی خاتم صادق و حاکم اصلیدر و اضا فک م معنانه در ای خاتم
فرخید اضا فک اوضیح قسم ز معنانه در و اوله بریروده در که مضاف
طرف مضاف اوله نحو طرف الیوم یوم بونده طرف طرفیدر و اضا فک
ز معنانه در از ضرب فی الیوم و اضا فک بوقسم قلیلیدر و بعض نحو یله
دید که اضا فک فی معنانه موجود و کلدر و ضرب الیوم منکلی تا اوله
البتدر که بوی مفروضه تشبیه الیبتدر در مبالغه طریقیدر پس یوم که مفعول
ینه در مفعول به تشبیه و لنتدر و اضا فک لام معنانه در از ضرب
الیوم کو یا یوم مفعول اولدر و بعضیدر بویله تا اوله البتدر که ضرب
الیوم منکلی ضرب له اخصاص الیوم بعباب الیوم فینه نحو خلاف الیبتدر که
مضاف الیه مقدر حرف جرله و مجرور در وقت مضاف الیه در جمهر قریله
بویله در که مضاف الیه ده عامل مضافدر مقدر حرف جر یا تشبیه و نقد
توفیاح الموقته و تخصیص صاع النکرة و شرطها بحریده المضاف فی التوفیاح
وما اجازة الکوفیایین فی التکلمة الاثواب و شبهه فی العدد و صیغ
و نقد مضاف مود قدر افعال یا بند ز و منکلی فاعله عاید در اضا فک توفیاح
مفعول به مع الموقته توفیحه مقلقدر و تخصیص صاع النکرة توفیحه موقوفدر
و شرطها مبتداء مضافدر اضا فک معنویه به راجع غیره بجزید خبر مبتداء و اضا فک
مضاف الیه فی التوفیاح بحریده منطلق و ما موصول و ما موصوف اجازة الکوفیوی
فعل فاعله و مفعول به و جمله و ما مفسد و ما یه حرف بیانه التکلمة مجرور

انوکله الاثواب مضاف الیه و شبهه ما قبله موقوفدر فی العدد و یا خبر مبتداء
موصول و یا موصوف صله سیده و یا صفتیله مبتداء ضعیف جزئی موصول
تکریب اضا فک معنوی موقوفه مضاف اولور سه مضافه تعریف افاده ایدر یعنی
مضاف الیه موقوفه اولور سه غلام زید کسی و از غلام معنانه استار تدر الاصل
و غیر و شبهه بوند موقوفه مضاف اولور سه تعریف کسب الیبتدر زید اولدر
ابرا مده توفیاح الیبتدر اما اضا فک معنوی تکریبه مضافه مختص افاده
ایدر نحو غلام رجل اگر چه غلام بونده معین و کلدر اما غلام مرأة دن
اخصاص کسب الیبتدر و شرطها یعنی اضا فک معنویه نک شرطی مضاف
توفیاح مجرور اولقدر زید اگر مضافه الف و لامه و ما علیبتدر تعریف
اولور سه انک موقوفه یه اضا فک جابز و کلدر زید ابو اضا فک مضافه
تعریف افاده ایدر پس اگر مضاف الف و لامه و یا علیبتدر معرف اولور
ایدی انک تعریف الحون اضا فک لغوا اولور در زید ابو افضل توفیاح حاصلدر
پس جائز و کلدر که الف سلام زید و بیه سین و یا زید کم مک که بر قاج
کسبه نک ایدی زید اولور و زید کم و جمله مختص افاده ایده که موقوفه بیکه
مضاف اولور زید که نکره به اضا فک مضافه مختص افاده ایدر بوضوح
ایسه مضاف موقوفدر پس اضا فک یه فاعله اولور اما کوفیله در به
طایفه اعداده که کنذی غیره مضاف اولور و میز لام توفیاح معرف اولور
اول اعدادی لام توفیاح معرف قلین جائز طوئش در نحو التکلمة الاثواب
والاربعة الرجال کسبه لیکن بوضوح و استعمال اضا فک به مخالفدر
زید که تکلمة الاثواب و اربعة الرجال و استعمال الیبتدر و اللفظة انه یكون
مضافه الی معمولها مثل ضارب زید و حسن الوجه و لا یفید الاختیفا

في اللفظ وخرقة جاز حررت برجل حسن الوجه وامتنع بدين حسن الوجه
وجاز الضارب ريد والضارب بوزيد وامتنع الضارب ريد خلافا للفرار و
صفت الواهب الممانه الجان وعبداء وانما جاز الضارب الرجل حملا
على التخيير في حسن الوجه والضاربك وشبهه في قوله ان مضاف حملا على
علاضار بك واللفظة مبتدأ انه حرف نصب كونه فاعلا مقصدا مستكن اسي
عائد ورافقة صفة خبري مضافة لغت مقدر الى معمولها مضافة متعلق
وبه صفة راجد ووجه مبتدأ در مثل مودف ضارب ريد صفت مضاف
الى معمولها ووصن الوجه كما معطوف ومجموع حملا على مضاف اليه ولا يقيد
فعل في استقبال مستكن فاعلي عائد ورافقة لفظية في الا حرف استئنا
كحذف مفعول به زير ابوستننا مودف على حسب العوامل مود اولور
في اللفظ كما متعلق اولور في حرف جر سبي ثم حملا على مود في اللفظ كما متعلق
اضاف لفظية كحذف غير مستند افاده ايلد كنه جاز مود ريد بوندن صكه
فعله متعلق جاز ماضى مودف حررت فعل فاعل به جل مفعول به حسن الوجه
صفت ريد ووبو كلام حملا مفعول فاعل جاز در ارجاز هذا التركيب وامتنع
بزيد حسن الوجه جازيه معطوفه واعر ابده انك كبيدر وجاز الضارب ريد
والضارب بوزيد وامتنع الضارب ريد محمودك وجهي ظاهر در ما بقدر
خلافا مفعول مطلق ويا مصدر مودف صفة ريد ويا امتنع فاعله في حالدر
تقديرى حولى فيه خلافا ويا امتنع خالفا ويا امتنع انه يقول جاز الضارب
زيد لعدم التحفظ حال كونه هذا القول خالفا لقوله حيث اجاز يده الاضافة
للفرار انك متعلق ووصف ماضى مودف الواهب الممانه مضاف اليه الجان
صفت ثابته در ويا مضاف اليه در مانه به دخول لام عدد مضافه كونه مقدره

جائزه در وبعيد با معطوفه مانه وبعيد فايده در مانه ورافقة اولى ملامه بخوندر
ولو تركيب حملا مفعول فاعل مقدر ام صفت هذا التركيب بوسوك اولور
معلوم وكلمه رك الواهبك اعوانى نظامه اديدي وانما كلمة مود جاز الضارب
الرجل وجهي ظاهر در حملا مفعول مطلق اى حمل حملا ويا مفعول وعا على مقدر
اى وانما قلنا جاز الضارب الرجل للمحل على كذا ويا مفعول مفعول مقدره كجائزه
اكر انو كلمة مصدر مود اولور مود اولور مود على المحتار حملا لفظية متعلق في حسن الوجه
مختار متعلق والضاربك الضارب الرجل به معطوفه وشبهه كنه انو مود اولور
في حرف جر مود مودله ويا مود مودر قال ماضى مودف وستان على عابدر
فراستنه انه مضاف مفعول قال در وانه خبري عابدر الضاربك به وجملة صلة
ويا مقدر منه موصول صلة سيله ويا موصوف صفة حملا على مود در ودر مود
جاز مود ريد متعلقه جاز به حملا على ضاربك حملا على المحتار كبيدر حصول
تركيب اضافة لفظية اولدر مضاف صفت اوله معنى اسم فاعل ويا مفعول
ويا صفت شبه ووبوصف مضاف اوله معموله يعنى مفعولته ويا فاعله نحو
ضاربك ريد ووصن الوجه اولور ماضى مفعولته مضافه ومانه فاعله زيرا
حسن صفت شبهه در ورافقة لفظية ثابته فاعله مفعولته كحذف
الجموع نه تعريفه و نه كخصص مود به ده مضاف اوله بوجه مودر كنه
حسن الوجه نكره اولور ونكره به صفت اولور ومود به صفت اولور
وررت برجل حسن الوجه جائزه در اما بزيد حسن الوجه جائزه وكلمه ريد زيرا
نكره موصوفه صفت اولور وجاز الضاربك ريد معنى بتركيب جائزه در
زيرا كحذف حاصلدره نونك خذ جندر الضاربك ان و نه والضاربك
ونون تبيينه وجمع اسم فاعله واسم مفعولته وصف شبهه ده كاه اولور كنه

مؤذنه اولان حرکت و تنویدن عوض اولور ضاربان و ضاربون
وگاه اولور که حرکت عوض اولور الحیض الضاربان و الضاربون کسی که
اگر تنویدن عوض اولور سه یعنی تنویدن عوض اولور الف و لایه
جمع اولور ذی و گاه اولور که با لکن تنویدن عوض اعتبار ایدر لخصه یا
ریند و ضارب ریند انا الضارب بارینده چونکه نونک الف و لایه اجتماعی
اعتبار ایدر حرکت عوض اولور اما چونکه اضافت سببیه نونک
خذفی اعتبار ایدر تنویدن عوض اولور الضارب ریند متع اولور
ریند اوصاف لفظی مع تحقیق حاصل اولور ریند ضارب و تنویدن
الف و لایه واسطه سببیه و سببیه در اضافت که کل اما فرسخی دیگر که
الضارب ریند جائز در که ریند که اول ضارب به اضافت ایلدیر رینده و
تنویدن اضافت سببیه و سببیه و ضارب ریند اولور چونکه ضارب
تعریف ایلک مراد ایلدیر الف و لام کتوب الضارب ریند اولور
اما جمهور قولی احد ریند الف و لام ضارب اولور در رس اینک
اعتبار اضافت مقدم اولور که کدر که اخذ ظاهر در بولید اولور اضافت
تحقیق فایده اولور و صفت الواهب المائه للجهان و بعد ما اه بیاس
باید که بو ترکیب جائز اولور ایدی زیرا که و بعد ما مائیه معطوفدر رس
مضاف که الواهب مقدر اولور ایدر مقدمی الواهب بعد ما در
و بو الضارب ریند کسی در اضافت فایده مراد اولور لیکن چونکه
مضاف ذکری معطوفده مقدر در تبعیتله ملفوظ و کل حال بو که تابعه
بعض سنه جائز در که متوجه اولور بوجهتدن و بعد ما یه عطف ایلک
الواهب معموله جائز اولور ضعفله و انما جاز الضارب الرجل جواب سوال

مقدور کانه ویندی الضارب الرجل ترکیب جائز اولور تحقیق متقی اینک
ریند تنویدن لایه ساقط اولور اضافتله و کل جواب و برر که قس جائز
اولور ایدی لیکن جائز اولور جمله قوله قس الحسن الوده که و به
بحر و در اضافتله که تحقیق مفید در غیر حذفه فاعله ریند اصلی الحسن
وجهه ایدر وجه عمل التکرک در مضاف صفت و مضاف الیه اسم جنس یوسف
باللام اولور و الضارب یک معطوفدر الضارب الرجل یعنی الضارب که
الضاربان و الضاربون ضاربیک به عمل اولوب جائز اولور سوال اینک
قوله اورزه که الضاربیک و غیر سی مضاف اولور و گاه محلا بحر و مضاف الیه
اولور وجه عمل اضافتله اول تنویدن حذفده در اضافت ایسه مقدر
تنویدن حذفله تحقیق فایده ایدر ریند ضارب ایضا لایله ساقط اولور
تنویدن لام اضافتله یعنی لام و اضافت اولور الحیض تنویدن مقدر اولور
اولور لفظه تحقیق حاصل اولور حکما ریند مقدر لفظه کسیدر و **الضارب**
موصوف الی صفة و لاصفة الموصوفه و مثل سجد جامع و جانب العزیم
وصلوة الاولی و بقوله محققا متاؤل و مثل جود قطیفه و اطلاق سبب
متاؤل و لایضاف فعل یفعل استیصال بنا و مجهول موصوف فایم مقام فاعله
لا صفة لایضاف به متعلق و غیر موصوف را حیدر و لاصفة معطوفدر
موصوفه الموصوفه کنه لایضافه متعلقدر و غیر صفة را حیدر مثل مبتدا
سجد جامع ترکیبی اضافی صلافة رفوع او منور و جانب العزیم اما معطوف
و اعزیده انک کسیدر وصلوة الاولی بوده سابق کیسه و بقوله محققا بوده
انک کیسه متاؤل منبتاد در مثل جود قطیفه و اطلاق سبب متاؤل العزیم
ما قبله کسیدر حصول ترکیب موصوف صفتنه مضاف صفتنه مضاف

اولی ز را ذات موصوفه صفتله حقیقه بر سید ریش شیخ الفی
اضاف اولی لازم کلور اندر مکه اعزیده صفت موصوفه تابعه
ایدر الی مضاف الیه اولسه و اما جز در اولور در و اعزاید موصوفه
متابعت مضمور اولما زدی صفتله موصوفه مضاف اولما زدی و اکثر بر
اولی غیر و دخی اعزیده صفت موصوفه تابع اولی کرک و موصوفه
متاخر اولی کرک پس کندر موصوفه مضاف الی کرک و الا مقدم
کرک نسبت اولور دی موصوفه و متابعت مضمور اولما زدی و پنج
مسائل در کلام عربیه که قیاس در وجهتند که انکه اشارت اید
بیور و سجد کجام تقدیر و سجد الوقت کجام در ریزه جامع سجده
صفت اولی کبیر وقتیه ده صفت اولور و بون کبیر و وقتک صفتله
سجد وقتیه مضاف اوله و وقف جامع موصوف اوله پس موصوفک
صفتله اضافتی قبیلند اولما زبو که بیاید در جانب التوبه تقدیری
جانب الحاق التوبه و صلوة الاولی در و قبله الحقا، تک تقدیری
بقلم الحقا و در پنج مثال و اعزیده که ظاهره اضافه صفت الی
الموصوف قبیلند که تاویلید مجاهد و نحو و قطیفه و اطلاق
نیاب زیرا که اصله جود صفت قطیفه در و اطلاق صفت نیاید که
از قطیفه جود و نیاب اطلاق دیکدر تاویل بویل در که جودی و اطلاق
موصوفه در معنی استعمال ایلدیر سؤله که بونکرده ابهام واقع اولور
زیرا که جود و حوی دو کلمه سنه به و اطلاق اسکی به دیر و چونکه
ابهام رفع ایلمک دیکدر بر برینی کندی موصوف اولمه لایقته مضاف
ایلدیر که لا اضافه صفتله موصوفیت قصد ایلدیر بهما ابهام

87
رفع ایلمک قصد ایلدیر بویطر نقله اضافه صفت الی الموصوف اولما ز و لایق
اسم مائل المضاف الیه فی العموم و الخصوص کلیت و اسد و حبس و منع
لعدم الفایده بخلاف کل الدرهم و عین الشی فانها یخفی و قولهم سعید
کدر متاؤل و لایق مضاف مضاف مجهول اسم فایم مقام فاعل مائل صفت
اسد المضاف الیه مائله متعلق فی العموم بوده و مخصوص الی موصوف کلیت
مبتدا و حذف جز در اسر کلیت و یکدر و اسد اکا معطوف و حبس و منع
لعدم الفایده لایق الیه متعلق بخلاف مبتدا و حذف جز در ای بند اطلاق
کل مضاف الیه حکایتله رفی جایز در الدرهم مضاف الیه و عین الشی کل الدرهم
کبیر اعزیده فانها یخفی فاحرف تبلیل از خود حرف سببه بالبطه و ما
اسمی عاید در مثل کلمه و عینه یخفی مضاف موصوف و ستره فاعله عاید در
مثل کلمه و عینه و جمله خبر از در و قولهم مبتدا و غیر نحو بیلره راجد و سعید
مبتدا و حذف جز در اسر اسعید و کدر مضاف الیه و بویطر خلاصه
متوال قولدر و نحوه که معطوف متاؤل خبر مبتدا حصول ترکیب بر اسم که بر اسم
مشابه و مائل اوله عموده و خصوصه بری برینه اضافه جایز و کلمه رعایت
لیت و اسد کبیر و معانی و احاد فیه حبس و منع کبیر زیرا ابواضا فیه
فایده بوقدر و اول سنه که مقصود در لفظ مضافه مفهوم اولور
اضافه قطع نظر پس اضافه لغو اولور مائل خاصه اضافتی بونک
ظایفه در نحو کل الدرهم و عین الشی و نفس زید زیرا ابواضا فیه عام
مختص کبیر ایلدی اضافه فایده اولور و عربک سعید کز
ورید بطه ده و عمر و فقه دید کلمه ظاهره کز کز ستر که الی لفظ که عموم و
مخصوصه متاؤل اولور بر سنه تک علم اولور بر برینه اضافه جایز اوله

بجواب بود که نونک کبیر متا و لور که مراد لفظ اوله که مضافه
ذات مستمر در و مراد لفظ تا بند که مضاف الیه در نفس لفظ در سر
سعی که نونک مضاف بود که بر ذات که کرز لفظیکه مسمر و ملقب در
در یکت اولور بعدی بوسمانک اسم مضافتی قبیلند در سمانک سما به
اضافه تدر و کدر و اذا اضيف الاسم الصحيح او الملحق به الیاء
المستکمله کسره و الیاء مضمومه او ساکنه فانه کانه اخره الفاقبت
و یبدل بظلمه لغير التثنية یا و فانه کانه یاء اذ عمت و از کان و او
قبلت یاء و اذ عمت و تحت الیاء لکنین اذا ادات شرط
اضیف بانه مجهول فعل شرط الاسم قائم مقام فاعل الصحيح صفت اسمر او
الملحق به الیاء موقوف للملحق متعلق و غیر صحیحه راجع الی یاء المستکمله مضاف
مستقله کسره ماضی مجهول اخره ای اخر الاسم قائم مقام فاعل و جمله فعلیه
جواب شرط و الیاء مبتدأ مضمومه خبری او ساکنه اکام موقوف فاعول
شرط کانه فعل شرط اخره اخر المضاف الی یاء المستکمله اسم کانه الفاعلی
ثبت مضارع مودف و مستکن فاعل و جمله خبر شرط و یدیان مبتدأ
تعلب مضارع مودف و مستتر فاعل نماید در هدیه و غیر مفعول به لغير
التثنية جار مجرور بیه مصدره متعلق حاله تعلب مفعول فاعل یاء مفعول
تا بندر تعلب تدر و یبدل فرقی بیل العرب بجملة الالف حال کونه
کائنه لغير التثنية یاء و از کانه سابق کبیر و مستتر اسم نماید در اخره به
یاء خبر اذ عمت ماضی مجهول و مستکن قائم مقام فاعل نماید در یاء و جمله
خبر شرط و از کانه و جمله شرطیه تعلب یاء جمله خبری و اذ عمت معطوفه
قبلت و تحت الیاء لکنین بوده قبلت معطوفه تدر و ان کان اخر

المضاف الی یاء المستکمله و او اجمل الواو یاء و اذ عمت فی الیاء و تحت یاء المستکمله
للساکنین محمول ترکیب بر اسم که یاء مستکمله مضاف اوله انک حرف اخوی
یا حرف صحیح اوله یا حرف صحیح ملحق اوله و اول و او و یاء در که ماقبل ساکن
اوله و بهر تقدیر اول اسمک اخوی یا مستکمله بجز کسور اولور کون فلان و
طبیعی و دلوی و یایی مستکمله بویکی صورنده جایز در که مفتوح اوله غلامی کبیر
و جایز در که ساکن اوله غلامی کبیر لیکن بعضی در دید که فتحه اصل در و
بعضی در دید که سکون اصل در مضمولانده ایکسنده و لیلک یاء کبیر
اما اگر یایی مستکمله مضاف اولان اسمک اخوی حرف علت اوله و حرف
صحیح ملحق اولیا الف کبیر کرک الف تثنیه اوله غلامی و سلمای کبیر
کرک خبری اوله عصای و رحای کبیر الف ثابت اولور اما قبیله یزید که
عربند بر قسقه در تثنیه الف تدر غیره یاء یاء یاء و یاء و یاء و یاء و یاء و یاء
حالنده یاء غیر مفتوح اولور التفاد ساکنین ماضی خبر صده لازم کلسوز اما
وقفه یاء ساکن اولور اما کلامک اخوی و او یاء اولوب ماقبل در
متحرک اولور سه پس اگر یاء اولور سه یاء مستکمله اذ قام اولور نحو قاضی و در
عسلی کبیر و یاء بونده مفتوح اولور و اگر و او اولور سه و او یاء یاء یاء
ایدوب یاء یاء اذ قام ایدر لر و اودن دونن یا نکت ماقبل کسور ایدر لر
مثل سلمه صلی سلمون ایدی اضافتک نون ساقط اولوب اعلال ایدر لر
و اما الاسماء السنة فاضی و ایه و اجاز المبر و اخی و ایه و تقول
و نهی و يقال فی فی الاکثر و غیره و اذا قطعت قبل ان و اب و هم
و این و غیره و فتح الفاء افصح منها و جار هم مثل ید و صبت و دلور
و عصا مطلقا و جاء هم مثل ید مطلقا و ذل و لایضاف الی مضمولان

واما اسمائک باء منک انما فنک تفصیلی الخوند را لاسما مبتدا السنه
صفتی فانی خبر مبتدا و ابی که معطوف و اجاز مافی موقوف البرد فاعلی انی
بانک تدریج معقول اجاز در و ابی که معطوف و تقول مضارع موقوف
و مستکن که بی در ضمیر فایده فاعلی معقول به و بی که معطوف ای تقول
فی جمعی و فی من بی و يقال مضارع مجهول نه بانک تدریج قائم مقام فاعلی
نه الاکثر از فی قول الاکثر بقال به متعلق و فی معطوف در نه یه و اذا او شرط
تقطع ماضی مجهول فعل شرط و مترقیه مقام فاعلی فاعله در اسمایر سه به قبل
ماضی مجهول ای قائم مقام فاعلی جمله جواب شرط و ابی که معطوف و هم
و من و هم بر بی بر نه معطوف در و منک فاعله اوج حرکت جابز در هم
هم هم و فتح مبتدا الفاضل الیه انصح خبر مبتدا در نهها انصح متعلق و ضمیر
هم و کسره راجع در و جابز ماضی موقوف هم فاعلی مثل بینه اولیچک مصدر
مخذوفه صفت رتقدری و جابز هم جیسا مثل مجی بدنه الاستعمال بکون جابز
با کسره اما فاعله اولیچک مبتدا مخذوفه خبر رتقدری و جابز هم علامه
اربعه احدی مثل بدیض الفیه و جنب و دلو و عصا بیده معطوف در
مطلقا جابز فاعله خبر حال در و ما یصدر مخذوفه صفت و ما یفعل مطلق ای
جابز مثل هذه الکلمات المذكوره حال کونها مطلقا لا یقیدها بحاله الا افراد و جابز
هم مثل جیسا مطلقا او اطلاق اطلاقا و جابز من مثل بدیض مطلقا انرا به سابق
کبیر و ذو مبتدا لایضاف مضارع مجهول یعنی نفی استقبال و مستکن قائم
مقام فاعله راجع در ذویه الیضمر جابز و بیده لایضاف به متعلق و جمله
خبر مبتدا در و لا یقطع نفی استقبال بنا معقول و مستکن قائم مقام فاعله جابز
ذویه و بوجه لایضاف جمله سه معطوف در حصول خبر کسب اما الاسما السنه او ایل

کتابه معلوم اولیدی که اسماء سنه باء منک غیریه مضاف اولیچک
حرفه اولیچک اما باء منک مضاف اولیچک باء منک اصله و اولیچک
ای و ابی در بیسین ریزه بونک لام الفعلائی سیماسیا ساقط اولیچک
ایدر افلری حرف صحیح اولیچک و بیا به سنجون او حرف مکسور اولیچک
و حرف مافتوح اولیچک و با ساکن نه که علامه ده معلوم اولیچک اما بیدر بو
ایکنک لام الفعلائی که و او در و بندرب بیا به قلب ایدر و باء منک اولیچک
ایدر و انی و ابی در امام و بی که باء منک مضاف الیه بیسین هم ذویه
که بونک اخبر لام الفعلائی حد فذیه صکره مکسور ایدر بیسین و ما مافتوح
و با ساکن ایدر بیسین ماضی کبیر و فوه چونکه ماضی منک مضاف اولیچک
یعنی الفعلائی باء منک او قام اولیچک فاکسور اولیچک در اصله قوی
ایدی لام الفعلائی بونده ما در ریزه جمع افواه کلور لیکن لام الفعلائی سیماسیا
مخذوف اولیچک که لغت بود که ذکر اولیچک اما بعض لغته نمی در
ریزها اضافه قطع ایدر بجه و او سه ابدال اولیچک که ایکنک بیده مخرج سینه و بندر
و اگر همه قلب اولیچک اعراب و او ارزه جابز اولیچک الفه قلب اولیچک
تو تنکه ساقط اولیچک در و کلمه موب هر حرف او رزه قالوردی بواب جابز
دکل و چونکه قطع اخافت حالنده هم دیر حالات اضافه بای محکم الیه فی
دیر و چونکه بوسما هم اضافه سندن قطع ایدر در جابز موب اولیچک
ایچ اب جم و من و هم دیر لایضاف ابید و دم کبیر تئینه لری اخانه و ایچ
کلور و جعبلی افون و ابون کلور ابا و ابا ده کلور عصا کبیر مطلقا تئینه لری
اخانه و ابون کلور اب و اخانه کلور تدریج و فنده فانک فتحی اضهر هم
و کسره ذویه و هم در بجه لغت دخی و در بیسین بید کبیر اعاده کر کم

یا متکلم غیریه مضاف اولسون جهک و جهک و کرکسه یا متکلم
مضاف اولسون نخمی و کرکسه اضفندن مقطوع اوله نخوم و حادوم
کبی الکنج مهور الاخر در جب کبی نخومک و جهک و جهک اوچی
اولدر که اخر و او باقلی ساکن اوله دو کبی نخومک و جهک و جهک دور
عصا کبدر حالت اضفنده و افزوده نخومک و جهک و جهک و جهک
و درت بجاد جهک من ده ده برغت و اضی و ارز کور در غیر بد کبی نخومک
بمنک وراثت مناک و درت بهنک و نه من و وراثت مناک و درت بهنک
اسما سته دن دو کله صیره مضاف اولماز مطلقانه تکلم صیره و نه غیره اصانه
مقطوعده اولماز زرا که اسم جنب صفت اولماز الابر شینه اضفنده التواع
کل نایز با جواب سابقه صیره واحده الفت تابع بدل علم معنی فی مبنی مطلقا
و فائده تخصیص او توضیح و قد یکنون لجر و التاء اولدم او التوکید مثل نفی واحده
ولا فضل بین ان یکنون مشتقا و غیره اذا کان موضع لغوی معنی عموما مثل
یتی و ذی مال و خصوصاً مثل مرت برجل الرجل و درت بهذا الرجل و غیره
بذا التواع مبتدا کل نایز جزئی با جواب سابقه معذرة متعلق صیره ده بویلده واحده
مقدری التواع کل لفظ نایز جواب سابقه او جواب سابقه او جواب سابقه
نایز صیره واحده الفت مبتدا تابع جزئی بدل مضاف موقوف و مستکن
فاعل راجع تا بوعه علی معنی بدل به متعلقه فی مبنی صفت مناد و غیره
تابعه نماید در مطلقا حاله فاعله بدل و نایز و ما مفعول مطلقه مضاف
حذیله اوله التاء مطلقا یا جدر الالفت الدلالة اطلاقا و جمله مطلقا و نفع
صفت تابعه و فائده مبتدا مضافه رفته راجع صیره تخصیص جزئی
او توجع اکام مطوف و قد حرف تعلیل یکنون مضاف مع موقوف و مستکن

۹۶
اسمی نماید در رفته لجر و التاء جزئی او الزم اکام مطوف او التاء کاید بوده
سابقه مثل معلوم نفی واحده مضاف الیه محلا مجرور رضی حکایتله در لانی
جنس الموند فضل اسمی من طرف مضاف قائم مقام خبر لا در ان موقوف
بکون مضاف مع موقوف مضمون راز به صیغه و مستکن اسمی عائد در نونه مشتقا
جزئی او غیره امر غیر المستن معطوفه مشتقا اذا ظرف زمان مضافه
کندیدن صکره جلیبه کانه ماضی موقوف و ضمه اسمی و غیره مشتقا راجع
لغوی المعنی و ضمه متعلق عموما خبر کانه تقدیری لافون بین کون لغوی
مشتقا او غیر مستن وقت کون وضع غیر المستن لغوی المعنی الوصف
نیز کونه و الا علی ما فی الموصوف فی جمیع استعمالاته مثل معلوم تخی و ذر مال
او خصوصاً ای فی بعض استعمالاته معطوفه عموما نخومک موقوف
فعل فاعل برجل یا وسطه سببه مفعول به در ای لغت راجع برجل مضاف
الیه و جمله مضاف الیه و درت بهذا بابیه مفعول به الرجل لغت بهذا
و بنید معطوفه در هذا صفت رید در حصول ترکیب تواجع مع تا بعد
که منزه اسده در تواجع اسمی فاعل و زنی او زده جمیع ایدر لکامل جمع کواهل
و کاتب جمیع کواهل کبیر اما نخومک اصطلاحه هر نایندر که کند تک بقیله
اعراب اوله بر جهت نایز دیدک نیز اول نایز اول نایز و با جواب سابقه
دیدک نایز نایز که اعراب سابقه موب اولیه خبر کانه و جزای کبی توفه
داخل اولینه وجهه واحده دیدک تا کم جز مبتدا و مفعول نایز باب علمت
در خارج قلای نیز اول نایز و کلدر نیز اول نایز اعراب سابقه
جهت نایز کلدر مثلا ظننت رید فایما قایما مضمون رید مضمون اولد معنی
جهت نایز در نید مضمون رید مضمون نایز اولد غیر جهت نایز و جز مبتدا موقوف اول

جهتند که عوامل لفظیه در مورد اسنادی مقتضی است همچون مبتدا
موضوع اول مبتدا که اول اسناد است الیهی اقتضا ایدر و مثل
جانی رید العامل یکی بیدر فاعل در جا فاعل اقتضا ایدر کی جهتند و چون
عالم رید له متحد در انک لبسنی کیم در اول کید که جهتند سایر توابع
بوکا کوره در **الغفت** لغت بر تا بعد که کنذینک مبتدعه بر معنایه
دلالت ایلیه مطلقا یعنی اول معنا ناک حصول اول مبتدعه مقید در کل زمانه
صدور فعله اندز و یازمان وقوع فعله اورزین نته که حال مقید در اول
وجه اورزه که کیدی پس بیدر که اطلاق بنیه همچون در نطقه حال مبتدعه
فرقه کججا در رید الراکب و جاز رید را کبا زیر لغت دلالت ایدر
رید در حصول معنا رکوبه بلا قید که رکوب زمانه محی ده اوله و حال
دلالت ایدر حصول معنا رکوبه رید در زمانه محی ایله مقید پس نته
حال بنینه فون ظاهر اولدی اگر چه حال تابعه داخل دکل در و نکره لوه
نقک فائده کخصص در نته که جاز در رطل عالم دیر پس بو لغت
عامل در رطلی مخصوص الیه در قابل اولی اضمالند اما نقک معافده
فائده برفع در توضیح سلا جانی رید التاج دیر پس بر وقده که
رید در ایله کسم اوله و تاج و بکل ریدی به اندز خلاص ایلیه پس
و بین قلک بین و گاه اولور که لغت بحر و ثنا همچون اولور بسم الله
الرحمن الرحیم کیم و گاه اولور که مجرد اسم همچون اولور اعوذ بالله
السطان الرحیم کیم و گاه اولور که لغت بر سنایه ناکید ایدر مبتدعه
معلوم اولش اوله مخوفه و اصد کیم لفظ نفعه در معنا و وحدت ضمنا
معلوم اولدی و لفظ وحدتک فائده ناکید در الحق و لا فضل سنی

بیخ فون بو قدر لغت مستحق اولملا و غیر مستحق اولملا بل که ایکیده
اولور و مدار لغت ذات مبتدعه معنایه دلالت در کسم مستحق
اولسونضارب و مغزوب کیم و بوقسم استعمالده چوقدر بوقسمند
چون کسم نوم ایدر که لغت صفات اولی کر کدر نته که حالده بولم
نوم ایدر که حال مستفانده اولی کرک و کرک مستحق اولملا
بوده ایله مستدر بر سبی اولدر کم موضوع اوله بر فائده بر معنایه عموم
اورزه دلالت ایلیه چون یعنی جمیع استعمالنده بر معنایه ناک حصوله
دلالت ایدر مستفاد اوله مثل غمی و ذوال اندر تمیخ دایما دلالت
ایدر که بر ذانک قبیله تمیخه سبتی حاصلدر ذومالده دلالت
ایدر که بر ذات صاحب مالدر ایکنجی قسم اولدر که بعضی مواضعه
بر فائده بر معنایه ناک حصوله دلالت ایلیه پس لغت اولملا لایق
اولور و بعضی مواضعه دلالت ایلیه پس لغت اولملا لایق اولمز
سلا ای رطل حررت بر رطل اتر رطلده دلالت ایدر خارجیت
مسکنه ایدی لغت اولملا لایق در اما ای رطل عنک و سیک
لایق دکلدر که لغت اوله کنه بونک کیدر حال رطل جاز در هذا ابر
ده بونده بر رطل فائده صکه خور اولدی ایلیه دلالت ایدر بر ذات
بهمه در رطل بر ذات معینه و خصوصیت ذات معین نته معناده
در ذات بهمه ده پس بوجمتند رطل فائده صفت اولور و بعضی
دیدر که بدلدر لغت دکلدر و هر مرده که رطل بو معنایه دلالت
ایله صفت اولملا لایق دکل بو سبیل در حررت بر رطل فائده
بیدر لایق ایله پس فائده مواضعه دلالت ایدر ذات ریدوه بر معنایه

ابعدی انک صفتی اولورا اما ایله که پرده نعت اولمز و توصیف النکرة
باجمله تجزیه و بیزم الضم و توصیف بحال الموصوف و حال متعلقه مثل
حررت بزیل حسن غلام فالاولی سبعة فی الاعراب و السونف
والتکرر و الافراد و التبییه و الجمع و التکرر و التانیث و التانی
یتبعه فی الحقیقة الاول و فی البوائق کالفعل و غیره حسن قام رجل
قاعد علمانه و صنف قاعدون و يجوز قعود علمانه و توصیف مضارع
بجهول النکرة قائم مقام فاعل باجملة اما متعلق بجزئیة صفت جمله در و بیزم
الضمیر فاعل معطوف بوصف النکرة به و یوصف النکرة و در ایله
ستکن قائم مقام فاعل اسم راجد بحال الموصوف بوصف به متعلق
و بحال متعلقه اما معطوف و متعلقه ضمیر موصوفه راجد بحوزت رجل
در و راجد بحسن جمله نعت علمانه فاعل حذر مضافه در جمله راجع
ضمیر فالاولی سبعة مضارع مودف و ستکن فاعل عاید اوله
و ضمیر متصل مفعول فاعل در موصوفه فی الاعراب یتبعه به متعلق و جمله ضمیر متعلق
و السونف و التکرر و الافراد و التبییه و الجمع و التکرر و التانیث جمیعاً الایجاب
معطوفه و التانیث یتبعه فی الحقیقة اعرابی در و راجد بحال الموصوف جمع اوله نعت
حسنه در و فی البوائق معطوف بکونه به متعلقه کالفعل ضمیر تقدیر و التانیث
یکون فی البوائق مثل الفعل فی انه یؤنث لو اسند الالموت و بذكر لو اسند
لا المرکر و یحیی علمانه التبییه و الجمع لو اسند الایضاً و یفر و لو اسند الالظہر
و جائز در کم کالفعل ضمیر متعلقه اوله تقدیر موزون فی البوائق مثل الفعل
و غیره جار مجرور بیله حسن به متعلقه در و اکه تقلید حسن ماضی مودف
قام رجل فعل و فاعل قاعد صفت رجل علمانه فاعل قاعد مضافه در جمله راجع

و بولکلام محلا و فوعد رزما فاعل حسن در ای حسن هذا الکریم لاجل کذا
و صنف فاعل و فعل و فاعل معطوفه کلام سابقه نعتی صنف
قام رجل قاعدون علمانه و ما صنف قاعدون فی قاعدون علمانه و جار مجرور
علمانه و صهی ما سبقت به معلوم و اکا معطوفه در حصول نکتی و توصیف
النکرة اسم نکره موصوف اولون جائز در جمله خبریه ایله ریزا جمله حکم مکرره
نکره به صفت اولمه قابلدر لیکن موصوفه اولما ز ایله جائز در که جائز
رجل ابوه عالم اما جائز در ریزا ابوه عالم جائز در کله جمله خبریه ایله قبلد ایکن
ریزا جمله انتائیة صفت اولما ز التانا و یلیده نته که در پسین جائز
رجل امریه ای مقول فی حقه امریه یعنی مستحدر که انی ضرب ایلیکه او ایله
و بر جمله که صفت اوله اندر موصوفه عاید بر ضمیر کرک که انی موصوفه ربط
ایلیه و اگر ضمیر اولما سه اول علمه موصوفه اجنبی دوشه و اکا صفت اولنیز
ننه که جائز در رجل ریزا عالم دریک و وصف شئی ایکن مستحدر بر سبب ایکن
انکندی حالیه صفت لیه لرخو جائی ریزا عالم و یا جائز در رجل عالم
علم که بونده صفت واقع اولمدر موصوفک کندی حالید بر سبب ده
اولدر که انی متعلقه وصف ایلیه لرننه که جائز در ریزا عالم ابوه باوجود جائی
رجل عالم ابوه بومورنده موصوفک کندی حاله دکله علم بلکه متعلق موصوفک
حالیدر که ابوه در و نعتک اولکی صفتی موصوفه اولن نسنه ده مابعد یعنی
صفت موصوفه اوله مقامده موافق کرک اوج اعوانک برنده و افراد و تینیه
و جمعک برینده و تذکره و تایشک برینده و تونف و تنکرک برینده
و صفتک قسم تایشی موصوفه پیش مقامده موافق کرک بشک ایکننده
حاصل اوج اعوانک برینده و تونف و تنکرک برینده و فاکن بشک حکمی

فعل حکید ریس نته که فعل مفرد اول و فاعل کرسه مفرد و کرسه ثنینه و کرسه جمع اولسون صفته بویله اولور فاعلی مرته اولورسه اولسون و سوله که فعلک تذکری و ثانیتی کنذی فاعلنه کوره اولور بو وصفکه تذکره و ثانی کنذی فاعلنه کوره اولور موصوفه کوره اولماز ریس بریسین جاء فی رجل حسن غلامه و حسن غلاماه و حسن غلامه افرادله نته که فعلده مفرد ایدردن کنه جاء فی رجل حسن غلامه و حسنه جاریته و جابنتی امره و حسن غلامها و حسنه جاریته حاصلی فاعلی کوره تذکره و ثانیست ایدر ریسین موصوله کوره و کل فرجه حسن یعنی بس اولیکده متعلقک حایله و صف تابع موصوف اولوب باقیسنده فعل کنه اولد فچون خودر که دینه سین قام رجل قاعد غلامه افراد قاعده اولقعد غلامه و بریسین افراد فعلله اما ضعیفدر قام رجل قاعدون غلامه نته که ضعیفدر قام رجل یقعدون غلامه نته که یقعدون ده و اوقاعدر ریس غلمان فاعلی اولتر ایدر ماوله احتیاج اولندی که و اوقعدون ده علامت جمعیت فاعلدر ضربت تاسی کسی که علامت ثانیست فاعلدر بواسیبه خلاف ظاهر در زیر او ای بومفاده استعمال ایماک تحقق و کل و بعضیله دیدر که غلمان بدلدرد و اودون اما بوده ضعیفدر ریس بو جهتد فرجه کسب ضعیفدر کنه بونک کسی قاعدون غلامه ضعیفدر رنه اسبیردر یقعدون غلامه به اگر چه و اوقاعدر ده جز و کلدر بلکه حرف او ایدر اما قام رجل قعدون غلامه جایزه اولدی رنه که قعدون جمع تکسیر در و یقعدون مشابه و کل که ضعیف اولرین جایزه اولور نه حزب و نه ضعیف و الضم لا یوصف ولا یوصف به و الموصوف احض او سا و فرجه لم یوصف و اللام الایمله او بالمضاف الایمله و انما التزم وصف یاب هذا بذکر اللام للابهام

و فرجه صف حررت بهذا الابيض و حسن بهذا العالم و المضمینا لا یوصف فعل نفی استقبال بنا و مجهول و سنگن قائم مقام فاعلی عاقد مضمزه و جمله خبر مبتدا در و لا یوصف به و لا یوصف در لا یوصف به ضمیر مضمزه راجعدر و الموصوف احض مبتدا و خبر و سا و احضه موصوفدر و فرجه جار مجرور بیللم یوصف تر کنیه متعلقدر و اما تعلیلدر صخره چون تقدم اولدی لم یوصف فعل محذوف و اللام قائم مقام فاعلی الاحرف استنسا استنسانه محذوف بمسکله استنسا تقدیری و فرجه لم یوصف و اللام بشی الایمله و خبر بمسکله ده و اللام راجعدر و بالمضاف موصوفدر بمسکله الایمله مضافه متعلق و خبر بمسکله ده و اللام عاقددر و انما کلمه در اعرابندن محلی بون التزم ماضی مجهول و وصف قائم مقام فاعلی باب مضاف الیه هذا کنه مضاف الیه بذی اللام جار مجرور بیللم و وصف متعلقدر للابهام التزم به متعلق و فرجه صف حررت بهذا الابيض و حسن حررت بهذا العالم وجهی سابقدر معلوم در حصول ترکیب مضمزه که اعرف معارفدر اصح قول اوزره و صفتک فائده به اولان توضیح محتاج و کلدر ریس بچون مضمزه موصوف اولتر ایددی مضمزه موصوف اولدی کنه صفته اولماز رنه مضمزه معناه و صفت یوقدر که دلالت الیه بر و انکه بر مضافت قیامنه بلکه مضمزه نفس ذاته دلالت ایدر و انکه قائم مضافه و کل بچون ضمیر له بر سنه و صف ایلر و الموصوف احض یعنی موصوف صفته حرف ککن و یا مساوی ککن صفته و توفعه رنه که صفت تابع موصوفدر و بچون مطلوبدر ایددی لایح و کلدر که کنذی موصوفدر اقوی و اعرف اوله بوجود معلوم اولد ایدر که خبر نه موصوف اولور و نه صفت و اول اعرف

معارف قول اگر اوزره اندر صکره مرتبه ده علم او قدر و علم در صکره
اسم ثبات او قدر و موصول در که بعضی گفته یکی بر مرتبه ده و بیست
قیسندند را اندر صکره موف بلا مدر و موقوفه مضاف اولان اول
موقوفه نکت مرتبه سنده در پس هیره مضاف اولان مرتبه هیره در
و علم مضاف اولان مرتبه علمه در و علم هذا الصفت پس علی علم مضاف ایله
وصف ایلمک اولور کجوررت بزید صاحب مهر و اما هیره مضاف اولان
جایزه و کدر حررت بزید صاحبک علم اسم ثبات که ده موصوف اولور کجور
حررت بزید هذا ای الم را الیه موصولده موصوف اولور علم کجوررت
بزید اندر حفظ القرآن موصوف الفاعله ده علم موصوف اولور کجوررت
بزید الابیض غیره بو که بیست ایله و چونکه موصوف بلا م سائر معارف
نار لوق و دو قدر از بیج بر موقوفه ایله وصف جایزه و کدر الاکند تک
مکتبده که موصوف بلا مدر کجوررت بالرجل الافضل و باکند تک مکمله مضافه
که اولده مرتبه ده اول موصوف کبیر کجوررت بالرجل صاحب
القوم و انما التزم جواب سوال مقدر در که کانه سیائل ویر که اسم ثبات
موصوف بلا مدر او قدر لاطه موصوف مضافندوه او قدر پس کر کیدی وصف
باب هذا یعنی اسماء ثبات یکبیده بیده جایزه اولیدر لیکن جایزه و کدر
الاموصوف بلا مکه جواب بود که بیست بویله اولوح کر کبیر لیکن باب
هنا و هراهم وارد که حقیقت م را الیه لفظه معلوم و کدر و بیانه
حقیقت و ازاله ایهام او قدر پس کر کلمه تک وصفی به لفظ اولده
اندر حقیقت م را الیه معلوم اولده و صفای اشیایه دلالت ایلم
اسماء اجندر و توف اسماء سنده اصلده لافدر پس بوجهند

لازم اولدی که وصف باب هذا بر اسدر که حسن موصوف بلا م حقیقته دال
اوله تا اول سنه که مقصود در حاصل اوله بوجهند که مقصود وصف
باب هذا در ازاله ایهام و بیانه حقیقت در ضعیف اولدی حررت
بهذا الابیض زیرا که ابیض اگر چه موصوف بلا مدر اما حقیقت م را الیه
دلالت ایلمه و مختلف حقایق محتمل در اما حررت بهذا العالم خبیر بزیر
عالم در معلوم ایلمک اولور که م را الیه ان اندر العطف تابع
مقصود و بالنسبه مع متبوعه توسط بنیه و بین متبوعه احد الحروف
العشره و سیاتی مثل قام زید و عمر و واذا عطف علی غیر المرفوع
المتصل که بمفضل کجوررت انا و زید الا ان یقع فضل فجزیره که
کجوررت الیوم و زید و واذا عطف علی المضر المحو و اجد کافض العطف
متبدا تابع جزئی مقصود صفت تابعه بالنسبه ای بنسبه العاطف الیه
مقصوده متعلق مع متبوعه امر متبوع التابع که مقصود متعلقه توسط
مضارع موصوف بنیه ظرف توسط در و بین متبوعه ما قبله موصوف
و غیره تابعه را جدر احد فاعلی توسط در الحروف مضاف الیه العشره
نفت جو قدر و بوجه فعلیه نفت تابعه در و جایزه در که حال اوله
مقصودده هیره مستردن که تابعه را جدر و سیاتی مضارع موصوف
و متعلق فاعله عائد در حروفه بر مضاف حد فاعله اسیاتی ذکر بان
الحروف مثل معلوم قام زید فضل و فاعل و عمر و زید موصوف و جمله
تخلیج و مضاف الیه اذا ادات شرط عطف ماضی مجهول شرط و متبر
قیام تمام فاعله عائد در اسم ماضی عطف به متعلق امر فروع صفتی المتصل
صفت مرفوعه را که ماضی مجهول و مستتر تمام تمام فاعلی را جدر مرفوعه متصله

بمنفصل الذب متعلق و جمله خجری شرط در مثل معلوم ضربت فعل فاعل انا
اگه تا کید در و زید تا بیا به معطوف و جمله محجور و مضاف الیه در الا
حرف استثناء حرف نصب یقع مضارع مودف منصوب در از حرف
مضارع فاعل یقع در و جمله محجور در استثناء الفاعل و استثناء مفعول
تقدیری اگه بمنفصل فی جمیع الاحوال الاحال وقوع الفضل بنها با وجود
استثناء منقطع اوله یعنی لکن از یقع مضارع مودف از یقع به
معطوف تر که فاعله و ضمیر تا کیده را بعد که کلمات کور در اگه اگه دلالت
اید مثل معلوم ضربت الیوم فعل و فاعله و مفعول منه و زید معطوف در
ضمیر مفعول متصله و جمله محجور در و اضا فاعله و اذا اعطف علی الفجر المحرور
اعبدا کافض و اذا اعطف علی المفعول المتصل اگه کید را عابده محذورت
بک وجهی ماستفید ظاهر در و زید معطوف در بک مابینه محمول کید
حرفه معطوف بر تا بعد که کلامه واقع نسبت به متبوعه بیکه معصود در
یعنی کلامه واقع نسبت به تابع و متبوع به معصود در بر بر بندن زیاده
و کل تابع جمیع توابعی است مگر در معصود و بالنسبه قیدیه لغت و تا کید
و عطف بیان خارج قالدی زید از بون معصود و بالنسبه و کله در بلکه
بتوسط کید در وضع متبوعه قیدیه بدل خارج قالدی زید نسبت به او معصود
متبوعی و کل بلکه متبوعی توطئه و معصود سید زنته که جاء زید فخرک
در بر سبب و قید توسط بیان و اقدر تمام حد و ز صکره و حروف عشره
کلیک در انت انت تع مباحث حروفه مثال قام زید و عمر و اید عمر و
بر تا بعد که نسبت قیامه معصود در متبوعی معصود اوله یعنی کید و ارا زینه
حروف عشره بک بر سبب توسط اید در که او در و مرگاه که ضمیر مفعول

متصل او زره بر سببه عطف اوله لا زید اوله ضمیر مفعول متعلق ضمیر مفعول
منفصله تا کید ایده را تا کم اوله متصله بونفصل واسطه سیده نونما
استقلال پیدا اوله و معطوف علیه اوله لغه لاین اوله و اگر تا کید بونما
افاده الیسه لازم کلور که بر اسم مستقل غیر مستقل که منزله جز کلامه
در عطف ایده که بود و جائز و کله در مثال ضربت انا و زید و زید
بونده زید معطوف در اوله ضمیر متصل او زره که متقوی اوله کدر بو
منفصله ضمیر منفصله معطوف و کله در والا لازم کلور وی که زید ضمیر
متعلق تا کید ایدیدی بویسه طاهر البطماندر و منفصله تا کیدی ترک
ایمانک جائز و کله در مگر کم ضمیر متصله انک او زینه معطوفات را سنده
بر فاصله واقع اوله بوقدیرجه تا کید ترک ایمانک جائز در مثال ضربت
الیوم و زید کوما که بوط فاصله واسطه سیده ضمیر متصله نونما استقلال
کله دی این ترک تا کید جائز اوله در طول کلام واسطه سیده و مرگاه که
ضمیر محجور او زینه عطف اوله بر سبب اعاده جار لا زید اگر حروف
و اگر اسم محذورت بک و زید و ب و بزید اما جائز و کله در بک و زید
و ب و زید نیز بر محجور و جز کلامه منزله سنده در پس اگر اعاده جار
الیسه رجز کلمینه متعلق عطف ایمانک لازم کلور در بویسه جائز و کله در
اسنده ده حال بویله در مثلا جائز فلانک و غلام زید و بر سبب جاء فی
فلانک و زید و غیر سن و المعطوف فی حکم المعطوف علیه و غیر نمه لم یجز
ما زید بقایم او قایما و لا زید عمر و الا الرفع و انا جائز الذی یطیر
فی فقب زید الزیاب لانا فا و السببیه و اذا اعطف علی عاملین
مختلفین لم یجز خلافا للفراء الا فی نحو فی الدار زید و حجره عمر و

خلافاً لسيبويه والمعطوف مبتدأ في حكم المعطوف عليه خبري وفرد
حرف جر سببي لم يجزه متعلق بمجرور وزم ايلات رتد معطوف
معطوف عليه حكيمه اولد فنه لم يجز فعل محذوف مطلق بناء فاعل في
حرف جر مات بس رنيد اسم بقاء خبري او قايما اكا معطوف ولا
ذاهب مقدم خبر عمر مؤخر مبتدأ و جمله معطوفه جمله متقدمة به الا حرف
استثنا واستثنا مؤخر الرفع فاعل لم يجز در وما رنيد جمله مجرور
في حرفه تقديري ولا جمل ان المعطوف في حكم المعطوف عليه لم يجز شي
في الاعراب في ذاهب في تركيب ما رنيد بقاءم او قايما ولا ذاهب عمرو
الا الرفع وانما كلمة مصدر جاز ماضى مودف الذر موصول بظرف ماضى مودف
ومستتر اسمي ما يند في الذي به و جمله صلة سبب و موصول صلة سببه
مبتدأ انقضت مضارع مودف رنيد فاعل الزباب خبر مبتدأ خبرية
فاعل جاز در لام حرف جواز حرف مودف مشبهه بالفعلة في و ما
اسم ما يند في مضارع فاسنه و فاجرا في و السببه مضاف اليه اسميه
و خبرية مجرور در لانه جار مجرور بيله مستقله و انما جازيه تقدر في ما جاز
هذا التركيب الا لكونها في السببه و اذا اسم شرط عطف فعل شرط و مستكن
تايم مقام فاعل ما يند در اسم على العاطلين مستقله عطف به تخلفه
بنت عاملين در لم يجز جواز شرط و مستكن فاعل سبب عطفه ما يند در
خلا معقول مطلق للفراء ان متعلق الا حرف استثنا و استثنا مؤخر
ار لم يجز العطف في تركيب ما الا في مثل هذا التركيب في حرف نحو مجرور
انكته في الدار رنيد خبر مبتدأ و جمله خلا مجرور و مضاف اليه و حجره
دار معطوف عمر و رنده معطوف خلافاً لسيبويه خلافاً للفراء كيدر

محصول تركيب معطوف معطوف عليه حكيمه حكيمه در معنى اول السببه ان معطوف
عليه واجب در ما تقدر معطوفه واجب و مستفرد بس اكر جمله
بجمله عطف اليه لانه خبر مبتدأ و معطوفه بر فاعل لازم در كه مبتدأ
راجع اوله نته كه معطوف عليه لازم سبب مثلاً رنيد قام ابوه و در
اخره كيدر معطوف عليه حكيمه اولد فنهون ما رنيد بقاءم او قايما
ولا ذاهب عمرو و رنيد كيدر جاز و كلدي الا الرفع ذاهب رنيد اكر مجرور
اوله و ما مضمون رنيد كيدر خبرية معطوف اوله و در و عمرو ذاهب
فاعل اوله و در بس بوقدره لازم كلور كه ذاهب عمرو و رنيد خبر
اوله تقدير ما رنيد بقاءم او ذاهب عمرو و مستكن بون كه زباب
عمرو ك رنيد له ارتباطي بوقدره تا خبر اوله صالح اوله اندر بس رفع
ذاهب واجب اوله كيدر عمرو مؤخر مبتدأ و ذاهب مقدم خبر اوله و بوجه
ما رنيد بقاءم او قايما جمله سببه معطوفه و انما مجرور يعني بون تركيب جاز
بونك برله كه بفضت حب الظاهر صلة موصوله معطوفه كه بطر در و صلاه
موصوله راجع خبره و در بفضت رنيد بون كه الذر بس راجع اوله بس
لابس بوايدر كه بون تركيب جاز اوله بس اما سبب جواز بودر كه بون
فاد سبب فاد عاطفه و كلدر بس بوجه مبتدأ جاز اوله بس بوضد
ديدر فاد سبب فاد عاطفه در تقدم كلام بون كيدر بوجه بفضت
خبرية رنيد بس معطوفه خبره مقدر اوله و اذا عطف يعني اكي تخلف
عاطف معموله بر حرف عطفه اوله قوت بوقدره كه اكي تخلف عامل
قائم مقام اوله بس جاز و كلدر كه ديبر بس ان رنيد في الدار و عمرو
بحجره تا كم عمرو معطوف اوله رنيد و حرف عطف قائم مقام ان اوله عمل

نصبه اما اگر بر حرف عطفه ایکی نشد مرعاطک ایکی معموله عطف
ایده را جایز در کجا زیند قایما و عمر و قاعدا و از زیند فقر و همرو
منی ریزا که بر حرف عطف برعاطک قایم مقام اولی اولی اولی
عقله و بونده خلاف بقدر اما از جایز طوشتد که بر حرف عطف
ایکی عاطک قایم مقام اوله عقله پس انک قنده ایکی مختلف عاطک
ایکی معموله عطف ایکی مطلقا جایز در اما مسوده قنده اصلا حاکم
اما بعضی کجور و عکس در که اگر برعاطک معمولی مجرور اوله و برعاطک
معمولی منصوب و یا رفوع اوله و مجرور رفوع و یا منصوب از زیند
مقدم اوله معطوفه دخی بویله اولور سه یعنی بومنا رعایت اولور
عطف جایز در کجور الدار زیند و محجوه عمرو و او حرف جرک قایم
مقام اولور جوده و قایم مقام ابتدا اولور رفعه کنه بویله جایز
اما ان فر الدار زیند و محجوه عمرو و او قایم مقام در محجوه
وقایم مقام ان در نصب عموده بویله مطفی کجور ایذیر تک منکی
اولدر که کلامه بونجیلین ترکیب چون واقع اولور پس سبب
اولان اولدر که بصورتی که چون واقع اولور جایز طوشتد تاویل
ایلمه و اول قاعده دیکه فاش اقتضایدر که بر حرف عطف ایکی
عاطک قایم مقام اوله فرد بوبصورتی استثناء ایده و زیند
قنده بونقیضل مختار در التوکید تابع بقدر المبتوع فی السببه
او التمول و مو لفظی و معنوی فاللفظی و تکریر اللفظ الاول
مثل جازنی زیند زیند و کجور فی الالفاظ کلها و المعنوی بالفاظ مخصوصه
و معنی لفظ و عینیه و کلامها و کلامه و اجمع و اکتع و ایتع و ایتع و ایتع

مبتدا تابع جزیر بقدر مضارع مودف و سنان فاعله مانند در تابعه او
المبتوع معقول به فی النسبه متعلقه بقدره او التمول کما موطوف
و هو مبتدا ما یند در تو کیده لفظی جزیر و معنوی اکا موطوف فاللفظی مبتدا
تکریر لفظ الاول جزیری مثل جانی ماضی مودف فی معقول به زیند فاعله
وزیند تاکید و کجوری مضارع مودف و سنان فاعله باید و زیند تاکید
لقطیبه فی الالفاظ کجوری به متعلقه کلها تاکید الفاعله و المعنوی مبتدا
بالفاظ جزیری محفوظه صفت الفاعله و هی مبتدا مانند در الالفاظ لفظ جزیر
مبتدا و عینیه اکا موطوف و کلامها و کلامه و اجمع و اکتع و ایتع و ایتع
محصل ترکیب تاکید بلفظ ما بعد که ثابت و معوز ایله کیدی مبتدو تک
اولی و عالنی نسبتده و معموله مثلا هرگاه که دیر سبب جازنی زیند
و بی زینده نسبت ایلمه سبب احتمال ایدر که جاب صاحب زیند اولیه بله
او فاعله و یا قولی اوله و نسبت جانی زینده سهو و یا سبب ان و یا جوز طریقه
اوله و هرگاه که جانی زیند زیند دیدک معلوم اولدر زیند مانه ذکر بله
تاکید در نسبت جانی زینده محسن طریقه در سهو و یا سبب ان و یا جوز طریقه
و کلامه پس زیند مانه که تاکید و معوز و محکم ایلمه نسبت جانی زیند اوله که
بتوجه در کینه بونک کینی هرگاه که دیر سبب جانی زیند لفظ او عینیه معلوم
اولدر که زینده نسبت جانی سهو و سبب ان طریقه و کلامه بعضی دیدیر که بو
تاکید له تجوز رفوع اولور اما سهو و سبب ان بو تاکید له زایل اولماز تقویر
او متبوع معموله الجلیین در که دیر سبب جازنی القوم کلامه و یا المعنوی
لفظ القوم اگر چه شاملد جینی اما احتمال وار در و اوله القوم اوله و کلامه
و اجمع و لفظی معمول مودف اولدر معلوم اولدیکه و اجمع مودف معموله که

بمع كسبه خارج وكلدر فالاولان بجان باختلاف صيغها وضميرها
تقول نفسه ونفسها انفسهما انفسهم انفسهن والثاني للمثنى
مخوكلاهما كلتاها والباقي لغير المثنى باختلاف الضمير في كل واحد وكلامه و
كلهن والصيغ في البوائق اجمع جمعا اجمعون جمع ولا يؤكد بكل واجمع
الاذواجر اجمع اقراتها ح او كما مثل الكرم القوم كلامه
واستربت العبد كله بخلاف جاء في العبد كله فالاولان تقدير ارفع
مبتدأ بجان جزى باختلاف صيغها بجان به متعلق وضميرها ما قبله
ضمير الاولان به فايد نحو معلوم نفسه لفظا فقدر حكاية جاء في زيد
نفسه في تقدير ارفع ودر اضافة لفظا موقوف ما قبله تقدير طرفة
انفسها بوده بويله انفسهم بوده انفسهن كسبه وجايزه در كسبه بوجه
اوله حاجب بعضه زيد كسبه عدوايه وقف ورزه موقوفه واحدا
كسبه اه والثاني مبتدأ للمثنى جزى نحو معلوم كلامها ما يند في بدلها
عطف بيان ويا مبتدأ مخذوفه جزو ويا فرائد مبتدأه كلتاها اكمطوف
والثاني اكمطوف مبتدأ لغير المثنى جزى مبتدأه باختلاف الضمير مقدره
متعلق في كل واحد متعلق وكلامه وكلهن به موقوفه في تقديره والثاني
يكون لغير المثنى مع اختلاف الضمير في كل واحد او بتعيين لغير المثنى في كل واحد
انما يتميز باختلاف الضمير في كل واحد والصيغ جملها الضمير موقوفه في البوائق
اختلاف مقدره متعلق امر باختلاف الصيغ في البوائق اجمع جمعا اجمعون
جمع جمعا مبتدأ مخذوفه جزو ودر تقديره بجان اجمع اه وجايزه در كسبه
بهر بغير بدل بعض اوله البوائق في بجان جزو اوله ولا يؤكد فعل
نفي استقبال ناهي موقوف لكل متعلق لا يؤكد به وجمع اكمطوف الا حرف

استثناء ذواجر اقام تمام فاعليده لا يؤكد نك بجمع اقراتها
وفعل وفاعل وضميرها به راجد حتما بتبزي ويا جان او موقوف على مضافي حذفت
ايوب مضاف اليه بضميرها قامت المكلة امر افرق حسن او كما موقوفه حذفت
وجمله اخره بفتدر واستثناء موقوفه در كسبه مستثناة في كسبه وكلامه تقدير
كلام ولا يؤكد بكل واجمع شئ الا ذواجر اذ في حذفت بحس او حال كوز الا فرق
حس نحو معلوم الكرم القوم فعل وفاعل ومفعول به كلامه قومه تا كسبه وجمله
مخلا جزو ودر اضافة و استربت العبد كله الكرم القوم كلامه كسبه اقراتها
بخلاف جاء في زيد كسبه مبتدأ مخذوفه جزو موقوفه حصوله تا كسبه كسبه
بهر بغير بدل بعض اوله كسبه اوله كسبه كسبه كسبه كسبه كسبه كسبه كسبه
و توكرا جمع الفاظده جاريد راولا حذفته انما يند اقام فعله حذفته
اوله ضرب ضرب زيد كسبه اسمده ده اوله رسته كه حذفته بوليدى بوقاه
حذفته تا كسبه در قسم اسمده اولان تا كسبه در رسته اجب قسم اسمده در
تا كسبه بلك كسبه قسم موقوفه اوله در بنحو مخصوص لفظيله در كسبه قياس
اوله حذفته وغير الفاظي كه قياس املك اوله وهى بغير اوله الفاظ مخصوصه
بذكر اوله الفاظ بغير نفس وهى لفظه راحه وارجح و بوليدى كسبه
بغير نفس وهى لفظه راحه تمام وشامله راجع افسه بغير موقوفه ذكر
ومثنى و تبيينه ذكر ومثنى و جمع ذكر ومثنى و بوليدى و تناول
اختلاف صيغ و ضميرها اوله رسته موقوفه و ذكره نفسه و بغير
وموقوفه مثنى و تبيينه ذكر ومثنى مع انفسها و قياس نفاها
دعك ايد بلك مرگاه كه مثنى مثنى به مضاف اوله و مضاف اليه
متصل اوله لفظ مثنى كه مضافه رسته اوله رسته موقوفه كسبه استعماله

بین نفساها وظهرها ورساماها ویزارها وبقیه انفسها واطرافها ووزنها
ویرل وجمع مذکر ده انفسهم ویرسین وجمع مؤنثه انفسهن ویرسین
بین اختلاف صیغه لفظ افده اولدر که گاه مفرد وگاه جمع واختلاف
ضمیر اولدر که ضمیری گاه مفرد مذکر اولور وگاه مفرد مؤنث وگاه تثنیه
مذکر و مؤنث هر طریقی اوزره وگاه جمع مذکر مؤنث وبقی اس اوزره
عینک حالتی قسم تازی که کلا وکلان در تثنیه به خصوص در زیر که معنی است
بسی مفرد وجمعده مستعمل اولماز و مؤنثه مذکر ایچون تا یکد کلاها در
و مؤنثه مؤنث ایچون کلاها در و باقی الفاظ مشتازک غیر بنیه خصوص
ابدی لفظ کلمه صیغه مختلف اولمز بلکه ضمیر مختلف اولور سی ویرسین اثنته
العبد کلمه و جاریه کلمه و البید کلمه و الجوار کلمه اما غیر کلمه بوالفاظ صیغه
اختلاف اولور سی مفرد مذکر ده اثنته العبد جمع ویرسین و مفرد
مؤنثه اثنته جاریه جمعا ویرسین وجمع مذکر ایچون ایچون ویرسین
و جمع مؤنث ایچون جمع ویرسین باقی الفاظ بوکه و سدر و لایو که کل
یعنی کل لفظیه و جمع لفظیه و مستقابه تا یکد اولماز ال ایچون اولماز
سنه که اول ایچون بر بریندز ایرلین ممکن اوله ص ده یعنی ظاهر ده
نته که در سن الکرم القوم کلام و یا کما بری بریندز ایرلین ممکن اوله نته که
ویرسین اثنته العبد کلمه بوا یک مقادیر کلمه و جمع ایده تا یکد فائده
ظاهر در ویرسینه که ایچون اولی بنی نحوی و انقسام بقول المصنف ذکر اولی
و اولی اوزره از کلمه و جمع تا یکد الملک جایزه کلمه در فائده بو قدر ایچون
جایزه بریند کلمه و یک جایزه کلمه در زیر از یکد ایچون حکم محلی نسبت مفرد
اولماز تا یکد لغو اولور و اذا کذا المضمرة المرفوع المتصل بالنفس

۹۹
اول العین کذا منفصل مثل ضربت انت نفک وکتع وافتواه ابتاع
لا جمع فلا یقدم و ذکر ما دونه صیغف اذا ادوات شرط کذا فعل شرط المضمرة
تایم مقام فاعل المرفوع صفت مضمرة المتصل صفت تانی بالنفس کذا به متعلق
اول العین اکا معطوف کذا منفصل جواب شرط مثل معلوم ضربت فعل وفاعل
انت تا کذا ضربت در نفک تا یکد ایچون در اکا و جمله خلاصه و در ایضا فعل و کتعم
مبتدا و افتواه اکا معطوف ابتاع للجمع ضمیر مبتدا فلا یقدم فعل فخر استقبال
بناء فاعل و مستتر عائد و کتعم به و افتواه به و بوجه شرط محذوفه جزا در تقدیر
و اذا کان کذا کذا فی لا یقدم علی الجمع و ذکر ما مبتدا مضافه کتعم به
و افتواه به راجع ضمیره دونه ظرف و ضمیر کتعم به راجع در صیغف مبتدا به جزا در
مخول از کسب چونکه ضمیر مرفوع متعلق بفضله و یا عین ایده تا یکد الملک اثنته
اولی تا یکد ایچون کتعم مرفوع مفضلله تا کم که بر نوع استقلال
مبتدا اولی اندز صکره فضله و یا عین ایده تا یکد الملک جایزه اوله زیر ایچون
مرفوع متصل جزا کلمه شرننده در و لفظ نفس و عین انواع او ابات بقول
ایچون واسطه سیده تمام استقلال اوزره در و لایق دکلمه بو بکلین
مستقل تانی تابع تا جمع مستقل الملک الابر وقت که اولی نامستقله بر نوع
استقلال پیدا اولی ضمیر مرفوع متصل دیدک زیرا که ضمیر منصوب و ضمیر مجرور
بوظایر اولماز و ضمیر متصل دیدک زیرا که مرفوع مفضلده بو حکم اولماز
و بو شرط لفظ نفس و عین ده در لفظ کل و افتوات کلمه دکلمه زیرا که
انگروه انجلیین استقلال بو قدر که لفظ نفس و عینک وارد در لفظ
کتعم و ابتاع و ابصع چونکه جمع ایده ذکر اوله لرایک عقبنده اولور بر
زیرا که معنی تا یکد ایچونک دلالتی اقوا در سیس انک تقدیمی اولوا و ک

لفظی

اولور و بوالفاظ بلکه که اجمع سر ذکر ایلمک ضعفند و بواج لفظک
 ارا سنده ترتیب اولدر که اول کتبع مذکور اولور اندر حکم اتبع
 اندر حکم ابصیح نخک بعض نسخه لرنده لفظ ابصیح ضا و محمه ایله مذکور
 الفاظ تا کرده پس بویله و بینه کتبع تک اوج احوال اولور ننه که کافیه
 بعض نسخه سنده واقدر البدل تابع مقصود و مناسب الیه المستوع و ونه
 و موبدل الكل و بدل البعض و بدل الاحمال و بدل الفاظ فالاول مدلوله
 مدلوله مدلول الاول و الثاني جزوه و الثالث بینه و بین الاول ملکات
 بغيرها و الرابع انقصه الیه بعد غلطت بغيره البدل مستدابع ضری
 مقصود مفت تا بعد با جوف جرم موصول ای العامل الذی و ما موصوف
 ای عامل سب ماضی مجهول و مستکن قائم مقام فاعله ماضی در پایه الیه المستوع
 لب به متعلق و جمله و ما مقصد پایه و موصول جمله و ما موصوف
 صفتله مجرور در پایه جرم جمله مقصوده متعلق و ونه طرف مقصود در
 و غیر مستوع را جدر و هو مبتدا فایده در بدل بدل الكل جز و البعض و کمال
 و الفظ موطونکر در بری بینه فالاول مقصود بدل کله مبتدا و فاعله
 تفسر مدلوله مبتدا زمانه و غیر اوله را جدر مدلول الاول غیر مبتدا ماضی
 و جمله غیر مبتدا اولدر و ان جزوه ای جزه الاول مبتدا و جزه اول
 مبتدا اینها طرف ملائمه فاعل طرف و یا مبتدا در جزه مقدم و یا مقدر
 کانه تک اسم تقدیری و ان لکن ای یکن بین الاول و ان ملائمه و جمله
 ظرفیه ما ایسمه و یا ایسمه غیر مبتدا و بغيرها البعضیه و الکلیه صفت
 ملائمه در و الیه انقصه الیه مقصود ایله موصوف مضارع و مستکن
 انده انت و الیه ای البدل انقصه به متعلق بعد طرف ان غلطت

فعل فاعله موطونکر و در مصاف الیه بغيره ابر غیر البدل غلطت به متعلق و جمله مضارع
 ایها انقصه خبر مبتدا در حصول ان کسب بدل به تا بعد که مقصود در جزوه
 مستوع و ملائمه سب ایله و مستوع مقصود و کله بلکه تا بعد مقدمه و توطیه ذکر
 اولدر ننه که جا، نه زیند اخوک در پسین مقصود نسبت بی دراض و نزدیک
 ذکر مقدمه و توطیه در افخ تابع ذکر ای جمیع توابع استمداد و مقصود بالنسبه
 قید عطف با جدر غیر ماضی اخرج الجدی و ونه قید ایله بوده حقیقی و بدل
 دور در قسم در بدل کل بدل البعض و بدل الاحمال و بدل غلط بدل کل اولدر کم
 مدلوله زمانه عین مدلول اول اوله ننه که مثال مذکور ده ذات افخ عین
 ذات زیند در و بدل البعض اولدر که تا نه جزه اول اوله ننه که در پسین مرتب
 زیند ارسه و جاء فی القوم ملثم و بدل الاحمال اولدر که اولکی ایله تا بینک
 بیننده کلیت و جزئیات ذمه غیر بر ملائمه اوله که کسب اولکی تا نه
 شامل اوله ننه که کلام سر فیده واقدر سبنا لکن غیر السهر حرام متعارفه و کسه
 تا نه اوله شامل اوله نحو سلب زیند توبه و کسه بر بر نسبت شامل اولیه
 نحو العجنی زیند علمه کسبه بوقسمه بدل الاحمال سبینه اوله سبینه در که اول
 کلام اجمالله دلالت بدر اخر کلامه سب کویا که اول ننه شمله در مانه
 مثلا هر گاه که العجنی زیند دیدک بوفود معلوم در که ذات زیند سب کله
 پس کویا که دبیس سن العجنی شیئی فرزند و بومنا اجمالله شامله علم
 و غیر سنی و بوسیمه جمیع اقام بدل الاحمال شامله و بدل غلط اولدر که
 سن انقصه ایسمه و کتورش اوله پس الکت غیر ماضی غلط ذکر
 ایله کدر مکره ننه که جاء فی زیند حار در پسین و اد جانی حار دیکدی
 نگاه و بلکه غلط ایلمدر و زیند دیدک حار ذکر بیه و بکونان

موقوف و مکتوب و مختلف و اذا كان نكرة في موقوفة فالنعت مثل
بالناصية ناصية كاذبة ويكونان ظاهرين ومضمرين وتختلفان ولا يبدل
ظاهرين مضمرا بدل الكل الا في الغائب مثل ضربته زيدا او كونه مضارع
موقوف افعال ناقصة دوزخ و غير بارز اسم عايد و در بدل منه موقوف
جزئی و مکتوب اکه موقوف و مختلفان كذلك و اذا اسم شرط كان مثل
شرط و مستکن اسم عايد و در بدل نكرة جزئی في موقوفة كان في متعلق و با
محدوفه فالنعت مبتدأ جزئی محذوف و جمله جزاء شرطی ای اذا كان البدل
اسما نكرة يقع بدلها في موقوفة فالنعت لازم له مثل معلوم بالناصية جار
مجرور و بدل النعت فعله متعلقه ناصية انذره بدلها كاذبة نعت
ناصية در مجموعی محلا جزور و اضافة و يكونان ظاهرين و مضمرين و
مختلفان اعرابی سابقه معلوم در و اكا موقوفه و لا يبدل نفع
استقبال ناسیة جمول الظاهر عام مقام فاعله المضمرة بدل في متعلق بدل
مفعول مطلق الكل مضاف اليه الاحرف استثناء الغائب المفعول
مستثنا و مخرجه مفرقة فعل و فاعله و مفعول انذره بدلها محمول
تركيب بدل و مبدل منه با یکی بیل موقوفة اولور لار و با یکی بیل نكرة
و با اولی نكرة و مانع موز و با امر به عكس اوله پس بود دور و قسم اولور بدله
دور و قسم را بعد دور دور و در دوره ضرب اید بجه اوز التی اولور اکه
موقف به مثال بدلتك دور و قسمته جازیه زید اخوك ضرب
زید ازانسه سلب زید توبه رایت زید الحار یکی بیل نكرة به
مثال جازیه سخی رجل صالح ضربت رجلا ازانسه سلب رجل توبه
رایت رجلا حارا و مثالین مختلفین فرکوا امانده و اذ اید برین

بدل سنی دور و قسم اولور اذ اید بیل و بدل دور و قسم تا بند و با او
بر عکس اید برین پس اوز التی قسم حاصل اولور و مرکاه که نكرة موقوفة
بدل اوله اول نكرة و وصف ایلک لازم اولور نصف قسمته و غیره
قسمته احسن و اوله در واجب و کلد و کونان ظاهرين و غیر بدل و مبدل
منه یکی بیل ظاهرا اولور لار و مضمرا اولور لار و مختلف اولور لار پس
بوقسمته دور و اولور اید بدلتك دور و قسمته ضرب ایلکله اوز
التي قسم اولور نعت که سابقا معلوم اولور اید یکی بیل ظاهره مثل
بدل کلد جازیه زید اخوك برین و بدل بعضه جازیه القوم کلمهم
و بدل استمالده العجنتی زید علمه و بدل فلفله جازیه زید حار ایل بیلده
مضرة مثال بدل کلد ضربته ایا و بدل بعضه راس زید ضربته ایا
اول بعد اوزره که ضربته جهر زیده راجع اوله و ایا جهر راسه و بدل
استمالده علم زید عجننه هو اول تقدم اوزره که فاعله العجنتی زیده راجع
اوله و موصوفه ایلک علمته و بدل فلفله سؤل بروه که حار و زید فرکور
اوله و برین رایت ایا جهر اول زیده راجع اوله و غیر مانع حاره
و مثالین مختلفین بوستانک سالده ما خود اولور ذکر اولان و ج اوزره
سابقا و مع اسم ظاهر بدل کل طریقله ضمونه بدل اولان الا غیر فایده
زیرا جهر تکلم و مخاطب توفعه و و صوضه مرتبه اطلده در لر زید الحار
سار فلر در لابی و کلد اسم ظاهر که ایل و نعت اهل در لوده و مقصود
بالنبت در که انک قام مقام اوله یوقت مقصود بالنبت مقدم و
توطیه سنی الحی و نبت و اولی لازم کلور بو حکم ضرر بدل کله خصوص
در که بدل لایان حان بدل اول اولور اید برین ایلکله و غیره

رتبه جوارزه اولما زاما سائيز بدلتوده جائيز ذر که اسم ظاهر بدل اولدو صفر
متکلم و فاعل بدلتو زير که مناسبت خوضرتي رائي بدل بعضده و
حدثي علم بدل استمالده و ايقي رائي بدل بعضده غلام بدل غلطده
مصنفک مثالي ضربته رندا در **عطف البيان تابع صفة بوضع متبوعه**
نحو اقسام بانه ابو حفض عمر و فضله في البدل لفظان في مثل انما ابن التارك
البكري بس عطف البيان مبتدا مضاف تابع جزئي غير متبوعه تابع
صفة مضاف اليه بوضع مضاف موقوف و مستکن فاعل غايد در تابعه
متبوعه مفعول بوضع در وجه صفت تابعه و جائيز ذر که غير صفة خبر
بعد خبر اوله بوضع متبوعه کنه بويله نحو معلوم اقسام ماضی موقوف بانه
اقسم به متعلق ابو حفض فاعل اقسام در عمر عطف بيان و جمله مضاف اليه
و فضله مبتدا عطف بيان به راجع خبره مضاف في البدل فضله به متعلق
لفظ غير في خوف جو مثل محذور در انو کله انما مبتدا ابن خبر التارك
مضاف اليه البكري مضاف اليه بس عطف بيان بکريه و بولکلام محلا
محور در اضا فکله و جار مجرور بيله خبر مبتدا در حصوله تکرير عطف
بيان به تابعه در که صفت خبري بينه دلالت اللمز ذات متبوعه قائم
منايه صفت دلالت ايلد که کيسه و عطف بيان موضع متبوعه در رو
قيدله خارج قالو بدل و عطف نسق و تاکيد حاصله عطف بيان تابعه که
کندي متبوعه ايضاح ايد صفت متبوعه ايضاح ايلد که کيسه و کل زير که
صفت دلالت ايد کندي متبوعه زاننده قائم معنایه و اول ذات اول
مناسب بيله واضح و ممتاز اولو غير بدلتو و عطف بيان به سدر که اول
اسم سبيله انک متبوعه واضح اولو عطف بيان که بدل کل بيننده

مناسبتند فون زيارده واضح در زير بدل کل مقصود بالنسبه در
اما عطف بيان مقصود بالنسبه و کله اما لفظ جمتند از الزومه
فون قول ساء کسيده در **مصراع** انما ابن التارك البكري بشر بو
ترکيبه بشر بکيد يدر بدل اولي لاني و کله بوقسه البكري حکم
سقوطه اولوردي و مال تکرير بويله اولوردي انما ابن التارك
بشر بوقد جائيز و کله زير که الضارب زيد قبيلند در پس
ميتان اولدر که عطف بيان اوله و البكري حکم ساقطه اوليا و تکرير
التارك البكري الضارب الرجل زيد بونده زيد بدل اولنه لاني
و کله بلکه عطف بيان ذکر الموضعده عطف بيان و بدل کل بکر کسيده
جائيز اولوردي بر بندن عوض مثلا جازي افوک زيد جائيز ذر که زيد
بدل اوله و جائيز ذر که عطف بيان اوله بوضوح لفظ جمتند بيج
مانع بوقدر پس اگر متکلم نسبت مقصد في رنده ايدوب افوک اي مقصد
و توطيه ايدسيه زيد بدل کل اولور و اگر مقصد نسبتی اخه ايلدسيه و در
زيد ذر که توضح اخ اي عطف بيان اولور بوقدر او رزه در
اقسم بانه ابو حفض عمر المتبني **انما بس بنی الاصل او وقع غير و کب**
و کله ان لا تختلف اخوه لاختلاف العوام والقاب ضم وقع و کسر و و
و غير المتضرب و اسماء الاشارة و الموصولات و اسماء الافعال و الا
صوت و المركبات و الکنایات و بعض الظروف المتبني اما موصول
و اما موصوف نامت ماضی موقوف و مستکن فاعل غايد در مایه بنی مفعول به
الاصل مضاف اليه و جمله در و ما يصفدر مایه و موصول و ما يوصوف مقلده

و با صفتی که خبر مبتدا در او حرف عطف واقع ماضی مودف و مستمر
فاعلی نماید در مابیه غیر حال در وقت خبر مستمر در ترکیب مضاف الیه
و جمله معطوف در صله به و حکم مبتدا مضاف در مبنیه به راجع ضمیره از حرف
ناصبه لا تخلف فعل نفی استنقال منصوب در آن جمله اخره فاعلی مضاف
مبنیه راجع ضمیره لام حرف جر اختلاف مجرور در انوکله العوالم مضاف الیه
و مجموع حرکت محلا و وقوع خبر مبتدا در جمله اسمیه معطوف در جمله سابقه
القابیه مبتدا مضاف در بنایه راجع ضمیره که مفعول فرکورد در زیر امینی
اگر دلالت ایدر ضم خبر مبتدا در وقوع اکا معطوف و کسر که دلالت
و جمله معطوف در جمله سابقه و خبر مبتدا نماید در مبنیاته المضمرات
ضم و اسماء الالفاظ که معطوف و الموصولات و اسماء الافعال
والاصوات و المركبات و الکنایات و بعضی الظروف معطوف در
بر بنیه موصوله کسب و قنایم اسم موصیف بیانند در واقع احوالند
فایض اولدیه اسم مبنی تک افام و احکامه شروع ایدوب بیور
المبنی یعنی الکی قسم در بر سببی اولدر که تک مبنی اصله مبنی اوله که
حرف فعل ماضی در اتفاقه و فعل او حاضر معلوم در قول اصح او زره
و جمله دخی جمله اولدیه حیثیتند خبر المصداق و انک احوال جمله به سخا
مفرد موقعه واقع اولدیه وسطه سبله در و مبنی تک بنو مضمون
واخره و زرنه که معلوم اولدر است انه تع و مسانبت ماستند زعمدر
زیرا که ماست بهت اولدر که بر سینه قمر کن اوله اسم مبنی الیه مبنی الاصل
المنزله و مسانبت جائز که بود و او زره اوله و جائز که بود
او زره دخی اوله ننه که طرف که مضاف اوله جمله بود و ماست

و تعلق دارا ماست بهت بو قدر الکی چون ماست و بدتر ماست به دجودی
ایکج قسم مبنی تک اولدر که اسم اوله اما ماست کسیده واقع اولیه زید و عمرو
و خالد و الف با تا کسیده و بنو زره بکترین نه که وار سیه اگر چه بواسطه مبنی
الاصله مناسب و کلدر لیکن چونکه سبب استحقاق اعزازت ماست کسیدر
و بواسطه که صورت تعدادده در لرت ترکیب منتفیدر پس بنو لرت
اعزازت استحقاقی اولدر ابدی مبنی اولدر لار و سکون لری سکون بنایه
اولدر مذمب مصنف بودر اگر چه اکثر خاکت قولنه مخالفدر و حکم مبنی اولدر
اخر مختلف اولیه عوامل امتلا فیله مبنی مبنی تک حکم موصیف حکمینه مخالفدر
حرکات و سکون مبنی تک القابیه ضم وقوع و کسر و وقف در و بو
القابیه حرکات اعزاده ده استعمال ایدر لار اما القاب حرکات احوال
مبنی تده استعمال المیزر مثلا جانده رینده رینده مضموم دیر لار اما
مشدده رفع او زره میندر دیندر و می یعنی اسما مبنی به بوانواع
معدوده در که مذکور در و طرفه بعضه قند المیدر زیر بعضی ظروف
مبنیات قبیلندر المضموم وضع لمنکلم او مخاطب او غایب تقدم ذکره
لفظ او معنی او حکما و موصول و منفصل فالمتصل غیر المستقل تنف
و المنفصل المستقل تنف و موصول و منصوب و مجرور فالرفع
و المنصوب متصل و منفصل و مجرور متصل فذلک عن انواع الاول
ضربت و ضربت الی ضربین و ضربین و انانی انا الیه من و الیه
ضربتی الی ضربین و اننی الی انهن و الی الی الی الی الی الی الی
فکانه و الی الی علامتهن و لکن المضموم اما موصول و ما موصول و وضع
ماضی مجهول و مستمر فاعلی نماید در مابیه اسکلم وضع متعلق او مخاطب که معطوف

۱۰۰
ارباب کذاک تقدم ما في موقوف ذكره فاعلم وضمير عايد في لفظ
تيمنا باضر كانه مقدر لفظا كانه ذكره وجملة محذورة ورفعت فاعيد
او من اكا معطوف او كما كذاک وضع اه صله ويا مقدر ما به ووجود
صلة سيلة ويا موصوف صفتله ضمير متبادر و هو مبتدأ عايد در صفة
مضل جزى و مفضل اكا معطوف و بوجه معطوف المفعول به منته بالمضل
مبتدأ غير متصل جزى و فاعول تفي بنف مستقلة متعلق و المنفصل
مبتدأ المتعلق جزى و جملة معطوفه بالمضل غير المتعلق صلة سيلة و هو
مبتدأ راجع در صفة مرفوع جزى و مضمون و محذورة اكا معطوفه در
فالرفوع مبتدأ و المضمون اكا معطوف متصل ضمير متبادر و منفصل اكا
معطوف بعض نسخة و ه فالاولان متصل و منفصل و ان الت متصل
واقدر و بنسخة و ه و محذورة متصل و و شش فذلك خمسة انواع مبتدأ
و جز و فاعول نتیجه و يا حوف عطف فالاول مبتدأ ضربت جزى بناه
معلوم و ضربت بناه مجهول اكا معطوف الراضين و ضربت جار و محذورة
و معطوف متعلقه فعل مقدره كه ينهتدرو و انان انا الهم و انان
ضربى الراضين و اننى الراضين و الرابع اباى الراضين و الخامس غلامى و
الغلامين و ان بنون فالاول ضربت و ضربت كيد اعراب و اكا معطوفه در
فما بل حصوله كيد مضمون اسعدر كه موضوع اوله بر كيد الحون اوله مضمونه
تلفظ ايكه انا و كس كيه با وجود اوله كس الحون موضوع اوله كه اول
مضمونه مخاطب اوله انت انما انتم كسى و يا مضمون اوله فاعول الحون بنى
بر كيد الحون كه نه منكلم اوله و نه مخاطب ليكن فاعول الحون و صفتك
شرط اوله در كه اول فاعولك ذكر لفظا مقدم اوله محذورة بنه و العايد

و يا من انحو اعدوا هو اقرب للتقوى لفظا هو راجع در جمله كه معنى مذکور
اعدوا ضميره و يا كما مذکور اوله ضمير شانه و نعم جلاوه و ربه رطله
كسى نه كه ذكر او بحدوث انت تع و ضمير ايكى مستدر متصل و منفصل منفصل
اوله در كه تلفظده متصل اوله انت و اياك كسى بنى اكله لفظا ممكن
اوله فانون لغت او رزه ما قبله به لفظا او المقسوز و متصل اوله در كه
متعلق اوله به بلكه قاعده لغت او رزه انوكه لفظا ممكن و كلدر ما قبله
بر لفظ سابق او بنسخه ضربت و ضربت و مضمون ضمير اوج قسم او رزه در و رزه
و مضمون و محذورة بنه به حالات الحون رفع و نصب و وجوده به صفة وضع
ايك كس انان مرفوع الحون و اياك مضمون الحون و يا فاعول و ه و كيد
محذورة الحون در و هونكه صيغة ضمير لوجاندا اصلا في صيغة مختلف اوله و ضمير
توهم ايد بغير اعراب ايك مستدر بر سر صرح جانى زید و رابت زید او در
بريد زید صيغة زید كندر حاله در كه مضمون اوله در و حركات مختلف
اوله و معانى مستور به دلالت الحون نه كه كتاب اوله ذكر اوله در
بر سیده غير محذورة و بوجه ائده در كه صيغة مختلف اوله و حالات رفع
و نصب و ه اصلا في صيغة ليكن بو كلام ظاهر يدرو حى سوز اوله در كه
مضرات جمله بنيات حقیقیه دندر كور فرس هر ربه انت و اياك در
مفردات لغته موضوعه در اكره انده معانى معنونه موجود و كلدر بر
بواضعات معانى معنونه به دلالت الحون و كلدر و بواضعات اعراب
ديگر بر بواضعاتك اصلا اعرابيه شانه و اعرابيه ايكى اوله
تتمك مرسى بنى مرفوع و مضمون متصل و مفضلله منقسم اوله و او
تتم كه محذورة در او ايا متصل اوله و رزه اكره محذورة جار و ضمير متصل اوله

کر که جارجف جواوله و کر که مضاف اوله ای بدی بونده لفضاله اجتناب
بوقدر اما در فوع و مضوب بونک خلافتی در که مر سیر کنذی عامله مقلده
اولور اندر منفصل اولور ساقم ضایع بشدر اول ضمیر فوع متصل
مخوضبت و ضربت الاخره و بود از ای صیغه در اوز سکننا ای چون
ایکنی ضمیر فوع مضافه در انا و سخن اخره و ارجحه بوده اوز ایکی صیغه
در اوز سکننا ای چون و اوصحی سه ضمیر مضوب مقلدر مخوضبتی وئی
اخره و ارجحه بوده اوز ایکی صیغه در اوز سکننا ای چون دور وئی سه
مضوب مقلدر مخوابا ای باهن به و ارجحه بوده اوز ایکی صیغه در اوز
سکننا ای چون بسبخی ضمیر مخوضبتی و اول متصله غیر اولماز و
انک صیغه کر ضمیر مضوب متصل صیغه کر کبیر در مثلاً کاف ضربتک
و کاف حریت بک بر صیغه در رضی صیغه مختلف و حرکت حال
عامله معلوم اولور و المرفوع المتصل خاصه بستره فی الماضی الغایب
و النایبه و فی المضارع المتکلم مطلقا و الحاطب و الغایب و النایبه
و فی الصفة مطلقا و لا یسوغ المتصل الا التقدیر المتصل و ذلك
بالتقدم علی عامله او بالفضل لغرض او بالجدف او بکون العامل معنویا
او حرفا و غیر فوع او بکونه مسندا الیه صفة جوت علی غیر فعی
مثل ایاک ضربت و ما ضربت الا انا و ایاک و الشر و انارید
و ما انت قاعا و میندر نید ضاربتی فی المرفوع مبتدا المتصل صفتی
خاصه مفعول مطلق ای حرف خاصه بستره مضارع مودف و مستکن فاعله
عاید در فوعه فی الماضی بستره مقلدر الغایب صفة ماضیدر النایبه
اکا موطوف جمله فعلیه خبر مبتدا در بعضی سنخه ده للغایب و الغایبه اکا

جارجف در صدره متعلق ماضیه صفتد رای المستعمل للغایب باخود اوز
کان للغایب و فی المضارع معطوفه فی الماضی به المتکلم للغایب کبیر مطلقا
مفعول مطلق ای المطلق المطلقا باخود صفتد تقدیری و بستره الفعیه المرفوع
المتصل فی المضارع المستعمل للمتکلم استنار مطلقا باخود حاله رستیده
ضمیر مسترد و الحاطب تکلمه معطوفه و الغایب و النایبه محاطه معطوف
و فی الصفة ماضی به و ما یضارعه معطوفه مطلقا امر استنار مطلقا و یا زانا
مطلقا و لا یسوغ نفی مستقبل المنفصل فاعله الاحرف استنار التقدیر جار
مخوضبتی و مستنانه محذوف و مستنانه موقدر المتصل ماضیه
تقدیری و لا یسوغ المنفصل شی الا التقدیر المتصل و ذلك مبتدا تقدیره
اشارتد بالتقدم جزئی علی عامله تقدیره مقلدر او بالفضل تقدیره معطوف
لغرض فضله متعلق او بالجدف فضله معطوف او بکون حذوف العامل الیه
اسم کون معنویا جزئی او حرفا معنویا نه معطوف و ضمیر مبتدا فوع جزئی
و جمله حالیه در او بکونه مسندا الیه بکون العامل معنویا کبیر او عاید
و عطفه و غیر بکونه و الیه ده راجع در ضمیره صفة قائم مقام فاعله المسند
الیه ک جوت ماضی مودف و مستکن فاعله عاید در صفة علی غیر حرته متعلق
فی موصول و ما یوصوف می مبتدا عاید در موصول و ما یوصوفه له خبر جمله
و ما یصفدر منه و موصول و ما یوصوف صله سبله و ما یصفیتله خلا جز و در
اضافته و جمله محلا فوع صفت صفتد منسب التقدیر بکون سبب از
بستدعی الا الفیض صفة بکون فی صیغ اللفظ صفة تسر و فی صیغ التسر
اخره و فیها هو المراد بقوله صفة جوت علی غیر خبر له مثل معلوم ایاک مقدم
مفعول ضربت فعل و فاعله مخوضبتی و جمله مضاف الیه و ما ضربت فعل و مفعول الاخر

استثنا انما فاعل ضرب و استثنا مفرد در جمله معطوفه در جمله سابقه
و ایاک و الشر معطوفه با قبلنده جمله به و انما زید مبتدا و ضم معطوفه با قبلنده
و ما بس مناسبت است اسمی قایما جزئی مبتدا زید مبتدا مانا ضاربه
جز مبتدا مانا بهی فاعل ضاربه و جمله محذوفه خبر مبتدا اولدر و یکی مثال
معطوفه در جمله سابقه به محصوره کسب فاعل مرفوع المنقلب یعنی خبر مرفوع
یعنی خبر مرفوع منقلب محصوره است اولدر فعل ماضی مفرد مذکر غایبه و فایده
نته که زید ضرب و هند ضربت دیرسین ضرب ده زیده راجع به هم نیز
و ضربده منده راجع بهی خبر و ارا ضرب زید و ضربت هند دیرسین
انده خبر اولما زید را فعل ظاهره مستند در کتبه خبر مستتر اولدر فعل مضارع
مفرد مذکر غایب و مؤنث غایبه ده زید بضر و هند بضر کتبه
نته که ماضیه معلوم اولد بضر کتبه فعل مضارع مفرد مذکر مخاطبه مستتر
اولدر جمیع زمانه یعنی دایما حتی اگر بضر است دیرسین است
اولدر مستتر تا کید اولدر فاعل فعل اولما زکته مستتر اولدر مسکلمه
مطلقا یعنی واحده و مستقره اضر و بضر کتبه که بونکر
فاعل دایما مستتر در کتبه مستتر اولدر مطلقا صفتده یعنی اسم فاعل و اسم مفعول
وصفت مشبهه در مطلقا مفرد و ثبینه و جمعه ذکر و مؤنثه نته که زید
ضارب زید از ضاربان زید و زید و ضاربون بونکرده فاعله مستتر در
الف و وا حرف اعراب در خبر فاعله کلدر و بونکرده اوزره در
ضاربه و ضاربان و ضاربان خبر مرفوع مستتر اولدر اما خبر مضروب
و مجرور مستتر اولدر فاعله متصلا مستتر اولدر نیز انحصار منقل
کلمه در استعاره مضروب کلدر اما خبر مرفوع منقل که جز کلمه نکرده در

یعنی

استثنا زید در زیر استثناء نامت اتصال در و لا بسوق المنقل
یعنی خبر منقل کتبه کتبه کلدر الا اولدر که منقل منفرد اولدر
زیرا منقل احضر و مادامکه معضود اخذ حاصله از تعلقه عدو و سبب
دکل و بونکرده منقل ما بضر کتبه فاعله اوزره نقد عمله اولدر نته که ایاک
ضربت دیرسین اگر بوضو موز اولد بضر ضربت دیرسین ضربت ایاک
دیرسین و با خبره عاملتک از سر فضله اولدر نحو ما ضرب الا انا و یا
الا انت و با الا هو خبره که الا کلمه خبره فاعله از سر فضل الجدر اتصال
مکن اولدر رس لوجه مستند فاعله مندر و خبر منقل اولدر و بونکرده کلمه
الا ایله خبر محذوفه کتبه بونکرده کتبه کتبه اما سبب فضل اولدر نحو انا
ضرب انا و ما انت و با هو زید که انا ما و الا مناسبت در ارا بضر
الا انا اما اگر عامله خبر بینه برسته ایله فضل واقع اولدر سه که فضله
انوکله عرض اولسه جائز کلدر ایدر دیرسین ضرب در الدار ان او
انت او سوبل که دیرسین ضربت در الدار و با افضل حذف سبب اولدر
ایاک و الشر کتبه اصل اتق کن ایدر تبدیل الی الدار اتق تفک به نام ایله
خبر منقل که بری فاعله خبر اولدر و بونکرده خبر اولدر و الی سبب بینه
راجع اولدر جمع اولدر و چون اتق حذف اولدر و خبر مستترده فاعله ایدر
خبر منقل اولدر نیز عاملتک اتصال کتبه فاعله اولدر پس عامل حذف
اولدر اتصال فی الفضاله و و ندر و ما تغذرا اول سبب اولدر که عامل
خبر منقل اولدر نته که خبر مبتدا و با خبر اولدر نحو انا زید و زید انا کتبه زید که
او منونکرده لفظه اتصال مفعول کلدر و با تغذرا انوکله اولدر که خبرده
عامل حرف اولدر و خبر مرفوع اولدر نته که ما انت قانما دیرسین بونکرده اتصال

جزو اجدر زبرا اگر متصل اولسه لازم اولوردی که بعضی پرده مستتر
اولیدر سؤله که چیز فروع منقلده معلوم اولدی حرفک ایسه اول صلیحتی
یوقدر که چیز انده مستر اوله اما اگر غیر منضوب و یا مجرور اوله حرفه متصل
اولمنده قابل اولورانه و به کیسه زیر که اول محذور لازم کلمه و یا بعد اول
سببه اولور که چیزه به صفت مستر اوله که اول صفت به غیر کسه نک اوزنه
جاریدیر که انک صفتی دکل کسه استنباه مخلذده اوله بخورید عمر و ضاربه
یهو اگر بو چیز موکه فاعل ضاریدر منفضل اولیه معلوم دکلدر که رید عمر عمر اولدر
بو سنه عمر رید عمر و چونکه منفضل اولدر معلوم اولدی که رید ضارب عمر و ضارب
انک صفتیدر و عمر و اوزنه جار اولوب جز اولدر اما اگر رید عمر و
ضارب به دلیک انفعال غیر سن معلوم اولور که عمر و ضارب رید و
بو صفت جاریدیر صاحبی اوزنه و کسه استنباه مخلذده اولیا مندرید
ضاربه می بونده انفعال غیر سن البتس یوقدر زبرا که ضاربه ده تانیستند
واخرنده چیز فرک و غیر معلوم اولور که مندریدر ضارب در و اگر مقصود
اول اولسه که رید مندر ضارب عبارت بویه که رید مندریدر ضارب
بونک کیسه پرده انفعال طر و البابدر و اذا اجتمع ضمیران و لیس احدما
و حوفا فانه کانه احدما عوف و قدومه فلک لجانر فی السانیه مثل
اعطیتک و ضربیک والا فهو منفضل مثل اعطیتک ایاک و ایاه و
احتیاز فی ضرباب کانه الانفعال والا کثر لولانت الایضها و
عسیت الایضها و جاء لولاک و عساک الایضها و اذا اولان شرط
اجتمع فل شرط ضمیر فاعل اجتماع و لیس افعال یانبندنه ناقصه و ز احدما سمر
و حوفا جز و بوجه معطوفدر شرطیه به فانه حرف شرط کانه فعل شرط

احدهما استراعت جزئی و قدومه فعل و فاعل و مفعول به جالدر عوفک
فاعله فلک لجانر مؤخر مبتدا و مقدم جزئی فی السانیه فلک متعلق اولدر فاعله
مستقلدر و بوجه جواب شرط کانه بندر و شرط مانه جز سببه جز شرط
اولدر و اول جمله ابتدائیه در مثل معلوم اعطیتک فعل فاعل و مفعول به مجلا
مجرور مضاف الیه و ضربیک اکامعطف و الایضها و الا لکن احدما کما
ذکرنا جمله شرطیه منو منفضل جمله جوابیه مثل معلوم اعطیتک ایاک اعطیتک کیدر
اعرایده و ایاه ایاک به معطوفدر و لجانر مبتدا فی ضرباب کانه احتیاز
متعلق الانفعال ضمیر مبتدا و الا کثر لولا به حرفدر که بوندن صکره مبتدا
واقع اولور و انت مبتدا جزر محذوف الایضها جار مع لجر و مستقلدر
معهده تقدیر لولانت حاضر لکانه کذا و عسیت فعل و فاعل الایضها
جار مع لجر و اولدی کیدر اعرایده و رجوع چیزه تقدیری و الیکثر فی الایضها
و وقوع چیزه فروع منفضل بعد لولا لانه مبتدا و وقوع چیزه فروع متصل بعد
عسیه لانه فاعل جاء ما ضعیف موقوف لولا حرف جر در اکامه متصل اولسه
و کاف محلا مجرور در و عساک کاف مضمود عسایله محلا نیزه
بونده لعل مناسنه در و بوسببیه قسده در اما اضعف قسده اولکی
موقوفدر ابتداء النعمه و مانه موقوفدر فاعله و مبر و قسده مانه مضموددر
ضربت عسایله و فاعله کسزیده مفرور و طیل قسده اولکی مجروردر تقدیر
حذف مضافه لولا وجودک مضاف حذف اولدر و مضاف الیه
یرنه اقامت اولدر الایضها الایضها لولاک و عساک جابه متعلق
ولولاک و عساک فاعل جاء در محصور ترکیب چونکه ایله چیزه مبریده جمع
اوله اگر برسی چیزه فروع ایسه البته مقدم اولور و غیر مانه متصل اولمی

کرت که کسب غیر مرفوع اعراف اوله اوله ایکنی غیر در ضربت کسبی زیرا غیر
مرفوعت عامله شدت اتصاله و ادریس کوما که عامله غیر تانی مابینه
فاصله بود در بعد غیر تانیک اتصاله واجب اولی کرت و با خود اعراف
اولیه نته که زید ضربت در بین بوده ضربت ایان و با زید ضربت ایان
دیگت جایزه کلدر و اگر بویکی ضربت میج برسی مرفوع اولسه یکدیگر خاله
دکلدر با برین برین اعراف اوله و با اولیه اگر اعراف اوله و در مقدم
کنوردن سه چیز مابنده غیر سن اگر دیر سکت منقل کنوردن سکت
ننه که اعطیتک در بین کاف غیر مخاطبدر غیر مابنده اعراف اوله
مقدم طوئش سن و اگر دیر سکت منقل کنوردن نته که اعطیتک
ایاه در بین اتصاله ایچو در در مقدم اوله اعراف اوله کوما که عامله
تانی بنی منقل ایکن در اما اوله مابنده که غیر اوله مرفوع دکلدر و شدت
اتصاله مرفوعه کسبی بود در پس کوما که عامله غیر تانی بنی منقل ایکن
ایدر غیر تانی منقل اولی کرت کته بونک کبدر فرجه که ده حال
زیرا که غیر مرفوع در سکت که مقدم در اعراف غیر مخاطبدر پس جایزه در که
غیر مخاطب منقل اوله نته که در بین اعجیبی ضربتک و جایزه در که منقل
اوله نته که ضربت ایان در بین اوله ایکن و در اوزره که اعطیتک و اعطیتک
ایاه ده دیدک و اگر ضربتک میج برسی اعراف اولیه فضل تانی واجب
اوله نته که اعطیتک ایاه در بین و با برین اعراف اوله و مقدم اولیه تانی
منقل اولی کرت نته که اعطیتک ایان در بین زیرا چونکه ایکن غیر
متا و بدر غیر اوله عامله غیر تانی مابینی منقل ایکن بونک کبدر
اعرف مقدم اولسه و غیر اعراف فاصل اولسه بطری اولی منقل واجب

اوله غیر تانی و الحار فی ضربتک کما یعنی کما و اخوانته مختار ضربی غیر
اولی منقل اوله قدر نته که کما زید قایما و کنت ایاه در بین زیرا
ضربتک اصلنده غیر متبادر و غیر متبادر منقل اولی کرت زیرا که تانی
منقوبید منقل اوله قدره جایزه در نته که کنته در بین زیرا ضربتک غیر مرفوع
سببدر و غیر مرفوع فرجه کبده واجب الاتصاله در بعد مرفوعه سببدر
اگر واجب الاتصاله اوله نته با در جایزه الاتصاله اولی کرت لیکن
رعایت اصل که غیر متبادر اوله در مرفوعه سببدر رعایتند و استعماله
اکثر اولدر که لولادیه صکره غیر مرفوع منقل اوله نته که لولادیه نته
کذا در بین زیرا که اوله غیر متبادر که ضربتک حذف واجب در نته که
سابقا معلوم اولدی اما بعضی لغتده لولاک نته که کذا واقع اعراف
دیگر که کاف لولادیه صکره غیر مرفوع در غیر مرفوع بر نه واقع و کنت متبادر
غیر مرفوع ایدی اصلده زیرا بعضی ضربتک بر نه واقع اوله نته که
در بین ما انا کانت بو مقامده غیر مرفوع غیر مرفوع در مقامده و اقدر
پس جایزه که اوله لولاک ده کاف غیر مرفوع در اوله غیر مرفوع بر نه
واقع اما سببویه در که حرف جر در و کاف غیر مرفوع در در کندی
موقعه واقع پس اعراف مابعد لولاده صرف ایکن و سببویه
نقل لولاده و کنته اکثر استعماله عسایه و اخوانته منقل اوله غیر
مرفوع اوله در و صیفه بوبله صکره عسبت عسبتیم اه زیرا که بوجیه
فاعل و متصل اولدر کندیده عامل اوله فضل و بعضی لغتده
عساک عساکم و اقدر اعراف در که بوکاف لولادیه صکره
غیر مرفوع در غیر مرفوع بر نه واقع و کنت متبادر که غیر مرفوع ایدر اصلده

رزا بعضی ضمایر بعضک برینه واقع اولورننه که ویرسین با انا کانت
بو مقادله جمر ذوق جمر خود در مقامه واقدر سیر جائیز اولور که لولا که ده
کاف جمر خود در اوله جمر ذوق برینه واقع اما سیبویه دیر که حرف جرو
کاف جمر خود در کندی موقعنه واقع پس هفتش ما بعد لولاده عمل الی قدر
و سیبویه نفس لولاده و کنه اکثر استعمالده حسابیه و اخوانه متصل اولان
جمر ذوق اولور و صیغه بویله حمله عیبت عیبتا سیم اه ریزه که بویله
فاعل و متصل اولدر کندیده عامل اولان فعله و بعض لغتده ک
عسا کاساکم واقدر هفتش دیر که بوکاف جمر مضبوط جمر ذوق برینه
واقع و سیبویه دیر که عسا بونده عملده لعلیه متغارب اولد قاری
واسطه سیله پس بونده هفتش جمرده تعرف الی قدر و سیبویه اول
جمرده عامل اولان فعلده قابل و نون الوقایه لازمه بعد فی المافی
دقی المضارع عربی غیر نون الاعراب و انت مع النون فیه و لدن
وان و اخوانها غیر و یختار فی بیت و غیره و قد و قط و
مکسر ال عمل و نون الوقایه مبتداع الیاء لازمه جبری نه متعلق در و یا
بر مخذوفه لازمه جبر مبتداع در فی المافی لازمه نه مستقل در و فی المضارع اکا
معطوف عربی بجز کان مخذوف ای اذا کان عربیا و یا بحر و ردن حالدر
غیر نون الاعراب عربیا نه متعلق و انت مبتداع النون غیره متعلق فیه
مصدره متعلق و لدن و ان و اخوانها النون معطوف غیر جبر مبتداع
تقدیری و انت غیر فی ابیات نون الوقایه و حذفه مع النون
الکائنه فی المضارع و یختار مضارع مجهول و مستتر فایم مقام فاعلی باید
ابیات نون فی بیت یختار به متعلق و غیره و قد و قط الیینه معطوف

مع الیاء

وکنه یا ابتدا ال عمل خبری محصول ترکیب مرکاه که یا که غیر متکلم در فعل
ماضیه متصل اولسه نون و قایه لازمه در ماضیک جمع صیغه لرینه نام
فعلده کسره داخل اولیه الیچون بو که نون و قایه ویدیلر لیمدر ضربی دیر
ضربیه دیرسین و نونکس اورزه در ضربانه و ضربونه اه کنه بونک
کی و اجیدر نون و قایه یا ایله فعل مضارعده نون اعابده خالی اولدوقده
نته که ضربی و تفرینی و یضربنی و تفرنتی دیرسین و اگر فعل مضارع
نون اعاب اولور سه مجزین نون اعاب ایدر ایدوب ترک ائمه
پس جائیز اولور که دیرسین بضر بانی و تفر بانی و یضربانه و یضربونی
و یضربونه و تفر نونی و تفر نونه و تفرینی و تفرینی اگر نون کونریک
نون اعابده عاری اولان اخوانه فیس اولور و اگر نون ترک
ایدر سک الیچون اولور که نون اعاب فعلده خارجدر پس احتیاج اولور که
نونده کسره دیر حفظ الیینه پس کور فرسین که بونون الف تئینه دیر
صکه مکسور اولور کنه بونک کبی سن مجزین لدن ده اگر دیر سک
که اخونک سکونتی باقی طوماس نونی کونریک و نون لدن که اقام
ایدرسین و لدنی دیرسین و اگر دیر سک نون و قایه یه ترک الیینه
و نون لدن که اسمدر فعل دکل مکسور الیینه سن لدنی دیرسین کنه
مجزین نون کونریکده ان و اخواننده یعنی حروف مشبهه بالبقده
اگر نون کونریک بوجونک فعله شایسته الیچون کونریک و اگر ترک
ایدر سک اجتماع نوناتک کرائتی الیچون ترک ایدرسین و بیت ده
نون کونریک و اولاد ریزه که مشبهت وار و اجتماع نونات بوقدر
کنه بویله یختار در غیره و قد و قط ده نون کونریک تا بوجوف

و اسماء افعال بولگانک نکت محروم که کندی سکون در آورده باقی قدر را بیدر
منی و منی و قدر و قطعی اولاد منی و معنی و قدری و قطعی در و کله لعل عکس
لبت و اغوا بیدر یعنی بونده مختار ترک نوندر پس لعل اولاد لعلتی در
رزا بولگانک و درینده جو قدر و نوندر لانه قریب لعل خبر پس بونده ترکی
اولاد فعلیه است بهی ده وار و بتوسط این المبتدای و خبر قبل العوالم
و بعد با صیغه رفوع منفصل مطابق المبتدای و سیم فضلا البفضل بن
کونه نفا و خبر او شرط از بگونه خبر موقعا او افضل که از اول کانه زید مو
افضل خبر و اولاموضع له عند تحلیل و بعضی العوب بحمله مبتدای و بعد
خبره و بتوسط مضارع موقوف بین ظرف مضاف المبتدای مضاف الیه و خبر
اکامعطف قبل العوالم ظرف بتوسط و بعد اکامعطف صیغه رفوع فاعل
بتوسط منفصل لغت رفوع مطابق كذلك للمبتدای مطابقه متعلق تسمی مضارع
جهول و مستتر فاعل مضاف غایب عاید در صیغه فعلیه فضلا مفعول ثانی و جمله خلا
رفوع و ما جز و رفت صیغه و یا مرفوع در تفصل تحلیل استقبال منی
للفعال مضمون در لام که ایله و بوجوبه استیجاب متعلق در و مستکن فاعل
عاید در صیغه ید بین ظرف کونه مضاف الیه و خبر خبره را خبر رفوعا
خبر کونه و خبر اکامعطف و شرط مبتدای شرط ابیات هذه الصیغه
از بگونه استقبال موقوف بجزا سر موقوف خبر و جمله تا ذیل مصدر ده خبر
مبتدای او افضل که کذا موقوف در موقوفه نه مثل معلوم کانه ناقصه زید اگر
بوصیغه سوطه در جمله خبر مبنیه افضل مخبر و خبر کانه و جمله خبر و در
اضافه و لاجنب موضع اسر و له خبر و خبر فضلا را خبر عند تحلیل خبر
مبتدای حذف قدر که مودر عدم اللعوب له عند تحلیل و بعضی العوب

ببتدای جمله مضارع موقوف فاعلی مستتر عاید در بعضی و بهی مفضل مفعول
اوله عاید در خبره مبتدای مفعول ثانی ما موصول بعد صله سبب ای بعد الفضل
اول خبر و موصول صله سبب خبری ای خبر مبتدای موصول ترکیب و بتوسط
بین المبتدای و الخبر یعنی مبتدای خبر از سنده تداخل و بتوسط ایدر به صیغه
خبر رفوع منفصل مبتدای مطابق افرا و تثنیه و مجرده و ترکیب و تائیده
تا کم بجز فضل ایله ما بعد ما قبله صفت اوله سبب خبر اوله ماسی مبنی حاصلی
دلالت ایله که ما بعدی خبر در صفت و کل و بتوسط مبتدای و خبر موقوف
مقدم اوله یعنی کانه مقدم اوله و خبر زید موصول العالم اگر کله مودل سیدی
اقبال اوله و ردی که العالم زید در خبر اوله و اقبال کله و موصول سبب
معین اوله و ردی که العالم خبر در صفت و کله در و کانه موصول اوله و دخول مطلق
خو کانه زید موصول القایم و بصورت خبر رفوع منفصل بهی مفضل تسمیه
ایدر لررضی اقبال صفت زید فضل و تیسره الیک چون اما کوفله عاید در خبر
زید اجزله صفتی فروع الیکله اقامه اکادرو و بوصیغه نکت شرط بتوسط اوله
خبر موقوف اوله تا کم انک مبتدای موقوفه صفت اوله اقبال اوله و اجتناب دوسه
خبرله صفتی تیسره ایله و یا خبر مبنیه مستقل افضل تفضیل کرک زید که افضل
تفضیلک موقوفه استی و ارفضل علیهی معلوم اوله نه که موقوف بل ارفضل
افضل تفضیلک مفضل علیهی معلوم و موقوف در زید موصول الافضل پس بو
مبتدای واسطه سبب افضل که کدایه موقوف حکمی ویر و یله و بوصیغه کوز و یله
و اگر چه بوجوه که افضل که کدایه مبتدای موقوفه صفت اوله اقبال و خبر مبنیه که
دیر پس کانه زید موصول منک و بوصیغه ضلیل قنده موقوف خبر و کله در
پس بوسیدن در که قطعی بوقدر و بعضی عرب بوصیغه خبر بولور و ما بعد

اعرابه

کند و چیزی در تار لرنه که قراد قشاده کلسدر و ماظن هم و کن
کاتوعم الظالمون بونده هم مابعد جمله اسمیه در محلا منصوب در خبر کان
کان اولغه و بتقدم قبل جمله ضمیر غایب **ضمیر غایب** ضمیر غایب است و القصة
بفسر جمله خبر بعده و بکون منفصلا و متصلا مستر او بارز اعراض
العوامل مثل هو زید قائم و کان زید قائم و انه زید قائم و حذفه مضموبا
صیغف لامع ان اذا حقت فانه لازم و بتقدم مضارع موقوف
قبل جمله ظرفی در ضمیر غایب فاعل بتقدم ضمیر مضارع مجهول و مستکن قائم
مقام فاعل عاید در ضمیر غایب ضمیر غایب مفعول کانیدر سیم نکت و بو
جمله نعتی در ضمیر مضارع مجهول و مستکن قائم مقام فاعل عاید در
ضمیر جمله اکا متعلق بعده ای بعد الضمیر ظرف بفر در و بو جمله نکت
ضمیر در و بکون مضارع موقوف و مستکن ایسی عاید در ضمیر
منفصلا خبری و متصلا اکا معطوف متر اضر بعد خبر در و بایضف
ضمیر و بارز اکا معطوف علی حسب العوالم بکون به متعلق مثل معلوم
هو مبتدأ زید مبتدأ انانی قائم خبری و جمله خبر مبتدأ او کدر و جمله محلا
مجرد در رضا نقله و انه زید قائم و کان زید قائم هو زید قائم نه معطوف
و اعراضی ظاهر در و حذفه ای حذف هذا الضمیر مبتدأ مضموبا جالدر
حذفه ضمیر نکره اولی به مضموبا مفعول در صیغف خبر مبتدأ و الا حرف
استثنا و استثنای منه محذوف در مع ان استثنای استثنای موقوف
نقدری و حذفه مضموبا بصیغف فی جمیع النواصب اللامع ان اذا
حقت فانه ای محذوف لازم جزا در در محمول ترکیب و بتقدم مبنی
جای اسمیه و یا فعلیه اوله ضمیر مفعول غایب تقدم ایدر و اول ضمیر خبری

وقصه در لرنه که اگر مفرد مذكر ایسه او و شایه و قصه در لرنه
در نته که هو زید قائم و نقل هو انته احد در سبب امر الامر و ان نکر
زید قائم و انه احد و اگر مفرد مؤنث ایسه قصه منکسند در نته که
هم نند طحجه در سبب و اول ضمیر غایب جایز در که منفصل اوله نته که
کچدر و جایز در که متصل با زر اوله نته که انه زید قائم و فانه لاتعمی الا بضا
و جایز در که متصل مستر اوله نته که زید قائم و کان ده بر ضمیرت و اوله
انک اسبدر و بو جمله خبری کان در و اول ضمیر مضموب در و بو مقصلا
و اتصال و بو در و استر عوامل صیغف در یعنی اگر مامل الفصا
ایدر سه سؤلیه کما مل اول خبر ده ابتدا اوله اول ضمیر منفصل اولور و اگر
عامل ای و اخواته اوله اول ضمیر متصل با زر اولور و اگر عامل کان و اخواته
اوله اول ضمیر مستر اولور و ضمیرت نه مضموب اوله یعنی عاده حذف
ایملک صغیف در الا ان ایله که ان در نکت اوله که انده خبرت نه تقدیر
ایملک لازم در زیرا ان نکت فعلیه استی ان در نکت تقدیر و ان نکت
بعض برده عمل المبتدأ اما ان نکت علی بیج برده ظاهر و کلسدر سبب
بو جهت در و بدیل که اسم ان نکت و انما خبرت نه محذوف در و بو نکر لازم
کلمه که اقر عمل المبتدأ و اضعف عمل المبتدأ بوده معلوم اوله که بو خبر استعماله
سؤلیه مانده مؤنث اولور که بو نکر صکره کلن جمله ده مؤنث اوله عمده
هم نند طحجه و فانه لاتعمی الا بصار کبیر و هر گاه که اول جمله ده مؤنث اولیه
و ان مؤنث اوله اما عمده اولیه کلامه بل که فضل اوله اول ضمیر استعماله مؤنث
کلسدر که کس جواز تا نند را بیدری زید قائم و مضموب مبتدأ
کلام خبری بو نکت در اسماء اللغات ما وضع است و الیه و می و الی ذکر

ولشاه ذان و ذین و لثونت تا و ت و ت و ذه و ت و ذی و ذی
ولشاه تان و تین و لجهما اولاء و لجهما حرف التثنية
و یقبل بها حرف الخطاب و من حمت فی حمتة فیکون حمتة و حمتین
و می ذان الی ذان و ذانک الی ذانکس و كذلك البواقی و یقال
ذاللقرب و ذلک للبعید و ذان للمتوسط و ذانک و ذانک و ذانک
مشدودین و اولانک مثل ذلک و اما کم و منها و منها فلکما
خاصة اسماء الالاء و مبتدأ ما موصول و ما موصوف و وضع ما فی جهور
و من کن فایم مقام فاعل ما عایدت و وصفیه متعلق الیه فایم مقام فاعید
ما رینک و غیره اجدت ما رکن مقدر موصوفه و جمله صله و یا مقدر
ما یه و موصول صله سیده و یا موصوف صلیله خبر مبتدأ و می مبتدأ
اذا خبر للمزکر مبتدأ محذوف خبر در ایه و موضوع للمزکر و لثان ذان
و ذین ای ذان و ذین و هما لثان ذان و تقدیر ذان و ذین معطوفان
ذان و ذین و لثان و لثان مبتدأ محذوف خبر و و جایز ذکر لثان مقدم خبر و ذان
و ذین موصوف مبتدأ اوله و لثونت تا و ت و ذه و ت و ذین و لثان
ذان و ذین کبیرا و ایدیه و لثان تان و تین بوده الیه در و لجهما
ایر جمع المکرر و المونث اولاء کنه سابق کبیر متدا و قصر التثنية لدر
ایر جمع المکرر و المونث اولاء کنه سابق کبیر متدا و قصر التثنية لدر
و یا جالدر اولاء ذان تقدیر و اولاء موضوع لجهما حال کونه محذوف
و مقصورا و ما ترع ماقض لثان فاعل مضمون اولاء ای عید و قصر و لجهما
فعل و مفعول به حرف التثنية فاعل و یقبل مضارع مفعول به مفعول
به در با واسطه سیده حرف الخطاب فاعل یقبل و من مبتدأ ای حرف

خطاب فاعل یقبل و من مبتدأ حمت خبر مبتدأ حمت مقدره متعلق
ای مضمون به حمت فکون ناقصه و لجهما متکثر متخذة مانند حاصل
خبر الضمیر حمت جزئی و عشرین اکام معطوف و من مبتدأ حمت و عشرینه فاعل
ذان الی ذان خبر مبتدأ و ذانک الی ذانکس ما قبله معطوف و کذا البواقی
مبتدأ موصوف مقدم و یقال مضارع مجهول ذان مبتدأ اللقرب جزئی و
بوجه خلا و فروع فایم مقام فاعل و ذانک للبعید مبتدأ و خبر ما قبله معطوف
و ذانک للمتوسط کنه سابق کبیر ذانک و ذانک و ذانک الی موصوف مبتدأ
ثقت مقدر و در که یقال به متعلقه و تقدیر ذانک و ذانک و یا جالدر
ذکر رینک و غیره اجدت ما رکن مقدر موصوفه و جمله صله و یا مقدر
ما یه و موصول صله سیده و یا موصوف صلیله خبر مبتدأ و می مبتدأ
اذا خبر للمزکر مبتدأ محذوف خبر در ایه و موضوع للمزکر و لثان ذان
و ذین ای ذان و ذین و هما لثان ذان و تقدیر ذان و ذین معطوفان
ذان و ذین و لثان و لثان مبتدأ محذوف خبر و و جایز ذکر لثان مقدم خبر و ذان
و ذین موصوف مبتدأ اوله و لثونت تا و ت و ذه و ت و ذین و لثان
ذان و ذین کبیرا و ایدیه و لثان تان و تین بوده الیه در و لجهما
ایر جمع المکرر و المونث اولاء کنه سابق کبیر متدا و قصر التثنية لدر
ایر جمع المکرر و المونث اولاء کنه سابق کبیر متدا و قصر التثنية لدر
و یا جالدر اولاء ذان تقدیر و اولاء موضوع لجهما حال کونه محذوف
و مقصورا و ما ترع ماقض لثان فاعل مضمون اولاء ای عید و قصر و لجهما
فعل و مفعول به حرف التثنية فاعل و یقبل مضارع مفعول به مفعول
به در با واسطه سیده حرف الخطاب فاعل یقبل و من مبتدأ ای حرف

و اول اولاد در محدود و معصور و ذانچه بوزنک اولنه ماء تنبيه لاهي
اولور يعني اسما و اشارت اولنه ماء تنبيه و اقل اولور تاكم مخاطب
عافل اوليه بر اسما رندزه كه اسم است رسته معارفند و اول اشارت
واسطه سبده است رالیه متعین اولور و ذی اسم است اشارت اخرونه
خطاب متصل اولور و اولیش صیغه در ضمایر مفیده و مخاطبه طریقه اوزره كه
تنبيه فرك و مؤنث بيننده معج فوق بوقدر و چونكه بن اسم اشارت
بیش حرف خطاب ضرب ابده لرغنی اسما اشارت ك هر ریشه بیش
حرف خطابك مرربنی الحاق ابده لر بگره بیش اولور مثلا داده در
ذاك و اكا ذاكم و اكن بوبسدر و بوبكاستدر باقیسرتنه كه در پیش
ذاتك و انكا و انكم و انكن و بیاجله اسم است رنده است رالیه حالته نظر
ایلك كك اخوان و تنبینه و جمعه و تزكمر و ما نبده و حرف خطابده
ملاحظه حال مخاطب ایلك كك نته كه دیندر و تقال ذاللقوب
یعنی نحویدار اسنده چونكه اشارت كاف خطابدنه و لا مدنه و انك تمامه
قائم اولاندنه كه نوندر و عور اوله قریبه است رت اولور ذاكیبه اما ك
كاف خطابده اوله لا مسنه و قائمقامسز اول منوسطه است رت اولور
یعنی قریب و بعید اور ما سنده ذاك کیبه اما ك لامله اولور سه
اول بعیده است رت اولور نحو ذاك ذلکما و تلک و تلکما و اولنك كنه
بوزنك کیبه اكرتدیدله اولور سه كه قائم تمام لامدر بعیده است رت
اولور و انك و انك کیبه اما كه كلمه و اوله كه اندزه صكه فركوردر
مجانته است رتدر الحی اسما اشارت سابقه کیبه لوكه مخالفدر كه جمیع اشیا به
عالم و ش ملدر یعنی سینه انكره است رت اولور و چونكه اسما اشارت

۱۱۷
تعیین مرادده غیره محتاج اولدیلك اشارت در احتیاجده حرفه مسابه
اولدیلعنی حرف کیبی غیر محتاج اولدیلس مبنی اولدیلع و نحویدر ك
ذانه و ذین و تان و بین ده طلافه واردر كه مبنیدر بوقسه عربی
اصح اولدر كه مبنی اوله لر كمن رومعجون ببقه صیغه وضع اللیه منصوب
و مجرور و نحو بقمه صیغه ضمایدده کیبی بواینه موجب اعراب اولماز بوده
معلوم اولسونر كه بوقصیه لوزنك بر راسر اتحال طریقی الیه موضوعدر
بر رر رندزه ما حوزد ككدر تا مل نذر الموصول مالایم حرفه الابصله و
عاید و صلته جمله خبریه و العاید خبریه و صلته الف و اللام الیه الفاعل
او مفعول و می الذر و التي و الذانه و الذنان بالالف و الیا و
الاولی و الذین و اللاء و اللاء و اللاء و اللواتی و ما و غیره و آیه و آیه
و ذوالطائیه و ذابعد مالک استفهام و الالف و اللام و العاید
المفعول كحوز صفة الموصول مبتدأ موصول باموصوف لایتم فی مقبل
بنی للفاعل و مستكن فاعله ما ندر مایه خواء عینه الاحرف استثناء
بصلة مفعول مالایم و عاید اكا معطوف و استثناء مفعول تقدیر
الموصول مالایم خواء البشی الابصله و عاید و جمله صله و یا صقدر مایه
و موصول صله سیده و یا موصوف صفتله خبر مبتدأ و وصلته مبتدأ
مضافدر موصوله عاید خبریه و جمله خبریه مبتدأ خبریه بغت جمله در العاید
مبتدأ خبر خبریه بغت خبر در و خبر راجعدر موصوله و صلته الالف
مبتدأ و اللام الفه معطوف اسم فاعله خبر او مفعول اكا معطوف و می
مبتدأ عایددر موصولاته الذر خبر و التي اكا معطوف و الذانه و اللام
الملتصقان بالالف و می حال الرفع و الیا فی حال النصب و مجرور الاول

والذین واللای واللای واللات واللات ومن وما وای وایه
وذا الطایفه تانک یعنی له صفت ذودر ومانتی کلمه یا ولیلک در
وذا بعد فصله خبر کانه مقدر در تقدیر وذا اذ اکان بعد ما لک استفهام
والف واللام جمیعا معطوفان الذریه والعاید مبتدا المفعول
صفتی بجز مضارع مودف حذفه فاعله جمله خبر مبتدا و مفعول ترکیب
جمله بنیادین که بهر هات قبیلند در اسماء موصوله و در اسم موصول
بر اسمی که کلامه خبر جز تمام اولی که عمده و اگر فضله الاصله ایله
تمام اولی استانی اولی و عاید خبر اولی موصوله راجع والف
ولام مختار در سایه موصولانند صله اسم فاعله و یا اسم مفعول
صورتیده اول مقده بر استاتی و در الف ولام تعریفه که
اسما به مخصوص در پس بوجهتند جمله خبریه که صله موصول اولی اسم
فاعل صورتیده و یا اسم موصول صورتیده الیست کرنته که تا کم لام توفیه
ما استاتی رعایت ایلیه لرو مناجهتیده اولی اسم فاعله و اسم مفعول
جمله فعلیه خبر مناسنه اولی مثلا الضارب والمضروب الذر ضرب
والذر ضرب مناسنه در موصولات بو کلماتی که ذکر اولی
الذریه خود ذکر ایچوندر و التي خود مؤنث ایچوندر و الذران حالت
رفعده و الذین حالت نصب جوده نیشنه فزکر ایچوندر و اللتان
و اللتان تنسبه مؤنث ایچون و الاولی و الذین جمع فزکر ایچون یعنی
جمع مؤنث ایچوندر و جمله موصولانند خبری و ما فیر اولی العلم ایچوندر و ما
اولی العلم و خبر ایچوندر و بو ایکیس لفظ جهتند خبری و مذکر در اما معنا
جهتند جمیع استاتی ملکی یعنی خود و منتهی و جمع و فزکر و مؤنث

و کله ای وایه و موصولانند راتی فزکر ایچون وایه مؤنث ایچون کنه
بونک کسی کلمه ذو موصولی لغت قبیله طی وده نته که مشهور در عیش
مصع و بیزر ذو صفت و ذو طریب از بیهی الی حوزتها و التي طوبیها
و بود و اسماء ستمه و صاحب مناسنه اولی و ذو غیر بیدر کنه بونک
کیسه کلمه ذو موصولی لکن ما استوفیاند خبر صکره غیر مریده و کل و بوسما
اشارتند اولی و انک غیر بیدر و جمله موصولانند در الف ولام که
الذریه و اخواتند محفدر الذریه بایه حذف ایدوب الذریه
صکره حرکتی حذف ایدوب الذریه صکره ذایه حذف ایدوب
الف ولام او زره اقتضار ایلیه و بویست او زره و اخوات الذریه
پس الف ولام الذریه التي مناسنه اولی و راجحه و بوالف ولام تعریف
ایچون اولی و غیر بیدر نیز بوالف ولام اسم موصول در اول حرف
تعقد و العاید المفعول غیر خبریه که موصول عاید در مفعول خبری و راجحه
کلامه خبری جابزه در و چون واقع اولی و بوالف مفعول کلامه فضله در
و موصول صله سیده طویلدر پس حذفه تخفیف مطلوب اولی و عاید
الکر فوج اولوب فاعله اولی و بوالف جابزه و کدر و اگر مبتدا اولی
خبر جابزه در فلیکه خبری و بوالف اولی و بوالف جابزه از اولی و بوالف جابزه
حذف ایلیکه مؤدب اولی و بوالف کثرت محذوف لازم کلور و اذا اخرت
بالذریه صدرتها و جعلت موضع الخبر منه خبرها و اخرته خبرها فاذا اخرت
غیر زید خبرت زید اذلت الذریه زید و كذلك الالف ولام
في جمله الفعلیه خاصه لیتصح بناء اسم الفاعل او المفعول فاذا تقدیر
او منهنما تقدیر الاخبار و غیره امتنع فی ضمیر الذریه و الموصوف و الصفة

والمصدر العامل والحال والضمير المستحق بغيره والاسم المشتمل عليه
فاذا اسم شرط اجزت فعل فاعل شرط بالذرع اجزت استعانت
اجزت به متعلق صدرها فاعل ومفعول به وضمير فايد والذرع به
كلمة تاؤ بليدة وبوجهه جراب شرط وجعلت فعل وفاعل موضع الجرح منه
مفعول منه ضمير مفعول به اما اي كلمة صفت ضمير در وبوجهه معطوف
جرايه واخوته فعل وفاعل ومفعول جراب حاله واخوته مفعول لند وضمير
اخوته ده فائد در جرحه به وبوجهه معطوف در سابق كسبه شرطيه به
فاذا اجزت غير زيدا عرابي شمدركي حرف جر ضربت زيدا جمل فعلية
جمل جرح ودر رسته اي غير هذا كسب فاعل والذرع موصول ضربته
جمله فعلية صلة موصول صلة سبيله بتد اريد جري وجملة مفعول
مفعول قول جواب شرطه وكدلك مقدم خبر الالف واللام نحو
بتد اعطفه في حرف جرحه جرح ودر في اية الفعلية نعت جملة در
جرح ودر صلة متعلقه مقدره فاعلة مفعول مطلق تصحيح مضارع مود
لام كايه مضمون وبولام ما بعد له متعلقه فاضه به بناء فاعلي
يصح وراسم مضاف اليه الفاعل كونه مضاف اليه والمفعول الكا متعلق فاع
تعدا منها اي في التصدير وجعل الضمير موضع الجرح منه وبتاينه خبر ابو جمله
شرطيه در تعدا لاجرا جمله جرائيه وجر حرف جر مة اشارت در تعدا
وبوجرح ودر به تعليل امتنع وامتنع ماضي مودف وستانك فايد
اجزاه في غير ان امتنع به متعلقه والموصوف والصفة والمصدر معطوف
ضمير في العامل صفت مصدر در والحال والضمير معطوف در سابق كسبي
المستحق نعت ضمير ولفرا ابر بغير الكلمة الذرع مستحقه متعلق واللام ضمير

شانه معطوف در المشتمل صفت اسم در عليه شمله متعلق وضمير فايد
ضمير مستحقه لا يعود اليه الموصول المحمول في كسب واذا اجزت بالذرع
يعني مراهه كه الدر وما اخوانه ويا الف ولا ملة خبر وركب استهرك
بر اسم مبهام تعيينند كه اول اسم مبهام مخاطبك معلوم اولان نسبت
جزئيك طرفه يعني فخرى واقع اولت در اول نسبت كرك اسنادي
اوله وركب في سر اوله انده اوج سنه رعابت اولين كرك اول
اولدر كه اسم موصول صدر كلامه كسوزمان كرك ايگي بر اولدر كه
اول اسم مبهام كه واد مخاطب قنده انك يقيني در انك برينه به خبر
وضع اليه سين كه موصوله راجع اوله او صخي بر اولدر كه اول اسم مبهام كه
مخاطبك معلوم وكدل در اذنه فاخر ايدوب خبر ايليه ك اسم موصول
صلة سبيله معني اسم موصول مع صلة در سنكار زيدا منطلق ده اگر مخاطبه
معلوم اولور سه كه بر شخص منطلقه را ما تعيينه بلمه كه اول شخص كدر
بوله وديك كدر كه الذرع هو منطلق زيدا اما اگر مخاطبك معلوم اولور سه
زيدك بر حاله واد را ما بلمه كه انطلا بقدر تمام مفعول در بوليه وديك
كرك الذرع زيدا هو منطلق اما ضربت زيدا كبريه حركه مخاطبك معلوم اوله
سن شخصي ضرب ايليس سن اما اول شخصي على التبعين بلمه در بر سن الذرع
ضربه زيدا اما ضرب زيدا عمرا ده اگر زيدا بر يقينيه بلمه سه در بر سن كه
الذرع ضرب عمر داريد اولضيه كه زيدا برينه قونور در فعلة مسته اولدر
اما اگر عمر ودر يقينيه بلمه سه در بر سن الذرع ضرب زيدا عمر و اولضيه كه عمر
موقعه واقع اولدر بونده فعلة متصل اولدر فاعل او زرينه مقدم اولدي

اما اجزاده الف و لام حکم الذر حکم الذر لکن الف و لام اجزا
جدا فاعله ده متصور در نام اندز اسم فاعل و با اسم مفعول الف و لام
صدا سیدر پیدا الملک اوله اما بومعنا جمله استیبه ده متصور دکلد ریس
اگر خبر و مرکب استه سگ زید ذر ضربت زید اثر کینه الف و لام
استعانتیه و بین الضاربه انار زید ریز چونکه فعله اسم فاعل
استفاق ایلدک و الف و لام صد ایلدک الف و لام خود اول بهمدن
عبادتدر که زید در وضاربت متکلمد ریس بوجبه صفت اولور جارر
علا فیر خبر له بویله اولحق فاعلنی ابراز ایلدک کرک نته که معلوم اولور
یس اگر الذر ایلد خبر و مرکب استه سگ دیر سبک که الذر ضربتیه
زید اسویله کجدی و اگر الف و لامه خبر و مرکب الضاربه انار زید
دیر سگ نته که معلوم اولدی فاذا اعتذر او منما یعنی چونکه بولمور
کلمه ذر که اجزا بالذی نکت شرطدر بر سبی متعذر اوله اجزا
بالذی نکت شرطند متعذر اولور بوننددر که خبرت اندر اجزا بالذی
متعذر در یعنی متعذر ریز خبرت زید جمله نکت صدر نده اولور که
اول جمله از مصدر در نام محال اوله او سهیم نم اندوب انی بلکه منت
اوله و اگر توجه ایلدیه تا چونکه نکت تصرف زور اوله محال نکت زنده
متکلم و متعذر اوله ایلد ضربت زید کندی موضعند زید تا خبر ایلدوب
موصولد خبر الملک جایز دکلد ریس لایق دکلد مورید منطوق ده
دیر سبک الذر مورید منطوق هوتا که اولی مو که خبرت اندر
موصوله راجع اوله و اینچی مو که خبرت اندر خبر اوله موصولد زید بونک

جز و مرکب متعذر در بالذی موصوفد زید ابر ضربت که اول موصوف بر نیه واقع
اولور کرکدر که اول موصوفک صفتله موصوف اوله لکن خبر موصوف
اوله صلیح دکلد نته که معلوم اولد ریز ایلد خبر جان زید العالم ترکینده طایر
دکلد که الذر جان زید العالم زید دیر سبک ریز ابو مو که زید بر نیه واقع
اولد عالمه موصوف اولی کرک بویسه باطلد رکنه بونک کبی متعذر در
اگر اول خبر فعله مسته اولور سه نته که بومسأله ده و اجندر لازم کلور که
خبر مسته موصوف اوله عالم ایلد کنه بونک کبی بالذی صفتد خبر و مرکب
متعذر در مثلا بومسأله عالمه اجزا بالذی موصوف دکلد ریز ابر خبر که
العالم بر نیه واقع اولور اولر نکت صفتی واقع اولور و خبر وصف
اوله صلیح دکلد نته که موصوف اوله صلیح دکلد اما مجموع موصوف
وصفتد خبر و مرکب جایز در نته که بومسأله ده دیر سبک الذر زید
جانی زید العالم اولر که موصوفه صفت موصوفه وضع اولد فعله مسته
اولوب موصوله راجع اولد و مجموع موصوف صفتله اول موصولد زید
خبر اولد رکنه اجزا متعذر که بر مصدر و زید که فاعل اوله ریز ابر خبر که
اول مصدر موقعه واقع اوله کرکدر که عمل ایلدیه نته که مصدر ایلد روی
یعنی نکت عملی ایلدیه لکن خبر نکت عملی ایلدیه خبر ایلد یعنی ضرب زید عمرو
کسیده یا لکن ضربند خبر و مرکب جایز دکلد ریز ابر خبر که اول مصدر
مقامه واقع اولور کرکدر که فاعل وقوع و مفعول موصوف ایلدیه بومسأله
ایسته متصور دکلد ضمایر جمله اما مصدر دیر موصولد خبر و مرکب متصور در
ننه که دیر سبک الذی ایلدیه ضرب زید عمرو اولر که مصدر له معموله بر نیه
واقع اولد فعله مسته اولوب موصوله راجع در و بومصدر کندی

مؤید خبر اولدی موصوله کنه بویه مستفرد در موصوله حال خبر
ویرمکن ترا که حال نکره اولم و اجید در خبر خود موصوفه در پس لایق
دکدر که خبر حال مقامنه قائم اوله کنه بونک کنی اجبار مستفرد در بر
خبرونه که موصوله غیره سببه مستفرد بر ترا که بر خبر که اول فکر موصوفه
واقع اولور که در که اول خبر که مستحقه راجع اوله پس موصوله
صله ده رابطه خبر اول لازم بود با جلد و اگر اول خبر موضوع خبر اول
برینه موصوله راجع ایلیه سین اول مستحق محروم اولور رابطه خبر مثلا
ریند خبرته بویه مفعول که رینده راجد ریند خبر و بر نک جائز دکدر
ریند خبر که بویه فکر موصوفه واقع اولور اگر موصوله راجع اولور
ریند خبر در محروم اولور که لایق خبر در و اگر رینده راجع اولور موصول
عاید سنه فالور کنه اجبار مستفرد در بر اسمی که مستفرد بر خبری که
موصوله غیره سببه مستفرد بر ترا بر خبر که اول اسمک موصوفه واقع اولور
اگر موصوله راجع اولور موصوله مستحق محروم فالور و اگر اول مستحقه
راجع اولور موصوله عاید سنه فالور ریند خبرت فلامه کسیده فلامه
اجبار جائز دکدر ریند خبر که فلامه مقامنه واقع اولور اگر موصوله
عاید اولور موصوله ریند خبر سنه فالور و اگر رینده راجع اولور موصوله
فالور و ایکی سببه با جلد و ما الاسبیة موصوله و استفهامیه و شرطیه
و موصوفه و تاقه یعنی شئی وصفه و غیره کذا فی التام و الصفة
و ای وایه کنه و بیه موصوفه و صلا الا اذا حذف صدر صلتها و فی ما ذا
صفت و جهان اصدما بالذی و جوابه رفع و الاخراتی شئی
و جوابه نصب و ما مبتدا الاسبیة صفتی موصوله خبر و استفهامیه و شرطیه

۱۱۷
و موصوفه و تاقه یعنی شئی تا منتی تفسیر در وصفه موصوفه در مابقیه و خبر مبتدا
کذا فی خبر الاحرف استثنای فی التام استثنای موصوفه در تقدیری و غیر
کما فی الوجوه الا فی التام و الصفة اکام موصوفه و ای مبتدا وایه اکام موصوفه
کنه و می مبتدا عاید در ای کلمه سببه موصوفه خبر مبتدا در و صلا حال در موصوفه
ده مستفرد خبر که عاید در ای کلمه سببه تقدیری تعریف کلمه ای حال
کونان موصوفه و ما مفعول مطلق در این خبر و انقار الا حرف استثنای اذا
حذف صدر صلتها ما و مل موصوفه استثنای در و استثنای موصوفه
تقدیری و می موصوفه فی صیغ الاوقات الا وقت حذفه صدر صلتها ای
فانها عیده بتبیه و می ما و اصفت و جوابه مقدم خبر موصوفه مبتدا اصدما
مبتدا اصدما ای احد الوجوه ما الذی خبر اصلی ما الذی موصوفه ما استفهامیه
در مبتدا و اذا موصول و صفت صله سی و عاید موصوفه و موصول
صله سببه خبر مبتدا در تقدیری ای شئی الذی موصوفه صکره احضار اولی
ما سبق و لا ابتداء و جوابه مبتدا ای جواب ما الذی رفع خبری و و الا حرف
مبتدا ای شئی خبری و جوابه نصب مبتدا نصب خبری موصول زکیب و ما
الاسبیة موصوله یعنی کلمه ما حرف اولی و ارماء کافه اولی کبی انما ریند
قائم ده و ما نایبه نحو ما ریند ریند و ما ریند قائم کبی اسم اولی و ارماء
پس موصول اولی و ارماء موصوفه ما استفهامیه استفهامیه ده اولور موصوفه
و ما صفت شرطیه ده اولور نحو ما یضنع اصنع موصوفه ده اولور موصوفه
نحو ما حررت بما یجب لکن ای شئی موجب لک و ما جمله ابتداء که قول
سار صده و اقتدر نحو بر ما تکره النفوس فی الامرای رتباشی تکره
النفوس تامه ده اولور شئی موصوفه نحو فنما هم ارفع سببنا هم موصوفه

اولور نحو ضرب ضربا با ای حرب کاز و کلمه کلمه ما کبدر جمع افاده
الاتاقه و صفت که کلمه بوا یکی وجه اورزه کلمه در سال موصوله
نحو حرفت غیر مرتبه و استفهامیه نحو حرفت مذک و شرطیه نحو حرفت
افرنه و موصوفه اولور یا میوزله قول شاعر کبسی **بیب** و کفنی بنا
فضلا علی غیرنا حب الی محمد ایانا ای علی سحیف غیرنا و با جمله ایله
رب فرجنا ک قدرته ای و آیه عمر یعنی جمع افاده غیر کبدر
صفت کلمه در مقام فرزند زبانه سال موصول نحو نتر عن فر کل
سبقته ایتم اسد و استفهامیه نحو ایتم مذک و شرطیه نحو ایتم
حرفت مرتب و موصوفه نحو یا ایها الرجل و یا ایها النفس صفته
اولور نحو حرفت بر جل ای رجل و با آیه ای اراه و هر صوبه یعنی کلمه اثر
و آیه موبد ایتم موصولانده غیر بکر میندر الاستول وقت که
موصول اوله و صدر صله هر حذف اوله ننه که ایت کریمه ده نتر عن
فر کل سبقته ایتم اسد ایتم موصول اگر موصول اوله ایتم مفعول بینه
مضوب اولور دی و چونکه حذف اولدر ای ضم اورزه مبنی اولدی و
اینگ اعرابنه سبب بونک بر بینه که موصولات جیما میندر اجتنابده
حرفت میندر زیر ای سندم افاضتد بوجهتند که یا ایها الرجل
تا تبینه زیاده اندر لرتا کم مضاف الیه در عوض اوله افاضت خود خواص
اسد نه در پس اسمیت افاضت سببیه متقوی اولور و اساده
اصل اولدر ایتم بوجهتند کنذی اصلنه روح ایلمر بیکن چون صدر
صله حذف اوله اجتناب ستفاهف اولور سبب افاضت میندر
مقاومت ابده بوجهتند که ضم اورزه میندر اولور ننه که صورت

نذاده بویله بید معلوم اوله که ماذا صنعت ده ایکی وجه وار بری بودر که
ما استفهامی اولور و دا الذم منک سنه اولور از ما الذی صنعته من
ما مبتدا اولور و ما بعدی خبر علی سیده جایز ذر بو تقدیر وجه جوابی رفله
اولور ننه که خبر در پی سوئی ای الذی صنعته خبر دیگر نام جواب سواله
مطابق اوله ایکی سید جمله سببیه و لغظه ایکنی وجه بودر که ما استفهامی
اوله نصب مخلصه ما بعدنده ذکور اولان رفله و لفظ ذاز اید اولور
ای ضم صفت بو تقدیر وجه جوابی نصب اولور نام سواله مطابق اوله
ایکی سید جمله فعلیه اولده ننه که خبرا در پس ای صنعت خبر اسما
الافعال ما کان یعنی الامر کل رویدر نیدا ای امر مملو و مهربات ذاک
ای بعد و فعل یعنی الامر کل السکانه میندر کتر ال یعنی انزل و فعل
مصدر معروفه کنفجار و صفته مثل بافان مبنی است مبهته ایله
وزنه و علما لایمانه موننا کقطام و غلاب مبنی فی الحجاز موب
فی عیم الاما افوه را و نحوضا اسما الافعال مبتدا موصول کا یعنی الامر
صله اولو کافی الامر معطوف و موصول صله خبر مبتدا مثل معلوم
رویدر لفظ امر مملو اسد رفیع اورزه مبنی زید مفعول به و مجوم محلا مجرور
افاضله امر مملو تفسیر معلوم اوله که نحو ملک رویده مخلصه ایکی قول
وار بر پس مصدر لای اورزه مضوب اولو میندر وار زید استخ
در و بر پس ریح مخلصه در ابتدا الفله و غیر سنه انده فاعله دستد
مخبر ننه که اقایم الزیدانده اما ایکنی وجه اوچه در زرا اولو ایتم
اولو اتقان اجماعه و مهربات ذک معطوف در رویدر زید ننه از

بعد تفسری وفعال مبتدا یعنی الامر مقدره متعلق یعنی المنصوب
یعنی الامر بالکافی صفت ویا حال مبتدا در کمال خبر مبتدا
مخذوف یعنی انزال مقدره متعلق وفعال مبتدا مصدر امر مقدر کان
به خبر درای اذ اکان مصدر امر موقه صفت ویا خبر بعد خبر در ویا حال
در مبنی ده مستتر خبر در ویا بدایه فعال و معرفه حال مترادفه تقدیر
وفعال مبنی اذ اکان مصدر امر موقه او مبنی حال کونه مصدر امر حال کونه
موقه کتفی مبتدا مخذوف خبر در ووصفه معطوف در مصدره مثل معلوم
بافان ظاهر یعنی اضافی خبر مبتدا مبتدا بهینه مبنی نه
متعلق له مبتدا متعلق عدلایمسر ورتبه اکا معطوف از خبر مبتدا
العدل والرتبه و جایز در که ظرف اولال تقدیری انما مبنی فعال
فی یدین الصورتین است بهینه لفظا فعال المبین للفظا فعال الذي
بمعنی الامر في العدل والذته وعلما مصدر را کبید را عرابه للا مبنی
مقدره متعلق مؤنثانفت علمدر کتفام خبر مبتدا مخذوف وطلاب
اکا معطوف مبنی خبر فعال مقدر در وفعال اذ اکان علمالکذا مؤنثا
مبنی الحجاز مبنی نه متعلق موب خبر او در مبنی نه فی بتم موبه متعلق ال
حرف استتاما موصول اخره مبتدا را به فری و جمله صله در مایه وخره
مبنی موصول را بعد موصول صله سیده محلا مضروب استتانا تقدیر
موب کل فعال علما للا مبنی نه مؤنثانفت علم الالف الالف الذی فی اخره را
مخوضا خبر مبتدا مخذوف در امر موصول موصول ترکیب اسما الافعال
برخیه لفظا وادور که صیغه لری فعل صیغه در کل اما مناری فعل ماضی

انکه اسماء افعال دبر اولده الکی مستدر بر قسم اولدر که او حاضر مبنی
اولور کوز ویدر بنی ای امله وبله بنی ای وعه ایکنی قسم فعل ماضی
مستند در مخوضات بر بند وستانه ای افرق و بوا الکی قسم
بیله بنیدر معناده اصله است به اولدر قلمی الحون که او حاضر وفعال
در و جمله اسماء افعال در فعال صیغه سرفانک نخی ولامت کسر بیله
که او حاضر مستند در و بوی صیغه مکنایه خبر در و بنی سیدر و تراک
ازک مستند و ضرب افرز مستند و مناع اسع مستند بوقا
سپسندده بیج بخت یون کنه بونک کبی مبنی را بالاتفان
مصدر موقه در معدول اولان فعال مخوضا الخبر مستند و محاد
المحده مستند معدول اولدی کبی وفعال که معدول در صفت
مؤنث در بخوبان که معدول در فاسقه در و یا خبات خبیثه در
و یا لجاج لکعاه ویر الحی مستند در بوا الکی فعال سیده مبنی در او حاضر
مستند اولان فعال یست بپتر الحون وکنه اسماء افعال در در ورتبه
معدله اما اعیان مؤنثه علم اولنده قطام و خوام و غلاب بونکرک
نظا برینده اضلاف دارنت عربده اهل حجاز قسده بوقسم ده سیدر
کح اخوات ثمانه کبی اما اکثر مبنی بتم قسده بوقسم مجموعی یعنی اعما
مؤنثه علم اولان موبدر الا اخونده را اولان فعال وکل پس اکثر مبنی بتم
قسده بوقسم مبنی کسر او زره مخوضا ر و طار و کرار و بوجهور
بنی بتم که اعیان مؤنثه علم اولان فعال بی موب طونار لار لار لار
ایدر لار ثابت و علمیتله مخوضا ر تنی حرام وایت حرام و دررت حرام
و بوسع موقه عدل تقدیرینه اجتناب بوقدرنته که عدل بخشنده ذکر ی

و بوجهی که در این کسر اوزره بنی ابدیدر براراده تکرار وار
واما له یخفف الجون فحاجدر و چونکه بنی اوله کسر اوزره حصار
کسر حایله جائز در امانوب اولج کس و طایفه اولماز و اماله متصور
اولز و بعض بنی یتم حصار ایله حزام بنی فزون ابدیدر و بعضی موب
ابدیدر و بوقوال صیغ اقریدر و اول کس که لنت بنی یتم ده
منع حرف الجون قطام کسیده عدل تقدیر ابدیدر تقدیره اجتناب یومیکن
مستکری بودر چون زکورا و ج فالده عدل و ارتنه که معلوم اولدی
پس مناسب اولدی که بونده ده عدل تقدیر ایدیه که اجتناب یون
عدل منع حرف الجون اطراد الباب و بوقدر و معلوم اولور که
باب قطام اکثر شیخ کاینه ده باب منع حرفه نه الجوز زکورا اولدی و
بعض نسخده نه الجوز بزرگ اولدر الاصوات کل لفظ حکمی به صوت
او صوت به لبهایم فالاول کفان و الی غیر کتخ الاصوات مبتدا
کل لفظ خبر حکمی به صوت جمله فعلیه صفتدر کل لفظنه و به ده غیر لفظنه
را جدر او صوت به لبهایم جمله فعلیه به معطوف و او ایده انک
کسیدر فالاول مبتدا کفان خبر و الی غیر کتخ ما قبله معطوف و او ایده
انک کسیدر حصول ترکیب جمله مبنیات لازمه البناء در اصوات اول
عبارتدر مر لفظدر که انوکله صلابت اولدر اصواتدر به لفظ صولکه نه که
فان لفظیه صلابت اولدر صوت غراب و بایر لفظدر که انوکله حیوانه
چا غراب لنته که شیخ دیر لوزانک کسیدر و تخفیفده دوه ایود اجنک
وقته معلوم اولور که اسما و افعال و اصوات جودر تفصیلی ضبط ایلمکه
حاجدر اما اول که بولکته بدیهه زکوز در اول تفصیلدر جملدر مرکبات

کل اسم نه کلینت لیس بنیهما سببه فان تفضن الثاني حرفا
بنیا کتخ عشر و حاد عشر و اخواتها المائنی عشر و الی آخر
الثانی کسیدر و بنی الاول علی الاصح مرکبات مبتدا کل اسم خبری
فم کلینت متعلقدر مقدره از مرکب و ما حاصل فم کلینت و لیس افعال
ناقصه دیر بنیهما خبر لیس سببه اسم و جمله صفت کلینت در فایه حرف
سبب تفضیل سبب الثاني تقدیر او وقوع فاعله حرف مفعول به بنیا محلی
مجهول و غیر نایز مقام مقام فاعل عاید در جزء اول و ثانیه و جمله خبری
کتنه عشر مبتدا و حذو قدر و حادی عشر اما معطوف و اخواتها بنی
اقوات حرف عشر و حاد عشر الا حروف امثنا اثنی عشر متسا در
بنیادیر و یا اخواتها دیر و الا جمله شرطیه اصلی و انرا لا یفتر الثاني حرفا
اوب الثاني جمله خوائنه کسیدر خبر مبتدا و حذو ف و سبب الاول جمله
فعلیه معطوفدر جمله خبریه نه فی الاصح متعلقدر بنی به و یا مبتدا و
محدوفه خبری نه خوده فی الاصح و اقدیر حصول ترکیب مبنیاتدر
بعض مرکبات و بومقامده و اد و کبایدنر ماسدر که مرکب اولدی
کلمه دیر از الی بنده و ج بر وجهه نسبت اولیه پس اگر ای کلمه دیر مرکب
اسمک جزء ثانیه منشاء حوزی متضمر اولور سه ایله جزء بیلده مبنی اولور
اما جزء اول منی اولی حوزی کلمه حکمده اولد و شیخوند زکوز بید کبی
اما جزء ثانی منی اولد و شیخوند متضمر اولد غنی جهندندر احد
عشر و عشره و اربعه کتبه بونک کسیدر حاد عشر تا سعه
عشره به و اربعه حاصله زکوز مرکباتک مذکور و مؤنثده ایله حوزی
بیلده مبنی در الاثناعشر و اثنا عشره که جزء اول بویک صورتده

معدود مضافه است بهندنی واسطه سیده ترکیبده نونک صدنی جهندی
نونک بریده که جزء مانده بنیدر و جزء مانده مضافه شده حرف متصرف
اولدنی جهندی حکم بویله در اما جزء مانده مضافه حرف متصرف اولسه جزء
مانده موب اولور و جزء اول بینی اصح قول او زره واقص لغات او زره
بعلنک و معد بکرب و حضرت و جتفر کسی که بونکرک جمعی تلکچی
واو اب اخر لایده جاریدر منع حرفه و جزء اولدنی بنیدر و کت
ایکچی متنی ده برغت دنی وار در برسی اولدر که جزء اول موب
ایدوب جزء مانده مضاف ایده لرو جزء مانده به مضاف ایده لرو
یده بعلنک و رایت بعلنک و حرت بعلنک ایکنی اولدر که
جزء اولی مانده مضاف ایده لرو مانده به لایصرف طو تالار کوهده
بعلنک و رایت بعلنک و حرت بعلنک لیکن لغت اوله افصح
واو اولدکنایات کم و کذا اللعد و کیت و ریت للحدیث
فکم الاستفهامیه میز مضاف موفد و بجزته به مجرور موفد و
مجموع و تذلل فریها و لما صدر الکلام و کلاهما یقع مرفوعا و ^{مضربا}
و مجرور افعل مابعد فعل فیر مستعمل عنه کما مضربا معولا علی
حسبه و کل ما قبله حرف جر او مضاف مجرور و الا فر فوع
مبتداء ان لم یکن ظرفا و جزان کما ظرفا و کذا کت اسماء الاستفهام
والسروط و فی مثل تمیز کم عمه لکت یا جریر و خاله ثلاثه اوجه
و قد یخفف فی مثل کم مالک و کم ضربت الکنایات مبتدا کم خبره
و کذا اکا معطوف للعد و جزیه اشرف تقدیر بها للعد و کیت
و ریت معطوفان در که للحدیث للعد و کبیر اعرابده فکم مبتدا الاستفهامیه

صفی کله تا و بیلده و اتمالدر مونت سماعی اوله میز مضافه ماننی مضافه
که راجع میز مضافه میز مبتدا ماننی موفد و جز بعد بجز و جمله خبر مبتدا اولدر
و بجز میز مبتدا مضاف حد فیلده امر و میز کم بجزته مجرور و جز مبتدا موفد
جز اجز و مجموع و جایز در که تقدیر بر کم بجزته میز نا مجرور و موفد اول صکره
احضار اولدی ما سبق و دلالتله بس اعرابده فکم الاستفهامیه میز
مضرب مفر و کبی اولور و تذلل مضارع موفد فر لغتی و اوله مرفوع
فایله میزهای کم استفهامیه کم خبریه و اما مقدم خبر صدر الکلام موفد مبتدا
و کلاهما مبتدا مضافه ایکی فتمه که راجع میز به یقع مضارع موفد و ممتز
فایله راجد کلاهما به مرفوعا حالدر یقع فاعلند و مضاف مجرور و راکا
معطوفان در و جایز در کم ظرف اوله لرای فی محل الرفع و المنصب و بجز
و جمله خبر مبتدا در و کل مبتدا و ما موصول و ما موصوف مضاف الیه
ظرف فعل و فاعل ظرف و با خبری مقدم مبتدا و بعده ده خبر فایله
که عبارتدر کدر خبر صفت فعلدر مضافه مستعمله عنه خبر که راجد
و مستعمله متعلق و جمله صل و یا منفرد رایبه و موصول صکره سیده و ما موصوف
صفتله محلا مجرور در اضا فله کما فعلدر افعال ناقصه و به ممتز اسمر
ماید در که موصوب یا خبر معولا بجز بجز میز علی حسبه معولنه متعلق و خبر فعله
راجد کما اسمیه خبریه جمله خبر مبتدا در و کل ما قبله حرف جر فکل مابعد
فعل کبیر اعرابده او مضاف معطوفان حرف جر مجرور و جز کل مابعد
سند شرطی متصرف در ایچون خبر بنیه فا داخل اولدی و الاجمله شرطیه
اصلا لکن بعده فعل فیر مستعمل عنه و لا قبله حرف جر و لا مضاف
صکره احضار اولدر حرف شرط دلالتله و ما سبق خبریه سیده

فروع جز مبتدا، مخذوف در امر نون فروع مبتدا، بدل در و با عطف سابق
و با مبتدا و فروع و حائز در که تقدیری بویله اوله فروع عطف از مبتدا و بویله
جاء شرط در این لم یکن نظر فاعله شرطیه خبری است مخذوف در ما سبق خبریه
سیده و خبر موقوفه مبتدا، اور زینب از کان نظر فاعله لم یکن نظر فاعله کبیر و
کذلک مقدم خبر اسما، الاستفهام مؤخر مبتدا و شرط معطوفه الاستفهام
خروج خبر مثل مجرور در انوکله مضاف در کم استفهامیه به و یا خبریه به که محل فاعله
ابتداء الفاعله بمضله کم استفهامیه نکت بنهر و جمله کم خبریه نکت و نکت
ظرف استفهامیه صفت صفة عمه در اما ز فعله مبتدا و لفظ نکت مضاف اولور
و قد طلبت خبر و تمیز مخذوف امر کم حرة حاصله عمه و حاله ده اوج اعراب
جاری در نته که سر صده بیان اول کرک از است الله تع با حرف
نذاجر بر سناد امر موقوفه و حاله عمینه معطوف و کم عمه اه مضاف الیه
نکته اوجه مبتدا، خبری مقدم که فی مثل در بعضی نسخه فی مثل تمیز کم و تقدیر
و مخذوف مضارع مجهول و مشرقایم مقام فاعله عابد در خبریه مثل معلوم
کم استفهامیه محلا و فروع مبتدا خبر مخذوف امر درهما و مالک خبر و جمله
مخلا مجرور در اضا فاعله کم خبریه محلا مضمون در و غیر مخذوف ضربت
فعل و فاعله تقدیر کم ضربت و با کم حرة ضربت فعل و فاعله تقدیر کم
ضربه ضربت و با کم حرة ضربت حصول از کسب مبنی است در بعضی
کنایه کنایات و کنایات در و او به لفظه که ابراهیمه دلالت ایلیه
بر منسایه که بر غیر عبارتند اول معنا و اضحدر اما بو مقارنه و او کنایات
چنینی به در کنایات معربه و کل فلان و فلان کیه زیرا که محبت مبنی است در
پس کم لفظی بوقول او رزه کنایه فبیلدیز دکدر زیرا که کم سواد

عدد بهمدن و با اجار در عدد کثیر بهمدن و بیج بر سینه او استفظاظ
دکدر که اول عدد بهم بر غیر عبارتند معر اوله پس از کنایه کذا و کیت
ورنیت مستبته ابراهیمه ذکر الیبت در کم استفهامیه مبنی در عمه استفهام
معنی مستفهم اولد مخجوز و کم خبر لفظه کم استفهامیه موافق اولد و مخجوز
بهر اولد و کذا لفظه اصله ذال اسماء است رت در اولد و مخجوز مبنی
اولد و کیت ورنیت جمله لوده کنایت اولد مخجوز که مبنی الاصله منبر
اولد پیر و نیز کم استفهامیه مضمون و موقود اولور زیرا که انی عدد مستوط
حلال الیبت در که عدد صشره ایله مانه ما بنینده در که انده غیر مضمون
و موقود در نته که معلوم و مخذوف است تع اما کم خبر نیک میز اضا فاعله مجرور
اولور گاه موقود نته که عدد کثرت ده اولور نحو مانه رجل و گاه جمع اولور
عدد قلیله کبی نحو کثرت رجال کیه و الیبت نکت ده غیر نته کلمه مخذوف اولور
پس اول نیز خبر فاعله مجرور اولور زیرا که حرف جز زایدده اولور سه عمده
لغو اولوب و کم استفهامیه و خبر نیک مقتضای صدر کلام در اما استفهامی
ر نیز انواع کلام در بر نوع دلالت میدر که استفهامی در پس از صدر کلامه اید
ایلیک و حیث لو تا کم اول و موقود نوع کلام معلوم اوله و محاطه و مخذوفه قابلیه ایلیه
با کم استفهامیه مبنی است جهتند در و با انشاء تکثیره دلالت الیبت مخجوز در
و اکابر الیبتون دیکر که مابعدی خبر در و اگر جز انشائیکثیره مخجوز نته که در بعضی
کم رجل صند یعنی نه چون رجل و مقدمه پس حصول عمل تکثیره مخذوفه خبر فاعله در اما
مشکلات رجلی استکسار است فاعله خبر در و نویسیه انواع کلام در بر نوع در و کلامها
یعنی مربری کم استفهامی و غیر بدین گاه محلا و فروع و گاه مضمون و گاه مجرور اولور
پس اگر کم استفهامی اگر خبری که اندر مکره به اوله که مستغنی اولیه یعنی موضع اولیه

اندک غلظت غیر متعلقه و با متعلق ضربه یعنی اول فعل که راجع غیر متعلق و با متعلق ضربه
 مضروب المیه نته که ما از غیر متعلقه علی سربطه التفسیر ده معلوم اول مبتدأ اول کم محل
 مضربه اول فعلک محمول اول وجه اول وجه اول وجه اول وجه اول وجه اول وجه اول وجه اول وجه
 و بیرون جابز که مفعول به اول نته که در بیرون کم رجا ضربت و کم رجا ضربت
 و جابز کم محمول مصدر اول نته که کم ضربه ضربت و کم ضربه ضربت و جابز کم ظرف
 اول تخوم بواصمت و کم بوم صمت و کم که اندک اول حرف جر اول و یا
 کذیه مضاف اسم اول اول کم اول حرف جر که و یا مضاف اول محل جر و اول و
 نته که در بیرون کم رجا ضربت و کم رجا ضربت و غلام کم رجا ضربت و غلام
 کم رجا ضربت غلام بونده مضروب اول وجه ضربت به و ضربت به مفعول به
 اول ملکه و حرف جر و یا مضاف اول وسطه سببه ملک صدارت باطل اول ما
 زیرا که جابز و در مضاف الیه به کل نته لنده در پس منها استفهامی حرف
 جردن و مضاف ذم اول تقدیر الیک کرک پس کو یا که بویله دین سن بعینین
 رجا ضربت ام بیلان و ام غلام عشرين رجا ضربت ام غلام بیلان و هر
 کم که بویله اول یعنی اندک صکره ذکر اولان کسی فعل اولیه و اولنده حرف جر
 و مضاف اولیه اول کم مرفوع اول و پس اگر فعل کم ظرف معانته اول نته
 محلا و مرفوع مبتدأ اول و کرکه نته صکره به فعل اوله که اندک ضربه و متعلق
 ضربه متعلق اول نته که در بیرون کم رجا ضربت او ضربت غلامه و کم رجا
 ضربت او ضربت غلامه و کرکه بر سر نکره اول نته که در پس کم درهما
 مالک و یا طرف اوله مخوم درهما عندک و یا بر سر مرفوع اوله نحو
 کم درهما مالک بواصفتک جمعنده کم محلا و مرفوع مبتدأ و و ما بعدی
 جز بواصفتک سیبوه در اما غیر مرفوعه مبنیه کم درهما مالک ده کم محلا

و مرفوع مبتدأ و مالک لفظا و مرفوع مبتدأ نته که کجندی خبر ابوک ده و بو
 کتابکه مذکور سیبوه مذمبیدر و اگر کم ظرف معانته اول و مرفوع اول و
 ضربت اول ملکه و ما بعدی مبتدأ اول و نته که در پس کم بواصفتک و کم بوا
 صفتک و کذک استمار الاستفهام و السربط یعنی کم کبیر و وجه او بیده استمار
 استفهام و السربط پس اگر بواصفتک صکره فعل اول و مرفوعه که متعلق اولیه بونکر
 ضربه و با متعلق ضربه بل که بونکره متعلق اولیه یعنی بونکره توبه بلیه پس
 بواصفتک مضروب اول و اول فعلک مفعول اول و ملکه نته که ضربت در پس
 ای ای شخص ضربت و ضربت ضربت ای ای شخص ضربت ضربت
 بونده خبر محمول سربط در که خردن از فرد و معمول جابز و ندر ای ای شخص
 ضربت ضربت و اگر ای محمول جابز ای در سربط مفعول سربط حذف اول و
 ای ای شخص ضربت ضربت و اگر بواصفتک او کنده به حرف جر و یا مضاف
 اول و مرفوع اول اسم محلا جر و اول و نحوین حررت ام غلام ضربت غلام بونده
 مفعول ضربت در و نته که در پس بن تمر او و غلام ضربت ضربت
 و اگر بواصفتک قسمی بیج برسی اول نته اول اسم محلا مرفوع اول و نته که در پس خبر
 عندک و خبر ابوک مذمب سیبوه او رزه بویله متعلقه یعنی تمیزنده حاصلی
 قه لفظنده او و وجه جابز در غم با با فقره داشته و حالا انا فقره داشته
 در لرا و وجه جابز برسی مضرب که کم استفهامی چون او که ایکنی خبر در که کم
 خبری اوله و ایکنی تقدیرده بیکه کم محلا مرفوع مبتدأ اول و جمله طلبت علی
 عتاری ضربت اول و او صبی محلا مرفوع اول مقدر خبر کم محذوف اول ملکه
 ای کم ده و ما کم طلبته و اول محذوفه نصب و جابز در کم استفهامی و یا
 خبر اول ملکه ایکنی تقدیرده بیکه کم محلا مضروب اول و مصدر تیل و با طرف تیل و عه
 مرفوع اول و استبدالعده و لک صفتی و قد طلبت جمله بواصفتک خبریدر

بوتقدیر صرحتیم کیم اولور زنه که بصدده وجوده اولور دی ذواله و قدعا
لفظ غمته تک تا بعلیدر رضع و نصب وجودن نبویت فرزد فکدر در در
بجواید ریاجر بر سنگ عمه و خاکت بحا خدمت ایده گنگدر با حصوی
خدمت کنی که کور ردم و لفظ عاده اشاعت بوقدر که دار که خدمت کنی
که کور کنی زباده دلیل و صفر اولد و همچون و قد بخدمت یعنی گاه
اولور که غیر کم حرف اولور زنه که کم مالک و کم ضربت بر کم درهما او درم
مالک و کم ضربت و کم ضربت و کم حرة او حرة ضربت او ضربت الظروف
منها ما قطع غیر الاضافة قبل و بعد و اجوی حجازه لایف و لیس غیر حسب
و منها حسب و لا یضاف الا علی الجملة فی الاکثر و منها اذا و می مستقبل
و فیها معنی الشرط فلذلک غیر بعد الفعل و قد یكون للمفاجاة فیلزم
المبتدأ بعد و منها اذا لما مضی و یقع بعد بالجملة و منها این و اتی
للمکان استفهاما و شرطاً و متی للزمان بینها و ایان للزمان استفهاما
و کیف للمحال استفهاما و قد و متدی یعنی اول المدة فیلیرها المفرد الموقوفة
و یعنی جمیع فیلیرها المقصود بالبعد و قد یقع المصدر او الفعل او ان
فیقدر زمان مضاف و هو مبتدأ و ما بعده جملة خلافه لا یجوز و منها
لدی ولدن و قد جاء لکن و لکن و قد جاء لکن و لکن و ولدن و ولدن
و لکن و لکن للماضی المنفی و عوض للمستقبل المنفی و الظروف المضافة
للجملة و ان یجوز بنا و ما علی الفتح و لکن مثل و غیر مع ما وان و ان
الظروف خبر مبتدأ محذوف تقدیر بنیابیان الظروف البینیه و یا خبری
محذوف مبتدأ تقدیری و الظروف البینیه علی اقیم منها فرج حرف جر
تبعیضیه و ما جرور در انو کله نماید و ظروفه ما موصول و یا موصوف
قطع ماضی مجهول و مستتر قائم مقام فاعلی نماید در بابیه غیر الاضافة قطع به

متعلق و جمله صله و یا یفندر ما به موصول صله سببه و یا موصوف صفتیه
مبتدأ مقدم خبر کقبل خبر مبتدأ محذوف و بعد اکا معطوف اجوی ماضی مجهول
جواز ای حجر اما قطع ظرف اجوی در لایف قائم مقام فاعل اجوی در و لیس غیر
اکا معطوف و حسب کذلک و منها حسب مقدم خبر متوجه مبتدأ معطوف قدر
و منها ما قطع به و لا یضاف مضارع مجهول و مستتر قائم مقام فاعل نماید در
حسب به الا حوت استثنای الجملة لایضاف به متعلق و استثنای مفرد
تقدیر و لا یضاف حسب الی شی الال الجملة فی الاکثر لایضاف به
متعلق و منها مقدم خبر اذا متوجه مبتدأ معطوف در سابقه و می مبتدأ مستقبل
جزئی معطوف در سابقه و منها ظرف و یا مقدم خبر معنی الشرط فاعل ظرف
و با خود مبتدأ خلدک جار و مجرور است رندر معنی الشرط معلول اندن
مقدم خبر ماضی مجهول بعد ما مفعول منه زیاده و بعد ما ده ضمیر راجع زیاده
کلمه تا و یلید الفعل قائم مقام فاعل خبر در و قد حرف تقلیل بکون مضارع
سور و مستتر نماید در اذا للمفاجاة خبری قبلزم المبتدأ بعد ما
فعل و ماعل و مفعول منه معطوف در قد بکون به و یلزم و یک بعلب و یکدر
گویا که استعماله غالبی منزله لازمه تنزیل الیدر بزیر که تقلیل حکم عدده
در و منها از مبتدأ متوجه خبر مقدم لما مضی خبر مبتدأ محذوف تقدیری می
لما مضی ای کلمه از الزمان الذر مضی اول زمان مضی و یقع بعد بالجملة فیلزم
المبتدأ بعد ما کبیدر اعرا بده بعد ما خبری او کلمه سنه راجع در و منها این
ما قبله معطوف و ان اکا معطوف للما خبر مبتدأ محذوف استفهاما
در شرطاً حال در تقدیر بها للما حال کونها للما استفهام و الشرط و متی
معطوف در این به للزمان للما خبر کبیدر اعرا بده و منها ای فی استفهام و

السرط و بوطرف مستفقد للزمان متعلق اولد و فته و ابا نزل للزمان
استفها ما و كيف للحال استفها ما و انا للزمان استفها ما كسيدر اعربده
و قد و منذ معطوفه ما قبله نعت بمعبر اول المدة خبر مبتدأ محذوف فعليهما المفعول
فعل و فاعل و مفعول به الموقوف نعت مفرد و بمعنى الجمع بمعبر اول المدة يستلحق
معطوفه في فعلهما المقصود بالبعد ظاهره و قد يقع المصدر فعل و فاعل
او الفعل او ان مصدره معطوفه في تقدير مضاف محمول زمانه فاعل مقام فاعل مضاف
نعت زمانه و هو اني نذ و منذ مبتدأ مبتدأ خبر ما بعده خبري و خبر خبره ده
و بعده ده و بعد نذ و منذ كلمه سنه كل واحد مبتدأ زليه و بوجه خبر بعد خبر و
و بانعت مبتدأ و ريس خبره و بعده خبره نذ و منذ ابتداءه خلافاً لمفعول مطلق
ناهي مضمور في الخارج مفعول مطلقه متعلق و فاعله خبر و مبتدأ اوله اني اكا
معطوف و قد جاء لدلائك فتحي و ذلك سكونه قبل و فاعل و لدلائك
فتحي و ذلك ضميه ما قبله معطوف و لدضم و سكونه و لدنير و لدنير و لدنير
لايك فتحي و ذلك ضم و فتحي و كسر و سكونه ايله و لدنير و لدنير لايك
فتحي و ضم و سكونه و ال و كسر نونك و لدنير لايك ضم و سكونه و ال و فتح
نونه ايله بهر بر نيه معطوفه در و قط قاتك فتحي و طائلك تشديد له و ضي
و كسر يله و كحفت طاء و ضم سكونه و ايكينك بده خبر و تشديد طاء
و كحفتي ايله الت لغت اولد قط قط قط قط قط و قطاً قطاً قطاً قطاً
محذوفه خبر المنفي لغت ما ضمير و عوض فتح عين ايله و حكمه ده لغت در
للمستقبل المنفي اعرب سابع كيدر و الظروف مبتدأ المضافة مفتي الالهة
مضافه متعلق يجوز بنا و اجملة قبله خبر مبتدأ و خبر ظرفه راجع على الفتح
بنايه متعلق و كذلك مثل مبتدأ و خبر و ابتداء و خبرها معطوف مع متعلقه

مقدرة كه مفرونان در وان محفف وان مستد ما به معطوفه در نغذري
مثل الظروف المضافة و اذ مثل خبره اذا استعمال مع ما وان وان في
جواز البناء على الفتح و جواز الاعراب حصول تركيب الظروف حولك المظروف
مع بعد و بعضي مبتدأ و خبره سابقه ديدى مبتدأه محذوفه
بوجه و بعض الظروف و بونده الظروف ديدى لام عهدية ظروف منسبه به
اشارة الحيز و جمله ظروف منسبه و نذ و اول ظرفه كه اضافته يقطع
اوله بونك بريدك كه اول ظرفه اضافت اقتضايه و چونكه مضاف اليه
محذوف اوله بونك منور اوله معنا جهتنه اول ظرفه مني اوله حرفه
سببه سببيله خبره اجتناب الحيز كه مضاف اليه يدير و مر كاه مضاف اليه
مذكور اوله كه احتياج زياده قوته او لما ريس مضموب اوله ظرفيت
اورزه نته كه و بر سين حيث قبل زياده و بعده و يا خبر و اوله حرف
جمله نحو حيث خبر قبل زياده و بعده اما چونكه مضاف اليه محذوف اوله و مضاف
جهتنه معطوفه در اول ظرفه اجتناب اوله مضاف اليه قور اوله ريس
ضم اورزه مني اوله تا كم حركت بنايي حركت اعرابيه به مخالف اوله بو
بيلدند رتد الا حرف قبل و خبر قبل ذلك و خبر بعد ذلك و خبر بعد ذلك و خبر
كه مضاف اليه منور كرك ريزر اينسا منسب محذوف اوله اول ظرف
كندر جالجنوب اوله رتد كه قولت اوده واقدر رتد
نسخه في الشرب و كنت قبلا اكا و اغص بالماء الفرات و بونك
اورزه در حال حيايت منت كحفظام و امام و ظلف و بيان و بار
و فون و حنت و لفظ غير كه طاب اليه محذوف اوله لا غير وليس غير
كبي و لفظ حسب كه مضاف اليه محذوف اوله نحو حسب ايمدر بونكر ضم

اورزه بنی اولده طرف موقوفه بخوانند جارید رضاف الیه حذف
اینگده مت است جهت ظروف موقوفه کبیه که استقالیده وار
جمله ظروف بنیہ دند لفظ صبت که معانی چون واکر جمله مضاف
اولور و جلیه اجناس جهت ظروف است به اولوب ضم اورزه بنی اولدر
امام گاه که از موزه مضاف قلبه سین موب اولماک جایزه زنته که قول
شاعره واقعه بیت اما تر حبت سهیل طالعا بخمایطی
کالتها بساطها بونده موزه مضاف اولدر که سهیل در میدی
موب اولماسی جایزه زنته که ملت بنا جلیه مضاف قدر که مبنی الاصلدر
و جایزه که غلبه مضافی جلیه اعتبار ایده لر بونده از مبنی طوئال و جمله
ظروف بنیہ دندر کله اذ اذمانه استقبال چون مضاف شری مطمن
در غالباً بوندند که مبنی در بوندند صکره فعل مختار در زنته که مانه
عالمه علی شریطه التفسیرده معلوم اولد بدر و گاه اولور که کله اذ اذمانه
الچون کلور نحو صبت فاذا السبع واقف امر صبت فصاحت زمانه
السبع واقف او معانی السبع واقف داعی اذ اذمانه صکره مبتدا
لا ندر غالباً اذ اذمانه جار و اذ اذمانه فون چون و اذ اذمانه جار
شرطیه بر بنیہ واقع اولور شرکک جوابده نته که معلوم اولور ان اسامی
وظروف بنیہ دندر کله اذ اذمانه مابنده و بوندند صکره الکر جمله بیده
واقع اسمیه و فعلیه و سبب تمام وضعی وضع جودف اولور و چون در
کونر و من و بل و غیر بکر در وظروف بنیہ دندر این و ان معانی
استفهام و شرط چون نته که این زید و انی زید و بکر این این ای
معانی هوب این مجلس اعلی و این مجلس اعلی این معانی مجلس اعلی

دنی ای سلطان طرف شرط در و با طرف جزای فی ای ملاز مجلس اعلی
اونی ای سلطان مجلس فیه طبعده ایکنک نیله ناسنه سبب مضاف استغاثی
و با بشرطی متصرف اولقدر و ساینه اخواتی بو که بیتد و دخی ظروف بنیہ دند
متی زمانه چون طریق استفهام چون و شرطه کوفتی القتال ای فی اتی
زمانه القتال و متی مجلس اعلی ای فی اتی زمانه مجلس اعلی و کونر مقتده
سهمور بودر که متی و اخواتی این و اتی کبی معمول شرط در در زرا که
شرط اولقدر جزا دند اگر چه اولده صبحی زنته که ذکر اولدر و جمله دند
ایان بر زمانه استفهام چون که اول زمانک خلقت افمانده مضاف
دخی متی اوله نحو ایان بوم القیامه امر ای زمانه او فی ای زمانه بوم القیامه
کیف حواله زنته سوال چون نته که دبرسون کیف زید ای صبح ام کسقم
و مر گاه که کیف دند صکره اسم دله ذکر اولان کبی اول خلا و فوج خبر
اولور و اول اسم مبتدا و مر گاه که اندند صکره فعل اوله نحو کیف صبت
اول حالیتله مضمون اولور ای علی ای حال صبت ارکبا ام ماسما
و جمله ظروف بنیہ دندر مذومند و بوندند الکی معانی و ارد در بر بنی
اول مدندرس مابعدری اسم مفعول موقوفه کرک تا کم اول مدت متعین
اوله و تبعیتله مجموع مدت معلوم اوله نته که دبرسون مار ایتنه مذومند
بجمعه او مند بوم محبته و ایکنجی مناسله در جمع مدت در سبب مجموع مدت که
مقصود در عدد له بوندند بی سنده اولور یعنی قنده و عقبنده نته که
دبرسون مار ایتنه مذومند او سهران او سنان و بوندند نظر صبت
حالده سبب بناسر لفظه حرف اولد قدر حالده موقوفی در مناده
ستقار بلور در و گاه اولور که بوندند صکره مصدر واقع اولور کونر ایتنه

منذ سفره فغده اولور بونلردن صکره کومار اینه منذ سافوان
مخففه منذ ان سافوان منقله کومذاته سافر و بودور و صور
تقدیر زمانه لار قدر زرا که معناه انی اقتضا ایدر امر مذ زمانه سفره
و مذله منذ جمع تقادیر مذ کوزه ده حلا فروع مبتدا لدر و با بعدری
خبر لری امر اول المده یوم محجه او جمع المدهت بومان و اول المدهت زمانه
سفره اه و زجاج دیر لکه بونلرک با بعدر مبتدا در و بونلر خبر لدر اما
بونلردن لازم کلور که مذ بومان ده مبتدا نکره اوله و خبر که جمع مدندر
موفه اوله بو خود جائیز دکدر جمله ظرف مبنیه دندر لدا اولدند
هند معنانه و فون بودر که المال عند زید و بیک اولور بر مال که
قتنه حاضر در و بر مال که خزینه سنده در اما المال لدا زید و لدر
و لدر زید و بیک اولور و لدا لابر مال که قتنده حاضر در و سبب بنا لدا
و لدر و اخواتک اولدر که بعضی بونلرک وضع حذف مبنیه در
سین جبعنی مبنی تقدیر ظرف و اللباب و لدا اما با بعدینه مضافدر
و با بعدی خبر و در لیکن بعضی لغات عربده لفظ خذوه لدر دن
صکره مضروب کلندر زرا نون لدر تنوینه بکرز گاه ثابت
اولوب گاه حذف اولوب اولده سین بنجه که رطل ریت دیر ل
لدر مذدوه دیر لدر و جمله ظرف مبنیه دندر قضا استفراغ ماضی
منفی چون در و سبب اولدر که بونلر دلالت ایدر استواءه که لام
حرفینک معنای سیدر و سوال ظرف که جمله دیالکله ازه مضاف اوله
اندری فتح اورزه مبنی قلمن جائیز اعواب ایلمکده جائیز در کومذ ایوم
نیفع الصادقین صدقهم جائیز در که یوم مبنی اوله فتح اورزه کندید صکره

کلس جلیبه خافت ایچون و جائیز در که سوب اوله رفعله که خبر مبتدا در
مبنی اوله فتح اورزه زرا مضافدر از کلمه سنه که مضافدر جمیدر زرا که
تقدیر کلام بودر که یوم از کانه کذا از کلمه سنک مضاف البهت حذف
ایلدیر و بدلنه تنوس و یردیلر بس یوم از وسطه سید جلیبه مضاف
اولدر ایچدر فتح اورزه الت بنا ایلدیر زرا احف حر کانه در و بودر
حکمنده اواب و بنا جوازنده لفظ ماضی و غیر سوال وقت که بونلردن
صکره ما و ان مصدر در و ان ماضی اوله زرا که بونلرک اول ظرفه
سبب مبنی و اراستندام اضافنده و چونکه بونلردن صکره بو کلمات
بولنه جلیبه مضاف اولور زرا که اول ظرفه جلیبه مضاف ایلدیر پس
اعراب و فتح اورزه بنا جائیز اولور نته که دیر سوزن قبانی مسل مقام
زید او مسل ان مقام زید او مسل ان زید اقا نیم با خود قبانی غیر مقام
زنده مسل و غیر لفظنده اعراب و فتح اورزه بنا بو صور بلرده که ذکر
اولدر جائیز در الموفه ما وضع شیء بعینه و المصغر ان و الاعلام و
المبهات و ما عرف بالالف واللام او بالذکر والمضاف الی احد
مع الموفه مبتدا و حذف در و با غیر حذف مبتدا تقدیر زرا باب الموفه
و یا و منه الموفه تامر صول و ما موصوف وضع ماضی مجهول و مستتر فایم مقام
فاعل فاید در مایه شیء و صغیره متعلق بعینه جار مجرور و رفت شیء در
و غیر فاید در شیء نه و جمله صله در و با صفتدر مایه و موصول صکره سیده
و یا موصوف صغیره مبتدا و زده مبتدا المقترت خبر جمله اسمیه موصوفدر
ما قبله و الاعلام و المبهات و ما عرف بالالف واللام و بالذکر و المقترت
موصوفدر المقترت الماضی مضافه متعلق در مستتر و یا صفت الی احد

خبره

صدر حذف در تقدیری و الاسم الذی صنف الی احد فیه المقارن
المرکوزة غیر ما عرف بالبدا فی صیغ العس لا فی صیغ اللفظ او اضافة
معنویة حصول ترکیب المعرفة و النکره جمله اصناف اسمند موقوفه و نکره
سؤال اسمدر که بر معین سنه به دلالتی بر موضوع اوله ایچدر ما وضع شی
موقفه و نکره به متنا و لدر و بعینه قید بیل نکره اخراج ایلدر موقوفه تقسیرنده
موقفه تقسیرنده واقف موقوفه بشدر بر سبب مضافتدر که سابقه ذکر
اولدر الکنفی اعلامدر اوضعی بهما تدر بعین موصولات و اسمائات
نته که کچدر دور دخی بر موقوفه بالام و یا بالندادر شیخی بر بونکره برینه
مضاف اولدر اضافة معنویة غلامک و غلام زید و غلام هذا العلم
ما وضع شیخی بعینه غیر متنا و غیره بوضع واحد و عرفها المصغر المتکلم ثم
الحاطب و النکره ما وضع شیخی لا بعینه العلم ما وضع شیخی بعینه الموقوفه
ما وضع شیخی بعینه کسید را عابده بفضله حالدر وضع ده مستتر غیره
در فعله جز بعد کچدر و متنا و اضافة الیه غیره مفعول متنا و لدر مضافدر
سینه راجع غیره بوضع متنا و له متعلق واحد بنت و ضعدر
و عرفها مبتدا و غیر معارفه راجع المصغر المتکلم بنت مفعول دریم الحاطب
الکامعطف و النکره ما وضع شیخی لا بعینه اعابنه ظاهر در لا بعینه بنت
شیخی در جمله معطوف العلم ما وضع الی اخره جمله سنه حصول ترکیب علم
سؤال اسمدر که موضوع اوله بر معین شیخی الحون و اوله سیندر غیره
متنا و اولیه وضع واحد ما وضع شیخی معین قولی جمع معارفه
متنا و لدر غیر متنا و لفریه قید بیل جمع معارف خارج قائله بوضع
واحد قید بیل تعریفه داخل اولدر بر علم که مشترک اولیه له زید کبی که الکی

کسیه اسم ایده لر زرا که زید بوضوح زنده غیر متنا و لدر اما بر وضعه
و کل بلکه الکی وضعه اما انا و انت و هذا و الرجل و کوره خالفدر زیرا
بر وضعه امور متعدد به متنا و لدر نکره بر نکره معلوم اولوزت انت تع
و اعرف معارف جمهور قولی مضافتدر و انکره اعرف غیر متکلم لدر
صکره غیره کچدر زید صکره اعلامدر زید صکره بهما تدر و بونکره
هر زینه مضاف اولان کندر مضاف الیه مرتبه سنه در و بفضله دیدر که
اعرف معارف علم تخصصدر که بر وضعه متنا و لدر کچدر لا بر سنه اما
مضمرات و سایر معارف بر وضعه امور متعدد به متنا و لدر و بفضله
دیدر که اعرف معارف اسم تدر زید را مضافه عقلمه و صکره
معلومدر لیکن مذنب اوله اظهر و شهر در و نکره موقوف سابقه
معلوم اولدر نکره که بارجل و بر سینه و شخص معین تصداید بر سینه
دلائله موقوف باجنس الحوند نکره که در بسوز الرجل مضافه المرأة و ما
الحوند نکره که در بسوز ان الان کنفی ضرا الا ان من امنوا و عملوا
الصالحات یعنی جمیع اولدر زبانه کار لغته در لر الا انکره ایمان کچدر
و عمل صالح ایشکد بیلر و با عهد الحوند نکره که در بر سینه جاء ز رجل و قال اظفر
و بونکره بر نکره مضاف اولنده شرط اضافة معنوی اولقدر زیرا
اضافة لفظی مفید تعریف و کچدر اما نکره سؤال اسمدر که موضوع
اوله شیخی غیر معین الحون رجل و امرأة و ان و فرس کبی اسماء
العدد ما وضع لکبته احاد الاسباب اصولا انتا عکره کلمه واحد
الاعکره و مائة و الف تقول واحد انسان و اصد و انتا و او
تنتان تکبته الاعکره لکت الاعکره احد عکره انتا عکره احد

عشرة واثناعشرة وثنتا عشرة مائة عشرة عشرة عشرة
مئة عشرة الاربعة عشرة وخمسة عشرة في المونث عشرون
واخواتها فيها اصد وعشرون اصد وعشرون ثم بالعطف بلفظ
ما تقدم الا تسعة وتسعين مائة والفت مائتان والفتان فيها
ثم بالعطف على ما تقدم وفي ثمان عشرة فتح اليا، وجاز اسكانها و
شذوذها بفتح النون اسماء العدد وما وضع كمينها احوال اليا، اسماء
الاشارة ما وضع كمينها كمينها احوال اليا، اسماء العدد
ببتدائها عشرة جزئية تيمية واحد جزئيا محذوف تقديرى
واحد در وابدل بعينه اثنا عشر في العشرة مستقلة محذوفه
تقديرى منتهى العشرة در و مائة كما معطوف والفت كذلك تقول
مضارع مودف وستة مائة انت در كه فاعليها واحد مبتدأ جزئى
محذوف وانسانها كما معطوف فاعله تقديرية ووجهه محلا منصوب
مقول قولدر واحدة مبتدأ جزئى محذوف در انسان معطوفها كما
فاعله تقديرية او ثمانية انسانا به معطوف در و بولكلام كلام
سابقه معطوف تقديرى كلابه بن تقول للمذكور واحد وانسانها للمونث
واحدة وانسانها او ثمانية مائة العشرة مئة العشرة
اشئى عشر اصد عشرة اثنا عشرة وثنتا عشرة مائة عشرة الاربعة
عشرة مئة عشرة الاربعة عشرة كلام سابق كمينها احوالها و
تقديرية وضمه وجاز ذكره بالفاظ جميعا حالت رفعه في محكي
اوله وضع اوله وفي كمينها ان يكون الاربعة واولها فاعله ايراد ايلدى
ويتم مبتدأ كمينها بن جملته جزئى المونث تكسرية متعلق عشرون مبتدأ

واخوانها كما معطوف بهما جزئى تقديرى عشرون واخواتها وصى لمون
واربعون الى تسعين على صفتها كما ثمة في المذكر والمونث اصد مبتدأ و
عشرون كما معطوف وجزئى محذوف اصد وعشرون سابق كمينها احوالها
ثم حرف عطف جار ويجوز منقلبه مصدره بلفظ ما تقدم اضافة محذوف
منقلبه بالعطف الا تسعة وتسعين كمينها عطفه منقلبه اصد وعشرون وبتد
ابتداء كلامه تقديرى تقول اصد وعشرون في المذكر واحد وعشرون
في المونث اذا جازت في عشرين ثم تأتي بالعطف بلفظ عدد تقدم في
الاحاد التسعة وتسعين مائة مبتدأ والفتان كما معطوف مائتان و
الفتان معطوف تقديرى فاعله ايد ما قبله وابتداء ما في فيها جزئى
وجهه جزئى اولدر ومجموع مقولات تقول در ثم حرف عطف على ما تقدم
ثم بالعطف كمينها وفي ثمان عشرة فتح اليا، جزئى مبتدأ ووجهه اسكانها
جمله فعلية وضمه مبتدأ بفتح النون صفة متعلق بها جزئى مبتدأ وضمه
تركيب اسماء العدد جملته اصناف اسمها ندر و بولسماكت برنجها احوالها و
يس لوجهه ندر ذكر ابدوب وبتد كمينها اسماء عدد برنجها اسمها ندر
اولى لركبتة احادها بن الحون بين احادها بن الحون بقدره در انى بيان
الحون موضوع اولها ندر في سؤله كه در بين مائة رجال نام معلوم
اوله كه احاد رجل او صدر يس بوفصيل كه اسماء عددك تفسيره
ذكر اولدى واحد وانسان اسماء عدده اوله اوله رزرا ملك جوانده
واقع اوله لارنته كه در بين كم جلا هندك يس جوانده در
واحد ويا انسان اما بعض اهل حساب عددية واحد وانسانه
حلاف ايلتدر و احوال اسماء عدد او نيكيدر بر دن او نيه و اير

دیوز در دخی بیک و غیر است اعداد بواون ایلی کلمه دن النویا
ترکیبده عطف نرو با عطفه و تا ثبته صیغه ایله و با جمع صیغه ایله میان
و با غیر بیستی ننه که عشره دخی و انک بدی اخواته که صیغه جمع اورزه
در لاما پیش دکل دخی ننه که دیرسین مانت وین و الالف
و اولوف میان جمع اورزه دخی ما ثبانه و الفان فاعده ثبته اورزه
بوسوزک بفضیلی اولدر که ابتداء اعداد دخی مذکر الجون واحد و ثن
دیرسین و مؤنث الجون واحدة و انسان و ثنانه پس ترکیب
و ثنانه بونده اصل مسهور اورزه در اما اوجه که ایرشدک لفظ
عیده ترکیبده تا کنورب دیرسین مکنه رجال الی عشره رجال
و مؤنثه تا کنورسین و دیرسین مکنه سنوه الی سنوه
بواسبه مخالف مسهور و در سبب اولدر که مذکر اعتبارده مؤنث
اورزه معتمد و چونکه مذکر اوچه ایرشدکی جماعت اولور و اما
مؤنث لفظیدر اجد تا ثنانه دخی رعایت ایلیکون تا کنور دیر عدد
و مؤنثه تا بزرک ایلید برفق الجون و چونکه او ندر کجک بیان
عدد ترکیبده اولور ننه که دیرسین احد عشر رجلا احد عشره
اراة و بوجه ثبته ترکیب واحد و واحد در عشره ایله لیکن
واحد تغییر و بر و ببلر اصله و واحد به احد ایله تخفیف الجون
صورت ترکیبده و لفظ عشره تنها اولدند و مرگوده تا بیک در
و مؤنثه تا سزا اولور صلاف میان مسهور اورزه و چونکه ترکیب
کیر در اصل اورزه کلدر ذکر مانسز و مؤنث تا بیک پس مذکرده
احد عشر رجلا و مؤنثه احد عشره اراة دیرسین و بوقیاس اورزه

در اثنا عشر رجلا و اثنا عشره اراة و چونکه اوچه ایرشدک
عدد دخی، اول افرادده اولدوغی و چه اورزه اولور و عمر کندر
اصلنه رجوع ایدرسین فرکرده مکنه عشر رجلا و مؤنثه مکنه
عشره اراة تا ثنانه عشر رجلا و تسع عشره اراة کلور اما سرده
و اخواتده که جمع مذکر سالم صورنده در مذکر و مؤنث بیننده
فوق لوفدر کجک عشره دخی کجک ترکیب عطفه کلور پس مذکرده
احد عشره و رجلا و اثنا عشره و عشره و رجلا و مکنه و عشره و رجلا
تا ثنانه و عشره و رجلا دیرسین و مؤنثه احد عشره و رجلا و اراة
و انسان و عشره و اراة و مکنه و عشره و اراة تا تسع عشره و
اراة و بوقیاس اورزه در حال عدد یوزه و ارجح بجه عطف طرفیده
کلور مذکرده احد و اثنا عشره و مؤنث احد و اثنا عشره دیرسین و
فرکرده مکنه دیرسین و مؤنثه مکنه دیرسین و اخوات مکنه
و مکنه بوبله در و چونکه یوزه ایرشدک مذکر ایله مؤنث بیننده
فوق بوقدر کجک مانه رجل و مانه اراة و چونکه مانه بیکجک مذکر
الجون لفظ احد و انسان ذکر ایدرسین و مؤنث الجون احد
و اثنا عشره و مانه بوالفاظ اورزه عطف ایدرسین پس دیرسین
احد و مانه رجل و احد و مانه اراة اما چونکه مکنه به ایرشدک
مانه تقدم ایدرسین کجک مانه و مکنه رجال و مانه و مکنه سنوه
کجه بوبله دیرسین مانه و تسع عشر رجلا مانه و تسع عشره اراة
چونکه بیکجه ایرشدک دیرسین مانه و عشره و رجلا مانه و عشره و
اراة اما چونکه یوز مکریدن کجک دیرسین مانه و احد و عشره و

رجل مائة واحد وعشرون امرأة بويش اورزه در حال اعداد یکی یوزده
واربعمه و چون که یکی یوزده ابرشدک در بین اصد و ثمانی اصدی
و ثمانی امرأة بویله کیدر تا نکتانمانه والفت والفايز والالف والون
بودر قاعده ضبط اعداد و جمع مراتب نامحسوده و **میزر التکلیه الی العشره**
مخفوفه مجموع لفظ او معنا الانی تکلمانه و کاز میترها ثمانت او مین
و میتر اصد عشر الی تسعة و تسین منصوب مفود و میتر مائه والفت
و تینتها و جمع مفوض مفود و اذ اکانه المعدود مؤنثا و اللفظ ذکره
او بالکس فوجهاز و لا یتروا صد و ثمانی استغناء بلفظ تمیزه عنهما
مثل رجل و رطلان لافادته النفس المعصوده بالعدد و میتر التکلیه الی
العشره مخفوض مبتدا و خبر مجموع خبر بعد خبر لفظا تمیز در مجموع صند و او
معنی کما معطوف الانی تکلمانه الاستعابیه مخصوصه مستثناة در و کانه
و میترها ثمانت او مین و جهز طاهر در و میتر اصد عشر الی تسعة عشر
و تسین منصوب مفود اعرابی سابق کبیدر و میتر مائه والفت
و تینتها و جمع مخفوض مفود و اذ الاسم شرط کانه فعل شرط المعدود
اسم کانه مؤنثا خبر و اللفظ مذكر اسم و خبره معطوفه او حرف عطف
بالکس جار مجرور به معطوفه و اذ اکان المعدود مؤنثا تقدیری
او اذ اکانه المعدود مذكر و اللفظ مؤنثا فوجهاز خبر مخدوف
مبتدا در و بوجه خرا و شرط تقدیری و اذ اکان کذا فیه و جهاز و لا یتروا
نقی مستقبل واحد قائم مقام فاعلی و ثمانی معطوفه و اصد استغناء
مفعولیه و ما یفعل مطلق عنهما ای غیر ذکر الواحد و الالین کنه
استغناء مستقله مثل معلوم رجل مضاف الیه و رطلان اکه معطوف

ورفکری حکایه طریقه در لافادته امر لافاده تمیزها استغناء به متعلق
فاعله مضاف مصدر در النفس ای البیان مفعول افاده و المقصود نفی
بالعدد مقصوده متعلق محصور ترکیب و میتر التکلیه چونکه الفاظ اعداد معانی
میسینه عددی الی چون موضوعه در لیکن سوال اجنس که اول اسمانه عددی
اکا مستقله بر ممد و الفاظ عدد اول اصناف علی التبعین و دلالت الی
اعداد اول الفاظده تبعین جنس الی چون تمیزه اجتناب واقع اوله در ممد
نک منعی عدد در یه یقینا که میسر و بونده ابرام بوقدر لیکن ابرام انده
در که بویکی به حسب ندر التوئم الفیه در امر عورتی کتاب غیر غیر بس لازم
اولدی سر و زیه تمیزه بوجه ندر ایدر مصنف شروع ایدر بوجوب
میزر اصد عشره و تکلیه دن ابتدا ایدر زیرا که اصد و ثمانی تمیزه جمع
اولی لرسته که معلوم اولور و میتر تکلیه عشره به دکن مجرور و مجرور
ابا مجرور اولور و فی عدد معدوده مضاف الی الی ندر و اما مجموع اولدی لفظ و معنا
مطابق اولی ندر در بونک بریده که عدده کثرت ظاهر و کله در و بوجوب
جمعیت جائز در که لفظ استند اوله نحو تکلیه رجال و جایز در که معنا
جهتندن اوله نحو تکلیه نفر و بوقاعده که تکلیه ده و افرانده ذکر اولدی
مطرد در الاسوال وقت که بونک میتری مائه اوله که انده تمیزه مجرور
و مفود در نحو تکلیه رجل و تکلیه امرأة و سب اولدر که مائه اعداد کثرت
دلالت ایدر بس بوجه ندر انی مفود کثرت و وفاس بویدی که
تکلیه و یا تکلیه دیه لایدر لیکن بویش سر و کدر و میتر اصد
عشره الی تسعة عشر و تسین منصوب مفود در جمعی ترک ایدر
کثرت عدده بنا و مقصود بی جنس ایدر اول خود حاصل اولدی

و مددی حمزه اضافت الی مدید بلکه تمیز کنند اصل بنده خود یکر که نصیر
 رز که اضافت بقذری و اراما احد عشره شعیه و ربحه
 اول صمدی که تنویس معناده مقدر در رز اصلی احد عشر ایدر
 و اما عشر و رجا و ما فوقه اول صمدی که بنویس جمع نوی دکندر
 بلکه نون جمع شیب مدی اضافت الی اول بر بنویس اثبات
 ایلمک اولماز حذفه ایلمک اولماز و بنه مایه مجرور و مفود و اراما
 مجرور اولدوغی اولدوغی اضافت الی موند رتته که بنه ده معلوم اولدور
 ایدر و مفود ایلمکون در که چونکه عدد چون اولدور تمیزده بیانه جنس
 ایلمکون مفودله اکتفا ایدر و رعایت مطابقت الی مدید بلکه بنه
 کیدر حال الفده و مانه ده و تینه سنده و الفک جمعده پس دیکون
 مایه رطل و مانه امراه و الف رطل و الف امراه و مایه رطل و مایت
 امراه و الف رطل و الف امراه و الف رطل و الف امراه تیننه
 ده نون اضافتک ساقا اولدور و هرگاه که معدود معنای جنس
 مؤنث اوله و لفظ جنس مذکر اوله اشخص و اشخاص کیه که بنه به
 الطاق ایلمه لر ایلمی و به جائز در پس اگر لفظ جابنی رعایت
 ایدر لر سه تله اشخص نر الفک دبر لر و اگر رعایت معنای ایدر لر سه
 تله اشخص دبر لر و هرگاه که لفظ معدود مؤنث اوله و معنی
 مذکر اوله بنه که النفس لفظی ذکره الطاق ایلمه لر ایلمی و به
 جائز در ایلمی در پس تله النفس نر الرجال معنای رعایت ایدر
 و تله النفس نر الرجال لفظ رعایت ایدر سک و اصله اثباتک که
 و ابنت اعداد دندر تمیزی ایدر و اصله رطل و مایه رطل و مایه رطل و مایه رطل

اول سنه که انده تمیز اولسه کت اول سنه معنای جنس و لالت
 ایدر معنای تعین یعنی مقصود اولان عدد ک تعیننه بلا سینه مثلا رطل
 دلالت ایدر جنس و وحدته و رطلان دلالت ایدر جنس و تیننه
 پس نونک ایلمک بویکی مقامده عدد تمیز جمع اولماز تمیز طریقه بنه که
 سابر اعدادده جمع اولور لیکن عددده بویکی مقامده صفت مؤکده
 چیز ایلمک اولور رتته که اله واحد و آتین اثنین در پس و نقول
 فی المفرد من المتعد و باعتبار بقیره الثاني و الثالثه الاله و
 العاشرة للاخیر و باعتبار طاله الاول والثاني الاله العاشرة والاسرة
 الحاد عشر والحادية عشر الثاني عشر والثانية عشر الاله التاسع
 عشر والثالثه عشر و غیره قبله الاول والثاني اثنین ای مقیمها
 نر تینتها و فی الثاني ثالثه اصددهما و نقول حاد عشر احد عشر
 علی الثاني خاصة و اثنین حاد عشر احد عشر الاله التاسع عشر
 عشر فثوب الاول و نقول مضارع مؤنث فی المفرد كما متعلق نر
 المتعد مفودر بیاندر باعتبار نقول به متعلق بقیره مجرور در
 اضافتک مصدر جعل سهاننه فاعلنه مضاف که غیر در مفودده راجع و
 ایلمی مقول بیله محذوف در باعتبار جعل العدد الاقل اکثر بواحد
 الثاني من محذوف مبتدأ و جمله مقول قول و الثالثه تمانیه موطوف
 الاله عشر و العاشرة نقول به متعلق و یا بر مقدره حالدر نقول
 فاعلند نر و ما مفعولند نر تقدری و نقول فی المفرد من المتعد باعتبار
 بقیره الاله الثالثه حال کونک صاعدا منها الاله العاشرة والعاشرة
 او حال کونها صاعدا الاله عشر والعاشرة للاخیر بونده اختلاف اولدور

بصیرت مرام را بدو خود بفرستد و بعد کسبی و زجاج را بفرستد و بعد کسبی و زجاج را بفرستد
لبس غیر نقد برنده و کوفیل را بفرستد و بعد کسبی و زجاج را بفرستد
فی الاقلید و باعتبار حال الاول و الثاني عشر و الثالث عشر اعرابه
سابق کبیر واکه معطوف در حادی عشره الثاني عشره الثالث عشره
ما قبله معطوف بر بی برینه الا السبع عشره و الثمانه عشره فعل مقدره
مستقله تقدیری و تقولا باعتبار حال المفوز المستعد الاول الا السبع
عشره و الثمانه عشره ما قبله معطوف و غیر حرف جر سیبویه و تم
مخلا مجرد در انوکله است رندر ایا اعتبار فر کوره قبل ما فی محمول
مببغ الاول ظرف قبل و ثالث قائم مقام فاعلیدر قیلنک
ائین مجرد در اضاقله امر بصیرت بها تفسیر ثالث ائین در غیر تها
فعلنی بیاندرو با مبتدا محذوفه خبر در امر مستحق خبر تها و یا
حال در ثلث ذی تقدیری قبل فی الاول ثالث ائین حال کونه متفا
منه و فی الثاني ثالث ثلثه امر احدا اعرابه ثالث ائین کبیر
و اکا معطوف در و تقول فعل مضارع معلوم فاعله مختصه مترانت
حادر حصر احد عشر ترکیب اضاقله مقول قولدر علی السال فی تقولیه
متعلق خاصه مقول مطلق اخص خاصه و ان سبب جمله شرطیه کلت
حادی عشر جمله جزائیه الا ناسع عشره اعرابه ما سبقه معلوم
فنون مضارع مودف فاعله مختصه مترانت الاول مقول
محصول ترکیب و تقول فی المفوز المستعد چونکه احوال اسماء محدود
ما تقدمه واضح و ظاهرا و لدر شمد منصف شروع ایدر به مفوز
اعدادک مودفی اولان مستعد و اتک اسمانی بیانه ایلمکه یعنی به

مفوزک اسمانی بیان ایدر که اعدادک مودفک اولان مستعد و اتک
اول مفوزک معلوم اول که اسماء عدد الکی معناه مستعمل در برسی بقدر معنی
یعنی هر مرتبه اک عددی بر عددک مرتبه سینه ایتکدر که اندن
بر مرتبه زیاده در مسلمانانی که مستعد ائین ذی معانی بقدر اعتبار به بری
الکی ایدر کبیر و بوجوه ستم فاعله در ثلث ذی مستحق معنی بری الکی
ایکی ایدم و بویشل او زره در ثالث و رابع و حاصل عاشره و در کج فاعله
بکمز زما فوقی نر کبیر حاصلی بو اسمانک بنج فعلی وارد در بقدر معنی
که بو اسماء اول افعال دن ماخوذ در ثلثه که ثلثت و رعبت و عاشرت
در بر سبب و لو اسمانک ابتدایی بقدر معنی سینه ما یبند در واحد دن
دکل نیز واحد ذی اک عددی و یوقدر تا کم از واحد طیه سبب و بو
اسماء و تر کسر و ثانیست اسم فاعله تر کسر و ثانیست فاعله سنده در س
خر کرده الثاني در سبب و مؤنثه الثانيه در بر سبب تا العاشره و العاشره
به و در کج و بو اسماء به مر کاه که بو معنای به بر عدده مضاف الیه سبب جائز
دکلدر که مضاف الیه به عدد اوله که بو اسمانک در مستحق اولش و مستحق
اولان عددک زیاده اولین کرک ریز معنای بصیرت علی اولن سبب
بو معنای به ثلث ثلثه و نیز اولان ثالث اربعه بل که بونری بر عدده اضا
ایدر که مستحق منه اولان عدد دن بر مرتبه اک اول ایدر
ثانی واحد بر ر و ثالث ائین و رابع ثلثه نته که کلام سرفیده و اقدر
ما بکونن نیز بخوبی ثلثه الا هو را بهمم و لا عسته الا هو س و هم ایکنجی
استعمال اسماء عددک حال معنی سنده در و بو اسمانک ابتدایی واحد دن
لیکن چونکه عددده واحد مستعد و سنده و اتک بر نه مستعد و کج

لفظ اولی استعمال الیکسیر مذکره اول دمانی دیر لر و مؤنثه
اولی و ثانیه دیر لر تا عاشر و عاشره یه و ارنجیه و بواسما نمایند
عاشره دکن اگر چه اسم فاعل صیغه اورزه در لیکن حقیقته اسم فاعل
دکله در و معنا فعل که حد و ندر نوزده یوقدر و نوزده نصب عملی
اولی از تغییر معنای اولی و معنی کسی کفولک هذا لث اینین و بو
اسمانک بو معنای اضافتی بر عدده کرک که ساری اولی اول
عدده که بواسما اندر ما خود در نته که مانع اینین دیر سبب و جائز
دکله که بونکر اضافتی کند برون اقل عدده اولی اما اکثره اضافتی
جائز در اگر چه ساری و اضافت اکثر و شهر در سبب جائز در دیر سبب
منها و جمله عشره اولی که کذا و ثانیها کذا و ثالثها کذا یعنی بر مقدار که
اولی عددی و ثانیه اولی در و ثالثی ده در و نوا و نخی ده در یکدر
و نو که مناس ایلیه باقی و چونکه عشره در یک حرکت اسما مفودات متعده
با مبتدای حال اولی را مقبالت تغییر اولی را زیزا که احد عشره و ما فوقه
مع فعل یوقدر که اندر معنای تغییر پیدا اولی تا کم اسم مستعد اولی اندر
ما خود اولی اسم فاعل طرفی اورزه تغییر معنای سبب مفود الحون
مستعد و تدبیر ما فون عشره دیر سبب ذکر الحون کذا عشره الیکسیر
بیله ترکیب یلیه و مؤنث الحون کذا عشره الیکسیر جزیک بیله ثانیی له
تا ناسع عشره و ناسع عشره و ایک جزو مبنی اولی و نته که عدده اولی
و چونکه دیر سبب که بر اسم مستعد در که احد عشره در و ما فوقه
اضافت ایلیه سبب بر عدده که کدر که اولی عددی و ساری اولی بر عدده
اولی مفودک اسم اولی عددی ما خود اولی سبب مذکور الحون حادی عشر

احد عشره دیر سبب تا ناسع عشره عشره و ناسع عشره عشره و
جائز در که عشره اولی اسم مستعد در حذف ایلیه سبب زیرا که اسم عدده
ذکور در و کادالات ایدر ایدر جز اولی اسم مستعد در و سبب ایدر
بر سبب بنا ترکیب ایدر اولی خود باقی فالمدیر سبب دیر سبب در
بنا لث عشره مرکز و المؤنث ملونث مایه علامه الثانی
لفظ او تقدیر او مرکز بخلافه و علامه الثانی التاء و الالف مقصوره
او محدود و موصوفی و لفظی و حقیقی ما باریانه ذکر فرجه حیوان کا حاده و نته
و اللفظی بخلافه کظمه و حین و اذا اسند الفعل الیه فباتا و انت
ظاهره غیر حقیقی یا حینار و حکم ظاهره لجمع غیر المکرر الالم مطلقا حکم بظاهر
غیر حقیقی و غیره العاطلین غیر المکرر الالم فعلت و فعلوا و التاء و الایام
فعلت و فعلن المکرر و المؤنث المعزیه و النکره کبید را عرابده فال مؤنث
ببتدای موصول و ما موصوف عبارتند از سمدنر فیه علامه الثانیست جمله
اسمیه و با طرفیه صلح و ما یصفندر مایه و چه ضمیمه مایه را جدر و موصول
صلح بیله و ما موصوف صفتیله خبر مبتدای در لفظا تمیز از صفت اللفظ
و با مقدر کانه نیک خبریدر لفظا کانه او تقدیرا اکامعطوف و المکرر
مبتدای بخلافه و علامته مبتدای غیر تائیه را جدر التاخر و الالف کانه
معطوف مقصوره مقدر کانه نیک خبر او محدود و اکامعطوف ای مقصوره
کانت او محدود و اکامعطوف و هم مبتدای عاید در مؤنثه حقیقی خبر
و لفظی اکامعطوف فال حقیقی مبتدای موصول و ما موصوف بارانه طرف
ذکر فاعل طرف و با خبر مقدم مبتدای حیوان مقدره متعلق و با یفت
در جمله صلح و ما یصفندر مایه و موصول صلح بیله و ما موصوف صفتیله

جز مبتدا در تقدیر می فال مؤنث حقیقی الاسم الذکر او اسم بکون باز آنکه
الاسم ذکره حیوان کامرأة مبتدا مخدوفه جز در و ناقه اکامعطف و اللفظ
مبتدا بخلافه جزئی کظلمه و عین کامرأة و ناقه کبیدر و اذا اذات سر و اسند
ما فی جبهه لفظ شرط الیه اکامعطف و بهر مؤنثه را جدر الفعل قائم مقام کبیدر
اسند نک و بالتا مبتدا مخدوفه جز در و جمله خبر است شرط در تقدیری فهو
بالتا الفعل ملصق بالتا و انت مبتدا ظاهر الفی حقیقی مقدر اسناده مستغندر
تقدیر فی اسناد الفعل الی ظاهر اللفظ باجبار جز مبتدا در و حکم مبتدا ظاهر الیه
جمع کذلک غیر المکرر اسم بدل در جعدن و ما بصفتی لاکن زیاده سیله
مطلقا مفعول مطلق حکم ظاهر غیر حقیقی جز مبتدا و سایر اجزای ما بصفتی
ظاهر در و غیر مبتدا العاقِلین مضاف الیه غیر المکرر بدل و ما بصفتی معلقین
الاسم صفت مذکور در فعلت جز مبتدا در و مفعول اکامعطف و النساء
مبتدا و الایام اکامعطف فعلت جز و مفعول اکامعطف مفعول
ترکیب المذکور و المؤنث تذکره و ثابت خواص اسم مذکور تعریف و تنبیه
کبیه و فعله و جلیه تنبیه اطلاقه بی زطر تعلیه در و ما ثابت فعلت
مسئله ثابتیه دلالت الجوزی در سب حقیقیه اول و ثابت فاعله مصدر
کنه بونک کبیدر تقول و ه تا که مؤنث فایبه الجوزی حاصلی مذکور
و مؤنثی اسمک اصنافند در فعله اطلاقه بی زیدر سب مؤنث
عبارت در سؤال اسمی که انده علامت ثابت اول لفظا و با بقدر
و علامت ثابت الی الف محدود در یعنی الف که زاید اول
و اندر صکره بر صکره زاید اول حمراء و صحراء کبیه و یا الف مقصوره
در یعنی بر الف زاید در کم اند صکره صکره اولیه جلی و بشری کبیه

یکساره و ر و زاده الف محدود علامت ثابت اول و
العصارة و الرعاة الف مقصوره علامت ثابت اول و بولکی علامت
اسمه مذکور اول و مقدر اول و علامت ثابت تا زاید در
کلمه تک اغرنده و علامت جایز در که مفعول اول ضاربه و ظلمه و غفقه
کبیه و جائز در کم مقدر اول هند و زینب و عین و عقیب کبیه و ثابت
تقدیر نه مندده و عینده که پیشتر در دلیل تصغیر طاهر اول و غمی در
هنیده و عینده و زینب و عقیب ده که تکید زاید در و در پیشتر
و تسیله در و بونکرک تصغیرنده طاهر اول مدر زیدر بونکرده حرف
رابع قائم مقام قادر نه که باب لا یصرفه الی ان در اول بیدر
مصنف علامت ثابت زاید اول ذکر ایلدی زرا که ثابتیه عمده
اول در و مذکور اول اسمد که انده علامت ثابت اولیه نه لفظا و نه
تقدیر و مؤنث الکی مستدر بر سب حقیقی در و اول بر و سیدر کم
مقابلنده حیوان ذکر الکی اوله و ناقه کبیه که الف محدود
اوله حمراء کبیه که صفت زیدر اوله و الف مقصوره اوله جلی کبیه
و یا تا اوله لفظا ضاربه کبیه و ما تقدیرا هند و زینب کبیه الکی
مؤنث لفظی در و اول مؤنث حقیقی تک غیریدر کم انده
الف محدود اوله حمراء کبیه که صفت لباس اوله و یا الف مقصوره
اوله سب کبیه که حقه نه دبر و یا تا اوله مفعول عرفت و ظلمت
کبیه و یا بقدر عین و عقیب کبیه و لفظی بومقامه مقابل حقیقی در
و باب لا یصرفه مقابل معنوی در و مؤنث معنوی اول در که انده تا
مقدرا اوله کم مؤنث حقیقی اوله هند کبیه و کم غیر حقیقی اوله

علی و عقوب کسی داد لفظ مذکر اولدر که تا انده مفوظ اوله احوه و ضاربه
کبیه و کرک غیر حقیقی اوله حکمت و وفات کبیه و اذا اسند مرگه که فعل
سند اوله ظاهر مؤنث حقیقه و با غیره فعله علامت تائنت الحاق
ایمک و اجید مصنف قنده حاجت احوه و احوه حاجت کبیه
و بعضی در دید که اگر فاصله واقع اولور سه فخله طامه ثابت حقیقی ارسنه
ترک تائنت جایز ذر القاضی ایوم احوه کبیه احوه کنه بونک کبیه اگر مؤنث
حقیقی او میدن اولر سه فاصله سزده ترک تائنت جایز ذر کونسا ارفه
و اگر فعل مؤنث لفظی اولور سه نینه سند اولور سه تائنت فعل و اجید
نحو الشمس طلعت جایز ذر کدر که دینه سین الشمس طلعت اگر فعل ظاهر
مؤنث حقیقی یه سنا و ایدر سک مجزئس تائنت و ترک تائنت
بیننده نحو طلعت الشمس و طلعت الشمس و مرجم که وارد در کرک
جمع مذکر حقیقی اوله الرجال کبیه و کرک غیر حقیقی اوله الايام کبیه و کرک
جمع مؤنث حقیقی اوله سنه کبیه و کرک جمع مؤنث حقیقی اوله عوفات
کبیه ایدر مرگه که فعلی بوجملک ظاهر نینه اسناد ابلیه سین تائنت
فعل و ترک تائنت فعل جایز در نته که ماست غیر حقیقیه ذکر اولدر
سین در سین حار الرجال و حاجت الرجال و ماضی الايام و مضت الايام
وقال سنوه و قالت سنوه و طالعوفات و علقت العوفات و بوجملک
ظاهر نینه فعلی اسناد ایلده فرق ایلدیلر نرا که جمع و حاجت تا و بیلده
در و حاجت مؤنث لفظی در سین بوجملک حکم ظاهر مؤنث لفظی حکمده
اولور و مرگه که فعل بوجملک غیر نینه اسناد ایلده سین اگر جمع مذکر
حقیقی اولور سه الرجال کبیه ایلده ایکی وجه جایز ذر رسی اولدر که
غیر مفوز مؤنث کنوره سین حاقله تا و بیلده نظر سین در سین الرجال

جاءت و بر سیده اولدر که خبری حاجت مذکر عطف کنور رس
و در بر سین الرجال جا و اما اگر جمع مذکر غیر حقیقی اولور سه الايام کبیه
و ما جمع مؤنث حقیقی اوله نرا کبیه ایلده ایکی وجه جایز ذر رسی
اولدر که خبر مفوز مؤنث کنور رس حاجت تا و بیلده کوره و
برسی اولدر که خبری جمع مؤنث کنور رس معنایه کوره نرا که جمع
مذکر غیر حقیقی جمع مؤنث حکمی و بر سک سین در بر سین الايام
مضت و مضی و التائنت و بین المثنی ما لحن اخره
الف او بیا مفتوح ما قبلها و نون مکسوره لیدل علی ان موه مثله
جذبه و المقصورا نه کان الفه غیر و او و موشا ثانی قلبت
و او و الالف الیاء و الممدودان کان منزه اصیبه تثبت
و ان کانت لتائنت قلبت و او و الف لوجه نرا و حذف نونه
بالاضافه و حذف تاء التائنت فی حصیان و الیان
النسبیدا ما موصول یا موصوف لحنی ما فیه مودف اخوه مضمود در نترع
حافظ لغله ابر باخوه و ما نظر قبله از اخوه و غیر را جیدر مایه الف فاعلیدر
او بیا موقوفه الف مفتوح صفت یا در ما موصول قبلها صله صیر قبلها
فایدر رایه موصول مکه سیده فایم مقام فاعلیدر مضمونک نون موقوفه
الفه مکسوره لغت نوندر لیدر تبیل استقبال لام که ایلده متعلقدر
لحن به و ستر فاعله فایدر الف و بایه موقوفه جوازه و قدر
و و ف مبه بالفتلدر سه خبری مکه اسم نرا حتم مکه بیایدر
و ضمایه مکه فایدر رایه و اول اسم و خبریه مجرور در علی ایلده بوجبار
مجرور بیلده متعلقدر لیدل به و جمله یعنی لحن اخوه الف اه صلدر
و یا صفتدر رایه موصول مکه سیده و ما موصوف صفتیه خبر متبدا در

والمقصود بتبدأ ان حرف شرط كان قبل شرط الفه اسرغ واد
معدره متعلق بجز كان در اربيدلة غير واد وهو مبتدأ ما يندرج في
نكاي خبر مبتدأ و جمله حاله معصومه ده مسترزه و ما الفه خبر مبتدأ حال
خود مضاف اليه ذم و وقع اوله نحو قوله مع و تابع له ابراهيم حنيفا
واو ا جمله فعلية جزاء شرط و جمله شرطية خبر المقصود در و الا فاليه
جمله شرطية به معطوفه در جمله شرطية به تقدير و ان لا يكن الفه بدلا
غ و او فاليه متعينة والمدود ان كان الفه اصلية تنبئ والمقصود
ان كان الفه كسيدا اعرابيه و ا كما معطوفه را از كانت للتأنيث
قلت و او اسطوفه در شرطية سابقه و الا فالوجهان و يحذف
مضارع مجهول نونه قائم مقام فاعل مضافه منسابة راجع حمزة للاضافة
متعلقه بحذف به و حذف ماضى مجهول تا قائم مقام فاعل التأنيث
مضاف اليه في حصبان حذفته متعلق و البان ان معطوف به
حصبان و البان ايدر لكن بوضوح كوردى حكايه طريقت
مخصول تركيب المثنى تنبيه و جمع اسمك حواصند در فاعله تنبيه
و جمع فاعله راجع در نفس فعل وكل و مثنى سؤل اسمك ان اخذ لاج
اوله حالت رفعة به الفه به نونه مكسوره و با با قبلي مفتوح به با
ساكنه به نونه مكسوره اليه حالت نصب و جوده تا كم طوع و بالاج
دلالت اليه ان اول اسمك به كندر كسبي بيله اوله و غنة يعني كندر
جسند به رفعي انوكه بيله اوله و غنة ايدر في حسب قيدر
اشارة در انكه كه لفظ شرطية انكن معنا اجتناب به تنبيه اليك
اوله زراكم جسند و كندر در سبب جازيه و كندر فواخ لفظند

طرد و بعض و اد اوله ملكه و اد اكي طهر و با اكي جيف اوله و كه كسبي
بجسند در و حال مثنى اسم صحيدة زيدا كسيدر و صحى محفده دلو
و ظلي كسيدر و بزنا قصده كه اخذنده ما ثابت اوله القاضى كسبي
و با مقدر اوله قاضى كسبي نونك حالت تفسر منادى ظاهر در س
در س رندا و دلو ان و طبيبان حالت رفعة ليكن نصب
وجوده الفى باه تبديل ايدر سبب اما بر اسمك تنبيه كسند كه اخذ
الف معصومه و ما محدوده اوله انده كس و ارا كسبون و المقصود
ديدى طابط بود در اسم كه اخذنده الف معصومه ان كسائى
اوله ب الفى و او ذم منقلب اوله او لور سه تنبيه ده اول
الفى و او ره ردايدر ريس عصوان و عصون دير لروا كرو بيله
اوله نونه اول الفى بايه ردايدر ريس ان كسائى نونه زياده اوله
كوك اول الفك اصله و او اوله تنبيه كسبي و كوك با اوله مثنى
كسبي و كوك مع بر اصله اوليه جبارى كسبي بوضع تقاد برده الف
بايه ابدال اوله ريس در سبب مله بايه و مله بين و اعشيان
واعشيان و جبار بايه و جبار بين ان كسائى اوله و الفى بايه
اوله و ما الفك مع اصله اوليه انكه صورتده بيله الف بايه
اوله ريس در سبب رجايه و رجاين و مثنى بايه و مثنى بايه
كس كه مثنى اسميده مثنى اوله لروا محدود و يعنى بر اسم كه اخذ
الف اوله و الفذنه صكره صمزه اوله ان صمزه اصله اوله ريس اوله
نونه تنبيه ده ثابت اوله ريس قراءده قراء ان و كوك
رنا كه حرف اصلك حقه طاله او رزه قالمقدر اما ان كسوفه تنبيه

المخزوم اولور سه صحوا، و حراء، نمره نر كيه اول نمرة تنسه ده واوه
قلب الملك كركن سحر او ان و حراوان و بر سين زيرا كه نمرة
الف جنبند در و حرف تقيد ريس لايح و كدر كه ايكي الفك
اراسنده واقع اوله بونك برله كه اصله و كدر و واوه قلب
ايديگر بيايه ايديگر زيرا كه واوكت ثقلنده نمرة و ثابتيك مستتر
وارد و اگر عدد و ن نمرة سني نه اصله و نه تانست المخزوم انه
ايكي وجه حاندر و نمرة كندر حالي اورزه قومت و بر اصلنه
رد الملك سرك ده ك ان وك او ان جابر در و رداه
ردان و ره دايان جابر اوله اما عبارت مصنف دلالت
ايدر كه ايكي وجهك بريسي نمرة كندر حالنده ابقا اوله نمرة
اصليه مستحق و بريسي واوه قلب ايديگر سرك
سكندره رداه ان و رداوان دمك كرك ردايان و كل اما
سكندر ردايان در ريس مصنف و الا فوجها نر دمك كركيدر
لام توقف سر و نمرة تنسه تنون كيهي انفضالي موزندرس
اضافنده حذف و اجيدرتونيك كيهي و تنسه ده تاء تانست كه
كلمينك اخرنده اوله حذف اولر سبب شجوه ده و نمرة ده سجان
و نمرة دمك كرك الا ايكي لفظ كه تنسه ده انده تانك حذف
جابر در بريسي حصيه و بريسي اليه در كه تبينه لر بنده تانك حذف
جابر در ريس حصيان و اليه در حصيان و اليه تان ده جابر در
و سبب جواز حذف اولدر كه بوايكي سببه بري بريندخ ايرلر
سبب بونده تبينه لفظي كلمه مفوده حكمنده در و اثبات تا اول

اول نمرة ده اولور كه تاء تانست كلمه مفودك و سطلي نمرة لنده اوله بونفا
اييه منكب و كدر المجموع ماد اطلاق احاد مفضولة بروف مفودة تبغير ما
فخو نمرة و ركب جمع على الاعم و نحو فلنك جمع و سوي صيغ و مكسر فالصحيح
لمذكر و لثونف فالنذكر ما لحي اخوه و او مضموم ما قبلها او ياء مكسور
ما قبلها و نون مفتوحة ليدل على انه مع اكثر منه فان كان اخوه ياء قبلها
كسرة حذف مثل قاضون و انه كان مضموم حذف الالف
و بقي ما قبلها مضموم مصطفون المجموع مبتدأ ما موصول و يا موصوف
دالماضي مودف و مستر فاعله عايد در مابه على احاد متعلق در دل به مفوده
نفت احاد مودف و حرف متعلق در ليه مفوده مضاف اليه و ضمير مابه عايد در
بغير حرف كيدر متعلقه ما بقى تبغير در و بوجه صله در و ما بصفتدر
مابه و موصول صله سيله و يا موصوف صفتله خبر مبتدأ در و نحو مبتدأ در
تم مضاف اليه و ركب اكما موطوف ليس افعال ناقصه ديه و مستر اسم عايد در
فخو نمرة بجمع خبر ليس در على الاعم ليس به متعلق و ما خبر مبتدأ و حذف در
و جمله خبر مبتدأ و حذف در و جمله خبر مبتدأ در و نحو فلنك مبتدأ جمع خبر و هو
مبتدأ عايد در مجموع صيغ خبر مبتدأ در و مكسر اكما موطوف فالصحيح مبتدأ
المذكر خبر و مؤنث اكما موطوف فالنذكر مبتدأ ما لحي اخوه و او مضموم
ما قبلها او ياء مكسور ما قبلها و نون مفتوحة ليدل على انه مع اكثر منه
بو كلام المنسر ما لحي اخوه الف او ياء او عايد انك كيدر فان حرف
شرط كان قبل شرط اخوه نصبه خبر كان در و ضمير مابه عايد در كه عايد در
اسم نه ما بسيم كان قبلها ظرف كسرة فاعل ظرف و يا موصوف مبتدأ و مقدم
خبر و قبلها ضمير عايد در مابه و جمله منت ياد در حذف ماضي مجهول
و مستر فاعل مقام فاعل عايد در مابه و جمله خبر سطر در مثل معلوم
فاضون و انه كان مضموم حذف الالف او ايجي سابقه معلوم در

دقیق ما فی عروف ما موصوفتها صلیه **الحرف الذی ثبت قبل**
الالف و ما موصوف و قبلها صفتة ا حروف ثبت قبل الالف و هو
صد سیده و ما موصوف صفتله فاعل فعله مفتوحا حاله در فاعله
و بوجه معطوفه در حدفت الالف بر مثل مصطفون قاضون کبیر اولیده
یعنی مثلک مضاف الیه **مصدر** **ترکب** الجمع معلوم اولدیکه
تثینة و جمع خواص اسمدند و فعله تثینة و جمع فاعله راجع در و نحو
اصطلاحه جبال مسکنه مجموع و جمع در بر لونه که رطبان مسکنه مشی
و تثینة در بر و جمع بر اسمدند که دلالت الیه مقصود اولان احاده کندیک
مفرد و غیره از احوی تغییر له مادل علی احاد مقصوده قولنه قوم در هر ط
دلتنه و اربعه مثلک و اظدر و و حروف مفوده تبدیله بنوعی حقد رزراکه
بواسمانک مفود بو قدر که اول مفود لونیک و فاعله بر واسما ده اوله و
تغییر تبدیله شارتند که جمعیده جمله مفود بیننده و جمله غیر کفایت
اید رننه که معلوم اولور انت انت مع ظام اولان اولدند که حرف
بحروف مفوده دلالت متعلقه در طرف متغیرو اولی اورزه یعنی اسم
دلالت الیه احاد مقصوده به به حالته که ملتبس اوله اول اسم
کندیک حرف مفودنه ایدر جمع بو توف اورزه لفظ تم جمع نمره
دکدر رننه که ظام بده کلامنده مشهور در بر که نمر چندر تکلیف و
کثیره متناد اول نمره اول جنک واحد بیدر لفظ نمر احاد مقصوده
دلالت الیه کینه بونک کبیر لفظ ر کب جمع ر کب دکدر رزراکه
فعل و زنی اورزه فاعل جمع اولدند در ر کب مفود ر کب
اولماز و ر کب تفسیر جمع د اقل و کل و لفظ نکت و لفظ همجان و
بونک کبیر گاه مفود اولور لور و گاه جمع دار الونده تقدیر بر تغییر
و ابر بر بنده رزراکه هغه نکت مفود نقل هغه سیر کبیر و هغه نکت

جمع هغه اسمد کبیر جمع اسمدده در و کسره بجان مفود کسره کتاب
و نقاب کبیر و کسره بجان جمع کسره رجا و زنا ب کبیر و جمع الکی
قصد بر بریسر جمع صحیح و مصحح در لور که نباء و احدانده سالم و مسلم اوله
یعنی تثینة اولیه و بریسر جمع نکسر در که نباء و احدانده تثینة اوله و جمع
صحیح الکی مشد بر بریسر مذکر و بریسر مؤنث الیوندر و جمع صحیح مذکر
اول اسمدند که اخونه با قبله مضموم بر و او در بر نوز مضمومه لای اوله
حالت رفعده و ما با قبله مکسور و نوز مضمومه حالت بضبه و وجوده
زیدونه و زیدین و سلونیز و سلین کبی و هر اسم که اخر با قبله مکسور
یا اوله که اوله با مفوظ اوله القاضی و الداعی کبی و کر که مقدر
اوله قاض و داعی چونکه اول اسم جمع مذکر الیک استبدل القاضون در
اصیل القاضون ایدر با اورزه هغه نقل نقل هغه بر ما قبله ایلدیلر بعد سلب
حکایت با قبله التقاض کتس اولدند بر یادنه و او در نوز بایر حذف ایلدیلر
قاضون اولدند بر و زنی فاعلین و با فاعلین حالت بضبه و بر
قاضین کلور اصل قاضین ایدر با اورزه کسره نقل اولدند نوز حذف
ایلدیلر التقاض کتس اولدند الکی یادنه بانک بر بر نوز حذف ایلدیلر
قاضین اولدند راعین و با فاعلین و زنی اورزه الداعی و الفاعلین و غیره
بویله اطلاق اولور بر کت و اگر اسم مقصور اولور سه بر افرنده
الف اولور سه کر که مذکور و مفوظ المصطفی و المصطفی کبیر و کر که
مقدرا اوله مصطفی و نضر کبیر بوالف التقاض کتس الیون ساقط اولور
بر مصطفون و مصطفین اولور اصل مصطفون و مصطفین ایدی
با متوک با قبله مضموم اولدیکون الفه قلب ایلدیلر التقاض کتس
اولدند الفذنی و واو در و با الفذنی و یادنه الفی حذف ایلدیلر

و مصطفی اولدی بوضورتده و ادبک و بانک ناقصه منقول باقی
فالدیس اولکه و ادک باقلمی مضموم و بانک باقلمی مکسور اولور دینلدر
اعدر که فی الحال اوله و بانه لاصل و شرطه ان کا ان اسماء ذکر علم
بقعل و ان کا ان صفة مذکر بقعل و ان لا یكون افعل فاعل و لا
فعلان فعلی و لا مستویا فین مع المونث مثل صبر و صبور
ولابتاء التانیث مثل خلافة و یخزف نونه بالاضافة و شد
خوسین و ارضین و شرطه مبتدایه کا ان اسماء جمله شرطه مذکر
مبتدایه و نونه خبر در علم خبر خود را کا بقعل جمله فعلیه بعفت علم در
ار علم بقعل صاحب و جایز در کم مذکره صفت اوله علم ده اکا صفت
اوله پس تقدیر کلام و شرط جمع السلفه بالواو و النون ان کان جمع
اسماء مذکر علم بقعل و یوحده هو اس شرطه و جمله شرطه خبر
و شرطه در و ان کا ان صفة معطوفه را قبلنده که شرطه به او اب
انک کبیر و ان لا یكون مضارع مودف و شرطه اسما فاعلی
فلا مضاف الیه و یوحده یا و مل معزده در ان مصدریه ایله معطوفه
مركز تونه و لا فعلان فعل معطوفه را فعل فاعلیه و لا مستویا
بوده اکا معطوف مع المونث مستویه منقول مثل صبور و صبر
ظاهر و لابتاء تانیث بوده اکا معطوف مثل علامه معلوم و طرف
نونه بالاضافة منی مجتذبه مکله کبیر و قد یجوز حوق تخفوق
شد ماضی مودف کون فاعل سین مضاف الیه و ارضین اکا معطوف
حصول ترکیب مراسم که ان جمع سلامتد بیز و او و نونه الیه و یا یا
و نونه جمع الملک استینه لر یا اسم حال صدر یعنی شخص اسمر که
انده بیج و صفتد نیر بو قدر و یا صفتد اگر اسم محض اولور سه

ان جمع سالمله جمع الیمده اوج شرطه وارد اول اولدر که مذکر
کرک یعنی انده تا، تانیث نه ملفوظ و نه مقدر شرطه و نونه کبیر
بو طریقله جمع اولر اما و ز فاده و همرا کبیر که علم مذکر واقع اوله
جایز در که یوحده جمع اولوب و رقاؤن و همراؤن دینلدر بر علم
تانیث تا در الف دکل پس بو وجه مانع اولان تا در که مذکر
جمعید الف دکل ایکنی شرطه اولدر که علم اوله پس رطل کبیر
مذکر فاعلدر یوحده جمع ایلمر و رطلون دینلدر بر علم تعیین
مناو اسم جند نیر اقدار پس بو جمعی که اسرف جو عدر علم
مخصیص ایلمیدر و او جنی شرطه اولدر که عقلا دن اوله ایلمدر
اعوج و لاصح که بر فرسنگ علمیدر یوحده جمع اولر لر رطل اعقل
صاحبی سایر حیواناتد اسرفدر ایلمدر بو جمع که اسرف جو عدر
سایر اعلام حیواناته اولن مستحسن و کلدرو و اگر یوحده صفت
جمع اولملی اولسه صحت جمعه بجه شرطه وار بر سر اولدر که مذکر
مانع صفت اوله بر صارب و مضروب و حسن که ان نه صفت
اوله لرضار بون و مضروبون و سنونو جمعیله جمع الملک اولور
اما ضاربه کبیر اگر چه صفت ان اندر و مضروب و حسن کبیر
ان انک غیریه صفتد بو یلمه جمع الملک اولر و جمله شرطه ایلمدر که
اول صفت که مذکر و فاعل اوله مذکر اسرف و مؤنث فاعل و زنی
اورزه کلیمه اهر و همرا کبیر که اهر و ن دینلدر تا کم صفتد افعل
تفضیل بنینده فرق اوله نته که اهلون و فضولون دیر لر و تفضیل
عکس ایلمیدر لر که افعل تفضیل و صفتد اسرف و اقدار لر بر از انده

دلالة ایدر جمله سربطندراد صفت که مذکر و عاقل در مذکر
فعلان و مؤنث فاعل و زنی اوزره اولیه عطشان و عطشی و سکران
و سکر کبی ایدر عطشان نوز و سکران اولی دینم لرتا کم فزون اولی بو
نکله فعلان و فعلانه بنینده مذمان کبیر که مذمانون دیر لر
جمعنده عکس ایلدی لر نیز اضلاع و فعلانه مذکر و مؤنث بنینده
تایله فزون ایلده اصلدر و جمله سربطنددر مذکر و مؤنث
صیغه ده سا و اولیه نته که فاعیل بمنز معفوله اولور سربط
جوج ده جوجون دینم لرتا چونکه موزده مذکر و مؤنث بنینده
فزون بو قدر نته که راجل جوج و اجراه جوج دیر سربط اکر
مذکرده جوجون حایر اولور سه حال بو که بو صیغه مؤنثه اطلاق ایلدی
اولمزا ایدر مؤنثه جوجیات دیمک کک ایدر سربط جمعه که
موزدن فاعیلدر مذکر له مؤنث بنینده فزون بو قدر بولمق
لازم کلور ایدر فوعک اصل اوزره مذتبی اولوب فوع اصله
مخالف اولمق لازم کلور کنه بونک کسر فوعول یعنی فاعل اولمق
کرک سکران راجل صبورده صبورون دینم لرتا کنه بونک کسر مفعول
که صیغه مبالغه در که مذکر و مؤنث بونده برابر در بوجوم انده
جایز دکلد ایدر راجل مفعولده مفعولون دینم لر و علت
جوجونده ذکر اولان علتدر و جمله سربطنددر که انده اولان
تایه تائینت مبالغه جوج اولیا علامته و فروقه و راضیه کبی
اولیا لرتا بونلر اکر چه معنا جهتمنده مذکر لر در اما لفظ جهتمنده
تا که علامت تائیندر اندره موجود در سربط بویله جمع سربط که خواهی
مذکر دندر بویله اسمایه لایق و جایز دکلد و ذنون جمع که اضافت

تئنه نونیه کبی حذف اولور معلوم اوله که بعضی الفاظ جمع سالم الفله جمع
اولور بونک بر بیلکه که سربط مذکوره انده موجود دکلدر مثلا
ارضون و ارضان و سنون و سنین و قلوب و قلبین و بنون
و بنین و حورون و حورین و اوزون و اوزین سربط الفاظ بوجوم
شد و ذکر بقده اولور اما بعضی بخوبی بولفاظک بعضی بر قاعده
تختنه درج ایلر و بر مناسبت سوبلیت لرتا نته که بعضی مفصلا
مستور در و مذکور در و المونث مالمح اخوه الف و تاء و شرط
ان کانه صیغه وله مذکر فان بکون مذکره جمع بالواو و النون فان
لم یکن له مذکر فان لایکون مجرد الکحایض و الایم مطلقا جمع التکسر
ماتینیر بنیاء واحده کرجال و اخواس جمع القلة اعقل و افعال و افعله
و فضلة و الصیح و ما عدا ذلك جمع الکثرة و المونث مبتدا مالمح اخوه
الف و تاء جزیر اعانه سابقدر ظاهر در و شرطه مبتدا ان کانه
صیغه وله مذکر جمله شرطه فانه بکون جمله حالیه در اسم کانه ذمه و یا اکا
مستوفی در معنا جهتمنددر تقدیری ان کانه المونث صیغه و کانه المونث
مذکر وان بکون و کره جمع بالواو و النون جمله جوابیه و شرطه و جوابیه
جزیر مبتدا در و اکر فانه بکون فائده اولور سه اما اکر فاسزا اولور سه
ننه که بعضی صیغه ده و اقدر بوضر اولور و حواحدون اولور و انهم
بکون له مذکر فانه لایکون مجرد الکحایض جمله شرطه مستوفی در سابق
جمله شرطیه به الامر و ان لایکن بدل امر ان لایکن الاسم صیغه جمع مطلقا
جمله شرطه مستوفی در جمله شرطیه جمع التکسر مبتدا ماتینیر بنیاء
واحده موصول صله سیده جمله اسمیه جزیر مبتدا در کرجال جزیر مبتدا

حدوث در اجزای اکامعوظندرج الفکله افعال منبدا و فروع افعال
و افعال و فعله معظوظندرج افعال نه بود در کلمه تک اومی غیر منصرفه و زنی
وزنی و تعریف الجون و افعال و فعله ماست و تعریف الجون و الضمیر
معظوظندرج افعال نه و ما هذا ذلک جمع الکلمه جمله اسبب معظوظندرج جمع الفکله
قائل محصور ترکیب و المونث جمع مونث سالم بر اسمدر که امر نه لایح
اوله الف و ما تا کم دلالت ابدیه الجون و ما لایحی که اول اسمکه کنذی
جسندنر ریاده وارد در اول اسم که از جمع سلانکه جمع ابلک استینه که
یا صفتد و نیامه صفت اگر صفت اولورسه انک مذکری اوله با اوله
اگر اولورسه انک سرطی بوجهده اولدر مذکری جمع سالم الفکله جمع اوله
پس سلمه مسلمات و زنی اوزره جمع ایدر لر زنی اسمی سلانکه جمع
ایدر را اما فیصل که مفعول معانسه اوله جرح کبی و فاعل که فاعل معانسه
اوله صبور کبی و مفعول و مفعیل که مبالغه صیفه لر ایدر نوندر جمع سلانکه
جمع اولمز لر زنی که مذکر زنی جمع سلانکه جمع ابلدیلر نه که معلوم
اولدر و اگر اول صفتک مذکر اولورسه انک بوجهده سرطی اولور که
تا تا اینتد زنی خود اولیه حایض و طاست کبر که حایضات و طاست
اوزره جمع ایدر لر تا کم حایضه حایضه بنینده زنی اولسون
و چونکه لفظ حایض ذات حیض معانسه در یعنی حد بلوغه استثنی
حائز کبی اعتبار حدوث حیض حاصلی حیض کلام اولوم لازم
و کل صماز اول صده ابر ستمکه کفایت ایدر حایض و یکله اما حایضه
بالفعل حیض طایره اولنه دبر لر ایدر لفظ حایضه اسم فاعل اولور
حقیقتا کم حدوث حیضه دلالت ایدر فعل کبی که حاضه و حیض

ظاهره

دیر پس و اسم فاعلک تا نشی فکله تا نشیه متصرفه فاعلک
تا نشی الجون پس بولفظ جمع سلانکه اولاد در حایض لفظند که اسم
فعل صیفه اوزره در اما حقیقتا اسم فاعل کلدر لر زنی که حدوث حیض
دلالت ایلر و لایحی اگر اول اسم که جمع سلانکه جمع ابلک استینه که
صفت اولورسه بلکه خفض اسم اولورسه بوجهده جائز در سرطی ایدر
لکله و نمره و زینب و هنده و کمرات و زینبات و هندت جائز
وقتا که مصنف جمع سالک انکی قسمندنر بیله فارغ اولدر پس جمع مکسره
شروع ایدر پس بپورر که جمع مکسره اول جمعدر که انده مفود صیفه
مکسره اوله رجال و فراس و فلوس کبی که نظایری به حد و بی شمار
در و جمع منبدا جهنده انکی قسمه منقسم در یعنی جمع مکسره انکی قسمدر جمع
قلت و جمع کثرت جمع قلت اولدر چون که قرینه دخی عارضه و فاعل اوله
عشریه و ما دونه اطلاق صحیح اوله و جمع کثرت اولدر که قرینه سز
عشریه و ما فوقه اطلاق صحیح اوله و چونکه جمع قلت صیفه لر ایدر
انکه طباط ایدر که ما عدا هر جمع کثرتدر و جمع قلت صیفه لر ایدر
دور دبی جمع مکسره دزدانیکه هر جمع صحیح در جمع مکسره دزدی پس
افعل و زنی اوزره در اطلب کبی و افعالدر انکاس کبی و افعالدر
استدیه کبی و فعله در غلبه کبی ایکسدر و جمع صحیحدر مذکر و مونث
و بوالبتدیه ما عدا هر صیغ جموعندنر جمع کثرتدر و کاه اولور که
جمع کثرتی موضع قلتده استعمال ایدر لر نیکه قرو و در بقیه رجال
بونک نمکیده جائز در قرینه سلانکه قائم اولدر و غنی یرده المصد
اسم محدث الجاری علی الفعل و موزن السلانکه لجمود سماع فیه
پس مثل اخرج افراجا و استخراج استواجا و یعل عمل فکله

ما صفا و غیره از ام بکن مفعولا مطلقا و لا یقدم مفعوله علیه و لا یضم
بینه و لا یلزم ذکر الفاعل و يجوز اضافة الی الفاعل و قد یضی الی المفعول
و اعماله باللام قبیل فان كان مطلقا فالعمل للفعل وان كان بدلا منه
فوجهان المصدر مبتدأ اسم جدید ترکیب اضافی خبر جار حرف مجرور
علی الفاعل جار به متعلق در و هو مبتدأ عائد در مصدره فی السکاتین بیان
مصدر در بعضی نسخده بحر و در بعضی نسخده سماع اسمی او مسموع
خبر مودر و غیره نسبت از نسبتی او ذوقیات او مقبوس معطوف در
ما قبلند جمله اسمیه به و جعل مضارع موقوف و مستتر فاعله عاید در مصدره
عمل مفعول مطلق فعلیه مضاف الیه و غیره مصدره عاید در ماضی حال در
فعله و غیره معطوف در ماضی حال از ایماجر و در طرف الی مجرور
و عاقله عمل در و با بشرط الی چون و جواب مخدوف اولی ما سبق
قرینه سید و لم بکن فعل مجرور مطلق و مستتر اسم عاید در مصدره
مفعول اجزی مطلقا متحر و جمله جدا بحر و در اضافة فاعله و لا یقدم فعل
نقی استقبالی معموله فاعله علیه لا یقدم به متعلق در و غیره مصدر
عاید در و جمله معطوف در جمله متقدیمه و لا یضم فعل نقی استقبالی انشاء
بجهول و مستتر قائم مقام فاعله عاید در معموله فیه از فی المصدر لا یضم
متعلق و بوجه معطوف در سابقه به و لا یلزم فیل و فاعله و مفعول
و غیره عاید در مصدره ذکر الفاعل فاعله لا یلزم در و بوجه جمله و سابقه
معطوف در و يجوز مضارع موقوف اضافة فاعله و غیره مصدره را حیدر
الی الفاعل اضافة متعلق و قد حرف تعلیل بضاف مضارع مجهول
و مستتر قائم مقام فاعله عاید در مصدره الی المفعول بضاف به متعلق
و اعماله الی المصدر باللام قبیل مبتدأ و خبر و با مع مناسنه در

فان كان الی المصدر مطلقا خبر كان و فی العمل مبتدأ للفعل خبر و جمله
اسمیه خبره شرط در و ان كان بدلا منه الی الفاعل فوجهان اعراضی استثنای
معلومه و حصول ترکیب المصدر چون به مصنف و یلزم که عمل مصدر
بیان ایلیه خراج اولی در تعویفه و قنده سماع و قنده نسبت در
دیو بیان الملکه اسم مصدر به حدث اسم مصدر کم جار اولی
اولی اسم کسوف فعلی او در رینه و و او حدیث غیر مله قائم به مضافه
و او حدیث فعلی او در رینه جار اولی و مقدر اولی در که الی فاعله اولی که
اولی اسم مذکور اولی اولی فعلیه بیان الی چون نوع هستند و با عدد
چهندین نته که در سببین جلت جلوس و جلسته و جلسته
ایدر و بلال و و حاله فعل اندر مستحق و کله مصدر اولی و الی
که فعل مطلق در و ثلثه بحر و در مصدر سماعی در و عدد او زانی
او تورا الیکه یسور که تصرف کتاب برنده مسطور و مذکور در
و غیره ثلثه بحر و در مصدر هستند نته که تصرفه معلوم اولی
و مصدر مفعول مطلق اولی و فی وقت کسوف فعلیه علیه الی غیره ماضی
و حال او استقبالی فعلیه نحو العجین صریب زید عمر و الصی و
الآن او خدا و معمول مصدر او زنی مقدم اولی زیرا که مصدر
عملده از مع الفاعل تا و بلند در او حرف موصول در و با حیدر
منزله خبره اخذ در کلمه ذی سبب الی و کله که مقدم اولی
موصولات اسمنده کسی ایدر نته که حاضر و کله که در سبب
العجین عمر و ان صریب زید حاضر و کله که در سببین اعین
عمر و در صریب زید زیرا ابو العجین ان صریب زید عمر و با حیدر

ولا يفرقة بين مصدره فاعل سفره اولم واللازم كلور ك مصدر ك
تثنية وجعندة فاعل سفره اوله واحده فيسلكه س تثنية وجمعه افخار
فاعل الجون اكي تثنية واكي جمع لازم كلور بر مصدر الجون و بر فاعل
الجون وكونه فاعله تثنية وجمع فاعل اعتباره در نفس فعل اعتباره
دكل لوخذ ورانده لازم كلر كنه بوبله در اسم فاعل واسم مفعول وصفت
مبته حاله كه نوبلر ده تثنية وجمع حاله حقيقته فاعله راجع مصدر
خلافه كه انك كنديه كوره تثنية وجمع واردر غير كوره دكل معلوم
اوله كه مصدر ك فاعله ذكر اليمك لازم دكل نته كه انجمن ضرب
رندايس اكر ذكر فاعل لازم اوليد مصدره اضمار لازم اولور در
سول وقت كه ضمير سندا اولور در در فاعل مصدر ك كندر فاعله
اضافت جائز در استعماله جو قدر س فاعل لفظ الجور اولور
ومفعول اندكور اولور مفعول اولور نحو انجمن ضرب رندايس و
دگاه اولور كه مصدر مفعول اضافة ايد ر س فاعل مذكور سه
رفوع اولور و احواله باللام دليل بعينه عمل مصدر اوج وجه اوزه
در بر سير اولور كه منون اوله و كندر فعله عمل ابيه نحو انجمن ضرب
رندايس اولور جو عمل مصدره اصله ر س منون عمل اليمك و انجمن
مضاف اولور فاعله و يا مفعوله و اولور مفعول حاله اوزه فالور
نحو انجمن ضرب رندايس و انجمن ضرب رندايس و بوجه اوزه
عمل اولور و جهند بر اقدر نون و يجوز اضافة ايد ر باجسوس
كه فاعله اضافة مفعوله اضافة زباده در انجمن و ايد ر
و يجوز اضافة ال المفعول او صيحي معروف باللام مصدر در كه

فعل عملني ايلر نته كه س اولور صنف النكابه اعداهه كحال
القرار بر افي الاجل اعداهه مفعول ك فعل النكابه در كه مصدر در
و بوجه اوزه عمل استعماله فقلت اوزه در كنده مقتضى
قلت در ر اكه عملده ان مع الفعلله ما اولور و دخول لام تعريف
ان مع الفعلله جائز دكله ر س كنه جو كه مصدر اسم صورتده اولور ادهام
لام فاعله جائز در بودر مصدر ك عملده حاله مفعول اطلاق اولور در
وقت اما مر كاه كه مفعول اطلاق اوله اكر فاعله بدل اولور سه عمل
فعلكدر مصدر ك دكلدر كه فعل مذكور اوله نحو ضربت ضربا زيدا
و كه مذكور اوليه لفظا نحو ضربا زيدا اسول فاعله كه مخاطب
مفعول ضرب اوله اكر ضرب ضربا زيدا و اكر مفعول اطلاق فاعله
بدل اولور سه نحو ضربا زيدا انده اكي وجه جائز در بر سير عمل فاعله
اولور در كه اصله عملده ايكبخر مفعول مطلق او كندر زيدا
فعلده بدلدر وانك قائم مقام ايد ر اسم الفاعل ما استحق فاعله
لمقام به بغير كندت وصيغه في السكاليه لجز و على فاعله و ضميره على
صيغة المضارع بميم مضمومة و ك ما قبل الاخر نحو و سخر و عمل
عمل فاعله بر ط مفعول كمال و الاستقبال و الاقصاد على صاحبه و الهمزة
او ما فاعله كانه للماضيه و حيث الاضافة معنى خلا للكمالي و ان
كان مفعول اخر في فعل مقدر فاعله فاعله اللام استور بجمع و ما
وضع منه للمبالغة كضرب و ضرب و مضرب و عليم و
ضرب مثله و المشي و الجموع مثله و يجوز حذف النون من العمل
و النون تحقفا و المنسوخ و الجموع اسم الفاعل متداء مضاف
ما اسم موصول ال الاسم الذر و يا موصوف اسم استحق ماضى مجهول
و مسخر قائم مقام فاعله فاعله در ما به فعل استحق به متعلق لمقام

جار و حرور و مله کنه اکا متعلقه تمام ده ضمیر فعله را جدر و به ده مخ
کلمه سنه یعنی حدود معذره متعلق و ما جالدر استحق ضمیر نند
ارحال کون ذلك المستحق بمعنى حدود و بوجه صله و با صفتد مایه
و موصول صله سیده و ما موصوف صفتیده خبر مبتدا در و صفتیده مبتدا
ار صنفه الفاعل فزجوف بیانه التکالیف حرور در انو کله الجرد و نعت
تکالیف علی فاعلی قائم مقام خبر ابر صنفه خبر التکالیف الجرد و بحر علی وزن فاعل
و خبر خبره ابر غیر التکالیف قولنه بجم متعلقه علی صنفه المضارع متعلق
اولد و غنه مصنوعه نعت بجم در و ک موقوفه بجمه فاعل الاخر
اگر حرف الذریعت قبل الاخر اوجوف ثبت قبل الاخر
یس ما موصوله و ما بوضوفه نحو معلوم مخرج مضاف الیه و مخرج اکا
موقوف و بعلم اسم فاعل عمل فعله ظاهر بشرط معنی الحال بعملیه
متعلق او الاستقبال و الاقتماد موقوفه در الحال به علی صاحبه
اقتاده متعلق و ضمیر اسم فاعل را جدر او المنزه او ما موقوفه در
صاحبه به فانه کانه ابر اسم فاعل للماضی جمله شرطیه و جیت
الاضافه جمله جزائیه مغزینتر ابر و جیت اضافه الی معموله زجیت
المنه لازمه صفت اللفظ ما حود نعت مصدره که مفعول مطلق در ابر
جیت الاضافه معنویه طافا مفعول مطلق للکنی اکا متعلق ابر خالف
هذا القدر اختلفا لعل الکنی فانه يجوز اعماله یعنی الاضافه و با نعتدر
مفعول مطلقه ابر و جیت الاضافه و جوبها خالفه و ان حرف الشرط
کانه فعل شرط معمول اسم او نعت معموله و خبر جحد و ندر ابر فانه کانه
معمول اخر و جائز در که تمامه اوله ثبت معنیه فبفعل مقدر جمله اسمیه
نقدر اجرا شرط واقدر الیکون اوله فاد اقل اولد تقدیری
فمعمول بفعل مقدر فانه دخلت اللام مستور لجمع اعزایه ظاهر در

و ما موصول یا موصوف وضع ماضی مجهول و مستتر قائم مقام فاعلی مایه در مایه
منه ابر اسم الفاعل مایه بیاند لیسالفه وضع به متعلق و بوجه صله و یا
صفتدر مایه و موصول صله سیده و ما موصوف صفتیده مبتدا الکضاب مبتدا
مخروف خبر در و فزجوف و فطراب و عظیم و فزجوف موقوفه در اکا متعلقه خبر مبتدا
و المشر متبدا و الجموع اکا موقوفه متکلمه مبتدا در و سیده لفظ سیده ضمیر کلمه مرده
بیده فاعله را جدر و يجوز مضارع موقوف حذف النون فاعله يجوز در ترکیب
اضافه مع العمل يجوز به متعلق و النون العمل موقوف تخفیف مفعول له و علی
حذف النون در که مضافه مفعول له و فاعله مژ ذکر موصول ترکیب اسم فاعل
جزیره و بیدر که اسم فاعلک عملی بیانه ایلیمه محتاج اولد موقوفه و مصادره
صنعه بنجه اولد و عن بیانه ایلیمه بس بوجه مندن دیر که اسم فاعل سول
اسم در که مشق اوله بر فعلندن بجز مصدر در که اصطلاحه الماحض
و بر لر بجز بر کس الحوز مشق اوله که اول فعل انو کله قائم اوله حدوث
مستند ما مشق فاعله مملد در جمیع اسما به که مصادره در و مشقدر
و لمز قائم به تبدیله اسم مفعول خارج قالد و بمعبر لحدوث تبدیله
صفت شبهه و افضل تفضل خارج قالد که بوندر سوتنه دلالت ایدر
و صنفه اسم فاعل تکالیف حرور و فاعل وزنه او رزه او لور ضارب و
قائل و ماش و آکل کیمه و مرسنه که تکالیف حرور مصادره در و مشق
اوله لمز قائم به الفعل و فاعل وزنه او رزه اولیه اول اسم فاعل
اولم بلکه صفت شبهه بالفعلندن یا افضل تفضل صنعه در حسن
واصن فبریند و فطراب کبیر و صنفه اسم فاعل غیر تکالیف حرور و فاعل
مضارع معلوم صنعه او رزه در اول یا بیدر بجز قتیق یا بیدر که اسم

فاعل افذایدر لور حرف مضارع است بر نیمی مصفوفه وضع الیماک الیه
کر که حرف مضارع مصفوفه اولور و آخر تک ما قبله مکسور اولور
کر که مضارع اول حرف مکسور اولور کر که اول سوزنه که حرف
کتاب بنده مکتوب در و جعل فعل بعین اسم فاعل کند مشق اولدوغ
فعلک عملی ایل کر که لازم اوله و کر که مقدر لیکن تک
عملده شرطی حال و یا استقبال معکسه اولقدیر بصر بفره بنده
کوزند ضارث غلامه عمر و الایه او عدا کنه بونک کبیر عملده
شرطی کند صاحبنه اعتماد الیماک مبتدا و ما موصوف و یا فاعل حال
کبیر و یا همزه استفهام و یا ما دنا نیمه به کوا عام زید و اقام
الزندان و ما قام زید و ما قام الزندان و اسم فاعلک زکو اولایه
اورزه عملک سبیر اولدر که کند بر بنده مضارع معلوم فو فی
اولمقدور وزنده و اصل معاده و افعال زمان حال استقبال ده هر اگر
ماضی معکسه اولور عمل الیماک بعین فاعل طامر و فو فی الیماک مصفوف
الیماک زرا تو تقدیر معناه صبیح موفی فعل ما صیدر و لفظ صبیح فعل
مضارع موافق را بیدر مع بر سینه تمام است بهتر بولنمار بیج
برینک عملی ایده فر بلکه واجبدر که از اضافت معنور لغده
ایده لور اول سینه به که حال استقبال معکسه اولدوغ وقت
انوکله مصفوف اولور در و کای فدیهر بودر که اسم فاعل ماضی معکسه
عمل الیماک بولهدر و اضافت لفظی اولور انک قشند و اگر اول
صورتده که اسم فاعل ماضی معکسه در و مضاف اولمقدور
فیکور معلول اندخ غیر بر مصفوف معمول واقع اولور سه کوزند مطلق

۱۲۶
عمر و در ما اس اول معمول اسم فاعل ایله مصفوف اولور جمهور
قشند بلکه بر فعل مقدر له مصفوف اولور بعد بر اعطاء درهما و مر
گاه که اسم فاعله الف و لام داخل اوله مطلقا عمل الیماک ماضی و حال
و استقبال معکسه زرا که اسم فاعل تو تقدیر وجه صله موصول اولور
و معکسه فعلدر اگر چه صور زما اسمدر و ما وضع منه للمبالغه
نمی اسم فاعلک مبالغه الجون موضوع اولان صیغه کر اسم فاعل
حکمنده در عملده و شرط عملده کوزند ضراب عمر و الایه او عدا
و یا الضراب عمر و الایه او عدا او اس زرا فعل مضارع معلوم است
اگر چه فوت اولدر لیکن معاده مبالغه تک قام مقابدر عملدر
اول اسلوب اورزه باقی فالور و اسم فاعلک تینه بر و جمع عملده
و شرط عملده مفود صیغه کبیر بخوالد زیدانه ضارب عمر و الایه
او عدا و الضارب عمر و الایه او عدا او اس صحت حالیده بولیه
در کوا الزبون ضارب عمر و الایه او عدا و الضارب عمر و الایه
او عدا او اس و مرگاه که مثنی و مجموع موف باللام اوله و یا
لرین مصفوف ایده لور حاضر زرا که تو تقدیر کحفا حذف ایده لور
نته که قول ساعده و تقدیر است کافظو عورة العیبه
لابایتم زور انهم نطف اصل کافظون ایدر نون کحفا
حذف اولدر و بوجه از تکسب سبیر اولدر که الف و لام
موصول در و صله دو عمل واسطه سیده اول مصفوفه طول سیدا
اولدر که حذفه منبدر اسم الفاعل المفعول ما استنق من فعل
لم فعل لم وقع علیه و صیغه من السکانه علی مفعول کفروب

و فرجه علی صیغه اسم الفاعل بفتح ما قبل اخره نحو **خرج** و **سخر** واره
فی العمل و الاستراط کا و اسم الفاعل نحو **زید معطی** علامه درهما
اسم المفعول یا استثنیٰ فی فعل لم رفع علیہ و صیغه خبریہ **الکائن** علی مفعول
و فرجه علی صیغه اسم الفاعل بفتح ما قبل الاضراغ ابدہ اسم الفاعل ما
استثنیٰ اہ کبیر و ارمہ مبتدائی العمل مقدرہ متعلق و الاستراط
اکا مفعول کا و اسم الفاعل خبر مبتدائی در کاف **خللا** مفعول
اگر مثل **مسننہ** تقدیر اولہ تقدیری و ارمہ شبیه با و اسم
الفاعل فی العمل و الاستراط و جائز در کہ **خللا** منصوب اولہ بکون
اضرایہ تقدیری و اسم المفعول بکون مثل اسم الفاعل فی العمل
و الاستراط نحو معلوم **زید مبتدائی معطی** خبر علامه قائم مقام فاعل
در ہما مفعولہ و **خللا** مجرور مضاف الیہ **موصول** ترکیب اسم
المفعول یعنی اسم مفعول **بر** مصدر کہ **مشق** اولہ بر فعل **زید** یعنی مصدر
سؤل کہ **اچون** کہ فعل **لکن** اور زینہ واقع اولہ و صیغه اسم مفعول
ملائے مجرور مفعول و زنی اور زینہ در محسوب و منصوب کہی اما
غیر ثلاثیہ اول اما **لکن** اسم فاعل صیغہ اور زینہ در افرنگ ما
قبلینک **فتم** فصل کلام بود کہ اسم فاعل غیر ثلاثیہ مجرور ہر بابک
مضارع معلوم صیغہ اور زینہ در حروف مضارعت پر نہیم
مضمومہ وضع الیملکہ و افرنگ ما قبلینک **سور الیملکہ** ننتہ کہ سابق
اولدہ اما اسم مفعول غیر ثلاثیہ مجرور اسم فاعل کبیر افرنگ
ما قبل مفتوح اولقلہ و اسم مفعولک حالتی عملدہ و شرط عملدہ
اسم فاعلک حالتی کبیر **را** بعد **محمود** قندہ کہ در کہ حال و یا استحال

۱۲۷
مسننہ اولہ و صاحبہ افتما و الیملہ و یا ہتمہ بہ و ما حرف نفیہ و
گاہ کہ معرف باللام اولہ ماضی مسننہ دہ عمل الیملہ اسم مفعول
قائم مقام فاعل رفع الیملہ و اگر یا بنجہ بر مفعول و فی او لور
بصنی اور زہ باقی قالورنتہ کہ در سن **زید معطی** علامہ در ہما
الصفیہ التبیہہ ما استثنیٰ فی فعل لازم لمز قائم بہ علی معنی البشوت
و صیغہا مخالفہ لصیغہ اسم الفاعل علی حسب السماع کمن و صعب
و سدید و عمل عمل فعلہا مطلقا و تقسیم **سبلہا** انہ **مکون** باللام
او مجرورہ عنہا و بعد ما مضافا او باللام او مجرورہ عنہا **افندہ**
ستہ و المفعول فی کل منہا و فروع و منصوب و مجرور صاحب
ثمانیہ عشر فالرفع علی الفاعلیہ و الضب علی التبیہ
بالمفعول فی المفعولہ و علی التیمیز فی النکرۃ و لجز علی الاضافۃ
الصفیہ مسد المشبہہ صفی ما موصول و ما موصوف استثنیٰ
ماضی مجہول فی فعل کما متعلق لازم بنت فعلد **لم** مبتدائی
متعلق قائم ماضی معلوم و مستتر فاعل کا مذکور فعلہ بہ قائم بہ
متعلق و ضمیر منہ را بعد علی معنی البشوت قائم بہ متعلق
و صیغہا مبتدائی مخالفہ خبر مبتدائی صیغہ اسم الفاعل مخالفہ متعلق
علی حسب السماع بودہ اکا متعلق و یا خبر بعد الخبر امر کائنہ علی قدر
السماع فی الواقع کمن خبر مبتدائی محذوف و صعب و سدید
مفعول مذکور و فعل مضارع معلوم عمل مصدر نوعی فعلہا مضاف الیہ
و غیر صفیہ را بعد در مطلقا حالہ فعلہا **انہ** کہ مضاف **جہتند** **را**
ریز اعمال مصدر در فاعلہ مضاف و جائز در کہ مصدر محذوف
صفت اولہ **را** مطلقا و تقسیم متباد **انہا** الرصقہ
مضاف الیہ انہ **مکون** ما مذکورہ در انہ **مکون** الی صیغہ اسم باللام

مصدره متعلق خبری ای الصفة المنصلة باللام او مصدره بها او
معرفة بها وجملة خبر مبتدأ در و مجردة معطوفه باللام و معولها
مضافا معطوفه در اسمیله خبریله کانه به او باللام مضافا نه
معطوفه را انصل او مقرونا باللام او مجردا معطوفه را قبله
عنها ارفع الازافة و اللام فمذه مبتدأ سنة خبر و الممول مبتدأ
في كل واحد منها ارفع السنة مصدره متعلق و ما مذکوره و نوع خبر
مبتدأ در و مضوب و مجردا کا معطوف صارت اجوات کانه
و ندر جمله متانفد در کوما که سائل سوال الیدر که تقدیر اولدر
جواب و بردر که صارت کذا مستر اسر و ثمانیة عشر خبر
و تمیزر مخذوف و جمله خبر مبتدأ مخذوف در تقدیری و می ای
السنة المذکورة بضرها ارفع في هذه السنة صارت ثمانیة عشر و
و جائز در که حرار شرط مقدر اوله تقدیر فاذا اضربت تلك
السنة المذکورة في هذه السنة صارت ثمانیة عشر و ما فاعل مبتدأ
و فاعل تفسر على الفاعلية خبر و المضب معطوفه در رفعه مبتدأ
على التشبيه على الفاعلية کبیر بالفعول تشبیه متعلق في الموقفة
بوده اکا متعلق در و على التیمة معطوفه على التشبه به في النكرة غنمة
مستقدر و لجر على الازافة مستدأ و خبر سابق کبیر محصور ک
الصفة المشبهة بغير صفت مشبه بر اسمدر که مشتق اوله فعل لازم
بغير مصدر لازم فذکر سوال کس ایچونر که فعل انوکله قاعدتوت
معنانه حدوث معنانه دکل اسم فاعله کبیر ایچونر ضیق
دار اولان نشه به دیور اما ضایع اول سنه دیور که طاروق
انده یکبیدا اولمش اوله بونک کبیر حسن و حسن و
صیغه صفت مشبه اسم فاعل صیغه نه مخالفدر بونک برله که ایچونر

ببلیه شرکدر اول ایکنه به اسم اولده که معناه مصدر انوکله
قایدرد و ازاد و عسسه و جمع و تکبیر و تانیث اولده بوجه متذکر بونک
صفت مشبه دیگر در یعنی مشبه در اسم فاعله و صیغه لاسم فاعل
و اسم مفعول صیغه لرنیه مخالفدر سما عیدر که و انکرک قیاسدر نه
که سابقی اولدر و صفت مشبه کندر فعل عملی ایدر حسن حسن
عملی ایدر و بونک عملنده زمانه حال استفعال شرط و طاکدر
رر که بویوت معنانه در حدوث معنانه دکلدر که
انده زمانه اعتباریله اوله اما صاحبته اعتماد و باهمره و خوف
نقیبه عملده شرطدر و تقسیم سائل اولدر که صفت مشبه
بالامه خوف اوله و باللامذکر مجرد اوله و ایکی تقدیر به بلیه معول
باضاف اوله و باللامه خوف و باایکسندر بلیه مجرد اوله پس
ایک وجه خبریذکر التصورت اولدر و بوالر صورتک هر برنده معول
ما فروع اولور و ما مضوب یا مجرد و حوزر اوی البتة ضرب
ایلیه سین او هر صورت حامل اولور سین معولده رفع
فاعلیتک در کونک حسن و حرمته و نصب اگر خوف ای معول مفعوله
مشابهتک در مفعولیتک دکل زیر لازم مفعول الما زکونک حسن
و اگر معول نکره ایسم بضر غنمة لفته در کونک حسن و جها و جر
اضافتک در حسن الوجه کبیر و تفضله حسن وجهه کتبه
و کذلک حسن الوجه حسن وجهه حسن وجهه حسن
الوجه وجه اشناز منها مختلفا حسن وجهه حسن وجه
واختلف فی حسن وجهه و البواقی ما کانه فیه غیر

واحد احسن وما كان فيه ضمير احسن وما لا ضمير فيه
قبیح و منی رفعت بها فلا ضمیر فيها فیهما كالفعل والافعال
ضمیر موصوف فتوننت وتثنی وتجمع واسماء الفاعل
والمفعول غیر المتعديین مثل الصفة فما ذکر وتفصلا
مبتدأ احسن وجهه ضمیر مکنه مبتدأ محذوفه خبر ذار
یذه نکتة اوجه من الاعراب وكذلك امر مثل ذلك في الاوالمثلثة
مبتدأ احسن الوجه احسن وجهه احسن وجهه خبر بعد
الجزء لرد و حار در کم ساکت سرری مبتدأ اوله وكذلك
هر یونند خبر مقدم خبر اوله و جایز در کم احسن الوجهه به خبر اوله
و باقی نده نونک قرینه سببه بر خبر تقدیر اوله انشاء مبتدأ
منها صفتی متمم خبر احسن وجهه اضافة مبتدأ محذوفه خبر ذار
اربع احسن وجهه احسن وجهه معطوفه حذف عاطفه
و یا خبر بعد الخبر و اختلف ما ضمیر مجهول احسن وجهه حار مع محذور
فام مقام فاعل اختلف در و البوائی مبتدأ ما موصول كان فيه ضمیر واحد
صله و قرینه ضمیر عاید در مایه موصوله سببه لغت بوقیدر
ایر البوائی التي كان فيها ضمیر واحد و یا بدل بعضه انذ احسن
خبر مبتدأ و یا مبتدأ ما نیدر و مبتدأ ما نیدر خبر مبتدأ اوله
و رابط محذوفه و ما كان فيه ضمیر ان احسن مبتدأ و خبر معطوفه
ما كان سابقه و ما لا ضمیر فيه قبیح اعراب سابق کبیدر و اما
معطوفه و قرینه شرط رفعت فعل شرط بها اربا بالصفة رفعت
بیشاق فلا ضمیر فيها اربا بالصفة جمله اسمیه حراء شرط و اقدار کنون
اوله فا داخل اوله خبر مبتدأ كالفعل خبر جمله اسمیه بولد فلا ضمیر

فما ذر و یا تعلیلیه در متر رفعت بها فلا ضمیر فيها به لانها كالفعل
و یکدر بر افعال تجاز کند در صکره بر اسم فاعلیتله رفع ایلمسه
انده ضمیر اولی سبب که بکینده نونک کبیدر و الا اربا لا رفعت
بها جمله اسمیه شرطه فیهما ضمیر المعطوف جمله اسمیه خبر و مبتدأ خبر ذار
فتوننت مضارع مجهول و مستتر فام مقام فاعل عامه در صفته
و تثنی و جمع انک کبیدر اعرابیه و اسماء مبتدأ الفاعل مضاف
الیه و المفعول كما معطوف بعض نسخه ده اسم الفاعل و تثنی
افراد له غیر لغت فاعل و مفعول در و یا بدل در اندر و المتعديین
محذور در اضافة مثل الصفة خبر مبتدأ خبر ما موصول
ذکر ضمه سببه محلا محذور بیایه وجه مائله در قنذ بر حصول
ترکیب و تفصلا یعنی تفصیل و وجه صفت شبه اوله در که
در بر سبب احسن وجهه صفت محذور و معمول اضافة فاعل لفظه
مرفوع احسن وجهه مفعولیه مبتدأ منصوب احسن وجهه
اضافه خبر و رکنه نونک کبیدر و بر سبب احسن الوجه صفت
محذور و معمول لامه معرف احسن الوجه مفعولیه مبتدأ منصوب
احسن الوجه اضافة محذور در حاصله مبر بصورت او اعرابیه
موجب اوله رکنه نونک کبیدر و بر سبب احسن وجهه صفت
و معمول محذور و فاعلیتله مرفوع احسن وجهه مفعولیه منصوب احسن
وجه اضافة محذور رکنه نونک کبیدر و بر سبب احسن وجهه
صفت لامه معرف و معمول اضافة و فاعلیتله مرفوع احسن وجهه
مفعولیه مبتدأ منصوب احسن وجهه اضافة محذور و رکنه
نونک کبیدر و بر سبب احسن الوجه مفعولیه مبتدأ منصوب

الحسن الوجود اضافته محذور کنه بونک کبی در حسن وجه
صفت لامه معرف و عمول محذور و فاعلیتند حرفه محسن و جهاتینه
لفظه منصوب الحسن و وجه اضافته محذور و مجموع اشکال او هر سکر
اولدر ایکی وجهی مستغدر بر بسی الحسن و وجهه اضافته ریزا
بواضافت لفظیده کحفت بوقدر و بر سیده الحسن و وجهه
در ریزا که صورتنا اضافت معرفه الی النکره در و بر وجهه
مختلف فینه در غیر حسن و وجهه بعضیلر دبدیلر که مستغدر ریزا که
اضافت سر الی نفس در ریزا حسن عین و ممد که اکا
مضاف اولدر و بعضیلر دبدیلر که حسن اعمدر و جهدیز
پس اضافت عام الی الخاص اولو نفس ریزا و کل القوم کبی حق بوسنور
و اول که مذکور و جهدیز باقی قالدیر مشکل که انده بر غیر در حسن
ریزا که مقصود حاصلدر و کلامده زماده بوقدر و اول طقوز
و جهدیر و مشکل که انده ایکی ضمیر در حسن در ریزا که مقصود
حاصلدر لیکن زما دبدیلر و اول ایکی شکلدر و مشکل که ضمیر دیز
خالیدر قسیدر ریزا که مقصود اولان مذکور و کلدر و اول دور
شکلدر و ظابط حال ضمیر سیده اولدر که بر غیره که معمول صفتده
در اول باز در و حمله معلومدر که موجود میدر و کلیدر اما
صفتده اولان ضمیر سینه اولدر غیر واسطه سیده انده نونفاخفا
و ادر در پس از سیده طرح بودر که اگر صفت مابعد نرفخ
ایدر سیده بیج ضمیر اولدر اعدرانک حکم همان فعل حکمیدر پس
تذکره و تائیدی فاعل حینجه رعایت اولنور اما تئینه و جمع رعایت
اولنرفعل کبی و مرگاه که صفت مابعد نرفخ ایلمز کرک مابعد نرفخ

منصوب اولسوز و کرک سبجور اولسوز صفتده بر ضمیر اولور موصوفه
راجع سبجور و تائیدی و اقرار و تئینه و جمع رعایت اولنور
موصوفه مطابق و اسماء الفاعل و المفعول یعنی اسم فاعل که مفعول
بره مستغدر اولسوز یعنی فعل لازمه مستغدر اوله قیام و باجم کبیر و اسم
مفعول که مفعول به مستغدر اولسوز یعنی مفعول مستغدر اوله که بر مفعوله
نقدیده بوقدر برجه اول مفعول قیام مقام فاعل اولنور و انک منصوب
مفعول اولنور منصوب کبیر اعدر بونک کبیر اسم فاعل و اسم مفعول صفت
مبتدیه کبیرد فرکور اولان اولاده او هر سکر اشکالده بر غیر ایکی مستغ
و بر غیر مختلف فینه و طقوز حسن و الکسی حسن و دور در قسح در ننه که
معلوم اولدر پس بوبیلر در حسن ریزا قیام ابوه و قیام اباه و قیام ابیه
بواجب مسئله در بر بر حسن و بر بر حسن و بر بر مختلف فینه و در
و نوقس اولره در احوه و ارجحه بر غیر فرکور اسم فاعلک معمولنر فاعلیتله
رفوع ایدر لر و منصوب ایدر لر موصوفه ده مفعولیه شایسته و نکره ده
نفس لفظه و محذور ایدر لر اضافته کنه بونک کبی اسم مفعول مذکور ک
معمولنر رفوع ایدر لر فاعلیتله و ماقام مقام فاعلیتله که موصوفه اعتبارله
و منصوب ایدر لر موصوفه ده مفعولیه شایسته و نکره ده نفس لفظه و محذور
ایدر لر اضافته بومائل ایکی مفعول و با زماده به مستغدر اولان اسم
فاعله و اسم مفعولده جابر و کلدر ریزا که موجب السبب اولور مسئله
مرگاه که در حسن ریزا ضارب ابیه معلوم و کلدر که اب فاعل ضربه
اسم فاعل که اضافت الی حسن کنه بونک کبیر اگر دیر سکر زید معطر
ابیه معلوم اولنور که اب قیام مقام معطاد که که اضافت الی حسن

نوعه مفعول یا نند که اکا اضافت البتس سن بس بونک کبر اسم
 فاعله و اسم مفعوله اضافه و مفعول فاعله و ما یعمله جنب
 موجب البتس در بس جائز و کلدر که اما بونک خلافتی در اسم
 فاعل که مفعول ثانیه اولیه و اسم مفعول که مفعول ثانیه اولیا که انده
 البتس اولزه بس بوسایل ذکر اولان وجه اولزه مکرر فاعله
 و مفعوله جابر اولزه اسم فاعل التفضیل در استحقاق فاعل الموصوف
 بزیاده علی غیره و موصوف و شرطه ان بنی فرمات که مجرد لیکن
 بس بلون و لاعیب لانه مفاصل لغیره کوزید افضل انسا
 فانه قصد غیره توصل الیه بمثل هو استحقاقه استحقاقه و بیاضا و می
 و قبس للفاعل و قد جاء للمفعول نحو امرر والوم و اسفل و اسهر
 و بتعلیل علی احد کلمه او وجه مضافا او بمنزله او موقفا بالکلام اسم التفضیل
 مبتدا اما موصول استحقاق موصوف و مشرقا مضافا مفعول جابیدا در مایه
 فر فعل استحقاقه متعلق لموصوف کذلک بر ماده لموصوفه متعلق
 غیره زیا دتنه متعلق الی غیر الموصوف و جمله صله در مایه موصول
 صله سببه خبر مبتدا در و موصوفه جابیدا در اسم تفضیله افضل خبری
 و شرطه مبتدا ان بنی مضافه مجبول تا و بل موزوده و مشرقا مضافا مفعول
 عاید در اسم تفضیل فرمات که اکا متعلق مجرد و غیر لیکن مضافه موصوف
 مضموندر لام که ایله بنیابه متعلق و مشرقا مضافه جابیدا در بنیابه که
 حکما مذکور در بنی قریبه سببه بس فعل ناقصه و مشرقا موصول
 خبری و لاعیب اکا موقوف و جمله یکتا بیدر لانه مفاصل الی غیره
 و العیب افضل لغیره الی غیره التفضیل جابیدا در مایه بس به متعلق کون
 خبر مبتدا محذوف رید مبتدا افضل الناس خبر و جمله محذوف در

اضافه فاعله حرف شرط قصد ماضی مجهول فعل شرطی غیره و غیر المسکاتی
 قائم مقام فاعله در قصد تک توصل ماضی مجهول الیه ای الی غیره الی
 او الی المقصود قائم مقام فاعل توصل و در بمثل توصل به متعلق هو
 مبتدا و اسد خبر مننه استحقاقه متعلق استحقاقه تبیین و جمله محذوفه در
 اضافه توصل او جزء شرط فاعله قصد در و بیاضا موقوفه ماقبله
 و غیر کذلک و مشرقا اسم تفضیل مبتدا للفاعل خبر و قد محذوف
 تعلیل جابیدا ماضی مودف و مشرقا ماضی ماید در اسم تفضیل للمفعول
 جابیدا متعلق نحو معلوم امدر مضاف الیه والوم اکا موقوف و اسفل
 و اسهر کذلک و بتعلیل مضافه مجبول و مشرقا قائم مقام فاعله جابیدا در اسم
 تفضیل علی احد کلمه او وجه متعلق مضافا جابیدا در علی کلمه او وجه
 در امر بتعلیل مضافا جابیدا در که مقدر کون به خبر اوله از مایه بکون
 مضافا در امکان اولور و او حرف عطف غیر مقدره متعلق ای
 متصلا غیر موقوفه ماقبله او موقفا باللام بوده ماقبله موقوفه در
 موصول ترکیب چون که و بیدر کون فاعلیت و یا مفعولیت معینده
 ارتقا و زیا دتنه کت بنا ایده لرونه بنی بنیون بر خصوص صیغه وضع
 ابدا بکون افضل ورنه اولزه غالباً و ایک شتقا نند در و اکا التفضیل
 و افضل تفضیل آرد و در غالباً دیدن نیز افضل صیغه نند در
 اخراج البتس در شتقا خبر منک و مشرقا کبر که اصلنده خبر
 و مشرقا بیدر تغیر ایوب خبر و مشرقا بیدر کبر اسم تفضیل مصدر
 مشرقا بر اسم در فاعلیتده و یا مفعولیتده غیره اولزه بنیابه زیا دتنه
 لغه موصوف همچون و مشرقا ماضی مجرد در بنی او مقدر تا کم انده
 صیغه افضل وضع الیک ممکن اوله و اگر کلا بیدر اولیه بس خبر بیدر بنا

ایلیسه را بر بجه حرف حذف الملک لازم کلوز در صیغه افعال وضع
الملک الجون لو تقدروه التمس لازم کلوز در مثلا اگر استخراج دنی
و در خروج دنی اسم تفضل بنا الملک دلیسه را و بیج حرف حذف
ایلیسه را بو صیغه منضوره اولما زاندر دنی و اگر حذف ایلیسه را
و استخراج ده اخرج دلیسه را و در خروج ده اخرج دلیسه را و با اخرج
دلیسه را و با اخرج دلیسه را معلوم اولم که اخرجت معنی خروج
ده زیاده لکدر و ما استخراجده و معنی اخرج خود خورده زیاده لکدر
و یا استخراجده بوقته در خارجده و معنی اخرج در خورده زیاده
لکیدر بوقته خروج ده و دنی اسم تفضل و شرط الوان و محبوب
اولمقدر زرا که الوان و محبوب دنی افضل صفت مشبه در که
انده زیاده لک بوقدر سیر اگر انده افضل تفضل بنا ایلیسه را
التمس لازم کلوز در ایلیسه معلوم اولمدر اخرج و اصفو عمر تزد و
صفتده ارتقا تفضیل بوقته منزل و صار و یکمیدر کتبه بونک
کبیه اعور و اعور سبک معلوم اولمدر که چسبده زیاده لکدر
در بوقته عیب کندر و در هر گاه که نکلا سبده غیر بیده و الوان
و محبوبده زیاده لک بیانه ایلیک استه سکت استه لفظی
وانک سکتیکه توصل الملک کرک و اول بابک مصدر نه
تجمله ایلیک کرک و بویله و ممکن کرک موافق منک استخراج
و حمره و صفوه و عمر و عور و اود و خورجه و غیر بید و تقاسم تفضله
مافل الجون بنا اولمقدر زرا که حال فاعله بیانه ایلیدر و فاعل
مفعول دنی اکثر در و گاه اولور که مفعول الجون ده اولور کج
اعز و الوم و اسفل و اسهر و اعرف و نظایر بر و اسم تفضل

۱۵۲
اوج و جهت بر بجه مستعمل در مضاف و یاخر حرف قبله و بالامله موقوف
بواج و جهت بر بجه انجمن التزام ایلیدر که مفضل علیه معلوم
اوله در زرا هر گاه که خیر حرف قبله مستعمل اولور اول خیر ابتدائیه اولور
و ما بعد مفضل علیه زید افضل زید عمر و کبیر و هر گاه که لامله موقوف
مستعمل اولور اول لام عهد اولور و مفضل علیه تبعیتده معهود اولور
زید افضل ایلیه بودک الافضل الذی علم افضلیته و چون افضلست
معلوم معهود اولان مفضل علیه انک تبعیتده معهود اولور و هر گاه که
مضافک معناه مستهور تفضیل اوله مضاف الیه اولور زینه مفضل
علیه اولان مضاف الیه اولور زینه مفضل علیه و مذکور اولور و بوق
و جوه سبک نک انکسیر بر بجه جمع اولمدر زید الافضل خیر عمر و دیمدر
زیرا که بویله و جهت بر بجه لغو اولور زرا که وجهه نکته ده حایز
و کلدر ایلیدر خدا قولنده بعلم التدر و اصفی ده زید مقدر در ارضی
زیر التدر و یکدر اذا الضیف فله معنیان احدیما و هو الاکثر بقصد
به الزیاده علی الضیف الیه بشرط ان یکون زیدم مثل زید افضل التمس
فلا يجوز لو یف احسن اخوته لخر و وجهه مضافه فترم الیه و التمس ان
تقصده زیاده مطلقه و یضاف للتوضیح لیکون لو یف احسن اخوته و
یکون فی الاول الاقوال و المطابقه لخر بهوله و اما الثاني و الموقوف
بالدائم فلا بد من المطابقه و الذی عجز مفرد مذکور لایمیر فلا يجوز الا فضل
خیر عمر و الا زید افضل الا ان یعلم فاذا الضیف اسم التفضیل جمله
شرطیه فله اسم التفضیل معنیان جمله خبریه جزو مبتدأ و خبره
مبتدأ و موقوفه و اما فی ما یاید در احده الا کثر خبر مبتدأ و اما فی و بویله

معرضه در مبتدا و خبر مبینة خبر از تقصد به در ضمیه اسم تفضله
راجع در الزیاده قیام مقام فاعل علی خبر زیاده به متعلق اصیغ ماضی
مجهول الیه کامتعلق اصیغ اسم التفضیل الی خبر فی خبر ط ماضی
مجهول ان یکن تا اول مفروده قیام مقام فاعل اسم تحتند موصوفه
راجع در منم خبر رای و اضافی المضاف الیه مثل معلوم زید مبتدا
افضل الناس خبری فلما جوز مضارع معروف یوسف مبتدا ان
اخوته خبری و جمله محلا و فاعل الجوز در جزم و جمله محلا الجوز
و کامتعلق و ضمیر یوسفه راجع در منم خبر موصوفه متعلق باضافه منم و خبر
متعلق و ضمیر اخوه به راجع الیه ضافه متعلق و ضمیر یوسفه راجع و الی
مبتدا ان تقصد تا اول مفروده خبر زیاده در قیام مقام فاعل مطلقه نعت
زیاده در و یضاف مضارع مجهول و مستتر قیام مقام فاعل عابد
اسم تفضیل للتوضیح یضاف به متعلق بجوز جواب شرط محذوف
فاعل مقدر ترکیب لفظی یوسف مبتدا احسن اخوته خبری و
محلا جزم و یضاف الیه ترکیب در و یجوز فی الاول بجوز متعلق
الافراد فاعل بجوز در و المطابقه کامعطوف له جار و مجرور
مطابقه متعلق سو مبتدا اسم التفضیل له خبر امر لیس و الثاني
مبتدا و الموقوف بالتمام که معطوف بالتمام معرفة متعلق مقدر
فلما بد فخر اینه در و الی مبتدا خبر در و خبر محذوف در امر لابد
لها فی المطابقه جمله اسمیه خبر شرط و مقدر تقدیر ضمیر مذکور
والذی موصول غیر صله موصول صله سببه محلا و فاعل مبتدا
مفرد خبری مذکر تعقی لا غیر اعراب سابق اولد فلما جزم تعقی
استقبال زید الافضل خبر موصوفه و جمله متعلقه فاعل الجوز در و لا

و لا زید افضل کامعطوف الا ان یعلم مستثناه منم موصول ترکیب
اسم تفضیل یون مضاف مستعمل اولد الی معنی دار بر بستر اولد در که
الو کله مضاف الیه او زیننه زیاده قصد ایدر لیس مضاف الیه
داخل کرک و کندید غیر بله اصل معناه ستر یک اولی کرک و یون
اعتباریله داخل اولد و معنی ذکر کند تک غیر زید زیاده اولد و یون
اولد مضاف الیه مضاف اولد زیننه که در سبب افضل الناس زید زیننه
در و اصل تفضله اند لا ستر کندر و ممتاز در اندوز فضل زیاده
سببه جایزه کندر که در سبب ملک افضل ستر کندر زیننه که ملک
سیره دخل کندر کنه بونگ کبر جایزه کندر که در سبب بومر مضاف
یوسف احسن اخوته زیننه چون که اخوه یوسفه راجع ضمیره مضاف
اولد زیننه مضاف اولد زیننه اولد که اضافی مطلق زیاده
لک قصد ایدر لیس اولد که مضاف الیه او زیننه زیاده لک و کل
و اضافت توضیح الجوز اولد راجع مستلما بر که در سبب
القض و الاشیخ احمد لابنی مروان معنی اولد که بوا یکی کسبه
موصوفه زیاده عدلیه مضاف الیه او زیننه و کل تا کم خبر و و
عدله بوا یکی کسب ایدر کتر لازم کله و معنی فاسد اولد زیننه
بشر و و ایز بوا یکی کسب و غیر سبب ظالم ایدر بلکه معنی بوا
در که بوا یکی کسب موصوفه زیاده عدلیه حال بو که بونر بزر و و
تیبیکه سندر بو تقدیر صه جایزه اولد یوسف احسن اخوته
سببه زیننه که احسنک اخوه یوسفه اضافی مضاف حال
یوسف الجوز که مشهور اولد در فردا ستر قصه سببه

که اخوه سے اور زینہ از تفضل ایچون اوله تالم اونک دخول اخوه
 واجب اوله نته که معناه اولده فرکور اولدر و يجوز فی الاوله
 اسم تفضل بهر گاه که نبره قبله استعمال اوله مفرد مذکر اوله نحو
 زیند افضل فر عمر و الذی ایدان افضل فر عمر و والردن و غیر افضل فر
 عمر بهند افضل فر و عهد المنذان افضل فر و عهد المنذات افضل
 فر و عهد ریز اکلمه فر اسم تفضل ایله سده اتصال معنوی واسطه
 جزو کلمه منته لنده در اندر و بحسب لفظ مستقل بهر کلمه در پس
 لایق و کلدر که علامات تنسبه و جمع و ثانیست انک ما قبلنده
 اوله و الا لازم کلور که بعلامات و وسط کلمه و واقع اوله حکما کلمه
 مندر صکره اولمقده لایق و کلدر و الا لازم کلور که بعلامات
 غیر کلمه به لایق اوله و ایکی قسم بیده باطلدر پس واجب اولدر
 مفرد مذکر اوله و بهر گاه اسم تفضل لامه موقوف اوله و اجدر
 رعایت مطابقت اولر نسه ایله که انکدر افراد و تنسبه و جمع و کلمه
 و ناسنده ریز که مقتضی مطابقت اولر نسه و مانع مع بودر و هر گاه
 اضافه استعمال اوله اگر اضافتک معنی ثانیه جواد اولور سه
 بونده ده مطابقت واجب اولور لامه موقوفه کبر ریز که مقتضی
 مطابقت وار و محوز ترک مطابقت بوق و اگر واد مناسا
 اولر اولور سه ایله ایکی وجه جایز در بر سر رعایت مطابقت که
 اصلدر و بر سبی ترک مطابقت ریز که بوقانده اسم تفضل
 سببه منته استعمال اسم تفضل مفضل علیه لفظا مذکور
 اولده ایچدر جانر اولور که بومضاف منته استعمال حکم بره لرو دنا

مفرد مذکر ایده لرو لایعمل فی مظهر الا اذا کان لشی و موفی اللفظ
 لمسب مفضل باعتبار الاول علی نفس ما عینا و غیره متقیما مثل
 ما رأیت رجلا احسن فی عینه لکحل منه فی عین زیند لانه معنی
 حسن مع انهم لور رفعوا فضلو ایچین احسن و معموله باجنتی و لو
 الکحل و لکنه تقول احسن فی عینه الکحل فر زیند فانه قدمت
 ذکر العین قلت ما رأیت کعبین زیند احسن فیها الکحل مثل
 و رزق علی و ادب السباع و لا ادر کوا در السباع صین بظلم و ادب اوله رب
 اتوه نابه و افوف الاما و فی اشته ساریا و لایعمل فی استقبالی
 موقوف و ستر فاعلی عاید و اسم تفضل فی مظهر لایعمل به متعلق الاول
 استنا و استنا موقوف در لایعمل قولنده اذا ادوات ظرف
 مضاندر ما بعدنده جمله کانه ماضی موقوف و مسر ستر عاید در
 اسم تفضل لشی جزئی تقدیر لایعمل فی جمیع الاوقات الا وقت
 کون اسم تفضل صنفه کائنه لشی فی اللفظ و مومبتدا عاید در
 اسم تفضیل فی الممر مخرجه متعلق لمسب جز متبدا و مفضل
 نعت مسبب باعتبار الاول حالدر مسبب مفضلدر ریز اوسط
 ایله مفعولدر پس اندر حال کلک صحیحدر و بایضا جبت و
 ملا بسبه ایچوندر تقدیر مفضل المسبب حال کونه مصاحب و
 باعتبار التناهی و نفسه ده صیغه راجعدر بسبه و فی غیره ده تنسبه
 منقیبا حالدر کانه ده اولان ضروریه ارا الا اذا کان اسم تفضل
 لکذا و کذا حال کونه منقیبا مثل جز متبدا و محذوف ما رأیت
 فعل و ماضی منفر رجلا مفعول احسن نعتی فی عینه طرف احسن در
 و باحال الکحل فاعل احسن در منه فر الکحل احسن به متعلق فر عین
 زیند طرف احسن در و باحال و جمله محذوف و در اضافتک لانه جز متبدا

عین

مخوف در امر فاعل لانه اصن بمعر حسن جار و مجرور بینه مقدر متعلق
مقدری لا بعلی فاعل مظهره فی جمیع الاوقات الاحال کونه کذا و کذا فاعله
بعل لانه یعنی حسن مع ادا تظرف ای قدر و حرف سببه دن
و نم اسم عبادت در بخاندن لو حرف شرط و فاعل و فاعل فعل شرط
فصلوا فاعل و فاعل بنینه اصن ظرف فصلوا در و بین معموله اصن
موقوف بر بنینه لاجنبی فصلوا متعلق در که جواب لو در و جمله شرطیه
خبرانه در و ان اسم خبر بینه محلا مجرور در مع حرف بینه جار مجرور بینه دلیل
افراد فعل تفضیل عمل ابتدا مکه و مومبتدا الکحل خبر اولک مقدم
خبرانه نقل تا دل معزده مؤخر مبتدا ما رأیت رجلا اصن فی عینه
لکل وجهان زید جمله محلا منصوب مفعول ان تقول در فاعله قد
ذکر العین جمله شرطیه قلت ما رأیت کبیر زید اصن فیها الکحل
جمله خبرائیه و نحوه خبر مبتدا مخذوف و لا ادرا من فعل تع استقبال محکم
و صده کوادر مفعول تا نه لا اراد در که افعال قلوب بندر لا اعلم مبتدا
السباع اضافتکه مجرور در جان طرفدر کاف معانسه اربینه و ادر
السباع وقت الظلام بنظم انظلامه مضارع معروف و مستر فاعله
فانید در و ادر السباع و جمله محلا مجرور در اضافتکه و ادر مفعول
اول لا اراد در اقل صفت و ادر با در به اقل به متعلق و در کب
فاعل اقل در و جایز در که و ادر با منصوب اول مفعول به بعد لا
رادر و جایز در که مبتدا معانسه و کوادر السباع حال
اوله اندن زید انکه نک صفتی مقدم اوله حالبتکه منصوب
اولور و جایز در که بدل اوله کوادر بینه و کاف مثل معانسه اوله

لا رایه مفعول اوله محصور از کسب و لا بعلی فاعل مظهره فی جمیع الاوقات الاحال کونه کذا و کذا فاعله
مفعول و صفت سببه در و اسم تفضل بوندک خبره در و عملی شرطیه
جایز در اما اسم ظاهره عملی که خبره در افور در اسم فاعله در و اسم
مفعوله و صفت سببه ده ذکر اولان سر ابطله در و اسم تفضیل
معناه فکدن بعدر واسطه سببه زیاده لک سببکه غیر فعل
معاندن زیاده به دلالت ایلد کچون سر و طدر بونده مذکور اولان
سر طله و اول شرط بودر کم اسم تفضل لفظ جهتنده برشی او زینه
اولور که و معنا جهتنده اول ستنک متعلقه جار او لور اول
متعلق شی اوله کوره مفضل اولور اما اول سندن خبره کوره شی
اورزه مفضل اولور بر منفی تفضیلکته که دیر سبن ما رأیت
رجلا اصن فی عینه الکحل منه فی جان زید بصورتده اول ملاحظه
ابتا ایلمک کرک تا معنر کلام ظاهر اوله اندن صکره حرف نفیک
دخولنر ملاحظه ایلمک کرک ایلمر رأیت رجلا اصن فی عینه لکل
منه فی عین زید اسم تفضل که اصن در صفت شی در که رجل
در بحسب ظاهر اما بحسب حقیقت صفت کل جان رجلدر که
مبیدر و متعلق رجلدر و بسبب مفضل اولمدر رجله
کوره کندر او زینه مفضل اولمدر غیره کوره که اول جان زید
زید که بو کلام مثبتک معنک بودر که خبر بر رجل کوردم که انگ
کوزنده سره خوب قدر زندک کوزنده سر مدنر پس قول
شده که بو شرطه حرف نفی سز ذکر اولدر ظاهر اولدر و چونکه
حرف نفی اذ حال اوله اول تفضیل که ابشانه و آریدر منفی اولور
و شرط بالتمام حاصل اولور بصورتده هلت عمل اولور که اسم

تفضل سیاق لغتده فعل مناسنه در پس هرگاه که وسیله مارایت
رجلا احسن فرزند لونک مناسنه حرف لغتده اولدر کم بن زید
ایرک ار کور مدم پس اگر بحسب اصل مناسنه احسن زید منقاد
اولور لیکن متعارف لغتده نفع احسن و ما و معنوم اولور
سین گو ما کم و عین سن مارایت رجلا احسن کزید پس بوسه
مذکورده مناسنه لغتده حسیخه بو اولور که مارایت رجلا
حسن نفع عینه الکحل مثل حسنه نفع عین زید پس افضل تفضیل
فعل مناسنه اولدر و فعل مناسنی عمل ابیدر و کحل فاعلیتله مرفوع ابیدر
پس اعتبار نفع تفضیل انکیچوندر که افضل تفضیل فعل مناسنه اولدر و انک
عملنی ابلیه و باقیه متود که سر طده و لغتده انکیچوندر که افضل تفضیل
معمول ظاهر حاصل اوله تا کم انده عمل ابلیه رزاکه باقیه متود اوله
اسم تفضیل صبرده عمل ابلیه ظاهرده ایلمه در نته که در پس مارایت
رجلا احسن فرزند مع انهم بنی مناسنه مذکورده کلمه احسن عمل
ایلمه بر باعث دخی وارد که طلت مذکورده تا بید و تا کید ابیدر
زیرا اگر احسنی کلمه عمل ابیدر را احسنی مرفوع ابیدر کردی تا کم
جز مبتدا اولیدی که کلمه و بوجله صفت رجل اولور دی پس بو
مبتدا که خبر دخی اجنبیدر و انک معموله دکلمه احسن معموله ببنی که
منه در فاصل اولور بو خود جائز دکلمه و مخفی دکلمه که مننه نک
حقه خبر کلمه راجع اولوق واسطه سیده کلمه مرفوع اولوق قدرته
ده کحل مقدمدر کند نیک خبر نینه منقول اولور پس بو تقدیر چه
مذکور فضل لازم کلمه لیکن معناده بر رکانت حاصل اولور
ولکن انقول یعنی سنده کحل و انک شراطی و اندر بر وجهه

بقتیر که معناده معصوده مطابق اوله و انده حذف و تقدیر اولیه
اولدر که کجدر و سنکیچون و ارد در معناده معصود دخی بر اخص
عبارت بنده بقتیر انکه سین و دبه سین مارایت رجلا احسن نفع
عینه الکحل فر عین زید پس مننه خبر نفع کلمه بر حذف اولدی
و عبارت بو مقدار له مختصر اولدر و اگر سن سین زیدر که
مفضل علیه در مقدم ایده سن افضل تفضل اولور بنه و بوجه دبه
سین که مارایت کبلی زید احسن فیها الکحل کلیمه که اگر چه
حذف اولوق اولور و کاف تشبیه که بر حروف در انک بر نینه
کلمش اولور بو جهنده زیاده احتصار حاصل اولدر و شک بو
که عین زید لفظ نفع علی الاطلاق مثل عین زید مبتدا در در اولدر
بر عین و چند پس سی جایز در که دبه سین تقدیر کلام بو در
مارایت عینا کبلی زید احسن فیها الکحل و با دبه سین مارایت
کبلی زید عینا احسن فیها الکحل پس بو تقدیر صحن کجیم
صفت عین مقدمدر نفعه که کبلی زید انک صفتیدر و جایز در که
دبه سین عین زید دخی مبتدا در اولان بر عین دخی در پس
اول موصوف تقدیر نه اصباح اولور زرا که مذکور دخی معنی معصود
فهم اولور تقدیر سن بو تقدیر صحن احتصار زاده اولور موصوف
تقدیر نه احتیاج اولوق بلکه کاف مثل مناسنه در بحسب ظاهر معموله
احسنده و فیها خبر ما عین معصود را جدر تقدیر اولور و زره و
یا را جدر کافه که مثل مناسنه در که اندر و اد عیندر تقدیر بیانی
اورزه و بو عبارت ثالث ساوک شعونده وارد اولان کبیدر
نظم درت علی و اد السباع و لا اری کوادی السباع عین نظم
و ادیا اقل به ركب التوه تا آتیه و اخوف الاما و فی آتیه ساریا

رسانه بونده مفضل علیهم مقدم کنور شد و در بعد لاری
کواری السابع اگر در ویت بصیرتیه وادیا مفعولیدر و کوادی
السابع بونفولک صفتیدر و چون مقدم ولدی حال اولدر و اگر
فادر ویت قلب السیه وادیا مفعول اولیدر و کوادی السابع مفعول
مانی وین بظلم طرفدر که حال اولدر وادی سباعه در لاری
وادی السیه وادی السابع کائنا فی رمانه اطلاقه و اقل که اسم فیصد
صفت و داماد کجی ظام و کجی مناصف رکبدر که اول وادی
کلمه تادیه توقفا تمیز در افک رتبه نسبتیدر که فاعلیدر و
انوکله در فوع اولدر نته که کل احسن لفظید و احواف اقله موقوف
لیکن صفت وادیدر حقیقا و معنا و انزه ضمیر وادی و ادر و کلمه
ما مصدر در لاری وادیا احواف فیر وادی السابع فی وقت اول وادی
الاف ویت و قایه الله من کائنا فی رمانه وادی السابع پس اول که بو
سوده عبارت ناله کبدر بودر که لاری کوادی السابع اقلیه رکب
واحواف بونک ما بعدینک عبارت ناله به تعلق بودر و چونکه
سوده وادیا مذکور در معلوم اولور که عبارت ناله ده جیبی مصدر
ننه که مذکور اولدر ای بار بیت کبیر زید جینا احسن فیها کل
و اگر لفظ وادیا مذکور اولیا بیدر صدره احتیاج اولدر ریز که
کوادی السابع در مبتدا و اولان کبیر کبیر بر وادیدر پس بوقدر
اقل صفت کاف اولور که مثل همسانه در نته که وجه مایند
مذکور اولدر الفعل مادل علی نفس مقترن باحد الازمنه
الثله و فیر حواصه دخول قدر السین و سوف و الجوزم و لحوق تاء
التانیث الساکنه و نحو تاء فعلت الماضی مادل علی زمانه قبل
زمانک مبنی علی الفع مع غیر الضمه المرفوع المتحرک و الو او المضارع

منی فم

ما یبینه الاسم باحد حروف تادیث لوقوم شکره کا و کتبیصه
بالسین او سوف الفعل مادل علی نفس مقترن باحد الازمنه الثله
و فیر حواصه الفعل مقدم خبر دخول قدر نحو مبتدا و السین قدره موقوف
تاء التانیث مضاف الیه الساکنه نته تادیث بیدر بعض نسخده
ساکنه و اقلدر تادیث تانیثیدر حالیکه مضمودر اول السیه مبنی علی
ریز الحوق فاعله مضاف مصدر در لاری ادر لحنی تادیث التانیث
به حال کونها ساکنه و نحو تاء فعلت موقوفه تادیث التانیثه و الماضی
مبتدا ما موصول و ما موصوف الفعل الذکر او فعل دلست علی زمانه
قبل زمانک احواف معلوم در سابق خبر خبر بعد الخبر الماضی مبنی
و یا مبتدا و حذفه خبر در امر مومنی علی الفع مبنیه متعلق مع غیر
الضمیر کینه مبنی به متعلق المرفوع المتحرک صفتدر در ضمیره و الو او
ضمیره موقوفه المضارع مبتدا و ما موصول یا موصوف مبنیه الاسم ای
ما الاسم فاعل و مفعولیه باحد حروف تادیث السیه
متعلقدر و بعضیدر بیدر که لوقومه متعلقدر و باسبیت و یا
مضاجبت بوندر از سبب تصدیق احدیها امر مع تصدیق احدیها
لوقومه المضارع کینه مبنیه متعلقدر کینه حالدر و لوقومه فاعله
زوا فاعله مضاف مصدر در لاری لایم یقع المضارع حال
کونه کینه کابین حال و الاستقبال و بوجه مایه صله و یا صفتدر
و موصول صله سببه و یا موصوف صفتیکه خبر مبتدا و کتبیصه
از المضارع و قومه به موقوفدر بالسین کتبیصه متعلقدر او سوف
اکام موقوف حصول ترکیب چونکه مباحث اسمذکر که کلمه در هتم
اول و اسرف افتامدر در اسند و مسند الیه اولئکه صلاحی
و ادر فارغ اولدر احوال فعل که قسم مایندر کلمه ذمه و اسند در و ندر

رزا که اندر سند الیه اولی و دومین است و قدر رزا حرفی نه سند
اولی و نه سند الیه بعد از تعریف و تقیید شروع اید و بیور فعل
بر کلمه در که دلالت اید بر نفعنده بر معنایه که جزئی اوج زمانک
برینه مفارند کلمه لفظی اوج قسمه بلیه است املدر و نفعی نفع قیدیه
حرف جقدر رزا حرف مجرده معنایه دلالت اید بر نفعنده دلالت
انفرنته که کتاب اولنده دور ایدر مقترن فعلیه اسم خارج اولدر
رزا که اسمک نفعنده معنا وارد در معنایه دلالت ایدر اما مدونه
زمانه مقترن کلمه یعنی از نفعه نکت بر معنایه جز کلمه در
و فر خواصه بیفعلک جمله خواصه سهوره سندند لفظ قد داخل
اولی ماضی حاله تقریب ایچون و باحقق ایچون و فعل مضارع
تقلیل ایچون و باحقق ایچون و چونکه بومنا لرافعاله افعال
مخصوصه اعدر دخول قد خواص فعلند اولی و جمله خواص فعلند
اولی و حواسن و سوف و قدر رزا مضارع که حال استنقال
بیننده مشرک در ان انتقاله مخصوص ایدر لرنته که لام ابتدایه
مخصوص ایدر و بعضی گفته و سوف ده تا نرسید زیاد
و جمله خواص فعلند کلمات جازیه داخل اولی اگر حرف و اگر
اسم رزا که جویم حقیقتدر و فعل تقلیلدر پس تعادل ایچون
که مخصوص اولدر نته که جر که تقلیلدر اسم حقیقه مخصوص اولدی
پس دخول جوازم خواص فعلند اولدر و جمله خواص فعلند رتا نایت
ساکنه لایح اولی تا کم دلالت ایلیم به فاعل فعل مؤنثدر ضرت
منند کبر کونله قید ایچوندر که تا نایت متحرکه اسم مخصوص
خوضاربه و مضروبته و حسنه و جمله خواص فعلند در ضایر فوعه
متصله بارزه خوضربت و ضربت و ضربت و ضربت و ضربت و ضربت

ضایر فوعه و بدک رزا مضروب و محوره حرفه ده اولی و خواننده و به
متصله و بدک رزا که ضمیر فوعه منفصل فاعل ایسم اولدر نته که صفتی
جوت علی غیره هر له ده معلوم اولدر نخویند رزا ضاربه هر بارزه
بدک رزا ضمیر فوعه متصل استر اسده ده اولی و ریند ضارب لولوی
ضاربانه الزب و رزا ضاربون معلوم اوله که لفظ قد ماضنده مضارع
اولی و سبب و سوف مضارع مخصوصدر و جوازم مضارع مخصوصدر
وان کبیلدر اگر چه ماضیه داخل اولی اما جویم ایلیم و تا نایت
ساکنه ماضیه مخصوصدر و ضایر فوعه متصله بارزه مشرکدر
ماضی و مضارع و امر محال بینه خوضربا و ضربوا و ضربین و ضربان
و یضربون و یضربن و تضربن و اضربوا و اضربوا و اضربوا و اضربوا
فعل اوج صیغه در ماضی و مضارع و امر حاضر و اصل ماضیدر و مضارع
اندر زاده ایلیم ماخوذ در نته که امر مخاطب مضارع ایدر ماخوذدر
نقصانده نته که معلوم اولی و ان استماع و ماضی بوفعلدر که دلالت
ایدر بر زمانه که سن اولدی و نکت زمانند اولدر که انکار مان
حال و حاضر در لر خوضربت و دخول و استخوج و اخوجیم و فعل ماضی
فتح اوزره میندر ضمیر فوعه متحرک و و داخل اولی باجک مبنی
اولدی و غی انگیخوندر که مقتضی اعراب بوقدر نه اصالت طریقله
و نه تبعیت طریقله و مناس اول ایدر که سکون اوزره مبنی اولیدر
رزا بنیاده سکون اصلدر لیکن چونکه ماضی اسم است بهمد اسم
موقفه واقع اوله ده نخویند ضرب اس ریند ضارب اس برینه
بوجهتند صحیح اولدر که اصل سکوندر دور اوله و اصل اعراب
که حرکت در نزدیک اوله پس حرکت اوزره مبنی اولدر و ایدر
فتح حقت ایچوندر و بوفتحه جایزدر که تلفظ اوله ضرب کبی و

و طائر ذر که مقرر اوله فرا در کبیه و در گاه که فعل ماضیه ضمیر و مفعول متحرک
متصل اوله سکون او رزه مبنی اوله ضربت اوج حرکت کند زیرا که ضمیر فاعل
جواب فعل منزله در پس از فعل ساکن اوله سه توالی حرکات اربعه
لازم کلوز سوال شده که هر کلمه منزله در بود جانی دکلدر
زرا کلمه واحده تقبل اولی لازم کلوز و در گاه که ماضیه به او ضمیر متصل
اوله اول ماضیه ضم او رزه مبنی اوله ضربت و اوله مشتبه چون لفظ
ضمیر و ابی یا تقدیر اموال کبیه المضارع یعنی مضارع بر مقلد که تا خود
ماضیه تا نیت حرکت بندند و رنگ زیاده سببه و بود و رنگ
برسی زیاده اولی و وسطه سببه مطلق اسمی است به اوله اسمی که مختص
سببه مثلا یضرب اصح و ضربت او رزه مقرر در زمان حال
و زمانه استقبال مبنیه اسمی که لفظه نته که رجل مقرر در زمان
و عمر و مبنیه اسمی که معنوی بقله و ضربت مخصوص اوله استقباله
تعیینده است و سون سببه نته که رجل مختص اوله لام
عهد له شخص مبنیه که بوزن کسی فعل مضارع است ماضیه
و اسم فاعله عدد و حروف و حرکات ده و اینک موقفت واقع
اوله و زمان حال استقباله دلالت الیه ده مثلا زید ضرب
در پس زید مضارب برینه و مضارع است مطلق ماضیه
و وسطه سببه و اسم فاعله مخصوص ماضیه سببه اکا مضارع او
خود یلر یعنی ماضیه و یکدر و بتعینکه از موعوب یکدیگر نته که
معلوم اوله ان اسمی فاعله للمتکلم معز او و النون له مع غیره
و التاء للمخاطب و المونث و المونثان غیبه و الیاء
للفیاب غیر ماضیه و حروف مضارعه مضمونه فی التاء مع مضمونه
فما سواه و لایوب غیر الفعل غیره اذا لم یصل به نون تا یکدر

و لانون جمع مونث و اعرابه رفع و نصب و حرم فالصیح المجرور
غیر ضمیر بارز در فروع للتیین و جمع للمخاطب المونث بالضمه و الفتحه
لفظا و السكونه مثل یضرب و المتصل به ذلك بالنون و حذفا
و المتصل بالواو و الیاء بالضمه تقدیرا و الفتحه لفظا و الحرف
و المتصل بالالف بالضمه و الفتحه تقدیرا و الحرف و ترتفع اذا
بحر و غیر الناصب و الجازم کونقوم زیدا فاعله مبتدأ المتکلم
جزر معز او حاله متکلمه که واسطه ایله مفعول مقرر تقدیری
فاعله زیدت للمتکلم حال کونه معز او و النون له مع غیره اعرابه
کبیر و غیره فاعله متکلمه و التاء للمخاطب کنه مبتدأ و جزر و المونث
و المونثان غیبه اسم زیدت للمونث و المونثان اذا ربوت اذا
غاب کل فرم ذلك غیبه بو مقدومه مفعول مطلق اوله و جایزه که
حال اوله یکسند و غیبه ممانه اوله اسم زیدت التاء لها حال
کونه فایتین و الیاء للفیاب کنه مبتدأ و غیر ماضیه
غایبه و یابدلدر اندز و حروف المضارعه مبتدأ مضمونه فی التاء
جزر و مضمونه فینما سواه معطوفه ما قبله و لایوب فعل تفعیل
فم الفعل اکا متعلق غیره قائم مقام فاعل اذا ادات شرط لم یصل
فعل مجرور مطلق به اکا متعلق اسم بالمضارع نون تا یکدر فاعل لم
یتصل در او نون جمع المونث نون نونه معطوفه و اعرابه مبتدأ
المضارع رفع جزر مبتدأ و نصب اکا معطوف و حرم بوده لفظه
مبتدأ المجرور و صفی غیره مخرجه متعلق بازر در فروع غیره صفت
للتیه حایر و مخرور کنه صفت مخرور و جمع اکا معطوف و مخاطب
بوده المونث نون مخاطب در بالضمه اکون اعرابه بالضمه و الفتحه و سکون

اعرابی ظاهر در مثل یضرب معلوم والمتصل لغت مبتداء محذوف در
به متصله متعلق و غیر مضارع را جدر ذلك فاعل متصل بالنون
جز مبتدا در و حذفها نونه معطوفه در تقدیر و المضارع الذي اتصل
بذلك المضارع اليه البارز يكون اعرابه حال الرفع بالنون وحال
النصب والحرف النون والمتصل مبتداء بالواو او كما متعلق
والبناء واده معطوف بالضم جز مبتدا در تقدیر او ضمير و ما يفعول
مطلق و ما حال در ضمير و نون که مفعول معاكسه در تقدیر و المتصل
بالواو و البناء يكون اعرابه بالضمه في حيث التقدير لازم حيث
اللفظ با هو قدرت تقدیر اما خود حال كونه مفترقه و الفتحه
معطوفه بالضمه به لفظا ملفوظا معاكسه كنه حاله فتحه و نون
معطوفه اكا والمتصل بالالف بالضمه و الفتحه تقدیر او حرف اعرابه
ظاهر و نرفع اذا تجر و غير الناصب و الحارم بين مضارع و جهر
ظاهر محصول تركيب و صمزه و حرف ثابت در سلكه مفرد الحوز
در اگر ذكر و اگر مؤنث اما همزه سه موافقت چون و نون
سلكه چون در غیره نكته و يا زياده ذكر و ما مؤنثه سخن نونته
موافقت چون و تا خطاب چون در مطلقا است سه
موافق اولی چون و مؤنث غایبه و ضائیتان چون در
و ظاهر بوابدیر که بوا یکی غایبه و نخی یا یله اولیدر مذکر غایبیری
کیسه و جمع مؤنث غایبه کیسه اما چون که تا یا در اخضر غایبیدر
بوا یکی صیغه مخاطبه اکان ایلدیلم و تا کتور دبلر اخف اولنی
استعماله نقلت و بر سوز دیو و وجود المضارع مضموم فی
الرباعی بین وقت حرف مضارعه ضم در مضارعه که ماضی

دور در حرف اورزبنه اوله اولده دور دبا بدر افعال و تفعل
و مفاعله و فعله در و ملحق اولان فعله به انک حکمنده در بود دور
بابک حرف مضارع عنده ضم اختیار در حرف ای چون در رزرا اگر قرب
و نیلسه نمانه مجرد کیسه التماس لازم کلوردی و باقیلمری با افعال
تباس ایلدیلمر رزرا اما صندری دور در و قبلدر ماضی دور در و فعل
اولاندر غیر نیک حرف مضارع یعنی معنوه در حفتدر او توری
و صح بر فعل موب دکدر الاضارع که اوله بر در اسم است بهت
واسطه سیکه نته که فکور اولدر و مضارع سول وقت موب اولور
اكا متصل اولیا نون تا کید ثقیله و حقیفه که اگر متصل اولسه اول
فعل مضارع مبنی اولور رزرا که نون تا کید سده انتقال واسطه
جزء کلمه منته لنده در پس لایح دکدر که اعراب نون تا کید ما قبلدر
اوله ترا اعراب وسط کلده اولح لازم کلوردی نون اورزه
اولقده جایز دکل بوسه کله نك اعرابی بر غیر کله نك اورزنده
اولح لازم کلوردی حقیقه کله بونک کیسه فعل مضارع نون
ضمیر متصل اوله مبنی اولور یضرب و تفرین کیسه رزرا بونون اقتضا
ایدر که ما قبل ساکن اوله ضری کیسه اجدی ضری ما بهتله مبنی
اولور و فعل مضارع اعرابه رفع و نصب در که شکر کدر انو کلمه
اسم بنینده و جزم در که افعالده جز منته لنده در اسما ده و هرگاه
فعل مضارع صحیح اوله بین حرف جری حرف علت اولیه پس
اگر ضمیر رزرا اولور و خود مجرد اولیه لسه که تنبیه ذکر و مؤنثه
و جمع مذکر ده در کر که حاضر و کر که غایب و مخاطبه مؤنثه
اولور و اولدر در لفظده اولور یضرب و یضرب در ایکی صندره

واغرب ونضرب پس اوابه حالت رفعه ضمه ايله ده حالت
نصبه فتحه و حالت جزم ده سكونه در نحو نضرب و لن يضرب
و لم يضرب و اگر ابا بوضار متصل اولور سه اول سدر انك
انوك اوابه حالت رفعه بثوت نونله اولور و حالت جزم
ده حذف نونله در كه قائم مقام حر كندر و نصب بونزه جزم
تبعدر كه حرف علت اوله نته كه اسما ده تابع خودر و المقتل بالواو
فعل مضارع اخر كه حرف علت اوله و اگر واو و يا يا در بدعوا
و یرم كیبی رفی ضمه بعدر له در زرا و او و یا اورزه ضمه ثقیلدر
حذف اولور پس بدعوا و یرمی در پس سكونه و او و یا یله
و نصب فتح ايله اولور لفظا لن بدعوا و لن یرمی یه كبر زرافتحه
حقیقدر و جزمه حرف داو و یا یله اولور لم بدع و لم یرم كیبی
رزا جازم چون حر كت بولدر بر سبب كه مناسب حر كندر
حذف ایلدر و اگر اول حرف الف اولور سه رفعه و نصبی
تقدیری اولور زرا كه الف قابل حر كند و كندر و جزمه حذف
اولور نته كه معلوم اولدر و بر تفع فعل مضارع اوابه بضدر
و اگر معین عاقله و ار و جزمدر انكده معین عاقله و ار در نته كه
معلوم اولقدر و رفدر و انك عاقله ناصب و جازمدر بخرد
در اسم موقعنه واقع اولفله نته كه در پس ریند بضرب
ریند ضارب یرنه پس عامل رفی معنیدر نته كه عواقله معلوم
اولدر و عامل معنیدر اکی قید و ار بر پس عدیدر و بر پس
وجود در یعنی اسم موقعنه واقع اولق نته كه مبتدا و جرگ
عامل معنویسنده اکی قید و ار بر پس عدیدر كه مجرد در عواقل

سماعی و بیستیدر و بر پس وجودیدر و اول قصد مناد در پس
مناسب اولدر كه فعل مضارع اسم موقعنه واقع اولق اعتبار اولنه
و بنصب بانه و لن و اذا و كه و بانه مقدره بعد حتی و لام كه و لام
بجود و الفاء و الواو و او فانه نحو ازیدان سخن الی وان تصوروا
جزا لکم و التي بعد العلم تخففة من المنقلة و ليست هذه نحو علمت ان
سیقوم وان لا یقوم و التریق بعد الظن فیها الوجهان و لن و
نحو لن ابرج و معنا ما نفع المستقبل وان اذا لم یعمد ما بعد ما علی
ما قبلها و كان الفعل مستقبلا نحو اذ نر تدخل الجنة و اذا وقعت
بعد الواو و الفاء فالوجهان و كه مثل اسلمت كه اذ دخل الجنة و معناها
السیبیه و حتی اذا كان مستقبلا بالنظر الی ما قبلها بعرضه او الی نحو
اسلمت حتى اذ دخل الجنة و كنت سرت حتى اذ قل السبله و كبر حتى
تغیب الشمس فانه اذ نر حال تحقیقا او مطایبه فلما نر حرف
ابتداء و یرتفع و كیب السیبیه نحو من حتی لا یرجونه و فرغمه اقتنع
الرفع فی ما یسر حتى لا یرجونه و فرغمه نر ظها و جازم فی التاد
كان یسر حتى اذ ظها و ایتهم سار حتى بد ظها و بنصب المضارع
بانه و اذ نر و كه و بانه مقدره مسفوبدر حالیتله اندر كه واسطه
ایله مفعولیه در ان بنصب المضارع بانه حال كونه مقدره و بعد
حتى و لام كه و لام بجود و الفاء و الواو فانه نحو اربدان سخن
الی و ان تصوروا جزا لکم و الترای انه الترای اسم الموصول بعد العلم
صله و موصول صله سیده مستدا و تخففة جز مستدا من المنقلة تخففة
منقلی و ليست هذه جمله فعلیه معطوفدر جزه نحو علمت ان یقوم
وان لا یقوم و التي بعد الظن موصول صله مبتدا فیها الوجهان
جمله اسمیه خبر مبتداء و لن ابرج و معنا ما نفع المستقبل و اذ نر مبتدا

خبر مقدم اذا ادات شرط لم يعتمد محذوف ما قبلها موصول
صلة سببه فاعل محذوف على ما بعد ما جازم ودر جمله مجده متعلق و خبر
لوازم کلمه سنده را بعد و کانه الفعل مستقلا محذوف نذخل الحنة و اذا
وقفت از ان بعد الواو و الفاء فوجها من ارفعته و جها من سبب
وجها من مبتدا جزئی محذوف اول و جمله جزاء شرط در که نحو
اسلمت که اذ دل الحنة و ممناه ارمعنا که السببیه و صتی مبتدا جزئی
محذوف از امانه مستقلا ظرف خبر در بالنظر مستقبلا متعلق له
ما قبلها نظره متعلق و معنی که خبر مبتدا محذوف در امر و معجز که و یا
حتى در حاله اول الایه معطوفه که بقدری و صتی منصب
الفعل باضمار ان اذا كان الفعل الذی دخل علیه صتی مستقبلا بالنظر
له ما قبل حتى حال کوننا ملصقة بفتح که اول الایه نحو اسلمت صتی
اذ دل الحنة و کنت سرت حتى اذ دل البلد و ابر صتی منصب
السمی فان اردت حال جمله شرطه محققا مفعول مطلق و باعتبار
اصیله از اید محققه در صکره بوضوح مدلول اول در نته که خوانده
و غیر نا الارض عبونا ارجونا عبونا واقعدوا و صلیه معطوفه در
محققانه کانت ارضی حرف ابتداء جمله خبرائه قترع امر المضارع
و جیب السببیه بخوض حتى لاجنه بوجهه و غیره که امتنع الرفع فی
کانه سیر حتى اذ ظلمنا فی الناقصه و اسرت حتى تظلمنا و جاز
فی الناقصه ارجصل و وقع کانه سیری صتی اذ ظلمنا و ایهم ساری صتی
ید ظلمنا حصول ترکب و ینصب بمن فعل مضارع منصوب اول و
بود در کلمه ایله و یا کلمه از ناصبه جازم در کم ملفوظ اوله اید
ان یحسن الایه و ان یضربوا جزاء کم او لیکیده نصب فتحه ایله در

و نایبده حذفه در و حاضر در کم ان مقدر اوله حنا در و انواتن
صکره که انده فر کور در و انک تفاصیلی معلوم اولوا از السببیه
و کلمه ان که همدن محففر منقلبه دن ان ناصبه دکلد در زرا که
محففه کففتوح افاده ایدر و علمه من سببدر و ناصبه رجا و طمع
ایچوندر و علمه من سبب دکلد ر لیکن محففه دن صکره دور در
نک بریسی کرک سبب و ما یسوف و یا قد و یا لا و نایبده نته که
کلحک در انت ان الله شای و کلمه ان که ظن در صکره و افع اوله محففه
اولی جازم ناصبه اولی جازم و هر گاه که بر فعلدن صکره واقع
اوله که اذ انقل نه علم معنایند در و نه ظن اول مقور در که
ناصبه اول و اولی بین لن ناصبه نفی فعل مستقبل ایچوندر
تا کدر طبقه بخون انقل مرکز بوابش ایشلم دیکدر سبب نفی
حصول صنده لادن ابلقدر و بعضی دیر بیلر که اصل لن لاد که
الفی نونه قلب ایدیلر و کلمه اذن فعل مضارعی نصب ایدر ایکی
شرطه بر سیر اولدر که ما بعدی ما قبله اعتماد ایلمک کرک زرا
اعتماد ایدر سه عمل ایلمز نته که در بر سبب ان اذن اکومک
برک نیک جواننده سکا انا ابتک دیر بر سببیده اولدر که
فعل مستقبل کرک حال کرک نته که کمن مسالده واقدر و اگر
حال واقع اول و سه عمل ایلمز نته که اذن اظنک کا ذبا در سبب
بر کسبیه که سنی سوزن دیر یعنی انا اجبک دیر و لوسر طایف کون
ایلمسکدر که حاصل معنای اذن جواب و جزا در و جزا و جواب
حقیقده مستقبله اول و حالده اول و هر گاه که کلمه اذن
واردن و یا فادن صکره واقع اول سه ما بعدنده ایکی وجه جازم

رفع و نصب رفع الیوم در که واد و یا فاعله سببه مابعدی
ما قبله اعتماد الیوم در پس عمل الیوم و نصب الیوم در که معطوف
مستقل بنفس در زیرا که جمله در و اوه مثال قرانده و اذن
لا یلبسون و لا یلبسوا و فایه مثال فاذا نکر نکر و اگر نکر کلمه کی
بر و قدر که ناصب فعل مضارع در اصله نته که از اولین بصریله
قنده اما کو فیدر قنده حرف جر در و اندر صکره ان مقدر در
و فعل مضارع مضبوط مقدر از هر جمله اما مذموب اول الصحر
رزا که لام حرف جر در که حرفه داخل اولور کفوله تعالی کی
لا یكون علی المؤمنین پس که حرف جر اولور و معنی کی ایکی
مذموب او رزه سببه در نته که در برین اسمت کی اذخر
لحیة اسلام سبب دخول جنس در کلمه حتی فعل مضارع نصب الیوم
از تقدیر جمله سؤل زمانه که مابعد ما قبله نسبت مستقبل و ترتب
اوله کر که زمان حاضر نسبت مستقل اوله نته که در برین
اسیره حتی اذخر البده و کر که اولیا نته که در برین سرت
اس حتی اذخر البده یعنی دون کندم حتی سهره کرم سهره دخول
سیره نسبت مترقبدر اگر چه زمان حاضر نسبت مترقبدر
و دخول بوضوحه جابز که واقع اوله و جایز که واقع اولیه
بلکه واد اولدر که سیر دخول بلده ایچون اوله و دخول سیر
زمانده مترقب اوله و بوجها ناصبه اوله و دخول سیر زمانده
مترقب اوله حرف جر در که حواص اسم در پس واجب در که
اندر صکره ان مقدر اوله تا کم فعل تا و مل مصدره فله و بوجتی
که مسانسه در برینی سبب مسانسه اولور فالبانته که در برین

۱۷۲
اسمت حتی اذخر لحنه و کاه اولور که الی مسانسه اولور برینی نتهها
نهایت مسانسه پس انده سبب اولور ننه که در برین سرت حتی
تغیب الشمس و اگر چه اذخر ننه که حتی در صکره در زمان حالدر
محقق طرفیله و یا معطوف طرفیله اول حتی حرف جر اولور و اکتانته
و استینافیه در لور و مابعد کلام مستقل اولور و سبب واجب
اولور تا کم ارتباط لفظی و معنوی بالکلی منقطع اولیه نته که در برین
رض حتی لایوحونه یعنی فلان در برین اولدر سبب بوزمان حاضرده
صفاوح امید یوقدر و یا در برین کنت سرت اس حتی
اذخر البده داخل بومفاده حکایه حال ماضی در کویا که سن بوجها
دخول بلده حالنده پیدا الیوم سن و بوزمانده از حکایت ادرین
پیدا الیوم کبی و اول عبارتده رفع واد ایدی پس حکایتده در
رفع اولور کرک و بوجها حکایت حال ماضیه در لور چون مراد حال
اولور محققا یا حکایه انده از تقدیر الیوم حکم دکدر زیرا که
ان حکایت استقبالدر و نهمه استغ بی بی بونکون که بیلدرن که
مرکاه که واد فعل مضارع در خاندن صکره حال اوله محققا یا حکایه
اول حتی ابتدائه اولور و مابعدی کلام مستقل اولور ایدی مستفید
کانه ناقصه ده دبه سین کانه سیری حتی اذخرها رفعه زیرا که کانه
ناقصه خبر سزا اولور زیرا که حنانک مابعدی جمله منقده در کلام
سابق نته سندن دکل و جایز در که کانه نامه ده دبه سین
و فعا کنه بو اوله نسبت سیری فانا اذخر الان و بوجها سندن که
حقا استینافیه نکر مابعدی مابعدی سبب اولور حائز دکدر
دبه سین اسیرت حتی اذخرها رفعه زیرا بوجها اولور بوجها

دخوله که مسبب در بوند بریده که سبب دخول که سیر در اول کواکب
استفهام واسطه سبب لیکن جایز در که در سبب اتم ساری
یدخلها ر فعله رزاکه سیر بوقامده محقق در شک فاعله درین
جایز در سبب محقق حصول اوله ولام که نحو است لادخل بجنه
ولام بجز ولام تا کید بعد النقی لکانه نحو قوله تع واما کانه
الله لیغذ بهم و الفاء بشرطین احدی السببیه و الثانی ان یكون
قبلا امر او استفهام او نقی او غیر او عرض والواو بشرطین
بجمیته و ان یكون ما قبلها مثل ذلك و او بشرط معنی الی ان و
العاطفه اذا لکان المعطوف علیها اسما و یجوز اظهار ان مع لام که
و العاطفه و یجب مع لانه اللام لام که مثل معلوم است لادخل
بجنه و لام بجز و لام تا کید بعد النقی لکانه نحو قوله تع واما کانه
الله لیغذ بهم و الفاء بشرطین احدی السببیه و الثانی ان یكون
یکون قبلا امر او نقی او استفهام او نقی غنی
او عرض والواو بشرطین بجمیته جرله بدل بوجه بشرطین
و ان یكون قبلا امر قبل الواو و مثل ذلك امر مثل تلك الوجهه
و او بشرط معنی الی ان و العاطفه مبتداه خبری محذوف
اذا لکان المعطوف علیها سمان طرف محذوف تقریری و لکان
العاطفه یضرب بعدا المضارع باضمار ان اذا لکان المعطوف
علیه و جایز در که العاطفه معطوف اوله حق و بان معذره
بعد حتی اضا قد مجرور در و یجوز اظهار ان مع لام فی اللام
محصول ترکیب و لام فی لام که بر حوز در که معنای تعلیل فاده
اید چونکه فعل مضارع داخل اوله و ان تقدیر الیک کرک

تا حرف جر داخل اوله صلیح اوله رزاکه و یل بوقامده مضارع مصدر
فعلونه که حنا جارده ده و بند کواکب لادخل بجنه و لام بجز
بهم حرف جر در که کانه یغذ بهم صکره داخل اوله تا کید نقی بجز
چونکه فعل مضارع داخل اوله تقدیر ان لازم در ذکر کبی نه که الله
قولنده و اقدرو و اما کانه الله لیغذ بهم و انت بنسبهم و الفاء یعنی فعل
مضارع یضرب ایدنه و نقی فاده صکره تقدیر الیک کرک ابکیه شرط
در بر سببیه در یعنی فانک ما قبله ما بعد نه سبب کرک ابکیه
اوله در که ما قبله استه تک بریس اوله اوله او نحو زرنه فا
فا کرک امر لیکن منک زیارة فا کرک منی و یا نه نحو لا تستغنی
فاضربک امر لیکن منک شتم فضرب منی و یا نقی نحو ما تاتین فخرک
امر لیکن منک ایتانه فخرک منی و ما استغفام نحو ما تاتین فا کرک
امر بل بکونه منک ایتانه فا کرک منی و یا نقی نحو لیت الی ما لا نفقه
امر لیت الی موت مال فاتفق منی و یا عرض نحو الا ترفق بصب
امر الی بکونه منک نزول فاصابه خبر جمع بوجه صکره سببیه مقصود در
فا کا دلالت ایدر و فانک ما بعد بر مصدر تا و یکنده در که معلوم در
بر غیر مصدره که فانک ما قبلنده معلوم در نه که تقدیر اولدی
والواو یعنی و او در صکره از ناصبه مضارع مقدر اوله را کی شرطه
بریس معنی جمیته قصد ایدر و بریسی اوله در که و او ک قبلنده ذکر
ایشانک سته تک بریسی اوله و امثله و او همان امثله فادر فای
واوه ابد الله کنه اول تقدیر منک در برین زرنه و او ک ای لجمع
الزبارة و الا کرک و نحو و لا تا کل السمک و شراب البین امر لجمع

منك السمك مع شرب اللبن وفتش على هذا واد يعني كلمة او ك فعل مضارع
انذره صكه مقدران حرفيه منصوب اولور لامع مسانسه دريس حرف
جر اولور و واجب اولور انذره صكه انذره تقدير ايلك تا كم حرف جر
اسمه داخل اوله نته كه دريسين لار منك او تعطيني حتى اير لار منك
لا ان تعطيني حتى يعني سنذره مفارقت ايلم حقم وير مينجه بعضيلر ديدلر او
بونده حتى مناسنه دريس الحكمنده در بعضيلر ديدلر ديدلر كه
الامعنه در اير لار منك حتى تعطيني حتى اير في كل وقت الا وقت
اعطائك حتى والعاطفه يعني حرف عطفه صكه انذره اولور
وفعل مضارع انوكله منصوب اولور سول وقت كه موقوف عليه اسم
اوله تا كم فعل اسم اور زينه عطف لازم كلمه نته كه قول ساعوده و
بيت لبس عباة و تقرعيني اجب الازم لبس السقف
يعن وان تقر بونده ان لار قدر تا كم مصدر فعل اسم قلوب اسم
موقوف اوله حاصله فعل تا دل مصدر ده اسم اولوب ما قبلنده
اسم موقوف اوله و بولكلمات انذره صكه انذره ناصبه تقدير اولور
اوج وجه اورزه در برسي اولدر كه اظهار و اظهار جايز در بين
حرف ما لطفه نته كه لبس عباة و تقرعيني يعني و ان تقرعيني
يعني و لام كه در خانه كه لار نايبه ايله جمع اولكاش اوله حيث
انكرمني و لانه تكمني كيه اما لام مجهوده اظهار جايز دكلدر
وزن الجون اما كنج اظهار و اجيدر و اول لام كيدر رجان كه
لار نايبه ايله جمع اوله نحو قوله تعالى لنين لا يعلم اظهار ان بونده
واجيدر تا كم ايك لام جمع اوليه و ديله يقبل اوليه او جني اولدر
اظهار جايز اوليه لام كه كبر و جوف ما لطفه كسي و ينجم بلم و تا و لام

170
الاور و لانه النهر و كلم الجازات و مران و اذما و جثما و ابن و متى و ف
و ما وار و هما و اما مع كيفهما و اذف اذ و بان مقدره فلم
لقلب المضارع ما ضا و نقيه و لما مثلها و يجتص بالاسفوان و جواز
حرف الفعل و لام لام المطلوب بها الفعل و لا النهر المطلوب بها الترك
و ينجم اير المضارع لم و لما و لام الاور و لانه النهر و كلم الجازة اير
الشرط معطوفه عليه و هي اير كلم الجازة ان و هما و اذما و
جثما و ابن و متى و ف و ما و اير و اتي و اما تفصيل الجون
مع كيفها مقدره متعلق و اذا الكام موقوف فشا و مبتدا مخذوفه
جزر و فاجزائيه تقديري و اما اجرام المضارع مع كيفها و اذاف
و باير معطوفه له مقدره اير حال كونه مقدره و اسطه ايله مفعول
تقديري و ينجم المضارع باير حال كونه مقدره فلم مبتدا القلب
جايز و زيد خبر مبتدا مفعوليه مضاف مصدر در المضارع
مفعول اول و فاعل متروك ما ضا مفعول ثاني و نقيه اير نفي
المضارع قلبه معطوفه تقديري لم و صفت لتقلب المضارع
ما ضا و نقيه مسلا لم يتم زيد و يك منكم ما قام زيد
و يكدر و لما مثلها ار مثل لم و يجتص اير لما بالاسفوان و جواز
حذف الفعل و لام لام المطلوب بها اير تلك اللام اير مجوزها الفعل
نابم مقام فاعل مطلوبه و لا النهر المطلوب بها الترك جمله اسميه
معطوفه لام ايره محصوره تركيب و ينجم بلم و لما يعني بودور
حرفه بر فعل مضارع جزم اولور يعني بونك هر برى بر فعل مضارع
جزم اير و كلم جازة اكبر فعل مضارع جزم اير و اول ان در
وانك مسانسه مستند نته كه تفصيله بيان اولور ان مع و اذ

کلمه ما لفظه معنون اولیجه جزم ایدر لیکن تنها جزم ایلمه کنه بونک
کیه حیث کلمه ما سز جزم ایلمه اما این وقتی ما ایلمه و ما سزده
جزم ایدر اما فعل مضارعی کیفها و اذا ایلمه جزم ایلمک ما سزده ما ایلمه
ده سز در اما کیفها ایلمه سز اولدوغی عموم احوال لازم کلمه کجی
نته که در سبب کیفها تغیر اقراء بونک منسب بو اولور که هر طریقی
و مرفعی او رزه که سن او قور سوز سزده او قورم و ظاهر ابو معنا
متقدر اولور زیرا که مخاطبک جمیع کیفیت فراتنی کند فراتنه
رفایت ایلمک مشکدر و اما اذا ایلمه جزم ایلمک سز اولدوغی
انگجو ندر که شرط اقتضاء ابراهام و عموم ایدر و کلمه از یقین
و خصوص ایدر ایدر منسب مجازاة اولمز اگر چه استعمالده
وارد اولمز نته که سز عبورر و اذا انصبک خصصه
نتجمل کنه بونک کسی فعل مضارع مجزوم اولور از مقدرله
نته که معلوم از استعما فلم یعنی لم حرف نفی مضارعی جزم ایدر
حرف حرکت و یا نون و یا جوف علت و مضارع ماضیه قلب
ایدوب مثبت لیکن منفی فلور لما ده بونک کبیر لیکن
کلمه اذا مختص در استخوان نغیه تکلم وقتنه دک نته که در سبب
ندم زید و لما ینفعه الندم یعنی شیمان اولدر و الا ان شیمان
اکا فائده ویرمدر و نواستخواف نفی لم ینفعده بو قدر کنه لما
حذف فعله مخصوصه در سزوله که بر برده که ایلمک اینه دکوبی
مذکور اولدویر سبب جنت و لما ابر و لما برکب الایمر
اما جایز دکدر که دیر سبب حیث ولم برکب الایمر و دغی
لما ده توقع و ادر که لم ده بو قدر و بولما جازمه غیر لما حیثیه در

دیر سبب لما جاء زید جاء عمر و ولما لام الا و یعنی لام امر به لامدر که
انوکله طلب فعل مضارع اولور نحو لیضرب زید او رسون زید دکدر
ولما نهضد لام او در یعنی لام له طلب ترک فعلدر نحو لا یضرب زید
او رسون زید دکدر و کلمه المجازاة تدخل علی الفعلا سببیه الاول
و سببیه الثانی و سببیه شرطی و جزاء فانه کانامضارعین او
الاولی فاجزم و انه کان الثانی فالوجهان و انه کان الجزاء فاضا بغير قد
لفظ او معنا لم یجز الفاء و انه کان مضارعا مثبتا او منفیا بلا
فالوجهان و الا فالفاء و یحیی، اذا مع بحمله الایسمیه موضع الفاء
و انه مقدره بعد الامر و النهی و الاستفهام و التمنی و الوض
اذا قصد السببیه نحو سلم ندخل الجنة و لا تکف ندخل الجنة و استغ
لا تکف ندخل النار خلا فالك في لانه التقدير ان لا تکف و کلمه الجزاء
تدخل علی الفعلا سببیه الاول امر الفاعل الاول و سببیه الثانی و
یسمانه الف فایم مقام فاعل شرطی مفعول ثانی در سببیه و
جزاء معطوفدر ما قبلنه فانه کانامضارعین اول اول معطوفدر
اسم کانیه فاجزم ابر مجزم لازم و انه کان الثانی فالوجهان ایله حد
تقدیرله جزاء و جزئیندا در تقدیر کلام و انه کان الثانی مضارعا
نغیه و جزاء و اذا کان الجزاء فاضا بغير قد لفظیتمدر ما صیغادغی
و با مقدر کانک جزئدر ابر لفظا کان او معنا اکا معطوف لم یجز
الفاء جزاء شرطدر و انه کان الجزاء فاضا بغير قد مثبتا او منفیا بلا
فالوجهان ارفضه الوجهان و الا ابر لم یکن الجزاء فاضا بغير قد
لفظ او معنی و لا مضارعا مثبتا او منفیا بلا فالفاء لازم و یحیی
مضارع اذا فاعله و مع بحمله الایسمیه کجی به متعلق موضع الفاء

مفعول منه محی در وانه مضمره محلا منصوب در صلیته لغله و بان
مضمره قولند که حال واقع اولدر بعد الامر والنهر و الاستفهام
والتنسیخ والوض اذ افضد السببه نحو اسم تذل لجنه و لا تکف تذل
لجنه و امتنع لا تکف تذل النار خلا فالكی لانه التقدر ان
لا تکف و جار و مجرور بانه المنهیه متعلقه در حصول ترکیب و کلمه مجازة
کلم جمع کلمه در و با اسم خبر نته که کتاب اولنده معلوم اولدی
کلمه مجازة مذکور اولندر و بونلر اکی فعل مضارع و داخل اولور لر
تاکم دلالت ابلیه او لکه نانه سبب اولد و غنه نته که در برین
ان تضرعی اضرتک و فعل اوله شرط و نانه جزا در لر ملزوم و لازم
ده در برین اکی فعل بیلده مضارع اولور سینه بیلده جزم
لازندر زیرا اکی فعل بیلده جزمه قابلدر و جازم موهور و مانع
میج بون کنه بونک کیسه اکی اولکی مضارع و نانه ماضی اولور سینه
جزم اول مستغین در زیرا که جازم قشنده در و قابل جزمدر
و اگر عکسجه اولور سینه بیز اولکی ماضی و نانه مضارع اولور سینه
ابکنجیده اکی وجه جائز در بر بریس جزمدر زیرا بویکنجی قابل جزمدر
و عامل جزم موجود اولکیده اولان مانع که بنادر یوقدر و بو
استعمالده ده جوقدر ابکنجی مرفوع اولقدر زیرا کلمه مجازة جزمه که
کنندیک اولک معمولنده عمل امله قادر اولدر مبنی اولد عجز
سین ایا صنف طار اولدر ابعدر مسکن اولدر که ابکنجیده
ده عمل ایلده و بوجه استعمالده از در اما وار دور نته که شمر
بیور ربیت وانه اناه خلیل یوم سفته بقول لافایب
مانه و لا حرم و مرکاه که اکی فعل بیلده ماضی اوله حال ظاهر اولور

زیرا که کلمه مجازة میج برنده عمل ابده خراکنجی بوضوئی ذکر ابلی
و اذ ابان بخار و اقا معلوم اوله که شرط اولدر الامله فعلی خبری
ابا جزا جائزدر که جمله فعلی اوله جمیع اقیم ابده و جائزدر که
جمله اسمیه اوله و حوا فادخل اولی اعتبار ببله اوج فتمه منفیدر
بریس اولدر که ایا فادخل اولی جائز اولیه و اول سؤل و قدر که
خرا فصل ماضی اوله لفظا یا معنا بلا لفظ قد ملفوظ یا بقدر کوان
ضربتی ضربتک وانه ضربتی لم اضرتک بونده فاجائز دکدر
زیرا که کلمه شرط جزا ده تا سیر المجدر وانه ماضی استقبله
بر بونایس و اریکن فارابطه سنه محتاج دکدر بلکه فایله ربط
لغو اولور ابکنجی قسم اولدر که جزا فعل مضارع مثبت و مانعی
بلا اوله بوانکی محله اذ خالف و ترک فاجائزدر اما مضارع
مستنده زیرا مضارع حال و استقباله محتملدر و حرف شرط و استقبله
استقباله خصوص اولدر برین حرف شرطک انده تا سیری اولور
حاله محتمل اولقدر بخلیص واسطه سینه فایله احتیاج اولور
اما اوجه مستند که استقبال بر معنی سیدر انک ابندی اول
کندر مناسنده مستعمل اولور و بوا اعتبار ببله حرف
شرطک انده تا سیری اولور سین منسب اولور فایله ربط ایلکن
بعضیله و عجزدر که اگر مضارع مثبتی مبتدا و محذوفه خبر ایدر
فایله احتیاج اولور و اگر المترک احتیاج اولور و اما لایله منفی
مضارعده اگر نظر ایدر سک که لانی استقبال اچوندر کلمه شرطک
جزا ده میج تا سیری اولور و فایله احتیاج اولور اما اگر نظر ایدر سک
که لانی مطلق اچوندر حال و استقباله اصمالة و احر حرف شرطک جزا ده

تاثری اولور حال احتمالند قطع امکانه و غایت اجتناب اولونماز
 او جنجی قسم اولدر که فائده واجب اولور و اول هر خواد که مذکور
 ایکی قسم بقدر ضرورت بوقدر وجه یا ماضی اولور قذله
 لفظ کحوان تکلفی الیوم فقد اگر متک اس و ما تقدیر اولور کحوان
 ان اگر متنی الیوم فاگر متک اس قد تقدیر بکده ننه که قرانده کحوان
 فصدفت و فکذبت بونده فاواجیدر رز که ماضی کنذی کحوان
 باقی فالکدر و حرف شرطک انده تاثری بوقدر ریس فارا کحوان
 احتیاج اولونور دنی فانک دخول واجب اولان جمله اسمیه در
 و جمله فعلی اوری و نهر و دمایه و فعل مضارع که مایه و بالین ایله منفی
 اولور بومواضعک جمعینده فاواجیدر رز که حرف شرطک جزاده
 تاثری بوقدر و یحی اذا یعنی اذا، مفاجا، که قرب معنایه در
 فانک رنه دور خواد شرطده جمله اسمیه اولدر قده کحوان
 تعوان یقصرهم سینه بمافدمت ابدهم از اجم یقینتون ای
 فهم یقینتون جمله اسمیه بیه یقیند انکچوندر که از امفاجا جمله اسمیه
 دحل اولور الانادر و بان مقدمه یعنی فعل مضارع ان مقدمه
 مجرزم اولور ریس مقامه فعل اوده یعنی ادرک جواینده کحوان
 رزنی اگر مک اراغ ترزنی اگر مک نه بیکده کحوان تفعل التشر
 یکن چیز الکت اراغ لم تفعل یکن چیز الکت استفهامکده کحوان
 هل عندکم ماء اسر به غنی نکرده کحوان لے مالا انفق
 رزرا معناه ان یکن لے جو مال انفق عرضکرده کحوان تنزل
 بنا نصب چیزا زیر معناه ان تنزل بنا نصب چیزا هر گاه که
 بواشیا، غم و نه صکره مضارع ما تقدیر سبب اولور لای

اولسه و متکلم سبب قصد الیسه فعل مضارع ان تقدیر اولونور
 و بواشیا نک جواینده مضارع انوکل مجرزم اولونور کحوان ندخل
 بجنه ای انتم ندخل بجنه و بوفاسنه جواب ادر در و لانکفر ندخل
 بجنه ای انتم لانکفر ندخل بجنه و امتناع اولدر لانکفر ندخل النار
 رزرا اگر شرط لفظه موافق منفی تقدیر اولور معنایه اولور
 رزرا ترک کفر دخول ناره سبب دکدر بلکه سببی کفودر اما
 اگر شرط مثبت تقدیر اولور ابدی برشی تقدیر اولور
 لفظا کاد لالت ایلمز رز انقی ایبانه دلالت ایلمز اما کانی
 دیر که بوجاندر در رز اعرف حینه بومنا مفهوم اولدر که ان تکفر
 ندخل النار وان تدنر فی الابد باء کلت ریس نهی حرف واسطه
 بونک کسی بر کرده مزینه شرط مثبت اولور و بونده بیج ظل
 بوقدر اما اگر حرف بوقدر صه دلالت المجدید جابر ادردی
 الاء صیغه یطلب بها الفعل من الفاعل المحاطب کحوان حرف
 المضارقه و حکم اخوه حکم مجرزم فانه کانه بعده ساکن و لیس بر باء
 رزبت منزه و صل منضووه و ان کانه بعده ضمه مکسوره فیما
 سواه مثل اقتل اضرب اعلم و ان کانه ربا عیا منضووه
 مقطووه الاء بعض سنخه ده مثال الاء و امقدر صیغه یطلب
 بها ان بالصفة الفعل المصدور قائم مقام فاعلیدر یطلبک
 من الفاعل المحاطب کحوان حرف المضارقه یطلب به متعلقدر
 و حکم اخوه ای اخوینا الاء مبتداء حکم مجرزم فانه کانه بعده
 ای بعد حرف المضارقه ساکن و لیس الفعل بر باء شرط و باء

مقطووه

زودت هجره دن وصل مصنوفه نعت منزه در ان كان بعده ضمه
مكسوره صفت مانته بنما سواه ای سوا بنما كان ال الکن مصنوفه
مثل اقبل مصنوفه مثال اضرب مكسوره مثال اعلم مفتومه مثال
وان كانه الفعل باعیا مفتومه مقطوعه ای فتمرة ال او منه مفتومه
مقطوعه نحو اكرم محصول تركيب ال او صيغه كخوبه اصطلاحه
اخر هم فایبه وهم مخاطبه اطلاق ایدر معلومه و مجهولنه لیکن امر
حاضرک معلومه او بالصفه و اول او جنبه امر محرف دبر که اول
حرف لامدر و لفظ امر گاه که مژکور اولور اندر مبتدایر
اولان امر حاضر معلومدر انکمون مصنف ال او صیغه بطلب
الفعل دبر وسکت یون که صیغه متنا و لدر اقام اربیه و فاعل
فیدیه امر فایبک و حاضرک مجهولدری خارج قالدی و مخاطب
فیدیه امر فایبک معلومدر خارج قالدی و محرف حرف المضارعه
فیدیه خارج قالدی امر فاعل مخاطب که لامله اوله نته که قراده
شاده و ارددر فندک فلفظ هو اقباس بواید که خطاب
نقدیر که فافحواد نیلیدی و حکم افوه امر حکم افوا فاعل مخاطب
حکم مجزومدر یعنی نیجه که صورت جذمه گاه حرکت و گاه حرف
علت و گاه نون حذف اولور بونزه ده بویه حذف اولور
نحو اضرب اخر ارم اخش اضربا افردا لیکن بو حذف
جرم قبیلنددر دکلددر زرا که بو امر مبنی الاصل قبیلنددر ماضی
کیه و سؤل مشبهت که فعل مضارع انکچون موب الیمتدر
بو آمده باقی دکلددر اما چونکه بو امر او ج متصله که مجزومدر
مشاکدر معنی امر تیده و طلب فعلده لونک افونک حکمی حکم

۱۷۹
مجزوم اولدی و کونسلقتنده امر فاعل مخاطب مجزومدر و لام امر انده
معتدرا ما بصیرتقتنده بو امر موقوفدر مجزوم دکلددر و بونزه
صوابه یقینقدر زرا بین العلمی منضومدر فافخ کانه بیده کن
یعنی صیغه امر استغراق ایلمک طرفه امر اولدر که حرف مضارعی
حذف ایدر لیس اگر ما بعدر سخک اولور افونکه مجزوم حکمی دبر
و باقیسنی امر ایدر لیس بعدر بعدد دن عدد و تضارب دن
ضارب و تکرم دن کرم و تدخوم دن دخوم و تدخوم تدخوم
و تصرف دن تصرف دیدیلر و چونکه بو قسم طامر ایدر ذکر
اولمادی و اگر حرف مضارعک ما بعدی ساکن اولور سه اول
مضارع دورد حرفی اولور سه یعنی افعال با بنده اولور سه اول
صورتده بر منزه وصل زیاده ایلمک حرکت تا کم ابتدا صورتده
باب کن منفردا و لیس اول همزه منضوم اولور اگر ساکنک ما بعدی
منضوم اولور سه اگر چه حق مکسور اولور ایدی زرا که اصلنده
ساکن ایدی و ان کن اذ او حرکت حرکت بالکسره اما ضمه دن کسره
انتقال ثقل اولدر و چون همزه ابتداء ضمّه و بویه اقبل کی
و هر گاه که ساکندر صکره همه اولیا کر که فتحه و کر که کسره
اول اول همزه وصل مکسور اولور نته که انک اصلیدر نحو
امرب و اعلم و اگر اول مضارع باب افعالدر اولور سه نکره کسی
اول همزه قطع مخذوم اعاده ایدر لیس و مفتوح اولور لیس کوباکه
اگر م تود کرم دن ما خوددر و حرف مضارعک ما بعدی بونزه
متحرک تقدیر اولور معلوم اوله که افعال منزه مضارعده صد

الملك مستكده اجتماع همزة تن لازم كذا يكون در و با قبل نده طراد
حذف ابدیگر و بوعلت او بالصیغه ده موجود در کدر لاجرم
همزه اصلنه رجوع ابدی فعل مالم بسیم فاعله هو ما حذف فاعله
فانه كانه ما ضم اوله وكسر ما قبل اخره ويضم الثالث مع همزة
الوصل والثاني مع التاء خوف اللبس ومقتل العين الالف قبل
وبيع وجاء الاسماء والواو ومثله باب اختير وانقيد ووزر استخبر
وايتم وان كانه مضارع ما ضم اوله وفتح ما قبل اخره ومقتل العين
ينقلب فيه الفاء فاعله مالم اسم فاعله ضمير فاعله مایه ما بد در که
الذم مسکنه در افعال المفعول الذم لم یسم فاعله هو ای فعل
حذف فاعله افعال الفعل فان كان ای الفعل ما ضم اوله
ار اول الفعل وكسر ما قبل اخره ای اخره الفعل ويضم الثالث
مع همزة الوصل والثاني تالته معطوفه مع التاء مقدره متعلق
خوف اللبس مفعوله ومقتل العين مستدا الالف مبتداء
مانه قبل خبر مانه و بونا بنده خبر اوله در و رابط محذوفه
وبيع قبله به معطوف وجاء الاسماء والواو ومثله ار مثل مثل
وبيع باب اختير وانقيد ووزر اختير وايتم وان كان الفعل مضارعا
ضم اوله ای اول الفعل وفتح ما قبل اخره اخر الفعل ومقتل العين ينقلب
فيه ابرص العين فيه الفاء محموله كسب فاعله مالم بسم فاعله غنی فاعله
ذکر او لیسانه مفعولك فعلی مفعولك فاعله حذف ابدیگر و مفعولك
بر مفعول فاعله مقام فاعله دو تار و انك امر انی اول مفعول
ویرر و طریق بونده بود که اگر فعل ما ضم اوله و اولی مضموم

ابدیگر و اخربنک ما قبلنی مکسور اگر مکسور اوله نده محذوفه علم
وسرف و اكرم و فرح و فرح و فرح اخربنک ما قبلنیک کسر
ایلمدیگر زیرا که التماس لازم کدر سلو نده محذوفه بینه علم
کبیده اوله صیغه ده انضا ایلمدیگر زیرا اگر مسکنه اگر
اكرم دینه ل اكرم که مضارع محذوفه ل ا کما لبتس اوله و بو
سول ما ضنک حکیدر که اوله همزه وصل و تا اولیا اما همزه وصل
اوله رسنه شرح کبیده همزه وصله حرف تالشی بیده مضموم المکان کرک و
استخرج دینک کرک زیرا اگر حرف تال مضموم اوله همزه وصل در صبه
ساقط اوله صینک صیغه محذوفه صیغه امر مخاطبه مشبته اوله و دی التا
استخرج کبیده کنه بونک کبیدر اخواته خالی محذوفه و اقتدر و غیره
اخواتی کنه بونک کبی اگر اوله نده تا اوله رسنه محذوفه و تفاعل و تفاعل
ایکنی حرفی تالیه بیده مضموم اوله محذوفه و تضرع زیرا اگر ایکنی
حرف مضموم اوله رسنه و تضرع ده تضرع دینه ل تفسیل بابینک
معلوفه مشبته اوله در در حرف کسر و اگر تضرع ده تضرع دینه
مفاعله بابینک معلوفه مشبته اوله در در اگر تضرع ده تضرع دینه ل
در ح ما سک معلوفه مشبته اوله در محذوفه او کبیده چونکه فاعله ده حرف اول
مضموم اوله الف واوه قلب اوله کنه بونک کبی تفاعل ده چونکه ایکنی
حرف مضموم اوله الف واوه قلب اوله نده تا جردک مقتل العين ده
او ح و و ابرسی فضدر که قبل و بیع در که اصلنده قول و بیع ایکنی
ضمه ذر صکره اوزره کسره تفسیل اوله و محذوفه ما قبلنده فاعله نقل ابدیگر
بعد سلب حرکت فاق و ادسا کن ما قبلی ساکن اوله محذوفه بابه قلب
ابدیگر قبل و بدیل سبغ نکرده اصل بیع ابدیگر یا اوزره کسره تفسیل نقل

حکمت بر ما قبل ابدال بعد سلب حرکت ما قبل بیع اولدر و جاء ال اسم
یعنی مذکور احواف و اویده و یا بیده اشما مده کلمتدر اولدر که فاک
کسره سنی ضمیه به میل بندره سین که با و اوه میل ایلیه و اوده کلندر
قر که کسره فاک فک و اونک سکونیده و بوج با و اوه قلب اولدر مابلی
مضموم اولدر و بخون کنه بونک کبی افتعال و انفعال بانک جرابنده
اجوفنده اوج وجه جائز در نحو خیره و انقید که اصلی اختیر و انقود ایدی
افصح ذکر اولدر اعلالدر و مشطی یعنی اشمام اولدر که نمرة کنه مضموم
او قبیلین و تا و قافی اشمام ایلیه سین بینه تیره و قیده قتل و بیع کبر
اوج وجه اولدر و تو با سین لیکن جیسفده صغیف احواف و انقود در اما
افعال باندر و استفعال باندر مقل العین نحو اقم و استقیم بونده
بر وجه و غیره زیاده جائز و کلدر رزاکه انیم اصلی اقوم در و او وزه
کسره نقل نقل حرکت بر ما قبل ابدال و او ساکن ما قبل مکسور یا به قلب
ابدل اقم اولدر و استخیر اصلی استخیر اندر با او زه کسره نقل نقل
حکمت بر ما قبل ابدال استخیر اولدر س بونک ما ک ت ل ا ک مقل العین
سنا بر بوقدر نام اول اوج وجه انده جار اولدر و اگر مبنی للمفعول
اولی فعل متضیل اولدر س اولکی حرف مضارع مضموم ایدر اگر
مضموم اولدر س و اونک ما قبلنی مفتوح ایدر اگر مفتوح و کل ایسه
نحو نضر و یضرب و یعلم او لیکنک ضمیه کتفا ایلدیر رزاکه یکرم و
وید فوج و یفوج و یضارب ده معلوم مجهوله سسته اولدر احواف مابلی
فتمیلده کتفا ایلدیر رزاکه یعلم کبیده مجهول معلومه سسته اولدر
و مقل العین دیر مضارع مبنی مجهوله الفه قلب اولدر س
بقولده و بیبع ده بقال و بیبع در برین که اصل بقول و بیبع ایدی
و اوج حرف علت بخوک ما قبلنی حرف صحیح ساکن نقل حرکت بر ما قبل

و اونک فی الاصل ما قبلنی مفتوح الان الفه قلب ایلدک بقال اولدی
بیبع ده بونک کبی اعلال اولدر کنه بونک کبیدر حال اختیار و نفا
اصلی بخیره و یبقود ایدی و اولدر ما بخوک ما قبلنی مفتوح الفه قلب ایلدیر
بخیر و یبقود اولدی کنه بونک کبیدر حال بقیام و استخارده که
اصلی بقوم و استخیر ایدی و اولدر ما بخوک ما قبلنی حرف صحیح ساکن نقل
حکمت بر ما قبل ابدال و اولدر ما بخوک فی الاصل ما قبلنی مفتوح الان الفه
قلب ایلدک بقیام و استخار اولدی معلوم اولدر که بنا جهوری مستند
بنا ایدر و بوظایر در فعل لازم ندیده بنا ایدر لر تخانکم فعل
لازمی مفعول مبدی غیر مفعوله انما دایده لر المتقدر و غیره
المتقدر فی المسقوی ما توقوف فتمه علی متعلق کضرب و غیره المسقوی
بخلافه کفقد و المتقدر ال واحد و اثنین کضرب و اعطی و علم و
لا ائمة کاعلم و ادر و اجز و خبر و ابناء و بنا و حدث فتمه
مفعولها الاول کمفعول اعطیت و الثاني و الثالث کمفعول
عملت المتقدر خبر محذوف و یا خبر مبتدأ محذوف ار منه الفعل
المسقوی و یا هذا بیا فعل المسقدر و غیر المسقوی المسقوی معطوف
فالمسقدر ما ای فعل توقوف فتمه ار فتمه معناد لک الفعل علی متعلق
لامک فتمه ار علی شرطی علیه کضرب غیر المسقدر بخلافه کفقد و المسقوی
بکون ال واحد و اثنین کضرب و اعطی و علم و علم و ائمة کاعلم و
ادر و ابناء و بنا و اجز و خبر و حدث و هذه مبتدأ مفعولها مبتدأ
مانه اول سنت مانه کمفعول اعطیت خبر مانه و مانه خبر اولدر

والثانی مشدداً والثالث اکامعطف کفعلی علمت خبر مبتداً و بوجوه
جمله معطوفه مبتداً و اوله خبر واقع اولان جمله محصوراً ترکیب المتدی
و خبر المتدی یعنی فعل الکی متدی متدی و غیر متدی متدی
سوال فاعله که انک نهی موقوف اوله متعلقه بخوضب که تعلق وار
مضروب به بر وجهه که فهم ضرب بی فهم مضروب محال در و اول
متعلقه مفعول به در لر و غیره متدی سوال فاعله که انک نهی
متعلقه فاعله موقوف اولیا فاعله کبسی که انک بیح متعلقه بوقدر که
انک نهی اول متعلقه فاعله موقوف اوله اگر چه مفعول کن زمان
و مکان و هیئت فاعله تعلق وار در لیکن انک نهی بو متعلقه
مکندر حاصله اگر فاعله نهی موقوف ایسه فاعله نهی غیر نیک
فاعله اول فاعله متدی در لر و اول غیره مفعول به در لر اما اگر
فعلک نهی فاعله نهی غیر نیک فاعله موقوف و کلبه اکایم
متدی و لازم در لر و فعل لازم متدی اولور مفعوله افعاله
اگر متدی زید کبسی و تضيفله فرحته کبسی و الف مفاعله ایله
ما شیته کبسی و سین استفعالله استخر حته کبسی و حرف جر له
و نهبت به کبسی و متدی متدی در اوج قسمه بر سیر بر مفعوله
تقدیه ایذ در نظر و ضرب کبسی و بو قسمه استعمالده جو قدر
ایکنی سر اولدر که ایله مفعوله تقدیه ایذ بوده ایکنی متدی
زیرا که مفعول انبسی جایز در که بحسب ذات عین اول اوله
افعال قلوب کبسی که انک مفعول انبسی عین مفعول اوله
اولور و اکامند اولور و فعل اول اولور و اولور و اولور
و بر سندن ایله در علمت زید اقایما کبسی و بو قسمه ده جایز و کلدر

۷۷۷
بر مفعول او زینه افتضار ایده لر و اول بر مفعول انبسی
حذف ایده لر زیرا ما سندن ایله سندن و ما سندن ایله سندن
لازم کلور بواجبه باطلدر لیکن ایله مفعولک بر نهی حذف ایلمک وار
و مقصود ایکن قرینه فایم اولدر قدیه جایز در اگر چه استعمالده از در
و جایز در کم مفعول نانی سر مفعول اولک غیره اوله بحسب ذات
وار لر بنده فعل تعلقه اوله ارتباط اولیا اعطیت و اخوات کبسی
و بونده ایله مفعولک بر نهی سبباً حذف ایلمک جایز در نهی که
اعطیت زید بر سین و معلوم کلدر که اکانه و بر در کلک و بواجبه
اعطیت در بها و اولدر کلدر کبسی و بر در کلک اما ایکنی مفعول به بیله
حذف ایلمک بواجبه قسمه یعنی باب علمت و اعطیت ده سبباً
جایز در اوضی سر اولدر که اوج مفعوله تقدیه ایله و بو استعمالده
از در و بو قسمه ده اصله علم واری در که افعال همزه سببیه
بر مفعول دخی زیده اولدی علم واری ایکنی مفعوله او زینه و اول
مفعول که همزه واسطه بیله زیده اولدر اکام مفعول اولدر و اول
حذفی سبباً حائز در اعطیت باینده کبسی اما ایکنی سر اوضی
مفعولک بر نهی سبباً حذف ایلمکده جواز بوقدر زرا که
بواجبه بیله حقیقه علمت باینک مفعولیدر سین اگر بری او زینه
افتضار ایذ در سر مذکور محدود لازم کلور و اما اجز و نهی اخره
و از جمله افعال اوج مفعول آمده اصله کلدر در بلکه ایلمک اوج
مفعوله مفعول اولدر فکری معناه اطلاق مشتمل اولدر فکر بر سندن
افعال الطوب ظننت و حسبت و علمت و زعمت و علمت

درایت و وجدت تفضل علی جملة الاسیمة لبیانه ما مر عنه
فتنصب الجذین و فرخصا بصرها انه اذا ذکر احدیها ذکر الاخر
بخلاف باب اعطیت و فرها انه يجوز فیها الالف اذا توسطت
او تاخرت لاستقلال الجزین کلاما بخلاف باب اعطیت مثل
رید علمت قائم و فرها انه تعلق قبل استفهام و النفی و اللام مثل
علمت ارید عندک ام عمرو و فرها انه يجوز ان يكون فاعلها و
مفعولها ضمیر بنی و احد مثل علمتی منطلقا و لبعضها معنی
اخر یصدر به الی واحد فظننت بغير اتمت و علمت بمعنی
عرفت و رأیت بغير ابررت و وجدت بغير اتمت افعال
القلوب متبدلات بدل در و ما جز مبتداء و حذف ارمی ظننت
و حبت و ظلت و زعمت و علمت و رأیت و وجدت معطوفه در
ظننت به تفضل علی جملة الاسیمة جز مبتداء و ما جز مبتداء و حذف
ار می تفضل علی کذا و فر افعال القلوب کذا و کذا البیانه ما مر
عنه تفضل به متعلق بغير تفضل هذه الافعال علی جملة الاسیمة لبیانه
ما يكون تلك جملة عبارة عنه فر ظن او علم و فکندر بر وجهه
دقی نقدر ایتمت ار تفضل تلك الافعال علی جملة الاسیمة لبیانه
النسب الذر يكون تلك الافعال مستفقه عنه بغير علمت لاجل بیانه
العلم و ظننت لبیانه انظن فتنصب الجزین و فر خصا بصرها
انه اذا ذکر احدیها ذکر الاخر احد المفعولین ذکر الاخر کلاما
باب اعطیت و فرها ار و فر خصا بصرها يجوز فیها الالف اذا
توسطت او تاخرت لاستقلال الجزین کلاما بخلاف باب
اعطیت مثل رید علمت قائم و فرها ار و فر خصا بصرها انما افعال

تعلق ارمی بطل عملها قبل الاستفهام و النفی و اللام مثل علمت ار رید
عندک ام عمرو و فرها ار و فر خصا بصرها انه ار اللام و انما يجوز ان يكون
فاعلها ار فاعل افعال القلوب و مفعولها فاعله معطوف بضمیر بنی
واحد جز يكون در نحو علمتی منطلقا و لبعضها مقدم جز معنی مؤخر
ببتداء و بعضا جز می باید در افعال قلوبه امر تحت معناد و بعد
الی البعض به ار ندک المعنى المفعول واحد جملة فعلیه صفت بعد
الصفة در منیة فظننت مبتداء بغير اتمت جز و علمت بغير
عرفت و رأیت بغير ابررت و وجدت بغير اتمت به بر سببی فظننت
بغير اتمت کبدر او ابده حصول ترکیب افعال القلوب بنسب
بنسب فعلی که کو کلمه متعلقه در کو کلمه صادر در جز و افعال
و کل بنسب ظاهر مفعول در صادر اولمز و اول بیدر فعلدر که او می
علم معاشنه در علمت و رأیت و وجدت و او می ظن معاشنه
در ظننت و حبت و ظلت و بر سبب کاه علم معاشنه کلور و کاه
ظن معاشنه کلور و او از علمت در اعتقدت معاشنه کر که اعتقدت
علم و کر که ظنی اولسون و یو افعال علمه اسببه به داخل اولور که
بیانه ابده لو که اول جمله علمتی صادر اولمز بر بوقته طندی
مشابه کاه که دیسک رید قائم اضماله وار که بو علم سنوز علم جهنند
صادر اوله و اضماله وار که ظن جهنند اوله و هر کاه که دیدن
علمت رید اقایما معلوم اولدر که علم دنوز و هر کاه که دیدن
ظننت رید اقایما معلوم اولور که طندی ریس بو افعال لکن
ایک جز بنسب بیده که مبتداء و فر ایدر لرم مفعول بیده مضموب ایدر

و فرضا بینه یعنی افعال فلو به مخصوص احوال الذکر که مفعول اورزیده
افتضار جائز دکلدر یعنی بر مفعول مذکور اوله و بر مفعول نسبتا
منبیا محذوف اوله جائز دکلدر زیرا معلوم اولد بیکه مستند الیه
نقالتی لازم کلور لیکن قرینه ایله حذف جائز در اگر چه قلیلدر
نته که کچدر اما ای مفعول بینه نسبتا حذف ایلمک جائزدر
اما اعطیت باینده ایکی مفعول بینه یا بر بنی نسبتا
حذف ایلمک جائزدر نته که کچدر افعال فلو بیک جمله خصایصنددر
الفاجائز اولون یعنی لفظا و معنی عملدر افعال ایلمک سؤل زمانده
که ای مفعول بینه توسط ایلمه و یا ایلمک سؤل تاخر ایلمه نته که
در برین زید علمت قایم و زید قایم علمت بو ایکی صورتده
اعمال جائزدر و ابطال عمل لفظا و معنی جائزدر و بوافعال معنا
جهتند در ظرف اولور لر و مبتدا و خبر کنندر حالنده باقی قالر لر
کلام تام کویا در برین زید فی علم قایم و زید قایم فی علم و غیر
الفاظده الفاجائز دکلدر و جمله خصایصنددر افعال فلو بیک
تعلیق یعنی بوافعال عملنی و جویا ابطالدر لفظا معنی دکل
استفهامدیز و یقیندیز و لام ابتدای اول و رفع اولسه لر نته که
در برین علمت ارید قایم ام عمر و و علمت ما زید قایم و علمت
لرید قایم بو صورتده و ایچیدر که افعال فلو بیک عمل لفظده باطل
اوله تام صدارت استفهام و حرف نفی و لام ابتدا باطل
اولیه اما معنا جهتمنده عمل باقی قالور و اول ایکی جز و محذوف
اولور مفعول بینه سول کویا که در برین علمت احدیها بینه قایم
و علمت زید افر قایم و علمت زید افر قایم الف و تعلیق بینه

فوق ایکی جهتمنددر بر برسی اولدر که الفاجائزدر واجب دکل
و تعلیق واجبدر ایکنی سول اولدر که الفاجائز عملدر لفظا و معنی
و تعلیق ابطال عملدر لفظا معنا دکل و فی جمله خصایصنددر
افعال فلو بیک که فاعل و مفعول ضمیری متصل اوله بر سینه
راجع نته که در برین علمتی منطلقا و علمتک منطلقا و نیدر منطلقا
اما ضمیری افعالده بو جائز دکلدر ایچدی جائز دکلدر که در برین
صرتی و ملاضرتک و لا زید ضربه سو فصدله که ضرب نک
فاعلی ضمیر مستتر اوله زیده راجع ضمیر مفعولده اما راجع اوله و بو
حکمک عدم جواز نک سببی ضمیری افعالده اولدر که فعل افعال
جوار صده اکثر فاعلک غیره تعلیق ایچدر مثلا ضرب زید غالب
اولدر که زیدک غیره تعلیق ایچدر نفس زیدده دکل پس اگر
سن ضربتی دیک سماع بو وقتبارتدیز ضربتی معنای فهم ایچدر
زرا فعل جوار اکثر فاعلک غیره تعلیق ایچدر و ضمه تا و نده منته
اولمز که مقصود معنا در غالبه خلاف و یا یا معنک حرکت
تا و ن ففعلتی جهتمنددر بر تصور ایچدر که تا مفتوح در تا کلام سنن
غالب اوزره اوله یا خود تصور ایچدر که مستکملدیز سهو واقع
اولمسدر که فتحه یا یرینه ضمه ایله تلفظ ایچدر پس هر گاه که
افعال جوار صده دیکر لر که بیان ایچده لر که خلاف معنا و اوزره
در و فاعله متعلقدر ایکنی ضمیری لفظا نفسه بتدیل ایچدر لر و
دیکر ضربت نفسی و ضربت نفسک و زید ضرب نفسه تا کم لفظ
نفسی سماع استتمکله بیکه که بو فعل خلاف معناد اوزره در
و اگر خلاف معناد اوزره اولیچدر لفظا نفس اولون کرکیدر و بو حکمک

افعال قلوبه سببی اولدر که معنا افعال قلوبک عملدر و بیان
و کینک علم و ظنی کنذی افعال وصفانه تعلق ایلمک اولی
و اعلبد ریس علمتی منطوقا کبیده اول و هم اولمز که سماع طاک
مقصود فهم ایلید و علمتی اخفدر علمت نفسی ذر سبب جائیز
اولور و بعض افعال قلوبک بر غیر معنا کنفی واردر که اول
بعض اول معنا سببیکه بر مفعوله تقدیر ایدر الخن مثلا ظننت
انتمت مساننه اولدقد بر مفعوله الور و علمت و رفت معناه
بر مفعول الور و تفصیل یونده اولدر که اکلینش ایک قسم در برسی
بر شئی نفسنده و ذاتنده بلمکدر بر سیده بر شئی بر صفت اوزره
بلمکدر و علم بو ایکنی معناه حوق مستعملدر ریس علم ایک شینک
بیننده بر نسبت اولور یعنی ایکنینه بیلد متعلق اولور و اول
ایک شئی بیلد انک مفعول اولور و کاه اولور که علم اولک معناه
کلور ایدر بو تقدیر ص بر مفعول تقدیه ایدر و رفت کبیه و اگر
و فانی معناه ناینده استعمال ایدر ریس جائیز ریس ایکی
مفعوله مقدی اولور علمت کبئی لیکن مشهور و رفت ده معناه
اولدر و علمت ده غالب معناه نایندر کنه بونک کبی ائت
ابهرت مساننه بر مفعول مقدر الور و رؤیت بصری
بر مفعوله مقدر اولور کنه بونک کبیه و جدت صادقت
مساننه بر مفعول الور نته که دیر سبب و جدت الضالنه
احترها و صاوتها و یکدر امامر کاه که وجدان الشئی علی صفة
اولسه ایک مفعوله تقدیه ایدر و جدت رید عالم کبیه س
و جدت دنی ایکی معنایه کلور بر سببی وجدان الشئی علی صفة و برسی

و جدان الشئی فی نفس اولکی هر ایک مفعوله تقدیه ایدر و ایکنی سببی
بر مفعوله الافعال الناقصه ما وضع لتقدير الفاعل علی صفة و سببی کان
و صار و اصبح و اسی و اضحی و ظل و بابت و آض و عا و عا و اوج
و مازال و ما برح و ما فتی و ما انفک و ما دام و لیس و قد جاء
ما جاءت حاجتک و فقدت کانه حقه تدخل علی الجملة الاسمية لا عطا
مخبر حکم معاینه فرغ الاول و تنصب الثاني مثل کانه رید فایما
کانه مفعوله ناقصه لیسوت خبر ما حینا و ایما او منقطعا و معنی
صار و تکریر خبرها صیر الثاني و تکریر تامه بمخبر مثبت و زاید
الافعال الناقصه ما وضع لتقدير الفاعل علی صفة و سببی ای الافعال
الناقصه کانه و صار و اصبح و اضحی و اسی و بابت و ظل و ارض
رجع ابر صار و عا و ای صار و عا ای ظل و ارض ای بابت
و مازال و ما انفک و ما فتی و ما برح و ما دام و لیس و قد جاء
ما جاءت حاجتک و قد جاء ریدر کفحق و ایدر اولدر لفظا جا
مخبر تقدیر الشئی علی صفة ما جاءت حاجتک ترکنده و جائده
خبر اسم و حاجتک منصوب خبر و ما استفهامیه و جارنده خبر
عابتدر مایه و تائینی معناه حاجتدر عبارتدر تقدیری ای
شئی جائت حاجتک و جائیز در که مانعی الخور اول و جار ت
مسند اوله ذکر مقدم شئی ضمیر نه مثلا بر مبین سببیه محتاج
اولسک صکره بوشی حاجتک مقدار بخه حاصل اوله در سبب
ما جاءت هذه علی تقدیر حاجتک و بوضیله حاجتی و فروع جائده
اسم او فو دیر و مایه مقدم خبری کذا فی بعض الشرح و فقدت

و قدرت ابر صارت کما نحرته اصلی و قد جاء لفظ تقدیرا
في قول الاوابه ارفع شرفه حتى قدرت کما نحرته و ضمیر تقدیره
السمیة و شرفه باید و کما نحرته محلا منضوب جزئی و بوجه
معطوف در ما جارت صاحبک جمله سبب محلا رفوع اولور
رنا اولکی جمله فاعل و اقدر جاریه ظاهر اقدر اذ کل تدخل
على الجملة الاسمیة خبر بعد خبر الالف الالف الناقصة تدخل علیه لافطاً
بجز مصدر مضاف در مفعول اوله و فاعل افعال ناقصه حکم معنا
مفعول ثانیه و ضمیر معنا داده باید در افعال و لافطاً قوتی تدخل
به متعلق در تقدیری الالف الالف الناقصة ما وضع لکذا تدخل
على الجملة الاسمیة لانه تعطی هذه الالف بجز حکم معنا ما فریبت
اونقی او انتقال او دوام او توثیق فرغ از هذه الالف
الاول و تنصب الثانيه لفظی و ادبتدا تگوز ناقصه خبر
لبتوت خبر ما مبتدا و مخدوفه خبر در ارسوکی لبسوت خبر ما و ضمیر
عاید در کما نحرته کلمه تا و بلبله ما ضیاحا لدر خبر ما و نحرته که معناده غلظت
زرا لبسوت فاعله مضاف مصدر در دایمانت ما ضیاحا و
منقطعا معطوف در دایمانه و غیر صار معطوف در لبسوت خبر ما به
و یکون فیها ارسوکی کما نحرته انما و یکون ارسوکی کما نحرته تا معنی
ثبت بوجه معطوف در تگوز ناقصه به و زاید معطوف در تا نه
موصوله ترکیب افعال ناقصه بر بنیچه فعلدر که موضوع اولی کنیدی
فاعل بنی بر صفت اوزره ثابت و قائم و قوتی فاعلهون و ا
تا نه بر بنیچه فعلدر که موضوع اولی صفتی خبر فاعلهون اولی صفت

اوزره مقرر فاعله سبب افعال تا نه ده موضوعه مجموع صفت اولور
فاعل اولی صفت اوزره مقرر و مات فاعله سبب اما افعال ناقصه ده موضوع
له مجرد فاعله صفت اوزره مقرر فاعله مجموع و کتب صفت و مقرر فاعله خبر
دکل سبب توفیر اوزره افعال ناقصه افعال تا نه به و اطل اولور و تفصل
کلام بود که فعل تا نه ضرب کبیه مسلا دلالت ایدر بر مقبوت معنی که
بجز مسند اولی صاع اوله و اولی منانک سبب دلالت ایدر و اول
شبتک زمانه سبب اولی ضرب اوج سبب به شتم اولور و فعل تا نه
کما نحرته دلالت ایدر بر مقبوت که انک مسند اولی صلا جتی اولی بلکه
دلالت ایدر بر مقبوت زمانه سبب سبب انک معنی فعل تا نه سبب
بر خبره ناقص اولور و بوجه تدن فعل ناقص کنیدی فاعله کلام تا نه
اولور بلکه محتاج اولور انک بر سبب ذکر ایدر که مسند اولی صلا جتی
اولی مسلا کما نحرته مرکاه که معنی سبب سبب سبب اولی اولی کما
تا نه اولور و فاعله کلام تا نه اولور و مرکاه که مراد اندر فاعله
بر صفت اوزره اولی قدر که اولی صفت معنی کما نحرته در خارج اولور
کما نحرته اولور کما نحرته ریند قایما در کما نحرته دن بونده و بورد زید
دکل در بنیچه تا کم کما نحرته اولی بلکه مراد زید کن صفت قیام اوزره
اولی سیدر و تا قیام مذکور اولی کلام اولور و سبب به کنیدی کما نحرته
افعال ناقصه در دور رسال کنورب دعدر هر فعل که بود در
فعل ایلو بنده کلور اولی فعل ناقص در و محتاج در جزوه و صنف
اون بیدر رسال صراحتا ذکر ایدر که افعال ناقصه در دیو سوزر جاب
دخی فعل ناقص اولور ما جارت حاجتک کبیه پرده اگر کلمه ما نایبه

ایسه ضرر حادث بر مؤنثه را جدر که مانقده مذکور اولدر
و حاجتک خبری اولور یعنی مذکور مؤنث سنگ حاجتک مقدره
کلمدر یعنی سنگ اجباجک اندر زیاده به در و اگر کلمه استغناء
اولور سه منابویه اولور اثر حاجت حادث حاجتک حادث
ضمری راجع اولور مانک معنی که مؤنثدر و حاجتک خبر و طرز در
تا نیتلغی خبر اعتبار بیه اوله نته که فر کانت امکن ده واقدر بو
خوارجک اول قولیدر که ابن عباس دید حضرت امام طیب
اندره الجبلکه وارد بر بنی ماجات حاجتک مان ابن عباس
دیدیله کنه مصنف دبدر که مقده فعل ناقص کلمدر قول
او ابیدر که اربف سفر نه حتی قدرت کانه حوته سفوه
تلمه و بیوک بجاعه دبدر ارباف بیده مک دبدر جو به یارم
ببدر دبدر بوندر و ادسهور بر اقدر یعنی سفوه سن سوله
بله دیکه حر به کسی اولدر طام بودر که فقد بومسالدیه
الحج اما حاه بومسالدیه خبرنده ناقص کلمدر نته که دبدر
کلت البه فجاء قفرین و انفار ناقصه جمله اسمیه به داخل
اولور جمله اسمیه نک خبر نه کندی حکمدر نبی و بر یکچون مثلا
صار که منابر انتقالدر جمله اسمیه به داخل اولدر زیدنی
کبیه خبر که عیندر اکاندر منابر حکمی و بر که منتقل الیه در
نحو صار زیدنی زیدنی اولدر یعنی فقر الکن فقر اولدی حاصل
منابیه انتقال الیدی و بویش ایله سایر افعال ناقصه پس لفظ
حکم مستدرک اولمز و انک منابیه اضافتی بیاینه اولمز و الله اعلم

و بوانفعال خبره اوله جمله اسمیه دیر و فوع ایدر رفاعلیت اوزره و جز
نانه منصوب ایدر خبر اولور اولور اوزره و مفعول است به تنه کانه
نکون ناقصه یعنی لفظ کانه ناقصه اولور اسم و خبره محتاج و بوحقیقده
اوج قسمدر بر بیسی ناقصه مطلقه در که دلالت ایدر خبر اسمیه
نات و قایم اولد و فنه زمانه ما صیده کر که بیوت داعی اولور
کقولین تع و کانه ایسه علیما حکما و ما منقطع اوله کوه کانه زید قایم کنی
ناقصه در صا مناسنه که انتقال دلالت ایدر صا کبی کانه
خالفین کبی اوضعی ناقصه در که انده ضمیر است اولور کوه
کوه کانه زید عالم ایشانه الذبید عالم کانه نامه ده اولور بیوت
و حاصل معنی که فاعیل کلام تام اولور خبر استمخوات السانیه
احصلت حاصله زانده ده اولور لفظا و معنانه که قور است و ده
واقدر بیت جیادنی ایه بکرت ما علی کانه السوره الوا
و بالفظ جمتند زاید در اخی نته که دبدر سین ما کانه اصن زید
ار ما اصن زید کانه بوندر کبیب لفظ زاید در اما معنی جمتنده
دلالت ایدر که کبیب زندک جمتند در زمانه ما صیده نه
انک جمتند در زمانه حالده و صا لانتقال و اصبح و اسی
واقعی لاقران مضمون جمله باوقار و بعضی صا و نکونه نامه و ظل
و بات لاقران مضمون جمله بوقیه هما و بعضی صا و نازال و ما برح
و ماقی و ما انفک لاستمرار خبره الفاعله مذقبلها و یلزوم النقی
و مادام توفیق ارمیده بیوت خبره الفاعله و خبره محتاج الی کلام
لانه طرف و لیس لفظ مضمون جمله حالا و قیل مطلقا و صا لانتقال

بني صار بر حاله بر حاله انتقال دلالت ابد و اصبح و اضح و اسي
لاقران مضمون جمله باوقاتها يعني اوقات اصبح و اضح و اسي و
بمعني صار معطوفه رافتران جمله به و يكون تامه ارفيده الافعال
تكون لاقران جمله و تكون تامه و نظروايات لاقران مضمون جمله
بوقتها انظر و ايات بمعني صار و مازال مبتدا و ما برح و ما فتى
و ما انفك لاستمراره لفاعلها خبر مبتدا و ضمير لافعال مذكوره به
راصد رذم مبتدا اول مدت مناسنه قبل فعل و فاعل و مفعول به
خبر مبتدا و خبر فاعل ما يدور فاعلا و خبر مفعول ما تدور خبره به تقديري
اول المدة استمراره لفاعلها زمانه بقوله اياه و بلذنه النفي يعني
بوافعاله حرف نفي لا زمره و ما دام لتوقيت او عيده بهوت خبره
لفاعلها و خبره ما دام به ما يدور كلمه تا و بيلده و خبره احتياج اى مادام
الكلام لانه اى مادام ظرف و ليس لنفي مضمون جمله حاله انصوبه
ظرفتيه و عامل بونده لنفي در و قبل مطلقا موقوفه ليس لنفي مضمون
جمله تقديري ليس لنفي مضمون جمله في محال و قبل ليس لنفي
مضمون جمله نفي مطلقا حالا و خبره ليس لو تقديره مطلقا مصدر
محدوفه صفت اولور و جايه زمره مفعول مطلق اوله الملقف
النفي اطلاقا حصوله كيب صار انتقال المحذور به صفت خبر صفة
مخوضه زنديقيا و ما حقيقته حقيقته نحو صار الماء جرا و اصبح
و اسي و اضح بواجب كلمه نك يه بري او هر منايه كلمه مثلا
اصبح نك او نك منايه انك جمله سنگ مضمون زمانه صباح
مقترن اولقدر نحو اصبح زنديقيا يعني زنديق صباح و نشده غني اولدر

ايكني معناه صار معناه در يعني انتقال بر حاله بر حاله اصبح
و قتي ملاحظه سنه نحو اصبح زنديقيا يعني زنديق اولدر و يكدر
و اصبح بواجب معناه به نسبت فعل ناقصه خبره محتاج او ضحى
معناه صباح و قته داخل اولقدر نحو اصبحنا و اميننا و اصبح
بو معناه فعل ناقصه خبره محتاج و كلدر و اصبحه به قياس ايله
اسي و اضحى كلمه سنه نزل و ايات كلمه نزل و ايات دلالت ايدر
كند يركنك جمله لانه مضمون نك زمانه و وقته مقترن
اولقدر يعني جمله لركنك مضمون او رزه مقترن زمره كوند
و كچه در ننه كه در بين نزل و ايات زنديقيا يعني زنديق
بتون كونه بويحي اولدر حاصل كديحي اولدر و ايات زنديق
مصليا يعني زنديق بتون كچه نماز او ابد يحي اولدر و كما اولدر
بواجب كلمه صار معناه اولور اولور و قتي ملاحظه سنه
نحو نزل و وجهه مسودا و ايات و وجهه مسودا انصر و مازال
و ما برح و ما فتى و ما انفك بود و فعل ناقص كند يركن
خبر لى فاعله يركن است اولمفحوندر يعني خبره لى فاعله يركن
فيايم اولمفحوندر اول زمانه خبره به خبره فاعله خبره لى فاعله يركن
ايكدر يعني خبره لى فاعله يركن قابل اولمفحوندر مازال زنديقيا
معناه يركن زنديقيا اول زمانه خبره به خبره لى فاعله يركن
و حكومته قابليت و استحقاق اولدر و بوافعاله بواستمراره
سبب دلالتى اولدر كه بوافعاله نفي مناسنه در ننه كه ظاهر
و خبره ما نايه داخل اولور منايه نفي نفي اولور استمراره بويكدر

واجبتار قابلیت و صلاحیت عقل حسبجه معلوم در و حروف نفی
بوافعالک لازمیدر لفظا و با تقدیر از رزاکه معنا، استمرار استغناء
بوافعال در موقوف در حرف نفی و حواله بونکره نته که مذکور
اولدر پس کرد که حرف نفی مذکور اول لفظا بوجوه ظاهر در
ما تقدیرانته که قول باریده واقدر تا نه تفتو تذکر بوسف
ار لا تفتو و مادام یعنی کله مادام بر اینک و قسنتی تیسان الیکم بجز
جز اسمیه ثابت اولدوغی مدخه یعنی بر اینک و قسنتی جز
اسمیه قایم اولدوغی و قسنتی که در پسین اهلین مادام زید
مخاطبک جلوس و قسنتی تیسان اینک زیدک جلوس مدینه یعنی زید
اولوز و قسنتی او نور و یکدر و بوجوه نک تخفقی اولدر که لفظ
ما مصدریه در و بوندن صکره کلن فلان اول مصدریه در ای
اهلین دوام جلوس زید و زمانه جلوس زید اول اسمیه که
مادام نک معنی زمانه راجع اولدر که ظرف در کلامه محتاج اولدی
رزاکه ظرف کلامه فضله در مستقر بالافاده اولوز و ما مصدر
بوقسنتیه ما مدت در پر و پس یعنی لفظ پس مضمون جمله نفی
ایچوندر زمانه حاضرده پس پس زید قایمانک معنی زید بوزمانه
قایم دکدر و یکدر و اگر زمانه حاضرده بقدر ایدر لورسه اول تا یکد
اولوز و زیاده تیسان اما بعضی قسنتیه اولدر که پس نفی مطلق
ایچوندر زمانه حاضرده و خبریده و بجز تقدیم اخبار با کلامه
اسمائیه و مرفوعه تقدیمها علیها علی نته اقسام قسم بجز و هر خبر کانه ال
راجح و قسم لاجوز مانع اوله ما خلا فالابن کسب از خبر مادام و قسم

مختلف فیه و هو لیس و محور تقدم اخبار با کلامه یعنی افعال ناقصه نک
على اسمها یعنی افعال ناقصه نک و معنی افعال ناقصه في تقدمها ای
اجبار علیها افعال علی نته اقسام و قسم ر فعله خبر مبتدا و خبر
و جمله بدلدر نته دن و جمله فعلیه لغت مستدر اول اولینها
قسم محور تقدم اخبار با مملیه و هر خبر کانه ال راجح و قسم لاجوز
معطوفدر قسم بجزیه و مبتدا و ما موصول و ما موصوف فی
اوله ظرف و ما قاضی ظرف و یا خبری مقدم مبتدا و جمله صله
و یا بصفدر مابه و موصول صله سیده و یا موصوف صفتیه خبر
مبتدا و تقدیری القسم النانی افعال التي ثبت فی اولها ما
اوافعال ثبت فی اولها ما خلا فالابن کسب از خبر مادام و
مختلف فیه معطوفدر قسم بجزیه و هو القسم المختلف لیس
مبتدا و خبر موصول ز کسب و بجز تقدم خبرها علیها یعنی افعال
ناقصه نک خبر لانه اسمیه او زره تقدم اینک جایز در بدل
رزاکه بونکره فعلک در و کندی معمولدرنده قوت تصرفی وار
کر که مرفوع مقدم اولسونر و کر که مضمون لیکن بوافعالک
خبر لری کندی او زره مقدم اولده اوج قسم در بر پسین اولدر
بالاتفاق جایز در اول کانه دن راجح به دکن در اول ترکب او زره
که مصنف کتابده ذکر اینک در زره بونکره افعال در معقوله بده
علی اینک قادر در مقدمه اولورسه مانع ایسه بیج بوقدر و خبری
اولدر که خبری کندی او زرنه مقدم اولوز جایز دکدر و اول
سؤل فعل ناقص در که اولنده کلمه ما اوله کر که ناقصه اوله و کر که

مصدر به اما نافه اولیٰ بگویند که تفسیر کلام اقتضا ایدر
پس لایق دکلدر که کندینک معمولی اوررنه تقدم ابلیه و اما
مصدر به اولیٰ بگویند که ما مصدر روان مصدری و آن
مستوفی حروف موصوله در لکه ما بعدیله هر بیسی بنده
در سینه که موصولات اسمینک صله هر چیزنده اولان سینه
موصول اوررنه مقدم اولمز بوجود اوررنه ده حال بویله در
اما این کسی خوبلردن ما و ام ده خلاف الیجت جمهوری و اما
اولدور در فاعله خلاف الیجت و الیک چیزنده مقدم الیک
جایز طوئند کندینک اوررنه زیرا که ما اگر چه حرف نفی در
اما چونکه بر فاعله داخل اولور که سینه نفی در و افاده نفی ابدی
حاصل سینه بیوت سینه اولور پس گویم که بونده نفی بوقدر بلکه بو
افعال کانه ده سینه در پس خبر سنی اوررنه مقدم الیک
جایز اولور لیکن معتبر مذمب جمهور در زیرا که سینه استمرار سوت
فوع نفی در پس اول اصل بوانفاده ملحوظه سینه سالت
تختلف سینه در کجولر ار اسنده و اول پس در بر طایفه اول
فول اوررنه در که پس نک خبر پس اوررنه مقدم اولمز زیرا
پس نفی بکوند و تفسیر کلام اقتضا ایدر و بر طایفه مقدم
اولور دیدلر زیرا پس نک عملی سینه بکوند نفی ایچون دکلدر
نته که سینه فاذا کرا اولد بد پس کند معمولنده که مقدم مفعوله
مک بر صدر صرف الیک قادر اولور و قول خدا تعالی الایوم
بالتهم لیس مصروف فاضلهم دلالت ایدر بقدر ممکن جواز نه زیرا که

یوم معمول مصروف قادر که خبر پس در پس معمول خبر پس جایز در که
پس اوررنه مقدم اوله ابدی تقدم خبر پس اوررنه بطریق
اوله جایز در که زیرا که هر برده که معمول واقع اولنه قابلدر اول
ممولک عامی واقع اولنه بطریق اوله قابلدر افعال المقاربه ما وضع
لدنو خبر جاء او حصولا او اخذافیه فالاول عسی و موعفر
منصرف تفرع عسی زیدانه یقوم و عسی از یقوم زید و
قد کذف ان و التانی کاد تفرع کاد زید کجی و قد تدخل
ان و اذا دخل النفی علی کاد فمفعول کاد الافعال علی اللاح و قبل بکون
للابتات و قبل بکون فی الماضي التایبات و فی المستقبل کالانفا
منکما بقوله سنی نرتع و ما کاد و ابفعلون و بقول ذی الرقة
اذا یفر الیجین لم یکدر سبب المور نه جب سینه سیرج
والتالت جبل و طفق و کرب و اخر و هی مثل کاد و اد شک
و سیرج عسی و کاد فی الاستعمال افعال المقاربه ما وضع لدنو
خبر جاء سینه او حصولا او اخذافیه از نه خبر فالاول عسی
و موعفر منصرف تفرع عسی زیدانه یقوم و عسی از یقوم
زید و قد کذف ان و التانی کاد تفرع کاد زید کجی و قد
تدخل ان و اذا دخل النفی فمفعول کاد کالافعال علی مفعوله
در قبل به بقول نرتع و ما کاد و ابفعلون و بقول ذی الرقة
اذا یفر الیجین لم یکدر سبب المور نه جب سینه سیرج و
التالت طفق و جبل و کرب و اخر و سیرج افعال الاربعه
مثل کاد و اد شک مثل عسی و کاد فی الاستعمال حصول ترکیب

افعال المقاربه بين من نحو فعل که قربه دلالت ایدر و بوالفعال افعال ناقصه
اخوانند نیز که اسم و جره متجاوز در لیکن افعال ناقصه در قسماز بود که
بوندک خبر فعل مضارع در از جمله مصدر و با از خبر و بوندک خبر
فعلدر که موضوع اولدر قرره دلالت الجوز خبر کی بار جاهد شدن
و با حصول و با اکاشه و مع اینک الجوز و او کبسی یعنی اولکه قرب جره دلالت
ایدر رجا جهتند نیز کلمه عسا و ر و بوندک غیر متصرفه در یعنی اندر ماضی
صیغه اندر غیر کلمه عیبت کبیه اه و بوندک استعمالی ایک وجه اورزه
بر اولدر که فاعلی اسم محض اولور و خبر از ایله مصدر فعل مضارع در
رزا رجا مستقبله متعلقدر و از خوف علم استقبالدر نحو عسا
از خروج و بر اولدر که فاعلی از ایله مصدر فعل مضارع در نحو عسی
از خروج ریزد بول استعمال اورزه عسی فعل تام اولور که فاعلی کلام
تامدر و ریزد بوتر کبیده فاعلی خروج در و اولکی استعمالدر عسا
فعل ناقصه اسم و جره متجاوز لیکن چونکه خبر از ایله فعل مضارع در
رجا بید مسکبت جهتند نیز اول فعل مصدر له فاعلی اولور
و بر مضاف تقدیر نه فاعلی اولور عسا ریزد و از خروج و با مصدر اسم فاعلی
مسکنه اوله نحو عسا ریزد خارج بعض نحو لدر عیدر که استعمال
اولده قارب معنند در امر قارب ریزد خروج و استعمال نمانیده
قرب معنند در امر قرب خروج ریزد لیکن بوندک تو هم اولور که
از خروج مفعول عسا اوله خبر اولیا و بجملة کلمه عسا جمع استعمال
و تقاد برده انت رجا معنند در رجا و نه خبر معنند و کلدر
فعل مقاربه نک نمانسی یعنی حصول جهتند خبر جره دلالت ایدر

کاد در و بوندک خبری فعل مضارع اولور از خبر نحو کاد ریزد کرم یعنی
عسی یعنی اولدی ریزدک خروج حاصل اولغه و کاه اولور که خبر نه از داخل
اولور صیایه تشبیه آنکه عسا و نه از خبر کاد و به تشبیه نحو عسا ریزد خروج
و کاد خبر معنند در انت معنند و کلدر و کاد بوندک در که معنند
بغیر اندر اشتقاق مضارع و غیر خبری استعمالدر و اذا دخل النفی یعنی
مرا که کاد و به و سایر منصرفانته ادات نفی داخل اولسه حکمی سایر
افعال کبیدر نفی معننی افاده ایلمده نته که در سین ما کاد در خروج
ولم یکدر ریزد کرم یعنی نفی اولور و بقی اولادی ریزد حقیقه اصح مدب
بودر سایر افعال و نشده و بعضیدر و بیکر کاد و منصرفانته نفی دخولند
صکه اثبات افاده ایدر و بعضیدر تفضل ایدوب و عکس که نفی ماضیه
ما کاد کبیده اثبات افاده ایدر و مستقبله لم یکدر کبیده نفی الجوند
و متمک بوسوزده قول ضد در فذ نحو اما و ما کاد و ایفعلون زرا اگر
و ما کاد و انفی افاده ایلمده مناضف فذ نحو اما اولور در و بولیدر دلالت
ایدر مذنب الخلفک بر خونه یعنی کاد و نک منصرفانته نفی داخل اولور
اثبات افاده ایدر و بینه و اول کسبه نک تمام مذنبند که و بیکر صیغه
اثبات الجوند زرا که بولکسه به که مستقبله نفی الجوند و بینه و بیکر
بوقدر سایر افعالدر خارج بینه نته که مذکور اولدر و بیکر مذنب
جواب اولدر که و ما کاد و ایفعلون نفی الجوند و مناضف فذ نحو اما کلدر
رزا معنا کلام بودر که انکر زج ابلدی و ذبح ایلمد و اول زج ایلمکه
قرب و کلدر مذر اول نعتله کوره که اندر ذبح صادر اولشدر و مذنب
الخلفک خود نمانسی معنک اولدر که بعض مضی و بلغا و ذرا که بوبت

مذکورده خطبه ایلمکدریس اگر لم یکد اثبات بزاج رسیس مویا
الجزء اولیدر یونکر خطبه سنگ و جهر اولر ذر و جواب اولدر که
اولر خطبه ناصواب ایلمکدر و جایزدر که خطبک اقتقاد بر اولر که
کادنگ و مسترفنگ مال نفده سایر افعال کس اولیا و کندینک
اعتقاد باطلنه کوره خطبه ایلمکس اولر قول ذوالرقه که صواب اولر
و جایزدر که مذنب اصحاب تفصیل کندر مقدارینک جزئی نماننده
قول ذوالرقه به عنک ایده لر زرا که بونده مراد نقدر بمبالغه ^{نقد}
بغیر رسیس مویا بمبند کدر زائل اولر قریب اولدر و کل که
زایل اولر و سنگ یون که ذوالک قرنی نفی ایلمکدر ابلغدر نفی
ذوالذکر و بوقبیلندر قول خدا لعن لم یکد بریرا یعنی قریب
رویت یوقدر و کل که ذویت افعال مقاربه نک او صحیح اولر که
جزه سر و حکم قرینه دلالت ایلمه و بوندر دور و فعلدر که استعمالده
کاد کبیدر یعنی جزئی فعل مضارع در از سر کجوبل یفعل کذا
و طفی یفعل کذا و او شک استعمالده گاه اولور که جزئی از ایلمه
عسر کس و گاه اولور که از سر دور کاد کس کجا او شک زید از بخرج
و او شک زید بخرج فعلا التعجب ما وضع لانت التعجب و بی
صیغتا ما افعله و افعل به و بما غیر متصرفین نقول ما احسن رندا
واحسن بزید و لاینبی از الاما بنی منه افعال التفضیل و متصل
فی المتسغ بمثل ما اسد استخراج و اسد و استخراج و لا یصرف
ینما تقدم و تاخر و لا فضل و اجاز المازنه الفضل بالعرف و ما
ابتداء نکره عند سیبویه و ما بعدا بجز موصوله عند الاخفش و بجز

مذوف و به فاعل عند سیبویه فلما غیر فی افعال معقول عند الاخفش و الباء
للتعجبه او زائده فیه غیر فعلا التعجب ما وضع لانت التعجب و لا یصرف
ما افعله و افعل به و بما غیر متصرفین نقول ما احسن رندا و احسن بزید و لاینبی
ای فعلا التعجب غیر بنی الامتسغ مفعول مما بنی منه افعال التفضیل و متصل
مضارع مجهول فی المتسغ فایم مقام فاعل ای الذی اشغ بنا وده منه بمثل
یتوصل به متعلق ما اسد استخراج و اسد و استخراج و لا یصرف ینما
ای فی الصیغتیان تقدم و تاخر و لا فضل و اجاز المازنه الفضل بالعرف
و با مبتداء ابتدائیه خبر نکره بجز بعد بجز عند سیبویه بر هر عند سیبویه و ما موصوله
بعدها ارب کلیمه ماصله و موصول صیغه مبتداء بجز خبر مبتداء او بوجه
جزئی الکر مبتداء اولر موصول خبر راجعدر مبتداء به عند الاخفش
مبتداء محذوفه خبر اسد عند الاخفش و بجز مبتداء محذوف خبر مبتداء
فاعل خبر عند سیبویه مبتداء محذوفه خبر فلما غیر فی افعال جزاء شرط محذوف
ار اذا کان كذلك فلما غیر منه و جایزدر که معطوف اولر و به فاعل جمله
مفعول خبر بعد بجز در از به مفعول عند الاخفش و الباء للتعجبه او
زائده فیه غیر موصول ترکیب فعلا التعجب بوجه تثنیه صیغه
واقدر و بعض سنخه ده جمع صیغه سببه افعال التعجب عبارتیله و ایلمه
صحیحدر زرا اگر صیغه به نظر ایدر سک تثنیه مناسبدر و اگر
مواده نظر ایدر سک که بوا یک صیغه او را ماده کرده در جمع مناسبدر
زرا سوال فعلدر که ما افعله و زنی او زره کلمتدر نا محصور در مثلا
ما احسن رندا و ما اگر م رندا و ما احسن رندا که بونک کی سوال
ماده لر که افعال به و زنی او زره کلمتدر نا محصور در مثلا نحو احسن بزید

والكرم بزید و احلم بزید و اجر بزید و لیکن جمع مناسبه که مضنک
و می صیغه قولنه و بعضی شیخه و می غیر متصرفه قولنه یعنی افعال تعجب
الکی صیغه اورزه در بربری و متصرف دکلمه در و تعریف ابدی که واضح
لانست النجب و بیوفی افعال تعجب بر بنحی فاعله که موضوع اولند
انت النجب الجون ابعده محبت و تعجب کبیر که اجزا تعجب الجونند
تعریف خارج فالور و ما اصن زیدا و اصن بزید کبیر بیوفی و افضل
اولور و افعال تعجب الکی صیغه در بربری بر ما فاعله در و ما اصن
کبی و بر بیسی بر در اصن بزید کبی و بوا یکی صیغه منی اولز الائی
بحرود ز که الوان و صیو بدین اولیا و اگر دین لر سه که بونلرون
بنا تعجب ابدی است و اکثر و اصن و اقیح مشکلیکه توصل ایدر
خو ما استدر استخرجه و استدر به ما استخرجه و ما اکثر حرته و اکثر حرته
و ما اقیح عوره و اقیح بعوره و بوا یکی صیغه تعجبده تقدم و تاخرو
فضلده تصرف اولز زرا که بوا یکی صیغه منی انت واسطه سید
حروفه است بریدر ایدر لایق بودر که بونلرون تصرف اولیه
نته که حروفه تصرف اولز سبب جابیز در که کلمه که دینین
ما زید اصن و زید اما اصن و ما اصن الیوم زید و بزید اصن
و اصن الیوم بزید اما ما ذی طرفه و ضلی جایز طوعت در نحو
ما اصن بالرجل انه یصدق و ما ابتداء در نکر در امر اصلبنده
ما اصن زیداده او و وجه و ابر بر بیسی بودر که کلمه ماضی معنی جمله
رفوع مبتدا در و ما بعدر که اصن در ما به راجع ضمیر مستتره و مفعوله
محلل و فوع بزیدر بومبتداک و بوز کبیر بونفدره سر امره ذات

۱۸۲
قبیلندند و بوسیبور یک مذمبیدر و مانسی بودر که ما موصولدر
کند بزید صکره جمله صله سیدر و مجموع موصول صله سیدر محلا رفوع
مبتدا و صر محذوف و ذی الذی اصن زید استی و بوجه اخفکه
مذمبیدر وجه ثالث بودر که ما استفهام الجون محلا و فوع مبتدا در
و اندر صکره جمله محلا و فوع خبریدر و بوجه اصله ترکیب خبریدر
منی مراده کوره که انت و تعجب در کلمه زرا که معنا تعجبی خبری بوعبارتیک
جز اسنده بیج اقضا، اعراب بوقدر و اصن بزید ترکیبده زید
فاعل اصندر سببویه قننده زرا اصل ترکیب اصن زید ایدر صار
و اصن معنی صیغه اصن ار که خبر در تفسیر در ابدی صیغه اصنه که
او در اما معنی کنه اول خرف او زره در و باز ایدر فاعله نته که
کفی باللهده ایدر اما اخفش قننده صیغه اصن او در کندر
معنی خبر معنیه دکل و ما مفعولده زاندر اگر اصن مبتدا در
اصن ذی ما خود ایه نته که الله تعالی نیک قولنده و لا تلقوا
باید یکم الالهتلمکه و اقدر و یا ما مقدمه الجوندر اگر اصن لازم
اصن ذی ما خود ایه ار صار ذاصن و ایدر تقدیر اصن او در
هر مخاطبه که زیدر وصف ایدر صند که بوا که هر مخاطبه دیر که صف زید
حسن و بومعنا اصل او بزید انت تعجب منقول اولمدر نته که
مذمب سببویه ده منشا خبریدر انت تعجب منقول در حقی دکلمه
سببویه مذمبده اصنده و خبر بوقدر زرا که فاعلی ذکر در اما
اخفش مذمبده انده خبر مستتره و ایدر مخاطبه راجع معلوم اوله که
بونلرک تحقیقی او زره افعال تعجبک معنای بی واضح اولمدر سبب

ترکیب معنی ویرمسی اولسک ما احسن زید او ما اکریم زید او احسن برید
ترکیب زید و زید که نه عجب حسندر زید و نه عجب کرید زید معنا
جهتند از آن صورت برابر در حاصل معنایانده صفتی نه وجهی
کلورسه از کتور مک کرک ما انفره عجب نام در و ما اضربه نه
عجب ضارب در و انضربه و اضرب به معناده بونک کبیدر تا مل تدر
افعال المدح والذم ما وضع لانت المدح او الذم منها نعم و نسی
و شرطها ای که الفاعل معرف باللام او مضافا الى المعروف بها
او ضمرا بمنزلة منصوبه او بما مثل فتعاضی و بعد ذلك مخصوص
و هو مبتدأ ما قبله خبری او خبر متبدا و حذف مثل نعم الرجل زید
و شرطه مطابقه الفاعل و نس مثل القوم الذین و شبهه متناول
و قد حذف المخصوص اذا علم مثل نعم العبد و نعم الماهد و ز و
مثل نسی و منها جنذا و فاعله ذ او لا یتغیر و بعده المخصوص و
اعرابه کاعراب مخصوص نعم و يجوز ان يقع قبل المخصوص و بعده غیر
او حال و فاعله مخصوصه افعال المدح والذم ما وضع لانت و غیر مدح
او ذم منها افعال مدح و زید و نسی و شرطها ان نعم و نسی
ای که الفاعل معرف باللام او مضافا الى المعروف بها باللام او
ضمرا بمنزلة منصوبه او بما مثل فتعاضی و بعد ذلك ار بعد ذکر
الفاعل المخصوص و هو ای المخصوص مبتدأ و مبتدأ خبر و ما قبله خبره
جمله اسمیه خبره او مبتدأه او خبر متبدا و حذف معطوفه مبتدأه
مثل نعم الرجل و نسی زید و شرطه ای شرطه المخصوص مطابقه الفاعل
و نسی مثل القوم الذین کذبوا مبتدأ و شبهه ان نسی مثل القوم

الذین متناول خبر متبداه اقولیه نسی مثل قول الذین و شبهه متناول
و قد حذف المخصوص اذا علم مثل نعم العبد و نعم الماهد و نسی و منها جنذا
ان نعم الافعال المدح جنذا و فاعله ذ ای فاعله حب و لا یتغیر ای ذ او بعده
ار بعد ذ المخصوص و اعرابه کاعراب مخصوص نعم و يجوز ان يقع قبل المخصوص و بعده
غیر او حال و فاعله مخصوصه افعال المدح جنذا المخصوص افعال المدح و
الذم و افعال مدح و زید و نسی فاعله ذ که موضوع اول متبداه
و زید المخصوص نسی مدحت و زعت و کرم و لوم که اجناس مدح و ذم المخصوص
و نسی فاعله ذ کلدر و اصل افعال مدح و ذم و نسی و افعال زید و نسی
و افعال مدح و ذم شرطی اولدر که فاعله ذ اوج و جهک بر سر او زید
اوله نالی بالمله معرف نعم الرجل و نسی الرجل کبیر و یا معرف بلامه نسی
اوله نحو نعم صاحب القوم و نسی الرجل کبیر و نسی صاحب القوم کبیر و یا نسی
ضمیر نکره منصوبه بیده خبر و مفسد نحو نعم الرجل و نسی رجلا و یا ما اید
بذکره شی معنایه اوله نحو نعم ای نسی نسی امرای الصدق و اوج
و جهک بر سر او زید فاعله ذ کذب صکره مخصوص مدح و ذم او لو نحو
نعم الرجل زید و نسی الرجل عمر و مخصوص مدح او ابینه نحو یذک
ای مذمبی و اری بر نسی اولدر که مخصوص مبتدأ او اوله جمله مقدم
خبر و الف و لام نعم الرجل زیده قائم مقام خبر در و بر نسی اولدر که
مخصوص مبتدأ و حذف خبر اولدر زید اوج نسی که نعم الرجل و یذک کونا که
بسبب سوال ابوب و بیدر خبر نسی جوابنده و بیدر زید یعنی هو
زید و لو مذمب اصح و اولدر در نسی که غیر کنا بلده مبیندر و مخصوص
شرطی فاعله ذ اوج اولدر خبر نسی و او زاده و نسی به ده و بعده

وتر کرده و تائیده زیرا که مناصحه کننده اولی است فاعله راجع
الرجل رید و نعم الرجل الرندان و نعم الرجال الرندون و نعم المرأة
بیند و نعم المراتان المندان و نعم النسوة المندات و بوضع اوز
بیش ایدیش و اگر بعض مواضعه مطابقه ظاهره اولی است تا قبله
اجتناب اولی در قول خدا تع ده کبیش مثل القوم الذین
کذبوا بونده ای که تا و یلدن برسی کردن اولی که تقدیر کلام
بود که شس مثل القوم مثل الذین کذبوا پس مثل الذین کذبوا که
خصوصه مطابق فاعله که مثل الذین در ذکر اولان احواله الکنجی تا اول
اولی که الذین کذبوا صفت قومند و تتمه فاعلهند و خصوصه مخدوف اولی
ای شس مثل القوم الذین کذبوا مثلهم المکرور و هو المشبه مثل الحمار و کاه اولی که
خصوصه مخدوف ایدر معلوم اولی چون نته که خدای تع ابوبی ذکر و ذکره
دعیدر نعم العبدان نعم العبد سوار ابوب و ساءش کبیدر یعنی ساء که
سودن ما خود اولی فتح سبینه بر اثر اولی مناسنه افعال و قدرند
بیش کبیش فاعله با معرف بلا مدرو با معرف بلاه مضاف و با غیر
به هم نکره ایله غیر نته که مباحث پیش ده معلوم اولی قال الله مع
مثلا القوم الذین کذبوا فاعله ساء بونده غیر مهمل و مثلاً ای
تمیز ایدر و خصوصه القوم در مضاف تقدیر ساء ساء مثلاً مثل
القوم اما ساء که ساء نند و سودن ضم سبینه ما خود اولی که
ایلیک مناسنه اولی صریحه مستعمله در افعال مخدوف و کله که نته
ساده بسوزن در لری و جمله افعال مدحند خدای بود کبدر لفظ جن
حب الشئی صا حبیب و حب الشئی صا محبوب و لفظ خدای حاصله ایله خدای

۱۸۵
و کبدر و فاعله حب لفظ خدای لازم اولی یعنی تقدیر صا اما مستعدی اولی
تقدیر صا لفظ حب ذره که غیر اولی اولی حب لفظ صا غیر ذره است
متغیر اولی چون کله ذره ایتم مقام فاعله اولی لیکن کله حکم فاعله در
انگیزون مصنف فرق الیحبوب فاعله خدای و لفظ ذره بونده متغیر
اولی بلکه ذره ایما خود در و غیر کبیدر صا اوزره در رزوات رالبه
به هم اشارت نده که غیر نعم متغیر اولی کبدر حالند ذره برابر او مهم
را جدر پس دیر پس جنبا رید جنبا الرندان جنبا الرندون
جنبا یمنند جنبا المندان جنبا المندون و جنبا ده خدای صکره
مخصوصه بالمدح فکور اولی نته که معلوم اولی در و بخصوص کن
اوابی کبیدر یعنی اء ایله ای قول وار و خداده ذایله نعم ده غیر
بیننده فرق اولی که اولی غیر لازم در که اگر اولی غیر اولی
مفهوم اولی در که نعم ده غیر وار در اما کله خدای واجب و کله که
بلکه جایز در که خصوصه در اولی با صکره بر نکره مذکور اولی که ذای
تمیز ایلیه کبیدر جنبا رید و جنبا ده زیده رجلا و بوزفک مناسنه
اولی که ذایر اسطره کله در به او مهم دلالت ایدر و غیر نعم بر کزی
ننه در که تمیز مفهوم اولی اصلا پس بولفظ ظاهره مهمل اولی و تقدیر
تمیزه احتیاجی اولی که غیر مهم شرکت اولی پس بوجه تمیز غیر و جدر
و تمیزه ذایر ذره واجب و کله که نون کبیش جایز در جنبا ده قبل
لخصوصه و عبده بر نکره که حال اولی کبیدر جنبا رید رابا و خدای رابا
رید احواف ما دل علی منی فی عجزه و غیره احتیاج فی جزئه الی اسم اولی
حروف بحر ما وضع لافضا، الفعل او معناه الی ما یلیه و صیغ و الی

وحتى ونى والباء واللام ورب وواو واو والقسم وباؤه
وتاؤه وغر وعل والالف وند ومنذ ومات وعدا وظلم
لا ابتداء الفاية والبتيين والتعويضه وزايدة في غير موجب خلافا
لكوفيين والاضفى وقد كان في فطر وشبهه متاؤل الحرف مادل
على معنى في غيره ارفير ما و فرمه احتاج الحرف في حرفه للكلام ركن كان
او غيره الى اسم او فعل حروف بحر ما وضع لافضا الفعل او مناه امعنا
فعل فعل لا ما يلبه اسم يله حرف ذلك الاسم وسراى حروف بحر ما اؤ
المصنف في المتن ورب وواو واى واو رب وواو والقسم وتاؤه اى
القسم وباؤه في لابتداء والبتيين والتعويضه وزايدة في غير موجب
خلافا لكوفيين والاضفى وقد كان في فطر وشبهه متاؤل الحرف مادل
حرف وقتا كه اسم وفلك بيانته واحكام مندر خارج اولديه
سمدر حرفك بيانته واحكامه شروع ابدوب بيورر وحرف نته كه صدر
كتابه معلوم اولدر بر كمله در كه مبريده اولان منابه دلالت
ابدرو بوجهتدز حرف فخر اولدر جزء كلام اولده كرك عمده
كرن فضله ففله قد ضرب كيبه واسم في البصره كيبه نام مناه اول
حرفدز مفهوم اوله وجملا قسم حرفدز حرف جزور واولوب
نجه ففله حرفدز كه موضوع اولدر ففله ما معناه فعل حرف حرك بلبينه
بينه مابعدنزه اولان سنه به اير شد ريكچونز كركه اسم صرح اوله
درت بزند وانا مار بزبند كيبه ويا ما ويل اسعده اوله نحو قوله تع
وضاقت عليهم الارض بما رحبت ارب جها و بوجهتدز در كه بو
حروف حروف اضافت دبر لربيز نسبت فعل ما معناه فعل بوجوه

186
واسطه سببه بوجوه مابعدنه متعلق اولور حروف جرده دبر لرب
يا بوندز اولورى كه معناه فعل كند ملك مابعدنه جز اندر لربى حرك
ويا بونكچونز كه حرك لربونك از حركت جزور و بربى حروف جز
مصنف متن ده ذكر ايلد بكد رفخر لابتداء بينى كلمه حروف جزور
دور ووجه اورزه در بربى ابتداء كچوندر با معانده كچوسرت
في البصره ويا زمانده كچوته الاونز قبل و فر بعد و بوجوهك علامتى
مقابلنده انتها صحیح اولقدر كچوسرت في البصره الى الكوفيه ابكنج
وجهر تبيندر كچوفا جتبنوا الرجب من الاواماز و بونك علامتى
اولدر كه الذر و بامتصقاتنى يرنه وضع ايلكلمه مناصح اول اى
فاجتبنوا الرجب الذر هو الوثن وجه مالت اولدر كه مناصح بعض
ويژه كچواخذت في الدرهم وعلامتى اولدر كه لفظ بعضى يرنه
وضع ايلكلمه مناصح اوله اسراخذت بعض الدرهم وجه جارم اولور
زايد اوله وعلامتى اولدر كه حرف ايلسه لمعناه تحمل اوليه
كچوما جاز في احد اسر ما حاز واحد و منك ياده كلام غير مجيده
اولور بينى نفي ونهى واستفهامده اولور و كلام مجيده في زايد
اولر بصره قسنده وكوفيد قسنده كلام مجيده جابز طوئش و بعض
كلام عربيه استدلال ايلت كچو قد كان في مطر اسر قد كان في مطر و كلام
خدا يله كچو يغفر لكم في ذنوبكم ريز اخذ ايسور ران الله يغفر الذنوب
جميعا جواب اولكى استدلالدز اولدر كه لفظ في مجيده حكايه
طريقيله در كوييا كه برس ايل كلان في مطر و بدر بس انك جابنده
قد كان في مطر و بيلدر ايمدر بونز اول منك حكايه سر در كه غير

موجبه ایدر و اسند لایانند ز جواب بویله در که بغیر لکم نه ذنوبکم
امت نوح خطاب در و ان الله بغفر الذنوب جميعا امت محمد خطا
وجمع ذنوب امت محمد ذنوب مغفور اولون ذنوب امت بوضوح مغفور اولون
لازم کلز بس بغیر لکم نه ذنوبکم ده فر تبعض ایچون اولور واللائها
و بمعنی مع قبلا وصی كذلك و بمعنی کثیر او یخص بالظاهر خلافا
للمبرور و فی النظرية و بمعنی علی و الباء للمصاحف والاستعانة
و المصاحفة و المقایبة و التقیة و النظرية و زایده فی خبره الاستفهام
و النفی قیاسا و فی غیره سماها نحو حبیبک رید و النفی بیده و
اللام للاختصاص و التملیک و زایده و بمعنی غیر مع القول
و بمعنی الواو فی القسم للتعجب و رب للتقلیل الماصد الكلام ختمه
بنکرة موصوفة علی الاصح و فعلها ماضی محذوف غالبا و قد تدخل
علی مضمر مبهم غیر بنکرة و البیض مفعول محذوف خلافا للکوفیة فی
مطابقة التیسر فلیحقها ما فتدخل علی مجمل و و اتدخل علی نكرة موصوفة
و رب و وادای ای و اورب حصول ترکیب و الالائها بمعنی کلمه الی
الترتیب غایت ایچوندر نته که فر ابتداء غایت ایچوندر کونست الیه صبره
لا الکوفه و کاه اولور که مع معسنه اولور کوز انصاری الاله ای مع
الله و لا تأکلوا أموالهم الی أموالکم و ای مع أموالکم و صی الاکسی انها ایچوندر
و مع معسنه چون مستعمل در و کلمه الی مظهر و مظهره مستعمل در کوال رید
و الی و الیک و الیه و صی مخصصه اسم ظاهره کونست الیه صبره
صی الصیاح و مبرور و حنانک مضره و خولنی جائز طوقست در ریزا
اسعار عریده واقع اولسدر کوز خاک اما غیر مرفسته بوشاد

۱۸۷
بوکه بیاس جائز و کدر و فی طرف ایچوندر و با حقیقتنا نحو المال فی الکیس
و با حجاز ایچوندره کتاب و النجات فی الصدق و کاه اولور که علی مسنه
کلور نحو و لا صلیبکم فی جوف الخالی علی جوف الخالی و لفظ بانک بنجه
منه و ار اول الصاق ایچوندر حقیقه کوزه دا و با حجاز ایچوندر
بریدار بوضع بقرب نه موضع رید مانه استعانت ایچوندر نحو
کنت بالعلم بالک مصاحبت ایچوندر کوز و قلت علیه بیاب السفرای
مع سیم السفرای مع مقابله ایچوندر کوز استریت هذا انک بنجم
ظرفنت ایچوندر کوز صلیب بالمسجد ای فی المسجد ستم بعیدیه
ایچوندر کوز نهبت برید ریدر کندی مله الیلندم و مکرر سابعی
زاید در و بوما و لیس نک و استغفار نک خبرنده و تسبدر کوز ما
رید بقایم و لیس رید بقایم و هل رید قایما اما نفعک و استغفار ما
خبرنده غیر بیده بانک زایده سماعیدر و مرفوده اولسونر کوز
کفی بانه و حبیبک رید مضمونه اولسونر کوز و لا تلقوا ابایدکم ای
و لا تلقوا ابایدکم ای انکم و اللام للاختصاص یعنی لام اختصاص
ایچوندر ملکیت سز کوز لیل للفرس و ما ملکیتک کوز المال لزید یقلیل
ایچوندره اولور کوز صریبه للتأدیب زایده اولور کوز ردف لکم
ای رد فکم و غیر معسنه اولور قولده مستعمل اولسدر کوز قوله تع
وقال الذین کفروا الذین امنوا اللام للذین ده صله قولده و کدر
ناکم منفا بویله اوله که کافر لر مؤمنه و بدیلر و انله خطاب بدیلر که
اگر بویله اولسدر ما ستموانا دعاک کر کدر بس بولام غیر معسنه در
بغیر کافر لر مسلماندر جهنمدر و جانسندر و بدیلر اگر اول که محمد کوز

خبره اولیدم بونکر یعنی سلمان بزم اور زبیره سبب ایتم کردی
بلکه بزاندن اول از اذایدردن و او قسم مسکنه ده کلو تجب
ایچون بخوبته لایبوا لاجل امور عظامه مستعملد رتبه لقطار
الذباب دیزر و کله رب اصلده انت تقبل ایچوندر کم جزئی
مقابلنده که انت نکتر ایچوندر اگر چه ایکنک بیده مابعد جزر در
نته که سابقه نو که انت رتدر و کله رب انت نکتر ده چون مستعملد
و اگر حکم جز انت تقبل ایچون مستعمل و کل در و رب صدر کلام اقتضا
ایدر رزانت انت در نته که کم جزیده صدر کلام اقتضا ایدر بو
جهتدیز بو کله رب مخصوصدر نکره موصوفه به اما نکره اولدوغی ریزا
نرفه خنجاج دکلدرو اما نکره وصف انکھوندر که رب جرسندیز به
نوحی تقبل ایچوندر و نکره وصف ایلمکدیز جسدیز به نوع معلوم
اولور و علی الاصح بیوردیکی انت رتدر بر طائفه نک رب نک نکره غیر
موصوفه به دخولنی حایز کورد کوننه لیکن اصح قول اولدر و سؤل فضل که
رب اکامتلوق اولور فعل ماضیدر رزانت تقبل محقق ایچوندر بو
ماصینده متصور اولور و اول فعل اکثر استعمالده مخدوف اولور
رزا که قرآن دلاییلده اول فعل معلوم اولور کور رب رحل کریم ای
بقت بنی از فردم کریم و یا چون فردم کریم که بن از کوردوم و
ابرسدم و گاه اولور که لفظ رب داخل اولور بر صفتیه که نیز اولور
بر نکره مسنوبه ایلد خبر باب نغم کبی و اول خبر که مدخول رب در دایما
مفرد مذکر اولور رزاکه راجعدر زمین ده بر صفتیه کور به رحلا
وربه رحلیں وربه رحلا وربه اراة وربه اراة وربه سنوة

نته که خبر مبهوم که فاعل نعم در دایما مفرد مذکر اولور و کوفیلر باب رجب
خلاف الیتم که اول خبر کورد که کند نک تبسینه مطابقی اوله افراد
و تبسینه و جمعه و ترکره و تابنده لیکن بضر بقول لاصدر و رب
به ما و کافه لاصح اولور که انی عملدیز منع ایدر ریس رب جمله سؤل
تعلیل و ما یکسر نسبت ایچون اولور که اول جمله در رب ما قام بر بند کبی
اما جایز دکلد که رب ما یقوم ریدر رزانت تقبل محقق ایچوندر نکتر
تحققده مستعملد ریس قول خذاده رب ما یودر رب ما و مسمسینه در
رزا اجار خذاده کرب اضما لیه یوقدر بلکه صدق و تحققدر صدق
ماضی کبی و وادها و او رب حکم رب ده در یعنی نکره موصوفه به
داخل اولور قول عوده کبی بیت و بلدة لیس ما انیس
الا الیغایره و الا العیس و و او القسم انما یكون عند خوف الفل
لیف السؤل خصصه بالظاهر و ان مثلها خصصه باسم الله تع و البنا اعم منها
بجمع و تبلیقی القسم باللحم و ان خوف النبی و کوز جوابه اذا اقرض او تقدم
ما یدل علیه و غیر للمجاز و علی الاستعلاء و قد یکن نای اسمین بدخول
فیه و اللطاف للتبیین و زایدده و قد یکن اسم او قد و منذ الزمان للابتداء
فیه الماضی و الظرفه فی الحاضر نحو ما رایته منذ شهرنا و منذ یوفنا و ما
وعدا و خلا للاستثنا و و او القسم انما یكون عند خوف الفل یكون
نک خبریدر لیه السؤل ضرر یاندر خصصه بالظاهر خبر نالت و ان مثلها
ار مثل الواو و خصصه باسم الله تع و البنا اعم منها انزم الواو و ان تبلیقی
القسم ارجح القسم باللحم و ان خوف النبی و کوز جوابه القسم باللحم
اذا اقرض من اربوا بینه القسم او تقدم القسم ما یدل علیه اربوا بینه القسم

والمجاوزه على الاستعلاء وقد يكونا اسمين بدخول خبر والالف للتبعية
ورائده وقد يكون الالف اسما وتخص الظاهر وقد ومنذ للزمان للثبات
بدلدر زمانه امر لا يتبدل الزمان في الماضي والفرقة في الحاضر كقوله
ومنذ يوفى وصات وظا وهذا الاستثناء محصور في كسب و او القسم معلوم
اوله كه مستند اصل با در زرا فعل افت مبدا مذکور نحو اقسام بانه و بو
با الصان در كه منشاء اقسامى نام خدا يا الصان اليمى در قسم عند
التحقق بر جمله در كه اكا جمله قسم و بر ل والتهه مقسم به بوجهت در كه
مصنف باء قسم عاصده حروف جردن بر حرف عد اليمى والكسر
استعماله اقسام حذف اول نور ولقط التمهيد الكفا اول نور نحو بانه لان
و بو با كه صلة افت صدر استعماله عامله فعله ده مستعمل اول نور
فعل سزده واسم ظاهره و مضمره داخل اول نور نحو بك لافان قسم ستمطاده
ده مستعمله نحو بانه اخبرني اول اخبرني و و او قسم و نه مخصوصه در اسم
ظاهره كه لفظه الله در نحو تا الله لا كيدن اصنامكم ليكن اخفى مرتب
العكبتة روايت اليمى در و قسم جواب لازم در كه اكا مقسم عليه ديور
اوله سز جمله اول نور و صدر مقسم عليه ده كه در حرف ان و باللام اوله
صورت نقيده اما حرف نفي صورت نقيده اعتبار اليمى كظاهر
رزا كه مقصود نقيده و اما ان و لام اعتباره كه تا كيده دلالت
ايدر را ايكو نه در كه دلالت ايدر را كه مدخول جواب قسم در و جرد
جواب القسم بينى جواب قسم حرف اول نور چونكه قسم متوسط اوله بر سز اور سز
كه جواب قسم دلالت ايبه و با اندر متاخر اوله نخوريد و الله قائم و زيد
قائم و الله سز اوله كه بونده ذكر اوله را كه صيغه حسيه جواب مستند

ليكن لفظ مستند اكا دال بر جواب ديور را ايكو نه
اوله ز كورده علامت جواب قسم بوقدر بينى ذكرى واجب و كدر و غير
للمجاوزه بينى كلمه غير مجاوزه ايجوند ر كوز ميت السهم غير العوس و على الاستعلاء
بينى كلمه على استعلاء ايجوند ر كوز ند على السطح و هر گاه كه حرف غير كلمه
داخل اوله اسم اولور ر غير جانب مستند كوطبت غير عينه افرج جانب
يمينه و على فوق مستند كخودت غير عليه افرج فوقه بر ز افرج كه حرف
جرد در اسم داخل اولور حرفه داخل اولور والالف للتبعية اركامه كانت
تبيه ايجوند ر كوز يد كالا سدر زايده اولور نحو ليس كسكده شئى اى
ليس كسكده شئى اسم ده اولور نحو بضحك غير كالبرد منهم اى بضحك
غير مثل البرد و قد و منذ سابقا معلوم اولدر كه مذله منذ اسم در
حروف مبنيه در كه اكا ابتداء مدت معانسه و كاه جميع مدت معانسه
و بو مقامده حرف جردن در را زمانه و معنى لرى چونكه زمانه مبنيه
داخل اوله را ابتداء مدت كوز ما را بته منذ السنة الما قبله او منذ يوم
لجمعة الما قبله بغير كوز ميلة بر بيلدر و يا بر كوز را ما ز حافره داخل
اوله بجهت معانسه در را بغير مبنيه ظرفيت افاده ايدر را كوز ما را بته
مستندا و سز نا و بو مبنيه بويلده و بو ابده و بو كونده كوز عدم
و بيلدر و صات و ظا و عدا بو كوله را كاه فعل اولور لر سته كه مباحث
استثنا ده سابق اولدر و كاه حرف جرد كه ما بعد بينى جرد و ر
ايدر را و معنا لر استثنا در كنه بونده ده كوز جازى القوم عدا زيد
او ظا زيد و ستمنى القوم حاشا زيد حروف المشبهة بالفعل
از وان و كاه و لكن و لست و لعل اما صدر الكلام سوي ان

و معكسها و تلحقها ما قلنا في الاصح و تدخل في الافعال فان
لا تغير معنى الجملة و ان مع جملتها في حكم المفرد و في ثمة و حسب الكسر في
موضع مجلدة و الفتح في موضع المفرد فكسرت ابتداء و بعد القول
و الموصول و تحت فاعله و مفعوله و مبتداه و مضافا اليها و قالوا
لولا انك لانه مبتداه و لو انك لانه فاعل فانه جاز التقدير ان جاز
الادان في يكرني فانه اكرمه و اذا انه عبد القفا و اللهازم و
شبهه و لك جاز العطف على اسم المكسورة لفظا او كلما بالرفع
دون المفتوحة مثل ان زيد قائم و عمرو و شير طمضي لجز لفظ
او تقدير اطلاقا للكوفيين و لا اثر لكونه مبنيا خلافا للبرد و الكسائي
في مثل انك و زيد و ايهان الحروف المشبهة بالفعل ان و ان و كان
و لكن و ليت و لعل لها اربعة حروف صد الكلام سوى ان نهي
اي اربعه عكسها اربع هذه حروف و تلحقها اربعة حروف بالثمانية اي
هذه حروف غير العمل على الاصح و تدخل اي هذه حروف في الافعال فان
تغير معنى الجملة و ان مع جملتها في حكم المفرد و في ثمة و حسب الكسر في موضع محل
والفتح في موضع المفرد فكسرت ابتداء و بعد القول و الموصول و تحت لى
ان فاعله طال و فتحه مستر و نه و مفعوله و مبتداه و مضافا اليها
اي الى انه معطوف في فاعلته نه و قالوا فعل و فاعل لولا بر حرف فدر كه
بوند في صكره جزر خذوف مبتداه و اقع اول و راي حرف مشبهه و ك
اسم و جزر و جزر في ذكر اولما در زر امضوده داخل و كدر امد
تركيب او رزه و صرا و لدر يس ان اسميله و جزر له تا و بل مفزوده و در
محل رفعة مبتداه و تقدير في قالوا لولا انك منطلق اي لولا انك

وجود امد لولا انك محلا منصوب مفعول قالو در و قالو به متعلق مبتداه
و لو انك لانه فاعل معطوف لولا انك به و او ايه انك كبدر
فانه جاز التقدير ان اي تقدير المفرد و مجلدة جاز لاوان ارفع ان
و كسر يا مثل ان يكرني فانه اكرمه و اذا انه عبد القفا و اللهازم و شبهه
جزر معطوف في يكرني به و اول خلا جزر و در اضا فتل و كذلك
جاز العطف على اسم ان المكسورة لفظا مكسورة في فضل او طما
اي معطوف بالرفع جاز به متعلق دون المفتوحة ارفع جزر العطف
على اسم المفتوحة مثل ان زيد قائم و عمرو و شير طمضي لجز لفظا غير او
تقدير اطلاقا معطوف خلافا مفعول اطلاقا للكوفيين اي متعلق و لا
نفي جنس الجزر ان اسم لكونه اكرمه اسم ان مبنيا جزر كوند جاز
و جزر و جزر له خبر لاد و خلافا للبرد خلافا للكوفيين كبدر و اللهازم
معطوف مرتبه في مثل انك و زيد و ايهان في حصول تركيب حروف
المشبهه بالفعل بوالتي هو و فك معناه فعلت بهني و ارزرا كه
بوند معناه فعل و ارنته كه مشهور و در اسماء لرفعه و در
افعاله مشبهه بغير اسماء داخل اول و راي افعال كسبي و لفظ جهنده
افعاله مشبهه در اوج حرف او رزه و زياده او لفظه و اخر لفظه
فعل ماضى كسبي مفتوح و لفظ انك مشبهه لفظ جهنده زياده
در و سبب مشبهه الجزر لفظه و معناه لوه و نه فعل علمي
و يرد يرد و عمل افعال الاوجه او رزه در برسي اصله كه و فوهي مشبهه
او رزه مقدم اليكدر و برسي فوهي كه مضموني و فوهي او رزه مقدم
اي در افعال كسبي او لور لرس بوند فوهي علمي و يرد يرد كه عمل فوهي

افعال در مضمونی و رفع آورده مقدم قلدیلر و بوجوه آن مضمون
ضربه صدر کلام و بر دیلر زیرا که انواع کلام در بر نومه دلالت ایدر
پس لایق بود که صدرده اولالرتناکم اول آمده اول نوع مفهوم اول
و این مضمون با توجه و فکرت مکنه در یعنی بونده واجب صدرده اول مقدم
رزا که بواسطه و ضربیه با اول مفودده در و بوجوه لاند بر بنه به
منقول اولون نام کلام نام اول پس اگر صدرده اول و رسه صورت
کتابته ان کسوره به سبته اول و بوجهتند در که چونکه ان
اسم و ضربیه مبتدا اوله واجب اولدر که ضربیه اوله خودی
انک قیام ننه که کجیدی و بوجوه کشف لایق اولور حذف شد
که اول حرف ابر سحر که حذف اولور و تحفند صکره حملتری باطل
اولور افعی لغاتده زیرا که مشابهت لفظی تحفند زابل اولور
و بعضی لغتده حمل ایدر مکرر کلمتد و بوجوه کلمه مالا حق اولور
تا کم بونری حملدر منع ایلیه بوسیدنر بوجوه کافه در لور خو انما
رید قیام و چونکه حملدر مکفوف اولور لفظده و داخل اولور لور خو
انما قیام رید و انما یقوم رید فانه لا یتغیر معنی جمله بوجوه شبهه
احواله تفصیلنه سر و صدر یعنی ان کسوره داخل اولور و فی جمله کندر
حالتد تغییر ایلیه بکنه معناد جمله به تاکید و کشفی زیاده ایدر مثلا
رید قیام کلام نامدر و چونکه ان کلمه تاکید و کشف اول کلام نامده
زیاده اولور و این مضمون داخل اولور و فی جمله تغییر ایدر و تاویل
مفودده فلور و محتاج ایدر بر بنه به نام کلام تمام اوله مثلا
هر گاه که در سسی ان رید اقیام معناد کشف و صورت رید قیامدر

و هر گاه که در سسی ان رید اقیام معناد کشف و صورت رید قیامدر
ایدر جمله تک ان مضمون صورتند منتقله فالمدر و بونده ان
مکسوره جمله تغییر ایلیه و ان مضمون تاویل مفودده فکر واجب اولدر
کسر جمله معاننده و فتح مفودده معاننده پس مکرر مکسور اولور ابتدا
کلامده که جمله مستقلدر محبتدر کچوان رید اقیام و موصولدر صکره زیرا که
صله جمله اولور مفود اولور خو جانه الذر ان با عالم و قولدر صکره زیرا که
قول جمله مستقله اولور خو قلیت ان رید اقیام و مضمون اولور مکرر فاعله
اولدر فده و با یغفور مقاننده و با مبتدا مقاننده فقط و با یغضا الیه مقاننده
خو بلعنی انک عالم و کرم ان رید اقیام و عند انک فاضل و محبتی
اشتهار انک فاضل اولور و لاء اتنا عینه در صکره مکرر مضمون اولور زیرا که
لولاد در صکره مبتدا در که خبر خذ و فدر پس اول اسم و خبر له موضع مبتدا در
با لکن که مخود در لوز در صکره ده مکرر مضمون اولور زیرا که لوز
سر طدر فعل افضا ایدر پس ان اسم و ضربیه محل فاعله اولور خو قوله
نع و لو انهم ضربوا امر لو ثبت انهم ضربوا امر لو ثبت صبر هم فان
جاز التقدير ان جاز الاقران یعنی بر بریده که هم جمله جایز اوله او هم
مفود تقدیرها جایز اوله انده کسر و فتح جایز در کچون بکرمینی فانی
اگره اگر ملاحظه ایدر سسک که اصل کلام فانا اگر چه در سس جمله
اسمیله اولور که خبر طدر و بونده ان کسر پله او فو متق کر کت
رزا اندر صکره مذکور اولور جمله در اما اگر ان ملاحظه ایدر سسک که
اصل کلام بودر که خبر او انده اگر چه سس بونده ان فتحه او متق
کر کت زیرا که ان ما بعد یله مبتدا محذوفت خبر محذوفه در و اصل

چون مبتدأ مفود در کتب بوبله در حال اول شایسته است و کنت
ارریندا کما قبل سبدا اذا انه عبد القفا و التهازم اگر بونده
بویه نقد بر اید رسک که اذا هو عبد القفا بس بوجه اسمیه اولو که
اذا فاجاء و غیر مکره و اقدر و بونک حتی بونده کسر در واکر
ملاحظه اید رسک که ان ما بعد بیکه تاویل مفوده در که مبتدأ در
و غیر محدود قدر ار فاذا عبودتیه للقفا و الیه تهازم حاصله پس حق
ان بونده فتح اولور زیرا که ان یکی مجهولیده موضع مبتدأ و اقدر
مبتدأ خود مفود در و کذلک بجز ان معنا جمله تفسیر ایلد چون لایح
بود که ان معدوم منزه تنزیل ایدر و بونکه که محل اسم ان عطف
ایدر رفقه عطف الیسونلر را اصلی مبتدأ فقه و فوع ایدر کر که
ان لفظا مکسور اولسون کحوان ریندا قایم و عمر و و کر که حکما مکسور
اولسون کحوانت ان ریندا قایم و عمر و اگر چه ان بونده لفظا مفتوحه
زیرا مفعول متعامده و اقدر لیکن مکسور در زیرا که ان یکی مجهولیده
علمت نک ایکه مفعولک قایم مقایمدر و اولیکه مفعول معنا جهتنده
بر جمله در و کب سند و سبدا بیه ذیر و ان مفعول که حکما مکسور
انک اسم مخلصه عطف جائز دکلدر زیرا که چونکه معنا جمله تفسیر ایلد
ان معدوم فو حق ایلک ممکن دکلدر تا که انک محلی مقبر اوله و اسم
ان نک مخلصه عطف ایلنک سرطی اولدر که جز معطوف ذر ایلدی
کحک کرک لفظا و با تقدیر لفظا کحوان ریندا قایم و عمر و و تقدیرا
کحوان ریندا و عمر قایم ان ریندا قایم و عمر و قایم ایلدی جز ان تقدیرده
کحوان اولور و مخدوف اولور معطوفک جز ان کحوان لایح کچون

۱۹۰
مخبره کحوان سرطدر که اگر کحوان اولسه نه لفظا و نه تقدیرا ایکه
حامل نک اجتماعیه لازم کلور بر مفعولک امرایه اور زینده کحوان ریندا
و عمر و ذاهبان شک بون که ذاهبان خبر در معطوف و معطوف
علیه ذر پس اسم ان بیه خبر اولد و فی جهتنده رفقه حامل ان در
و بجهتنده که عمر ذر خبر در که در فو قدر ابتدا الفله حامل رفقه ابتدا
اولور پس ان و ابتدا الیکسر بیلده بر رفک اور زینده جمع اولدی
اولور بوجود بلطدر و کوفیلر بوسرطی ایلد بلر زرا انک مقتده
ان اسمده عمل ایدر الحن و خبر کنته سابق کبی ابتدا الفله در فو قدر
پس ایکه حاملک بر مفعول امرایه اور زره اجتماعیه لازم کلر و لا اربی
عطف جائز اولده اسم لئک بنی اوله نک بیح تا سمر بوقدر انک
مخلصه عطف ایلده خبر کحوان اول یعنی عطف جائز دکلدر که
بسیر اوله ایدر جائز دکلدر انک و ریندا زاهبان نه که حاکم کلدر
ان زنده و عمر و ذاهبان زرا اول مخدور که بیانه اولدر ایکی
شاکل بیننده مشترکدر اما مبرودک نه مقتده هر گاه که
اسم ان بنی اوله انک مخلصه عطف جائز در خبر کحوان اول
زرا چونکه عمل ان بنا واسطه سبده اسمنده ظاهر اولدر پس
کوباکه خبرده حامل دکلدر ایدر اول مخدور لازم کلر و بوقول
صفتدر زیرا که ان کندر اسم مخلصه که نصیبه عمل ایلد نهایت
بنا واسطه سبده اول نصیب ظاهر اولر و چونکه خبر در بیح مانع بود
ان زنده حامل اولور پس اول مخدور لازم کلور و لکن کذلک
و لذلک دخلت اللام مع المكسوره و ذاهبان لایح اول اسم اذا

فضل بينه وبينها او على ما بينهما وفي لكن ضعيف وكحذف المكسورة
دونها على نحو الاسم اذا فصل بينه فيلزمها اللام ويجوز الفا
ويجوز دخولها على فضل في الافعال المبتدأ خافا لكونها في
التعظيم وكحذف المفتوحة فتعمل في غير ما بمقدور فتدخل على
محل مطلقا وسداهما في غيره ويلزم مع الفعل السين
اوسوف او قد او حرف النفي وكانه للتشبيه وكحذف وتلغى
على الاصح ولكن للاستدراك توسط بين كلامين متعاقبان
منه وكحذف فتلغى ويجوز معها الواو وليست للتميز واجاز
الفراء ليست رندا قايما ولعل للتميز وسد جبرها ولكن
كذلك يعني انه كسبدر اسمك محله عمل اليملك جواز نده ولذلك
يعني انه جلة نفس اليملك چون وان مفتوحة معناه موزون
موزونه فلد يكون دخلت اللام اري لام الابداء مع المكسورة
دونها اريدون المفتوحة على الجبر وطلته متعلقه راو على الاسم
اذا فصل بينه اري بين الاسم وبينها اري ان بطرف او على
ما بينهما اري بين الاسم والجبر وفي لكن ضعيف اري الحان لام
الابتداء ضعيف وكحذف المكسورة فيلزمها اري المكسورة
بعد التحذف اللام ويجوز الفا واما اري العمل بعد التحذف ويجوز
دخولها اري ان بعد التحذف على افعال المبتدأ نحو كانه علمت
خلاف لكونها في التعظيم اري تعظيم دخولها على كل فعل وكحذف
المفتوحة فتعمل في غير ما بمقدور فتدخل على المحلة مطلقا اري مانا
وظلها او دخولها مطلقا وسداهما في غيره اري صيرت اري ويلزمها

اى المفتوحة مع الفعل السين او السوف او قد او حرف النفي
وكانه للتشبيه وكحذف فتلغى على الافصح ولكن للاستدراك توسط
متداهم ودفع خبره در بين كلامين متعاقبان اري نفي واثباتا نفي
وكحذف اري لكن فتلغى ويجوز معها اري شدة او تحذف الواو وليست
للمتني واجاز الفراء ليست رندا قايما اليك حركتك فضله ولعل للتميز
وسد جبرها اري بلعل حصوله كسب ولكن كذلك بغير اسمك محله
عطف جايز او لفته لكن ان كسبدر زيرا اولده معناه جمله تقير
ايلى واى معموله اول حال او زره در كه سابقه ايده لرو ووضعي سدر
كه لكن ده در او اسنانك بقاى مناهى دكلدر سس جايز در كه
انك اسمك محلى اعتبارا يدوب بر سنه رفته كما عطف
ايده لرنه كه انه ده معلوم اول سبدر و معناه استدراك ابطال وهم
باطلدر كه كلام س بقدره سبدر سس لكن به اوز رينه سابقه به
كلامه لايلا مذكر تا كم استدراك مقصور اوله نته كه دير سين لم كحج
رند لكن حمر واخراج وبكره باقى حروف مشبه ده اسمك محله
عطف جايز دكلدر زيرا معناه ابتداء اصله واريد رليت ده
ولعل ده وكانه ده باقى فالمدرا يدى اسمك محلى اعتبارا اليملك
ممكن دكلدر ولذلك يعني بونك چون كه ان مكسوره معناه جمله
تقير اللمز جايز در كه لام ابتداء اوله انه ايده با خبرينه ويا اسمنه
اول سطرله كه انه ايده اسم بينه بر سنه فاصل اوله ويا اسم و خبرينه
بر سنه توسط ابيه نحو انه زيد القايه وان في الدار لزيد وان
رند الطعامك اكل اما جايز دكلدر انه رندا اكل طعامك زرا كه

بولام ابتدا در وحی صدر جمله ده اولمقدر لرند قایم کسی بکن چونکه
انزده لامده تا کسد نسبت چوندر ایکسینی بهر پرده جمع ایلمکه که طوتمقدر
و چونکه ان واسطه سیده صدر تندید و سدر لایق دکلدر که جمیع اجزاء
جمله دین که عمده در لمتا خواوله و لامک لکن ایله دفولته نته که ان
یکدر ضعیفدر اگر چه استعمالده وارد اولمقدر نته که قولش عوده
واقدر ع و لکننی فرجه العلیل و سبب فرق مکسوره ایله
لکن بیننده بو طکره اولدر که چونکه لکن بر غیر کلامک سببنی اقتضا
ایدر کوما که صدر تندید و سدر س لام که طالب صدر تدر
انوکله اجتماعی اولمقدر ستمن دکلدر خلاف مکسوره که اولمقتضی
تقدم کلام اخرد کلدر و گاه اولور که ان مکسوره تخفیف ایدر لر ایدر
انک صورتی ان نایبه کبر اولور س بونکچون ان تخفیف ایله لام لازم
نامک استباه اولیا اما سوال برده که مکسوره به تخفیف صکره عمل و برز لر
بوفوق لازمدر نام معنی نفی و اثبات بر بر بنیه سبتیه اولیا و اما بعد
التخفیف مکسوره نک اعمال طرد البایدرو و جوز دفولما یعنی تخفیف
صکره مکسوره نک افعال قیدار و جزه دفول جائزدر سیر باب کانیه
و باب علمت به نحو وان کنت فر قبله لمن الفاقیلین و ان و جونا
الکریم لفاسقین اما بصیر یلر قتننده غیر فعله دفول جائز دکلدر
رزا که مکسوره نک اصلی وحقی مبتدا و جزه داخل اولمقدر و چونکه
مخفف اولدر و مبتدا و جزه عملدر ساقط اولدر و فعله داخل اولدر
کر کدر که اول فعل مبتدا و جزه داخلدر دین اول تا اول سنه که ان
نک مقتضا و اصلدر بقدر امکان باقی قاله و کونیلر سایر افعال

دفولنی تجوز ایلمکد و قول ساعوله استسرها و ایلمکد سبب بانه
ربک انز قنت لسا حلت علیک عقوبه المتقدر و کحف المفقوض
یعنی ان مفتوحه چونکه کحف اولور جزیش ان معذره و جوب طریقه
عمل ایدر لر س جمع جمله لرده دفول جائز اولور مطلقا چونکه جزیش ان
مقدر مفتوح اولور جزیش اولور لکه اسم و کر که فعله و کر که اول فعل
دو اول مبتدا و جزه اول و کر که اولیا و جزیش ان معذرنده سبب
اولدر که معصومک فعله سببنی مکسوره دین زباده در نته که دور
ایدر و اعمال مکسوره کحفند صکره سعت کلامده واقع اولمقدر
وانه کلاما لیبو فینهم اما اعمال مفتوحه کحفند صکره سعت کلامده
کلمتدر سببناضعف بینه مکسوره اقوز او رزه بینه مفتوحه راجح
اولکی لازم کلور بوا سبه جائز دکلدر که سبب غیر معذرنده اولدر
نام مفتوحه کحفند صکره بونک کبی عامل اول مبتدا و جزه نته که
اصلده بویله ایدر و مکسوره گاه عامل اولور و گاه اولور و مفتوحه
مخفف نک جزیش ان معذرنده عملی ایدر در نته که ساعومور
سبب فلوانک فی یوم الرضا ستمنتی فراقک لم الخلو انت
صدیق و یلر نهها بینه مفتوحه کحفه چونکه فعل داخل اولور اکاد و سینه
نک بر سیر لازمدر سبب یا سوف یا قد یا حرف نفی اما اوج اولکینک
بر سیر لازم اولدر و فی فرق چوندر مفتوحه کحفه بده صدریه بینه
ریز اوج حرف صدریه ایله جمع و کحفه و مصدریه بینه فرق
مخرد حرف نفی ایله اولر زیزا ایکسیده بیلر جمع اولور سبب سبب
چهندن فرق کرک نته که دیر لر اگر اول حرف نفی استقبال مسائنه

ابیه انوکه مذکور اولان از مصدر تبه اول ز رزایکی حرف استقبال
بریده جمع اولن لازم کلور پس متغی اولور که اولان ان دن ^{مخفف}
و بانظر ایدر اول اول فعل مضارع که حرف نفی دیز صکره در اگر مضروب
اولور سه مصدریه در و اگر فوج اولور سه مخففه در و کان للتبیین
کانه انت تبیینه چوندر نحو کانه رید اللاسد و کان چونکه مخفف اولور
افصح لغات اولدر که عملدیه الفا ایده لر نته که س اولدر بیت
و مخسرین اللون کانه بدمان حقان اعالمده جابر در که نته که
در پس کانه تدبیه حقان لکن غیر فصحدر رزاکان فعله مشهوره
ان دیز دوندر و کله لکن استدر ان چوندر س بقا ذکر اولان
معنای پس واجبدر که واقع اوله ایکه کلام متغایرکن ارسنده معنا
جهتدنی نفی اثبات تغایر بله کرکه لفظ جهتدنی متغایر اوله لر
نحو جازیه رید لکن عمر و الم محی و لم محی رید لکن عمر اجاب و کرکه
معنا جهتدنی متغایر اوله لفظ خوزید حاضر لکن عمر اغایب و چونکه
لکن مخفف اولور عمل بالکلی باطل اولور رزاکه اول فعله مشهوره
کانه دیز اضغفدر و چونکه لکن مخفف اولور جابر در که اکاد او طافه
داخل اوله تا کم فون ظاهر اوله لکن مخففه ایده لکن که حرف مضفدر که
واوکن دفری اکا جایز دکدر و لبیت غنیر چوندر غیر کله لبیت
انت غنیر چوندر نحو لبیت رید اقام و فزاجایز طوتشدر که
لبیت دیز صکره ایکه جود بیده مضروب اوله لر نحو لبیت رید اقام
رزایبیت غنیر معنیه در که کوما که در پس اقمی رید اقام
اقمنی علی صفة القیام پس ایکه جود بیده لبیت معسک مضروب اولور که

۱۶۵
و کسانای جایز طوتنا رجزه مانینک بصنی کانه تقدیر له اربیت
رید اقام کانه قایما و ایکسینک بیده متمسکی قولتسا و در ع بابیت
ابام القیابار و اجما و کسایه دبر که اربیت ابام القیابا کانت زوا
حالیته مضوبدر جز فخذ و فده ستر ضمیر دیز اربیت ابام القیابان
ای کابینه فی حال کوزها راجعه و عمل لسنزجی ای کله عمل انت سترجی چوندر
و غنیر و تزجی چوندر بنینده فون اولدر که غنیر سنجیدات و مکنانده
اولور اما تزجی اولور الا ممکن تده و عمل ایده جرایمک سجاد و طان
میتدر نته که قولتسا و ده کله در ع عمل ایده الف الفار منک
ترتیب تحروف العاطفه الواو و الفاء و نم و ضی و او و اما
وام و لا و بل و لکن فالاربعة الاول للجمع فالواو للجمع مطلقا لا ترتیب
فیه و الفاء للترتیب و نم سکره بمرهله و ضی سکره و مسطوفه جز دیز متبوعه
لیفید قوه او ضعف و او و اما و ام لاصد الامرین بهما و ام التصله
لازمه المنزه الاستفهام بلیها احد المستویین التبعین و فرقه لم بحر
اربت رید ام عمر او فرقه کانه جوابها بالتبعین دون نعم
اولا و ام المنقطعه کبل و المنزه نحو ان لابل ام س و اما بل
المعطوف علیه لازمه مع اما جایزه مع او و لا و بل و لکن لاصدما
معینا و لکن لازمه للنفی تحروف العاطفه امر جماعت حرف
عاطفه مضیف ترتیبیه ذکر ایدکی اون حرفدر فالاربعة متبدا
الاولیفت مبتدای جمع اوله در نته که اخر جمع افوی در عمت
رجالده صفت اولور اولون ده جایز در للجمع ضمیر متبدا در

مبتدا جزئی حذف و در ما سبق و لا لبتنه مطلقا مفعول مطلق یا جلد
بحر و در تقدیری فالو او للجمع اطلاقا با حال کونه مطلقا و الفاء
للترتیب و تم شکها امر مثل الفاء بهمه و حتی شکها امر مثل تم معطوفها
امر معطوف حتی جزء فمبتدوعه امر مبتدوع المعطوف لیفقد مقدره متعلق
قوة مفعول به او ضعفا الما معطوف معنا بحقق شرط اولدر مابعدی
ما قبلند جزء اولی قوت و ما بضعف افاده الیکم چون داودا و ام
لاحد الا من بهما حالدر بواو حک برسدن امر استعمل لاحد الا من حال
کونه بهما و ام مبتدا المنضلة یعنی لازمه خبر مبتدای الهمزة الاستفهام
لازمه نه متعلق بلیها احد المتدبیرین جمله فعلیه حالدر لازمند مستتر
خبر دوز و الاخر الهمزة موصوفه سابقی اولان فاعل و مفعوله بعد بیوت
احدهما امر احد الا من ظرف بلیها در لطلب التقیین تبلید بلیها
ایله مابعدنه تقدیری انما الشرط ذلك لطلب التقیین و فرغتم لم یجز
اربت رندا ام عمرا و فرغتم کان جوابا ار جواب بحجة التذکره ام
بها بطریق الوطف بالتقیین دوزیر نعم اولو ام المنقطعة کبل و الهمزة
مخاها لابل ام ش، و اما مبتدأ قبل المعطوف علیه ظرف لازمه
در او زینه مقدم اولش لازمه خبر مبتدأ مع اما لازمتنه متعلق
حائره خبر بعد کسر مع او جانز تنه متعلق و لا بئلا و کنن لاحدهما مینا
حالدر و کنن لازمه للنفی حصول تکسب الحروف العاطفة یعنی مذہب
اصح او زره حروف عاطفه او ندر تنه که متن ده مذکور در دور
اولگی ح و او و فاقوم و حتی در جمع الجوزدر معطوف و معطوف علیه

بنینی بر حکمه که معطوف علیه مخصوصه لیکن و او مطلق جمع الجوزدر که
نه ترتبه دلالت ایدر و نه معینتہ پس جا بنی ریند و عمر و دینک
محمدر که امکیده بیده کلمش اوله ل و محمدر که ریند اول کلمش اوله
و عمر و اندر صکره مهلتکه و ما مهلتکه و جانز در که بونک عکسجه اوله
و فاقوم ترتبه دلالت ایدر مهلتکه مستجابا نه ریند عمر و دلالت ایدر که
ریند اول کلمه و عمر و اندر صکره مهلتکه و تم دلالت ایدر ترتبه مهلتکه
پس جا نه ریند عمر و دینک معنای اول ریند کلمه ریند صکره مهلتکه
عمر و کلمه ریند و حتی تم کبیدر ترتیب و مهلتکه دلالت ایله
و فوق بواکنشک بیننده اولدر که حتی تک مابعدی قبلند جزء
اولی کرک با فور تنه که در بین مات الناس حتی الانبیاء و
ما بضعف کوقدم الحجاج حتی المشاة و تم ده بواجب دکلمه بر فرغ
بودر که تم ده مهلتک بحب خارجدر کوقا نه ریند تم عمر و و حقه
بحب ذهن در رزاکه و مننده مسنبت اولدر که موت اول
تعلق ایله انبیاک عمر نه صکره تعلق ایله انبیاء الکره خارجده موت
انبیاء سایر مننده در کنه بونک کبیر و مننده مسنبت اولدر که
قدوم اول حجاجک انبیسک اوله صکره بیا فکرک بونر اول اتلی کلمه
صکره بیا فکر و طامردر که بیض او فاندزه بونک عکسجه اوله یعنی
اول بیاده لکره صکره سوار لر بونک برید دیک اولور قدم الحجاج
حتى المشاة و او و اما و ام حروف عاطفه دوز بواجب کلمه بر کابریه
متر کلمدر که دلالت ایدر لر برینه نسبت متعلق اولدر و غنه معطوفه

و اما معطوف علیه و نیز ابراهیم طریقه و امم یکی است در برسی ام متصله
لازم نمره استغفار مدر یعنی این در منفک اول و نیز برده که ام متصله
اول و اولی نمره استغفار مبدیه اول و لفظ با تقدیر او یکویی بیه کنیدی
مذکور علیه بر کلام اول و ام متصله نک سحر علی اول در که یکی مستونک
برسی امک بلیسند و واقع اول یعنی یکی اسمک و با یکی فعلک و با
یکی حرفک برسی و برسی نمره نک بلیسند حاصله مابعد نده متصل
اوله اند صکره که مستونک برسی لایحه التیاس متکلمک معلومی
اوله و معضودی سئوال در بقین اول و نته که در برسی ارید
عندک ام عمر و بیز بیلورم که نونک برسی سنگ یا نکره در
لیکن بقینله بیلورم قیقیدر و نته که یکی فعلده در سن افرین
ریندا ام اگر نته یعنی بیلورم که نونک برسی رینده الیمس سن
اما بقینله بیلورم و بونکی نونک که واجبدر که احد استوبین ام متصله
بلیسند و واقع اوله و برسی نمره نک بلیسند و واقع اوله و بر
نمره نک حاضر و کلد در بونکیب که ارابت ریندا ام عمر و
رزا که امک بلیسند اسمدر و همز نک بلیسند فلد مصفک
سوزر بودر اما سیبویریدر منقول اولدر که مرگاه احد استوبین
ام بلیسند و واقع اوله و برسی نمره بلیسند اول اصندر
واقصد و مرگاه که احد استوبین ام و برسی نمره و الی
اولیه اول کلام جایز اولور جواز حسند پس ارابت ریندا
او عمر و احسن اولور احسن اولور یعنی فصیح اولور افصح اولور بود

حسند در که کایفه نک بعضی نمره ده که مصنفند نیز او قوندر
داور زینده مصنفک خطی واقع اولمش که بلیها احد استوبین و
الافوه النمره و نیز صکره علی الافصح عبارته واقع اولمش و نیز نمره لم بحر
بدلی و نیز نمره صفف واقع اولمش و نیز نمره صفف به مناسب علی الافصح
دکدر نته که مخفی دکدر و با جمله مصنفک بومقامده اضطر ابی
واقع اولمش در پس بوجهند عبارته بقیر الیمدر اما حق بودر که
سیبویریدر منقول در صنفه افترا در و نیز نمره کایفه یعنی نمره اوله
سئوال بقیندر اولدر و فحون جوابده بقین ایلمک کرک لا و نغم
و نغم و نک کرک حاضر دکدر رزا که مقصود حاصل اولر اما او و اما
نمره ابله واقع اوله لر جایز در اجارک ریندا ام عمر و و با اجارک
اما ریندا و اما عمر و بونده جواب لا و نغمه جایز در رزا که مقصود
اولدر که نونک برسی لایحه التیاس سنگ قنکه کلمت صدر بوقته
یون ایکنی قسم ام منقطعه در که بل و نمره معانده در یعنی کلام بقدر
اخراب و اعراض معانده در یعنی کلام سابقدر اخراب و اعراض معانده
و سئوال در اول سنده و نیز که ام در صکره مذکور اولمش در و ام منقطعه
جایز که خبر در صکره واقع اوله خوانها لابل ام س، ا بر بل اهی س،
خبر سابقدر اخراب بقدر و استفهام بقدر ام در صکره مذکور در
و جایز که استفهام در صکره واقع اوله بخوارند عندک ام عندک
عمر و استفهام اولدر اخراب ایلمک استفهام باینده معلوم اوله که
اما عاطفه ده و اجیدر که معطوف علیه و نیز اول بر اما دخی مذکور اوله
نحو جایز اما ریندا و اما عمر و تا کم ابتدا و نیز معلوم اوله که کلام شک او زه

ويزنهما القسم واجل وجبروان بضد في الخبر فصول تركب حروف
الاجاب بوجوه ايجاب الجوز يعني اثبات ما تقدم بوقف
اوزره كه كلمه نعم اول كلامي تقرر وحقوق ايدر كه اوزينه سا بقدر
پس اول كلام اكر اثبات بسه صورت جزو بصورت استفهامه نعم
اول اثباتي تقرر ايدر نحو قام زيد و با اقام زيد جوابنده نعم دير يعني
نعم قام زيد و اكر اول كلام نفي اوله جزو صورتينده و با استفهام صورتينده نعم
اول نفي تقرر ايدر نحو ما قام زيد و با اقام زيد جوابنده نعم و در لر
يعني نعم ما قام زيد معنا نعم بود اصل لغت صخره بوجه تذكير و تذكره
الست بر يكم قالوا بلي اكر بلي برينه نعم اول سيد كفو اول و ردي زيرا
معنا بويك اول و ردي نعم است بر بنا بكن غرضه اكر بر كه رينه
رسيه اليس لي عليك الف درهم و زيد نعم و بسه اول اقرار اول و ردي نعم
قام مقام بلي اول و ردي نفي صخره تقرر اثبات الجوز و بلي مختص
نفي ايجابه يعني نفي صخره كلور و افاده اثبات ايدر و اول نفي دفع
ايدر كه اول نفي جزوه اول و كه استفهامه نحو لم يتم زيد و بالم
يتم زيد جوابنده بلي دير يعني بلي قام زيد و لغت عوده اثباته
صخره بلي مذكور اول و كلمه اي استفهامه نحو لم يتم زيد جوابنده
بلي دير لر يعني بلي قام زيد و لغت عوده كلور اثباتي و قسم كما
لا زندر نحو اقام زيد بس و برين اراءه و اجل و جبروان
بضد في خبر الجوز لر استفهام الجوز و كل نحو قد انك زيد بس و بر
اجل با جبروان و كلمه ان بويكده قبل الاستعمال و اين زياده
كلمت كه بر عرب ما ويدر لمن انه نافية حملتني اليك جوابنده دير

ان و صاجها بونده ان تقرر و ما الجوز در حروف الزيادة ان و ان
و ما و لا و من و الباء و اللام فان مع ما النافيه و قلت مع المصدرية
ولما و ان مع ما و بين لو و القسم و قلت مع الكاف و ما مع اذا و تي
و اتي و اين و ان شرط و بعض حروف جزم و قلت مع المضاف و لا مع
الواو بعد النفي و بعد ان المصدرية و قلت قبل اقسام و شدت مع المضاف
و فر و الباء و اللام تقدم ذكرها حروف الزيادة ان و ما و لا و فر و الباء
و اللام فان مع ما النافيه و قلت اي زياده مع المصدرية و بوجه
مطوفه در بر مقدمه بيه تقدري و انما كبرت زياده مع ما النافيه
و قلت مع المصدرية و لما و ان مع ما و بين لو و القسم و قلت اي زياده
مع الكاف و ما مع اذا و تي و ابي و اين و ان شرط و با صخره كما
در تقدري و يزار ما مع هذه الهمات حال كونه شرط او اذا كان كل
واحد منها شرط و بعض حروف جزم مطوفه را اذا به و قلت اي زياده
مع المضاف و لا مع الواو و بعد النفي بعد النفيده عامل فعله كه كما دل
ايدر مع الواو قولي زيرا جار و مجرور متعلقه را كما تقدرا و بعد ان
المصدرية و قلت اي الزيادة لا قبل اقسام و شدت اي زياده مع المضاف
و فر و الباء و اللام تقدم ذكرها اي ذكر هذه السكتة في حروف الجزم
تركيب حروف الزيادة بوجوه حروف زياده در لر زيرا بعض مؤلفه
زياده اول و لر يعني است نزنند زاندا و لم بويكده و كدر كه واقع
اول و زاندر حروف صخره در لر و فائده لر كلامه تا كند و با تيزين
نظم در و زاندره و دير بويكده و فر اصل منايه و اندر در ان
ان كسر مفره و سكوت نونكه ما نايه و صخره زياده اول و رفتند

مخاطب با ان طبع القافی ای مره جلوسه لماده صکره زیاده اولور
قلندة نحو لما ان قلت منت ار لما منت منت وانه منزه نك فتحی و
سكونه نونله زیاده اولور کسرتله لماده صکره نحو نما ان جاء البیر
دخی بونک نبط لری کنه زیاده اولور ستمده لو اور ستمده کوه و الله
ان لوقت منت کافدر صکره ده زید اولور قلندة سب و بوما
توافقنا بوجه مقسم کانه طبیته نطقوا الی ناظر الی کم و لفظ ما زیاده
اولور متنده مذکور اولان کلمات سطرطه نحو اذا ما منت منت
و متما منت منت و اینما جلت جلت و ایما ندم و افله الیها
حسروان مانزه بین بک دهر گاه که ان سطرطه موکد اولور ما
زاندله واجبدر که فعل سطرطه موکد اوله نونر تا کسرتله نحو ما نضین
بک و اما تحاقن دخی غیر بیری رزرا چونکه حرف که وسیده مقصود
موکد اولور سطرطه که مقصود در تا کسده اوله اولور کنه بونک
کیسه ما زاید اولور بعضی حرف حردن صکره نحو فیما رحمة ارفیه حمة
و ما خطا با هم ارفیه خطا با هم اما مضافه الیه مضافه بینه نیک
زیاده قلیلدر نحو غضب غیر ما جرم ارفیه غیر جرم و لفظ لازید
اولور و اما مطلقه ابده که نفی دین صکره اوله تا کسرتله نفی ارفیه نحو ما
رید و لاعرو و بولایه موکده نفی و فرکه نفی دیر کنه بونک
کیسه لازید اولور ان مصدریه دین صکره لکن لا یعلم اهل الکتاب
ار یعلم و ما منعک ان لا تسجد ارفیه تسجد و لانک انتم و نه
اول زیاده قلندة در نحو لا انتم بیوم البقعة ارفیه انتم و بعضی
نحو یلدر و یسکر در که بولازید دکلدر و منب بودر که لا اعظم بیوم البقعة

بالاقام یعنی کابین ابیکله انی اولولمان بلکه نفسنده اولور دینم
اولولماندن قطع نظر اما مضافه مضاف الیه بینه زیاده سحرش ذور
قولش و کسی ع فی بنر لهوری سوری و ما سوا فی بنر حور حور
جمع حایر در حاردن محتن بلام اوله و لفظ فر و با و لام زیاده
حروف جر ده کجیدی و کافک زیاده یعنی ذکر الهمدی قلندة اولوری
حرفا التفسیری و ان و هی مختصه بمانی معنی القول محمول ترکیب
حرفا التفسیری و ان در چونکه کلامه ابراهم واقع اوله تفسیره محتاج
اولور و اذ افسر بوا یکی حرف در یعنی ای و ان و کلمه ان مختصدر
اول سنه به که انده معنا قول اوله نحو کتب الیه انه تم چونکه
کتابده که قول معنسنه در ابراهم وارد در که انده عبار تدر ان حرفیه
تفسر اولدی و نحو قوله تع و نادیناه ان با ابراهیم چونکه نداده که
قول معنسنه در ابراهم و ارفیه عبارت معنسنه ان حرفیه تفسیر بیک
جایز دکلدر جائز دکلدر که دینه سن قلت ان تم بل که دیکر کن
قلت له تم و ای کلمه جمیع مواضعده تفسر واقع اولور که قول صرغ
اولسون و کر که اولما سون نحو قلت ان تفضت و رایت غضنفا
ای سدا و ضربت فی الارض ارفیه سافت حروف المصدر ما و انا
و ان فالاولان للفعیلة و ان للاسمیة محمول ترکیب حروف المصدر
حروف مصدر او جدر بر ما مصدری در نحو وضعت لهم الارض
دیهما بحت ارفیه جها بریده ان مصدر بیدر نحو اعجبتنی ان حربت زیاده
ای حرفیک رید او بوا یکسی جمله ضلیه به مختصدر و اولفندی نا اول
تلور لرو و اتنی ان مفضوه در که حروف مشبه دندر که مفضوه در جمله

اسمیه به و جمله سنی تا قبل مفزوده فلورس اگر ضربی مستحق اسمیه جز که صدق
تا اول منده اولور اسمیه مضاف نحو العجینی انک قائم ای عجینی قیامک و اگر
مستحق اولور اسمیه بلکه معناه مستفاده اولور اسمیه تا قبل اولور اولور
ایده که ضربت مضری کبیر نحو العجینی انی زید اخوک ای عجینی اخوة
زید و اگر ضربی بر سببی اولور اسمیه بویکی دگر انده کوز بقدر الملک
کرک ای عجینی انک زید ای کونک زید حروف التخصیص هلا و الا
ولولا و لوما اما مصدر الکلام و تنزیم فعلا لفظا او تقدر اما ای
انده حروف لفظا حال در فعله مفعول مناسنه ان تنزیم حروف التخصیص الفعل
حال کونه مفعول او مقدر او با خبر کانه در ان لفظا کان الفعل حال کونه
مفعول او مقدر او با خبر کانه در ان لفظا کانه الفعل او تقدر او ما
ان فی اللفظ و با مفعول به در اعنی تقدر به او تقدر او مفعول لفظه
محصل ترکیب حروف التخصیص بوجه حروف التخصیص و تنزیم
در لرا کر ما یمنه داخل اولور اسمیه تنزیم ای چوندر نحو هلا تمت
یعنی قائمک تنزیم تفعیل یا بندر مصدر در شمانه ایلمک سینه
و اگر مستقبله داخل اولور اسمیه تخصیص و تفریب سینه در سینی
بر اسمیه قدر من نحو هلا تقوم یعنی قائمین و بوجه و دایمانه
داخل اولور رزرا که تخصیص و تنزیم افعاله اولور و اول افعال کانه
مقدر اوله نحو هلا زید اضربه ای هلا ضربت زید اضربه حرف
التوقع قدر مخرج المضارع للتقلیل محصول ترکیب کلمه قدره حرف
توقع دیر رزرا که بوضه داخل اولور که محاطیک امیدر اولور اول
جزیره اجبار اولنن یعنی ضربنن و بوجه ماینده حال مرتب اولد و غنه

خون قد ضرب بینی بویقینده اوردی و مضارعده تقبیل ای چوندر نحو
ان الکنوب قد یصدق یعنی بلاخی از کر یک سویله گاه اولور که
مضارعده تحقیق ای چون اولور نحو قد یعلم اسمیه یعنی البینه بیلور حرف الاستفهام
المنزلة و مل اما مصدر الکلام تقول از یذ قیام و اقام زید و کذک
هل والمنزلة اتم تقول از یذ الکزیت و انضرب زید او هواخوک
و از یذ محذک ام عمرو و انم اذا ما وقع و انم کانه و او زب کانه
دو نیم حاصل ترکیب حرف الاستفهام همزه و هل استفهام ای چون
بنینی طلب فهم ای چون یکی حرف دار که صدر کلامده واقع اولور رزرا که
انواع کلامده بر نومه دلالت ای در رزرا جایز در کم جمله اسمیه به داخل
اوله لرا نحو از یذ قیام و هل زید قیام و جمله فعلیه به نحو اقام زید و هل
قام زید لکن منزه بر جمله اسمیه به داخل اولور که جزیر فعل اوله کوز
از یذ قام اما هل داخل اولور اسمیه جایز دکله رهل زید قام زرا ایلمک
اصلی قدر مناسنه در کوز هل اتی علی الالب انی قد انی اما المنزلة
استفهامده حوق استعمال المیز در و همزه حذف ایلمک سیر اول
حققتده معناه منزه متضمندر ای در نجه که قدر زید قام هل زید قام
جایز دکله در اگر سائل سؤال ای در سینه که هل زید قیام حاضر اولنن
کر کیدی نته که قدر زید قیام جایز دکله در جواب اولدر که کلمه
هل بونده محمولدر اخنه که همزه در و لاین دکله در که هل زید قام
جایز اوله منزه نه حمل الملکله زرا فعل هلاک محسوبیدر سیر مرگه که
ملک ضرنده بر فعل اوله اول راضی اولور که انو کله محبوبه بستنده
بر فاصله اوله و هر گاه که ضرنده بر فعل اولیا کویا که محبوبه فراموشی

ابتدا در ممره اول جھندن که اصل در استفهامه و اخذ استعمال
 جھندنند انده تصرف ربابه در جمله تصرفند پس جایز در ارندا
 صرت مفعول فعل او رزه تقدم ايله اما حاضر و کلد ریل ریند ضربت
 وکنه بونک کبی جایز در انضرب ریند او موافک انهار ضرب
 بر او رجون اما جایز در کل ریل نضرب ریند او موافک انهار ضرب
 بر او رجون وکنه جایز در ارند منک ام ممره و اما حاضر و کلد ر
 ریل ریند ممره و یعنی ام متصله مقارنه ممره اولور اما مقارنه مل اولر
 وکنه بونک کبی جایز در که ممره حروف فاطمه اولنه کنوره س که نم
 وفا و او در نته که قول ضاده واقدر ام از اما وقع و انحرکانه
 و او فر کانه اما بلده بو جایز در کلد ر حروف الشرط انه و لو و اما
 اما صدر الکلام فانه للاستقبال و انه دخلت علی الماضي ولو عکسه
 و یلزم انه الفعل لفظا او تقدرا و نم نم قبل لو انک بالفتح لانه
 فاعل وانطلقت بالفعل موضع منطلق لیكونه كالعوض فان كان
 جامدا جاز لتعذرہ و اذا تقدم القسم اول الکلام علی الشرط لزمه
 المضی لفظا او معنا و کانه جواب للقسم لفظا مثل و انه ان ایتنی
 او انه لم تائتني لاکر منک و انه توسط بتقدم الشرط او جیره
 جاز انه تقیر و انه یلغی کقولک انا و انه انه تائتني انک وان
 ایتنی فوانه لا یتنک و تقدیر القسم کاللفظ مثل لئن اخرجوا
 و انه اطعموهم و اما للتفصل و التزم حرف فعلا و عوض بنهما
 و بین فانه جزء مانع جزء مطلقا و قبل مو موعول الحرف مطلقا
 نحو اما بوم کجه فرند منطلق و قبل ان کانه جایز التقدم من الثاني و

الشرط انه و لو و اما اما صدر الکلام فانه للاستقبال وان دخل
 علی الماضي ولو عکسه ان عکس ان و تکرمان ای انه و لو الفعل لفظا و
 تقدرا و نم نم قبل لو انک بالفتح لانه فاعل وانطلقت بالفعل
 معطوفه بالفتح به موضع منطلق ظرف لیكون الفعل اسم کانه عوض
 جز فانه کانه تجر جامدا الراسما غیر مشنون جاز ای کون تجر جامدا
 لتعذرہ ان لتعذر تقدیر الفعل جاز به منطلق و اذا تقدم القسم
 اول الکلام ار فی اول الکلام جمله شرطیه علی الشرط تقدمه متعلق
 لزم المضی لفظا او معنا تفصل مضی در جمله جرائه و کانه جواب
 معطوفه جمله جرائه به لفظا تمیز و انه انه ایتنی اولم تائتني لاکر
 منک و انه توسط بتقدم الشرط او جیره جاز انه یقیر و ان یلغی نحو
 انا و انه انه تائتني انک و انه ایتنی فوانه لا یتنک و تقدیر القسم
 کاللفظ نحو لئن اخرجوا و انه اطعموهم و اما للتفصل و التزم حرف
 فعلا ار فعل اما و عوض بنهما ار بین اما و بین فانه ار فاء اما جزء
 مانع جزء مانع جزء مطلقا حال در جزء و نه تقدیر ای و عوض بنهما
 جزء مانع جزء حال کونه مطلقا و یا مفعول و طلق ار عوض بنهما جزء
 و اطلق المطلقا و مانعت مصدر در ار عوض تعویضا مطلقا و قبل
 هو ان الاسم الواقع بنهما موعول المحذوف مطلقا و قبل انه کانه ار ذلک
 الاسم جازر التقدم فم الاول و الا فانه انه محمول ترکب حروف الشرط
 بو اوج حروف معناه شرطت لکنند و او حی بیله صدر کلام اقتضا
 ایدر زیرا که انواع کلامند به نوصه دلالت ایدر لرو اصل معناه
 شرطیتده از جو فیدر زیرا که معناه استقبالدر ماضیه به ده دطر
 اولور سه و معناه شرطیت و تعلیق کجب تحقیق استقبالده متصور

خواجه تفرنی اضربک و لفظ لو تقدیری شرطه و تعلیق الی غیر
رزا که لومافی معسینه در فعل مضارعده داخل اولور سه خولو
یطیعکم ابر لواط حکم و شرطه و تعلیق ماضیه تقدیری اولور تحقیق
اولور خواجه تفرنی ضربتک و بوالیکی لفظ بیله فعل اقتضا ایدر اندز
منفک اولر لیکن اول فعل جائز که ملفوظ اوله و بوجودر و طارک
مقدر اوله نته که و از اصدف المشرکین استجارک ای ان استجارک
اصد و لوانتم تملکون ده که اصله لوتملکون ایدر چونکه و اوله
فیل حذف ایده لرتاکم بهم اوله و اندنضکره تفسیر ایده لرتاکم ذین
ساعده حکم و متمکن اوله فعل حذف ایدر و ماطل که خبر متصل ایدی
منفصله مبدل اولدر که و لوانتم اولدی اندز صکره زکور تملکون
اول فعل محذونک معنری اولدر و مخم یعنی بوجهندز که لوجنی
مستلزم فعلدر واجب اولدر که انگ کبیده سمره مفتوح اوله رزا که
ان مفتوحه خبرنده اولانز سنه ایده اول فعلک فاعلیدر که
لوز صکره مقدر درای لوتبت انطلاک بت حذف
اولدر رزا که کلمه لومطلقا بر فعل اقتضا ایدر و کلمه ان دلالت
ایدر تحقیق بیونه پس یکسی بیله بت مناسنه مرتبه اولدیله
و بومقامده که لو و نضکره ان واقع اوله واجبدر که انگ خبری
فعل اوله تا که اول فعلک لفظی عوض اوله اول حذف اولان
فعل لفظندز مثلا دیر بین لوانک انطلعت و دیر بین
لوانک منطلق و بومذکور قاعده بر وفنده مبر اولور که انک
جز اسم مستق اوله یا بر فعل که انگ معسینه در انگ بر بنه دوره
ننه که منطلق و انطلعت ده مذکور اولدر اما اگر انگ خبری اسم

اولور سه انگ فعلی اولر اول جامدک بر بنه دوره انده خبران طارک
اسم اوله نته که خدا کلامنده و اقتدر که و لوان مافی الارض فرج سوره
اقلام چونکه بر فعل بوقدر که اقلام مقامنه قائم اوله ضرور اولور ان
خبرنده ابقاء اسمندر لودنضکره و از تقدم القسم یعنی چونکه اول کلام
اوله شرطندز ایدی انده واجبدر که شرط مافی اوله لفظا یعنی اولور
و یکسندز بیله صکره زکور اولانز جواب متمکن اولور لفظ معنا حسنی
اما شرطک اولور حسنی اما شرطک اولور معنا حسنی لوجنی
ان تا تینی لاکر منک چونکه قسم مقدمدر و صدر کلامده در اهتمام تمام
انک جانبه در پس جوابی لفظ حسنی اکا و بر یک و علامت جواب
قسم اول جوابه و مرکب کرک و چون کلمه شرط اولر سنه دنکه انگ
جوابیدر حسنی معزول اولدی لفظ حسنی پس التزام ایدر که
عبارت شرط مافی اوله لفظا و ما معنا تا کم نیجه که کلمه شرط لفظ حسنی
جراده عمل الیتمدر شرطه عمل الیتمون دیو و اگر قسم متوسط اولور سه
کلامده سوله که شرط و یا غیر شرط قسم اولر زنه مقدم اوله انده
جائزدر که قسم اعتبار ایده لرو جوابه اکا و بره لرو شرطه ماضی ب
اعتبار ایده لرو و جائزدر که قسم الفای ایدر و اعتبار الیه لرو جوابه
جرا و شرط ایده لرو و احکام خبری اورز بنه اجرا ایده لرو پس بونده
دور و صورت اولور ایکس الفانکدر بر سیر شرط تقدیم
و بر سر تقدم غیر شرطه و ایکسی اعتبار قسم الیتمدر بر سیر تقدم شرط
الچون و بر سیر غیر شرط تقدیم چوندر مثال اولر ان تا تینی و ان
انک جواب شرطدر رزیر که اولر ایدر تقدم سببیه و مجموع شرط

و جزا است و سد جواب قسم اول و مثال ثانیه انا والله ان آتیتی
انک چونکه قسم متوسط اول در اول ایتنام که صدر کلامه ایکن ایدی
توسط جمله باقی قائم در پس جواب شرطک اول در وسط و جزا ایکنی
بیله جز مبتدا در ر و مبتدا جز بیله سا و سد جواب قسم اول بیلر
مثال ثالث ان آتیتی فواته لایتنک جوابه قسم و بریدیلر و قسم
جواب بیله جزا شرط ایلدی لر پس فواجب اولدی تا کم ایکنینک
بیله مقتضای موفرو موفی اوله مثال رابع انا والله ان آتیتی
لا کرینک جوابه قسم و بریدیلر لفظ و معنی صحیح و شرطه و بریدیلر
معنی صحیح و مجموع قسم و جوابی جزو مبتدا ایلدی لر و هرگاه که قسم صدر
کلامه مقدر اوله اول قسم مقدرک حکم قسم موقوفک حکمیدر
پس اول شرطه که اندن مکره در رضی لازمدر و جواب لفظ و
معنی صحیح شرطک اولور چون لایتنک اخرجوا لایخرجون معهم ارب و الله لایتن
اخرجوا پس شرط ما ضندر و لایخرجون جواب قسمدر اگر جزا در
شرط اولیدر جزم اوله ایدر و لام لایتن اخرجوا به مویبه قسم در
یعنی قسم شرط او زیننه کچور لر و جوابه اولدر ر تا اول جواب
لفظ صحیحه مشتمک اوله شرطک اولیه اما للتفصیل یعنی کلامه تفصیل
محل اچوندر غالبانته که در پس جا ز اخوتک اماریدنا کونه
واما عمر و فاعطینته و اما خالد فافینته و طایر در که محل کلامه مقدر
اوله و یا قراینده مخاطبه معلوم اولور اوله پس ایا به اول مجملی
ایچون ذکر ایدر لر غالباً و بدک ریز احطه لر و ایلیده اما ذکر
اولور اما تفصیل محل ایچون دکل و هرگاه که اما تفصیل محل ایچون

ذکر اوله و اجدد که لفظ مکرر ذکر اوله نته که مذکور اولدی و
ما تقدیر اقول تع فاما الذین فی قلوبهم زینج بونده لفظ تقابل
اما مذکور دکل لیکن مقدر در و اما الذین لیس فی قلوبهم زینج
فیبتقون احکامات و پردون ایها المتشبهات و کلامه اما شرط
ایچون اولمانک حکم جوابنه فاللازم اولدر و عیدر و اما زیند منطلق
اصلی هما لیکن فریبی فرید منطلق در پس کلامه اما قیام مقام مرها در و
انک شرطی که یکن فریبی در و واجب کخفدر اخضر ایچون
برینکنه دخی وار که چونکه اما بهما مقامنه قیام اولدر و فعل حذف
اولدر عبارت بویله اولدی که اما فرید منطلق پس علامت
شرط و علامت جزا بر سر برینه متلاصق اولدی لر یعنی بولدی لر
و بونلاصق مناسب کور لیدی پس بزفاصله به احتیاج اولدی
ایکنک اور ناسنه و اول فاصله ده اوج مذمب وار اولر
فاصله بر وجود در اول سنه و ندکه فاخرانک چرنده ایدر مقدم
فندی شرط و جزانک علامت لر یعنی فصل ایچون کر که اول فاصله
رفوخ اولسونر و کر که مضوب اولسونر و کر که انده فاخر
تقدیرند زینجری بر مانع اوله و کرک اولیا متکلمه وقت که
در پس امارید منطلق بونده رید مبتدا اولور و اول فاخرانک
چرنده ایدی و سندی فاصله اولیچون مقدم اولدر و تنبیه
اولدر رید مستند انطلاق اولدر و غنه نته که شرط مستند
جزا در یعنی زیند البتده منطلقدر و بوالبنه مبالغه مرها لیکن
هریشند زینج بومنیانه مستفاد اولدر لیکن ریدک شرط منکر لیده

اندز معلوم دکل ابدر والاخر مبتدا در و منطلق خبریدر و بوجه
حقیقده اما جو ابدر کنه بونک کبی هرگاه که درین ایام
بحقته فرید منطلق اول بوم بحقته خبر خراده ابدر و منطلق معمولی ابدر
سندر مقدم اول در فاصله اول بچون و منزله سرطده اوله زندک انظاک
استقام الچون و کنه منضوب در منطلقه مذمب تا نه اولدر که اول
فاصله بر محذوف عاملک معمولی خبر خراده اوله نک جزای دکلدر
کر کسه انده فادز خبر بر مانع اوله و کر که اولیا پس اما زید منطلق
تقدیر ممانیز کر زید منطلق پس زید و فو قدر قایم مقام
فاعل محذوف اولفله و تقدیر اما بوم بحقته فرید منطلق بودر که
ممانیز کر بوم بحقته فرید منطلق پس بوم بحقته منضوب فعل محذوف
مفعول به اولفله مذمب مالت بودر که اگر انده فادز خبر مانع
اولدر سه اول فاصله بر جزو اولور فانک چیزنده اولان دز
مذمب اول کسه و اگر انده بر مانع دخی اولور سه نحو اما بوم
بحقته فانه زید منطلق بونده جایز دکلدر که فاصله فانک
ما بعدنزه بر جزو اوله زیرا که ایکه متخالفک تقدیر لازم کلور
بر سر فاو بر سیر ان که صدر کلام اقتضا ابدر را بعد بوم بحقته
فعل مقدر له منضوب را ممانیز کر بوم بحقته نته که نته که سب
تا بندر و اقدر حرف اروع کلا و بمعنی حقا حرف اروع
کلمه کلا در یعنی کلمه کلا روع و زجر معاشنه مستعملر نته که
بر کسه سلطان اسل سکت و سیه سن جو انده کلا
در سن یعنی بوسوز دز و ندع و منز جو اول دکلدر حاصله بیلین

بو کلا در و گاه اولور که کلا حقا معاشنه کلور نحو کلا ان الان
و بو کلا ده خلاف و ار که حرفیدر کلا روع کبی که مبنی الاصلدر
یوسته اسندر که کلا روجیه لفظه مابهنکه مبنی اولندر
تا و التائیت تا و التائیت ال کنه تلح المافی لتائیت المسند الیه
فانه کانه ظاهر غیر حقیقی فخر و اما الحان علامه التائیت و بجمعین
ضعیف تا و التائیت ال کنه یعنی تا و ماست ساکنه فعل ما یضه
لاهی اولور فاعلی مونت اولدر و غنه دلالت الچون کر که فاعل
اولسوز نحو ضربت هند و کر که قایم مقام فاعل اوله نحو ضربت
هند تا و تائیت ال کنه ایله تقید ابدر زیرا که تا و تائیت متحرکه
اسما مشتقه به لاهی اولور نحو ضاربه و مضروبته و حسنه و ندانته
و مراد سکون تا دز اصلنده ساکن اوله و اگر چه بعضی برده متحرک
ده اولور نحو ضربتا و نصرتا و هرگاه که فعلک مسند الیه اسیم ظاهر
اوله و مونت غیر حقیقی اوله انده سن مجزین تا یه کتور کلمه
کتور حکم اور تا شده نحو طلع الشمس و طلعت الشمس و بوسوز
بو فاعله تزکیه و اضطار در یعنی خاطر کتور مکر اوله تفصیلی کم
ما تقدمه کجدر تا معلوم اوله که مراد الحان علامت تائیت فعله
بو تا و سکنه الحاقدر و اما الحان علامت تائیت جمعنی فعله
حال فاعلی تنبیه الچون صغیفدر بخلاف الحان علامت تائیت
اولوجه اولدره که ما تقدمه ذکر اولدر اول صغیف دکلدر بلکه
بعضی مواضعه واجبدر و بعضی مواضعه جایز پس اگر در یک
که ما مار جلاز و با قاموار جال و باقی سن اول صغیف اولور

ربرا که بوعلامت اصلنده ضیاء در و بوصفنه کلامه حوق ستملدر
پس انری ضمرفندز جبقار من واستعمال ایلمک مجرد علامت حال
سند الیه فعل اولد قریبه که مشا و جامع فزکر و جامع مؤنث
اکلونه البرافیت کبی سکا صغیف اولور نونکت برله که بوحوال
سند الیه ده ظاهر در رزرا که صیغه مشا و جمع فزکر و با مؤنث
بر بر نیندر متنازل در و تا و تائینت ساکنه مرکز ضمیر اولور
بلکه علامت حال سند الیه در ایچدر بونده کلمه اصلنده اخراج
ایلمک لازم کلمه تا کم صغیف اوله با خصوص که بعضی مواضعده
حال تائینت سند الیه و انک تزکیر و حال مسته اولور و تائینت
فعله ظاهر اولور ننه که اسماء اعلامه که مذکره و مؤنثه اطلاق
اولور التنوین نونه ساکنه تنبع فی حوکه الاخر لالتا کید
الفعل و هو للتمکن والتشکیک والعوض والمقابله والترنم
و یحذف نه العلم موصوفا باین مضافا الی العلم التنوین
مبتدا و نونه ساکنه نعت نوندر تنبع حوکه الاخر جمله فعلیه
نعت مانته لاصوف نغی مقدره و اقل اکاد لالتا کید لالتا کید
الفعل قولی ریزا جار و مجرور متعلقدر به فعل لفظا و با تقدیرا
و بوجه کینه حوکه صفتدر تقدیر لایکون النون ساکنه
لتا کید الفعل و جایزدر که لاصوف عطفا اوله و معطوف مجرور
اوله تقدیر التنوین نونه ساکنه تنبع حوکه الاخر لانونه ساکنه
تلحق الاخر لتا کید الفعل با حور معطوف علیه مخذوفدر تقدیری
التنوین نونه ساکنه تنبع حوکه الاخر للتمکن و غیره لالتا کید الفعل

صکه احتضار اولدی سباق و عیان قریبه سبله و سواهی التنوین
للتمکن والتشکیک والعوض والمقابله والترنم و یحذف ای التنوین
نه العلم موصوفا جز کانه مخذوفدر تقدیری اذ امکان العلم موصوفا و بالدر
بحروردنه که العلم در رای و یحذف التنوین نه العلم حال کونه موصوفا
باین موصوفه متعلق مضافا جز بعد الجز در با حال بعد لجال الی علم مضاف
متعلق مخصوصا ترکیب التنوین جمله و نوندر تنویندر و اول بر نون
ساکندر که تابع حوکه اخرا کله اولور تا کید فعل الحون دکل نون
ساکن دیندی مانونه متحرک خارج قلده که اول تنوین دکلدر و سکوندر
در اول نوندر که اصلنده ساکن اوله و جایزدر که بر عارض و ساکنه
متحرک اوله نحو ماد الاو لکبر تابع حوکه اخرا دیندر رزرا نون ساکن
که تابع کله اخرا اولیه اکا تنوین دیندر نونه منع کبی و نونه فر و نونه
کبی و بوقیدله که لالتا کید الفعل نون تا کید حقیقه خارج قالی
و تنوین پیش مشددر اول تنوین تمکن در که دلالت ایدر امکانیت
اسمه یعنی اسم موب و منصرف اولد و نونه مخورید و ربط و اسم
موبه متمکن در لر یعنی اسمیتده محکم دیکدر رزرا اسمه اصل اولدر
پس اسم مبنی اسمیتده متمکن اولور و مرکاه که اسم موب و منصرف
اوله اکا متمکن در لر و اگر موب غیر منصرف اولور سه اکا متمکن
امکن در لر و اگر غیر امکن در لر و تنوین تمکن مخصوصدر متمکن امکانه
مانه تنوین تشکیکدر فاقدر موفه و نکره بینتی ننه که در سن صه
تنوین سز یعنی اسکت السکوت الذر نوفه و صیه تنوینله ارا سکت
سکونتا ما و بوقیش اوزره و و و سسویه و سیبویه ثالث

تنون عوضه مضاف الیه دن کوز بومید و جسد و لتلتذ و عامیذ
 ای بوم اذا کان کذا بوم مضافه ازده و از مضافه بر جمله
 اندر نکم در پس چونکه اول جمله مخففا صرف ابدیله تنونید
 اول مضافه الیه بقومض ابدیله تا کلمه ناقصه فالتسوی بوقبیلیدندر
 و کلا ایننا ای کلام چهارم تنون مضافه در و اول مرتونیدر که جمع
 مؤنث ساکن اولور و اول بر تونک مقابله در که اخر جمع مذکر
 سائده اولور و بعضی قنده بو تنون تنون متمکن حکمه داخلدر
 و مرکابه مسلمات مثلنی بر شخصه علم فلسفه لرسفرت اولور زیرا که
 بتواتر ثابت چون دکلدر بلکه علامت جمعیدر تا نیتکه بلیه پس
 متعصده معتبر اولور و بر تادای نقدرا ملک جائز دکلدر زیرا که
 بتواتر موجود بر تادای نقدرا بلکه مانعدر و بعضی قنده مسلمات
 علمیت جائده لابصرف اولور تا نیت و علمیتکه و انده اولان
 تنون تنون مقابله در و تمکن ششمه داخل دکلدر پنجم تنون نرغم در
 یعنی ابرلق و اول ای متعصده بر سبی نرغم غیر فالیدر که حرف اطلاقدر
 عوض اولور کوز ما ابتاعک اوص کا عوضه اعا کا الفذون که
 حرف اطلاقدر و بر سبی نرغم فالیدر که حرف اطلاقدر عوض اولور
 کوز قائم امان حاور الخرقن و مرکاه که علم موصوف اوله ابتدیه
 مضاف اوله بر علمه دانی اولکی علمدر تنون ساقط اولور کلامده
 بو ترکیب چون استعمال اولندر و غندر پس انده خفت مطلوب
 اولور کوز جائز ریدین عمرو و اگر ابتدیه موصوف علم اولر نسبه و یا ابتدیه
 مضاف الیه علم اولر نسبه انده تنون ساقط اولور کوز ریدان اجینا

و مرصورتده که تنون ساقط اولور موصوفدر تلفظده الف ابن
 دن ساقط اولور کتابتده تا کتابتده در فی حفت حاصل اوله
 و بر مرده که تنون ساقط اولور کتابتده الف ساقط اولور صبارتده
 و ابنه نک حکمی مذکور کرده یعنی تلفظده تنون ساقط اولور و
 کتابتده الف ساقط اولور و ابنه کتابتده تنون التا کید
 حقیقه ساکنه و سدرده مضمونه مع غیر الالف مختص بالفعال المستقبل
 والامر والنهر والاستفهام والتمنی والوض والقسم و قلت فی النقی
 دارت فی مثبت القسم و کبرت فی مثل اما تفعیل و ما قبلها مع
 ضمیر المذکورین مضموم ومع الحاطبه مکسور و فیها مدا ذلک مفتوح
 و تقول فی الثبینه و جمع المؤنث اضر بان و اضر بان و لاند خلاصه
 خلا بولس و هماغه غیر هماغه البصر البازر کالمفصل فان لم یکن کلما
 و غیره قبل هل ترین و نرون و ترین و اخرقن و اخرقن و اخرقن
 کذف لساکنه و فی الوقف غیر ما حذف و المفتوح ما قبلها تقلب
 الفانوزم التا کید مبتدا حقیقه جزئی ساکنه خبر بعد کبر و ثقیله
 مفتوحه موطوفدر حقیقه ساکنه مع غیر الالف مضمونه
 متعلق و ما بقدره ار اذا استعمال مع الالف و یخص بالفعال
 المستقبل خبر اخذ در ار نوزم التا کید مختص بالفعال المستقبل الامر
 والنهر والاستفهام والتمنی والوض والقسم و قلت فی النقی
 و بوجه موطوفه در جمله صغریه که مقدره در بقدری و هی
 فی الامر والنهی اه قلت زیادتها فی النقی و لفت زیادتها فی مثبت
 القسم و کبرت زیادتها فی مثل اما تفعیل و ما موصوله و ما موصوفه
 در قبلها صل و با صفتدر نایه مع ضمیر المذکورین مقدره متعلق
 ار اذا کان مع و با مضمونه و موصول و ما موصوفه و با صفتکه

ببتدأ مصنوم خبري فذري وحرف الذي بنت قبل التاكيد او
حرف بنت قبلها مصنوم مع ضم المذكرين ومع الحاطبة مكسور ضم
ببتدأ محذوف فذري وما قبلها اذا كان مع الحاطبة مكسور ووجه
معطوفه جمله سابقه فيما عداه امر عدا المذکور که واد ضم جمع و الحاطبة
در مفتوح مكسور كببتدأ عرابده و صطفه و نقول في التثنية و جمع
المؤنث اضربان و اضربان و لا تفضل فعل نفي مستقبل فيما مفعول فيه
لخفيفه فاعل اي لا تفضل النون الخفيفه في المثني و جمع ظا فاليونس
و هما مبتدأ ضميرهما مع الضم البارز مقدره متعلق كالمنفصل
ضميرها فذري نونا التاكيد الخفيفه و الممدودة كالکلمة المنفصلة
اذا استعملت في خبر المثني و جمع المؤنث فان لم يكن امر كلاهما
مستغلا مع الضم البارز فكالمستغلا فيهما كاللفظ المتصل و فرجه
قبل هل ترض بانك كسر بده و ترون و او ك مجمله و ترض بانك
فجمله و اغزون و او ك فجملة و اغزون زانك مجمله و اغزون زانك
كسر بده و الخفيفة مبتدأ محذوف للساكنين جمله فعليه خبر مبتدأ
و في حرف جر لابل متبينة الوقف جر و در في ايله و بوجار و
جر و معطوفه للساكنين فذري و النون الخفيفة محذوف لابل
ساكن بعدا و لابل الوقف فير و ما حرف و المفتوح مبتدأ
ما قبلها قائم مقام فاعل بعد مفتوحك تغلب الفاجله فعليه خبر مبتدأ
فذري و النون التي فتح حرف الذي بنت قبل النون الخفيفة
تغلب تلك النون الفاعل الوقف حصوله كسب نون التاكيد يعني
جملة و فذري نون تاكيد اولده ايك ضمير برسي صيفه ساكنه در و بول
او زينه در زير که بوج و فذري و حرفه اصل بنا در و بناده اصل کوندر
و ما بنسي ثقله متحرکه در التقاء ساکنين ايجوز و حرکتی فتحه در الفله

اولسه فتحه صنف اولد و فجزء اما الفله اولد فده حرکتی کسره در فعل مضارع
تثنيه نونته مشابهة که الفذري صکره مکسور اولور کر که اول نون تثنيه الفذري
اولد اضربان که و کر که جمع مؤنث نونند صکره اول فصل ايجوز کلمه اضربان کسبي و نون
تاكيد فعل مستقبله مخصوصه کرا نده ضما طلب اولد و نون و استفهام و غني و حرف
و قسم و نون تاكيد نفيکه اذ در زينه مشابهة که نون نونته ضما طلب بوقدر
زيد لا بقوم و نون تاكيد جواب قسمه لا ندر فعل مضارع مثبت اولد بوجوابته
لا فعلن و تا الله لا کدر خبر نون تاكيد مستبده غایت مطلوبه در استعماله بوقدر
بر فعل مضارع که شرط اولد و ادات شرط اولد ما ايله نون که اما نون مبني
و اما تان و سابقا در ابلدر بوقفا که حرف شرط که و سيد در نون
اولد شرط که مقصود در تاكيد اولد اولور و نون تاكيد ک ما قبلی ضمير جمع
مركز ايله مصنوم اولور نحو ارضين و هل ترضين اما جمع مؤنث محاطبه ضمير بده
مکسور اولور نحو ارضين و هل ترضين اما بواکي محذوف خبر بده مفتوح اولور مبني
مفرد مذکر محاطبه و غايب نحو ارضين و هل ترضين و هل ترضين ريند و مفرد مؤنث
غايبه ده نحو هل ترضين هند و ترضين هند و تثنيه و جمع مؤنثه ده نون اول
الف اولور يا تثنيه الف و يا الف فاصلة که نون لک را سنی فصل ابلدر جمع مؤنثه
و الف قابل حرکت دکدر و الفک ما قبلی البتة مفتوح و بواکي محذوف مستبده
نونته نون خفيفه داخل اولما زير التقاء ساکنين لازم کون علی غیر حوده ما بوجوی
نون خفيفه بواکي محذوف الممدود یعنی ادعا ابلدر نحو ارضين و اضربان اما قولک ضعفی ظاهر
و ارضين مثلي ده و او ک ستوی التقاء ساکنين علی غیر حوده واقع اولد و مجتهد بوقسمه و او ک
تقلید نون مسدود ما قبله نون فضل و بدل که التقاء ساکنين در علت حذف زير که
التقاء ساکنين على حده ده شرط اولدر که ابي ساکن بيده بکلده اولد و نون مسدوده
بر غیر کلمه ده در و اضربان کبده الف حذف اولدر زير حذف اولسه نون مسدوده مفتوح
اولور دي و تثنيه صورتی مفرد صورتی طلب اولور دي اما جمع مکرره بوالسکال بوقدر

واضربنا مستلیده الف نونری فضل الجوندر که اگر حذف اول بیدی اجتماع
نونات که مکروه لازم کلور دی و بعضی در مدبلر که التفاس کینین علی
حده ده لازم دکلدر که ایکی ساکن بیلده بر کلمه ده اول پس ضربان واضربنا
اصلی اورزنیبه در اما اضربن واضربن کبیده التفاس کینین علی حده در
بیکن و او متقل اولد و چون حذف ایلدیر و ضمہ اکاد لیلدر بابیده
تقیل اولد و چون حذف ایلدیر و کسره اکاد لیلدر معلوم اولد که چون
تا کسد فعل صریه متصل اولد اول فعل مبنی اولور و حرکت اعواب اندزیر قط
اولور و عمل تفرین کسی که مبنی اولور فتح اورزنیبه و هل تفرین و هل تفرین
و هل تفرینان که نون اعواب بوالفاظندز ساقط اولدی سبب بنا
اولدر که نون اگر چه بر غیر کلمه در اما سده اتصال سببیده جزو کلمه
منتر لنده در پس علامت اعواب اندزیر اول اولون جایز دکلدر
تا کم وسط کلمه ده اولد اندزیر اولوقده جایز دکلدر زیرا که اعواب
فعل حرف اوزره جابر اولون لازم کلور که حقیقتا بر غیر کلمه در تم

تم الكتاب بعون الملك

الوهاب

~~1234~~
1234
5678
9012